

HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS

VUODELTA 2000

Annettu Eduskunnalle 2001 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle annetaan kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 2000.

- I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta
- II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus
- III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministeri *Paavo Lipponen*

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

Hallitus

Hallitustehtäviä hoiti 15.4.1999 nimitetty ja osittain 25.2.2000, 14.4.2000, 30.6.2000, ja 1.9.2000 muutettu hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen kandidaatti Paavo Tapio Lipponen ja hänen esityksestään

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä, puolueen puheenjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Sauli Väinämö Niinistö,

ulkoasiainministerinä ay-lakimies, oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Tarja Kaarina Halonen 6.2.2000 asti, jolloin hän tuli valituksi tasavallan presidentiksi, ja 25.2.2000 lukien valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

ulkomaankauppaministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita sekä 1.7.2000 lukien ministerinä käsittelemässä myös valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita varatuomari, diplomaattikonomi, kansanedustaja Kimmo Kalevi Immeri Sasi,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen,

sisäasiainministerinä kaupunginjohtaja, varatuomari Kari Pekka Häkämies 1.9.2000 saakka ja sen jälkeen varatuomari, kansanedustaja Ville Heimo Antero Itälä,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä pääluottamusmies, kansanedustaja Martti Allan Korhonen,

puolustusministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam,

ministerinä käsittelemässä valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen lisensiaatti Sini Maaria Suvi-Anne Siimes,

opetusministerinä sairaanhoidon opettaja, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja, kansanedustaja Majja-Liisa Rask,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita filosofian maisteri, kansanedustaja Suvi Helmi Tellervo Lindén,

maa- ja metsätalousministerinä kansliapäällikkö, maatalous- ja metsätieteiden tohtori, agronomi Matti Kalevi Hemilä,

liikenneministerinä ja 1.9.2000 lukien liikenne- ja viestintäministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Olli-Pekka Heinonen,

kauppa- ja teollisuusministerinä valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja 25.2.2000 saakka ja sen jälkeen apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

sosiaali- ja terveysministerinä sosiaalitoimenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Maija Riitta Perho,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita oikeustieteen ylioppilas, kansanedustaja Eva Rita Katarina Biaudet 14.4.2000 saakka ja sen jälkeen valtiotieteen lisensiaatti, kansanedustaja Osmo Heikki Kristian Soininvaara,

työministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre 25.2.2000 saakka ja sen jälkeen tiedottaja, yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Tarja Katarina Filatov sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, kirjailija, tekniikan lisensiaatti, kansanedustaja Satu Majjastiina Hassi.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 2000

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 20.4.1999 (VNT 1/1999 vp). Valtioneuvoston kanslia käynnisti välittömästi hallituksen ohjelman pohjalta hallituksen hankesalkun kokoamisen. Hallitus hyväksyi hankesalkun iltakoulussaan 9.6.1999. Samalla hallitus sopi seuraavansa puolivuositain hankkeiden etenemistä.

Hallituksen hankesalkku sisältää hallituksen ohjelman toimeenpanon kannalta keskeisimmät hallitustason strategiset tehtäväkokonaisuudet ryhmiteltynä ohjelman lukujen mukaiseen järjestykseen. Hallitusohjelma sisältää näiden laajojen, poikkihallinnollisten asioiden ohella suuren määrän muita tavoitteita ja tehtäviä. Niitä toteuttavat hankkeet hoidetaan valtioneuvoston muiden suunnittelu- ja seurantaprosessien puitteissa.

Hankesalkussa oli alun perin 41 hanketta, joista osa on koostunut useasta alahankkeesta. Hankkeet toteuttavat hallitusohjelman linjauksia eli talouden kasvua ja työllisyyttä, valtiontalouden tasapainottamista, hintavakautta, köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemistä, kansalaisten turvallisuuden vahvistamista, hyvinvointipolitiikan kannustavuutta, tasapuolista alueellista kehitystä, koulutuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen hyödyntämistä, tasa-arvoa, kestävästä kehitystä sekä yhteistyön ja luottamuksen vahvistamista.

Valtioneuvoston kanslia on ministeriöiden avustuksella päivittänyt hankesalkun ensimmäisen kerran syksyllä 1999 ja sen jälkeen kahdesti vuonna 2000. Päivityksiä on valmistavasti käsitelty valtioneuvoston kansliapäälliköiden kokouksessa, jonka jälkeen ne on esitelty hallituksen iltakoululle.

Hallitus käsitteli hankesalkun järjestyksessä toisen päivityksen iltakoulussaan 2.2.2000. Salkusta päätettiin jo toteutuneina poistaa hanke *Suomen perustuslain toimeenpano*. Lisäksi todettiin, että hankkeen *Euroopan Unionin kehittäminen* osahankkeet *EU:n yhteinen Venäjä-strategia* ja *EU:n yhteinen Ukraina-strategia* voidaan hallituksen tasolla loppuunsaatettuina myös poistaa.

Hallitus käsitteli hankesalkun järjestyksessä kolmannen päivityksen iltakoulussaan 27.9.2000. Salkusta päätettiin poistaa hankkeet *Esiopetusuudistus* ja *Kansalaistoiminnan edistäminen*, sillä niissä on hallituksen tasolla tehty se, mitä hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi. Lisäksi todettiin, että seuraavat osahankkeet voidaan hallituksen tasolla loppuunsaatettuina myös poistaa: *EU-AKT –sopimusneuvottelut*, *Euroalueen maiden talouspoliittisen yhteistyön tiivistäminen*, *Elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevan valtionhallinnon selkiyttäminen*, *Kansainvälisessä metsäpolitiikassa vaikuttaminen* ja *Maaseudun ja haja-asutusalueiden vesihuollon kehittäminen*.

Joulukuussa 2000 valtioneuvoston kanslia pyysi ministeriöiltä tiedot talvella 2001 tehtävää hankesalkun päivitystä varten. Saaduista tiedoista ilmenee, että vuoden 2000 loppuun mennessä hallitusohjelman toimeenpano on edennyt pitkälle erityisesti lähialueyhteistyön, valtion omistajapolitiikan, elinikäisen oppimisen ja ammatillisen koulutuksen osalta.

Hallitusohjelmaan ja hankesalkkuun sisältyvien asioiden eteneminen käy ilmi jäljempänä olevista ministeriöiden katsauksissa.

Hallituksen EU-politiikka vuonna 2000

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen EU-politiikan lähtökohtana on vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni. Tämän mukaisesti Suomi on korostanut yhdentymiskehityksen vahvistamista ja päätöksentekojärjestelmän tehostamista laajentuvassa unionissa. Toimintavuoden aikana Suomi on tukenut unionin toimielinten aseman turvaamista ja selkeyttämistä järkyttämättä niiden välistä perustasapainoa).

Suomi on aktiivisesti ja rakentavasti osallistunut unionin toiminnan ja yhteisön politiikkojen kehittämiseen pyrkien hyödyntämään Suomen puheenjohtajakauden kokemuksia ja sen onnistuneesta hoitamisesta hankittua arvostusta. Kuluneella kauden keskeisenä tavoitteena on ollut Suomen kauden tulosten puolustaminen ja edelleen kehittäminen.

HVK

Nizzan Eurooppa-neuvostoon (7.-9.12.2000) päättyntä hallitusten välistä konferenssia edelsi koko vuoden jatkunut perusteellinen valmisteluvaihe Suomessa ja tiivis neuvotteluvaihe jäsenvaltioiden välillä. Suomen tavoitteena konferenssissa oli varmistaa, että toimielimiä koskevat uudistukset perustuvat päätöksenteon tehokkuudelle ja avoimuudelle. Keskeisimpänä päämääränä oli EU:n laajentumisen mahdollistaminen siten, ettei muita institutionaalisia muutoksia enää aseteta laajentumisen edellytykseksi.

Nizzan sopimusta voidaan pitää merkittävänä saavutuksena, koska se loi institutionaaliset puitteet laajentumiselle. Tästä huolimatta sopimus ei täytä kaikin osin Suomen asettamia tavoitteita unionin päätöksenteon tehostamiseksi. Erityisen ongelmallisella voidaan pitää sitä, että neuvoston päätöksentekojärjestelmä monimutkaistui ja enemmistö päätösten saavuttaminen vaikeutui määränemmistö kynnysten nostamisesta johtuen. Lisäksi tavoite määränemmistö päätöksenteon lisäämisestä jäi toteutumatta tietyillä avainaloilla kauppapolitiikkaa lukuun ottamatta.

Laajentuminen

Suomen EU-politiikan keskeisin tavoite on ollut laajentumisen mahdollistaminen. Se toteutui, kun hallitusten välinen konferenssi saatettiin joulukuussa Nizzan Eurooppa-neuvostossa päätökseen. Nizzan sopimuksen hyväksymisen jälkeen unioni on valmis ottamaan uusia jäseniä Helsingin Eurooppa-neuvoston asettaman tavoitteen mukaisesti vuoden 2002 lopusta lähtien.

EU:n laajentumisneuvotteluissa edistettiin vuoden aikana merkittävästi. Neuvotteluja jatkettiin Kyproksen, Puolan, Slovenian, Tshekin tasavallan, Unkarin ja Viron kanssa. Helsingin Eurooppa-neuvoston päätösten pohjalta helmikuussa aloitettiin jäsenyysneuvottelut myös kuuden uuden hakijamaan kanssa (Bulgaria, Latvia, Liettua, Malta, Romania ja Slovakia). Turkin kumppanuusohjelma ja siihen liittyvä puiteasetus hyväksyttiin poliittisesti joulukuussa.

Suomi toimi aktiivisesti jäsenyysneuvottelujen viemiseksi tehokkaasti eteenpäin.

Neuvotteluissa korostettiin hakijamaiden omiin ansioihin perustuvaa etenemistä sekä Helsingissä sovittujen kiinniotto- ja eriyttämisperiaatteiden soveltamista myös käytännössä.

Unionin ulkosuhteet

Suomi on korostanut unionin ulkosuhteitten hoidon kokonaisvaltaisuutta ja johdonmukaisuutta. Unionin ulkosuhdetoiminnan tehostaminen on edellyttänyt toimintaa yli pilarirajojen. Pitkän keskustelun jälkeen vuonna 2000 tehtiin päätökset Länsi-Balkanin ja Välimeren maiden avusta ja avun hallinnoimisesta (Cards- ja Meda-asetukset).

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Suomen hallitus osallistui vuonna 2000 aktiivisesti EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rakenteiden ja kriisinhallintakapasiteetin luomiseen Helsingin Eurooppa-neuvoston päätösten mukaisesti. Hallitus piti tärkeänä, että Helsingissä sovittua aikataulua noudatetaan ja että siviilivoimavaroihin ja niiden kehittämisen kiinnitetään riittävä huomiota. Hallitus kiinnitti jatkuvaa huomiota kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuteen ja tarpeeseen kunnioittaa EU:n toimielinten välistä tasapainoa myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.

Pohjoisen ulottuvuus

Santa Maria da Feiran Eurooppa-neuvostossa (19.-20.6.2000) hyväksyttiin EU:n pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma vuosiksi 2000-2003. Samalla todettiin yhteistyön painopisteet, joita ovat ympäristö, ydinturva, kansainvälisen rikollisuuden torjunta ja Kaliningrad. Pohjoisen ulottuvuuden konkreettista edistämistä varten Suomeen perustettiin kansallinen PU-foorumi, joka kokoontui ensimmäisen kerran Oulussa tammikuun puolivälissä 2001. Myös EU:n ja Venäjän energiavuoropuhelun yhteydessä asiaa pidettiin esillä. Vuoden 2000 aikana Suomi korosti Venäjäyhteistyössä myös tarvetta selvittää Primorskin satamahankkeen ympäristövaikutukset.

Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa vuosina 2000-2002 tarjoaa mahdollisuuden kehittää EU:n pohjoisen ulottuvuuden "arktista ikkunaa".

Perusoikeudet ja syrjimättömyys

Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi julistuksen EU:n perusoikeuskirjasta, jonka asemaan tullaan palaamaan Nizzan jälkeisessä unionin tulevaisuustyössä. Perusoikeuksia vahvistaa osaltaan myös vuonna 2000 hyväksytty, Amsterdamin sopimuksen 13 artiklaan perustuva syrjintäpaketti.

Lissabonin Eurooppa-neuvosto ja lainsäädäntötyö

Lissabonin Eurooppa-neuvostosta (23.-24.3.2000) muodostui erittäin merkittävä kokous eurooppalaisen hyvinvoinnin kannalta. Kokouksessa asetettiin tiukat tavoitteet sille, kuinka Euroopan taloudesta saataisiin kilpailukykyisempi ja kuinka Eurooppa pystyisi paremmin vastaamaan uuden talouden mukanaan tuomaan haasteeseen.

Suomi on sitoutunut asetettuihin tavoitteisiin. Lissabonin kokouksen seuranta on käsitelty lähes kaikissa neuvoston eri kokoonpanoissa. Suomi on pyrkinyt lisäämään talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen, työllisyysuuntaviivojen, rakenneuudistusten valvonnan yhteisvaikutusta. Nizzan Eurooppa-neuvostossa hyväksyttiin uudenlaisen EU-tason sosiaalipoliittisen yhteistyön tavoitteet ja menetelmät vuoteen 2005 saakka. Suomi on pyrkinyt vahvistamaan näiden eri prosessien keskinäistä johdonmukaisuutta. Vuonna 2000 keskustelua on käyty erityisesti julkisen talouden kestävydestä ja eläkejärjestelmien toimivuudesta ikääntyvässä Euroopassa.

Eurooppaa koskevien hankkeiden ja lainsäädäntöaloitteiden edistämiseen on pantu erityistä painoa. Vuonna 2000 hyväksyttiin lainsäädäntöaloitteista asetus kilpailun avaamisesta paikallisverkoissa. Tietoyhteiskunnan kehittäminen on ollut Suomen prioriteetti.

Sisämarkkinoiden loppuunsaattamisessa Suomi on korostanut erityisesti yleishyödyllisten palveluiden (liikenne, energia, telepalvelut) avaamista kilpailulle, sähkön ja kaasun sisämarkkinoiden kehittämistä sekä rahoitusmarkkinoiden tehostamista.

Nizzan Eurooppa-neuvostossa päästiin vuosien valmistelun jälkeen ratkaisuun veropaketista ja Eurooppa-yhtiöistä. Kattavina yhteisölainsäädäntöhankkeina vuodelta 2000 voidaan mainita myös rautatiepaketin ja vesiputiedirektiivin hyväksyminen. Suomi toimi myös aktiivisesti Kioton ilmastositomuksen pöytäkirjan ratifiointiedellytysten luomiseksi.

Avoimuus

Suomi on osallistunut aktiivisesti nk. avoimuusasetuksen valmisteluun. Suomi on vastustanut kaikin tavoin ehdotuksia rajata yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevat asiakirjat unionin julkisuussäännösten ulkopuolelle.

Tampereen Eurooppa-neuvoston seuranta

Sisä- ja oikeusasioissa Suomi on edellyttänyt unionilta ripeää etenemistä ja Tampereen päätelmien tinkimätöntä täytäntöönpanoa. Useissa hankkeissa edettiin hyvin päättämällä mm. yleissopimuksesta oikeusavussa rikosasioissa, Europolin toimivallan laajentamisesta rahanpesun torjunnassa, siviilioikeusprosesseja koskevien ns. Brysselin konventioiden yhteisöllistämistä sekä yhteisestä listasta maista, joiden kansalaisilta edellytetään viisumia. Lisäksi vuonna 2000 on perustettu Eurojustin väliaikainen yksikkö, Euroopan poliisiakatemiat ja Eurodac-rekisteri turvapaikan hakijoiden sormenjälkien tallentamiseksi. Monissa muissa hankkeissa eteneminen on kuitenkin ollut toivottua hitaampaa.

Euroopan elintarvikeviranomaisen

EU-yhteistyötä on yhä leimannut kansalaisten luottamuksen horjuminen elintarvikkeiden turvallisuuteen Euroopassa. Suomi on korostanut BSE-toimenpiteiden suhteellisuutta. Suomi on toiminut aktiivisesti Euroopan elintarvikeviranomaisen perustamiseksi ja sen sijoittamiseksi Helsinkiin.

Valtioneuvoston kanslia

Yleistä

Valtioneuvoston kanslian päämääränä on toimialansa osalta hallituksen toimintapolitiikan toteuttaminen hallitusohjelman ja sitä täydentävien hallituksen linjanmääritysten ja tavoitteiden mukaisesti.

Valtioneuvoston kanslian työn tarkoituksena on varmistaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon sujuvuus sekä pääministerin toimintaedellytykset antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Kanslian erityisluonne pääministerin ministeriönä merkitsee muista ministeriöistä poikkeavaa, monivivahteista toimintatapaa poliittisen johdon ja virkamieskunnan välisessä suhteessa. Erityisluonteesta johtuu myös, että kanslian hoidettavana on paljon ennalta arvaamattomia asioita ja tehtäviä. Niihin on suunnitelmissa kuitenkin varauduttu.

Hallituksen toimenpidekertomuksen alussa on valtioneuvoston kansliassa laaditut erilliset selvitykset hallituksesta, hallituksen hankesalkusta sekä hallituksen EU-politiikasta.

Toiminnan painopistealueet

Pääministeri Paavo Lipponen teki vuoden 2000 aikana 17 työvierailua Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin sekä osallistui Itämeren valtioiden huippukokoukseen huhtikuussa, pohjoismaiden ja Baltian maiden huippukokoukseen elokuussa sekä kahteen pohjoismaisten pääministerien kokoukseen, joista ensimmäinen järjestettiin kesäkuussa ja toinen Pohjoismaiden Neuvoston kokouksen yhteydessä marraskuussa. Suomessa pääministeri vastaanotti 14 korkean tason ulkomaista vierasta.

Pääministeri Lipponen osallistui kertomusvuonna lukuisiin kotimaisiin tilaisuuksiin. Vuonna 1942 saksalaisten käsiin luovutetuille juutalaisille paljastettiin muistomerkki 5. marraskuuta 2000 Helsingissä. Pääministeri Lipponen esitti tilaisuudessa julkisen anteeksipyyntönsä juutalaisille.

Pääministeri Lipponen osallistui myös Euroopan unionin ja Afrikan valtioiden huippukokoukseen 3-4. huhtikuuta Egyptissä sekä Euroopan unionin ja Balkanin valtioiden huippukokoukseen 24. marraskuuta Kroatiaassa. Eurooppa-neuvosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Portugalin puheenjohtajuuskauden ensimmäinen Eurooppa-neuvosto järjestettiin 23-24. maaliskuuta Lissabonissa. Erityiskokous käsitteli työllisyyttä, talousuudistuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Kesäkuun 19-20. Santa Maria da Feirassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto käsitteli muun muassa Euroopan unionin hallitusten välistä konferenssia, EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä Länsi-Balkanin tilannetta. Feirassa hyväksyttiin Välimeren aluetta koskeva unionin yhteinen strategia sekä Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma, jossa Euroopan unioni sitoutui edistämään Pohjoista ulottuvuutta. Pääministeri Lipponen osallistui alkusyksystä järjestettyyn Pohjoisen ulottuvuuden forumiin Saksan Schwerinissä.

Ranskan puheenjohtajuuskaudella järjestettiin syksyllä kaksi Eurooppa-neuvoston kokousta. Biarritzin epävirallisessa Eurooppa-neuvostossa 13-14. lokakuuta keskityttiin hallitusten välisessä konferenssissa esillä oleviin neuvottelukysymyksiin. Biarritzissa käsiteltiin myös esitystä Euroopan unionin perusoikeuskirjaksi sekä keskusteltiin Lähi-idän tilanteesta, Serbiasta ja Montenegrosta, meriturvallisuudesta ja öljyn maailmanmarkkinatilanteesta.

Eurooppa-neuvosto kokoontui Ranskan puheenjohtajuuskauden päätteeksi Nizzassa 7 – 11. joulukuuta. Nizzan kokouksessa päätettiin hallitusten välinen konferenssi ja saavutettiin neuvottelutulos unionin päätöksentekoa ja toimielimiä uudistavasta Nizzan sopimuksesta. Sopimukseen pääseminen avasi tien Euroopan unionin laajentumiselle. Nizzan kokouksessa hyväksyttiin myös julistus Euroopan unionin perusoikeuskirjaksi, Euroopan sosiaalinen toimintaohjelma sekä laaja selvitys unionin yhteisestä turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Nizzassa päätettiin myös laaja-alaisen Euroopan unionin tulevaisuutta koskevan keskustelun käynnistämisestä vuoden 2001 aikana. Päätös vastaa hyvin niitä näkemyksiä, joita pääministeri Paavo Lipponen esitti 10. marraskuuta Belgian Brygessä pitämässään Euroopan unionin tulevaisuutta koskevassa, laajaa julkisuutta saaneessa puheessaan.

Hallitusohjelman lisäpöytäkirjaan sisältyi maininta EU-sihteeristön siirrosta ulkoasianministeriöstä valtioneuvoston kansliaan. Tehtävien siirto toteutettiin niin, että 1.7.2000 valtioneuvoston kansliassa aloitti toimintansa valtioneuvoston EU-sihteeristö. Kansliassa aloitti samalla ministerinä ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi, jonka toimialaan kuuluvat EU-sihteeristön yhteensovittamistehtävät. EU-sihteeristön yhteensovittamistehtävien lisäksi valtioneuvoston kanslian toimialaan siirrettiin Euroopan unionin perussopimuksen muuttamista koskevat asiat, jotka ulkoasianministeriö valtioneuvostosta annetun lain mukaisesti käsittelee yhdessä valtioneuvoston kanslian kanssa. Lisäksi valtioneuvoston kanslia yhteensovittaa Euroopan unionin perussopimusten muuttamista koskevat asiat sekä Euroopan unionissa käsiteltäviä valtiosopimuksia ja muita kansainvälisiä velvoitteita koskevat asiat siten, kuin valtioneuvostosta annetun lain 3 b §:n 2 momentissa säädetään. Tehtävien siirtämiseksi muutettiin valtioneuvostosta annettua lakia ja muita asiaan liittyviä alemmanasteisia säädöksiä. Varsinaisiin yhteensovittamistehtäviin ei siirretty ulkoasianministeriön henkilöstöä. Kaikki sihteeristön virat perustettiin uusina valtioneuvoston kansliaan ja ne täytettiin hakemusten perusteella. Valtioneuvoston EU-sihteeristössä on 22 virkamiestä. Sihteeristön lisäksi ulkoasianministeriöstä siirtyi kansliaan EU-tiedonhallinta tehtävineen ja henkilöineen (15 henkilöä). Kanslian vastuulle siirtyi myös EU-asioiden komitea kaikkine jaostoineen. EU-asioiden yhteensovittamisen hallinnointi on sopeutettu valtioneuvoston kansliaan. Kuluneena vuonna aloitettiin EU-asiakirjajärjestelmän kehittäminen.

EU-sihteeristön toiminnassa on siirron jälkeen keskitytty EU-asioiden valmistelun ja yhteensovittamisen tehostamiseen. Yhdessä ministeriöiden kanssa valmistettiin Suomen EU-tavoitteet Ranskan puheenjohtajakaudelle ja uudistettiin EU-asioiden yhteensovittamisesta annettu ohjeisto.

EU-ministerivaliokunta on kokoontunut viikoittain. EU-asioiden komitea on kokoontunut EU-sihteeristön puheenjohtajalla lähes viikoittain. EU-sihteeristö on johtanut hallitusten välisen konferenssin virkamiesvalmistelukoneistoa. Ministeriöiden EU-koordinaattorien kokouksia on pidetty kuukausittain.

Valmiusharjoitus 2000 oli eri hallinnonalojen ja hallintotasojen harjoituksista muodostuva kokonaisuus. Siinä harjoiteltiin hallinnon varautumista ja toimintaa erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Keskeistä oli myös eri hallinnonalojen yhteistoiminnan harjoittelu.

Harjoituksen valmistava vaihe käynnistyi maaliskuussa 2000. Elokuussa järjestettiin harjoituksen toimintapäivä, jossa valtioneuvoston jäsenet ja ministeriöiden virkamiehet perehdyttiin valtioneuvoston väestönsuojatiloihin ja toimintaan niissä.

Keskushallinnon osalta harjoitus jatkui syyskuussa, jolloin harjoitteluun liittyivät myös lääninhallitukset ja muut aluehallinnon viranomaiset. Valmiusharjoitus 2000:n toimintavaihe päättyi syyskuussa liikenne- ja viestintäministeriön johtamaan kuntaharjoitukseen Riihimäellä.

Harjoituksen tavoitteena oli kehittää keskushallinnon ja aluehallinnon välistä toimintaa poikkeus- ja onnettomuustilanteissa, lääninhallitusten ja muun aluehallinnon yhteistoimintaa sekä eräiden poikkeusolojen organisaatioiden toimintaa. Harjoitus kokonaisuutena ja valtioneuvoston osuus toteutettiin valtioneuvoston kanslian johdolla. Kukin ministeriö johti oman hallinnonalansa harjoittelun.

Harjoitus toteutettiin suunnitelmien mukaisesti ja harjoitustavoitteet saavutettiin. Yhteistointa eri viranomaisten välillä toimi suunnitellusti. Harjoituksen tulokset koottiin syksyn aikana ja harjoituksesta valmisteltiin kertomus, joka tulee hyväksyttäväksi vuoden 2001 puolella.

Uuden perustuslain johdosta esiteltiin valtioneuvostolakiin (145/2000) ja valtioneuvoston ohjesääntöön (255/2000) tarvittavat muutokset. Ministerin käsikirja ja Valtioneuvoston Esittelijän Opas sekä valtioneuvoston ja tasavallan presidentin päätöksentekoon sekä esitellyyn näissä liittyvät ohjeet uusittiin. Lisäksi valtioneuvoston kanslia osallistui yli 1000 valtioneuvoston esittelijän ja heidän avustajansa kouluttamiseen yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Valtioneuvoston sähköisen päätöksentekojärjestelmän (PTJ) tekstinkäsittelyohjelmana ollut WP 5.2. korvattiin Word 2000-ohjelmalla, joka luo yleistä XML-koodia. Uudistettu päätöksentekojärjestelmä otettiin käyttöön elokuussa ennen talousarvioon liittyvien hallitusten esitysten esittelyä. Uuteen Word-ohjelmaan liittyi kuitenkin etukäteen arvaamattomia ominaisuuksia, jotka siirsivät uudistuksen loppuunsaattamisen vuoden 2001 puolelle.

Talousneuvosto piti vuoden 2000 aikana yhteensä 11 kokousta, joista useissa käsiteltiin hallitusohjelman toteuttamiseen liittyviä kysymyksiä. Tammikuussa tarkasteltiin talouspolitiikkaa yhteisen rahapolitiikan oloissa. Maaliskuussa asiantuntijaryhmän raportin pohjalta käsiteltiin ympäristö- ja energiaverotuksen käyttöä Kioto-pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamisessa. Lokakuussa keskustelun kohteena oli alueellinen kehitys ja aluepolitiikka Suomessa, mikä oli taustana hallituksen aluepoliittisen strategian ja siihen liittyvän lainsäädännön laadinnassa.

Valtioneuvoston kansliapäälliköt ovat kokoontuneet valtioneuvoston kanslian valtiosihteerin johdolla keskustelemaan hallitusohjelman toimeenpanosta ja muista keskeisistä ministeriöitä koskevista asioista. Kansliapäällikkökunta vieraili kaakkoisrajalla tutustuen rajalla toimivien viranomaisten toimintaan sekä Ahvenanmaan maakunnassa.

Valtioneuvoston kanslia on huolehtinut hallitusohjelman toteutumisen seurannasta keräämällä tiedot hallituksen hankesalkun toimeenpanosta. Seurantaraportti on laadittu puolivuositain, ja sitä on käsitelty hallituksen iltakoulussa.

Elo-syyskuussa 2000 järjestettiin seitsemän alueellista tulevaisuusfoorumia yhteistyössä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja paikallisten järjestäjien kanssa. Tulevaisuusfoorumit olivat hallituksen käynnistämä tilaisuuksien sarja, jossa käsiteltiin alueellisia ja kansallisia kehittämiskysymyksiä. Tilaisuudet pidettiin Sodankylässä, Turussa, Kajaanissa, Kotkassa, Vantaalla, Seinäjoella ja Kuopiossa. Pääministeri Lipponen piti Seinäjoen tulevaisuusfoorumissa 6.9.2000 puheen aluepolitiikasta. Tulevaisuusfoorumit 2000 olivat jatkoa vuonna 1998 järjestetyille vastaavalle keskustelukierrokselle. Foorumeista julkaistiin raportti kanslia-

an julkaisusarjassa.

Valtioneuvoston kanslia valmisteli yhdessä valtiovarainministeriön kanssa ehdotuksen valtioneuvoston tietohallinnon kehittämisestä. Ehdotus annettiin 16.10. 2000. Työryhmän työn pohjalta asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä on selvittää tarvittavat säädösmuutokset ja organisaatioehdotukset vuoden 2002 valtion talousarvioon. Pääpiirteissään ehdotuksen toteuttaminen merkitsee valtioneuvoston tietohallintoyksikön perustamista ja tietohallinnon kehittämistehtävien siirtämistä ao. yksikköön.

Valtioneuvoston kanslia on mukana keskushallinnon uudistamishankkeessa, joka asetettiin valtiovarainministeriöstä. Hanketta ohjaa ministeriryhmä puheenjohtajanaan ministeri Suvi-Anne Siimes. Valtioneuvoston kanslian kehittäminen sen strategisen valmiuden parantamiseksi on yksi keskeisistä osahankkeista puheenjohtajanaan valtiosihteeri Rauno Saari. Uudistamishankkeen osahankkeiden tulisi asetetun aikataulun mukaisesti saada ehdotukset valmiiksi kesään 2001 mennessä.

Ulkoasiainministeriö

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on Suomen turvallisuuden ja kansainvälisen vaikutusvallan vahvistaminen sekä maan etujen edistäminen syvenevän yhteistyön maailmassa.

Kehitys Euroopassa ja Suomen lähialueilla oli vuonna 2000 pääpiirteissään ottaen myönteistä. Venäjän toipuminen kesän 1998 talouskriisistä edistyi ja poliittiset olot pysyivät vakaina. Balkanin tilanne säilyi epävakaana ja riskialttiina, mutta Serbian demokratisoitumiskehitys eteni loppuvuodesta 2000 ja loi edellytyksiä tilanteen kohenemiselle. EU:n laajentumisprosessin jatkuminen paransi edelleen Euroopan vakauden näkymiä. Laajempi kansainvälinen tilanne säilyi myös rauhallisena eräitä poikkeuksia lukuunottamatta. Neuvottelut Lähi-idän kriisin ratkaisemiseksi ovat edistyneet, mutta eivät johtaneet tulokseen vuonna 2000, vaan väkivaltaisuudet kiihtyivät.

Suomen kahdenväliset suhteet ja vierailuvaihto Venäjän kanssa jatkuivat tiiviinä. Suomi pyrki myös edelleen vaikuttamaan EU:n Venäjä-politiikan kehittämiseksi. Suomi on jatkanut aktiivista toimintaa EU:n Pohjoisen ulottuvuuden konkretisoimiseksi. Santa Maria da Feiran Eurooppa-neuvosto hyväksyi Pohjoista ulottuvuutta koskevan toimintaohjelman, jonka toimeenpano on käynnistynyt EU-puheenjohtajan ja komission johdolla. Arktisen neuvoston puheenjohtajana vuosina 2000-2002 Suomi pyrkii vahvistamaan arktisten asioiden ominaisarvoa kansainvälisessä ja eurooppalaisessa yhteistyössä, mikä omalta osaltaan myötävaikuttaa Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman toimeenpanoon. Suomen oman lähialueyhteistyön kehittämiseksi valmisteltiin uudistettu toimintastrategia. Suomi jatkoi määrätietoista työtä EU:n laajentumisen ja siinä yhteydessä Baltian maiden EU-jäsenyyden edistämiseksi.

Suomi sai tavoittelemansa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 55. istuntokauden, ns. Vuosituhannen yleiskokouksen sekä sen aloittaneen huippukokouksen puheenjohtajuuden. Puheenjohtajuus tukee hallitusohjelman tavoitetta parantaa YK:n toimintamahdollisuuksia. YK:n sosiaalisen kehityksen huippukokouksen ja Pekingin naiskonferenssin viisivuotis seurannassa, mikä tapahtui yleiskokouksen erityisistunnoissa kesäkuussa 2000, onnistuttiin säilyttämään alkuperäinen sitoumusten taso, mutta uutta edistystä voitiin saavuttaa vain niukasti.

Ihmisoikeudet ovat hallitusohjelman mukaisesti merkittävällä sijalla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja ne otetaan huomioon sen kaikilla osa-alueilla. Ulkoasiainministerin 1998 eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle antaman ensimmäisen hallituksen ihmisoikeuspolitiikkaa käsittelevän selonteon seurantaraporttina ja tulevaa toimintaa esittelevänä asiakirjana ulkoasiainministeri Tuomioja antoi 29.11.2000 ulkoasiainvaliokunnalle uuden selvityksen hallituksen ihmisoikeuspolitiikasta.

Suomen ihmisoikeuspolitiikan vakiintuneiden painopisteiden ohella kertomusvuonna sai paljon huomiota Euroopan unionin perusoikeuskirjan valmistelu Eurooppa-neuvoston Nizzan kokoukselle. Perusoikeuskirja, jossa ovat yhteen asiakirjaan koottuna unionin kansalaisten kansainvälisiin, eurooppalaisiin tai kansallisiin velvoitteisiin perustuvat yhteiset perusoikeudet, hyväksyttiin Nizzassa poliittisena asiakirjana.

Suomi pyrki vuoden 2000 aikana vaikuttamaan kansainvälisen yhteistyön edistämiseksi ympäristöpolitiikassa ja toimi aktiivisesti useissa kansainvälisissä neuvotteluprosesseissa. Maailmanlaajuista metsäsopimusta ei kuitenkaan saatu aikaan, vaan jatkotyö tapahtuu YK:n puitteissa. Kioton pöytäkirjan ratifiointia varten tarvittavia tarkempia sääntöjä ei vielä saatu valmiiksi huolimatta kovista ponnisteluista Haagin ilmastokokouksessa marraskuussa. Euroopan Unionin kykyä reagoida turvallisuutta ja vakautta uhkaaviin kriiseihin on parannettu hallitusohjelman asettaman tavoitteen mukaisesti. Sotilaallisen ja siviilikriisinhallin-

nan kehittäminen on edennyt Helsingin Eurooppa-neuvoston linjausten pohjalta. Nizzan Eurooppa-neuvostossa sovittiin EU:n kriisinhallintaelinten - pysyvä poliittinen ja turvallisuuskomitea, sotilaskomitea ja sotilasesikunta rakenteesta ja tehtävistä. Nämä elimet ovat toimineet Brysselissä väliaikaispohjalla maaliskuusta 2000 lähtien, ja ne on tarkoitettu vakinaistamaan lähitulevaisuudessa. Myös siviilikriisinhallintakomitea aloitti työnsä kertomusvuonna. EU:n kriisinhallinnan voimavarojen kokoaminen on alkanut kertomusvuonna. EU:n voimavarakonferenssissa marraskuussa 2000 arvioitiin unionin sotilaallisen kriisinhallinnan voimavarojen kehittämisen edistymistä. Suomi tarjosi unionin joukkopooliin 1500 henkilön vahvuisen joukon. Osallistumispäätös EU:n mahdolliseen kriisinhallintaoperaatioon tehdään kansallisesti.

Suomi on edelleen aktiivisesti ajanut EU:n siviilikriisinhallintavalmiuksien kehittämistä, joka lähti aiempaa konkreettisemmin liikkeelle, kun vuoden 2000 kesäkuussa sovittiin EU-toiminnan painopistealueista. Niitä ovat poliisitoimi, oikeusvaltion kehittäminen, julkishallinnon kehittäminen ja pelastustoimi.

Suomi jatkoi osallistumistaan kansainväliseen kriisinhallintaan Balkanin alueella (NATO-johtoiset operaatiot SFOR Bosnia-Herzegovinassa ja KFOR Kosovossa). Operaatioiden suomalaisen henkilöstön yhteenlaskettu vahvuus on lähes 950. Konkreettisena tukena Lähi-Idän rauhanprosessille Suomi vahvensi UNIFIL-pataljoonaansa 153 henkilöllä Israelin vetäytyttyä Etelä-Libanonista. Vahvennus nosti Suomen pataljoonan kokonaisvahvuuden 646:een.

Rauhanturvaamisoperaatioihin osallistuvien henkilöiden kokonaismäärä kertomusvuoden lopulla oli yli 1.600. Suomen suhteellinen osuus on edelleen kansainvälistä huippuluokkaa. Uusi rauhanturvaamislaki astui voimaan 31.12.2000. Lain muutoksella pyrittiin selkiyttämään sekä osallistumispäätöksen tekemistä että käytännön toimia niissä operaatioissa, joihin Suomi osallistuu. Laki ei muuta Suomen rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen kriteereitä.

Konfliktien ennaltaehkäisemiseksikin on tärkeää, että sotarikoksiin ja törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneet saatetaan vastuuseen. Suomi ratifioi Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön vuonna 2000 ja jatkoi tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita sotarikoksia käsittelevän YK:n sotarikostuomioistuimen kanssa.

Globaalilla tasolla joukkotuhousteiden ja siihen liittyen teknologian leviäminen on vakava turvallisuuteen vaikuttava ongelma. Ajankohtaisena panostuksena asevalvontaponnisteluihin Suomi hoitaa ohjusteknologian vientivalvontajärjestelyn (MTCR) puheenjohtajuutta vuosina 2000-2001. Keskeinen tavoite on ohjusten leviämistä rajoittavien käytäntöjen kehittäminen. Aseriisuntasektorilla Suomi oli lisäksi erityisen aktiivinen pienasekysymyksissä, etenkin EU:n piirissä ja YK:n vuoden 2001 konferenssin valmistelussa.

Ulkoasiainministeriö osallistuu vuonna 2000 käynnistettyyn valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon laatimiseen. Selonteko on tarkoitettu tuoda eduskunnan käsittelyyn kevään 2001 aikana.

Suomen kauppapolitiikan keskeisenä tavoitteena on pysynyt kaupallis-taloudellisten etujemme ajaminen sekä vienninedistäminen ja suomalaisten yritysten toimintaedellytysten parantaminen. Tämä on tapahtunut kahdenvälisiä suhteita kehittämällä, mm. vienninedistämismatkoilla ja kahdenvälisiä sopimusverkostoa laajentamalla, sekä EU:n yhteisen kauppapolitiikan kautta. Kansainvälistymiseen liittyvien kysymysten tarkasteluun sekä yksittäisiin teemoihin, kuten ICT-sektori, on vuoden 2000 aikana kiinnitetty enenevässä määrin huo-

miota. Tässä suhteessa myös edustustoverkon merkitystä on korostettu.

Nizzassa päättyneessä hallitusten välisessä konferenssissa Suomen tavoitteena oli EU:n toimintakyvyn lisääminen. Tältä osin kauppapolitiikassa edettiin, kun palvelut ja henkinen omaisuus saatiin, tosin melko suurin rajauksin, määränemmistö päätösten piiriin. Tämän voi laskea suurelta osin Suomen aktiivisuuden ansioksi.

Maailman kauppajärjestön WTO:n Seattlen ministerikokouksen jälkeen Suomi ja EU pyrkivät edelleen laaja-alaisiin neuvotteluihin neuvoston lokakuun 1999 päätelmien mukaisesti. Samalla on tutkittu mahdollisia uusia lähestymistapoja. WTO-neuvottelujen asialista on laajentumassa. Monenkeskisen kauppajärjestelmän ja kehityksen välisen suhteen huomioiminen tulee olemaan uusien neuvottelujen keskeinen kysymys. Suomi jatkoi sekä EU:n piirissä että muilla foorumeilla kehitysmaiden integroinnin tukemista maailman kauppajärjestelmään sekä maailmantalouteen.

Suomi on toiminut aktiivisesti kauppapoliittisella asialistalla olevien lukuisten EY-USA riita-asioiden ratkomiseksi, joista suurimmat kauppavaikutukset on ns. ulkomaankauppayhtiöitä (FSC) koskevalla tapauksella. Monet vanhat riita-asiat, kuten banaanit ja hormonit, olivat edelleen ajankohtaisia. Muita käsiteltyjä asioita olivat mm. transatlanttiset kaupalliset suhteet kokonaisuudessaan sekä erilaiset EY:n vapaakauppa- ja assosiaatiosopimushankkeet Mercosurin (Brasilia, Argentiina, Paraguay ja Uruguay) ja Chilen kanssa sekä väliaikainen sopimus ja yksipuolisten kauppamyönnytysten ulottaminen Makedonialle ja Länsi-Balkanin maiden tuotteiden markkinoillepääsyn helpottaminen. Eräänä keskeisenä asiakokonaisuutena on ollut kaupallis-taloudellisten intressien aktiivinen turvaaminen ja edistäminen idän-kaupassa. Suomi on määrätietoisesti pyrkinyt parantamaan mm. yritysten toimintaedellytyksiä Venäjällä

Vuosina 1996 ja 1998 Suomen kehitysyhteistyön ja kehitysmaapolitiikan tavoitteet uudistettiin. Kehitysmaasuhteita tarkastellaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Päämääränä on, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteet ovat sopusoinnussa keskenään. Kehitysyhteistyön rooli ulkopoliitiikan tärkeänä osana korostuu. Tässä kehitysmaapolitiittisten tavoitteiden kokonaisuudessa köyhyyden vähentäminen, ympäristöuhkien torjuminen ja tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen muodostavat välttämättömät peruselementit maailmanlaajuisen rauhan ja turvallisuuden rakentamiselle.

Köyhyys, eriarvoisuus ja ihmisoikeuksien loukkaukset ovat useiden kehitysmaiden konfliktien perussyynä. Niitä ruokkii myös ympäristön pilaantuminen, jota konfliktit puolestaan edelleen lisäävät. Yksi Suomen kehitysyhteistyön ensisijaisista tavoitteista onkin köyhyyden vähentäminen. Myös OECD-maat ovat sitoutuneet köyhyyden puolittamiseen vuoteen 2015 mennessä, ja tämä tavoite vahvistettiin myös syyskuussa pidetyssä YK:n vuosituhannen huippukokouksessa. Muita Suomen kehitysyhteistyön ensisijaisia tavoitteita ovat ympäristöuhkien torjuminen ja tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa. Kehitysmaapolitiikassa pyritään myös maailmanlaajuisen turvallisuuden ja taloudellisen vuorovaikutuksen lisäämiseen.

Vuonna 2000 käynnistettiin ulkoasiainministeriössä laaja maa- ja järjestöpoliittinen analyysi, jonka tavoitteena on kehitysmaapolitiittisten linjausten toiminnallistaminen. Analyysin tulokset valmistuvat vuoden 2001 alkupuolella. Vuonna 2000 selvitettiin niinkään mahdollisuuksia saada kansalaistoimintaa ja erityisesti kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntaa kiinteämmiin mukaan kehitysyhteistyöhön. Yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa pyritään edelleen tiivistämään ja järjestöjä pyritään ottamaan kumppaneiksi myös kehitysyhteistyön uusiin muotoihin.

EU ja sen jäsenmaat ovat yhdessä maailman suurin kehitysavun antaja. Euroopan unionin jäsenenä Suomi on mukana vaikuttamassa maailmanlaajuisesti kansainväliseen politiikkaan. Suomi osallistuu EU:n kehitysmaapolitiikan muotoiluun omien kehitysmaapoliittisten tavoitteidensa pohjalta. Vuonna 2000 EU:n kehitysneuvosto hyväksyi kehityspoliittisen julistuksen, joka on ensimmäinen koko yhteisön kehitysyhteistyön kattava linjausasiakirja. Julistuksessa myös EY:n kehitysyhteistyön ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan köyhyyden vähentäminen.

Ulkoministeriön tehtäviin kuuluu Suomen kansalaisten etujen ja oikeuksien valvominen ulkomailla. Näiden tehtävien määrä on kasvanut mm. globalisaation edetessä. Jolon panttikriisi oli esimerkki siitä, miten kaukaisetkin konfliktit ja ongelmat voivat koskettaa suomalaisia. Ulkoasiainministeriö on tarkkaan arvioinut tehtäviensä kannalta kriisin opetukset ja pyrkii varmistamaan, että valmiudet vastaavatyypisten tilanteiden hoitoon säilyvät hyvinä ja että tilanteita voidaan mahdollisuuksien mukaan ennaltaehkäistä. Ministeriö on kehittänyt kansalaisille suunnattua julkista tiedotustaan koskien akuuttien kriisialueiden tilannetta.

Vuoden 2000 aikana toteutettiin EU-sihteeristön siirtäminen ulkoasiainministeriöstä valtioneuvoston kanslian yhteyteen.

Oikeusministeriö

Uusi Suomen perustuslaki, eduskunnan työjärjestys ja välittömästi perustuslakiin liittyvät lait tulivat voimaan 1.3.2000.

Hallitusohjelman mukaisesti oikeusministeriö on edistänyt aktiivisesti sisäisen turvallisuuden ja kansalaisten oikeuksien parantamista EU:ssa sekä tukenut osaltaan EU:n laajentumista.

Kertomusvuonna on kiinnitetty erityistä huomiota nuoriin rikoksentehtäjiin, uusintarikollisuuden ehkäisyyn ja vapautuvien vankien sopeutumiseen yhteiskuntaan sekä rikosten uhrien oikeusturvaan. Tuomioistuinten toimintakykyä ja oikeudenkäyntimenettelyä on kehitetty tavoitteena säilyttää samalla oikeudenkäyntikulut kohtuullisina. Keskituloisille pyritään tarjoamaan mahdollisuus saada valtiolta osittaista oikeusapua. Velkaneuvonnan alueellinen saatavuus on varmistettu uudella lailla.

Euroopan unioni ja kansainvälinen toiminta

EU:ssa työn painopiste on ollut vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamisessa Tampereen Eurooppa-neuvostossa sovittujen suuntaviivojen ja virstanpylväiden mukaisesti. Suomen mahdollisuudet myötävaikuttaa asioiden etenemiseen ovat olleet onnistuneen puheenjohtajakauden johdosta tavallista paremmat.

Rikosoikeudellisen yhteistyön keskeisiä tuloksia ovat olleet edistyminen tuomioiden ja turvaamispäätösten vastavuoroista tunnustamista koskevassa työssä sekä sopimus syyttäjien ja tutkintatuomareiden yhteistyöyksikön EUROJUSTin aloittamisesta 1.3.2001 aluksi väliaikaisena. Rahanpesun torjumisen ja tutkimismahdollisuuksien parantamista on valmisteltu, hyväksytty järjestäytyneen rikollisuuden vastainen toimintaohjelma ja keskinäistä oikeusapua koskevan yleissopimus sekä kehitetty rikosuhrien asemaa koskevia vähimmäisvaatimuksia. Siviilioikeuden alalla on edetty hyväksymällä tuomioiden vastavuoroista tunnustamista koskeva toimintaohjelma, valmistelemalla siviilioikeudellisen verkoston perustamista ja muuttamalla kolmea siviilioikeutta koskevaa yleissopimusta EY-asetuksiksi.

Oikeusministeriö on entiseen tapaan osallistunut rakentavasti asiakirjojen julkisuutta koskevan asetuksen valmisteluun ja EU:n toimielimiä koskevan tietosuojasetuksen hyväksymiseen. Euroopan unionin ulkosuhteita koskevien hankkeiden valmistelussa oikeusministeriön painopisteenä ovat EU:n ja Venäjän suhteiden edistäminen ja siviilikriisihallinta.

EU:n laajentumisen edistämiseksi on tiivistetty yhteistyötä erityisesti Baltian maiden, mutta myös Puolan ja Unkarin kanssa yhteistyötä on tiivistetty maiden jäsenysvalmiuksien parantamiseksi ja viranomaisien kouluttamiseksi. Oikeusministeriö on myös osallistunut aktiivisesti hakijavaltioiden arviointiin ja neuvotteluprosessin tukemiseen.

Suomen ja Venäjän oikeusministeriöiden välinen yhteistyö on saanut vakiintuneet muodot vuosittaisen työohjelman ansiosta. Yhteistyö Venäjän kanssa on saanut aiempaa konkreettisempia muotoja, kuten kansainvälistä oikeudenhoitoa koskevat seminaarit. Oikeusalan yhteistyö Kiinan kanssa on monipuolistunut.

Lisäksi oikeusministeriö on ollut keskeisesti mukana neuvottelemassa vuoden lopussa allekirjoitettua järjestäytyntä kansainvälistä rikollisuutta koskevaa YK-sopimusta sekä siihen liittyvää kahta lisäpöytäkirjaa

Kansainvälinen toiminnan laajenemisen ja tehostumisen johdosta ministeriöön perustettiin kansainvälinen yksikkö, jonka tehtävänä on toimia kansainvälisen oikeusavun keskusviranomaisena, huolehtia kansainvälisestä oikeusyhteistyöstä sekä yhteensovittaa EU-asioita.

Valtiollinen järjestelmä ja hallinto

Vuoden 1995 perusoikeusuudistukseen liittyen on jatkettu sananvapauden käyttämistä koskevan lain, uuden kielilain sekä hallintolain valmistelua. Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon liittyen asetettiin syksyllä toimikunta laatimaan ehdotusta saamelaisten kotiseutualueella maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämiseksi. Lisäksi on tilattu oikeudellinen asiantuntijaselvitys saamelaisten kotiseutualueen maanomistussuhteista. Saamelaiskäräjien saamelaiskäräjälain mukaisesti laatima kertomus toimitetaan eduskunnalle oikeusministeriön hallinnonalan toimintakertomuksen yhteydessä.

Kertomusvuonna toimitettiin vaalilain (714/1998) mukaisesti kaksivaiheinen presidentinvaali ja kunnallisvaalit. Presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa äänestysprosentti oli ulkomaalaiset pois lukien oli 76,9 ja nämä mukaan lukien 73,6 sekä toisessa vaalissa vastaavasti 80,2 ja 76,8. Kunnallisvaalien äänestysprosentti oli 55,9. Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta(414/2000) tuli voimaan 15.5.2000 ja sitä sovellettiin ensimmäisen kerran vuoden 2000 kunnallisvaaleissa.

Vaalitoimikunta 2000 on saanut tehtäväkseen selvittää suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Toimikunnan on määrä saada työnsä päätökseen 30.4.2001. Virkatyönä on ryhdytty valmistelemaan vaalijärjestelmän teknistä kehittämistä ja ennakköäänestyksen järjestämisen antamisesta kuntien tehtäväksi sekä presidentinvaalin ensimmäisen ja toisen vaalin välisen ajan lyhentämisestä kahteen viikkoon. Ehdotusten on määrä olla valmiina 30.6.2001 mennessä.

Kesäkuussa 2000 julkaistiin uusi lainvalmistelun kehittämisohjelma II. Ohjelman erityisiä painopisteitä ovat ministeriön ja valtioneuvoston lainvalmisteluohjelmien ja lainvalmistelutyön koordinointi sekä hallituksen ja eduskunnan työn koordinointi samoin kuin vaikutusten arvioinnin tehostaminen lainvalmistelussa.

Vuonna 1997 perustettu Valtion säädöstietopankki FINLEX on otettu laajalti käyttöön. Tiedonhakuja tehdään päivittäin noin 15 000 ja käyttäjiä on vuodessa 600 000. Säädöstietopankin käytettävyyttä parannetaan vuoden 2001 aikana toimittamalla lakitekstit ajantasaiseen muotoon.

Rikollisuuden vastustaminen ja rangaistusten täytäntöönpano

Rikoslain kokonaisuudistuksen loppuun saattamista on jatkettu virkatyönä tarkoituksena antaa uudistuksen viimeiset esitykset vuoden 2001 aikana. Rikoslain uudistetun 24 luvun yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevat säännökset tulivat voimaan 1.10.2000, minkä lisäksi Tasavallan Presidentti vahvisti 16.6.2000 uuden sotilasrikoksia koskeva rikoslain 45 luvun tulevaksi voimaan 1.1.2001. Eduskunnalle annettiin esitykset rikoslain menettämisseuraamuksia, ehdollista vankeusrangaistusta ja huumausainerikoksia koskevien säännösten uudistamisesta. Vankeusrangaistuskomitea luovutti 30.10. 2000 oikeusministeriölle vankien muutoksenhakua koskevan välimietintönsä.

Hallituksen vuonna 1999 hyväksymän kansallisen rikosentorjuntaohjelman painopiste on ollut paikallisten turvallisuusohjelmien laatimisessa. Ohjelman toteuttamisesta laaditaan seurantaraportti vuonna 2002.

Huumausainerikollisuuden lisääntyminen ja etenkin laajat huumausainejutut ovat lisänneet selvästi syyttäjien työmäärää. Heidän toimintaansa on vaikuttanut myös rikosten laadullinen

vaikeutuminen ja se, että niissä on enenevässä määrin kansainvälisiä liittymiä. Vuonna 2000 paikallisissa syyttäjyksiköissä toimivien kihlakunnansyyttäjien määrää lisättiin kymmenellä.

Pitkään jatkunut vankien määrän väheneminen pysähtyi vuonna 2000. Vankeja oli keskimäärin 2 855 (2 743) ja vuoden lopulla vankiloissa oli jo yli 200 vankia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 1999. Huumausainerikoksista tuomittujen vankien määrä on edelleen kasvanut. Vankiloissa olevien ulkomaalaisten määrä lisääntyi edellisvuodesta noin kolmanneksella. Heitä oli vuoden lopussa yhteensä 209 (152).

Huumausaineiden torjuntaa ja päihdekuntoutusta vankiloissa on tehostettu. Valvonnan tehostamisen johdosta huumausainetakavarikkojen määrä on vähentynyt. Oikeansuuntaiseksi osoittautuneita toimenpiteitä voidaan edelleen lisätä valtioneuvoston osoitettua tarkoitukseen uusia voimavaroja 5.10.2000 tehdyllä huumausainepolitiikan tehostamista koskevan päätöksen mukaisesti.

Vankeinhoitolaitoksen kiinteistöt siirrettiin Valtion kiinteistölaitoksen hallintaan 1.1.2001 lukien. Tähän liittyen laadittiin vuoteen 2010 saakka ulottuva suunnitelma vankeinhoitolaitoksen laitostakan kehittämiseksi toteutettavista rakennusinvestoinneista. Vuoden alkupuoliskolla aloitettiin uuden 164-paikkaisen vankilan rakentaminen Vantaalle. Laitos korvaa valmistuttuaan Helsingin Katajanokalla sijaitsevan vanhan ja huonokuntoisen tutkintavankilan.

Eduskunta hyväksyi vuoden lopulla lain rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta koskevaksi laiksi. Sen mukaisesti Kriminaalihoitoyhdistykselle kuuluvat yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävät siirretään 1.8.2001 lukien valtion viranomaistehtäviksi perustettavalle kriminaalihoitolaitokselle. Pääosa oikeusministeriössä nykyisin hoidettavista vankeinhoidon ja kriminaalihoillon keskushallintotehtävistä siirretään samasta ajankohdasta lukien perustettavalle rikosseuraamusvirastolle.

Rangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatkettiin valtioneuvoston 23.9.1999 asettamassa vankeusrangaistuskomiteassa.

Oikeusturva ja oikeuslaitos

Kertomusvuoden aikana uudistettiin tuomareiden nimitysjärjestelmä. Uusi tuomarinvalintalautakunta aloitti toimintansa keväällä 2000. Kesäkuussa hallitus antoi eduskunnalle tuomarin esteellisyyttä koskevien säännösten uudistamista koskevan hallituksen esityksen. Vuoden lopussa valmistui ehdotus uudeksi tuomarinvirkaan päteväittäväksi koulutusjärjestelmäksi.

Viidessä kaupungissa aloitettiin kertomusvuoden alussa nuorten rikoksenteekijöiden yhteiskuntaan sopeuttamiseen ja rikoksen uusimisen ehkäisemiseen tähtäävä kokeilu, jossa neuvotetaan asian käsittelyä sen eri vaiheissa ja pyritään kytkemään niihin mukaan sosiaaliset tukijärjestelmät.

Maksuttoman oikeudenkäynnin palkkio- ja kululaskutuksesta tehtiin selvitys, jonka perusteella pyritään osaltaan hillitsemään maksuttoman oikeudenkäynnin kustannusten kasvua.

Vuoden 2000 aikana jatkettiin muutoksenhakua ja oikeudenkäyntiä hovioikeuksissa koskevan lainsäädännön toimivuuden seuranta- ja arviointia ja kehittämistä. Hovioikeusmenettelyn uudistuksen toteutumista on edelleen tuettu koulutuksella. Tavoitteena on ollut estää hovi-

oikeuksien ruuhkautuminen pääkäsitteilyjen lisääntymisestä huolimatta. Hovioikeuksien työskentelytapojen kehittämiseksi, muun muassa valmistelun tehostamiseksi ja tarpeettomien pääkäsitteilyjen torjumiseksi on valmisteltu ehdotus lainsäädäntömuutoksiksi, jotka voitaisiin toteuttaa kiireellisesti. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväätistuntokaudella 2001. Vuoden 2001 alussa on tarkoitus asettaa toimikunta selvittämään laajemmin yleisten tuomioistuinten muutoksenhakujärjestelmän ja hovioikeusmenettelyn kehittämistarpeita

Kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta seuraamaan ja sen kokonaisvaltaista kehittämistä edistämään asetettiin kolmeksi vuodeksi oikeusturva-asioiden neuvottelukunta, jonka avulla on tarkoitus saada monipuolista tietoa todellisuudesta niin läheltä tapahtumia ja ilmiöitä kuin mahdollista.

Tuomioistuinlaitoksen organisaation kehittämistä jatkettiin. Vesioikeudet lakkasivat 1.3.2000 lukien ja niiden tilalle muodostettiin kolme ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluvaa ympäristölupavirastoa. Maa- ja metsätalouden oikeudet lakkaavat 1.3.2001 ja niiden tehtävät ja henkilöstö siirretään kahdeksaan käräjäoikeuteen. Asunto-oikeuksien sekä markkinatuomioistuimen ja kilpailuneuvoston tehtäviin liittyvien uudelleenjärjestelyjen valmistelua jatkettiin. Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistamista pohtimaan asetettiin komitea.

Velkaantuminen, perintä, ulosotto

Vapaaehtoinen yksityishenkilöille tarkoitettu talous- ja velkaneuvonta muutettiin lakisääteiseksi elokuussa 2000 annetulla lailla. Palvelun järjestämisestä vastaavat ensisijaisesti kunnat, joille valtio korvaa tehtävästä aiheutuvat kustannukset. Lääninhallitukset vastaavat palveluiden riittävydestä koko maassa. Toimintaa johtaa ja valvoo Kuluttajavirasto.

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistusta on jatkettu. Hallituksen esitys ulosoton yleisistä menettelysäännöksistä annetaan eduskunnalle vuonna 2001. Ulosoton tietojärjestelmä uudistetaan samanaikaisesti siten, että se on käytössä 1.3.2003 lain muutoksen tullessa voimaan. Ulosoton kehittämisen toiminnallisena tavoitteena on tarjota velkojille ja velallisille mahdollisuus sähköiseen asiointiin sekä mitoittaa perimistoimenpiteet kunkin velallisen olosuhteita vastaavaksi sen perusteella, että rekisteröidyt tulo- ja varallisuustiedot ovat teknisen käyttöyhteyden kautta ulosoton käytettävissä Ulosoton henkilöstölle on aloitettu uutta lainsäädäntöä ja uutta tietojärjestelmää koskeva koulutus.

Oikeusministeriö on yhdessä sisäasiainministeriön kanssa valmistellut esityksen kihlakuntajaon tarkistamiseksi.

Konkurssilain kokonaisuudistuksen valmistelua on jatkettu. Oikeusministeriössä on valmisteilla ehdotus korkolain muuttamiseksi. Tarkoitus on lisätä mahdollisuuksia sovitella viivästyskorkoa yksityishenkilön maksuvaikeuksien perusteella. Lisäksi harkitaan keinoja alentaa vanhoihin luottoihin liittyviä viivästyskorkoja, jotka ovat tasoltaan selvästi nykyistä korkeampia.

Sisäasiainministeriö

Poliisitoimi

Poliisi jatkoi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa. Talousrikosten ennalta ehkäisemiseen tähtäviä menetelmiä kehitettiin. Liiketoimintakieltoon määrättyjen henkilöiden tehovalvontakampanja käynnistettiin.

Poliisin huumausainestrategian toimeenpano valtioneuvoston huumausainepoliittisen periaatepäätöksen konkretisoimiseksi aloitettiin. Valtioneuvoston huumausainerikostorjunnan tehostamisesta lokakuussa tekemän periaatepäätöksen mukaisesti poliisi tulee jatkossa puuttumaan erityisesti huumausaineiden myyntiin ja muuhun levitykseen katutasolla.

Kansainvälinen yhteistyö on ollut tiivistä ja Tampereen huippukokouksessa sovittuja hankkeita ja asioita on viety eteenpäin.

Paikallisen yhteistyön kehittämiseksi rikosentorjunnassa käynnistettiin alueellisten ja paikallisten turvallisuussuunnitelmien laadinta. Erityistä huomiota on kiinnitetty perheväkivaltatilanteiden jatkohoitoon sosiaaliviranomaisten kanssa.

Poliisi suoritti vuonna 2000 noin 835 000 tehtävää kasvun ollessa edelliseen vuoteen verrattuna noin 40 000. Katuturvallisuusindeksillä mitaten turvallisuuden taso on heikentynyt. Tähän vaikuttaa erityisesti henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrän kasvu. Keskimääräinen valtakunnallinen poliisin toimintavalmiusaika kiireellisesti hoidettavissa tehtävissä on parantunut hieman ollen nyt alle 12 minuuttia.

Ennakkotietojen mukaan poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä on vuonna 2000 jatkanut kasvuaan. Poliisin tietoon tulleet rikoslakia vastaan tehdyt rikokset näyttäisivät kasvavan noin 3 %. Erityisen voimakasta kasvu on henkirikosten (+ 15 %) ja törkeiden pahoinpitelyjen (+ 10 %) sekä huumausainerikosten (+ 12 %) osalta. Rikoslakirikosten selvitysaste on ennakkotietojen mukaan hieman noussut vuodesta 1999 ollen 58%. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten selvitysaste näyttäisi hieman laskeneen ollen 78,2 %.

Poliisin toimintamääräraha oli vuoden 2000 talousarviossa 2 815 milj.mk. Tämä oli noin 57 milj.mk (+ 2%) enemmän kuin edellisenä vuonna. Resurssitilannetta vaikeuttaa jatkuvasti ulkopuolisista tekijöistä johtuva menojen kasvu rahoituksen kasvua nopeammin. Vuonna 1999 poliisimiesten määrä oli keskimäärin 7 960 ja vuoden 2000 lokakuussa 8 012.

Pelastustoimi

Selvitysmies jätti helmikuussa ehdotuksen pelastustoimen kehittämisestä. Hallitus hyväksyi kuntien yhteistyöhön perustuvan toimintamallin jatkovalmistelun pohjaksi. Jatkovalmistelusta huolehtii sisäasiainministeriön asettama pelastustoimen kehittämishanke. Tavoitteena on muodostaa noin 30 lailla määrättyä kuntien yhteistoimintaan perustuvaa alueellista pelastustointia.

Kunnat ovat selvittäneet alueillaan olevat onnettomuusuhat ja pääosa kunnista on päättänyt selvityksen perusteella pelastustoimen palvelutason. Onnettomuuksien laadussa ja määrässä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Tulipalossa kuolleiden määrä jäänee alhaisemmaksi kuin vuonna 1999.

Palovaroitimet tulivat pelastustoimilain myötä pakollisiksi ja niiden määrä onkin kasvanut huomattavasti. Vuoden jälkipuoliskolla 94 prosentissa asunnoista oli palovaroitin. Hallituksen esitykset hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi hyväksyttiin. Hätäkeskuslain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus hätäkeskuslaitoksesta ja määrätty

häätäkeskusalueet sekä hätäkeskusten sijaintipaikat.

Pelastustoimen ammattikorkeakouluopetuksen järjestelmä on luotu ja varsinainen opetus käynnistyy vuonna 2001.

Ulkomaalaisyhteistyö

Ulkomaalaislain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä asetettiin maaliskuussa. Lähtökohtana kansalaisuuslain kokonaisuudistuksessa on nykyistä myönteisempi suhtautuminen monikansalaisuuteen ja inkerinsuomalaisten maahanmuuttoa koskevien säännösten tarkistamisessa suomalaisen identiteetin parempi huomioon ottaminen.

Ulkomaalaisviraston päätöksentekotilanne on parantunut heinäkuussa voimaan tulleen ulkomaalaislain muutoksen ja viraston lisätalousarviossa saamien lisävoimavarojen myötä. Viraston tietojärjestelmien uudistaminen ja viranomaisten yhteiskäyttö antaa mahdollisuuden uudistaa asiakäsittelyä asiakaspalvelun ja ulkomaalaisen oikeusturvan parantamiseksi ja nopeuttamiseksi.

Rajojen vartiointi

Tilanne Suomen rajoilla on säilynyt vakaana. Venäjän rajavartiopalvelu ilmoitti 50 prosentin supistuksista tulevina vuosina Suomen vastaiselta rajalta. Tämä lisää laitonta maahantuloa Suomeen. Kasvavan rajanylitysliikenteen sujumuuten takaamiseksi rajavartiolaitos on siirtänyt henkilöstöään itärajan rajavalvonnasta rajanylityspaikoille, joten rajavalvonnan kattavuus itärajalla on laskenut alle tavoitetason.

Suomen rajavalvonnan ja rajatarkastusten järjestelyt läpäisivät Schengen-tarkastuksen. Tarkastuksessa kuitenkin todettiin, että rajavalvonta on järjestetty Venäjän tilanteeseen nähden minimitasolla. Rajavartiolaitoksella on valmius aloittaa Schengenin säännösten täysimääräinen soveltaminen 25.3.2001.

Vilkkaimpien itärajan rajanylityspaikkojen kehittämiseksi on käynnistetty yhdessä tullilaitoksen kanssa hankkeet, joiden tavoitteena on varmistaa rajanylitysliikenteen sujumuus ja mahdollistaa Suomelle asemansa hyödyntäminen EU:n ja Venäjän välisenä luonnollisena liikenneväylänä.

Rajavartiolaitos on jatkanut kansainvälistä yhteistyötään suhteiden vahvistamiseksi Venäjän, Baltian maiden ja Pohjoismaiden rajavalvonnasta vastaavien viranomaisten kanssa tavoitteena Suomen sisäisen turvallisuuden lisääminen. Rajavartiolaitos on tukenut Euroopan unionin jäseniksi pyrkivien Baltian maiden rajavalvonnan kehittämistä unionin vaatimusten mukaisesti. Latvian ja Liettuan jäsenyysvalmiuksien saavuttamista on tuettu Twinning-hankkeilla.

Hallinnon kehittäminen

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä hyväksyi kesäkuussa tarkennetut linjaukset tehtävien ja toimivallan siirtämisestä hallinnossa alaspäin. Hajautettu ja joustava palveluhallinto –hankkeen (JOPAn) ehdotukset asiaan olivat valmistumassa vuoden päättyessä.

Toimenpiteitä valtion paikallistason aluejakojen rationalisoimiseksi ja yhtenäistämiseksi jatkettiin. Ehdotukset kihlakunta- ja seutukuntajaon muutoksiksi valmistuivat. Kihlakuntahallintoa ryhdyttiin kehittämään eduskunnan selontekovastauksessaan hyväksymien linjausten mukaisesti. Valtion palveluiden saatavuutta on turvattu kehittämällä yhteispalvelua. Yh-

teispalvelupisteiden määrä on noussut 180:een.

Sisäasiainministeriö asetti hallituksen linjausten mukaisesti lokakuussa seutukuntien tukihankkeen (SEUTU). Sen tavoitteena on tukea ja edistää kuntien vapaaehtoista seutukunnittaista yhteistyötä erityisesti julkisten palvelujen saatavuuden ja laadun turvaamiseksi, menestyksellisen elinkeinopolitiikan harjoittamiseksi sekä maankäytön suunnittelun ja ympäristöhallinnon tehokkaaksi toteuttamiseksi.

Sisäasiainministeriö on pyrkinyt edistämään hallinnon verkkopalvelujen syntyä ja asiointia julkisen verkkoasioinnin kehittämishankkeessa (JUNA), seudullisten verkkopalvelujen tukihankkeessa (SEVERI), hallintopalveluverkkohankkeessa sekä verkkopalveluiden tukiprojektissa (VETURI), joka organisoii pilottitoimintaa Itä-Suomessa. Lokakuussa sisäasiainministeriö antoi valtion- ja kunnallishallinnolle ohjeen virkamiehen sähköisestä asiointikortista. Monista syistä johtuen julkisten verkkopalvelujen syntyminen on edennyt suunniteltua selvästi hitaammin. Kansalaisten verkkolomakepalveluun on kuitenkin saatu noin 600 lomaketta.

Hallituksen linjausten mukaisesti valtioneuvoston kanslia ja sisäasiainministeriö käynnistivät joulukuussa hankkeen valtion keskitetysti hoidettavien toimintojen alueellistamiseksi pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Kunnat

Hallintovaliokunnan lausunto (11/2000) Valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista valmistui toukokuussa. Lausunnon edellyttämä lainvalmistelu eteni lausuntovaiheeseen.

Hallituksen hankesalkkuun sisältyvässä valtion kuntapolitiikka –hankekokonaisuudessa seutukuntayhteistyön ja kuntarakenteen kehittämishanke on yhdistetty lokakuussa asetettuun Seutukuntien tukihankkeeseen. Osallisuushankkeessa jatkoon valittujen 17 kunnan ja yhden kuntayhtymän hankkeet käynnistyivät vuoden 2000 alussa. Kuntien itsehallintohankkeen loppuraportti käsiteltiin valtio – kunta neuvotteluryhmässä. Kuntien peruspalvelujen itsearvioinnin kehittämishankkeen väliraportti valmistui keväällä ja kuntien rahoituksen riittävyys –osahanke vuoden 2000 lopulla.

Vuoden 1999 tilinpäätöstietojen perusteella kuntien rahoitusasema koko maan tasolla parani. Tämän kehityksen arvioidaan jatkuneen myös vuonna 2000. Hyvästä kokonaiskehityksestä huolimatta taloudelliset erot kuntien välillä pysyivät edelleen suurina. Harkinnanvaraista avustusta hakeneiden kuntien lukumäärä kasvoi edellisvuodesta. Avustusta myönnettiin 148 kunnalle. Yhteisöverouudistuksen ja kuntien valtiosuusjärjestelmän siirtymäkausi jatkui.

Kuntajaotukseltaan huomattavan rikkonaisia alueita koskevan eheytyksen I vaihe johti ratkaisuun yhdellä neljästä sen piirissä olleesta alueesta (Liminka, Lumijoki, Rantsila, Temmes ja Tyrnävä). Kolmella muulla alueella eheytyksen II vaihe käynnistettiin syksyllä 2000.

Aluekehitys

Hallitus hyväksyi lokakuussa toimenpideohjelman aluepolitiikan ja seutukuntayhteistyön tehostamiseksi. Valtioneuvosto päätti marraskuussa aluekehityslain mukaisesta tavoiteohjelmasta, jossa hallituksen aluepoliittisia linjauksia täsmennettiin. Keskeisenä tavoitteena on kaikki maakunnat kattavan aluekeskusverkoston luominen. Osaamiskeskusohjelmatyötä

jatkettiin.

Ohjelmakauden 2000-2006 tavoite 1- ja 2-ohjelmat hyväksyttiin komissiossa alkuvuonna ja valtioneuvosto asetti ohjelmille seurantakomiteat. Rakennerahastovarot ovat olleet toteuttajien käytössä niin, että hankkeet on voitu käynnistää. Komissiolle jätettiin kahdeksan Interreg-ohjelmaesitystä ja yksi Urban-ohjelmaesitys.

Eduskunta hyväksyi rakennerahastojen hallintolain ja -asetuksen muutokset, joilla mm. määritellään maakuntien liitot Interreg-yhteisöaloitteiden hallinto- ja maksuviranomaisiksi. Ehdotus ohjeiksi alueellisten vaikutusten huomioonottamisesta säädösvalmistelussa valmistui.

Baltian maiden valmistutumista EU-jäsenyyteen tuettiin antamalla lainsäädännön ja hallinnon asiantuntija-apua.

Alueelliset kehitysnäkymät ovat parantumassa. Tästä huolimatta kehitysnäkymien ero isoimpien keskusseutujen ja muiden seutukuntien välillä on edelleen suuri. Muuttoliike on suuntautunut voimakkaasti muutamalle harvalle keskusseudulle. Alueiden kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttää entistä suurempia panostuksia osaamisen kehittämiseen. Aluepolitiikan keskeinen tavoite on muuttoliikkeen tasapainottaminen ja elinvoimaisten aluekeskusten verkoston luominen.

Puolustusministeriö

Euroopan unionin yhteistä puolustuspolitiikkaa kehitettiin merkittävästi vuonna 2000. Pyrkimyksenä on luoda EU:n monikansalliset, yhteistoimintakykyiset kriisinhallintajoukot ja kehittää kriisinhallintaoperaatioiden johtamista, voimavarojen suunnittelua sekä EU:n ja NATO:n välistä yhteistyötä. Tavoitteena on, että EU voi joko itsenäisesti tai tukeutuen NATO:n voimavaroihin toteuttaa kriisinhallintaoperaatioita.

Euroopan unionissa on laadittu luettelo kriisinhallinnan vaatimista kyvyistä ja joukoista. Suomi ilmoitti alustavana tarjouksenaan unionin käyttöön maavoimista mekanisoidun jalkaväkipataljoonan, pioneeripataljoonan, kuljetuskomppanian sekä siviilien ja sotilaiden yhteistoimintaan suunnitellun CIMIC-komppanian. Merivoimista esitetään yhtä miinalaivaa miinantorjuntaosaston johtoalukseksi. Kaikista puolustushaaroista tarjotaan lisäksi yhteensä 15-30 esikuntaupseeria monikansallisiin johtoesikuntiin sekä sotilastarkkailijaryhmä. Suomen tarjouksen mukainen henkilöluku on yhteensä 1 500 sotilasta.

Pohjoismaisessa yhteistyössä painopiste oli kriisinhallinnassa ja puolustusmateriaalialan yhteistyössä. Kriisinhallintayhteistyön suunnittelun ja koordinoinnin kehittämiseksi perustettiin Tukholmaan pysyvä suunnitteluelin, jossa työskentelee upseereita neljästä pohjoismaasta.

Kertomusvuonna jatkettiin Suomen ja Venäjän puolustushallintojen välillä virallisia vierailuja. Näiden avulla on voitu myös arvioida Venäjän turvallisuus- ja puolustuspolitiikan suuntautumista tilanteessa, jossa sen asevoimat ovat murroksessa.

Yhteistoiminnassa ulkoasiainministeriön kanssa on osallistuttu ETYJin turvallisuuspoliittisen ulottuvuuden kehittämiseen ja annettu ulkoasiainministeriölle asiantuntija-apua mm. asevalvonta- ja aseidenriisuntakysymyksissä.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevan hallituksen uuden selonteon valmistelu käynnistettiin valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan päätöksellä 31.3.2000. Selonteossa on tarkoitettu aiempaa tarkemmin mm. yhteiskunnan varautumista erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä siviilikriisinhallintaa. Selonteossa tullaan arvioimaan myös edellisessä selonteossa esitetyn puolustusvoimien rakennemuutoksen toteutumista. Selontekoa valmistellaan pääasiassa ulkoasiainministeriössä ja puolustusministeriössä, sekä niiltä osin kun se koskee eri hallinnonalojen varautumista poikkeusoloihin tai kansainväliseen kriisinhallintaan, myös muissa ministeriöissä. Valmistelujen koordinoinnista vastaa turvallisuus- ja puolustusasiain komitea. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista valiokuntaa informoitiin valmisteltavan selonteon eri osia koskevista alustavista linjauksista. Tavoitteena on antaa valtioneuvoston selonteko eduskunnalle keväen 2001 aikana.

Puolustusneuvosto lakkautettiin perustuslain tultua voimaan kertomusvuoden maaliskuun alusta. Neuvostolle kuuluneet tehtävät siirrettiin valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiselle valiokunnalle, puolustusministeriölle sekä 1.3.2000 perustetulle turvallisuus- ja puolustusasiain komitealle. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan on valmisteltavasti käsiteltävä keskeiset kokonaismaanpuolustusta koskevat asiat. Puolustusministeriön tehtäviin lisättiin hallinnon eri alojen toimien yhteensovittaminen kokonaismaanpuolustukseen kuuluvissa asioissa. Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea toimii puolustusministeriötä sekä ulko- ja turvallisuuspoliittista valiokuntaa avustavana toimielimenä kokonaismaanpuolustusta koskevissa asioissa. Komitean puheenjohtajana on puolustusministeriön kansliapäällikkö. Komitean sihteeristö kuuluu puolustusministeriön organisaatioon.

Perustuslaki lisäsi puolustusministerin vaikutusmahdollisuutta tasavallan presidentin päätettävissä sotilaskäskyasioissa. Puolustusvoimista annettuun lakiin lisättiin perustuslain 58 §:n

5 momentissa tarkoitetut sääntelyt tasavallan presidentin päätöksentekomenettelystä sotilaskäskyasioissa. Puolustusministerillä on oikeus olla läsnä, kun puolustusvoimain komentaja esittelee sotilaskäskyasian presidentille, sekä lausua käsityksensä asiasta. Presidentti voi myös omasta aloitteestaan tai puolustusministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin ratkaistavaksi valtioneuvostossa. Tällöin presidentti päättää asiasta puolustusministerin esittelystä ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta.

Suomen osallistumisesta YK:n ja ETYJin päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain soveltamisalaa ja rauhanturvajoukon voimankäyttövaltuuksia koskevia säännöksiä selkeytettiin ja täsmennettiin. Suomalaisen rauhanturvaamisorganisaation osallistuminen humanitaariseen operaatioon mahdollistettiin myös YK:n erityisjärjestön tai viraston pyynnön perusteella. Päätettäessä osallistumisesta perinteistä rauhanturvaamista vaativampaan operaatioon voimankäyttövaltuuksien laajuus määriteltäisiin eduskunnalle annettavassa valtioneuvoston selonteossa. Rauhanturvaamistoiminnan käytännön valmistelu- ja toimeenpanotehtävät siirrettiin puolustusministeriöstä Pääesikunnalle.

Kertomusvuonna saatiin päätökseen aluevalvontalainsäädännön kokonaisuudistus, jonka päätavoitteena on ollut saattaa aikaisempi, pääosin asetuksen tasoinen sääntely lain tasolle, ja tehdä lakiin muut tarvittavat tarkistukset. Vuoden 2001 alusta voimaan tullut aluevalvontalaki sisältää keskeiset säännökset Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta. Asevelvollisuuslakiin sisällytettiin sääntely asevelvollisen opetuskielestä ja äidinkielen mukaisesta palvelupaikasta, sekä sääntely asevelvollisen valvonnasta. Varusmiespalveluksen alaikäraja nostettiin 17 vuodesta 18 vuoteen. Vastaava muutos tehtiin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettuun lakiin (194/1995)

Pääesikunnan organisaatiota uudistettiin. Sen henkilöstövahvuus oli vuoden 2001 alussa 533. Pääesikunnan alaisten laitosten kehittämissuunnittelu aloitettiin ja laadittiin kehittämistä koskevat ensimmäiset selvitykset.

Puolustusvoimien tukitoimintoja koskeva selvitystyö aloitettiin. Tavoitteena on saada näitä koskevat selvitykset ja esitykset valmiiksi viimeistään vuonna 2003.

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen 1997 selontekoon sisältyneen puolustusvoimien päällystön koulutusjärjestelmän uudistamisen perusteet määriteltiin kertomusvuonna. Upseerien koulutuksessa on tarkoitus siirtyä yhtenäiseen akateemiseen koulutusohjemaan vuodesta 2001 alkaen. Koulutusohjelma rakentuisi upseerin alemmasta korkeakoulututkinnosta, joka sisältäisi upseerin perusopinnot, sekä upseerin ylemmästä korkeakoulututkinnosta. Olennainen osa koulutusuudistuksen tavoitteiden saavuttamisessa ovat vakinaisten virkojen rinnalle perustettavat, aina määrääjäksi täytettävät sotilasvirat. Uudistuksen yhteydessä nykyinen opistoupseerien koulutus päättyisi. Koulutusjärjestelmän uudistamisen perusteena ovat olleet mm. yleinen koulutustason nousu ja opistotasaisen koulutuksen päättyminen, sotilaseläkeratkaisusta johtuva päällystön keski-ikänsä nousu sekä valmiusryhmien edellyttämän ammattitaitoisen nuoren johtajareservin tuottaminen.

Vuoden lopussa puolustushallinnon henkilöstön kokonaismäärä oli noin 18 500, josta puolustusvoimissa 16 500.

Valmius- ja valvontatehtävät: Kokonaisuunpuolustukseen liittyvänä järjestettiin laajamittainen "Valmiusharjoitus 2000", jonka tavoitteena oli parantaa yhteiskunnan varautumisvalmiuksia häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, testata valmiussuunnitelmien käytökelpoisuutta, perehdyttää henkilöstöä poikkeusolojen toimintaan ja tehostaa hallinnonalojen välistä yhteistoimintaa. Harjoituksiin osallistuivat kaikki hallinnonalat ja hallintotasot valtioneuvostosta kuntatasolle, sekä yksiköitä keskeisiltä elinkeinoelämän toimialoilta. Harjoi-

tuksissa oli mukana yli 100 organisaatiota ja lähes 2 000 henkilöä. "Valmiusharjoitus 2000":een liittyivät osaltaan samoihin aikoihin toteutettu puolustusvoimien valmiusharjoitus ja pääsotaharjoitus. Valmiusharjoituksen tavoitteet saavutettiin hyvin.

Ilmavoimien hävittäjäpäivystys säilyi edellisen vuoden tasolla. Ilmavalvonnan tasoa ei kyetty kertomusvuonna pitämään riittävänä koko valtakunnan alueella, virka-ajan ulkopuolella valvonnan taso oli vain välttävä. Ilmapuolustuksen suorituskykyä heikentävä tekijä on kv. vertailussa mitaten lentäjiemme riittämätön lentotuntimäärä.

Merivoimien aluspäivystyksen määrä säilyi edelleen minimitavoitetasolla. Merivoimien tutkakalustolla tapahtuva pintavalvonta kyettiin pitämään tavoitetasolla, mutta vedenalaisen valvonnan kohdalla tavoitetaso saavutettiin vain painopistealueilla.

Koulutus: Helikopteritoiminnan edellyttämän lisähenkilöstön koulutus on aloitettu. Helikopteritoiminnan koulutus päätukikohdan sijoituspaikkakunnasta tehtiin selvitys. Päätös sijaintipaikkakunnasta tehdään turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun liittyen.

Varusmiespalvelukseen astui kertomusvuonna 30 037 miestä (31 015/1999). Maastokoulutuksen määrä oli kuusi kuukautta palvelleiden kohdalla noin 54 vuorokautta, tavoitteen ollessa 60 vuorokautta. Vapaaehtoisen asepalveluksen suoritti 315 naista (375/1999).

Kertausharjoituskoulutusta lisättiin kertomusvuonna merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Kertausharjoitusten määrä oli noin 162 400 vuorokautta. Jälkeenjääneisyys on kuitenkin huomattava johtuen kertausharjoitusten supistuksista aiempina vuosina.

Puolustusvoimien vapaaehtoisin harjoituksiin osallistui 15 000 henkilöä ja harjoitusten suoritelmäärä oli noin 30 000 vuorokautta. Vapaaehtoiset harjoitukset tukevat reservin valmiuksia, mutta ne eivät korvaa koulutuksen keston ja sisällön vuoksi reservin kertausharjoituskoulusta.

Puolustusvoimat osallistui NATOn rauhankumppanuusohjelman ohjelman mukaisiin tapahtumiin ja harjoituksiin.

Materiaaliala: Maavoimien kehittämisen ja varustamisen painopiste oli puolustusjärjestelmän kannalta keskeisten valmiusprikaatien ja helikopteritoiminnan kehittämisessä. Tarjoukset neljän Pohjoismaan yhteishankintana toteutettavaan hankkeeseen saatiin huhtikuussa. Hankintapäätös tehtäen vuoden 2001 keväällä. Maavoimien merkittävimmät kalustohankinnat olivat panssaritorjuntaohjusten, kenttäradioiden ja erikoisajoneuvojen hankinnat. Valmiusyhtymien varustamiseen liittyen tehtiin päätös telavetoisten taistelujoneuvojen hankinnasta. Näiden alustat tehdään Ruotsissa, mutta tornien kokoonpano ja viimeistelytyö tapahtuvat Suomessa. Taistelujoneuvojen toimitukset jatkuvat vuodelle 2005 saakka.

Ilmavoimat vastaanotti elokuussa viimeisimmän Hornet-torjuntahävittäjän hankintaohjelman mukaisesta 64 koneesta. Ilmavoimat siirtyi samalla torjuntahävittäjätoiminnassaan kokonaan Hornet-kaluston käyttöön. Hankintaan liittyvät vastaostovelvoitteet tulivat suunnitelmien mukaisesti kokonaisuudessaan täytetyiksi.

Suomesta tuli kertomusvuoden marraskuussa Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän (WEAG) jäsen. Suomi oli aiemmin saanut tarkkailija-aseman järjestössä vuonna 1997.

Suomi on osallistunut monenkeskiseen materiaalialan yhteistoimintaan Pohjoismaiden kanssa ja kahdenväliseen yhteistyöhön EU-maiden ja eräiden unioniin kuulumattomien mai-

den kesken sekä NATO:n PfP-toiminnan mukaiseen materiaalian yhteistyöhön. Puolustushallinto osallistui puolustustarvikealan pohjoismaista huoltovarmuusyhteistyötä koskevan valtiosopimuksen valmisteluun sekä oli mukana kauppa- ja teollisuusministeriön maraskuussa asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä on valmistella esitys huoltovarmuuden tavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen tarkistamiseksi.

Kertomusvuonna puolustushallinto jatkoi valtion kiinteistöstrategian mukaista kiinteistöhallintouudistusta. Puolustusministeriö, valtiovarainministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö allekirjoittivat aiesopimuksen, jonka perusteella puolustushallinnon kiinteistöomaisuus luovutetaan 1.1. 2002 lukien Valtion kiinteistölaitokselle, Metsähallitukselle, Kruunuasunnot Oy:lle tai Kapiteeli Oy:lle. Kiinteistötoimen uudelleenorganisoinnin eräänä keskeisenä lähtökohdana on puolustushallinnon uudisrakentamisen ja perusparannuksen rahoituksen ja kiinteistöjen arvon säilyttäminen.

Puolustushallinnon kiinteistökanta oli vuoden alussa 3,7 milj.h². Kertomusvuonna valmistui huolto-, koulutus- ja varastorakennuksia 136 000 m³. Valmistuneiden uudisrakennushankkeiden kokonaiskustannukset olivat 82 milj. mk. Olemassa olevan rakennuskannan perusparannuksia valmistui 217 000 m³. Valmistuneiden perusparannushankkeiden kokonaiskustannukset olivat 100 milj. mk.

Rakennustoiminnassa pääpaino oli valmiusyhtymien kehittämisen vaatimissa rakennushankkeissa ja räjähtävän materiaalin varastoinnin saattamisessa puolustusministeriön räjähdyssainepäätöksen mukaiseksi.

Ministeriön hallinnassa oli omistusoikeuksin noin 68 000 hehtaarin suuruiset maa-alueet ja noin 19 600 hehtaarin suuruiset vesialueet. Käyttöoikeuksin ministeriöllä oli ensisijaisesti Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita noin 242 000 hehtaaria.

Metsätalouden osuus hallinnassa olevista maa-alueista on noin 46 000 hehtaaria. Nettobudjetoidusta metsätaloustoiminnasta kertyi tuloja 29,6 milj. mk. Toiminnan ylijäämäksi muodostui 11,9 milj. mk. Toimintaan osallistuva henkilöstö oli 52 henkilötyövuotta.

6. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Suomi osallistui kertomusvuonna yhteensä kymmeneen rauhanturvaamisoperaatioon, toiminnan painopisteen ollessa edelleen Balkanilla. Suomalaisten rauhanturvaajien kokonaisvahvuus oli kertomusvuonna noin 1 630 sotilasta. Osallistumisesta aiheutuneet kokonaismenot olivat noin 550 milj. mk.

YK lisäsi Etelä-Libanonissa toteutettavan UNIFIL-operaation vahvuutta yli tuhannella rauhanturvaajalla Israelin vetäytyttyä alueelta toukokuussa. Tässä yhteydessä Suomi teki päätöksen vahventaa omaa pataljoonaansa 153 rauhanturvaajalla. Vuoden lopussa pataljoonan vahvuus oli 646 rauhanturvaajaa.

Suomalainen Jääkäripataljoona Bosnia-Hertsegovinassa toteutettavassa SFOR-operaatioissa lakkautettiin 6.1.2000 pohjoismais-puolalaisen prikaatin lakkauttamiseen liittyen. Samalla alueelle perustettiin pohjoismais-puolalainen osasto, johon Suomi osallistui noin 120 rauhanturvaajalla.

Kosovossa Suomen pataljoonan toiminta NATO-johtoisessa KFOR-operaatioissa vakiintui. Pataljoonan vastuualue laajeni merkittävästi Kanadan vetäytyttyä operaatiosta huhtikuussa. Suomalaisen rauhanturvajoukon henkilövahvuus vuoden lopussa oli 818.

Kyproksella toimivan UNFICYP-operaation Suomen osaston henkilövahvuus oli 12.

Tasavallan presidentti teki elokuussa päätöksen osallistumisesta YK:n rauhanturvaoperaatioon Etiopiassa ja Eritreassa (UNMEE-operaatio). Suomi asetti seitsemän upseeria sotilastarkkailijatehtäviin ja kaksi upseeria esikuntatehtäviin.

Kertomusvuonna toimi lisäksi yhteensä 32 suomalaista upseeria sotilastarkkailijoina YK:n rauhanturvaamisoperaatioissa.

Pohjoismaiseen työnjakoon perustuen Suomessa toimeenpantiin kolme kansainvälistä sotilastarkkailijakurssia. Kursseilla koulutettiin 28 suomalaista ja 113 ulkomaalaista upseeria. Rauhanturvaamistehtäviin hakeutui vuoden aikana 3 941 miestä ja 411 naista.

Valtiovarainministeriö

Maailmantalouden näkymät ja kehitys muodostuivat kertomusvuonna paremmiksi kuin vuosiin. Erityisen nopeana kasvu jatkui edelleen Yhdysvalloissa, mutta myös EU:n talouskasvu voimistui. Hintojen nousuvauhti nopeutui, mitä vauhditti osaltaan raakaöljyn ja öljynjalosteiden maailmanmarkkinahintojen kohoaminen. Ylikuumenemisen välttämiseksi korkoa nostettiin sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Euron heikkeneminen suhteessa dollariin vahvisti Euroopan kilpailukykyä. Vuoden loppua kohden Yhdysvaltojen kasvuvauhti hidastui selvästi. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnat alenivat vuoden lopulla OPECin ilmoittamaan tavoitehaarukkaan, 22 - 28 USD/tynnyri. Euroalueen keskimääräinen inflaatiiovauhti ylitti hieman 2 prosentin tavoitetason.

Suomessa talous kasvoi kertomusvuonna noin 5 prosenttia eli edelleen selvästi nopeammin kuin EU-alueella keskimäärin. Talouskasvun rakenteen takia työttömyys aleni hieman tavoiteltua hitaammin ja oli vuonna 2000 keskimäärin runsas 9½ prosenttia. Inflaatiiovauhti ylitti Suomessa selvästi euroalueen keskitason, mutta hidastui vuoden loppua kohden.

Julkisen talouden rahoitusylijäämä suhteessa kansantuotteeseen vuonna 2000 kohosi lähelle 5 prosenttia. Tasapainon paraneminen johtui pääosin vahvan talouskasvun mukanaan tuomista kasvavista verotuloista.

Valtiolle muodostui kansantalouden tilinpidon mukaan lähes 2 prosentin rahoitusylijäämä suhteessa kansantuotteeseen. Valtion velka vuoden lopussa oli noin 50 prosenttia suhteessa kansantuotteeseen. Paikallishallinnon rahoitusjäämä oli ennakkotietojen mukaan lievästi negatiivinen, sosiaaliturvarahastojen ylijäämä oli 3 prosenttia suhteessa kansantuotteeseen.

Valtiontalous

Valtionvelan nettokuoletuksiin voitiin vuonna 2000 budjetoida yli 28 miljardia markkaa, minkä lisäksi velan tulevan korkorasituksen alentamiseen budjetoitiin noin 5 miljardin pääomatappiot ja valtion eläkerahastoa vahvistettiin ylimääräisellä 2,5 miljardin erällä. Valtionvelka oli vuoden 2000 päättyessä 377 miljardia mk.

Verotuloarvioita tarkistettiin kertomusvuoden kolmessa lisätalousarviossa nettomääräisesti yhteensä 11 miljardia markkaa varsinaista tuloarviota suuremmaksi. Kertomusvuoteen osui ainakin osin kertaluonteisia tuloeriä: Soneran osakkeita myytiin helmikuussa 12 miljardilla markalla, yhteisöverokertymään sisältyi noin 4 miljardia markkaa poikkeuksellisina pidettäviä tekijöitä yksittäisten yhtiöiden järjestelyjen vuoksi ja Sampo-Leonian syntyyn liittyn Leonia maksoi valtiolle 2,5 miljardin ylimääräisen osingon.

Hallitusohjelman finanssipoliittisia tavoitteita on tarkennettu yksityiskohtaisemmin päätöksin. Hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen talouden kasvunäkymät ovat parantuneet ja kireä finanssipolitiikka on entistä tarpeellisempaa vakauden turvaamiseksi. Hallitus antoi kertomusvuonna eduskunnalle tiedonannon valtion vuosien 2001 - 2004 määrärahakehiksestä. Tässä yhteydessä hallitus totesi, että vajaan 1½ prosentin ylijäämäsuhdetta valtiontaloudessa on pidettävä minimimitavoitteena sille, että hallitusohjelmassa

tavoitteeksi asetetuista veronalennuksista voidaan pitää kiinni tasapainotavoitteiden vaaranantumatta. Hallituksen periaatepäätöksen mukaan valtion omaisuuden myynnistä kertyvät tulot käytetään valtionvelan lyhentämiseen periaatepäätöksessä mainittuja kohteita ja määrärahoja lukuun ottamatta.

EU:n vuoden 2001 budjetin valmistelutehtävät sekä unionin laajentumisen budjettivaikutusten selvitystyön käynnistäminen olivat keskeisimmät käsitellyistä valtiontalouteen liittyvistä EU-asioista. Agenda 2000:n päätösten budjettivaikutuksia tarkistettiin tietoperustan tarken-

tumiseen liittyen. Budjetin ennakkovaikuttamismenettelyn uudistaminen ja otsakkeen 3 Suomen painopistemuistion valmistelu aloitettiin. Omien varojen päätöksen ratifiointiprosessi käynnistyi.

Huhtikuussa 2000 vahvistetun valtion vuoden 1999 tilinpäätöksen mukaan toiminnan tuotot olivat 26,7 mrd. mk ja kulut 50,8 mrd. mk, mistä henkilöstökulut olivat 25,6 mrd. mk. Rahoitustuotot olivat 5,2 mrd. mk ja rahoituskulut 39,2 mrd. mk, siirtotalouden tuotot 14,1 mrd. mk ja kulut 113,3 mrd. mk sekä tuotot veroista ja pakollisista masuista 163,2 mrd. mk. Valtion tuotto- ja kululaskelman ylijäämä oli 6,3 mrd. mk.

Valtiolla oli taseessa 31.12.1999 kansallis- ja käyttöomaisuutta yhteensä noin 279,0 mrd. mk ja vaihto- ja rahoitusomaisuutta 56,8 mrd. mk. Taseen loppusumma oli 335,8 mrd. mk. Vierasta pääomaa taseessa oli 435,9 mrd. mk ja arvostuseriä 57,5 mrd. mk, joten valtion oma pääoma oli 157,6 mrd. mk negatiivinen.

Valtioneuvosto sai vuodelle 2000 lainanottovaltuudet siten, että laina-ajaltaan yli 12 kuukautta pitempiä valtiolainoja voitaisiin ottaa bruttomääräisesti yhteensä enintään 86,5 miljardia markkaa ja että lyhytaikaisten, laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisten lainojen määrä saisi olla korkeintaan 50 miljardia markkaa.

Toteutunut bruttomääräinen lainanotto oli huomattavasti vähäisempää kuin valtuutuksessa sallittu määrä.

Uutta lainaa otettiin ainoastaan euro- tai markkamääräisenä. Lyhytaikaisten, laina-ajaltaan korkeintaan 12 kuukauden pituisten lainojen määrä oli vuoden lopussa 24,5 miljardia markkaa. Vuoden lopussa valuuttamääräisten lainojen osuus koko velasta oli 15,1 prosenttia.

Verotuksen toimeenpano

Vuoden 2000 alusta ansiotulojen verotusta kevennettiin kahteen eri otteeseen yhteensä 3 355 miljoonalla markalla. Vuoden 2001 alusta voimaan astuvat kevennykset ovat 7 717 miljoonaa markkaa. Kevennykset ovat painottuneet pieni- ja keskituloisten verotukseen.

Kertomusvuoden aikana valmisteltiin muun muassa eri sijoituskohteiden varallisuusverokohtelua yhdenmukaistava varallisuusverolain muutos. Kotitalouksien tukikokeilu vakinaistettiin veromallin pohjalta. Yrittäjille säädettiin mahdollisuus vähentää työmatkakustannuksina sama määrä, jonka työnantaja voi palkansaajalle verottomasti maksaa. Ulkomailta Suomeen maksettujen ja ulkomaille edelleen maksettavien ns. kauttakulkuosinkojen kertaantuvaa verotusta lievennettiin. Kehitysalueiden veronhuojennuksia jatkettiin, samoin ulkomaisien avainhenkilöiden tuloverohuojennusta. Kertomusvuonna aloitettiin myös tonnistoveron valmistelu.

Arvonlisäverotuksessa ja valmisteverotuksessa pääpaino on ollut EU:n direktiivien valmisteluun osallistumisessa tai uusien direktiivien toimeenpanossa. Tärkein kotimainen hanke arvonlisäverotuksessa on ollut kuntien hankintoihin sisältyvän arvonlisäveron palautus- ja takaisinperintäjärjestelmää uudistavan työryhmätyön aloittaminen. EU:ssa pääpaino on ollut sähköisen kaupan verotuksen pelisääntöjen ja arvonlisäverovelvollisen määrittelyä koskevan direktiivin kehittämisessä. Lisäksi on käytännössä hyväksytty direktiivi yleisen arvonlisäverokannan minimitasosta vuosille 2001 – 2005.

Valmisteverotuksessa hyväksyttiin uusi oluen tuontirajoituksia koskeva direktiivi. Suomi sai oikeuden toistaiseksi soveltaa 6 litran tuontirajaa muista kuin jäsenmaista tulevaan olueen.

Polttoaineiden hinnankorotusten vaikutuksia lievennettiin alentamalla kuorma-autoilijoiden moottoriajoneuvoveroa.

Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinoilla kehitys jatkui Suomessa myönteisenä huolimatta siitä, että osake-markkinoiden pitkään jatkunut nousukehitys taittui kesän aikana. Samalla osakekurssien epävakaus lisääntyi. Sijoitusrahastojen ja vakuutusstätämisen suosio jatkoivat kasvuaan.

Pankkien oman pääoman tuotto oli keskimäärin lähes 25 prosenttia. Hyvään tuloskehitykseen vaikutti lähinnä rahoituskatteen ja muiden tuottojen suotuisa kehitys. Rahoituskatetta kohensivat korkotason nousu ja luottokannan kasvu. Pankki- ja vakuutussektorilla rakennejärjestelyt jatkuivat edelleen vilkkaina.

Kuluneena vuotena Kansainvälisessä valuuttarahastossa (IMF) oli esillä erityisesti rahaston välineistön tehostaminen sekä seurannan vahvistaminen ja sen suuntaaminen entistä enemmän rahoitusmarkkinakysymyksiin. Lisäksi katsottiin, että toiminta köyhimpien maiden auttamiseksi on jatkossakin perusteltua, ja että entistä tiiviimpi yhteistyö muiden kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa on tarpeen.

Maailmanpankin rooli on ollut keskeinen keskusteluissa globaaleista julkishyödykkeistä eli etsittäessä ratkaisuja ympäristöön, terveyteen, maailmankauppaan ja maailmantalouden vakauteen liittyviin ongelmiin.

Pankin rahoitussitoumukset kasvoivat edellisvuodesta ollen vuonna 2000 yhteensä 2,5 miljardia euroa. Merkittävä osa pankin rahoitustoiminnasta suuntautui Baltian maihin ja Luoteis-Venäjälle. Pankin Riassa järjestetyn vuosikokouksen erityisteemana oli Itämeren alueellinen yhteistyö ja Pohjoinen ulottuvuus. Pankin tuki ympäristö- ja ydinturvasektorille jatkui.

Taloudellinen kehitys Pohjoismaissa on jatkunut suotuisana, mikä myös heijastuu Pohjoismaiden investointipankin vakaassa tuloskehityksessä. Pohjoismaisten lainojen kysyntä on yleisesti ottaen ollut hyvä.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Valtiovarainministeriö ja valtion pääsopijajärjestöt allekirjoittivat 2.2.2000 työmarkkinoilla yleiseksi muodostuneen linjan mukaisen neuvottelutuloksen valtion keskustason virka- ja työehtosopimuksiksi sopimuskaudeksi 1.2.2000 – 31.1.2001. Sopimusratkaisun kustannusvaikutus oli vuositasolla 3,1 prosenttia eli noin 750 miljoonaa mk.

Hallituksen esityksessä vuoden 2000 lisätalousarvioksi todettiin, ettei vuoden 2000 varsinaiseen talousarvioon sisältynyt lisäyksiä sanotun vuoden palkankorotusten perusteella. Lisätalousarvioesityksessä esitettiin tähän tarkoitukseen lisäyksiä yhteensä 433 miljoonaa mk. Hallitus totesi samalla, että palkankorotukset toteutetaan sopimusten mukaan siten, että valtion henkilöstön irtisanomisiin, lomautuksiin taikka pysyväisluontoisen henkilöstön vähennyksiin ei palkkaratkaisun seurauksena jouduta.

Vuotta 2000 koskevassa valtion sopimusratkaisussa sopimusosapuolet olivat yhtä mieltä siitä, että vuonna 1999 valmistuneen valtion palkkaseurantaselvityksen eli ns. Valpas- selvityksen linjauksia toteutetaan työnantajapäätöksillä.

Valtion työmarkkinalaitos ilmoitti myötävaikuttavansa siihen, että virastot työnantajapä-

töksenteossaan toteuttavat selvityksen linjaa siten, että painotetaan

- a) nuorten palkkauksellista asemaa,
- b) vaativia johto-, asiantuntija- ja muita vastaavia tehtäviä,
- c) palkkauksen ja tehtävän vaativuuden välisten palkkausongelmien korjaamista ja hyviä suorittajia sekä
- d) muita ammattitehtäviä.

Edellä olevan mukaisesti valtion vuoden 2001 talousarvioesityksen toimintamenomäärärahoja lisättiin yhteensä 274 miljoonalla markalla.

Valtiovarainministeriö sekä valtion pääsopijajärjestöt allekirjoittivat 13.12.2000 valtion henkilöstön palvelussuhteen ehtojen tarkistamisesta tehdyn sopimuksen ja sen allekirjoituspöytäkirjan sopimuskaudeksi 1.2.2001 – 31.1.2003. Virastokohtaiset virka- ja työehtosopimukset tehtiin sopimusta edeltävässä neuvottelutuloksessa edellytetyin tavoin. Syntyneet ratkaisut ovat 15.12.2000 allekirjoitetun tulopoliittisen sopimuksen mukaiset. Sopimusratkaisun kustannusvaikutukseksi valtion sektorilla arvioidaan ensimmäisenä vuonna 3,18 prosenttia ja toisena 2,36 prosenttia, yhteensä 5,62 prosenttia. Vuonna 2002 toteutettavien helatorstaijärjestelyjen työaikaa lyhentävä vaikutus on 0,4 prosenttia.

Antamassaan kannanotossa hallitus totesi, että tulosopimuksesta aiheutuvat henkilöstömenojen lisäykset budjetoidaan vuoden 2001 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä. Vuoden 2002 henkilöstömenojen lisäykset budjetoidaan kyseistä vuotta koskevassa talousarvioesityksessä.

Hallinnon kehittäminen

Hallitus sopi iltakoulussaan 24.5.2000 valtion keskushallinnon uudistamista koskevan hankkeen käynnistämisestä. Useista osahankkeista muodostuvaa vuosille 2000-2003 ajoittuvaa hankekokonaisuutta ohjaa hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä.

Kertomusvuonna jatkettiin julkisten palvelujen laatua ja saatavuutta koskevaa kehittämistyötä. Valtiovarainministeriön asettamassa kansallisessa palvelu- ja laatuhankeessa edistettiin Euroopan unionin suosittelman Euroopan laatupalkintomallin käyttöä ja palvelusitoumusten tekoa valtion virastoissa ja laitoksissa.

Valtioneuvosto antoi maaliskuussa 2000 periaatepäätöksen valtionhallinnon tietohallinnon kehittämisen tavoitteista ja periaatteista sekä kehittämisen edellyttämistä toimenpiteistä.

Valtiovarainministeriön asettama valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä antoi kertomusvuonna valtionhallinnon tietojärjestelmäsuosituksen, valtionhallinnon tietoaineistojen käsittelyn tietoturvallisuusohjeen sekä tietokoneviruksilta ja muilta haittaohjelmilta suojautumisen yleisohjeen.

Ministeriöt ja virastot antoivat vuonna 2000 EU:n laajentumisstrategian mukaista institutionaalisen kehittämisen asiantuntija-apua kollegavirastoilleen 7 hakijamaassa 28 EU:n Phare-ohjelmasta rahoitettavassa twinning-hankkeessa. Kertomusvuonna tuettiin myös kahdenvälisenä lähialueyhteistyönä hallinnon kehittämistä Baltian maissa ja Luoteis-Venäjän alueella.

Opetusministeriö

Yleissivistävä koulutus

Yleissivistävän koulutuksen erityisinä painopisteinä olivat esiopetusuudistuksen toimeenpano, koulutuksen arvioinnin kehittäminen sekä toiminnassa olevat koulutuksen kärkihankkeet kuten matemaattisten ja luonnontieteellisten aineiden kehittäminen, kieliohjelman monipuolistaminen, erityisopetus ja syrjäytymisen ehkäisy, tietostrategia, koulun ja kulttuurin yhteistyö, kestävä kehitys sekä oppilaiden itsetuntoa ja elämänhallintaa koskeva hanke.

Esiopetusuudistus eteni hallitusohjelman mukaisesti siten, että kuusivuotiaiden maksuton esiopetus käynnistyi kunnille vapaaehtoisena toimintana 1.8.2000. Sanotusta ajankohdasta lukien kunnat saivat esiopetukseen myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen valtionosuuden. Kuntien velvollisuus järjestää esiopetus alueellaan asuville lapsille tulee voimaan 1.8.2001. Kunta päättää, miten esiopetuksen toteutus hoidetaan - joko koulutoimen, päivähoidon tai molempien toimesta. Esiopetusta koskevat asetuksen muutokset on annettu ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistettu.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisten perustutkintojen uudistamisesta kolmivuotisiksi 1.8.2001 alkavasta koulutuksesta lukien tehtiin päätökset. Käynnistettiin työssäoppimisen tukiohjelma työpaikoilla tapahtuvan oppimisen vakiinnuttamiseksi osaksi ammatillista peruskoulutusta koulutuksen järjestäjien ja työnantajien välisenä yhteistyönä. Käynnistettiin erityisopetuksen valtakunnallisen strategian valmistelutyö.

Oppisopimuskoulutusta on kehitetty vaihtoehtoisena toisen asteen ammatillisen koulutuksen väylänä sekä työelämässä toimivan henkilöstön ammatillisen lisäkoulutuksen muotona. Laajennettiin oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta siten, että opiskelijoiden enimmäismäärä oli kertomusvuonna 14 000.

Jatkettiin toimia ammatillisen koulutuksen vetovoiman ja arvostuksen edistämiseksi, mm. jatkamalla Ammatin aika - koulutuksella työhön -kampanjaa.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpano tuli tärkeään taitevaiheeseen 1.8.2000, kun viimeisinä toimiluvan saaneet ammattikorkeakoulut aloittivat toimintansa vakinaisina. Ammattikorkeakoulujärjestelmä on asetetun tavoitteen mukaisesti kokonaisuudessaan vakain ja maassa on yhteensä 29 ammattikorkeakoulua, jotka ovat saman lainsäädännön ja rahoitusjärjestelmän piirissä.

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen väliset tulossopimukset laadittiin ensimmäistä kertaa kolmivuotiskaudeksi. Sopimukseen sisältyvät ammattikorkeakoulujen yhteiset tavoitteet ja ammattikorkeakoulukohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet. Vuosittain sovitaan edelleen ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnasta ja hankerahoituksesta. Hankerahoitus on kohdistettu niin, että sillä voidaan turvata ammattikorkeakoulu-uudistuksen onnistuminen ja taata kaikkien ammattikorkeakoulujen perusrakenteiden vahvistuminen.

Ammattikorkeakoulutuksen kansainvälisen arvioinnin valmistelu käynnistettiin. Samoin käynnistettiin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamisen valmistelu.

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen käynnistämistä on valmisteltu valtioneuvoston 29.12.1999 päättämään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sisältyvän linjausten mukaisesti.

Yliopistot

Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin mm. tukemalla tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan huippuyksiköitä, koulutuksen ja aikuiskoulutuksen laatuyksiköitä sekä tehostamalla arviointia.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen 26.5.2000 (ns. tulevaisuuspaketti) perusteella yliopistojen perusrahoitukseen suunnattiin tasokorotuksena lisärahoitusta vuosille 2001-2003 yhteensä 525 milj. mk. Perusrahoitusta tuki myös tulevaisuuspakettiin sisältynyt korkeakoulujen alueellisen kehittämisen rahoitus ja Suomen Akatemian yleiskustannuslisä. Korkeakoulujen kehittämislain 3 §:n muuttamista valmisteltiin yliopistojen perusrahoituksen turvaamista selvittäneen työryhmän ehdotusten pohjalta. Yliopistomäärärahojen budjetoitijärjestelmää kehitettiin edelleen ja perusrahoituksen kohdentamisessa jatkettiin asteittaista siirtymistä laskennalliseen menettelyyn. Opetusministeriö ja yliopistot neuvottelivat tulossopimukset kaudelle 2001-2003.

Tietoteollisuuden tarvitseman koulutuksen ja tutkimuksen lisätoimenpideohjelmaa jatkettiin laajentamalla sekä pysyvää koulutustarjontaa että muuntokoulutusta sähkö-, tietotekniikka-, elektroniikka-, tietoliikenne- ja tietojenkäsittelyaloilla. Opettajien perus-, pätevyystamamis- ja täydennyskoulutuksen määrällisen ja sisällöllisen kehittämisen ohjelma käynnistettiin.

Tietoyhteiskuntahanketta edistettiin yliopistoissa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämishankkeilla. Virtuaaliyliopiston kehittäminen käynnistettiin osana koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toimeenpanoa.

Aikuiskoulutus

Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen siirtämisestä laskennallisen valtionosuusjärjestelmän piiriin annettiin eduskunnalle budjettilakina. Rahoitusuudistus tulee voimaan 1.1.2001 lukien eduskunnan siihen tekemine muutoksineen.

Opetusministeriö on käynnistänyt ammatillisten perustutkintojen ja ammattitutkintojen koordinaatio- ja kehittämishankkeen valtioneuvoston 29.12.1999 päättämän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Osana Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiaa vuosille 2000-2004 on käynnistetty kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien parantamiseen tähtäävä hanke. Keski-ikäisen aikuisväestön osaamiseen ja jaksamiseen on suunnattu erityistoimenpiteitä painopisteenä mm. tietoyhteiskuntavalmiudet, opetushenkilökunnan osaaminen ja aikuisopintoja koskeva tiedotus- ja neuvontatoiminta.

Tiedepolitiikka

Julkisen tutkimusrahoituksen kehittämistä jatkettiin lisäämällä vuodelle 2001 Suomen Akatemian tutkimusmäärärahojen myöntövaltuutta 165 miljoonalla markalla huippuyksikköjärjestelmän laajentamiseksi ja tutkimushankkeiden yleiskustannuslisän käyttöönottamiseksi, millä parannetaan erityisesti yliopistojen tutkimustoiminnan yleisiä edellytyksiä.

Suomen Akatemian uusimuotoinen tutkimuksen huippuyksikköjärjestelmä käynnistyi vuoden 2000 alusta. Huippuyksikkörahoituksen piirissä on 26 valtaosin yliopistoissa toimivaa tutkimusyksikköä. Biotekniikan ja molekyylibiologian erityisrahoitusta on vahvistettu ja valmisteltu ohjelman edelleen kehittämistä. Erityistä huomiota on kiinnitetty yliopistotutkimuksen hyödyntämisen tehostamiseen ja tutkimuksen immateriaalioikeuksiin. Naisten tutki-

januran kehittämiseksi Suomen Akatemia on laatinut tasa-arvosuunnitelman.

Suomen Akatemia toteutti toisen Suomen tieteen tilaa ja tasoa koskevan arvioinnin, ja Sitran johdolla suoritettu tutkimusrahoituksen lisäysohjelman arviointi valmistui. Tutkijakoulujen ensimmäisen nelivuotiskauden toiminnan arviointi toteutettiin.

Opintotuki

Opetusministeriön opintotukijärjestelmän kehittämisen perustaksi Tampereen yliopistolta tilaama opintotukijärjestelmän arviointitutkimus valmistui. Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä yhtenäistettiin perusteiltaan siten, että kaikki vuokralla asuvat lapsettomat opiskelijat kuuluvat opintotuen asumislisäjärjestelmän piiriin. Valmisteltiin opintotukilain muutos, jolla uudistettiin opiskelijan liikaa nostaman opintotuen takaisinperintä.

Taide ja kulttuuriperintö

Kansallisen kulttuurin digitoinnin kehittämisohjelma lähivuosille on valmistunut. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen muotoilupolitiikasta sekä allekirjoittanut yhteistyöpöytäkirjan Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton kanssa muotoilun edistämisestä.

Taidehallintoa on uudistettu siirtämällä Taiteen keskustoimikunnalle tehtäviä ministeriöstä; samalla keskustoimikunnan jäsenmäärää on lisätty toimikunnan asiantuntemuksen kasvattamiseksi. Taiteilija-apurahojen osalta säädöksiä on muutettu niin, että apurahakauden vähimmäispituus on kuusi kuukautta ja enimmäispituus viisi vuotta ja samalla apurahojen kiintiöinti eri taiteenaloille on poistettu.

Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelman laadintaan liittyvän Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaalityötä selvittävän toimikunnan (Taisto II) mietintö on valmistunut. Muotoilupoliittisen ohjelman ohella on valmistunut kirjan asemaa koskeva selvitys, valtiosuurlain ulkopuolella olevien sekä lain piirissä olevien teattereiden asemaa ja teatteriryhmien yhteistyön kehittämistä käsittelevä selvitys sekä nukketeatteriselvitys. Näiden ohjelmien sekä aiemmin valmistuneen arkkitehtuuripoliittisen ja tanssipoliittisen ohjelman pohjalta on jatkettu työtä taidepoliittisen ohjelman valmistamiseksi.

Museopoliittinen ohjelma, Museo 2000 on valmistunut ja sen esitysten perusteella on tehty selvitys valtakunnallisten erikoismuseoiden asemasta ja käynnistetty museoviraston organisaation uudistustyö. Kansallismuseon peruskorjaus valmistui ja uudistettu museo avattiin. Kesällä 1999 löytynyttä Vrouw Maria -laivan hylkyä ja sen tutkimusta koskevia vaihtoehtoja koskeva selvitys on valmistunut ja sen pohjalta tutkitaan vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Suomen Kansallisteatterin peruskorjauksen suunnitelma on valmistunut ja korjaus käynnistyy vuoden 2001 alussa. Suomen Kansallisoopperan taloutta ja tulevaisuuden rahoitustapoja koskeva selvitys on valmistunut ja jatkotoimenpiteitä valmistellaan.

Viestintäkulttuuri

Kirjastoja on tuettu osana tietoverkkopalvelujen kehittämistyötä. Kuntien kirjastoista 99 prosentilla on Internet-yhteydet asiakaskäytössä ja yli 70 prosentilla kirjastoista on omat www-sivut ja myös aineistoluettelo Internetissä. Vuodeksi 2000 hankittiin kaikkien Suomen yleisten kirjastojen käyttöön verkkoaineiston pilottiprojektina Ebscon kokotekstitietokanta, joka sisältää 1850 englanninkielisen aikakauslehden artikkelit.

Kertomusvuonna järjestettiin Helsingissä ensimmäinen pohjoisen kulttuurisen ulottuvuuden

toimeenpanoa edistävä suomalais-venäläinen kulttuurifoorumi.

Liikunta

Kertomusvuonna valmistui selvitysmiehen ehdotus kansalaistoiminnan ja liiketoiminnan julkisen tukemisen eriyttämisessä noudatettavista periaatteista erityisesti liikuntajärjestöjen osalta. Lisäksi kertomusvuonna valmistui lajiliittojen avustusjärjestelmää uudistaneen työryhmän muistio.

Opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteinen terveyttä edistävän liikunnan ohjelma "Kunnossa kaiken ikää" on vahvistanut liikunta-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyötä kuntatasolla. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman puitteissa käynnistettiin yli 900 paikallistason iltapäivätoimintahanketta.

Liikuntapaikkojen avustamispolitiikassa on painotettu lasten ja nuorten liikuntaedellytysten kehittämistä, mihin tarkoitukseen osoitettiin yhteensä 22,5 miljoonaa markkaa. Uimahallien rahoittamiseen osoitettiin yhteensä 18,4 miljoonaa markkaa.

Kertomusvuonna käynnistetyn liikunnan sisältötuotantohankkeen 2000-2003 tavoitteena on luoda internetpohjainen Kansalaisten liikuntainfo -palvelu ja ohjata siihen liittyvää liikuntajärjestöjen tietohallintohanketta.

Kertomusvuonna valmistuivat valmennuskeskusten kehitystyöryhmän sekä alueellisten liikunnan koulutuskeskusten kehittämistyöryhmän muistiot. Urheilijoiden koulutuksen edistämisen kiinnitettiin kertomusvuonna erityistä huomiota. Vuonna 2000 myönnettiin Pro Urheilu -palkinnot kaikkiaan kymmenelle huippu-urheilijalle tunnustuksena merkittävästä urheilu-urasta.

Kulttuuriministeri Suvi Lindén valittiin World Anti-Doping Agency (WADA) hallitukseen (Executive Committee) kaikkien Euroopan hallitusten edustajaksi.

Nuorisotoimi

Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tuettiin vuoden 2000 aikana noin 200 nuorisotyöpajan kehittämistä 20 miljoonalla markalla. Koululaisten iltapäivätoimintana tuettiin lähinnä 10 -15 -vuotiaiden harrastekerhoja. Läänien nuorisotoimi jakoi 2,4 miljoonaa markkaa suoraan tukea yli 400 uudelle kerholla. Nuorisotutkimusverkostossa oli käynnissä 20 tutkimushanketta, joiden lisäksi tehtiin useita suppeita erillisselvityksiä sekä järjestettiin pohjoismainen nuorisotutkimussymposiumi NYRIS 7. Nuorisotutkimusta varten oli käytettävissä 3,2 miljoonan määräraha.

Vuoden 2000 aikana aloitettiin Avartti-järjestelmä, joka tukee nuorten monipuolista harrastustoimintaa. Pilottihankkeita on menossa 15 paikkakunnalla. Uutena työmuotona on ennaltaehkäisevä huumetyö. Syksyllä julkistettiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettaman nuorten huumeiden käytön ehkäisytoimikunnan mietintö. Opetusministeriö osoitti kaksi miljoonaa markkaa ennaltaehkäisevään huumeiden vastaiseen toimintaan nuorten työpajoilla.

Sisältötuotantohanke

Tietoyhteiskunta-asiain neuvottelukunnan jaoksena kulttuuriministeri Lindénin johdolla toimiva sisältötuotantotyöryhmä on ohjannut ja koordinoanut kahdeksan ministeriön poikkihallinnollista sisältötuotantohanketta, arvioinut sen toimeenpanon edistymistä ja tarkistanut asetettuja tavoitteita. Opetusministeriössä toimii kaikkiaan seitsemän alaryhmää.

KIRKOLLISASIAI

Uskonnonvapauskomitean määräaika jatkettiin 28.2.2001 saakka.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkokunnan arkkipiispojen ja piispojen nimittäminen on siirtynyt tasavallan presidentiltä kirkkojen omaan päätösvaltaan

Maa- ja metsätalousministeriö

Loput Agenda 2000 uudistuksen keskeisistä ratkaisuksista saatiin kesällä 2000 komission hyväksyessä Suomen horisontaalisen ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman. Suomen erityisasema yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanossa tuli vahvistetuksi, kun luonnonhaittakorvausta voidaan maksaa koko maassa.

Tuotantoeläinten kansallista ennaltaehkäisevää terveydenhuoltojärjestelmää koskeva suunnitelma valmistui. TSE-tautien vastustamista koskeva laaja EY-lainsäädäntö pantiin täytäntöön.

Maa- ja puutarhatalous ja maaseutu

Agenda 2000:n myötä peltokasvien ja naudanlihan markkinajärjestelyn uudistus alkoi markkinavuonna 2000/2001. Viljojen ja tärkkelysperunan hallinnollisten hintojen (interventio- ja tavoitehinnat) laskun ensimmäinen 7,5 %:n alennus toteutettiin ja naudanlihan perushintaa laskettiin noin 10 %. Hintojen laskusta aiheutuvia tulonmenetyksiä korvataan suorien tukien korotuksilla. Agenda 2000 uudistuksen yhteydessä otettiin ensimmäisen kerran huomioon pohjoisten tuotanto-olosuhteiden erilaisuus, kun peltokasvijärjestelmässä hyväksyttiin nurmisäilörehu rinnastettavaksi maissisäilörehuun sekä viljalle ja öljykasveille hyväksyttiin pohjoisten alueiden erityiskorvaus (kuivauskorvaus). CAP-tukea maksettiin yhteensä noin 2,3 mrd mk.

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n maaseudun kehittämisasetusta hyödynnetään täysimääräisesti maaseudun kehittämiseksi. EU:n komissio hyväksyi kesällä 2000 tähän liittyvän Suomen horisontaalisen maaseudun kehittämissuunnitelman kauden 2000-2006 osalta. Ohjelmaan sisältyvä luonnonhaittakorvausjärjestelmä saatiin koskemaan koko maata. Luonnonhaittakorvausta maksettiin noin 2,5 mrd mk. Viljelijöiden halukkuus osallistua ympäristötukijärjestelmään osoittautui ohjelmassa arvioitua laajemmaksi, minkä johdosta tarkoitukseen osoitettiin lisätaloustarviot lisärahoitusta. Yli 91 % tiloista ja 96 % peltoalasta tuli järjestelmän piiriin. Tukea maksettiin yhteensä runsaat 1,6 mrd mk.

Vuonna 1999 neuvoteltu liittymissopimuksen 141 artiklaan perustuva Etelä-Suomen kansallisen tuen järjestelmä otettiin käyttöön, mikä mahdollistaa koko maassa muodoltaan yhtenäisten kotieläintalouden tukimuotojen käytön. Kasvinviljelyn kansallinen tuen ja pohjoisen tuen järjestelmät jatkuivat pääosin aiemmassa muodossa. Komissio hyväksyi pohjoisen tuen päätökseen sisältyvien tukien maksamista koskevien rajoitteiden joustavamman tulokannan. Kansallisia tukia maksettiin vuonna 2000 noin 3,4 mrd mk.

Kertomusvuonna maa- ja puutarhatalouden tulotukia maksettiin yhteensä noin 9,8 mrd mk, josta EU:n osuus oli noin 4,0 mrd mk. Budjetin ulkopuolisen maatalouden interventiorahaston kautta ohjattiin EU:n kokonaan rahoittamia vientitukia sekä muita markkinoihin vaikuttavia tukia lähinnä elintarviketeollisuudelle yhteensä 746 milj. mk. Lisäksi maataloustuotteita ostettiin interventiovarastoihin 30 milj. mk:lla ja varastoista myytiin interventiotuotteita 68 milj. mk:n edestä.

EU:n komissio hyväksyi maaseudun kehittämiseen tähtäävän alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman heinäkuussa 2000. Komissio oli jo maaliskuussa hyväksynyt Suomen tavoite 1 -ohjelmat, joiden toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriö osallistuu siltä osin kuin EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahasto niitä rahoittaa. Kansalliset säädökset saatiin hyväksytyä loppuvuodesta niin, että toimenpiteiden rahoitus käynnistyy vuoden 2001 alussa. Myös uusi maaseudun yhteisöaloite, LEADER+-ohjelma, valmisteltiin ja toimitettiin komissioon lokakuussa 2000. Vuonna 2000 toteutettiin edelleen vilkkaasti edellisen rahastokauden tavoite 5b- ja 6-ohjelmien ja LEADER II- yhteisöaloitteen kehittämis- ja yrityshankkeita, joiden viimeiset maksatukset jatkuvat vielä vuoden 2001 lopulle. Erilaisilla maaseu-

dun kehittämistoimilla arvioidaan edellisellä kaudella luodun yli 7 000 uutta tai korvaavaa työpaikkaa.

Edelliseltä vuodelta siirtynyt maatalouden investointitukien hakemusruuhka, n. 6 000 kpl artiklan 141 mukaisia hakemuksia, saatiin purettua ja uuden rahastokauden hakemusten päätöksenteko käynnistyi loppuvuodesta. Vuoden aikana myönnettiin rahoitustukea noin 5 500 maatilatalouden investointiin, joista 800 koski uutta kautta. Kappalemääräisesti eniten tukea myönnettiin kuivureiden ja muiden varastojen rakentamiseen. Korkotukilainoja myönnettiin yhteensä noin 467 milj. mk, valtionlainoja noin 347 milj. mk ja avustuksia noin 269 milj. mk.

Kokonaan kansallisesti rahoitettavan 3-vuotisen luopumistukijärjestelmän piiriin tuli myöhäisestä käynnistymisestä johtuen vain noin 237 tilaa, eli selvästi ennakoitua vähemmän.

Vuoden 2000 syksyllä valmistui maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän koordinoima 3. maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma (2001-2004) "Ihmisen maaseutu-tahdon maaseutupolitiikka".

Vuonna 1999 valmistuneen Suomen elintarviketalouden laatustrategian toteuttamiseen on osallistunut ja sitoutunut koko elintarvikeketju. Tavoitteena on, että koko elintarvikeketju on systemaattisen laatutyön piirissä vuoteen 2006 mennessä.

Maatalouden tuotantopanosten laatu- ja turvallisuuskysymykset korostuivat ja niitä koskevaa lainsäädäntöä kehitettiin. Kasvinterveys ja rehujen hygieniataso säilyivät hyvinä. Antibioottien käyttö kasvunestäjänä lopetettiin yhteistyössä tuottajien ja rehu- ja elintarviketeollisuuden kanssa. Suomen olosuhteisiin sopivien korkealaatuisten siementen ja taimiainestojen sekä turvallisten ja tehokkaiden torjunta-aineiden saatavuus varmistettiin edelleen. Lannoitteiden raskasmetallipitoisuudet on saatu pysytettyä alhaisina. Luomustrategian valmistelu käynnistettiin ja pantiin täytäntöön luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskeva lainsäädäntö.

Maatalouden tutkimuskeskuksen ja Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen yhdistymistä valmisteltiin. Laitokset yhdistyvät vuoden 2001 maaliskuun alusta. Kasvinjalostuslaitos yhtiöitettiin vuoden 2000 alusta.

Metsätalous

Hallitus ryhtyi toimeenpanemaan Kansallinen metsäohjelma 2010:tä. Asetettu metsäneuvosto hyväksyi metsäohjelman toteutus- ja seurantasuunnitelman ajalle 1.1.2000 - 31.3.2002. Suunnitelmassa on yli 30 metsäohjelman toteutukseen liittyvää hanketta eri ministeriöiden hallinnonaloilla ja yksityisellä sektorilla. Alueellisia metsäohjelmia alettiin päivittää kansallisen metsäohjelman linjausten mukaisiksi. Yksittäisistä toimenpiteistä kesähakkuutyöryhmän sekä Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve -työryhmän mietinnöt valmistuivat. Joulukuussa 2000 hallitus asetti laajapohjaisen toimikunnan laatimaan ehdotuksen Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin metsien suojelun tavoite-, rahoitus- ja toimintaohjelmaksi. Metsänhoidon tason pysyväksi kohottamiseksi ja luonnonhoidon lisäämiseksi käynnistettiin Huomisen metsät -hanke (vv. 2000-2003), johon sisällytettiin hyviä tuloksia jo tuottanut Nuoren metsän hoito -kampanja. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun asetuksen muutoksella parannettiin metsänuudistamisen ja metsätien perusparannuksen rahoitusmahdollisuuksia. Valtion talousarviossa turvattiin Kansallinen metsäohjelma 2010:n rahoitus.

Maa- ja metsätalousministeriö osallistui Uusiutuvien energialähteiden edistämishojelman

(vv. 1995-2010) toteuttamiseen mm. nuoren metsän hoitoa ja metsähakkeen tuotantoa tuke-
malla. Ainakin osaksi PuunAika -kampanjan ansiosta sahatavaran ja jalosteiden kotimainen
käyttö on noussut jyrkästi olleen Suomessa nyt maailman korkeinta asukasta kohden lasket-
tuna. Hankkeen jatkoksi hallituksen tarkoituksena on käynnistää kotimaisen viennin edistä-
miseen ja puun mekaanisen käytön lisäämiseen päämarkkina-alueillamme tähtäävä Puu-
Eurooppa -kampanja (vv. 2001-2005). Kertomusvuonna metsäsektorilla oli edelleen kor-
keasuhdanne ja metsäteollisuuden kehitys eteni kansallisessa metsäohjelmassa määritellyllä
uralla.

Hallitustenvälinen metsäfoorumi piti neljännen ja viimeisen kokouksensa helmikuussa New
Yorkissa. Kokouksessa ei päästy yksimielisyyteen kansainvälisestä metsäsopimuksesta. Sen
sijaan YK:n yleiskokous perusti uuden elimen, YK:n alaisen metsäfoorumin. Sen tärkein
tehtävä on koordinoita eri toimijatahojen, kuten esimerkiksi YK:n alaisten järjestöjen, sopi-
mussuhteistojen sekä Maailmanpankin työskentelyä metsäkysymyksissä. Barentsin alueen
metsäsektoriohjelmaa valmisteltiin vuoden aikana osaksi Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaa.
Metsät olivat keskeisesti esillä myös Kioton pöytäkirjan edellyttämässä seurantatyössä,
esim. Haagissa pidetyssä ilmastokokouksessa. Myös kansainvälisen biodiversiteettisopi-
muksen mukaisessa työssä perustettiin metsäryhmä, jonka tehtävänä on mm. valmistella
vuonna 2002 pidettävää osapuolikokousta. Siinä pääteemana on metsät.

Metsähallituksen voitto vuonna 2000 oli 390 milj. mk (tavoite 354 milj. mk) ja tulos ilman
kiinteän omaisuuden myyntivoittoja 322 milj. mk (tavoite 301 milj. mk).

Metsäntutkimuslaitosta koskeva uusi laki ja asetus tulivat voimaan 1.1.2000. Valmistelutyö
laitoksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden pääosan siirtämiseksi Metsähallituk-
sen hallintaan käynnistettiin. Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuskeskuksia ja -asemia koske-
vaa kehittämistä varten maa- ja metsätalousministeriö asetti Tutkimusyksikkötyöryhmän.
Metsänjalostussäätiön tehtävät ja henkilöstö liitettiin Metsäntutkimuslaitokseen 1.1.2000
lukien.

Kala-, riista- ja porotalous

Elinkeinokalatalouteen ja vesiviljelyalaan liittyviä toimia ja tehtäviä toteutettiin yhteisön
yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti. Osallistuttiin osana Euroopan yhteisön valtuuskun-
taa kansainvälisen Itämeren kalastuskomission vuosikokoukseen, jossa päätettiin vuotta
2001 koskevista silakan, kilohailin, lohen ja turskan kiintiösuosituksista. Ahvenanmaan
kanssa tehtiin vuodeksi 2001 sopimus eräistä lohenkalastusrajoituksista sekä lohikiintiön
jaosta Ahvenanmaan ja mannermaan kesken.

Euroopan komissio hyväksyi Suomen elinkeinokalatalouden rakenneohjelman kaudelle
2000-2006. Asetettiin rakenneohjelman seurantakomitea, joka vahvisti ohjelman täyden-
nysosan. Uudistettiin ohjelmaan liittyvä ohjeistus ja aloitettiin rakenneohjelman sekä tavoite
1-ohjelmien kalatalousosien toteuttaminen. Yhteisen kalastuspolitiikan markkinajärjestel-
män mukainen silakan tuottajajärjestö hyväksyttiin. Tuottajajärjestötoiminnan edellyttämät
hallinnolliset ja valvonnalliset toimet toteutettiin. Kalastuksen valvontaa tehostettiin otta-
malla kalastusalausten satelliittiseuranta-järjestelmä täysimääräisesti käyttöön.

Kalastuksenhoitomaksurekisterin kokoamisvaihe saatettiin loppuun. Vastaisuudessa rekiste-
riä kasvatetaan edelleen, mutta ilman erityistoimenpiteitä. Rekisterissä oli vuoden 2000 lo-
pussa noin 240 000 kalastuksenhoitomaksun maksanutta henkilöä. Kansalaisille jaettiin te-
hostetusti kalastuksenhoitomaksua, viehekalastusmaksua sekä maksujärjestelmiä koskevaa
tietoutta.

Jatkettiin Norjan kanssa neuvotteluja Tenojoen ja Näätämojoen kalastussopimusten ja -sääntöjen nykyaikaistamiseksi. Tenonvuonon kalankasvatuksen ympäristöriskejä käsitellyt yhteistyöryhmä jätti raporttinsa. Lisäksi aloitettiin valmistelutyö Tornionjoen kalastussääntöjen uusimiseksi.

Valmisteltiin vapaa-ajankalatalouden valtakunnallinen kehittämissuunnitelma.

Hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamien vahinkojen määrät lisääntyivät. Ko. eläinten runsauden seurantamenetelmien kehittämistyötä jatkettiin ja vahinkojen korvaussäännöksiä tarkistettiin. Hylkeiden kalastukselle aiheuttamien vahinkojen määrä ja korvaustarve selvitettiin. EU:n LIFE-hanketta metsäpeurakannan vakiinnuttamiseksi jatkettiin.

Porotaloustyöryhmän sekä Porolukujen tarkistamistyöryhmän ehdotusten perusteella annettiin päätös suurimpien sallittujen eloporolukujen alentamiseksi seuraavaksi 10-vuotiskaudeksi.

Vesivarat

Vesivaratehtäviä toteutettiin maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesivarastrategian linjausten mukaisesti. Vuonna 2001 voimaan tulevan vesihuoltolain tarkoituksena on vesihuoltopalveluiden parantaminen erityisesti asemakaava-alueiden ja vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolisilla alueilla, kuluttajan aseman vahvistaminen sekä maksu- ja sopimusjärjestelmien yhtenäistäminen. Jatkettiin yhteistyötä syksyllä hyväksytyyn EY:n vesipolitiikan puitteiden toimeenpanon valmistelussa. Vesistö- ja vesihuoltohankkeita toteutettiin myös EU:n rakennerahasto-ohjelmien puitteissa. Vesistöjen säännöstelyn kehittämistä jatkettiin erityisesti käynnistämällä Päijänteen ja Konnivesi-Ruotsalaisen säännöstelyjen kehittämissuositusten toteuttaminen ja säännöstelylupien tarkistamishakemusten laadinta. Tulvantorjuntavalmiuksia parannettiin.

Maanmittaus

Maanmittauslaitoksen organisaatiouudistusta jatkettiin vähentämällä Pohjanmaan ja Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimistojen toimipisteiden määrää. Maanmittaustoimistusten kysynnän kasvu taittui kahden vuoden jyrkän nousun jälkeen. Toteutettiin yhteisalueiden ja kalastuslain muutokset, joiden seurauksena erilaisille osakaskiinteistöille yhteisesti kuuluvien alueiden hallinto- ja päätöksentekomenettely yhdenmukaistettiin. Uuden valtakunnallisen yhtenäisen kiinteistötietojärjestelmän kehittämistä selvittäneiden työryhmien työt valmistuivat. Geodeettisen laitoksen hallintosäädökset uusittiin ja laitoksessa toteutettiin organisaatiomuutos.

Eläinlääkintä

EU:ssa oli käsiteltävänä useita suuria eläinlääkintää koskevia hankkeita. Näitä olivat esim. elintarvikkeiden hygienialainsäädännön uudistamista, varovaisuusperiaatetta, EU:n Elintarvikeviraston perustamista sekä TSE-tautien (esim. BSE) vastustamista koskeva laaja lainsäädäntö. Näistä hankkeista valmistui TSE-lainsäädäntö, joka pantiin myös kansallisesti hyvin nopeasti toimeen. Se koskee mm. riskimateriaalin poistamista, eläinjätteen käsittelyä, eläinproteiinia sisältävien rehujen käyttökieltoa, BSE:n varalta tehtäviä tutkimuksia, nautanlihan eräitä merkintöjä, maiden riskiluokituksia sekä muuta TSE-tautien vastustamista.

Kansallisesti saatettiin loppuun tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuoltojärjestelmän periaatteiden valmistelu. Käytännön toiminta voidaan käynnistää v. 2001. Järjestelmä liittyy hallitusohjelman mukaiseen elintarviketalouden laatujärjestelmään. Vuoden 2000

keväällä todettiin Suomessa ensimmäisen kerran kalojen helposti leviävä VHS-tauti. Toimenpiteet tartunnan hävittämiseksi laitoksista sekä sen leviämisen estämiseksi tehtiin eläinlääkintäviranomaisten valvonnassa. Häkkikasvatuksen rajoituksia sisältävät kanojen pitoa koskevat eläinsuojeluvaatimukset saatettiin voimaan. EU:n edellyttämiä eläinsuojelutarkastuksia tehtiin sikaloihin, kanaloihin, vasikkakasvattamoihin, turkistarhoille ja eläinkuljetuksiin. Eläinlääkinnällinen rajatarkastusmenettely ja siihen liittyvä varastojen valvonta saatettiin uuden EY-lainsäädännön mukaiseksi.

Kuntien elintarvikevalvonnan riittävyttä arvioitiin ja ryhdyttiin tarvittaviin jatkotoimiin. Salmonella- ja vierasainevalvontaohjelmien tulokset osoittivat odotetusti suomalaisten elintarvikkeiden alhaisen saastumistason. Selvitettiin eläinlääkkeiden ympäristövaikutuksia ja osallistuttiin antibioottien käyttöä koskevien toimintalinjojen laadintaan. Antibioottien käytön seuranta tehostettiin. Varmistettiin eläinlääkkeiden saatavuus hevosille. Hallitusohjelman mukainen hanke elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevan valtionhallinnon selkeyttämisestä saatettiin loppuun. Uutta Elintarvikevirastoa ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitosta koskeva organisaatiomuutos toteutuu 1.3.2001.

Suomi toimi edelleen aktiivisesti Maailman eläintautijärjestön O.I.E:n, Codex Alimentariuksen sekä Euroopan neuvoston eläinsuojelusopimusten (erityisesti eläinkuljetukset ja siipikarjan pito) puitteissa. Yhteistyötä Venäjän kanssa jatkettiin erityisesti raivotaudin vastustamiseksi itärajalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Talouden ja liikenteen kasvu jatkui edelleen. Rautateillä henkilöliikenteen matkojen määrä kasvoi 3 %, suorite pysyi lähes ennallaan. Henkilö- ja pakettiautoliikenteen suorite kasvoi 1,6, %. Samalla henkilöautojen määrä on lisääntynyt 2,5,% ja linja-autojen 4 %. Kotimaan lentoliikenteen matkustajamäärä kasvoi 8 %. Ulkomaan matkustajamäärät kasvoivat lentoliikenteessä 4 % ja vähentyivät laivaliikenteessä prosenttiin.

Rautateiden kotimaan tavaraliikennesuorite kasvoi 3,6 %. Tieliikenteessä suorite kasvoi 3,9 %. Kuorma-autojen määrä lisääntyi 6,9 % ja pakettiautojen 2,8 %. Lentoliikenteessä kuljetetun rahdin määrä kasvoi 7 %. Ulkomaan tavarankuljetuksen määrä laski rautatieliikenteessä 2 %, kun taas meriliikenteessä kasvua oli 0,5 % ja lentoliikenteessä 5 %. Öljyn hinnan nousu aiheutti paineita kustannustason nousuun koko toimialalla. Lentoliikenteen osalta vuoden 1999 lakko vaikuttaa vuoden 2000 kasvulukuihin

Liikennepolitiikan lähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti ollut kestävän kehityksen periaate. Liikennepolitiikalla on tuettu kansantalouden kasvua, parannettu ympäristön tilaa ja luotu edellytyksiä logistisen kilpailukyvyn paranemiselle. Erityistä huomiota on kiinnitetty alueellista tasa-arvoa tukevien yhteyksien ja liikennepalveluiden tarjoamiseen ja kehittämiseen.

Viestinnän markkinat ja toiminta on ollut kasvussa koko 1990 -luvun. Matkapuhelinliittymien kehityksessä Suomi on pysynyt maailman kärkimaana liittymätiheydellä laskettuna (matkapuhelinliittymät / 100as.). Kasvuvauhti on hieman laantunut kahden viimeisen vuoden aikana, matkapuhelinliittymien arvioidun kasvun ollessa vuoden 2000 lopussa noin 8 %. Korkean matkapuhelinpenetraation vuoksi liittymien myyntiin perustuva kasvu on siis hidastunut ja operaattorit ovat etsineet vaihtoehtoisia lisäarvopalveluita kuten tekstiviestimet. Tekstiviestimien käytössä Suomi on yksi kärkimaista maailmassa.

Tietoliikennealan markkinat kasvoivat vuonna 2000 noin 10 %. Internetiin liitettyjen tietokoneiden määrässä (host) Suomi on yksi maailman kehittyneimpiä maita. Suomessa telehinnot eivät ole merkittävästi muuttuneet ja monissa kansainvälisissä vertailuissa matkapuhelin hinnat ovat kärjessä kun mitataan halvempien operaattoreiden hintoja. Liikenne- ja viestintäministeriön teettämän tutkimuksen mukaan kilpailu on alentanut puheviestinnän hintoja 20 % verrattaessa hintatasoa (1.1. 2000) vuoteen 1993 eli kilpailun alkamista edeltäneeseen vuoteen. Teleoperaattoreita oli Suomessa yli 120 mikä osoittaa alaa kohtaan vallitsevaa kiinnostusta.

Tietoyhteiskuntapalvelujen tarjonnan ja kysynnän osalta lähtökohtana on ollut luoda suotuisa ympäristö elinkeinotoiminnan harjoittajille, jotta ne voivat kehittää ja tarjota käyttäjille korkealaatuisia ja helppokäyttöisiä tietoyhteiskuntapalveluja edullisesti ja tasapuolisesti sekä ottaa käyttöön uutta viestintäteknologiaa ja tietoyhteiskuntapalveluja siten, että Suomi säilyy eturivin tietoyhteiskuntana. Lisäksi tavoitteena on ollut parantaa käyttäjien luottamusta tietoyhteiskuntapalvelujen turvalliseen käyttöön sekä lisätä kansalaisten valmiuksia käyttää tietoyhteiskuntapalveluja.

Liikenneverkko

Liikenneverkkojen kunto on pääosin pystytty säilyttämään. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä kuitenkin kasvoi noin 6000 kilometristä noin 6200 kilometriin (lisäys alle puoli prosenttia päällystetystä verkosta). Päärataverkko on suhteellisen hyvässä kunnossa, mutta vähemmän liikennöidyllä rataverkolla on radan heikon kunnan takia asetettuja nopeusrajoituksia noin 430 raidekilometrillä (7,5 %). Tieverkon arvo on osin alentunut ja se laski noin 500 miljoonaa markkaa. Rataverkon parannustoilla palautettiin rataverkon arvoa ja sen arvo nousi 150 miljoonaa markkaa. Lentoliikenteeseen liittyen on toteutettu Schengen-sopi-

muksen käyttöönoton edellyttämät muutokset.

Liikenneverkon suurten kehittämishankkeiden uusiin rahoitus- ja toteuttamismuotoihin on varauduttu ja niitä kehitetään edelleen. E18:n osuuden Muurla-Lohjanharju moottoritieksi rakentamisen ja Kerava-Lahti –oikoradan rakentamisen erilaisia rahoitusmahdollisuuksia selvittämään on perustettu omat työryhmänsä. Kaikissa tieverkon kehittämishankkeissa on otettu käyttöön kokonaisrahoitusmalli, jossa hankkeen vaatima rahoitus budjetoidaan etukäteen siten, että rahoitus ei muodostu ongelmaksi toteuttamiselle ja työ voidaan suorittaa optimaalisella ajoituksella. Lisäksi valmisteltiin ehdotusta EU:lle hankkeista sisällytettäväksi uusiin monivuotisiin MIP –ohjelmiin sekä TEN -tukeen.

Idän liikenne

Liikenne- ja viestintäministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin Suomen aseman hyödyntämiseksi EU:n ja Venäjän välisenä liikenneväylänä ja liiketoimintakeskuksena. Liikenne- ja viestintäministeriö vahvisti 6.10.2000 toimenpideohjelman, joka sisältää ministeriöiden ja muiden valtion organisaatioiden toimenpiteet, jotka tähtäävät Suomen aseman parantamiseen Venäjän ulkomaankuljetusväylänä ja kansainvälisenä liiketoimintakeskuksena. Toimenpiteitä ovat liikenneinfrastruktuuriin kohdistuva yhteistyö, rajanylitysten ja hallintomenettelyjen kehittäminen, Suomen vahvuuksien parantaminen Venäjälle kohdistuvan liiketoiminnan keskuksena, suomalaisten ja kansainvälisten yritysten verkottumisen edistäminen Luoteis-Venäjällä.

Pietarin kehätien kehittämisestä vuosina 2000-2003 allekirjoitettiin aiesopimus, joka tukee EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa ja yhteistä Venäjä-strategiaa. Väylämaksuasetukseen tehtiin muutos, joka sallii Merenkululaitoksen käyttää harkintavaltaa kauttakulkuliikenteen edistämiseksi. Muutos on voimassa vuoden 2002 loppuun. Saimenskin rajanylityspaikka valmistui ja työt jatkuvat EU-rahoituksen turvin Svetogorskin ja Sallan Venäjän puoleisilla raja-asemilla. Euroorussia –ohjelmalla vauhditetaan Venäjän ja EU-maiden yritysten verkottumista ja se liittyy laajaan TEDIM –ohjelmaan, jolla poistetaan tavaraliikenteen ja tietoliikenteen esteitä yritystoiminnan helpottamiseksi. Suomen viranomaiset valmistelevat raskaan liikenteen erikoislupakäytännön yksinkertaistamista. Suomen ja Venäjän rajaliikenteen sujuvuutta varmistettiin viranomaisten yhteistyöllä.

Turvallisuus

Tieliikenteen turvallisuustavoitetta ei saavutettu, vaan tieliikenteessä kuolleita oli vuonna 2000 ennakoarvion mukaan noin 10-20 enemmän kuin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen tavoite edellyttää. Vuonna 2000 tieliikennekuolemien määrä tulee kuitenkin jäämään alle 400:n ensimmäisen kerran yli 40 vuoteen. Uutta valtioneuvoston periaatepäätöstä liikenneturvallisuuksuunnitelmaksi vuosille 2001-2005 valmisteltiin vuonna 2001 tapahtuvaa päätöstä varten.

Liikenneonnettomuuksien tutkintaa koskeva laki tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta hyväksyttiin eduskunnassa. Annettiin säädös EU:n rekisterikilpien käyttöön ottamisesta keväällä 2001. Lisäksi annettiin valtioneuvoston asetus uusien autojen polttoaineenkulutuksen ja hiilidioksidipäästöjen ilmoitusvelvollisuudesta autokaupan yhteydessä.

Kaikki varsinaiset junaliikenteessä tapahtuneet onnettomuudet olivat tasoristeysonnettomuuksia. Onnettomuuksia oli vuonna 2000 oli ennakkotiedon mukaan 54, yhden johtaessa yhden matkustajan kuolemaan. Liikenne- ja viestintäministeriö asettikin syksyllä työryhmän, jonka tehtävänä on määrittellä rataverkon tasoristeysten poisto-ohjelma sekä koordinoida muita tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpi-

teitä. Automaattisen kulunvalvonnan laajentamista jatkettiin edelleen tarkoituksena täydentää se vuoteen 2005 mennessä kaikki tärkeimmät radat kattavaksi.

Merenkulku

Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi 21.6.2000 toimenpiteet Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten turvaamiseksi. Tämän mukaisesti lastialuksia koskevaa alusluettelotukea on laajennettu 1.7.2000 lukien kattamaan merenkulkijoiden ennakkopidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaavien määrien lisäksi työnantajan merimieseläkekassamaksut kokonaisuudessaan sekä eräät muut sosiaalivakuutusmaksut. Suomessa on myös tarkoitus siirtää varustamojen verotuksessa tonniverotukseen. Varustamot olisivat vapautettuja yritysveroista ja ne maksaisivat sen sijaan aluksen vetoisuuden mukaan määrättyä tonniveroa. Lisäksi kuluvan vuoden lopulla on tehty päätös korkotuen myöntämisestä eräisiin alushankintoihin käyttäen valtion talousarvioon sisältyvää 400 miljoonan markan lainavaltuutta. Lastialustonniston osalta edellä tarkoitetut toimenpiteet ovat aikaansaaneet sen, että uhanneet suomalaisten alusten ulosliputukset ovat peruuntuneet.

Matkustaja-alussektorilla työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat saaneet aikaan neuvottelutuloksen, jonka mukaan erityisesti työaikajärjestelyihin liittyen on saatu miehituskustannuksia alennettua suomalaisilla matkustaja-aluksilla 10-15 prosenttia. Tämä vastaa samaa miehituskustannusten tasoa kuin ruotsalaisilla matkustaja-aluksilla. Ruotsissa on kuitenkin viireillä matkustaja-alusten ottaminen tukijärjestelmän piiriin joko vuoden 2002 alusta lukien tai jo 1.7.2001 lukien. Suomen hallitus seuraa tarkasti tilannetta ja tarvittaessa Ruotsin hallituksen kanssa neuvotellaan tukitoimenpiteiden harmonisoinnista maiden välillä.

Merenkurkussa Vaasan ja Uumajan välillä ostopalvelusopimuksen puitteissa liikennettä harjoittanut varustamo on lopettanut liikennöinnin vuoden 2000 lopussa. On ryhdytty toimiin uuden liikenteenharjoittajan saamiseksi kyseistä liikennettä harjoittamaan käytettävissä olevien määrärahojen turvin.

Itä-Suomen sisävesien kanavahankkeista on valmistunut selvitys. Hallituksen käsittelyssä on päädytty sellaiseen ratkaisuun, että esillä olleista uusista kanavahankkeista luovutaan ja sen sijaan aletaan valmistella Saimaan kanavan vuokrasopimuksen jatkamista.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen matkustajamäärät ovat lisääntyneet suurissa kaupungeissa. Muualla matkustajamäärien kehitys on vuoden aikana tasaantunut ja kääntynyt osin laskuun. Muuttoliike on vähentänyt matkustajamääriä maaseudulla, mutta julkisen liikenteen palvelutaso on kuitenkin kyetty säilyttämään vähintään entisellään koko maassa lääninhallitusten liikenneostoin. Liikenneostojen kilpailuttaminen on toteutunut koko maassa ja sen avulla julkisen vallan kustannukset palvelujen turvaamiseksi pysyneet kurissa.

Ministeriössä on edistetty ja luotu pohjaa matkakeskusten perustamiseen ja uusia matkakeskuksia avattiin. Joukkoliikenteen houkuttelevuutta on parannettu myös informaatiojärjestelmiä kehittämällä. Reaaliaikaisten informaatiojärjestelmien avulla on samalla pystytty nopeuttamaan joukkoliikennettä jolloin myös kustannuksia on säästetty. Palveluliikennettä kehittämällä ja kuljetuksia yhdistämällä on voitu kehittää kaikille avointa joukkoliikennettä samalla kun julkinen sektori on säästännyt henkilökuljetusten korvauksissa. Kutsuohjausta, telematiikkaa ja muita kuljetusten yhdistelymahdollisuuksia hyväksikäyttäen ja kuljetuskalustoa ja varusteita kehittämällä parannetaan vanhusten, vammaisten sekä sairauden ja kuntoutuksen vuoksi matkustavien mahdollisuuksia käyttää joukkoliikennettä ja ryhmäkuljetuksia.

Omistajaohjaus

Sonera Oyj:n omistajapohjan laajentamista jatkettiin kansainvälisellä tarjousmyynnillä. Myyntituloja valtio sai noin 11,9 miljardia markkaa. Suomen valtion omistusosuus Sonera Oyj:ssä laski 57,4 prosentista 52,8 prosenttiin. Eduskunta antoi kesäkuussa suostumuksen siihen, että valtio voi luopua kokonaan Sonera Oyj:n osakkeista. Suomen Erillisverkot Oy:n 60 prosentin omistusosuus ostettiin valtiolle.

Suomen Postin palvelujen tarjontaa jatketaan edelleen nykyisessä määrin koko maassa. Postin omia toimipaikkoja on korvattu asiamiesposteilla. Postin toimipaikkaverkon muutokset on toteutettu asteittain siten, että voidaan turvata palvelut ja noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Tämä on otettu huomioon myös osinkopolitiikassa. Uuteen e-liiketoimintaan on panostettu merkittävästi.

Tielaitos jaettiin 1.1.2001 alkaen virastona toimivaksi Tiehallinnoksi ja liiketoimintaa harjoittavaksi Tieliikelaitokseksi. Organisaatiouudistus on toteutettu hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen. Liikelaitos on pääasiassa entisen Tielaitoksen tuotannon tuotteita ja palveluja tuottava valtion liikelaitos. Merenkululaitoksen liikelaitostamisen selvitystyötä on tehty.

Ympäristö

Liikenne- ja viestintäministeriö on toteuttanut liikenteen ympäristöohjausta heinäkuussa 1999 julkaistun ympäristöohjelman ”*Liikenteen toimintalinjat ympäristökysymyksissä*” mukaisesti. Ympäristöohjelman eräänä keskeisenä tavoitteena on, että liikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat vuonna 2010 korkeintaan vuoden 1990 tasolla. Ministeriössä valmisteltiin vuonna 2000 sektoriohjelma tavoitteen saavuttamiseksi. Sektoriohjelma sisällytetään osaksi kansallista ilmasto-ohjelmaa. Muiden keskeisten ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi jatkettiin liikennejärjestelmään, maankäyttöön, yksittäisiin liikennehankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä liikennevälineisiin kohdistuvia toimenpiteitä. Liikenteen ympäristöohjelman ensimmäinen seurantaraportti ”*Liikenteen ympäristöseuranta 1999/2000*” valmistui elokuussa 2000.

Alusjätelakia ja -asetusta on tiukennettu siten, että kaikkien alusten on jätettävä jätteensä satamaan ennen sieltä lähtöä. Satamat perivät eräin poikkeuksin maksun aluksilta öljypitoisten jätteiden vastaanottamisesta riippumatta siitä, jättääkö alus jätettä vai ei (ns. ei erityismaksua-järjestelmä).

Viestintä- ja tietoyhteiskuntapolitiikan painopisteet

Liikenne- ja viestintäministeriön uusi, vuonna 2000 käyttöön otettu organisaatio ja nimi heijastavat viestintä- ja tietoyhteiskunta-asioiden kasvavaa merkitystä. Ministeriö keskittyy erityisesti vapaan kilpailun edistämiseen viestintäverkoissa, viestintämarkkinoiden erityissäädösten purkamiseen ja sähköisen liiketoiminnan edistämiseen.

Viestintäverkot

Viestintäverkkojen sääntelyä kehitetään kohti normaalia, vapaata elinkeinotoimintaa. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys telelain muuttamisesta. Kolme uutta toimilupaa myönnettiin gsm-operaattoreille. Lisäksi teetettiin perusteellinen tutkimus laajakaistaisten tietoliikenneyhteyksien levinneisyydestä Suomessa ja maan kattavan laajakaistaverkon rakentamiskustannuksista. Ministeriö osallistui aktiivisesti ”viimeisen kilometrin” puhelinyhteyden

kilpailulle avaavan tilaajajohtoasetuksen käsittelyyn EU:n toimielimissä sekä käynnisti kansallisten kantojen valmistelun komission ehdottamaan lainsäädäntöpakettiin unionin televiestintälainsäädännön uudistamisesta kaiken sähköisen viestinnän kattavaksi.

Media

Laadukkaiden ja monipuolisten mediemarkkinoiden kehitystä edistettiin. Vuonna 2000 valtioneuvosto päätti myöntää kolme uutta toimilupaa analogiseen radiotoimintaan ja yhden paikallisen toimiluvan analogiseen televisiolähetystoimintaan. Lisäksi valtioneuvosto täydensi kahdesti televisio- ja radiotoimintaan varattuja taajuuksia koskevaa käyttösuunnitelmaa. Liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti televisiokanavien ohjelmatarjontaa, televisio- ja radio-ohjelmien jakelua internet-verkoissa koskevat tutkimushankkeet sekä teetti eräitä pienempiä televisio- ja radiotoimintaa koskevia selvityksiä.

Internetin itsensäätelyn saattamiseksi paremmin toimivaan, järjestäytyneempään muotoon on asetettu kertomusvuonna selvitys, jonka tehtävänä on kartoittaa olemassa oleva säädöskehikko sekä esittää toimenpidesuosituksia, joilla alaikäisille haitallisten aineistojen vaikutuksia voidaan torjua.

Lehdistötukea myönnettiin viime vuonna 75 mmk, josta 30 mm maksettiin lehdistötukilautakunnan esityksen mukaisesti nk. valikoivana tukena. Lehdistötukilautakunta päätti kertomusvuonna muutamista valikoivan lehdistötuen harkintakriteerien täsmennyksistä, jotka koskevat mm. lehtien ilmaisjakeluita ja osingonjakoa.

Tietoturvaluus ja sähköinen liiketoiminta

Tietoturvaa ja sähköistä liiketoimintaa edistettiin lainsäädännön ja kehityshankkeiden avulla. Vuonna 2000 merkittävimmät lainsäädäntöhankkeet olivat sähköisiä allekirjoituksia koskevan direktiivin hyväksyminen EU:ssa ja sen kansallisen voimaansaattamisen käynnistäminen. Lisäksi ministeriö osallistui sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin valmisteluun ja sen kansalliseen voimaansaattamiseen. Kehityshankkeista saatettiin päätökseen pienten ja keskisuurten yritysten verkkoliiketoimintaa edistänyt Verkkokaveri-hanke ja aloitettiin sen jatkotoimenpiteiden valmistelu. Samalla ministeriö toimi EU:n eEurope –toimintasuunnitelman kansallisena koordinaatioviranomaisena.

Postitoiminta

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys uudeksi postipalvelulaiksi. Laki korvaa vanhan postitoimintalain ja uuden lain keskeisenä tavoitteena on turvata postin koko maan kattava yleispalvelu. Lisäksi ministeriö osallistui EU:n postitoimintadirektiivin uudistamiseen unionin toimielimissä. Uudistusehdotuksen tavoitteena on avata postitoiminta kilpailulle. Kertomusvuonna selvitettiin myös postikilpailun laajenemisen vaikutuksia.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Hallinnonalan määrärahat kertomusvuoden talousarviossa ja lisätalousarvioissa olivat yhteensä 5 361 812 mk. Hallinnonalan henkilöstömäärä oli noin 6 500 henkilötyövuotta, josta ministeriön osuus oli noin 360.

Hallitusohjelmaan liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on valmistellut muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

Elinkeinopolitiikka

Kauppa- ja teollisuusministeriö vaikutti talouskasvun turvaamiseen, työllisyyden paranemiseen ja tuotantorakenteen monipuolistumiseen edistämällä yrittäjyyttä sekä kehittämällä yritysten toimintaedellytyksiä. Markkinoiden toimivuutta parannettiin markkinoille pääsyä tehostavilla toimenpiteillä, kilpailua vääristävien tekijöiden poistamisella sekä kehittämällä yritysten valmiuksia menestyä kansainvälisessä kilpailussa.

Kertomusvuoden alussa ministeriössä käynnistettiin yrittäjyysshanke. Hankkeen tavoitteena on poistaa yritystoiminnan esteitä ja kannustaa kaikkia hallinnonaloja uusien yritysten perustamista edistäviin toimenpiteisiin. Tavoitteena on uusien yritysten perustaminen sekä yritysten kasvun ja kilpailukyvyn lisääminen. Hanke sisältää runsaat 100 erillistä projektia, joilla kullekin on sovittu aikataulu ja vastuuministeriö. Hanke toteutetaan yhdeksän ministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n yhteistyönä. TE-keskukset osallistuvat hankkeen toteuttamiseen laatimalla omat alueelliset yrittäjyys Hankkeet ja järjestämällä alueellisia yrittäjöpäiviä. Yrittäjyysshanke on mukana hyväksytyssä EU:n työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelmassa.

Eduskunta hyväksyi yritystukilain, joka tulee voimaan vuoden 2001 alussa. Yritystukilain tarkoituksena on edistää taloudellista kehitystä, elinkeinopoliittisia tavoitteita ja työllisyyttä ottaen huomioon kilpailunäkökohdat sekä Euroopan yhteisön ja kansallisen alue- ja rakennepoliittikan tavoitteet. Ministeriössä toteutettiin lain käyttöönottoa valmistelevia toimenpiteitä.

Tukien vaikuttavuusarviointia ja valvonnan kehittämistä koskeva ns. vaikuttavuustyöryhmän työ valmistui vuoden 2000 joulukuussa. Tulosten tarkempi käsittely siirtyi vuodelle 2001.

Rakennerahastojen uusi ohjelmakausi käynnistyi. Rahoituksen volyyymi on selvästi aiempaa suurempi. Toimenpiteissä korostuvat elinkeinopoliittiset tavoitteet. Kertomusvuonna valmistui myös KTM:n julkaisu ohjelmakauden 1995-1999 hankkeista ”Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan EAKR- ja ESR-hankkeiden vaikuttavuus”, jonka laati Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan tutkimuskeskus.

Finnveran Euroopan aluekehitysrahastorahoitteen rahoitustoiminnan käyttöönottoa valmisteltiin. Toiminta alkaa vuonna 2001. Finnveran ja kauppa- ja teollisuusministeriön yhteistyönä valmisteltiin uusia pk- rahoitustuotteita.

Lisäksi vireillä oli vientitakuulain kokonaisuudistus, johon liittyvän hallituksen esityksen antaminen eduskunnalle siirtyi vuoden 2001 alkupuolelle. Myös lakia julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta muutettiin kertomusvuonna muun muassa siten, että korontasauksopimusten ja- tarjousten myöntämisvaltuutta nostettiin enintään 500 miljoonan euron pääoma-arvoon.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan ohjauksessa painottuivat asiakaspalvelun kehittäminen, osastojen toimenpiteiden yhteensovittaminen, organisaattiorakenteen kehittäminen ja sisäisen toimivuuden parantaminen. TE-keskuksista muodostettiin itsenäiset tilivirastot

vuoden 2000 alusta lukien. TE-keskusten palvelukyvyyn laadun parantamiseksi TE-keskukset toteuttivat kuluneena vuonna Suomen laatupalkintojärjestelmän mukaisen itsearviointimenettelyn. TE-keskusten kehittämispalvelujen asiakaslähtöisyyttä parannettiin valtakunnallisesti tuotteistetuilla asiantuntijapalveluilla. Yritysten kansainvälisen kilpailukyvyyn lisäämiseksi TE-keskuksissa otettiin käyttöön kansainvälistymisstrategia.

Teknologiapolitiikka

Teknologian kehittämiseen ja tutkimukseen käytettiin kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla vuonna 2000 noin 2,7 miljardia markkaa, mistä suurin osa ohjattiin yritysten ja tutkimuslaitosten käyttöön Teknologian tutkimuskeskuksen Tekesin kautta.

Opetusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön asettama t&k- lisärahoituksen vaikuttavuutta arvioinut kansainvälinen työryhmä luovutti työnsä joulukuussa. Julkinen lisärahoitus on ryhmän mukaan osunut oikeaan. Rahoituksella on ollut myönteinen vaikutus yksityiseen tutkimuspanostukseen ja se on lisännyt yritysten tuottavuutta, henkilökunnan osaamistasoa ja tuoteinnovaatioita.

Hallitusohjelman mukaisesti teknologiapolitiikassa erityisen kehittämisen kohteina olivat tutkimustulosten hyödyntäminen kaupallisiksi tuotteiksi sekä alueiden tasapainoinen teknologinen kehittäminen. Tutkimuspanostuksen hyödyntämiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin riittävän suuren teknologiansiirtoyksikön aikaansaamiseksi yhdistämällä Finntechin lisensiointiliiketoiminta ja Helsinki University Licensing. Lisäksi teetettiin selvitys ohjelmistotuotealan huippuyrityskiihdyttämön rakenteesta. Alueiden kehittäminen teknologian keinoin –hankkeessa kartoitettiin käynnissä olevia projekteja. Alueiden aktivoimiseksi on vuoden 2001 talousarviossa varattu määräraha, jolla voidaan palkata lisää teknologia-asiantuntijoita TE-keskuksiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön teettämän standardisointijärjestelmien kansainvälisen benchmarking-selvityksen Suomea koskevat keskeisimmät suositukset liittyivät vaikeudeksi koettuun standardisointijärjestelmän hajautettuun malliin. Tulevaisuuden haasteena pidettiin tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä ja uhkana standardien vapaata jakelua Internetin kautta. Arvioinnin seurannan työryhmä on asetettu ja sen tehtävänä on pikaisesti tehdä suosituksia jatkotoimenpiteiksi.

Energiapolitiikka

Vuonna 2000 energiapoliittisia toimenpiteitä toteutettiin hallituksen energiastrategian mukaisesti. Kansallista ilmastostrategiaa valmisteltiin ministeriön johdolla. Hallitus antaa ilmastostrategian selontekona eduskunnalle keväällä 2001. Strategian tueksi valmisteltiin yhdessä muiden ministeriöiden kanssa taustaraportti sekä muita selvityksiä.

Ilmastostrategian valmisteluun liittyvänä uusittiin energiansäästöohjelma. Vuonna 1999 valmistuneen uusiutuvien energialähteiden edistämishojelman toteutus käynnistettiin.

Maakaasumarkkinalailla muun muassa pantiin toimeen kaasun sisämarkkinadirektiivi. Lain mukaan maakaasualan yrityksen on eriytettävä maakaasuverkkotoiminta, maakaasun myynti- ja varastointitoiminta toisistaan sekä maakaasualaan kuulumattomista liiketoiminoistaan. Elokuussa Sähkömarkkinakeskus muutettiin Energiamarkkinavirastoksi.

Energiansäästö sopimukset ja katselmuksat asetettiin painopistealueiksi Motivan toiminnassa ja Motivan toiminnan suuntaamisessa otettiin huomioon vuonna 1999 tehdyn arvioinnin tulokset. Motivasta tuli kertomusvuonna valtion omistama osakeyhtiö. Yhtiömalli mahdol-

listaa Motivan entistä tehokkaamman ja joustavamman toiminnan energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämiseksi.

Valtioneuvosto teki joulukuussa periaatepäätöksen käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitushankkeesta. Päätöksen mukaan loppusijoituslaitoksen rakentamishanke on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista ja hanke voi edetä tarkempiin tutkimuksiin. Periaatepäätös edellyttää vielä eduskunnan hyväksymistä. Ydinpolttoaineen kapselointilaitoksesta ja maanalaisista loppusijoitustiloista koostuva loppusijoituslaitos rakennettaisiin Olkiluotoon Eurajoelle.

Valtion omistajapolitiikka

Hallitus pyysi syksyllä Eduskunnalta lisävaltuuksia valtion omistamien yhtiöiden kehittämiseksi omistusjärjestelyjen avulla. Niiden seurauksena valtion omistusosuus eräissä kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan valtionyhtiöissä ja –osakkuusyhtiöissä voisi laskea alemmaksi kuin mihin hallituksen nyt voimassa olevat valtuudet antavat mahdollisuuden.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi kertomusvuoden alussa valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden ylimmän johdon ja hallintoelinten jäsenten palkka- ja palkkiope- rusteet. Niitä sovelletaan lähes kaikissa kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan kuuluvissa yhtiöissä.

Ministeriö valmisteli kuluneena vuonna corporate governancen kehittämistä koskevan suosituksen, joka on annettu ohjeeksi ministeriön edustajille yhtiöiden hallintoelimissä. Ministeriö on myös kehottanut yhtiöitä kiinnittämään huomiota hyvän hallintotavan kysymyksiin.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n yritystoiminnan painopistettä on muutettu siemen- ja käynnistysvaiheen yrityksiin. Valtioneuvosto on vahvistanut yhtiön sijoitustoiminnan yleiset periaatteet ja kauppa- ja teollisuusministeriö on hyväksynyt ohjeet yhtiön valvonnasta, ohjauksesta ja raportoinnista.

Kertomusvuonna aloitettiin toimenpiteet strategisten vähemmistöosakkaiden löytämiseksi kolmeen valtionyhtiöön: Altia Group Oy:öön, Patria Industries Oyj:öön ja Vapo Oy:öön. Nämä toimenpiteet saatetaan loppuun vuoden 2001 aikana. Lisäksi omistajapolitiikan yksikön toimesta suoritettiin useita valtion- ja osakkuusyhtiöitä koskevia omistajastrategisia selvityksiä.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka

Kansallinen kuluttajapolitiittinen ohjelma valmistui kesäkuussa. Ohjelmassa esitetään 15 keskeistä Suomen kuluttajapolitiikan tavoitealuetta, prioriteettia, joihin kansallisessa kuluttajapolitiikassa tulisi tulevina vuosina erityisesti keskittyä. Ohjelman valmisteli kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimiva kuluttaja-asiain neuvottelukunta.

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen tuli lakisääteiseksi. Uuden lain mukaan velkaneuvonnassa annetaan tietoja ja neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta sekä avustetaan yli-velkaantuneita henkilöitä. Talous- ja velkaneuvonnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta on Kuluttajavirastolla.

Eurohintatietojen käyttöön ottamisesta on käyty tarkentavia neuvotteluja Kuluttajaviraston ja kaupan järjestöjen välillä. Euromerkinnät ovat päivittäistavarakaupoissa laajalti käytössä. Eurotietoa on annettu koulutustilaisuuksissa ja tuottamalla materiaalia.

Eduskunta hyväksyi lain vähittäiskaupan sekä parturi-kampaamoliikkeiden aukioloajoista.

Laki tulee vuomaan 15. tammikuuta 2001. Laki mahdollistaa myyntipinta-alaltaan enintään 400 neliömetrin suuruisten päivittäistavara-kauppojen aukiolon laajentamisen.

Komission antama valkoinen kirja elintarvikkeiden turvallisuudesta sisältää kolmen vuoden toimenpideohjelman EY:n elintarvikelainsäädännön kehittämiseksi. EY:n yleistä elintarvikelakia koskevaan asetusehdotukseen sisältyy myös esitys Euroopan elintarvikeviraston (EFA) perustamisesta.

Ministeriö asetti kilpailupoliittisia ohjelmakysymyksiä valmistelevalle työryhmälle. Se teettää selvityksiä ja tekee aloitteita toimenpiteiksi muun muassa seuraavilla kilpailupoliittikan osa-alueilla: hyödykemarkkinoiden tilan arviointi, julkisen palvelutuotannon markkinaehtoistaminen ja markkinamäärittelykäsitteen selkeyttäminen.

Valmisteilla oleva EY:n kilpailusääntöjen menettelytapojen uudistaminen merkitsee siirtymistä komission etukäteisvalvonnasta jälkikääteisvalvontaan ja päätösvallan hajauttamista kansallisille kilpailuviranomaisille. Uudistukset edellyttävät kansallisen kilpailulainsäädännön uudistamista. Kertomusvuonna jatkettiin myös valmistelutyötä kilpailuneuvoston aseman kehittämiseksi tuomioistuimeksi.

Kansainvälistymispolitiikka

Yrityskohtaiset kansainvälistymistuet on kertomusvuoden alusta budjetoitu kehittämistuen osana. Ministeriön käsittelemät toimialakohtaiset yritysten kansainvälistymistuet budjetoidaan osana kansainvälistymispolitiikkaa. Niillä toteutetaan yritysten yhteishankkeita, joissa voivat olla toteuttajina ulkomaankauppaa edistävät järjestöt tai yritykset.

Hannoverin maailmannäyttely järjestettiin. Suomi osallistui näyttelyyn omalla paviljonkirakennuksella. Suomen esiintymistä pidettiin parhaana kautta aikojen.

Viennin ja muun kansainvälistymisen edistäminen on ollut selvityksen kohteena niin kauppa- ja teollisuusministeriössä, ulkoasiainministeriössä kuin Finprossa. Kertomusvuonna valmistuneiden selvitysten pohjalta muun muassa aloitettiin Finpron vientikeskusverkon kehittämistyö. Yritysten näkemykset kansainvälistymispolitiikasta saadaan joulukuussa asetetun toimikunnan työn yhteydessä.

Matkailupolitiikassa tiivistettiin alueellisten matkailurahoittajien ja Matkailun edistämiskeskuksen välistä yhteistyötä. Maakuntiin syntyi alueellisia matkailun toimialatiimejä, joissa käsitellään yhteisesti alueen matkailuhankkeiden rahoitusta. Ministeriö valmisteli Suomen matkailupoliittista linjausta elinkeinon ja muiden matkailua rahoittavien tahojen kanssa. Linjaus valmistuu keväällä 2001.

Muita keskeisiä toimenpiteitä

Ministeriön vuonna 1999 hyväksytty tasapainoinen onnistumisstrategia päivitettiin kertomusvuoden syksyllä. Kansliapäällikön johdolla järjestettiin ensimmäistä kertaa koko hallinnonalan johdon yhteinen strategiapalaveri. Tapaamisia on tarkoitus pitää jatkossa vuosittain.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Toimintavuoden sosiaali- ja terveyspoliittisina painotuksina oli työelämässä jaksamisen ja työuran jatkamisen tukeminen, syrjäytymisen ja köyhyyden estäminen, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tason ja toimivuuden turvaaminen, sosiaaliturvan kannustavuuden vahvistaminen, sosiaaliturvan kestävän rahoituksen edistäminen sekä tasa-arvon vahvistaminen. Asiakokonaisuudet perustuvat hallitusohjelman sosiaalipoliittisen osan linjauksiin.

Talouden ja työllisyyden elpyminen paransi kotitalouksien toimeentuloa. Suomi oli edelleen kansainvälisesti arvioiden tasaisen tulojaon maa, vaikka tuloerojen 90-luvun puolivälissä alkanut kasvu jatkui. Suhteellinen köyhyysaste säilyi Suomessa alhaisena, joskin köyhiksi luokitettujen kotitalouksien määrä on nousussa. Pitkäaikaistyöttömien luku väheni, mutta se oli edelleen syrjäytymisongelman keskeinen syy.

Sosiaalimenoihin käytettiin yhteensä 193 miljardia markkaa. Valtion budjetin kautta rahoitettiin menoista noin kolmannes. Kansantalouden kasvu, työllisyyden koheneminen ja sosiaaliturvan rakenteelliset uudistukset ovat keventäneet hallinnonalan menopaineita ja vahvistaneet sosiaalimenojen kestävää rahoitusta. Vuonna 2000 sosiaalimenojen BKT-osuus, 24,5 %, alitti selvästi EU-maiden keskiarvon. Sosiaaliturvan käyttäjien kokonaismäärä kasvoi kertomusvuonna. Työttömyysturvaa ja toimeentulotukea saaneiden lukumäärät vähenivät selvästi. Eläkkeensaajien luku on kasvanut vuosittain, samoin sosiaali- ja terveyspalvelujen kysyntä.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueen laajuutta kuvaa, että ministeriö valmisteli vuosina 1995–2000 keskimäärin 40 hallituksen esitystä vuodessa sisältäen 60-100 lakia.

Toimeentuloturvan alue

Väestön terveyttä ja toimintakykyä edistettiin laajentamalla portaittain sairausvakuutuslain mukaisen hammashuollon korvausten piiriä. Joulukuun alusta 2002 alkaen koko väestöllä on oikeus sairausvakuutuksen hammashuollon korvauksiin.

Eläkeläisten toimeentuloa parannettiin päättämällä kansaneläkkeen tasokorotuksesta, joka toteutuu vuoden 2001 kesäkuun alusta. Lisäksi alennetaan eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua. Samassa yhteydessä kansaneläkkeen pohjaosa poistetaan. Ylimääräistä rintamalisää korotettiin. Lapsiperheiden asemaa parannettiin joustavoittamalla isyysloman käyttöä.

Aikuiskoulutusta kehitettiin uudistamalla omaehtoisen aikuiskoulutuksen toimeentuloturvajärjestelmä. Uusi aikuiskoulutustuki, joka perustuu ansaintaperiaatteeseen ja määräytyy työuran pituuden ja ansiotulojen perusteella, korvaa aikuisopintorahan ja ammattikoulutusrahan.

Työttömyyskassojen valvonnan siirtoa vakuutusvalvontavirastoon valmisteltiin ja työttömyysturvan etuudensaajarekisteri otettiin käyttöön. Pienyrittäjien asemaa parannettiin alentamalla pientyöntäjän kansaneläkevakuutusmaksua.

Toimintavuoden aikana useat laaja-alaiset työryhmät aloittivat toimintansa. SOMERA-toimikunta asetettiin selvittämään sosiaalimenojen kehitystä ja sosiaaliturvan rahoituksen turvaamista pitkällä aikavälillä. Lakisäätöisen työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteita, uusien eläkelaitosten perustamista ja toimintasäännösten yhtenäistämistä selvittävät työryhmät käynnistyivät. Samoin käynnistyi sairausvakuutuksen lääkekorvausjärjestelmää ja hoitovakuutuksen käyttöönottomahdollisuuksia koskeva selvitystyö.

Sosiaali- ja terveystalvet

Vuosittainen valtakunnallinen suunnitelma on korvattu nelivuotisella sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaohjelmalla. Voimassa oleva ohjelma kattaa vuodet 2000-2003. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa ohjelman toteuttamista perustamansa seurantaorganisaation avulla. Sosiaalihuollon erityisosaamisen ja erityispalvelujen turvaaminen oli yhtenä kehittämiskohteena. Alueellisten toimijoiden kanssa laadittiin suunnitelma koko maan kattavasta sosiaalialan osaamiskeskusten verkostosta sekä ehdotukset toiminnan rahoittamisesta ja säädösmuutoksista. Sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskeva laki vahvistettiin syksyllä.

Toisena kehittämiskohteena olivat mielenterveyspalvelut. Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon toteuttamista tehostettiin. Talousarvion 70 milj. markan määrärahalta tuettiin lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen järjestämistä käynnistämällä toimintaa tukevia projekteja ja hankkeita. Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen parantamiseksi vahvistettiin kuntien resursseja ja tehtiin tarvittavat säädösmuutokset. Mielenterveystyön alueellista seuranta tehostettiin yhteistyössä läänien kanssa.

Vanhustenhuollon tilasta käytiin laaja julkinen keskustelu. Ministeriö käynnisti kuntien laadunhallintatyön tueksi vanhustenhuollon ja mielenterveyspalvelujen laatusuosituksen valmistelun. Työ toteutetaan laajana yhteistyönä ja suositukset valmistuvat keväällä 2001. Vuonna 1998 käynnistetty ns. Makropilottihanke jatkui Satakunnan alueella. Kokeilulla testataan uuden teknologian käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kansanterveyslakia ja sv-lakia muutettiin siten, että julkisesti tuettu hammashuolto laajenee 1.4.2001 lukien koskemaan asteittain koko väestöä, joka tulee olemaan kunnallisen sairausvakuutuksesta korvattavan yksityisen hammashuollon piirissä vuoden 2002 aikana.

Terveydenhuollon asiakasmaksuille säädetty maksukatto tuli voimaan vuoden 2000 alusta. Joulukuussa hyväksyttiin lainmuutos, jonka mukaan kunnallisen terveydenhuollon asiakasmaksuille säädetyn vuotuisen maksukaton seuranta-aika muutetaan kalenterivuodeksi.

Ehkäisevä sosiaali- ja terveystalvet

Ehkäisevän politiikan painoalueita oli syrjäytymiskehityksen katkaisu. Sosiaali- ja työhallinnon yhteisasiakkaiden aktivoitumista ja työllistymistä selvittäneiden työryhmien esitysten pohjalta valmisteltiin hallituksen esitys kuntouttavasta työtoiminnasta, joka käynnistyy 1.9.2001. Taloudellisissa vaikeuksissa olevien ihmisten auttamiseksi ja syrjäytymisen torjumiseksi ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä laajennettiin ja järjestelmän joustavuutta lisättiin. Sosiaalisen luototuksen kokeilusta kunnissa hankittiin kokemuksia.

Toimikunta antoi esityksensä nuorten huumeiden käytön ehkäisemiseksi. Valtioneuvosto teki huumausainepolitiikan tehostamista koskevan periaatepäätöksen. Huumeiden käyttäjien keskuudessa levinneen HIV-epidemian torjumiseksi käynnistettiin laaja toimenpidekokonaisuus.

Tupakkalain ravintoloita ja alaikäisiin kohdistuvan myyntikiellon omavalvontaa koskevat säädökset tulivat voimaan. Säästöjen noudattamiseksi järjestettiin laajaa tiedotusta, koulutusta ja tehostettua valvontaa. Tupakkalainsäädännön kehittämisen painopiste siirtyi kansainväliselle tasolle, kun EU:n tupakkatuotedirektiivin valmistelu ja maailman terveysjärjestön maailmanlaajuiseen tupakkayleissopimukseen tähtäävät neuvottelut käynnistyivät. Paikallisten ympäristöterveysohjelmien valmistelu aloitettiin Etelä-Suomen läänissä ja oh-

jelmat valmistuivat Länsi-Suomen läänissä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetukset talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista sekä elintarvikkeiden kuljetuslämpötiloista ja muista kuljetusoloista annettiin keväällä 2000.

Työolot ja työsuojelu

Työolot ja fyysinen työympäristö kehittyivät myönteisesti. Ammattitaudit sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet edellyttävät edelleen työolojen kehittämistä. Kiire, tapaturmariskit ja työssä uupuminen olivat yleisiä työelämässä, vaikka työturvallisuuskulttuuri yleisesti ottaen parani.

Työsuojelustrategian linjaukset vaikuttivat toiminnan suuntautumiseen. Ne otettiin huomioon työsuojelupiirien ja konsernin tutkimuslaitosten tulosohtauksessa. Työelämässä jaksaminen ja työuran jatkaminen olivat selkeinä tavoitteina viranomaistoiminnassa. Näitä edistettiin mm. kansallisen Ikäohjelman ja työssä jaksamisohjelman toimenpiteillä. Kansallinen Ikäohjelma oli syksyllä esimerkkinä muille EU-maille, kun se oli ns. vertaisarviointin kohteena.

Työpaikkojen ja työterveyshuollon TYKY-toimintaa kehitettiin hyväksytyjen suuntaviivojen mukaisesti. Tärkeänä painotuksena oli työterveyshuollon kehittäminen erityisesti pienyritysten henkilöstön työkyvyn ja terveyden edistämiseksi. Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamista valmisteltiin kolmikantaisessa työryhmässä.

Uusi työsopimuslaki ja laki työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta hyväksyttiin joulukuussa. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen tulee työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta.

Työturvallisuuslain uudistamista selvittämään asetettiin kolmikantainen toimikunta. Toimikunta teki arvon uudistamistarpeesta vuoden loppuun mennessä ja se jatkaa säädösmuutosehdotusten valmistelua.

Tasa-arvo ja kansainvälinen toiminta

Tasa-arvoa koskeneet sisältökysymykset etenivät kansallisella ja EU-tasolla. Tasa-arvon valtavirtaistamisen osalta on menossa eri ministeriöiden pilottihankkeita. Tasa-arvoasioiden organisointia ja resurssien vahvistamista pohtinut työryhmä lopetti työnsä vuoden 2000 loppussa. Hallitusohjelman toimeenpanoon liittyvät ratkaisut siirtyivät tältä osin seuraavien talousarvioesitysten käsittelyn yhteyteen. Tasa-arvolain muutostarpeita selvitetään parhailaan työryhmässä.

Sosiaalinen ulottuvuus vahvistui EU:n toiminnassa. Työ- ja sosiaalineuvostossa saavutettiin merkittävää edistymistä lainsäädäntö- ja ohjelmahankkeissa. EU:n terveyssektorilla painotuksena oli uuden kansanterveysohjelman valmistelu ja tupakan vastainen työ. Suomen pj-kaudella käynnistynyt yhteistyö sosiaalisen suojelun alueella tiivistyi. Painoalueita olivat mm. syrjäytyminen ja kestävä eläkepolitiikka. Sosiaalisen suojelun komitea virallistettiin. Ministeriö osallistui HVK-prosessiin, EU:n perusoikeuskirjan valmisteluun ja laajentumisprosessiin.

Sosiaalipoliittiset kysymykset – erityisesti kestävä kehitys – nousivat esille globaalilla tasolla. YK-yhteistyön painotuksia olivat YK:n sosiaalisen kehityksen ja naisten asemaa koskeneiden konferenssien seurantakokoukset. Naisten asema –erityisistunnossa naisiin kohdistuva väkivalta ja terveyteen kohdistuvat uhat nousivat esille tulevaisuuden painotuksina. Aidsin vastaista toimintaa tehostettiin ja Suomella oli työssä keskeinen rooli.

Työministeriö

Vuonna 2000 tuotanto kasvoi Suomessa arviolta 5 %. Työllisten määrä lisääntyi lähes 40 000 henkilöä eli vajaat 2 %. Tuotannon nopeasta kasvusta huolimatta työllisyyden elpyminen oli selvästi hitaampaa kuin edellisenä vuonna, jolloin työllisten määrä lisääntyi 74 000 henkilöä (3,3 %). Työllisyyden nousu keskittyi yksityiselle sektorille. Julkisen sektorin työpaikkojen määrä pysyi ennallaan. Työllisyysaste (15 – 64 –vuotiaat) oli kertomusvuonna 66,9 % eli liki prosenttiyksikön korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Yli 80 % työllisyyden lisäyksestä sijoittui Etelä- ja Länsi-Suomen läänien alueelle. Kertomusvuonna työvoiman tarjonta lisääntyi yli 31 000 henkilöä.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä oli vuonna 2000 keskimäärin 253 000 henkilöä mikä vastaa 9,8 %:n työttömyysastetta. Edelliseen vuoteen verrattuna työttömien määrä väheni vain 8 000 henkilöä ja työttömyysaste laski 0,4 % -yksikköä. Työvoimatoimistoihin ilmoittautuneita työttömiä työnhakijoita oli työministeriön työnvälitystilaston mukaan keskimäärin 321 000 henkilöä eli 27 000 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työmarkkinat ovat enenevässä määrin jakautuneet kahtia. Yhtäältä on kasvava kysyntä ja rekrytointivaikeuksia ammattiosaajista, toisaalta merkittävä osuus työttömistä on vaikeasti työllistyviä ja syrjäytymisuhan alaisia.

Hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on työllisyyden parantaminen siten, että työllisyysaste lähestyy vaalikaudella 70 %. Työmarkkinatilanteen mukaisesti työministeriön toiminnan päälinjauksina vuonna 2000 olivat a) työvoiman kysynnän vahvistaminen ja saatavuus, b) työssä olevien osaamiseen ja jaksamiseen tähtäävän toiminnan vahvistaminen, c) kannustavuus ja syrjäytymisen ehkäisy sekä d) syrjinnän ja rasismien ehkäisy. EU:n työllisyysuuntaviivojen mukainen vuoden 2000 kansallinen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelma valmistui huhtikuussa. Se nivoutuu osaksi työhallinnon strategiaa ja tukee hallitusohjelman tavoitteita.

Työvoimapolitiikan toteutus tapahtuu valtaosin työvoimatoimistoissa. Vuoden 2000 aikana työvoimatoimistoissa asioi arviolta 850 000 eri henkilöä. Määrä oli 40 000 pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Työvoimatoimistoihin ilmoitettiin vuoden aikana uusia avoimia työpaikkoja 275 000 eli noin 10 000 enemmän kuin edellisenä vuonna. Työnhakijoista vuoden aikana 255 000 työllistyi avoimille työmarkkinoille työnvälityksen tuella ja 210 000 sijoitui työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Omatoimisesta työllistymisestä ei ole saatavilla tietoja. Edellä mainitut luvut ovat tapahtumien suuruusluokka kuvaavia ennakoarvioita.

Henkilöasiakkaiden palvelussa painotettiin erityisesti työnhakijan omaa aktiivisuutta. Työnhakua aktivoitiin määräaikaaisilla työnhakuhaastattelulla, työnhakusuunnitelmilla, osaamiskartoituksilla ja työnhakukoulutuksella. Kertomusvuonna painotettiin erityisesti työnhakusuunnitelmien sisällön ja laadun parantamista mm. jatkotoimenpiteiden tarkemmalla kirjaamisella työnhakusuunnitelmaan. Kertomusvuonna kehitettiin työnhakijoiden mahdollisuuksia henkilökohtaiseen verkkoasiointiin mm. siten, että he voivat toimittaa itseään koskevan esittelynsä suoraan työvoimatoimiston tietojärjestelmään. Ammatillista liikkuvuutta tuettiin työvoimapalvelujen sekä työvoimakoulutuksen keinoin. Vaikeasti työllistyville pyrittiin tarjoamaan tehostettuja yksilöllisiä palveluja ja toimenpiteiden yhdistelmiä paluutiellä työelämään.

Erillisiä työnantajayksiköitä on nyt noin 70 työvoimatoimistossa. Työnvälityksen peruspalvelujen, kuten avoimien työpaikkojen hankinnan, vastaanottamisen ja täyttämisen lisäksi suurimmissa työvoimatoimistoissa on käytössä myös maksullisia työvoimapalveluja työnantajille (HenkilöstöRatkaisut- ja Henkilöstövuokrausyksiköt). Kertomusvuonna käynnistyi

työnantajapalvelujen kehittämisprojekti, jonka tavoitteena on määrittellä työnantajapalvelujen kokonaisstrategia ja siihen liittyvät kehittämistoimet.

Kertomusvuoden alussa tuli voimaan työttömyysturvalain muutos, jonka mukaan työministeriö vahvistaa vuosittain työvoimatoimikuntien valmistelun pohjalta kuntakohtaiset työssäkäyntialueet. Työssäkäyntialueeseen kuuluvat henkilön asuinpaikkakunta sekä ne paikkakunnat, joilla ko. asuinpaikkakunnalta yleisesti käydään työssä tai joissa työssäkäynti vastaavassa ajassa ja vastaavin kustannuksin on mahdollista. Muutoksen tavoitteena on saada aikaan yhtenäiset työssäkäyntialueet ja lisätä työvoiman lähiliikkuvuutta.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen painopisteinä olivat yhtäältä työvoiman saatavuuden turvaaminen sekä työvoimakapeikkojen ehkäisy ja toisaalta panostus yksilöllisiin koulutusohjelmiin. Suhdannelanteen mukaisesti yrityskehittämisen koulutuksen räätälöintiin, yhteishankintoihin, työvoimatarpeiden ennakointiin sekä työelämälaheisten koulutusmallien kehittämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Koulutuksen laadun turvaamiseksi tutkintoihin johtavan koulutuksen osuutta lisättiin. Pitkittävän työttömyyden ennaltaehkäisemiseksi panostettiin yksilöllisten koulutusohjelmien räätälöintiin ja useista työvoimapolitiikan keinoista koostuvien palvelupakettien lisäämiseen. Vuonna 2000 työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa oli arviolta keskimäärin 31 000 henkilöä (ESR-ml). Ammatinvalinta- ja urasuunnittelun asiakkaita oli kertomusvuonna arviolta 45 000 henkilöä, joista noin 60 % oli 25 vuotta täyttäneitä. Koulutus- ja ammatitietopalvelussa tilastoitiin puolestaan lähes 500 000 neuvontakertaa.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien tehostettujen palvelujen kokeilun (1.7.1996 – 31.12.1997) loppuraportti valmistui kertomusvuonna. Raportin keskeinen tulos oli, että palvelujärjestelmiä, koulutusta ja kuntoutusta kehittämällä ei olennaisesti ole kyetty parantamaan pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Yksi merkittävä syy on se, että työmarkkinoilla ei ole riittävästi heihin kohdistuvaa kysyntää. Työhönsijoittumisen edistämiseksi järjestettiin kertomusvuoden aikana vajaakuntoisille työnhakijoille yhteensä 13 000 ammatillisen kuntoutuksen tukitoimenpidettä.

Työllisyyslain mukaan tukitoimenpiteille sijoittaminen on viimesijainen työvoimapolitiikan keino. Työllisyyden parantumisen myötä toimenpiteiden piirissä olevien henkilöiden määrää on edelleen voitu alentaa. Sijoitukset ovat vähentyneet erityisesti julkisella sektorilla, jossa työllistämiskäyttötymistä on pyritty suuntaamaan vakituisen työllistämisen suuntaan. Vuonna 2000 työllistämistuella sijoitettiin arviolta keskimäärin 43 000 henkilöä (ESR ml.) eli 8 500 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työllistetyistä yhdistelmätuen osuus oli noin 13 000 henkilöä. Lisäksi työharjoittelussa työmarkkinatuella oli keskimäärin 10 000 ja vuorotteluvapaatyöpaikassa noin 5 000 henkilöä.

Hallitusohjelman mukaan keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää pyritään pitkällä aikavälillä myöhentämään 2-3 vuodella. Vuonna 2000 työhallinto otti käyttöön tehostetun palvelutarjonnan, jolla työttömäksi ilmoittautuneita 55 – 59 – vuotiaita henkilöitä autetaan työllistymään. Palvelutarjonnassa tukityö oli viimesijainen keino, jota tuli järjestää aikaisintaan kuuden kuukauden ja viimeistään 11 kuukauden työttömyyden jälkeen. Vuoden 2000 talousarviossa tähän tarkoitukseen varattiin yhteensä 70 milj. markkaa, jolla voitiin työllistää keskimäärin 1 300 henkilöä. Ensisijaisesti työttömyyden kestovaatimusten vuoksi määrärahan käyttö jäi vielä vuonna 2000 vähäiseksi.

Työllisyyspoliittinen projektituki on tarkoitettu mm. kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden käynnistämävaiheessa toiminnan hallinnointiin ja organisoimiseen. Projektituella tuettiin myös paikallisia työllisyyskumppanuuksia ja muita yhteisöjä, jotka pyrkivät pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen esimer-

kiksi yhdistelmätukea hyödyntäen. Lisäksi työttömien aloitteellisuuden edistämiseen tarkoitettuilla määrärahoilla tuettiin työttömien järjestöjen toimintaa ja työosuuskuntien perustamista.

Vuoden 1997 lokakuussa alkanut kotitaloustyön yritystukijärjestelmän kokeilu Itä- ja Länsi-Suomen läänien alueilla päättyi vuoden 2000 lopussa. Samanaikaisesti toteutettiin myös kotitalouksien väliaikainen verotukijärjestelmä muualla Suomessa. Vuoden 2001 budjetti-riihen yhteydessä hallitus päätti toteuttaa kotitalouksien verotukijärjestelmän koko maan kattavana vuoden 2001 alusta lukien.

Eduskunta hyväksyi kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lainsäädännön (HE 184/2000), joka tulee voimaan syyskuussa 2001. Kuntien tehtävänä on järjestää syrjäytymisvaarassa oleville työttömille kuntouttavaa työtoimintaa, joka ei saa korvata kunnan normaaleja työtehtäviä. Alle 25-vuotiaat pitkään työttömyysturvaa tai toimeentulotukea saaneet ovat velvollisia osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan etuuksien menettämisen uhalla.

Työministeriön vuonna 1999 asettama poikkihallinnollinen työllisyysasteen nostamisprojekti jätti kertomusvuonna loppuraporttinsa. Projektin tehtävänä oli esittää toimenpiteitä, joilla lisätään työllisyyden kasvua palvelusektorilla sekä lisätään uusien yritysten perustamista. Työministeriö käynnisti kertomusvuoden alussa syrjäytymisen ehkäisyyn ja yhteistyöhön liittyvän projektin, jonka esitykset valmistuvat myös vuoden 2001 helmikuussa.

EU:n työllisyysuuntaviivojen mukaisen kansallisen toimintasuunnitelman hankkeiden valmistelu ja toimeenpano käynnistyi kertomusvuonna. Työhallinto vastaa toimintasuunnitelmaan sisältyvistä kolmesta monivuotisesta hankkeesta. Yritysten osaamishankkeessa edistetään henkilöstön työllisyyttä tukevaa pitkäjänteistä kehittämistä ja elinikäistä oppimista. Osaavan työvoiman saatavuushankkeessa parannetaan työmarkkinoiden toimivuutta ja torjutaan työvoimapaketteja. Uusi alku -hankkeella alennetaan pitkittynyttä työttömyyttä aktiivista työvoimapolitiikkaa tehostamalla.

Vuodet 2000-2006 kattavalla EU:n rakennerahastokaudella toimeenpannaan uudet tavoite 1-, 2- ja 3 -ohjelmat, sekä yhteisöaloite EQUAL. Uudella ohjelmakaudella ESR-projekteihin arvioidaan osallistuvan noin 500 000 henkilöä. ESR-projektien rahoitussuunnitelma vuosille 2000-2006 on yhteensä 17,7 miljardia markkaa, josta EU:lta tuleva osuus on 5,2 miljardia markkaa. Loppuosa 12,5 miljardia markkaa on kansallista rahoitusta. Uudessa tavoite 3-ohjelmassa on yhdistetty edellisen kauden tavoite 3 ja 4-ohjelmat.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä oli keskimäärin yli 89 000 henkilöä eli noin 14 000 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Toimenpiteillä alennettiin työttömyysastetta 3,5 %-yksikön verran. Hallitusohjelman mukaisesti työhallinto on tehostanut työvoimapolitiikan vaikuttavuuden seuranta. Kertomusvuonna valmistuneiden selvitysten mukaan työvoimapolitiittiset toimenpiteet edistävät vuodot huomioon ottaen huonosti pysyvälle työuralle sijoittumista. Toimenpiteistä vaikuttavuudeltaan onnistunein on ollut yksityisen sektorin tukityöllistäminen, jossa tuen saannin ehtona on toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen sijoittuminen. Kaikilla toimenpiteillä on myös syrjäytymistä ehkäiseviä ja työmarkkinayhteyksiä ylläpitäviä vaikutuksia. Kertomusvuonna valmistuivat myös vuoden 1998 työvoimapolitiittisen uudistuksen vaikutuksia selvittäneet tutkimukset.

Kertomusvuonna työsuhtelaki uudistettiin kokonaisuudessaan. Lakia valmisteltiin komiteassa noin viisi vuotta. Eduskunta hyväksyi työsuhtelain 18.12.2000. Laki mm. parantaa epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden asemaa, täsmentää yleissitovuusjärjestelmää ja työsuhteturvaan liittyviä säännöksiä. Mahdollisuuksia poiketa työehtosopimuksin lain määräyksistä on hieman lisätty. Kesäkuussa hallitus antoi ohjelmansa mukaisesti esi-

tyksen eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 75/2000 vp). Lailla on tarkoitus täydentää henkilötietolakia työelämän erityistarpeisiin soveltuvaksi erityisesti eräissä menettelytavoissa. Vuoden 2000 lopussa asian käsittely oli eduskunnassa vielä kesken.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 17 §:n muuttamiseksi (HE 195/2000 vp), jonka mukaan vuorotteluvapakokeilua jatketaan entisin ehdoin vuosina 2001-2002. Kertomusvuoden aikana vuorotteluvapaan aloitti noin 13 000 henkilöä, joista naisia oli 70 prosenttia. Tulopoliittisen sopimuksen perusteella asetetaan kolmikantainen työryhmä vuorotteluvapaajärjestelmän arviointia ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä varten.

Poikkihallinnollinen työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma käynnistyi vuoden 2000 alusta. Ohjelman tavoitteena on parantaa työntekijän selviytymistä työuran kaikissa vaiheissa sekä auttaa työelämän eri osapuolia käytännössä toteuttamaan työyhteisöjen kehittämistä työssä jaksamisen huomioon ottaen. Kertomusvuonna syvennettiin tiedotustoiminnalla hyvien käytäntöjen tuntemusta työelämän kehittämiseksi.

Kansallisen Ikäohjelman (1998-2002) tavoitteena on edistää ikääntyvien työllisyyttä ja ehkäistä ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Ikäohjelma on usean ministeriön ja eri sidosryhmien yhteishanke, jonka vetovastuu on sosiaali- ja terveysministeriöllä. Vuonna 2000 työhallinnossa ohjelman painopisteenä oli parantaa TE-keskusten ja työvoimatoimistojen henkilöstön valmiuksia selvittää ikääntyvien työnhakijoiden palvelutarpeita sekä tarjota ikääntyville heidän työllistyvyyttään edistäviä ratkaisuja yhteistyössä työnantajien kanssa. Kertomusvuonna valmistui ohjelman seurantaraportti.

Työministeriö on vastannut myös Kansallisen työelämän kehittämisohjelman (toinen toimintakausi 2000-2003) toteutuksesta yhteistyössä työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Ohjelma on rahoittanut kehittämisprojekteja, joilla edistetään tuottavuutta ja työelämän laatua parantavia toimintatavan muutoksia suomalaisilla työpaikoilla. Kansallisen tuottavuusohjelman kolmas toimintakausi (2000 - 2003) käynnistettiin vuoden 2000 alkupuolella valitsemalla ohjelmaan yhteensä 12 tutkimusavusteista projektia. Ohjelman päätavoitteiksi kolmikantaperiaatteella asetettu johtoryhmä on määritellyt seuraavat: 1) työyhteisöjen toimivuuden lisääminen, 2) yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuuskehityksen nopeuttaminen, 3) kansainvälisen kilpailukyvyen edistäminen sekä 4) työllisyyden ja toimeentulon parantaminen.

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) työkonferenssissa vuonna 2000 hyväksyttiin mm. uudistettu äitiyssuojelua koskeva yleissopimus nro 183 ja sitä täydentävä suositus nro 191. Vuoden 2000 tammikuussa työministeriö järjesti yhdessä valtiovarainministeriön, OECD:n ja EU:n komission kanssa Helsingissä laajan työllisyyskonferenssin, johon osallistui delegaatiot 27 maasta.

Vuonna 2000 Suomeen tuli 3 160 turvapaikanhakijaa. Pakolaiskiintiö oli 700 henkilöä. Heinäkuussa voimaan tullut ulkomaalaislain muutos, joka nopeutti turvapaikkahakemusten käsittelyä, näyttäisi vaikuttaneen vähentävästi turvapaikan hakijoiden määrään. Inkerinsuomalaisia muutti maahan vajaat 1 000 henkilöä. Maahanmuuttajien työllisyys on hieman kohentunut. Maahanmuuttajien työttömyysaste oli 34 %, kun vastaava luku edellisellä vuonna oli 39 %. Kotouttamislain toimenpiteiden piirissä oli vuoden lopussa runsaat 4 000 henkilöä. Vuonna 2000 valmisteltiin toimintaohjelma etnisen syrjinnän ja rasmin ehkäisemiseksi tavoitteena etnisesti yhdenvertainen ja monimuotoinen yhteiskunta. EU päätti 28.9.2000 Euroopan pakolaisrahaston perustamisesta.

Ympäristöministeriö

Hallitusohjelman läpäisevänä teemana on ympäristön kannalta kestävän kehityksen johdonmukainen edistäminen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Hallituksen kestävän kehityksen ohjelman (VN:n periaatepäätös 4.6.1998) toimeenpanon seurantaan varten julkaistiin raportti kansallisista kestävän kehityksen indikaattoreista. Kestävän kehityksen toimikunta, joka seuraa ohjelman toimeenpanoa ja laatii kansallisen kokonaisesityksen YK:n kestävän kehityksen toimikunnalle vuonna 2002, on valmistellut tätä varten ohjeet eri hallinnonaloille ja toimijatahoille.

Ympäristöministeriö on vaikuttanut aktiivisesti EU:ssa kestävän kehityksen edistämiseen ja ympäristöasioiden yhdentämiseen politiikan eri osa-alueille. Luonnos EU:n ympäristönsuojelun 6. ohjelmaksi valmistui vuoden 2000 lopulla. Ympäristöministeriö koordinoi myös Pohjolan kestävän kehityksen strategian kansallista valmistelua.

Monenkeskisten ympäristösopimusten osalta geeniteknisesti muunnettujen elävien organismien maasta toiseen vientiä koskevan Bioturvallisuuspöytäkirjan neuvottelut saatiin päätökseen ja Suomi allekirjoitti sopimuksen biodiversiteetisopimuksen 5.osapuolikokouksen yhteydessä.

Ympäristönsuojelu

Ympäristöministeriö on selvittänyt kasvihuonekaasujen vähentämismahdollisuudet toimin, jotka koskevat alue- ja yhdyskuntapolitiikkaa, rakennuksia ja rakentamista, jätteitä ja jätehuoltoa sekä työkoneita. Selvitys liitetään kansalliseen ilmasto-ohjelmaan. Kasvihuonekaasutaseiden laskelmia kehittävän kaasutyöryhmän väliraportti on valmistunut ja ilmapäästötietojärjestelmän kehittäminen jatkuu. Ministeriön asettama laajapohjainen ilmastotoimikunta on järjestänyt ajankohtaisseminaareja. Kansainvälisiä ilmastoneuvotteluja Kioton pöytäkirjan täydentämiseksi on jatkettu. Ilmansuojelussa ja meluntorjunnassa on jatkettu neljän EY-direktiivin valmistelua ja neljän aiemmin hyväksytyt direktiivin toimeenpanoa. Kansainvälinen pöytäkirja hitaasti hajoavien orgaanisten aineiden (POPs) päästörajoituksista pohjoisissa teollisuusmaissa on ratifioitu ja kahden muun alueellisen pöytäkirjan ratifiointia on valmisteltu.

Ympäristölainsäädännön ja ympäristölupajärjestelmän yhtenäistämistä koskeva lainsäädäntöuudistus tuli voimaan 1.3.2000. Ympäristöministeriön hallinnonalalle perustettiin kolme alueellista ympäristölupavirastoa. Samassa yhteydessä lakkautettiin vesioikeudet. EU:n parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) valmistelua ja soveltamista on jatkettu. Energiatsehokkuudesta ja -lupamääräyksistä sekä päästöjen ja ympäristövaikutusten arvottamisesta on saatu valmiiksi perusselvitykset. Valvontaa ja tarkastusta on kehitetty. Lupajärjestelmän vaikuttavuudesta on laadittu selvitys.

Ympäristöklusterin tutkimusohjelma jatkuu vuosina 2000-2002 kestävän yhteiskunnan infrastruktuurista sekä informaatioyhteiskunnasta ja kestävästä kehityksestä tehtyjen esitutkimusten pohjalta. Pyritään mm. arvioimaan niitä uhkia ja mahdollisuuksia, joita informaatioyhteiskunta luo kestävän kehityksen mukaisille kulutustottumuksille ja elämäntavoille.

Lähialueyhteistyö on hallitusohjelmankin mukaisesti tärkeä osa Suomen ympäristöpolitiikkaa. Ympäristöyhteistyöllä Suomen lähialueilla Virossa, Latviassa, Liettuassa, Luoteis-Venäjällä ja Puolassa on tehokkaasti edistetty hankkeita, joilla vähennetään erityisesti Itämereen kohdistuvaa kuormitusta. Hankkeilla on edistetty suomalaisen ympäristötekniikan käyttöä ja vientiä ja siten parannettu myös alan työllisyyttä. Osana EU:n pohjoisen ulottuvuuden kehittämistä on edistetty ympäristönsuojelun aseman vahvistumista. Suomen ilmastostrategian mukaisia yhteistoimeenpanohankkeita on valmisteltu lähialueen maiden kanssa. Vuoden 2000 aikana on tehty yhteistoimeenpanoa koskevat pöytäkirjat Puolan ja Latvian

kanssa.

Jätehuollon kehitys on jatkunut valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Erityistä edistymistä on tapahtunut jätteiden hyödyntämisessä ja jätehuollon laatutasossa. Myös kuntien välinen jätehuollon yhteistyö on edennyt hyvin. Valtakunnallisen jätesuunnitelman tähänastisesta toteutumisesta on tekeillä tarkempi selvitys, joka liittyy suunnitelman vuonna 2001 tehtävään tarkistamiseen. EY:ssä on valmisteltavana yli 20 uutta jätealan säädöstä tai säädösmuutosta, joihin on valmisteltu eri käsittelyvaiheissa Suomen kannat. Erityisesti on panostettu ratkaisuvaiheessa oleviin säädöksiin, kuten jätteenpolttoa, romuajoneuvoja sekä sähkö- ja elektroniikkatuotteita koskeviin direktiiveihin, kaatopaikkadirektiiviä täsmentävien säädösten valmisteluun, jätetilastointia koskevaan asetukseen sekä jäte- ja ongelmajäteluettelon uudistamiseen, mutta myös luonnosasteella oleviin säädöksiin, kuten lietteitä koskevaan direktiiviin sekä pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin muutokseen.

Ympäristöministeriön asettama laaja työryhmä on valmistellut Itämeren suojeluohjelmaa. Työ jatkuu vielä alkuvuonna 2001, jolloin ohjelma ja sen toimenpide-ehdotukset valmistuvat ja asian valtioneuvostokäsittelyn valmistelu alkaa. Ministeriö on hyväksynyt 30.3.2000 Vesiensuojelun tavoiteohjelman 2005 nojalla vesiensuojelun toimenpideohjelman vuoteen 2005. EY:n vesipolitiikan puitedirektiivi on tullut voimaan 22.12.2000. Direktiivin täytäntöönpanoa on valmisteltu kokeiluhankkeilla ja tutkimuksella sekä selvittämällä lainsäädäntövaikutuksia ja hallintoon liittyviä toimenpiteitä. EY:n nitraattidirektiivin vaatimusten täytäntöön panemiseksi on annettu valtioneuvoston asetus, joka tuli voimaan 15.11.2000. Yhteistyössä MMM:n kanssa valmisteltu horisontaalinen maaseudun kehittämissuunnitelma, joka sisältää sekä luonnonhaittakorvauksen että maatalouden ympäristötuen, hyväksyttiin EU:n maatalouspääosaston käsittelyssä 24.5.2000. Uuden ympäristötukijärjestelmän toimeenpanoon ja ympäristövaikutusten seurantaan on osallistuttu.

Suomessa on 1.7.2000 lukien pantu voimaan Helsingin komission suositukset laittomien öljyisten jätteiden mereen pääsyn ehkäisemiseksi, mm. "No special fee"-järjestelmä ja alusjätteiden jättöpakko, muuttamalla lakia ja asetusta aluksista aiheutuvan meren pilaantumisen ehkäisemisestä.

Ympäristöriskien hallinnassa on mm. osallistuttu EY:n lainsäädäntöhankkeiden valmisteluun, erityisenä painopisteenä yhteisön kemikaalistrategia ja geeniteknisesti muutettujen organismien ns. avointa käyttöä koskevan direktiivin muutoksen viimeistely.

Alueidenkäyttö

Huolehdittiin uuden maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämistä toimenpiteistä. Kaavamerkintöjä ja asemakaavan selostusta käsittelevät oppaat sekä suositus paljon tilaa vaativan erikoiskaupan tulkinnasta valmistuivat. Jatkettiin muun kaavoitusta koskevan ohjeistuksen valmistelua. Uuden lain käyttöönnoton tukemiseksi järjestettiin laajaa koulutustoimintaa kunnille ja muille tahoille.

Hallitus antoi 26.5.2000 eduskunnalle selonteon uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Selontekoon sisältyvään valtioneuvoston päätöstä koskevaan ehdotukseen tehtiin eduskunnan kirjelmässään 25.10.2000 edellyttämät tarkistukset ja täsmennykset. Päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista tehtiin valtioneuvostossa 30.11.2000.

Vahvistettiin Mikkelin ja Pieksämäen seutuja, Mäntsälä-Pornaista, Sisä-Savo, Varkauden seudun pohjoisosaa, Itä-Uuttamaata, Joensuun seutua sekä Savonlinnan seutua koskevat

seutukaavat.

Luonnonsuojelu

Syötteen kansallispuistoa koskeva laki vahvistettiin ja asetus annettiin 31.5.2000.

Etelä-Suomen metsiensuojelun tarvetta selvittänyt asiantuntijatyöryhmä luovutti mietintönä ympäristöministeriölle 14.9.2000. Valtioneuvosto asetti 14.12.2000 toimikunnan laatimaan ehdotusta Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien suojelun tavoite-, rahoitus- ja toimintaohjelmaksi. Selvitystyö on osa kansallisen metsäohjelman toimeenpanoa.

Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamista jatkettiin hallituksen vuonna 1996 tekemän rahoitusohjelman mukaisesti.

Korkein hallinto-oikeus ratkaisi kesällä 2000 valitukset, jotka koskivat valtioneuvoston päätöksiä Natura 2000 verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä. Verkostoa koskevasta ehdotuksesta valtaosa, pinta-alaltaan noin 4,7 miljoonaa hehtaaria, sai lainvoiman. EU:n komissio pyysi vuonna 1999 Suomea erältä osin täydentämään ehdotustaan Natura 2000 verkostoksi. Vuoden 2000 aikana ympäristöministeriö on Natura 2000 ministerityöryhmän tukemana valmistellut verkostoehdotuksen täydentämistä. Luonnonsuojelulain mukainen asianosaisten kuuleminen täydennysesityksestä järjestettiin pohjoisimpaan Lappiin sijoittuvan alpiinisen vyöhykkeen osalta 3.-28.7. 2000 ja muun Suomen käsittävän boreaalisen vyöhykkeen osalta 8.11.-8.12.2000.

Uhanalaisten lajien kolmas koko Suomea koskeva selvitys valmistui. Selvityksessä sovellettiin Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton laatimia kriteereitä, jotka poikkeavat Suomessa aikaisemmin sovelletuista. Uhanalaisten lajien luettelosta poistettiin 201 lajia etupäässä lisääntyneen tietämyksen perusteella. Puolet poistetuista lajeista on sieniä. Uusia uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja on 734. Niistä valtaosa on hyönteisiä, erityisesti perhosia, kova-kuoriaisia ja pistiäisiä. Vuosien 1990 ja 2000 arviointien vertailun perusteella Suomen elinympäristöistä erilaisten perinneympäristöjen lajit ovat kiivaimmin uhanalaistumassa. Myös rannoilla ja soilla elävät lajit ovat yhä useammin muuttumassa uhanalaisiksi. Sen sijaan metsien lajien uhanalaistuminen näyttää hidastuneen 1990-luvulla. Kuitenkin lukuisien etenkin Etelä-Suomen vanhoissa metsissä elävien lajien häviämistodennäköisyys on edelleen selvästi kasvamassa.

Asumisen edistäminen

Vuonna 2000 aloitettiin 35 000 - 36 000 uuden asunnon rakentaminen. Arava- ja korkotukilainoitetussa tuotannossa aloitettujen asuntojen määrä nousi noin 10 500 uuteen vuokra-, asumisoikeus- ja omakotiasuntoon. Määrä oli jonkin verran vähäisempi kuin valtion vuoden 2000 talousarviossa oli esitetty. Vaparaohitteinen tuotanto kasvoi vuonna 2000, mutta jäi myös jonkin verran arvioitua pienemmäksi. Valtion tukeman tuotannon osuus oli hieman alle kolmannes koko asuntotuotannosta.

Aravalaina- ja korkotukipäätöksiä tehtäessä edellytettiin painotettavaksi erityisesti laadukaiden ja elinkaarikustannuksiltaan edullisten vuokra- ja asumisoikeusasuntojen uustuotantoa pääkaupunkiseudulle ja sen kehyskuntiin sekä suurimmille kasvukeskusalueille. Tuotanto ei käynnistynyt toivotulla tavalla pääkaupunkiseudulla hinta- ja tonttiongelmien vuoksi. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevilla kasvukeskuksissa asuntojen kysyntä jatkui voimakkaana ja hankkeita voitiin toteuttaa näillä seuduilla kohtuullisin kustannuksin.

Valtion tukeman perusparannustoiminnan piirissä oli noin 5000 asuntoa. Rakentamisen kor-

keasuhdanteessa perusparannustoimintaan on suunnattu aikaisempaa vähemmän valtion tukea. Perusparannustoiminnassa pyrittiin korjausten keventämiseen ja oikea-aikaisiin ja vaiheittaisiin korjauksiin. Tähän päästään kuitenkin vasta vähitellen.

Hallitus hyväksyi asuntopoliittisen strategian, jonka tarkoituksena on luoda edellytykset hyvälle, kohtuuhintaiselle asumiselle sellaisella tavalla, joka edistää rakennusten ja asuin ympäristön elinkaarilaatua, alueellista tasapainoa, yhdyskuntien sosiaalista eheyttä ja ihmisten valinnanmahdollisuuksia.

Pääkaupunkiseudun ja siihen liittyvän työssäkäyntialueen kuntien kanssa laadittiin yhteistoiminta-asiakirja alueelle suunnattavan asuntotuotannon määrästä, laadusta ja sijoitumisesta joukkoliikenteen kannalta edullisesti. Asuntotuotantoa edistetään pyrkimällä poistamaan asuntotonttimaan riittävydestä johtuvia ja muita rakennushankkeiden liikkeellelähdön esteitä. Asiakirjasta ja sen edellyttämistä valtion toimenpiteistä päätettiin valtioneuvostossa toukokuussa ja kuntien päättävät elimet käsitelivät sen kesän aikana. Syksyllä käynnistyi asiakirjan ja siinä esitettyjen toimenpiteiden seuranta ja edelleen kehittäminen.

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys vuokrien omakustannusperiaatteen käyttöönotto- miseksi pitkäaikaisilla korkotukilainoilla lainoitettavissa vuokra-asunnoissa. Esitys tähtää korkotukijärjestelmän kehittämiseen muutoinkin asuntopoliittisesti toimivammaksi ja valtiontaloudellisesti tehokkaammaksi.

Asumistukilakia muutettiin siten, että asumistukea voidaan tarkistaa kesken tukikauden, jos lainansaajan asumismenot nousevat huomattavasti.

Rakentaminen

Valtioneuvoston vuoden 1998 lopulla hyväksymän ekologisesti kestäväns rakentamisen ohjelman toteuttaminen on jatkunut ja vuoden aikana on ollut käynnissä sekä käynnistetty lukuisia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Eri osapuolten kanssa kehitettiin menetelmiä kiinteistön elinkaarenaikaisten ympäristövaikutusten ja elinkaaritaloudellisten laskelmien suorittamiseen. Kosteus- ja homeohjelman informaatio-ohjausta jatkettiin. Kehitettiin kiinteistönpitoon ja kiinteistön kuntoon liittyviä menetelmiä ja edistettiin niiden käyttöönottoa. Rakennusten energiamääräysten sekä sisäilmastoa ja ilmanvaihtoa koskevien määräysten valmistelua jatkettiin. Osallistuttiin ilmasto-ohjelman valmisteluun laatimalla ehdotuksia rakennusten energiamääräysten kiristämisen päästövaikutuksista.

Jatkettiin rakenteellista paloturvallisuutta sekä kantavia rakenteita koskevien määräysten sopeuttamista eurooppalaiseen harmonisointikehitykseen. Saatiin valmiiksi määräykset rakennusten käyttö- ja huoltoturvallisuudesta. Uuden maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen vaikutukset rakennusalan tuotteiden tyyppihyväksyntätoimintaan on huomioitu. Kertomusvuonna annettiin 185 päätöstä ja vuodenvaihteessa oli voimassa 612 hyväksyntäpäätöstä.

II. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

1. Euroopan unionin laajentuminen, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä Pohjoinen ulottuvuus

Vuoden 2000 heinäkuussa tuli voimaan laki, jonka mukaan Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittaminen tapahtuu valtioneuvoston kansliassa, jonne EU-sihteeristö siirtyi ulkoasiainministeriöstä 1.7.2000. Euroopan unionissa päätettävät asiat käsittelee se ministeriö, jonka toimialaan asia sisällöltään kuuluu. Uuden lain sisältämän työnjaon mukaisesti ei tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa katsauksessa ole Suomen toimintaa Euroopan unionissa käsittelevää yleistä jaksoa, vaan katsauksessa kateetaan suoraan ulkoasiainministeriön toimialaan tai vastuulle kuuluvat kysymykset. Pääosa näistä tulee sille eri sektoreita koskevissa osissa.

1.1. EU:n laajentuminen

Ulkoasiainministeriöllä on valtioneuvostossa ensisijainen vastuu Euroopan unionin laajentumista koskevan neuvotteluprosessin valmistelusta ja kansallisten kantojen yhteensovittamisesta.

Euroopan vakauden vahvistamiseksi ja uusien jakolinjojen torjumiseksi Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin laajentumista. Unionin tulee olla avoin kaikille edellytykset täyttävälle hakijoille. Tärkeää on, että jäsenyyshedellytyksistä pidetään kiinni ja että hakijavaltioita tuetaan niiden pyrkimyksissä velvoitteiden täyttämiseksi.

Nizzan Eurooppa-neuvosto hyväksyi laajentumisen edellyttämät muutokset unionin perustamissopimuksiin. Tämä poisti esteet laajentumisen tieltä, joten unioni on nyt valmis ottamaan uusia jäseniä vuoden 2002 lopusta lähtien. Laajentuminen on nyt EU:n keskeinen prioriteetti.

Liittymisneuvottelut avattiin 31.3. 1998 Viron, Puolan, Tsekin, Unkarin, Slovenian ja Kyproksen kanssa. Helsingin Eurooppa-neuvosto kutsui joulukuussa 1999 myös Latvian, Liettuan, Slovakian, Bulgarian, Romanian ja Maltaan neuvotteluihin, jotka alkoivat virallisesti 15.2.2000. Neuvottelut jäsenmaiden ja 12 hakijamaan välillä ovat edenneet hyvin. Niissä on toteutettu Helsingissä hyväksytyjä periaatteita eriyttämisestä ja kiinnioton mahdollisuudesta. Kukin hakijamaa etenee neuvotteluissa omien ansioittensa mukaan. Hakijamaiden tekemien sitoumuksien noudattamisen seuranta on tehostettu ottamalla käyttöön monitorointiraportit ja -taulukot.

Komissio julkaisi kolmannet hakijamaita koskevat edistymisraportit 8.11.2000. Tässä yhteydessä komissio antoi myös esityksensä laajentumisstrategiaksi, joka luo kehyksen neuvotteluille ja sisältää indikaatiivisen, vuoden 2002 puoliväliin ulottuvan neuvotteluaikataulun. Yleisten asiain neuvosto hyväksyi tältä pohjalta 4.12.2000 jatkotyölle linjaukset, jotka Nizzan Eurooppa-neuvosto vahvisti. Komissio esitti myös ehdotuksen periaatteiksi siirtymäaikapyyntöjen käsittelyä varten.

Kumppanuusohjelmat, joissa kullekin hakijamaalle asetetaan prioriteetit jäsenyyshedellytysten täyttämiseksi, vahvistettiin Maltaan ja Kyproksen osalta keväällä 2000. Jo aiemmin hyväksytyjen Keski- ja Itä-Euroopan maiden kumppanuusohjelmien toteuttamista jatkettiin ilman tarkistuksia niiden sisältöön. Kumppanuusohjelmien toteutusta on tuettu Phare-vaaroin. Käyttöön otettiin vuoden 2000 alusta lukien kaksi uutta tukivälinettä, rakennetuki (ISPA) ja maataloustuki (SAPARD), joita koskevia kansallisia ohjelmia on hyväksytty. Edellisen osalta on jo tehty hankekohtaisia päätöksiä, jälkimmäisen käyntiinlähtö on ollut hitaampaa.

Turkille on Helsingin Eurooppa-neuvoston päätösten mukaisesti laadittu liittymistä edeltävää strategiaa. Yleisten asiain neuvosto antoi 4.12. 2000 poliittisen hyväksyntänsä Turkin liittymiskumppanuudelle ja sitä koskevalle puiteasetukselle, jotka ovat osa strategiaa. Ruotsi odottaa näiden instrumenttien tulevan muodollisesti hyväksytyiksi omalla puheenjohtajakaudellaan. Turkki on samanaikaisesti valmistellut kansallista EU-lainsäädännön hyväksymiseen tähtävästä ohjelmaansa, joka perustuu liittymiskumppanuudessa määritellyille prioriteeteille. Poliittista dialogia EU:n ja Turkin välillä on jatkettu.

Kotimaassa on valmisteltu useita laajentumiseen liittyviä selvityksiä. Joulukuussa annettiin laajentumisen budjettivaikutuksia arvioineen työryhmän alustava selvitys, jota jatketaan vuonna 2001. Tekeillä on ollut myös laajentumisen kokonaistaloudellisia vaikutuksia koskeva selvitys. Maatalouden tulevaisuusstrategian valmistelussa on keskeisenä teemana ollut laajentuminen. Ympäristöä, henkilöiden vapaata liikkumista, verotusta, maataloutta, alue- ja rakennepolitiikkaa ja oikeus- ja sisäasioita koskevista Suomen kannoista on laadittu muistiot EU-asioiden ministerivaliokunnalle.

EU:n laajentumisprosessiin kuuluu myös Eurooppa-konferenssi, joka kokoontui 23.11. 2000 Sochauhissa ministeritasolla ja 7.12. 2000 päämiestasolla Nizzassa. Mukana olivat jäsen- ja hakijamaat sekä Sveitsi ja aiheena oli HVK.

1.2. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä ulkosuhdetoiminta

Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on Suomen ulkopoliittisen vaikuttamisen keskeinen väline.

Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla merkittävin toiminta liittyy yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen sekä sen pysyvien rakenteiden valmisteluun. Väliaikainen poliittinen ja turvallisuuskomitea aloitti työnsä maaliskuussa ja toimi vuoden mittaan rinnan poliittisen komitean kanssa.

EU:n ulkopoliittisen toiminnan keskeisinä maantieteellisinä kohteina olivat Länsi-Balkan, Lähi-itä ja Venäjä. Ensimmäinen Eurooppa-Afrikka –huippukokous järjestettiin huhtikuussa Kairossa. Välimeri-strategia hyväksyttiin Feiran Eurooppa-neuvostossa heinäkuussa. Syksyllä aloitettiin neuvoston tasolla työ EU:n toiminnan johdonmukaisuuden ja tehokkuuden kokonaisvaltaiseksi parantamiseksi ulkosuhteiden alalla yleisemmin.

Unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja ulkosuhdetoiminta käsitellään jäljempänä yksityiskohtaisemmin eri toimintalohkojen ja maantieteellisten alueiden alla.

1.3 EU:n pohjoinen ulottuvuus

Santa Maria da Feiran Eurooppa-neuvostossa hyväksyttiin EU:n pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma vuosiksi 2000-2003. Toimintaohjelma kattaa tavoitteet ja toiminnan mm. seuraavilla yhteistyöaloilla: ympäristö, oikeus- ja sisäasiat, kaupan ja investointien edistäminen, kansanterveys, energia, liikenne, televiestintä ja tietoyhteiskunta, ydinturva, tiede- ja tutkimus sekä rajat ylittävä yhteistyö.

Feiran päätelmiin kirjattiin tavoite kehittää yhteistyötä erityisesti seuraavilla aloilla: ympäristö, ydinturva, kansainvälisen rikollisuuden torjunta ja Kaliningrad. Päätelmissä todettiin myös, että komissiolla ja puheenjohtajamaalla on ensisijainen vastuu toimintaohjelman täytäntönnpanosta. Puheenjohtajamaa Ruotsi laatii yhdessä komission kanssa kokonaisvaltaisen seurantaraportin Göteborgin Eurooppa-neuvostoon kesäkuussa 2001. Ruotsi järjestää pohjoisen ulottuvuuden ulkoministerikonferenssin Luxemburgissa 9.4.2001.

Kööpenhaminassa järjestettiin toukokuussa 2000 "Pohjoinen ulottuvuus ja Kaliningrad" -konferenssi. Komissio valmistelee Kaliningradista erillistä tiedonantoa, jota on tarkoitus käsitellä EU:n neuvostossa Ruotsin puheenjohtajuuskaudella.

Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman täytäntöönpano edellyttää tehokasta seurantaan mukaanlukien konkreettisten projektien ja hankkeiden identifiointi ja rahoituksen löytäminen. Suuri haaste on yhdistää rahoitusta unionin eri ulkosuhdeohjelmista sekä yhdistää unionin rahoitusta kansainvälisten rahoituslaitosten, yhteistyöhön osallistuvien hallitusten sekä yksityisen sektorin rahoitukseen. Mm rahoituskysymysten selvittämiseksi on perustettu Suomen kansallinen PU-foorumi, joka kokoontuu ensimmäisen kerran Oulussa tammikuun puolivälissä 2001. Pohjoismaiden investointipankki järjestää lisäksi maaliskuussa 2001 rahoitusta koskevan PU-seminaarin Helsingissä.

Itämeren valtioiden neuvosto ja Barentsin euroarktinen neuvosto tuovat lisäarvoa pohjoisen ulottuvuuden tiedonvaihtofoorumeina ja tarjoamalla alueen asiantuntemusta EU:n käyttöön.

Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa vuosina 2000-2002 tarjoaa mahdollisuuden lisätä EUn ja erityisesti komission kiinnostusta arktista yhteistyötä kohtaan. Suomen puheenjohtajuuskauden loppuvaiheessa, jolloin Tanska toimii EUn puheenjohtajana, on tilaisuus kehittää EUn pohjoisen ulottuvuuden 'arktista ikkunaa'.

Ruotsin puheenjohtajuuskaudella on tarkoitus jatkaa EUn ja transatlanttisten kumppanien (Yhdysvallat, Kanada) välistä yhteistyötä pohjoisten kysymysten osalta. Presidentti Clinton allekirjoitti elokuussa 2000 rajat ylittävää yhteistyötä ja ympäristöturvallisuutta Pohjois-Euroopassa koskevan lain. Kanada puolestaan hyväksyi kesäkuussa oman pohjoisen ulkopoliittikan konseptin rahoitusraameineen. Suomi kävi kertomuskaudella kahdenvälisiä keskusteluja Yhdysvaltain ja Kanadan kanssa.

2. Turvallisuuspolitiikka

2.1. EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (CESDP)

EU:n sotilaallista kriisinhallintakykyä kehitettiin kertomusvuonna Helsingin Eurooppa-neuvoston päätösten mukaisesti. EU:n uudet kriisinhallintaelimet (poliittinen ja turvallisuuskomitea, sotilaskomitea, sotilasesikunta) aloittivat toimintansa väliaikaiselta pohjalta maaliskuussa 2000. Elimet saatetaan pysyviksi vuoden 2001 aikana.

Marraskuussa 2000 järjestettiin voimavarakonferenssi unionin sotilaallisen kriisinhallintakapasiteetin muodostamiseksi. Suomi on ilmoittanut unionille 1500 rauhanturvaajan vahvuisen panoksensa unionin kriisinhallintajoukkoihin. Kyseessä on unionimaiden muodostama joukkopooli, tähtäimessä enintään 60.000 sotilaan vahvuisen kriisinhallintaoperaation käynnistäminen tarpeen vaatiessa. Osallistumisesta mahdollisiin yksittäisiin operaatioihin päätetään Suomessa kuten muissakin unionimaissa tapauskohtaisesti.

EU:n ja NATO:n välisen yhteistyösuhteen rakentamista jatkettiin. Tarkoituksena on sopia siitä, että EU voisi lainata NATO:lta resursseja mahdollisissa kriisinhallintatehtävissään. Yhteistyösuhdetta kolmansiin maihin kriisinhallinnan alalla kehitettiin niinikään.

Länsi-Euroopan unioni WEU piti viimeisen ministerikokouksensa kertomusvuoden marraskuussa. EU valmistelee WEU:n satelliittikeskuksen, turvallisuuspoliittisten tutkimuslaitoksen sekä WEU:n neuvoa-antavan, Albaniassa toimivan poliisioperaation siirtoa EU:lle. WEU:n ns. jäännötoiminnoiksi jäävät Brysselin sopimukseen perustuvat velvoitteet: artikla

V (yhteinen puolustus), parlamentaarinen yleiskokous ja pysyvä neuvosto. WEU toimii myös edelleen puolustusmateriaaliryhmä WEAGn tukioorganisaationa.

Myös EU:n siviilikriisinhallintakapasiteettia ollaan vahvistamassa jäljempänä selostetuin tavoin.

2.2. NATO, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto EAPC, rauhankumppanuus PfP

Kriisinhallinta ja rauhankumppanuusyhteistyö ovat Naton strategisen konseptin mukaan sen perustehtäviä perinteisen yhteisen puolustuksen rinnalla.

Suomi osallistuu Euroatlanttisen kumppanuusneuvoston (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC) toimintaan, Naton rauhankumppanuusohjelmaan (Partnership for Peace Programme, PfP) ja siihen kuuluvaan rauhankumppanuuden suunnittelu- ja arviointiprosessiin (Planning and Review Process, PARP), jonka puitteissa Suomi kehittää sotilaallista kriisinhallintakykyään. EAPC on kumppanuustoimintaa ohjaava toimielin ja turvallisuuspoliittisten keskustelujen foorumi.

Suomi on mukana jäljempänä selostetulla tavalla kahdessa NATOn johtamassa kriisinhallintaoperaatiossa Balkanilla. Suomi on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että se tulee informoiduksi ja konsultoiduksi silloin, kun NATO valmistelee niihin kriisinhallintaoperaatioihin liittyviä päätöksiä, joihin Suomi on lähettänyt joukkoja. Asiasta on hyväksytty NATOssa puitepäätos, ns. poliittis-sotilaallinen puiteisto.

Suomi on kertomusvuonna osallistunut PfP:n puitteissa pidettyihin kriisinhallintaharjoituksiin sekä muuhun kumppanimaiden osallistumiselle avattuun sotilas- ja siviilialan yhteistyöhön.

2.3. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ

ETYJin Istanbulin huippukokouksessa v. 1999 sovituista, Venäjään kohdistuvista velvoitteista tuli ETYJissä vuoden 2000 pääasiallinen aihe. Esillä oli mm. ETYJ:in avustusryhmän pääsy Tshetsheniaan ja Venäjän vetäytyminen Georgiasta ja Moldovasta. Samalla on käynnistynyt keskustelu ETYJin toiminnan tehostamisesta.

ETYJ:in päätehtävänä ovat mm. konfliktien ennaltaehkäisy, kriisinhallinta ja demokratisoitumisen tukeminen, joissa on tarkoitus harjoittaa kasvavaa yhteistyötä myös EU:n kanssa. ETYJin tarvitseman kriisinhallintahenkilöstön rekrytointia on määrä tehostaa ns. REACT-valmiuden avulla.

Kaakkois-Euroopan akuutit ongelmat ovat tasaantumassa. Jugoslavian demokratisoitumisen myötä maa kutsuttiin ETYJ:n 55. osanottajavaltioksi. Wienin ministerikokouksessa marraskuussa 2000 presidentti Kostunica allekirjoitti Helsingin päätösasiakirjan, Pariisin peruskirjan ja Istanbulin turvallisuusperuskirjan.

ETYJ:in toimintojen painopiste on siirtymässä entistä enemmän itään, Kaukaasiaan ja Keski-Aasiaan. Suomalaiset osallistuivat ETYJ-missioiden toimintaan Bosnia-Hertsegovinassa, Kosovossa, Kroatiaassa, Virossa, Latviassa, Moldovassa ja Kirgisiassa ja vaalitarkkailuun Kroatiaassa, Kirgistanissa, Bosnia-Hertsegovinassa, Albaniassa, Kosovossa, Romaniassa, Azerbaidzanissa ja Jugoslavian liittotasavallassa.

ETYJin poliittis-sotilaallisella ulottuvuudella työ painottui mm. Suomen aktiviteetin tulok-

sena turvallisuusyhteistyön foorumilla marraskuussa hyväksytyyn ETYJin pienaseasiakirjaan, joka on ensimmäinen kansainvälisessä järjestössä neuvoteltu laaja toimenpideohjelma pienaseongelman käsittelemiseksi. Samalla se on ETYJin panos YK:n globaalille ponnisteluille pienasekysymyksessä. Foorumi pyrki muutoinkin tehostamaan toimintaansa käynnistämällä erityisen turvallisuusvuoropuhelun valikoiduista aiheista sekä kiinnittämällä järjestelmällisemmin huomiota luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien (LTL-toimien) toimeenpanoon.

Tarkkailulentoja koskevan Avoin taivas (Open Skies) -sopimuksen osalta Suomi jatkoi vakiintunutta yhteistyömalliaan koelentotoiminnassa kumppaneina mm. Venäjä ja Ranska. Sotilaallista todentamista ulkomailla ja toimimista avustajana Daytonin rauhansopimuksen mukaisissa asevalvontatoimissa jatkettiin vakiintuneessa mittakaavassa. ETYJin puitteistoon asettuvan, Euroopan tavanomaisia asevoimia sääntelevän sopeutetun TAE-sopimuksen voimaantulon näkymät lykkääntyivät, koska NATO-maat ehdollistivat ratifiointikäsittelynsä siihen, että Venäjä toimeenpanee Istanbulin päätöksissä marraskuussa 1999 ottamansa maa- ja aluekohtaiset velvoitteet.

2.4. Rauhanturvaaminen

Rauhanturvaamistoimintaan kertomusvuoden lopulla osallistuvien suomalaisten määrä oli runsaat 1.600.

Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan painottui edelleenkin Balkanin alueelle. Suomi jatkoi osallistumistaan NATO-johtoisissa SFOR- ja KFOR -operaatioissa. Suomen SFOR-joukkojen vahvuus Bosnia-Hertsegovinassa oli 120 rauhanturvaajaa. KFOR-operaatioon Kosovossa Suomi osallistui 820 henkilön vahvuisella rauhanturvapataljoonalla. Suomi vahvensi kesäkuussa 2000 UNIFIL-rauhanturvapataljoonaansa Etelä-Libanonissa 153 henkilöllä, 646 henkilöllä.

Suomi päätti osallistua YK:n Etiopian ja Eritrean rajalle perustettuun UNMEE-rauhanturvaoperaatioon (UNMEE - United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea) seitsemällä sotilastarkkailijalla ja kahdella esikuntaupseerilla. Lisäksi suomalaisia sotilastarkkailijoita palvelee edelleen Kashmirissa, Lähi-idässä, Irakin/Kuwaitin rajalla, Kosovossa ja Kroatiaassa. Suomi osallistui myös Kyproksella toimivan UNFICYPin toimintaan rakentajaosastolla.

Uusi rauhanturvaamislaki astui voimaan 31.12.2000. Rauhanturvalain muutoksella pyrittiin selkiyttämään sekä osallistumispäätöksen tekemistä että käytännön toimia niissä operaatioissa, joihin Suomi osallistuu. Laista poistettiin säännös, jonka mukaan lakia ei sovelleta 'muuhun rauhaanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan'. Laki ei muuta Suomen rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen kriteereitä. Suomi voi jatkossa osallistua humanitaarisiin rauhanturvatehtäviin silloinkin, kun aloitteentekijänä on YK:n turvallisuusneuvoston sijasta jokin muu YK-elin, kuten pakolaisasioista vastaava UNHCR.

Suomi osallistuu myös monikansalliseen SHIRBRIG-järjestelyyn (Multinational UN Standby High Readiness Brigade). SHIRBRIG-hankkeen tarkoitus on tukea YK:n nopean toiminnan kyvyn kehittämistä ja se koostuu eräiden YK:n jäsenvaltioiden UNSAS-järjestelmään ilmoittamista joukoista. UNMEE-rauhanturvaoperaatio oli ensimmäinen, johon SHIRBRIG osallistui. Suomen UNMEEhen asettamat kaksi esikuntaupseeria ovat osa SHIRBRIGia.

Kertomusvuonna Suomi osallistui myös NORDCAPS-yhteistyöhön (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support), jonka tavoitteena on luoda yhteinen pohjoismainen valmiusjärjestely. Ruotsiin perustettiin 1.10.2000 pysyvä suunnitteluelin, jossa on edustettuna upseereja Ruotsista, Suomesta, Norjasta ja Tanskasta.

Suomi on kehittänyt valmiuksiaan osallistua YK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumalla UNSAS-valmiusjärjestelyyn (UN Stand-by Arrangements System).

2.5. Siviilikriisinhallinta

Kertomusvuonna käynnistyi EU:n siviilikriisinhallintakomitean työ. Tarkoituksena on vahvistaa EU:n kykyä osallistua kriisialueilla tarvittavaan siviilitoimintaan. Feiran Eurooppa-neuvosto määritteli toiminnan painopistealoksi poliisitoimen, oikeusvaltion ja julkishallinnon vahvistamisen sekä pelastustoimen. Nizzan Eurooppa-neuvosto päätti poliiseja koskevan voimavarakonferenssin järjestämisestä vuonna 2001.

Siviilikriisinhallinnan valmistelun kansallisesta koordinoinnista vastaa ulkoasiainministeriön johtama hallintojenvälinen kriisinhallinnan siviilivalmiuksien kehittämistä käsittelevä työryhmä, johon osallistuu keskeisten ministeriöihin ja muiden viranomaisten edustajia.

Suomalaisia poliiseja osallistui kansainvälisiin YK:n, ETYJ:n ja WEU:n siviilipoliisiopeeraatioihin yhteensä 35. Suomen lähettämiä oikeusalan asiantuntijoita osallistui ETYJ:n kenttäoperaatioihin Balkanilla ja Baltian maissa. Suomi osallistui aktiivisesti ETYJ:n harjoittamaan laajaan vaalitarkkailutoimintaan eri maissa.

Suomalaisen henkilöstön rekrytointia ja koulutusta siviilikriisinhallintatehtäviin ollaan tehostamassa.

EU:ssa on käynnistynyt myös työ EU:n ja kansainvälisten järjestöjen YK:n ja ETYJin yhteistyön parantamiseksi erityisesti siviilikriisinhallinnan alalla.

2.6. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Suomi osallistui aktiivisesti EU:n yhteistyöhön asevalvonta- ja aseriisuntakysymyksissä. Unioni koordinoi kantojaan ja esiintyi yhtenäisenä pitäen useimmiten yhteisen EU-puheenvuoron eri aseriisuntafoorumeilla. Lisäksi unioni toteutti useita demarsheja aserajoitusjärjestelyjen lujittamiseksi mm. täydellisen ydinkoekiellon (CTBT) voimaantumiseksi.

Suomen puheenjohtajakaudella hyväksytyn Venäjän joukkotuhoukseiden hävittämistä koskevan yhteisen toiminnan toimeenpanossa edettiin ja käynnistettiin uusien hankkeiden identifiointi. EU:n aseviennin käytännesääntöjen soveltamista täsmennettiin saatujen kokemusten pohjalta. Käytännesääntöjen toinen vuosiraportti hyväksyttiin syksyllä.

EU toimi aktiivisesti YK:n vuoden 2001 pienasekonferenssin valmisteluissa. EU valmisteli ehdotuksen kokouksessa hyväksyttäväksi toimintaohjelmaksi. EU jatkoi pienasehankkeiden toimeenpanoa Kambodzhassa ja Mosambikissa ja käynnisti uuden projektin Etelä-Ossetiasa yhteistyössä ETYJin kanssa. Lisäksi edettiin EU:n ja SADC-maiden välisessä yhteistyössä. ETYJissä hyväksyttiin EU:n ja Kanadan aloitteesta valmisteltu pienaseasiakirja. Poliittisesti sitovassa asiakirjassa sovitaan mm. tietojenvaihdosta, asevientikriteeriestä, asevälityksestä, aseiden merkinnästä ja rekisteröinnistä. Aseiden laittoman kaupan rikollisoikeudellisia kysymyksiä koskevan YK:n tuliasepöytäkirjan neuvotteluja jatkettiin.

Ydinsulkusopimuksen (NPT) 5. tarkastelukokous saavutti ensimmäisen kerran sitten vuoden 1985 päätyi yhteisymmärrykseen. Kokous sopi toimintaohjelmasta. Suomi toimi III ydinennergian rauhanomaista käyttöä tarkastelevan pääkomitean puheenjohtajana. EU hyväksyi yhteisen kannan ennen NPT:n tarkastelukokousta. YK:n 55. yleiskokouksen aseriisuntakysymyksiä tarkastelevassa I komiteassa suurin osa päätöslauselmia hyväksyttiin sopuisasti konsensuksella.

Suomi toimi vuonna 2000 Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) hallintoneuvoston jäsenenä.

Helsingissä 9.-13.10.2000 pidetyssä ohjusteknologian vientivalvontajärjestelyn (MTCR) täysistunnossa Suomi valittiin järjestelyn puheenjohtajaksi vuoden ajaksi. Puheenjohtajana Suomi on edustanut järjestelyä kansainvälisissä yhteyksissä, ylläpitänyt suhteita järjestelyn ulkopuolisiin maihin sekä käynyt keskusteluja uusien jäsenkandidaattien kanssa. Lisäksi puheenjohtajan tehtävänä on ollut käydä keskusteluja uudesta MTCR:n puitteissa neuvottelusta laajemmasta ohjusalan käytännestä ulkopuolisten maiden kanssa.

Venäjän kemiallisten aseiden hävittämisohjelmaan liittyvä Suomen tukiprojekti allekirjoitettiin syyskuussa. Genevessä jatkettiin viidettä vuotta neuvotteluja biologisten aseiden kieltosopimuksen todentamispöytäkirjasta.

Suomi osallistui jalkaväkimiinat kieltävän Ottawan sopimuksen osapuolten toiseen vuosikokoukseen tarkkailijana sekä osapuolena joulukuussa järjestettyyn ns. II miinapöytäkirjan kokoukseen. Miinatyöryhmä jatkoi selvitystyötä osallistumisesta täyskieltoon.

Puolustusmateriaalialan yhteistyöhön osallistuminen selkiintyi Suomen liittyttyä WEAGin täysjäseneksi marraskuussa 2000. Pohjoismaiden välillä aloitettiin neuvottelut puolustustollista yhteistyötä koskevasta valtiosopimuksesta.

3. Ihmisoikeuspolitiikka

3.1. Yleistä

Ihmisoikeuksien merkitystä Suomen ulkopoliittikan kaikilla osa-alueilla on vakiinnutettu. Tavoitteena on edelleen kasvattaa ihmisoikeuksien painoarvoa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Hallituksen ihmisoikeuspoliittiset periaatteet ja tavoitteet vahvistettiin uudelleen marraskuussa 2000 eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle annetussa ulkoasiainministerin toisessa ihmisoikeuspoliittisessa selvityksessä. Selvityksen tavoitteena on myös edelleen lisätä avoimuutta ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Ihmisoikeuspolitiikan painopistealoja ovat naisten, lasten, vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oikeuksien edistäminen. Suomen profiili kansainvälisissä järjestöissä on erityisesti näissä kysymyksissä ollut korkea ja vuorovaikutus ja yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa tuloksellista.

Suomi on jatkanut aktiivista osallistumista EU:n ihmisoikeuspolitiikan kehittämiseen ja kannanmuodotukseen. Suomi pyrkii EU:n ihmisoikeuspolitiikan vahvistamiseen ja erityisesti sen johdonmukaisuuden ja avoimuuden kehittämiseen. Tähän tavoitteeseen sopi hyvin Ranskan puheenjohtajuuskaudella valmistunut EU:n toinen ihmisoikeusraportti sekä Ranskan järjestämä ihmisoikeusfoorum.

Eurooppa -neuvoston Nizzan kokouksessa joulukuussa 2000 julistettiin Euroopan unionin perusoikeuskirja, jonka valmisteluissa Suomi oli aktiivisesti mukana. Peruskirjan myötä EY:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen on tullut entistä ajankohtaisemmaksi. Suomi teki tätä koskevan esityksen hallitusten välisessä konferenssissa.

Ihmisoikeuspolitiikan vahvistamiseksi on yhteistyötä ja vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan, erityisesti ihmisoikeustutkijoiden kanssa edelleen kehitetty. Tutkijat ovat tuottaneet raportteja ja selvityksiä ajankohtaisista aiheista, jotka ovat osaltaan tarjonneet pohjaa halli-

tuksen politiikan muotoilulle ja kannanmuodostukselle.

3.2. Euroopan neuvosto

Euroopan neuvostossa Suomen keskeisen huomion kohteena olivat Keski- ja Itä-Euroopan maiden ihmisoikeus- ja demokratiakehitys sekä tähän tarkoitukseen suunnatut yhteistyöohjelmat. Suomi jatkoi näiden ohjelmien tukemista myös vapaaehtoisavustuksin. Edelleen korostettiin kansallisten vähemmistöjen suojelun merkitystä ja erityisesti tarvetta saada parannuksia Euroopan romaniväestön tilanteeseen. Suomen ensimmäiset vähemmistösopimuksen pohjalta annetut raportit tulivat kertomusvuonna asiantuntijakomitean käsittelyyn.

Vuonna 2001 järjestettävän YK:n rasismien vastaisen maailmankonferenssin alueellisena valmisteluna järjestetty ministerikokous antoi suosituksensa lokakuussa 2000. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 50-vuotisjuhlallisuuDET vietettiin myös ministeritasoisen kokouksen muodossa marraskuussa.

Suomen edistämän Euroopan ihmisoikeusvaltuutetun toiminta kehittyi vakuuttavasti. Tehtävään nimitetty Alvaro Gil-Robles oli keskeisessä asemassa Euroopan neuvoston perustaessa läsnäolonsa Tshetsheniaan, Venäjän federaation presidentin ihmisoikeusedustajan toimistoon. Ihmisoikeusvaltuutetun toimiston vahvistamiseksi Suomi asetti sen käyttöön erityisasiantuntijan kahdeksi vuodeksi.

Tapahtumat entisen Jugoslavian alueella heijastuivat monella tavoin EN:n toimintaan. EN lähetti asiantuntijan Podgoricassa toimivaan ETYJ-missioon. EN oli ensimmäistä kertaa päävastuussa vaalitarkkailutehtävästä Kosovon paikallisvaaleissa. Suomesta osallistui kuusi vaalitarkkailijaa.

Suomi korosti edelleen Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten järjestöjen välisen yhteistyön ja toiminnan koordinoimisen tarvetta.

Armenia ja Azerbaidzhan hyväksyttiin marraskuussa 2000 järjestön 42. ja 43. jäseneksi siten, että lopullinen päätös vahvistetaan vuoden 2001 alussa jolloin asetetut kynnysehdot odotetaan täyttyneen. Marraskuussa Jugoslavian liittotasavalta jätti uudistetun jäsenanomuksensa.

3.3. Yhdistyneet kansakunnat

Vuonna 2000 saavutettiin huomattavia edistysaskeleita YK:n ihmisoikeussopimusjärjestelmän kehittämisessä. Lasten oikeuksien yleissopimukseen hyväksyttiin hallituksen jo pitkään ajamat kaksi valinnaista pöytäkirjaa. Toinen näistä pöytäkirjoista koskee lasten osallistumista aseellisiin konflikteihin ja toinen lapsikauppaa, lapsiprostituutiota ja lapsipornografiaa. Hallitus allekirjoitti nämä molemmat valinnaiset pöytäkirjat YK:n yleiskokouksessa syksyllä 2000. Suomenkin allekirjoittama naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja astui voimaan. Pöytäkirjassa annetaan henkilöille ja henkilöryhmille oikeus tehdä valituksia naisten syrjinnän poistamista käsittelevälle komitealle.

YK:n ihmisoikeustoimikunnan kevään 2000 istunnossa tehtiin tärkeitä hallituksen linjaa tukevia päätöksiä. Toimikunta hyväksyi ECOSOC:in alaisen alkuperäiskansojen pysyvän foorumin perustamista koskevan päätöslauselman. Toinen merkittävä saavutus oli ihmisoikeuksien puolustajien erityisedustajan mandaatin perustaminen.

Ulkoasianministeri Erkki Tuomiojan käytti ihmisoikeustoimikunnassa kansallisen puheenvuoron, jossa hän nosti esiin mm. naisten, lasten, vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oi-

keudet sekä rasismiin. Lisäksi Suomi puuttui ainoana maana erillisessä puheenvuorossa seksuaalisten vähemmistöjen oikeuksiin.

Ihmisoikeustoimikunta hyväksyi Suomen esittämät päätöslauselmat omantunnon syistä aseista kieltäytyjien oikeuksista sekä kansalais- ja poliittisia oikeuksia ja taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevien yleissopimusten ratifiointitilanteesta. Vuosittuhannen yleiskokouksessa syksyllä 2000 Suomi esitti laittomien ja mielivaltaisten teloitusten lopettamiseen tähtäävän päätöslauselman.

3.4. Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa

Suomen kahdenvälisissä suhteissa ihmisoikeuskysymykset ovat vakiinnuttaneet asemansa, ja ne ovat säännöllisesti esillä maiden välisessä kanssakäymisessä kaikilla tasoilla. Ihmisoikeuksia on edistetty vuoropuhelun, yhteistyön sekä teknisen avun ja koulutuksen keinoin, kun ihmisoikeuksien edistämiseen tällä tavoin on ollut tosiasiallisia edellytyksiä. Kehitysyhteistyössään Suomi edistää ihmisoikeuksia vaikuttamalla niiden huomioon ottamiseen kahden- ja monenkeskisessä kehitysyhteistyössä.

Suomen aloitteesta käynnistettiin 1999 ihmisoikeusalan seminaaritoiminta Suomen ja Iranin välillä. Toukokuussa 2000 järjestettiin toinen seminaari Helsingissä. Seminaarin teemoina olivat naisten oikeudet, sananvapaus ja lehdistön rooli yhteiskunnassa sekä tuomareiden riippumattomuus.

Ulkoasiainministeriö on yhdessä Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin kanssa aloittanut hankkeen, jolla pyritään edesauttamaan Turkin EU-jäsenyysehdoituksen luomien mahdollisuuksien hyödyntämistä maan ihmisoikeustilanteen ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten parantamiseksi. Projektin ensisijaisena kohderyhmänä ovat paikalliset kansalaisjärjestöt. Projektin osana on tarkoitus tuottaa kaksi tutkimusta sekä järjestää seminaareja sekä johtamiskoulutusta Turkissa maan kansalaisjärjestöjen edustajille. Osana projektia turkkilaisten kansalaisjärjestöjen edustajia tulee osallistumaan Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin järjestämille ihmisoikeuskursseille.

3.5. Ihmisoikeusvalitukset

YK:n järjestelmässä ihmisoikeusvalituksia oli vuonna 2000 mahdollista tehdä ihmisoikeuskomitealle, kidutuksen vastaiselle komitealle, rotusyrjinnän poistamista käsittelevälle komitealle, ihmisoikeuksien alatoimikunnalle sekä UNESCO:n sopimus- ja suosituskomitealle. Niistä vain ihmisoikeuskomiteassa oli vireillä yksi tapaus, josta oli aikaisemmin pyydetty Suomen hallituksen vastine. Suomi ratifioi 29.12.2000 kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen tehdyn valinnaisen pöytäkirjan, joka maaliskuun lopussa 2001 voimaan tullessaan mahdollistaa yksilövalitukset myös naisten syrjintää käsittelevälle komitealle.

Euroopan neuvoston puitteissa voitiin kertomusvuonna ihmisoikeusvalituksia tehdä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle ja sosiaalisten oikeuksien komitealle.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle tehtiin 170 ja tuomioistuin rekisteröi 109 ihmisoikeusvalitusta. Suomen hallitukselta pyydettiin vastine 16 tapauksessa. Kaikkiaan 126 tapusta jätettiin tutkittavaksi ottamatta tai poistettiin listalta ja 10 valitusta otettiin tutkittavaksi ainakin osittain. Kertomusvuonna annettiin viisi Suomea koskevaa tuomiota, joissa kaikissa Euroopan ihmisoikeussopimusta katsottiin joiltakin osin rikotun. Näistä yhden, lasten huostaanottoa koskevan tapauksen osalta jaoston antama tuomio ei tullut lopulliseksi, kun ihmisoikeustuomioistuimen suuren jaoston lautakunta hyväksyi Suomen hallituksen

pyynnön asian ratkaisemisesta suuressa jaostossa. Tämä on ensimmäinen kerta, kun tämänkaltaisen siirtopyyntö on hyväksytty.

Tulevaisuudessa valitusmahdollisuus Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle kasvaa sen jälkeen, kun Euroopan ihmisoikeussopimuksen yleisen syrjintäkiellon sisältävä 12 lisäpöytäkirja tulee voimaan. Mainittu lisäpöytäkirja avattiin allekirjoitettavaksi 4.11.2000 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 50-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä, jolloin myös Suomi allekirjoitti sen.

Euroopan sosiaalinen peruskirjan nojalla tehtiin kertomusvuonna yksi järjestökantelu, josta on pyydetty Suomen hallitukselta vastine.

3.6. Ihmisoikeusraportointi

Suomi raportoi vuonna 2000 Euroopan neuvostolle Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja lisäpöytäkirjan määräysten täytäntöönpanosta. YK:lle Suomella ei ollut määräaikaishraportointia.

YK:n ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanoa valvovissa komiteoissa käsiteltiin Suomen 15. raportti kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta, toinen raportti lapsen oikeuksien yleissopimuksesta ja neljäs raportti taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta. Kaikkien raporttien käsittelyn yhteydessä järjestettiin hallituksen edustajien julkiset suulliset kuulemistilaisuudet.

Pyrkimyksenä on entistä tarkemmin seurata ihmisoikeussopimusten valvontaelinten Suomea koskevien suositusten täytäntöönpanoa.

3.7. Pakolaispolitiikka

Suomi tuki kertomuskaudella UNHCR:n heinäkuussa 2000 esittelemää aloitetta käynnistää laaja-alaiset kansainväliset konsultaatiot kansainvälisen suojelujärjestelmän vahvistamiseksi. UNHCR:n tavoitteena on vahvistaa suojelujärjestelmää sekä pakolaissopimuksen tulkinnan sisällä, sopimuksen tulkinnan reuna-alueilla että sopimuksen ulkopuolella. Tämä vastaa Suomen ilmaisemaa tavoitetta, jonka mukaan vakavien ihmisoikeusloukkausten uhreille on taattava pääsy kansainvälisen suojelujärjestelmän piiriin.

Konsultaatioiden organisoinnissa Suomi tuki kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeusasiantuntijoiden laajaa osallistumista keskusteluihin.

EU:n korkean tason turvapaikka- ja maahanmuuttotyöryhmän maakohtaisten toimintasuunnitelmien toimeenpano käynnistyi vuoden 2000 alusta. Nizzan huippukokoukselle annetun ensimmäisen vuoden toimeenpanoraportin mukaan jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota riittävän rahoituksen turvaamiseen eri toiminta-alueilla sekä eri toimijoiden kuten komission ja kansallisten hallitusten toiminnan koordinaatioon.

Suomi osallistui aktiivisesti UNHCR:n 50-vuotisjuhlallisuuksiin loppuvuodesta 2000. YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun viran perustamisen 50-vuotisjuhla oli omistettu pakolaisten antamalle monipuoliselle panokselle uusissa kotimaissaan. Pohjoismainen päätapahtuma järjestettiin Helsingissä.

4. YK:n toiminta ja globaalikysymykset

4.1. Vuosituhannen huippukokous ja yleiskokous

YK:n yleiskokouksen 55. istuntokausi nimettiin Vuosituhannen yleiskokoukseksi (Millennium Assembly). Yleiskokouksen puheenjohtajaksi valittiin valtioneuvos Harri Holkeri Länsi-Euroopan ja muiden maiden ryhmän (WEOG) edustajana. Yleiskokous alkoi kolmi-päiväisellä, kaikkien aikojen laajimman osanoton saavuttaneella Vuosituhannen huippuko-kouksella (Millennium Summit), jonka toinen puheenjohtaja oli tasavallan presidentti Tarja Halonen. Kansalaisjärjestötapaaminen (Millennium Forum) järjestettiin kertomusvuoden toukokuussa.

Huippukokous hyväksyi laaja-alaisen kunnianhimoisia tavoitteita sisältävän julistuksen. Yleiskokous velvoitti YK-järjestelmän osat ja eri prosessit ottamaan julistuksen toiminnas- saan huomioon ja toteuttamaan sitä.

Tasavallan presidentti korosti huippukokouksessa pitämässään Suomen puheessa YK:n merkitystä erityisesti yksilöiden kannalta globalisoituvassa maailmassa ja YK:n toiminnan tehostamista maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaamiseksi uudella vuosituhanella.

Suomen yleiskokouspuheenvuorossa syvennettiin huippukokouspuheenvuoron sisältöä kes- kittyen erityisesti konfliktien ehkäisemiseen ja globalisaation valjastamiseksi vaadittaviin toimenpiteisiin.

Suomi ja EU ovat aktiivisesti tukeneet YK:n uudistamis- ja tehostamispyrkimyksiä. Kerto- musvuonna Suomi työskenteli erityisesti kahden merkittävän yleiskokouksen päätöksen puolesta. Pääsihteerin aloitteesta asetetun YK:n rauhanoperaatioiden tehostamista käsitel- leen paneelin (ns. Brahimin raportti) suosituksiin perustuva ensi vaiheen päätös hyväksyt- tiin syysistuntokauden lopussa. Paneelin suositukset vastasivat suurelta osin Suomen YK:n rauhanoperaatioihin henkilöstöä luovuttavana maan tuntemia huolia ja hyväksytyt osit- tainenkin päätös vastasi pyrkimyksiämme tehostaa erityisesti YK:n päämajan toimintaa rau- hanoperaatioiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Toinen merkittävä päätös oli YK:n ohjelmabudjetin ja rauhanturvabudjetin maksuosuuksien uudistaminen. Päätöksen tarkoituksena on saattaa YK:n rahoitus vakaammalle ja toiminnan kasvua paremmin vastaavalle pohjalle. Päätös edesauttaa myös YK:n toimintaa viime vuo- sina rasittaneiden maksamattomien jäsenmaksujen (erityisesti Yhdysvaltain) ainakin osittai- nen maksaminen. Päätöksessä lasketaan YK:n jäsenmaksun maksukatto 25 %:sta 22 %:iin, joka tulee alentamaan ainoastaan Yhdysvaltain maksuosuutta.

Yleiskokouksen puheenjohtaja, valtioneuvos Holkeri on toimikaudellaan ryhtynyt jäsenmai- den kanssa keskusteluihin yleiskokouksen ja erityisesti täysistunnon toiminnan tehostami- seksi.

4.2. 1990-luvulla pidettyjen YK-konferenssien seuranta ja erityisistunnot

Kertomusvuonna järjestettiin YK:n yleiskokouksen erityisistuntoina viisivuotisseurantako- koukset sekä Pekingissä vuonna 1995 pidetystä YK:n neljännessä maailmankonferenssista naisten aseman edistämiseksi että Kööpenhaminassa pidetystä YK:n maailman sosiaalisen kehityksen huippukokouksesta. Suomi edisti kummassakin prosessissa pohjoismaisia käsi- tyksiä tasa-arvosta ja hyvinvointivaltion sisällöstä.

Naisten asemaa käsittelevässä erityisistunnossa Suomen valtuuskuntaa johti peruspalveluministeri Osmo Soininvaara, jonka pitämässä Suomen puheenvuorossa otettiin esiin naisten ja tyttölasten ihmisoikeudet, perheen ja työelämän vaatimusten yhteensovittaminen, sukupuolten välinen tasa-arvo, naiseen kohdistuva väkivalta ja HIV/AIDS. Sosiaalisen kehityksen erityisistunnossa Suomen valtuuskunnan johdossa oli sosiaali- ja tervysministeri Maija Perho, joka Suomen puheenvuorossa korosti sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen yhteyttä, kansallisten hallitusten päävastuuta yhdenvertaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamisessa sekä palveluiden saatavuutta.

Vuonna 2000 Suomi on osallistunut kolmen keskeisen maailmanlaajuisen tapahtuman valmisteluprosessiin. Kehitysrahoitusta koskeva korkean tason neuvotteluprosessin valmistelu jatkui, mutta varsinainen tapahtuma päätettiin siirtää vuoteen 2002. Vähiten kehittyneiden maiden eli LDC-maiden (Least Developed Countries) konferenssi järjestetään toukokuussa 2001. Vuonna 1990 pidetyn lasten huippukokouksen seurantakokouksen valmistelut eteni-
vät myös suunnitelmien mukaan kohti syyskuussa 2001 järjestettävää seurantaa.

Suomen tavoitteena on YK:n 1990-luvulla järjestämien maailmankonferenssien ja huippukokousten keskenään koordinoitu seuranta ja tulosten seurannan integroiminen osaksi YK:n normaalitoimintaa. Tämän tavoitteen saavuttamisessa ei ole kaikilta osin onnistuttu.

4.3. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto

YK:n talous- ja sosiaalineuvoston kokouksessa heinäkuussa pidettiin ministeritason osuus, jonka aiheena oli informaatio- ja viestintä teknologian käyttö kehityksen edistämiseksi globalisoituvassa maailmassa. Suomi oli esimerkkinä maasta, jossa tekninen kehitys on edennyt nopeasti ja tehokkaasti. Suomen valtuuskuntaa johti liikenne- ja viestintäministeri Olli-Pekka Heinonen. Puheenvuorossaan ministeri Heinonen painotti mm. informaatioteknologian nopeaa muutosvaikutusta maailmantalouteen ja nosti esiin kehitysmaiden ongelmat informaatioyhteiskunnan saavuttamisessa.

Joulukuussa 2000 Suomi järjesti YK:n pääsihteerin perustaman informaatio- ja viestintäteknologian työryhmän käynnistämiseen liittyvän alueellisen seminaarin pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken. Tässä työryhmässä ovat jäseninä mm. pääjohtaja Jorma Ollila ja Euroopan komission jäsen Erkki Liikanen

ECOSOC käsitteli omana kokonaisuutenaan myös humanitaarisia kysymyksiä. Neuvosto ei kuitenkaan päässyt yksimielisyyteen johtopäätöksistä, koska jäsenmaiden näkemykset sisäisten pakolaisten laajan ongelman käsittelystä erosivat. Erimielisyyksien taustalla oli eräiden kehitysmaiden pelot humanitaarisen intervention käyttömahdollisuutta ja suvereniteetin murenemistä kohtaan. Suomen hallitus katsoo, että humanitaarista avustustoimintaa on hoidettava yhteistyössä vastaanottavan valtion kanssa.

4.4. Kehitysrahoituslaitokset

Maa- ja kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) vuosikokouksissa Prahassa oli esillä mm. järjestöjen toiminnan uudistusten jatkaminen ja niiden välisen yhteistyön kehittäminen. Hallitus on toiminnassaan näissä rahoituslaitoksissa lähtenyt siitä, että monenkeskinä rahoituslaitoksina ne ovat avainasemassa globalisaation hallinnassa, köyhyyden vähentämisessä ja ympäristöllisesti kestävä kehityksen rahoittamisessa. Kansainvälisillä rahoituslaitoksilla ja YK:lla on toisiaan täydentävä rooli kehitysmaiden tukemisessa. YK:lle sopii johtajuus kansainvälisessä kehityskeskustelussa. Sillä on keskeinen asema yhteisten pelisääntöjen ja tavoitteiden luomisessa ja globaaliagendan rakentamisessa. Kehitysrahoituslaitosten panos globaaliagendan toiminnallistamisessa ja rahoittamisessa on välttämätön.

Prahan kokouksessa Suomi antoi tukensa niiden uudistusten jatkamiselle ja korosti, että toimintaa tulee edelleen terävöittää lisäämällä valikoivuutta ja keskinäistä koordinaatiota sekä yhteistyötä erityisesti YK-järjestelmään kuuluvien järjestöjen kanssa. Hallitus painottaa sitä, että näiden instituutioiden tulee entisestään terävöittää toimintaansa ja puuttua nykyistä tehokkaammin köyhyyttä ylläpitäviin rakenteisiin kehitysmaissa. Suomi on vaatinut köyhimpien kehitysmaiden velkahelpotusohjelman nykyistä nopeampaa toteuttamista ja sen rahoituksen turvaamista tasapuolisesti rikkaiden maiden kesken.

4.5. YK:n kehitysyhteistyö

Vuoden 2000 huipentuma myös kehityspoliittisten kysymysten osalta oli YK:n Vuosituhannen huippukokous ja sen tuloksena syntynyt julistus, johon on koottu ensimmäistä kertaa keskeiset kansainväliset kehitystavoitteet. Tähän saakka konkreettiset tavoitteet ovat olleet hajallaan eri konferenssien ja niiden seurantaprosessien loppuasiakirjoissa. Merkittävä saavutus oli myös hyvän hallinnon käsitteen sisällyttäminen julistukseen.

Suomen kannalta keskeisimpiä kehitysyhteistyön kanavia ovat olleet YK:n kehitysohjelma UNDP, YK:n lastenrahasto UNICEF, YK:n väestörahasto UNFPA ja Maailman elintarvikeohjelma WFP. Suurin osa (85%) YK:n monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön myönnetyistä määrärahoista (333 mmk vuonna 2000) on osoitettu näille neljälle järjestölle. Suomi jatkoi UNICEF:in ja WFP:n johtokunnan jäsenenä. Lisäksi Suomi toimi YK:n aids-ohjelman, UNAIDS:in, johtokunnan puheenjohtajana.

Vuonna 2000 käynnistetyn maa- ja järjestöanalyysin yhteydessä Suomen tähänastinen YK-yhteistyö arvioitiin tarkkaan. Entisten painotusten todettiin olevan paikallaan. Lisäksi todettiin, että hiv- ja aids-epidemia vaikuttaa voimakkaasti kehityksen eri osa-alueisiin, minkä vuoksi myös monenkeskisen yhteistyön avuntarve kasvaa. Tavoitteena on lisätä Suomen tukea UNAIDSille.

4.6. Kansainvälinen ympäristöpolitiikka

Kansainväliseen ympäristöpolitiikkaan osallistumalla hallitus pyrkii kehittämään säädös- puiteistoja siten, että ennakkoon voitaisiin valtioiden välisellä yhteistoiminnalla ennakoida ja myös estää maapallon elämän kannalta turmiollisia kehitystrendejä. Erityisen tärkeänä koetaan ilmastopolitiikan säätely nk. Kioton pöytäkirjaa koskevan sopimusjärjestelmän aikaansaaminen sekä geenimuunneltuja organismeja koskeva säätely. Ympäristönsuojelun, kestävän kehityksen ja ympäristöturvallisuutemme kannalta olennaisia asioita on viime vuosina noussut esille yhä useammilla politiikan lohkoilla.

Ilmastopimuksen 6. osapuolikokous (COP-6) pidettiin Haagissa 13.-24.11.2000. Kokous perustui Rion ympäristö- ja kehityskonferenssissa (UNCED) 1992 allekirjoitettuun YK:n ilmastomuutoksen puitesopimukseen (UNFCCC). Sen toimeenpanoa ja edelleen kehittämistä käsitellään vuosittain pidettävissä ilmastopimuksen osapuolikokouksissa (Conference of Parties, COP). Rion konferenssista käynnistyi jatkoneuvottelujen sarja, jonka tuloksena 1997 hyväksyttiin ns. Kioton pöytäkirja.

Haagin ilmastokokouksen tavoitteena oli sopia Kioton pöytäkirjan keskeisistä avoimista kohdista niin, että pöytäkirjan ratifiointiprosessi käynnistyisi toden teolla. Avoimia kysymyksiä oli Haagin alla edelleen varsin runsaasti. Ratkaisuja ei saatu aikaan, vaan jatkoneuvottelujen tavoitteena Bonnissa ja myöhemmin Marokossa on päästä yksimielisyyteen jäljellä olevista kysymyksistä.

Kestävän kehityksen toimikunnan (CSD) 8.istunnolla oli käsiteltävänä CSD:n toimikau-

den toistaiseksi vaikeimmat haasteet, suuret poikkisektoralliset teemat kuten rahoitus, kauppa ja maatalous. CSD onnistui kuitenkin saamaan aikaan päätöksen kaikista aihepiireistä. Toimikunnan päätökset muodostavat käyttökelpoisen pohjan näiden kysymysten jatkokäsittelylle muillakin forumeilla. Toimikunnan kokouksessa aloitettiin myös vuoden 2002 kestävä kehityksen huippukokouksen (Rio+10) valmistelut.

YK:n yleiskokouksen 55. istunto päätti, että Rio+10 pidetään Etelä-Afrikassa ja sitä valmistelevalta ministerikokous Indonesiassa. Kestävä kehityksen toimikunnan 10. istunto toimii huippukokouksen valmistelukomiteana. Huippukokous tulee arvioimaan Agenda 21:n toteutumista sekä tarkastelemaan myös kestävä kehityksen uusia haasteita sen pohjalta.

Helmikuussa 2000 työnsä päättäneen hallitustenvälisen metsäfoorumin (IFF), jonka rinnakkaispuheenjohtajana toimi sls. Ilkka Ristimäki, suosituksesta ECOSOC päätti perustaa YK:n metsäfoorumin (United Nations Forum on Forests, UNFF). UNFF ja sen monivuotinen työohjelma sekä YK-järjestöjen, kansainvälisten organisaatioiden, ympäristösopimusten sihteeristöjen ja kv. rahoituslaitosten välinen uusi kumppanuusjärjestely antavat uudet puitteet sekä koko globaalille metsäyhteistyölle että metsäalan kehitysyhteistyölle.

Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirjaa koskevat neuvottelut saatiin onnistuneesti päätökseen ja pöytäkirja hyväksyttiin tammikuussa 2000 Montrealissa. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan toukokuussa Nairobissa. Tällä sopimusjärjestelyllä säädellään elävien geeniteknikalla muunnettujen organismien (LMO) kansainvälistä kauppaa ja kuljetuksia. Pöytäkirja on jatkoa biodiversiteetti-sopimukselle.

Neuvottelut hitaasti hajoavien orgaanisten yhdisteiden (Persistent Organic Pollutants, POP) käytön ja päästöjen rajoittamiseksi saatiin onnistuneeseen päätökseen joulukuussa Johannesburgissa Etelä-Afrikassa 120 maan kesken. POP-sopimus koskee 12 erittäin myrkyllistä yhdistettä. Sopimuksella pyritään ensi vaiheessa lopettamaan 10 torjunta-aineen ja teollisuuskemikaalin tuotanto ja käyttö sekä rajoittamaan dioksiinien ja furaanien päästöjä.

5. Kansainvälinen oikeus

Ulkoasiainministeriö antoi muille viranomaisille kansainvälisen oikeuden asiantuntemusta muun muassa lausuntoina ja kannanottoina ulkopolitiikan eri alueita koskevissa kysymyksissä ja pyrki varmistamaan kansainvälisoikeudellisten näkökohtien huomioonottamisen päätöksissä. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka muodostaa hallitusten välisen yhteistyöalan, jonka toteuttamisessa kansainvälisen oikeuden kysymyksillä on keskeinen osa. EU:n Nizzan huippukokouksessa hyväksytyyn perusoikeusasiakirjan valmisteluun osallistuttiin aktiivisesti.

Ulkoasiainministeriö osallistui YK:n Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) perustamista valmistelevalta toimikunnan istuntoihin, joissa valmistuivat vuoden aikana tuomioistuimen menettely- ja todistelussäännöt samoin kuin perussäännön rikosmääritelmiä täydentävät tulkintaohjeet. Ulkoasiainministeriössä valmisteltiin tuomioistuimen perussäännön kansallista ratifiointia, joka saatiin päätökseen tavoiteaikataulun mukaisesti ennen vuodenvaihdetta 2000-2001. Yhteistyössä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kanssa järjestettiin kansainvälinen seminaari, joka käsitteli rikostuomioistuinhankeita. EU:n puitteissa harjoitettiin aktiivista vaikuttamista perussäännön allekirjoitusten määrän lisäämiseksi, missä onnistuttiin yli odotusten. Suomi jatkoi tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen (ICTY) kanssa. Vuonna 1997 tehdyn ICTY:n tuomioiden täytäntöönpanoa koskevan sopimuksen nojalla kaksi tuomioistuimen tuomitsemaa vankia saapui Suomeen kärsimään rangaistuksiaan.

Ulkoasiainministeriössä hoidetaan EU:n neuvoston terrorismityöryhmä (COTER), jonka puitteissa koordinoidaan kansainvälistä terrorismia koskevia poliittisia linjauksia samoin kuin mm. EU:n avustusohjelmaa terrorismintorjuntaan palestiinalaisalueilla. Ajankohtaisten kansainvälisoikeudellisten kysymysten käsittelyyn osallistuttiin aktiivisesti myös EU:n kansainvälisen oikeuden (COJUR) ja kansainvälisen merioikeuden (COMAR) työryhmissä. Suomi jatkoi osallistumista myös Euroopan neuvoston kansainvälisen oikeuden asiantuntijatyöryhmän (CAHDI) työhön.

Ministeriö koordinoi YK:n ja EU:n pakotteiden valmistelua ja kansallista toimeenpanoa. Vuonna 2000 olivat ajankohtaisia etenkin Jugoslavian liittotasavaltaa vastaan asetettujen EU-pakotteiden useat muutokset samoin kuin pakotteiden purkaminen Jugoslavian demokraattisen vallanvaihdoksen jälkeen.

YK:ssa on laajoja asiakokonaisuuksia, jotka vaativat ministeriöltä oikeudellisten kysymysten osalta toiminnallisia valmiuksia sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Useimpia näistä käsitellään YK:n yleiskokouksen oikeudellisessa (VI) komiteassa ja sen alaelimissä. Suomi osallistui aktiivisesti sekä EU-koordinaatioon, joka kattaa useita komitean asiakohdista, että Pohjoismaiseen koordinaatioon, joka on YK:n oikeudellisissa kysymyksissä edelleen melko tiivistä. Kertomusvuonna alkoi merkittävä kampanja Suomen (professori Martti Koskenniemi) ehdokkuudesta YK:n kansainvälisen oikeuden toimikuntaan.

Uusien terrorisminvastaisten sopimusten valmistelu jatkui yleiskokouksen VI komitean alaisuudessa. Neuvottelut alkoivat kokonaisvaltaisesta terrorisminvastaisesta sopimuksesta Intian luonnoksen pohjalta. Peruskirjan muuttamishankkeet ja mm. kysymys kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevan VII luvun soveltamisesta ovat nostaneet esille oikeudellisia ongelmia, joita on käsitelty edelleen VI komitean alaisessa peruskirjakomiteassa ja yleiskokouksen omissa työryhmissä.

Neuvottelut järjestäytyneen rikollisuuden vastaisesta yleissopimuksesta saatiin päätökseen ja yleissopimus allekirjoitettiin Palermossa v. 2000 lopulla. Sopimukseen liittyvät pöytäkirjat nais- ja lapsikaupasta sekä maahanmuuttajien salakuljetuksesta. Neuvotteluja laitonta pienasekauppaa koskevasta pöytäkirjasta jatketaan v. 2001. Merioikeuden alalla oikeudellista osastoa työllistivät mm. YK:n piirissä järjestetyt meri- ja ympäristöoikeudelliset konsultaatioprosessit samoin kuin UNESCO:n yleissopimushanke vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi. Suomen talousvyöhykkeen perustaminen on edelleen vireillä. Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden alalla ajankohtaisia olivat YK:n ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen ratifiointivalmistelut samoin kuin yhteistyössä Erik Castrén -instituutin kanssa järjestetty kansainvälinen humanitaarisen oikeuden seminaari tiedotusvälineiden roolista aseellisissa konflikteissa.

Ulkoasiainministeriö antoi muille viranomaisille myös valtiosopimusten neuvottelemiseen ja voimaansaattamiseen liittyvää sopimusoikeudellista ja valtiosääntöoikeuden asiantuntevista sekä säädösvalmisteluun liittyvää neuvontaa. Uuden perustuslain voimaantulon aiheuttamat muutokset vaativat huomattavaa panostusta. 1.10.1998 asetettu valtiosopimustyöryhmä luovutti mietintönsä tammikuussa 2000 (UM 1/2000).

Kertomusvuonna julkaistiin Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa voimaansaatettuja sopimuksia tai niiden muutoksia seuraavasti: 28 monenvälistä sopimusta, 14 kahdenvälistä sopimusta ja yksi sopimus kansainvälisen järjestön kanssa ja lisäksi 7 kansainvälisiä sopimuksia koskevaa ministeriön ilmoitusta. Sopimusasioiden siirryttyä osittain myös muiden ministeriöiden hoidettavaksi, ulkoasiainministeriölle on jäänyt tällaisten sopimusten osalta yhteensovittamis- ja neuvontatehtävä. Kertomusvuonna käytiin neuvotteluja muun muassa pohjoismaiden kanssa puolustusteollisen yhteistyön alalla, Norjan kanssa Teno- ja Näätä-

möjokien kalastuskysymyksistä ja Viron kanssa omaisuuden palautuskysymyksistä.

Ulkoasiainministeriö rekisteröi YK:ssa kertomusvuonna 27 valtiosopimusta. Ulkoasiainministeriö kehittänyt ja ylläpitänyt Suomen valtiosopimusrekisteriä ja vireillä olevien sopimusasioiden rekisteriä ja on vastannut sopimusasioita koskevasta yleisestä tiedottamisesta.

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

6.1 Kauppapolitiikka

6.1.1. 133-komitea

Suomen kauppapoliittisia etuja edistetään EY:ssä pääasiallisesti yhteistä kauppapolitiikkaa käsittelevän 133-komitean kautta.

133-komiteassa vuonna 2000 keskityttiin WTO- toiminnan kehittämiseen Seattlen ministerikokouksen seurantana sekä valmistelemaan normaaleja WTO-kokouksia (neuvostot, komiteat ja työryhmät). EU jakoi WTO:ssa järjestön päätöksentekoa ja rakenteellista uudistusta koskevia ehdotuksia.

Komitean asialistalla olivat lukuisat EY:n riita-asiat WTO:ssa, erityisesti EY-USA riita-asiat, joista suurimmat kauppavaikutukset on ns. ulkomaankauppayhtiöitä (FSC) koskevalla tapauksella. Monet vanhat riita-asiat, kuten banaanit ja hormonit, olivat edelleen ajankohdattaisia ja niihin pyrittiin löytämään ratkaisuja. Muita käsiteltyjä asioita olivat mm. transatlanttiset kaupalliset suhteet kokonaisuudessaan sekä erilaiset EY:n vapaakauppa- ja assosiaatiosopimushankkeet Mercosurin (Brasilia, Argentiina, Paraguay ja Uruguay) ja Chilen kanssa sekä väliaikainen sopimus ja yksipuolisten kauppamyönnytysten ulottaminen Makedonialle ja Länsi-Balkanin maiden tuotteiden markkinoillepääsyn helpottaminen. Erilliskysymyksiä on syytä mainita teollis- ja tekijänoikeuksien (TRIPS-sopimus) osalta maantieteellisten alkuperämerkintöjen rekisteri sekä lääkeaineiden saatavuuskysymys, joista keskusteltiin laajasti. Myös monenkeskisen kauppajärjestelmän ja kansainvälisten ympäristösopimusten välisen suhteen selkiyttäminen sekä lähinnä terveyteen, ympäristöön ja elintarviketurvallisuuteen liittyvän ennaltavaroituksen periaatteen soveltaminen kauppapolitiikassa olivat 133-komitean asialistalla. 133-palvelutyöryhmän suurin saavutus vuonna 2000 oli EU:n ehdotus palveluneuvotteluja koskevaksi neuvotteluohjeksi sekä yhdeksää palvelusektoria käsittelevät ehdotukset (mainittu jaksossa 6.1.1). Lisäksi aloitettiin EU:n ja Turkin välinen palveluja ja julkisia hankintoja koskevan sopimuksen neuvottelut sekä transatlanttista taloudellista kumppanuutta koskevaan TEP-ohjelman sisältyvien kolmen palvelusektorin (arkkitehdit, insinöörit ja vakuutuspalvelut) vastavuoroista tunnustamista koskevat neuvottelut USA:n kanssa.

Neuvotteluja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroista tunnustamista koskevista MRA-(Mutual Recognition Agreement) sopimuksista EU:n ja kolmansien maiden kanssa käsiteltiin 133-komitean teknisessä ryhmässä. Vuoden 2000 aikana jatkettiin ensimmäisten (Kanada, Yhdysvallat, Australia ja Uusi-Seelanti) sopimusten toimeenpanoon liittyvien kysymysten selvittelyä. Japanin sopimus parafoitiin 12.12.2000 ja se astuu voimaan vuoden 2001 lopussa. Lisäksi MRA-sopimusten hallinnointia koskeva ohjeistus saatiin valmiiksi. EU:n kanssa liittymissopimuksen solmineiden maiden kanssa on neuvoteltu eurooppalaisia vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroista tunnustamista koskevia lisäpöytäkirjoja, joista ensimmäiset parafoitiin Unkarin, Tšekin ja Latvian osalta 10.7.2000.

6.1.2. Maailman kauppajärjestö WTO

Maailman kauppajärjestön WTO:n kolmannessa ministerikokouksessa Seattlessa vuoden 1999 lopulla ei onnistuttu käynnistämään uutta kauppaneuvottelukierrosta. Pääasiallisimmat syyt olivat valmistelujen puutteellisuudessa, neuvottelujen sisällössä ja päätöksentekojärjestelmässä. Neuvottelujen sisällön osalta suurimmat erimielisyydet olivat kehitysmaiden ja teollisuusmaiden välillä.

WTO-sopimuksen säännösten perusteella neuvottelut ns. sisäänrakennetusta agendasta (built-in agenda) aloitettiin tammikuussa 2000. Nämä neuvottelut koskevat maataloutta, palvelujen kauppaa sekä teollis- ja tekijänoikeuksia (TRIPS-sopimuksen mukaista maantieteellisille alkuperämerkinnöille luotavaa rekisteriä). Neuvotteluissa on tähän mennessä käsitelty lähinnä teknisiä kysymyksiä. EU jakoi joulukuussa 2000 WTO:ssa maataloutta koskevan neuvotteluehdotuksensa sekä palvelujen kauppaa koskevat ehdotuksensa yhdeksältä alasektorilta (ammattimaiset palvelut, liike-elämän palvelut, jakelupalvelut, rakennus-, liikenne-, ympäristö- ja rahoituspalvelut sekä telekommunikaatio ja turismi).

Lisäksi vuoden 2000 alussa WTO:ssa ryhdyttiin selvittämään edellisen neuvottelukierroksen (Uruguayin kierros) tulosten täytäntöönpanoa (ns. implementaatiokeskustelu) ja WTO:n toiminnan parantamista, jotta kehitysmaiden tarpeet ja kansalaisyhteiskunnan sekä edustuksellisen demokratian järjestöön kohdistamat odotukset voitaisiin nykyistä paremmin huomioida.

EU on pyrkinyt implementaation osalta selvittämään niitä kysymyksiä, joista voitaisiin päättää jo ennen uuden kierroksen aloittamista. Keskustelujen tulokset olisi kyettävä sitomaan uuden kierroksen aloittamiseen siten, että ne toimitaisivat kannustimena kehitysmaalle ryhtyä neuvottelemaan. Tällä hetkellä kehitysmaiden halukkuus neuvotella on vähäistä. Vuoden 2000 osalta implementaatioprosessi päättyi 15.12. pidettyyn yleisneuvoston erityisistuntoon, jossa päätettiin työn jatkamisesta WTO:n neljänteen ministerikokoukseen saakka (pidetään vuoden 2001 lopulla).

EU:n neuvottelulähtökohdat pysyivät vuonna 2000 ennallaan - pyrimme edelleen laaja-alaisiin neuvotteluihin (neuvoston lokakuun 1999 päätelmien mukaisesti). Joulukuussa 2000 komissio esitti kuitenkin uutta lähestymistapaa perustellen sitä sillä, ettei uuden neuvottelukierroksen valmisteluissa ole edetty Seattlen epäonnistuneen kokouksen jälkeen. Suomi pitää komissio aloitetta tervetulleena. Maailmanlaajuisesti WTO-neuvottelujen asialista on laajentumassa. Monenkeskisen kauppajärjestelmän ja kehityksen välisen suhteen huomioon tuleminen tulee olemaan uusien neuvottelujen keskeinen kysymys.

WTO-jäsenyys houkuttaa maailman kehitysmaita edelleen. Jäsenyysprosessinsa loppuvaiheessa olevia maita ovat: Kiina, Taiwan, Armenia ja Vanuatu. Kroatia tuli WTO:n 140. jäsen 30.11.2000. Liettuan jäsenyys hyväksyttiin WTO:n yleisneuvostossa 8.12.2000 ja siitä tulee WTO:n jäsen automaattisesti kuukausi sen jälkeen, kun Liettuan parlamentti on ratifioinut liittymissopimuksen. Muita jäsenkandidaatteja, joiden liittymisprosessi on edennyt, ovat Saudi-Arabia ja Ukraina. Venäjän kanssa markkinoillepääsyneuvottelut ovat vielä alkutekijöissään. Ulkoasiainministeriössä tutkitaan parhaillaan, kuinka Suomi voisi kehitysyhteistyönsä puitteissa vaikuttaa erityisesti vähiten kehittyneiden maiden kauppakapasiteetin vahvistamiseen.

Tavoitteena ollut Kiinan liittyminen WTO:hon vuoden 2000 loppuun mennessä ei toteutunut. Syksyn 2000 kuluessa pidetyissä Kiinan WTO-liittymistyöryhmän kokouksissa edistyt-

tiin kuitenkin huomattavasti, vaikka vaikeita kysymyksiä on edelleen auki. Joistakin asioista, kuten eräistä maataloutta, palvelujen kauppaa, teknisiä kaupan esteitä, polkumyyntiä ja suojalausekkeen käyttöä koskevista erityiskysymyksistä, voitaneen sopia vasta neuvottelujen lopussa.

6.1.3. Polkumyynti, tullietuuskohtelu

Kauppapoliittisten instrumenttien osalta - lähinnä polkumyynti ja GSP - tapahtui näiden käytännön soveltamista ja instrumenttien edelleen kehittämistä. Polkumyynti-instrumentin osalta jatkettiin etenkin ministeriön vetämän EU-1 valmistelujaoston puitteissa Suomen kantojen valmistelutyötä yksittäisiin polkumyyntitapauksiin sekä käytiin keskustelua instrumentin käytöstä yleensä.

GSP-asetuksen soveltaminen jatkui ja ensimmäisen kerran sovellettiin käytäntöön asetukseen sisältyvää erityistä kannustinmenettelyä Moldovan saadessa työntekijöiden oikeuksiin liittyvät lisäkannusteet. Vuoden 2000 loppupuolella aloitettiin valmistautuminen asetuksen uudistamiseksi seuraavaa kolmivuotiskautta (2002-2004) varten. Markkinoillepääsyn parantamiseksi käsiteltiin voimassaolevan asetuksen muutoksia eräiden Länsi-Balkanin maiden sekä vähiten kehittyneiden maiden osalta. Jälkimmäisten osalta käsittelyä ei saatu päätökseen vuoden 2000 kuluessa.

6.1.4. Investointien suoja

Suomen kahdenvälisen investointisuojasopimusneuvottelujen perustana on mallisopimus, jossa pyritään huomioimaan viimeaikaisin kansainvälisissä järjestöissä alalla tehdyn tutkimustyön tulokset, hyödyntämään itse sopimusneuvotteluissa saatuja kokemuksia sekä katsomaan, että mallisopimus keskeisiltä osin vastaa myös muiden EU-maiden vastaavissa mal-leissa tapahtuvaa kehitystä.

Vuoden aikana Suomen mallisopimusta uusittiin ja tarkennettiin joiltain osin, mm. vähem-mistöosakkuuksien suojan osalta. Mallisopimuksesta keskusteltiin ja neuvoteltiin sekä teol-lisuuden järjestöjen ja muiden viranomaisten kanssa. Uusi malli voidaan ottaa Suomen neu-vottelujen perustaksi vuoden 2001 alusta. Edellisen mallisopimuksen sisällöstä päätettiin marraskuussa 1999.

Kahdenvälisen investointisopimusten verkoston kehittämistä jatkettiin viranomaisten ja elinkeinoelämän yhdessä sopimien prioriteettien mukaisesti. Voimaan saatettiin sopimukset Libanonin, Meksikon ja Slovenian kanssa. Voimaansaattamismenettelyssä olivat lisäksi sopimukset Brasilian, Etelä-Afrikan tasavallan, Kroatian ja Bosnia-Hertsegovinan kanssa. Sopimusneuvottelut saatiin päätökseen Makedonian, Mongolian ja Tansanian kanssa. Neu-votteluja jatkettiin tai aloitettiin Iranin, Kuuban, Namibian ja Singaporen kanssa. Venäjän kanssa aloitettiin v. 1991 voimaantulleeseen sopimuksen uusimista koskevat neuvottelut.

6.1.5. Huoltovarmuus

Kertomusvuonna kiinnitettiin erityistä huomiota huoltovarmuusyhteistyön kehittämiseen EU:n puitteissa. Suomen keväällä 2000 järjestämän EU-maiden huoltovarmuusseminaarin tulosten pohjalta Nizzan huippukokouksessa Eurooppa-neuvosto päätti pyytää komissiota suorittamaan yhteistyössä neuvoston pääsihteeristön kanssa perusteellisen tutkimuksen huoltovarmuudesta EU:ssa ja määrittelemään mahdollisuudet kehittää tähän liittyvää yhteis-työtä.

Myös kahdenvälisiä huoltovarmuusalan yhteistyön kehittämistä jatkettiin. Norjan kanssa saatiin kertomusvuonna huoltovarmuussopimusta koskevat neuvottelut päätökseen. Ison-

Britannian kanssa neuvoteltiin tuontipolttoaineiden varmuusvarastointia koskevasta sopimuksesta. Myös Viron kanssa käytiin alustavia keskusteluja varmuusvarastointisopimuksen mahdollisesta solmimisesta.

6.1.6. YK:n kauppaja- ja kehityskonferenssi UNCTAD

Bangkokissa helmikuussa 2000 pidetty kymmenes YK:n kauppaja- ja kehityskonferenssi (UNCTAD X) kykeni toimimaan siltana globaalien kauppakeskustelun jatkumiselle Seattlesa joulukuun 1999 WTO-ministerikokouksen epäonnistumisen jälkeen. Tämä osoitti hyvin valmisteltuna UNCTADin jatkuvan käyttökelpoisuuden alan maailmanlaajuisena keskustelufoorumina ja kehittämissä, erityisesti kehitys- ja kehitysmaanaikakulmasta.

Konferenssi hyväksyi toimintasuunnitelman tulevalle nelivuotiskaudelle. EUn panos ajan haasteet varsin hyvin huomioonottavan kokonaisuuden aikaansaamiselle oli merkittävä. Perusvalmistelu unionin piirissä suoritettiin pääosin Suomen puheenjohtajakaudella. Nimenomaan kehityksen näkökulmasta globalisaation tarjoamien haasteiden ja mahdollisuuksien sekä siihen liittyvien riskien analyysin ohella asiakirjassa annetaan operatiiviset suuntaviivat tulevalle nelivuotiskaudelle UNCTADin neljällä prioriteettialueella: 1) globalisaatio ja kehitys, 2) investoinnit, yrityskehitys ja teknologia, 3) tavaroiden ja palvelujen kauppa sekä perushyödykkeet ja 4) kehityksen edellyttämien palvelujen infrastruktuuri ml. kaupan tehokkuus.

Pääosa UNCTADin aloitteellisesta työstä kertomusvuonna kohdistui toimintasuunnitelman täytäntöönpanon käynnistämiseen. Suomi osallistui aktiivisesti Brysselissä keuhällä 2001 pidettävän YK:n kolmannen vähiten kehittyneiden maiden konferenssin suuresti sen sihteeristönä toimivan UNCTADin suojissa käynnistyneeseen valmisteluun. Suomi myös jatkoi UNCTADin samoin kuin sen ja WTO:n yhteisen Kansainvälisen kauppakeskuksen (ITC) teknisen avun ohjelmien tukemista.

6.1.7. Euroopan talouskomissio ECE

YK:n Euroopan talouskomissio on edelleen toteuttanut tarkoitustaan erityisesti taloutensa muutosvaiheessa olevien Keski- ja Itä-Euroopan maiden ongelmien ratkaisemisessa. Ohjelmaan ovat kuuluneet mm. Kauppa-teollisuus- ja yrityskomitean istunnon yhteydessä järjestetty sähköisen kaupan foorumi transititalouksille sekä keuhällä pidetty vuosi-istunto, jossa oli keskeisenä teimana transitiprosessin tarkastelu kymmenen vuoden siirtymävaiheen jälkeen ja muutosprosessin sosiaaliset kustannukset ao. maiden väestön kannalta. Lisäksi tarkasteltiin Kaakkois-Euroopan talouden uudistamista ja alueellista yhteistoimintaa Etyj'in, Euroopan neuvoston ja EY:n kanssa.

Suomen prioriteetteina ovat olleet kuljetusta ja liikennettä, ympäristöä sekä kaupan menettelyjen kehittämistä sekä keuhvää energiaa ja puutavaraa käsittelevät komiteat ja työryhmät.

6.2. Taloudellinen yhteistyö

6.2.1. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n vuotuinen ministerikokous pidettiin 26.-27.6.2000 järjestön päämajassa Pariisissa. Ministerikokouksen pääteemana oli globalisaation hallitseminen. Keskeisinä haasteina nähtiin sosiaalisen koheesion ja keuhvään

kehityksen edistäminen globalisoituvassa maailmassa sekä tämän asettamat vaatimukset julkishallinnolle. Ministerit keskustelivat lisäksi ns. uuden talouden kasvutekijöistä, bioteknologiaan ja elintarviketurvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä OECD:n tekemän laajan selvitystyön pohjalta sekä hyväksyivät monikansallisia yrityksiä koskevan toimintaohjeiston uudistetun version toimeenpanomenettelyineen. Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi toimi ministerikokouksen yhtenä varapuheenjohtajana.

Ministerikokouksen kanssa rinnakkain 26.-28.6.2000 järjestettiin OECD Forum 2000 -konferenssi (OECD First International Conference and Knowledge Fair: Partnership in the New Economy), jonka temaattisiin istuntoihin osallistui suuri joukko kansalaisjärjestöjen, liikelämän ja hallitusten edustajia. Ministeri Sasi piti Forum 2000 -tapahtumassa 27.6. alustuksen kaupan ja muiden politiikkalohkojen välisen koherenssin lisäämisestä.

Helsingissä järjestettiin yhteistyönä OECD:n ja EU:n komission kanssa työllisyyskonferenssi 27.-28.1.2000. Konferenssissa pohdittiin, miten voitaisiin päästä täystyöllisyyteen ja siinä vertailtiin muutaman maan mm. Suomen kokemuksia työllistämishajelmista. Konferenssin avauspuheen piti pääministeri Lipponen.

OECD:n jäsenmäärä kasvoi, kun Slovakiasta tuli järjestön 30. jäsen 14.12.2000.

6.2.2. Perushyödykkeet

Suomi on osallistunut säännöllisesti EUn neuvoston perushyödyketyöryhmän (PROBA) kokouksiin, joissa sovitaan unionin yhteiset kannat perushyödykejärjestöissä esille tuleviin kysymyksiin. Suomen intressien kannalta tärkeimpinä hyödykkeinä on pidetty kahvia, eräitä perusmetalleja (kupari, nikkeli sekä lyijy ja sinkki) ja trooppista puuta.

Toiminnallisiin vaikeuksiin ajautuneet luonnonkumijärjestö ja juuttijärjestö päätettiin lakkauttaa. EU osallistui aktiivisesti tutkimusryhmätyyppistä uutta juuttijärjestelyä koskeviin neuvotteluihin. Uusi kahvisopimus saatiin valmiiksi, ja kaakaosopimuksen uudistamista koskevat neuvottelut aloitettiin. EYn liittymisestä yhteisönä lyijyn ja sinkin tutkimusryhmään päätettiin. Trooppista puuta ja oliiviöljyä koskevien sopimusten jatkamisesta sovittiin.

Perushyödykkeiden yhteisrahaston toiminta on saanut uutta linjakkuutta meneillään olevan viisivuotisen toimintasuunnitelman avulla. Sen puolivälin tarkastelussa annettiin tuki menossa olevalle kehitystyölle, joka koskee mm. lainakäytännön lisäämistä ja projektien tulosten hyödyn saattamista entistä laajempaan käyttöön. Samalla on kiinnitetty huomiota edessä olevaan projektirahoitusvarojen hupenemiseen.

6.2.3. Energia-asiat

Energiaperuskirja (ECT), peruskirjaprosessin toteuttamisesta päättävä Energiaperuskirjakonferenssi kokoontui kuluneen vuoden aikana kaksi kertaa. Peruskirjakonferenssin alaisena toimii työryhmiä ja komiteoita, joista tärkeimmät ovat olleet Kauttakulku-(Transit-) ja Investointityöryhmät. Lisäksi on käsitelty kauppaa-, budjetti- ja energiatehokkuus- ja ympäristöasioita eri työryhmissä. Energian kauttakuljetusta koskevan laillisesti sitovan pöytäkirjan loppuunsaattamisen on todettu olevan etusijalla perussopimuksen toteuttamisessa. Joulukuun Peruskirjakonferenssissa todettiin, että neuvottelutulos on odotettavissa ensi kevätkauden aikana. Kauppakysymysten osalta on lähinnä seurattu WTO:hon kuulumattomien jäsenmaiden notifikaatiovelvoitteiden noudattamista sekä järjestetty seminaari WTO-perustaisen riitojen ratkaisumenettelyn soveltamisesta energian kauppaan. Energiaperuskirjaan liittyvän energiatehokkuutta ja ympäristökysymyksiä koskevan pöytäkirjan osalta on ao. työryhmä edelleen suorittanut eräiden jäsenmaiden energiatehokkuusohjelmien yksityiskoh-

taista tarkastelua. Toimeenpanoraportti tullaan aikanaan esittämään Kiovan ministerikonferenssille v.2003, mikä liittyy Århusin ministerikonferenssin seurantaan.

Kansainvälinen energiajärjestö (IEA), joka toimii OECD:n yhteydessä, on edelleenkin keskittynyt toiminnassaan energian huoltovarmuuteen, öljymarkkinoiden seuraamiseen ja ns. kestäväan kehitykseen liittyvään yhteistyöhön mm. Energiaperuskirjan kanssa. Tällöin on pyritty myös välttämään toimintojen päällekkäisyyttä. Kuluneen kauden aikana on todettu useiden jäsenmaiden laiminlyöneen varastointivelvoitettaan. Todettiin myös uusi trendi, jossa OPEC "on katsonut roolikseen yksipuolisesti johtaa öljyn markkinatilannetta", sekä että nyt on siirrytty tilanteeseen, jossa tuotanto ei kata kysyntää.

6.3. Suomen kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

Toimintavuonna vienninedistämisen ja investointien houkuttelun rinnalle on noussut laajemmin suomalaisten yritysten kansainvälistyminen ja niihin liittyvät kysymykset. Samalla kasvavaa huomiota ministeriön ja edustustojen toiminnassa on kohdistettu nopeasti kehittyviin talouden sektoreihin. Lukuisissa kansainvälisissä vertailuissa Suomi onkin sijoittunut kärkehen teknologian ja ns. uuden talouden osaajana. Samalla ei kuitenkaan ole unohdettu ulkoasiainhallinnon yleisen roolin kehittämistä vienninedistäjänä sekä asemamaan tai alueen kaupallis-taloudellisen kehityksen seuraajana ja analysoijana. Yritysten vientiponnistelujen tukeminen informaatiota ja kontakteja välittämällä sekä järjestämällä tapaamisia ja vierailuja on pysynyt keskeisenä edustustojen toiminnassa. Kahdenvälisen sopimusverkoston täydentämistä on jatkettu. Yleinen tarve kansainvälisen talouden ja globalisaation seuraamiseen ja vaikutusten arviointiin on kasvanut. Ministeriössä parannettiin edelleen valmiuksia globalisaatio-käsitteen ja yleensä globalisaation merkityksen selvittämiseksi. Samalla hahmoteltiin globalisaatiota koskevia linjauksia.

Kaupallis-taloudellisten intressien ajamista on jatkettu aktiivisesti käymällä kahdenvälisiä kauppaa ja taloutta koskevia konsultaatioita virkamiestasolla suomalaisyritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi kohdemaisissa (mm. Japani ja Saksa). Eräänä keskeisenä asiakokonaisuutena on ollut kaupallis-taloudellisten intressien aktiivinen turvaaminen ja edistäminen idänkaupassa. Suomi on määrätietoisesti pyrkinyt parantamaan mm. yritysten toimintaedellytyksiä Venäjällä. Vuoden aikana suomalaisyritysten vienti- ja etabloitumishankkeita on edistetty useilla ulkomaankauppaministerin johtamilla matkoilla mm. Puolaan, Intiaan, Kiinaan sekä Liettuaan ja Latviaan, Turkkiin ja Iraniin. Talouselämän piirissä nämä vierailut on koettu tärkeäksi välineeksi suhteiden luomiseksi paikallisiin päättäjiin sekä yrityksiin.

Aiemmin alkanut keskustelu vienninedistämisen resursseista ja viranomaisroolista jatkui toimintavuonna. Vuoden lopussa aloitti työnsä KTM:n asettama viennin ja kansainvälistymisen edistämisen toimikunta, joka jättää mietintönsä vuoden 2001 aikana.

7. Alueellinen yhteistyö

7.1. Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) piirissä harjoitettavan yhteistyön tavoitteet ja toiminnot jaetaan kolmeen strategiseen pilariin, jotka ovat 1) perinteinen yhteistyö Pohjoismaiden kesken, 2) Pohjoismaat ja Eurooppa/EU/ETA sekä 3) Pohjoismaat ja niiden lähialueet. Kaiken pohjoismaisen toiminnan lähtökohtana on ns. pohjoismaisen hyödyn kriteeri. Tällä tarkoitetaan, että toiminnassa on yhteispohjoismaisin ratkaisuin saavutettava enemmän hyötyä kuin kansallisesti toimittaessa.

Ministerineuvoston vuoden 2000 budjetti oli 774,4 miljoonaa Tanskan kruunua. PMN:n oman toiminnan lisäksi ministerineuvoston budjetista rahoitetaan noin 40 pohjoismaisen laitoksen ja noin 500 yhteispohjoismaisen projektin toimintaa. PMN:n pääsihteeri esitti 15.5.2000 ns. budjettianalyysin ja yhteistyöministerit päättivät 14.6.2000, että analyysi toimii pohjana yhteispohjoismaisen budjettijärjestelmän reformille.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajamaana toimi vuoden 2000 aikana Tanska. Tanskan puheenjohtajuusteema oli *Pohjoismaiset hyvinvointivaltiot*. Teeman avulla Tanska halusi kiinnittää huomiota hyvinvointivaltion perusrakenteiden säilyttämisen tärkeyteen uudistus- ja kehitystarpeiden aiheuttamien paineiden alla.

Ministerineuvoston ja EU/ETA-kysymyksiä hoitavien pohjoismaisten tahojen kesken tehdään laajaa yhteistyötä. Pohjoismaiden yhteistyöministerit tapaavat vuosittain Brysselissä EU-lähettiläänsä. Vuonna 2000 yhteistyöministereiden ja edustustojen tapaamisen aikana runsaasti huomiota saivat EU:n laajentumisprosessi, hallitusten välinen konferenssi, lainsäädännön harmonisointia käsitelleen Tampereen kokouksen seuranta ja lainsäädäntöyhteistyö. Ruotsin EU-puheenjohtajuuskauteen liittyen oltiin yksimielisiä siitä, että Pohjoismaiden tulisi hyödyntää pohjoismaisia EU-puheenjohtajuuskausia Suomen esimerkkiä seuraten pohjoismaisten teemojen saamiseksi eurooppalaiselle agendalle.

Pohjoismaainen passiunioni ja Schengen yhteistyö EU:ssa on koordinoitu siten, että Pohjoismaiden kansalaisille on pyritty takaamaan maksimaalisen liikkuvuus. Kesäkuussa 2000 järjestetyssä oikeusministerikokouksessa ministerit totesivat tyytyväisyytensä siihen, että Pohjoismaat ovat liittyneet käytännön Schengen-yhteistyöhön. Ministerit vahvistivat, että tavoitteena on Schengen-sääntöjen ottaminen käyttöön 25.3.2001 alkaen.

PMN:n lähialueyhteistyökumppaneita ovat Baltian maat ja Luoteis-Venäjä. Yhteistyöministerit asettivat helmikuussa 2000 työryhmän laatimaan ehdotuksen tarkistetuksi pohjoismaiseksi lähialuestrategiaksi. Työryhmä esitteli raportin elokuussa 2000. Raportin pääkohtia ovat yhteistyön painopisteen siirtäminen vähitellen enenevästi Venäjälle, panostusten keskittäminen suurehkoihin projekteihin, vastaanottajamaan vaikutusvallan lisääminen, eriyttäminen ja maakohtaiset ohjelmat, ohjelman koordinoinnin ja hallinnon parantaminen, tiedottamisen tehostaminen, muiden toimijoiden toiminnan huomioon ottaminen, toiminnan muotojen kehittäminen sekä tiettyihin priorisoituihin aiheisiin keskittyminen. Ministerineuvoston kokonaispanostukseen ei raportissa esitetty välittömiä muutoksia.

Kertomusvuonna järjestettiin kaksi virallista pohjoismaista pääministerikokousta: Skagenissa 8.–9.2000 sekä Reykjavikissa 5.–6.11.2000. Reykjavikin pääministerikokouksessa käsiteltiin mm. Suomen vuoden 2001 puheenjohtajuuskauden ohjelmaa, PMN:n pääsihteerin raporttia pohjoismaisen yhteistyön tilasta ja Eurooppa-kysymyksiä.

Pohjoismaiden neuvoston järjestyksessään 52. istunto järjestettiin Reykjavikissä 6.–8. marraskuuta. Pääministeri Lipponen esitteli Suomen pohjoismaisen puheenjohtajuusohjelman vuodelle 2001. Nk. viisaiden paneelin suosituksia päätettiin pohtia lähemmin ministereiden ja parlamentaarikkojen välillä pidettävässä seminaarissa. Istunnossa vallitsi yksimielisyys pohjoismaiden yhteisten intressien ajamisesta EU:ssa. Pohjoismailla on valmiutta edelleen tiivistää yhteistyötä Baltian maiden kanssa. Myös suhteet Venäjään olivat esillä istunnossa. Pohjoisen ulottuvuuden yhtenä toimintamuotona tehostetaan lähialueyhteistyötä, jonka painopiste vähitellen siirtyy Venäjän koillisosiin. Pohjoismaiden välinen puolustuspoliittinen keskustelu on lisääntynyt. Puolustusministeri Enestam antoi Pohjoismaiden neuvostolle vuosittaisen puolustuspoliittisen selonteon, jossa käsiteltiin mm. puolustusmateriaaliyhteistyötä.

Työmarkkina- ja työympäristöpolitiikan alalla järjestettiin konferenssi temalla "Pohjoismaiset hyvinvointivaltiot". Aiheeseen liittyen kirjoitettiin myös raportti Pohjolan työllisyys-tilanteesta. Yhteistyöministerit tekivät vuoden 2000 alkupuolella ehdotuksen rajaesteisiin liittyväksi toimintaohjelmaksi. Rajaesteiden aiheuttamissa ongelmissa kansalaisia pyrkii auttamaan pohjoismainen palvelupuhelin Hallå Norden. Puhelin on toiminut vuodesta 1998 alkaen, ja se saa pysyvämmän muodon vuonna 2001. Vuonna 2000 perustettiin myös kolme ns. tiedotusikkunaa (Norden i Fokus) Osloon, Tukholmaan ja Kööpenhaminaan.

Pääministereiden Kestävä Pohjola -julistuksen pohjalta PMN työsti vuoden 2000 aikana ehdotuksen kestävä kehityksen strategiaksi vuosille 2001-2020. Ympäristöteemaan liittyen järjestettiin vuoden 2000 aikana myös ministerikonferenssi turvallisista elintarvikkeista. Lisäksi kalastuksesta vastaavat ministerit sopivat kestävä kalastuksen kriteereistä. PMN solmi hallintosopimuksen Itämeren neuvoston kanssa Baltic Sea Region Energy Cooperationin (BSREC:n) ottamisesta toimintaohjelman piiriin. Pohjoismaiden energia- ja elinkeinopolitiikan virkamieskomitea on aloittanut 5 + 3 yhteistyön Baltian ministerineuvoston ja sen energiakomitean kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään Venäjän energiaviranomaisten kanssa. Pohjoismainen energiantutkimusohjelma muutettiin energiantutkimusvaliokunnaksi, joka kattaa myös Baltian maat.

Yksi Tanskan puheenjohtajuuskauden kohokohdista kulttuurialalla oli konferenssi pohjoismaisesta arvopohjasta ja identiteetistä. Ministerineuvosto teki vuonna 2000 uudet suuntaviivat yhteistyölle vapaaehtoissektorin kanssa. Washingtonissa oli esillä näyttely "Vikings - The North Atlantic Saga", joka siirtyi myöhemmin vuonna 2000 New Yorkiin ja tämän jälkeen muualle Yhdysvaltoihin.

Pohjoismainen viisaiden paneeli antoi 20.9.2000 raporttinsa "Pohjola - avoinna maailman tuulille", joka analysoi kymmentä keskeistä kehitystrendiä Pohjolassa. Globalisaation aiheuttamat vaatimukset huomioon ottaen ryhmä ehdottaa, että poliittinen yhteistyö keskittyy toimiin, jotka voivat vahvistaa pohjoismaisia hyvinvointivaltioita ja niiden kansainvälistä kilpailuasemaa sekä tukea kestävä kehitystä ja edistää yhteistä turvallisuuspoliittista panostusta. Rakenteellisesti ehdotetaan, että yhteistyössä siirrytään kolmen pilarin rakenteesta kehärakenteeseen, jossa erilaiset maantieteelliset kokoonpanot ovat mahdollisia. Ulkoasiain-, kauppaa, kehitysyhteistyö- ja puolustusministereiden ehdotetaan liittyvän ministerineuvostorakenteeseen.

7.2. Lähialueyhteistyö

Hallituksen lähialueministerivaliokunta vahvisti 26.5.2000 uuden Suomen lähialueyhteistyön toimintastrategian. Strategian tavoitteet ja toiminnan painopisteet tarkistettiin huomioiden poliittisten ja taloudellisten olosuhteiden muutokset Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa sekä EU:n Venäjä-strategia, pohjoinen ulottuvuus ja Tacis-asetuksen uudistus. Hallituksen lähialueministerivaliokunta ohjaa strategian toteutumista.

Vuoden 2000 talousarviossa lähialuevaroja oli yhteensä 231 milj. mk, josta ulkoasiainministeriön pääluokassa 181 milj. mk. Ulkoasiainministeriö valmisteli yhdessä sektoriministeriöiden sekä avun vastaanottajien kanssa vuoden 2000 käyttösunnitelman sekä vuosille 2001 - 2003 osoitetun 180 milj. markan sopimuksetekovaltuuden käytön. Valtioneuvosto päätti asiasta 27.1.2000.

Painopistesektoreita Venäjällä olivat vuonna 2000 demokratian vakiinnuttaminen ja oikeusvaltion kehittäminen, talousuudistuksen tukeminen, hallinnon ja lainsäädännön uudistamisen tukeminen, ympäristö- ja ydinturvariskien vähentäminen sekä turvallisuuden edistäminen. Baltiassa prioriteetteja olivat EU-integraation edistäminen, ympäristön suojelun ja

ydinturvallisuuden sekä yleisen turvallisuuden edistäminen. Osana kahdenvälistä yhteistyötä tuettiin kansalaisjärjestöjen omaehtoista toimintaa lähialueilla.

Yhteistyö kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten sekä EU:n rahoitusohjelmien kanssa on vuoden aikana kehittynyt myönteisesti. Vuonna 2000 noin 85 milj. markkaa lähialuevaroja ohjattiin erilaisiin yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa. Yhteistyö kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa on tuonut runsaasti yhteistyömahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Vuonna 2000 valmisteltiin uusi lähialueyhteistyön hallintomenettelyohjeisto sekä projektisuunnittelu- ja hallintaopas, joilla pyritään mm. projektien suunnitteluun ja hallintaan liittyvien menettelytapojen yhtenäistämiseen lähialueyhteistyössä. Vuoden 2001 aikana tullaan ottamaan käyttöön uudistettu lähialueyhteistyön tietojärjestelmä.

Lähialueyhteistyön laadun ja hallinnon kehittämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota mm. toteuttamalla lukuisia riippumattomia sektori- ja hankearviointeja vuosina 1998 - 2000. Vuonna 2000 valmistui laaja ympäristöhankkeiden arviointi. Arviointien tulokset osoittavat, että lähialueyhteistyö on ollut pääosin onnistunutta.

7.3. Itämeri-yhteistyö

Ulkoministerit kokoontuivat Itämeren valtioiden neuvostona (CBSS) Bergenissä kesäkuussa 2000. Muun muassa sovittiin siitä, että alueen eri kokoonpanoissa tapahtuvat ministerikokoukset vastedes ovat muodollisesti Itämeren neuvoston kokouksia.

Kertomusvuoden huhtikuussa järjestettiin Itämeren maiden pääministerikokous Koldingissa Tanskassa. Kokouksessa käsiteltiin laajalti Itämeren alueen yhteistyötä. Suomi nosti erityisesti esiin pohjoisen ulottuvuuden, ympäristökysymykset (ydinturva, Itämeren tila, Pietarin jätevedet) sekä terveystkysymykset. Pääministerit asettivat erityisen henkilökohtaisten edustajien työryhmän käsittelemään tarttuvia tauteja Itämeren alueella. Työryhmä raportoi joulukuussa 2000 (päättäneen jatkaa työryhmän työtä). Pääministerit sopivat, että kokouksen päätelmien seuranta on CBSS:n (ulkoministerit) tehtävä.

Itämeri-yhteistyön järjestelyt (lähinnä Itämeren valtioiden neuvosto CBSS) kuuluvat niihin olemassaoleviin yhteistyömuotoihin, joiden käyttöä välineinä EU:n pohjoisen ulottuvuuden hankkeiden identifiointissa ja toimeenpanossa käsiteltiin PU-toimintaohjelmassa. Itämeren neuvoston puheenjohtaja 2000-2001 Saksa käynnistikin laajan PU-työn Itämeren neuvoston ja sen lähituntumassa olevissa elimissä.

7.4. Barents-yhteistyö

Suomen vuoden kestänyt Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajuus päättyi Oulussa 14-15.3.2000 pidetyssä ulkoministerikokouksessa.

Suomen tavoitteena puheenjohtajakaudellaan oli avata uusia alueita yhteistyölle sekä pyrkiä konkreettisiin tuloksiin kehittämällä taloudellista yhteistyötä laajassa merkityksessä ml. energia, liikenne sekä metsäsektori. Kantavana teemana oli tarkastella Barentsin yhteistyötä osana Pohjoista ulottuvuutta ja pyrkiä koko alueen kehitykseen vaikuttaviin ratkaisuihin.

Barentsin metsäaloitteen käynnistäminen ja rahoitus muodostui esimerkiksi muille pohjoisen ulottuvuuden piirissä aloitettaville hankkeille. Energiaan, liikenneyhteyksien kehittämiseen ja kaupanesteiden poistamiseen liittyvää työtä toteutettiin samaa päämäärää mielessä pitäen. Uuden nuorisokysymyksiä koskevan yhteistyön käynnistäminen tapahtui myös sil-

mälläpitäen laajempaa eurooppalaista ja transatlanttista yhteyttä.

Asetetut päämäärät saatiin toteutetuiksi. Suomen toiminta Barentsin yhteistyön edistämiseksi puheenjohtajakaudellaan sai tunnustusta Oulun kokouksessa käytetyissä puheenvuoroissa.

Barentsin neuvoston ulkoministerikokousten tärkeimmäksi poliittiseksi kysymykseksi on noussut sekä Bodössä 1999 että Oulussa 2000 kansainväliset neuvottelut Venäjän ydinturvallisuudesta ja ydinjätehuollosta. Oulun kokouksen julkilausumaan saatiin Suomen eri osapuolilta tunnustusta saaneen taustatyön ansiosta sekä avunantajamaita että Venäjää tyydyttänyt muotoilu, jossa korostettiin neuvottelujen loppuunsaattamisen tärkeyttä. Saavutettu tulos vahvisti Barentsin neuvoston asemaa poliittisena foorumina Luoteis-Venäjän ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa koskevissa asioissa.

Suomen jälkeen Barentsin neuvoston puheenjohtajaksi tuli Venäjä, joka on jatkanut pohjoisen ulottuvuuden esilläpitämistä Barentsin euroarktisessa neuvostossa. Suomi on tukenut Venäjän puheenjohtajuutta erityisesti taloudellisen yhteistyön alalla.

7.5. Arktinen yhteistyö

Suomi vastaanotti Arktisen neuvoston kaksivuotisen puheenjohtajuuden Yhdysvaltojen jälkeen 12-13.10.2000 Barrow'ssa Alaskassa pidetyssä ministerikokouksessa.

Puheenjohtajuusohjelmansa mukaisesti Suomi pyrkii vahvistamaan Arktista neuvostoa arktisen sirkumpolaarisen alueen kansainvälisenä äänitorvena. Osana pohjoisen ulottuvuuden toimeenpanoa Suomi pyrkii käynnistämään myös EU:n ja Arktisen neuvoston välistä yhteistyötä.

Suomelle on tärkeää turvata hyvin edennyt arktinen ympäristöyhteistyö. Suomen puheenjohtajakauden alussa käynnistyi kaksi uutta ympäristöohjelmaa: Arktisen ympäristön tilaa koskevan arvioinnin pohjalta laadittu ympäristöhaittojen poistamista koskeva toimenpideohjelma ja Arktisten alueiden ilmaston muutoksen ja UV-säteilyn seurantaohjelma.

Kestävä kehitys on Arktisen neuvoston keskeinen toiminta-periaate. Suomi pyrkii kiinteyttämään kestävä kehitystä koskevan työn Barrow'ssa hyväksyttävän strategisen kehysohjelman alle. Taloudellista ja sosiaalista kehitystä edistäviä hankkeita käynnistyy puheenjohtajakaudella.

Suomen pyrkimyksenä on vahvistaa arktisten alueiden asukkaiden ja alkuperäiskansojen osallistumista arktisen yhteistyön kehittämiseen. Aluetason yhteistyötä pyritään vahvistamaan.

Arktisen neuvoston toiminnan vakiintuessa on ilmennyt tarvetta sopeuttaa neuvoston rakenne ja ohjelmat vastamaan paremmin yhteistyön tarpeita. Suomi on käynnistänyt arviointityön.

Puheenjohtajuutta varten ulkoministeriö on perustanut arktisen neuvoston sihteeristön, joka myös vastaa neuvoston kotisivujen ylläpidosta (www.arctic-council.org). Sihteeristön tukena toimii poikkihallinnollinen taustaryhmä, johon osallistuvat myös eduskunnan, Lapin läänin ja maakunnan, saamelaiden, tutkimuksen, elinkeinoelämän sekä luonnonsuojelujärjestöjen edustajat.

8. Länsi- ja Keski-Eurooppa

8.1. Euroopan unionin jäsenmaat

Suomen ja EU:n jäsenmaiden kahdenväliset yhteydet olivat erittäin tiiviit. Myös unionin kehittämiseen liittyen tehtiin monia kahdenvälisiä vierailuja, joiden keskeisiä aiheita olivat mm. HVK, YUTP, työllisyys ja euron käyttöönotto. Portugalin ja Ranskan EU-puheenjohdajuuDET lisäsivät luonnollisella tavalla korkean tason kahdenvälistä kanssakäymistä Suomeen ja näiden maiden kesken. Vapauspuolueen (FPÖ) osallistuminen Itävallan hallitukseen sai aikaan Portugalin johdolla päätetyt Itävaltaan kohdistuneet 14 EU-maan sanktotoimet, jotka sulkiVat Itävallan useiksi kuukausiksi mm. kahdenvälisestä hallitustason vierailuvaihdosta. Bilateraalisia kauppapoliittisia konsultaatioita järjestettiin Ranskan ja Saksan kanssa. Suomen ja Ruotsin välinen kaupanestetyöryhmä luovutti kesäkuussa raporttinsa näiden ulkomaankauppaministereille ja tiedoksi komissiolle. Vastaavanlainen työryhmä on perustettu Suomen ja Norjan välille.

Pohjois-Irlannin vuonna 1998 solmitun rauhansopimuksen täytäntöönpanossa on saavutettu tuloksia, vaikka varsin hitaasti ja aikataulusta jäljessä sekä kriisien varjostamina. Kysymys puolisolitaallisten järjestöjen aseiden luovuttamisesta on ollut rauhanprosessin vaikein kysymys. Aseiden luovutusta valvovan kolmihenkisen kansainvälisen komission jäsenenä jatkoi prikaatinkenraali Tauno Nieminen. Iso-Britannian ja Irlannin hallitukset kutsuivat presidentti Martti Ahtisaaren ja ANC:n entisen pääsihteerin Cyril Ramaphosan puolisolitaallisten järjestöjen asevarastojen ulkopuolisiksi tarkastajiksi. Tarkastajat tekivät kaksi asevarastojen tarkastusmatkaa. Aseiden tosiasiallisessa luovuttamisessa ei kuitenkaan tapahtunut edistystä.

8.2. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin

ETA-EFTA -maiden (Islanti, Norja, Liechtenstein) kanssa jatkettiin työryhmäneuvotteluja EU-lainsäädännön sisällyttämisestä ETA-sopimukseen sisämarkkinoiden toimivuuden ja tehostamisen edistämiseksi. EU-Sveitsi -sopimuspakettia koskevaa hallituksen esitystä viimeisteltiin. Komissiolle myönnettiin loppuvuodesta valtuudet neuvotella Sveitsin kanssa yhteistyösopimus yhteisöjen ja Sveitsin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muun laittoman toiminnan torjumiseksi.

8.3. Suhteet Baltian maihin

Suomen ja Baltian maiden välisessä yhteistyössä pääpaino on ollut maiden EU-jäsenyyteen valmistautumisen tukemisessa sekä kahdenvälisellä että monenkeskisellä tasolla. EU-jäsenyysneuvottelut Latvian ja Liettuan kanssa alkoivat helmikuussa 2000. Suomi on myös aktiivisesti osallistunut Viron, Latvian ja Liettuan Eurooppa-sopimusten toimeenpanoa koskevaan valmistelutyöhön.

Suomen ja Baltian maiden väliset kauppa- ja taloussuhteet ovat kehittyneet edelleen suotuisasti. Viro on itäisen Keski-Euroopan maista suurin kauppakumppani. Kauppavaihto Latvian ja Liettuan kanssa on myös jatkunut myönteisenä. Oman lisänsä taloussuhteisiin Viron kanssa tuo lisääntynyt turismi maittemme välillä. Myös matkailu Latviaan on lisääntynyt.

Suomi on aktiivisesti tukenut Viron ja Latvian venäjänkielisen vähemmistön integrointipyrkimyksiä ja kielikysymysten ratkaisua. Kahdenvälisen yhteistyön ohella tätä asiakokonaisuutta on käsitelty mm. EU:ssa ja ETYJ:ssä.

Tasavallan presidentti vieraili Virossa toukokuussa ja Viron presidentti Meri on tehnyt työvierailuja Suomeen. Latvian presidentti Vike-Freiberga vieraili Suomessa marraskuussa. Vuotuinen Pohjoismaiden ja Baltian maiden ulkoministeritapaaminen järjestettiin 29-30.8. Tanskassa, jolloin siirryttiin Pohjoismaiden ja Baltian välisessä yhteistyössä 5+3 -muo-

dostelmasta kahdeksan maan Nordic/Baltic –8 –yhteistyöhön.

8.4. Keski-Euroopan maat

Euroopan unioniin liittyvät integraatioasiat ovat edelleen pääosassa Suomen ja EU:n hakijamaasuhteissa. Suomi on tukenut Puolan, Tshekin, Slovakian, Unkarin, Romanian, Bulgarian ja Slovenian hyvin edenneitä jäsenyysneuvotteluja. Suomi on antanut jäseniksi pyrkiville maille tukea mm. jakamalla tietoa omista kokemuksistaan jäsenyysneuvotteluista ja toiminnastaan EU:n jäsenenä.

EU:n ja Keski-Euroopan hakijamaiden välillä voimassaolevien Eurooppa-sopimusten (assosiaatiosopimusten) toimeenpanossa kuluneena vuonna keskeisin asia on ollut uusista keskinäisistä maatalousmyönnytyksistä sopiminen. Toinen merkittävä alue on ollut sertifiointi, jossa EU on neuvotellut erilliset vaatimusten arviointia koskevat pöytäkirjat Tshekin ja Unkarin kanssa. Kolmas ajankohtainen ja useampaa maata koskeva asia Eurooppa-sopimusten piirissä on ollut arviointi siirtymisestä assosiaation toiseen vaiheeseen. Suomi on osallistunut EU:n piirissä Eurooppa-sopimusten toimeenpanoa koskevaan valmistelutyöhön sen kaikissa vaiheissa samoin kuin itse assosiaatioelinten kokoustyöskentelyyn.

Suomen ja Keski-Euroopan maiden kauppa on kehittynyt suotuisasti. Suomen vienti alueelle on kuluneena vuonna lisääntynyt yli 20 % ja tuonti 40 % edellisvuodesta. Kauppa on silti Suomelle runsaasti ylijäämäistä viennin ollessa kaksi kertaa suurempaa kuin tuonti.

Unkarin sekä edellinen presidentti Göncz että nykyinen presidentti Mádl vierailivat Suomessa kolmannen fenno-ugristi maailmankonferenssin yhteydessä.

8.5. Kaakkois-Eurooppa ja Länsi-Balkan

8.5.1. Kaakkois-Eurooppa (Turkki, Kypros, Malta)

Suomi on aktiivisesti seurannut alueen maiden pyrkimystä EU-jäsenyyteen, ihmisoikeuskysymyksiä sekä Kypros-prosessia. Alivaltiosihteeri Jaakko Blomberg on jatkanut toimintaansa ulkoasiainministerin Kypros -erityisedustajana.

EU päätti Helsingin huippukokouksessa ottaa Turkin jäsen ehdokkaakseen. Komissio on tämän jälkeen valmistellut lainsäädännön analyttisen tarkastelun aloittamista Turkin kanssa. Yleisten asiain neuvosto hyväksyi Turkin kumppanuusohjelman joulukuussa 2000. Turkin tulee tämän jälkeen valmistella oma kansallinen ohjelmansa EU:n lainsäädännön hyväksymiseksi. Jäsenyysneuvotteluja Turkin kanssa ei aloiteta ennen kuin maa täyttää Kööpenhaminan poliittiset kriteerit. Maan ihmisoikeustilanteessa on edelleen paljon vakavia puutteita, Kreikan ja Turkin väliset aluekiistat ovat ratkaisematta ja Turkin tulisi myötävaikuttaa aktiivisesti Kyproksen kysymyksen ratkaisuun. EU:n ja Turkin välinen assosiaationeuvoston kokous pidettiin 11.4.2000.

Ulkomaankauppaministeri Sasi vieraili 28-31.5.2000 Turkissa yhdessä liikemiesvaltuuskunnan kanssa edistämässä maiden välisiä kauppa- ja taloussuhteita.

Kyproksen EU-jäsenyysneuvottelut ovat edenneet nopeasti. Ongelmana on, ettei saaren turkkilaisyhteisö ole neuvotteluissa mukana saaren jaon vuoksi. YK on jatkanut epäsuoria neuvotteluja kiistan osapuolten kanssa saaren yhdistymisestä. Neuvotteluissa on käsitelty kaikkia asiakysymyksiä, mutta suoriin neuvotteluihin ei ole toistaiseksi ollut edellytyksiä. EU:n ja Kyproksen välinen assosiaatiokomitean kokous pidettiin joulukuussa 2000 ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen.

Jäsenyysneuvottelut ovat sujuneet hyvin myös Helsingin ryhmään kuuluvan Maltan kanssa. Komissio antoi edistymisraportissaan myönteisen yleisarvion maan edistymisestä lukuunottamatta muutamaa yksittäistä sektoria.

8.5.2. Länsi-Balkan

Länsi-Balkanin tilanne pysyi keskeisenä YUTP-kysymyksenä vuonna 2000, jolloin alueella tapahtui merkittäviä myönteisiä käännteitä Kroatian sekä Jugoslavian liittotasavallan vallanvaihdoksen myötä. EU:n ja Makedonian (FYROM) välinen vakautus- ja assosiaatiosopimus valmistui marraskuussa, ja se parafoitiin EU:n ja Länsi-Balkanin maiden (sekä Slovenian) huippukokouksessa Zagrebissa 23.11. Suomea kokouksessa edustivat sekä pääministeri että ulkoministeri. EU tuki merkittävästi Länsi-Balkanin alueen kehitystä. Suomi on osallistunut edelleen EU:n tarkkailijamission (ECMM) toimintakulujen maksamiseen sekä luovuttamalla tarkkailijoita.

Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen ensimmäinen rahoituskonferenssi pidettiin keväällä 2000. Maksulupaukset ylittivät pyydetyn summan. Suomi myönsi Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen puitteissa 10 milj. FIM pommitusten aiheuttamien ympäristövaurioiden korjaamiseen. Lisäksi annettiin yhteensä 12 miljoonan FIM maksulupaukset alueelliselle opetushankkeelle, investointien edistämiseen, poliisikoulutukseen, korruptionvastaiseen hankkeeseen sekä ihmiskaupan vastaiseen toimintaan. Määrärahaan sisältyy myös pääomasijoitus alueelliselle lainarahastolle.

Kosovon osalta jatkui rauhansuunnitelman toimeenpano ja jälleenrakennus, jota varten perustettu jälleenrakennusvirasto aloitti työnsä vuoden 2000 alussa. Suomen jälleenrakennustoiminnan toteutus käynnistyi noin 30 mmk:n tasolla. Johtavana teemana Suomen toiminnassa on paikallisten henkilöresurssien koulutus ja instituutioiden kehittäminen. Kolmevuotiset hankkeet opettajien koulutuksen ja sairaanhoitajien täydennyskoulutuksen sekä vesihallinnon kehittämisen aloilla alkoivat kesän ja syksyn aikana. Lisäksi Suomi tukee ihmisoikeuskoulutusta, kylien jälleenrakentamista ja vammaisjärjestön kehittämistä. Suomalaisen kansalaisjärjestöjen toimintaa on tuettu Kosovossa noin 0,7 mmk:lla vuonna 2000. Myös Suomen KFOR-pataljoonalla on käytössään määrärahoja paikallisten hankkeiden toteuttamiseksi.

Daytonin sopimuksen täytäntöönpano, Bosnia-Hertsegovinan talouselämän käynnistyminen ja hallinnon rakenteiden uudistaminen ovat kestäneet kauemmin kuin mihin kansainvälinen yhteisö oli varautunut.

Suomi tuki Bosnia-Hertsegovinan Korkean edustajan toimia uudistuksien läpiviemiseksi ja kansallismielisten puolueiden jarruttamispolitiikan estämiseksi. Suuria ongelmia on jäänyt ratkaistavaksi mm. asuntojen ja maan omistuskysymyksissä, talouden elvyttämisessä sekä ennenkaikkea pakolaisten paluumuuton järjestämisessä. Suomi tuki Bosnia-Hertsegovinaa kahdenvälisellä avulla, joka vuonna 2000 oli noin 15 mmk. Merkittävimmät käynnissä olevat hankkeet ovat sosiaalisektorin kehittämishanke, Sarajevon ja Doboyn kaukolämpöhankkeet, tasa-arvohanke ja opettajankoulutushanke. Doboyn sijoitetuilla suomalaisilla SFOR-joukoilla on käytettävissään varoja paikallisten hankkeiden toteuttamiseksi. Bosnia-Hertsegovinassa toimivien suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeisiin myönnettiin vuonna 2000 3,35 mmk. Suomi osallistui Bosnia-Hertsegovinan kansainvälisen hallinnon toimintaan sekondeeraamalla suomalaisia asiantuntijoita Korkean edustajan toimiston palvelukseen. Bosnia-Hertsegovinan ulkoministeri Jadranko Prlic vieraili Suomessa 1.11.2000 ja vierailun aikana allekirjoitettiin maiden välinen investointisuojausopimus sekä hallitusten välinen sopimus Suomen avusta Bosnia-Hertsegovinan opetussektorille.

Humanitaarista apua annettiin Jugoslavian liittotasavallalle kertomusvuonna 7 milj. FIM eri järjestöjen kautta. Belgradin suurlähetystöllä oli lisäksi nk. paikallisen yhteistyön määräraha (650 000 FIM), jota on käytetty mm. riippumattoman lehdistön ja ihmisoikeuksien tukemiseen. Suomi on ilmaissut myös valmiutensa lisätä kahdenvälistä apuaan JLT:lle sekä demokratian ja ihmisoikeuksien kehittämisen sektorilla että ympäristöyhteistyön alalla.

Kroatian varaulkoministeri Vesna Cvjetkovic-Kurelec vieraili Suomessa toukokuussa 2000.

Makedonian kanssa neuvoteltiin vuoden 2000 kuluessa valmiiksi investointisuoja -ja verosopimukset, jotka ulkomaankauppaministerin on määrä allekirjoittaa vierailullaan Makedoniaan 25.1.2001.

Suomi myönsi Albaniassa toimiville suomalaisille kansalaisjärjestöjen hankkeisiin vuonna 2000 0,8 mmk.

9. Venäjä ja muut IVY-maat

9.1. Venäjä

Suomen ja Venäjän väliset suhteet ovat säilyneet hyvinä ja monitahoisina. Poliittisia ongelmia ei ole ollut. Esille tulleet käytännön ongelmat - esimerkiksi maantiekuljetusten osalta - on hoidettu viranomaisten välisten toimivien yhteyksien avulla.

Suomen ja Venäjän välinen vierailuvaihto on ollut tiivistä. Tasavallan Presidentti teki virallisen vierailun Moskovaan kesäkuussa. Pääministeri Lipponen vieraili Venäjällä kesä- ja syyskuussa, ulkoministeri Tuomioja huhtikuussa ja ulkomaankauppaministeri Sasi maaliskuu-, touko-, marras- ja joulukuussa. Ammattiministerivierailuja oli useita.

Suomi on vaikuttanut aktiivisesti EU:n ja Venäjän välisten suhteiden kehittämiseen, erityisesti poliittisen ja taloudellisen dialogin vahvistamiseen. Suomi on pyrkinyt edistämään Unionin yhteisen Venäjä-strategian toimeenpanoa sekä edesauttamaan erityisesti energiadialogin käynnistämistä. Suomi on korostanut, että yhteistyön on oltava avointa ja pitkäjänteistä ja että kaikilla jäsenvaltioilla on voitava olla mahdollisuus osallistua siihen.

Suomi on kiinnittänyt erikseen huomiota siihen, että EU:n ja Venäjän välisten suhteiden kehittäminen on nähtävä myös merkittävänä osana pohjoista ulottuvuutta.

Lokakuussa Pariisissa järjestettyä EU:n ja Venäjän välistä huippukokousta on pidetty suhdekehityksen ja strategisen kumppanuuden huipentumana. Huippukokouksessa oli esillä nimenomaan energiadialogi sekä muun muassa Tshetshenian tilanne, josta ensimmäistä kertaa syntyi yhteisymmärrystä ja yhteinen julkilausuma.

Suomen ja Venäjän hallitusten välisen talouskomission puheenjohtajatapaaminen pidettiin joulukuussa Pietarissa. Maidemme välisten kaupallis-taloudellisten suhteiden kehittämisessä keskeinen dialogia on liittynyt rajanylityksen ja tullauksen yksinkertaistamiseen, Venäjän verotuksen kohtuullistamiseen, alihankinta- ja logististen ja informaatioverkkojen kehittämiseen mm. Eurorussia-ohjelman osalta, imateriaalioikeuksien suojan parantamiseen, lupamenettelyihin liittyvän hallinnon tehostamiseen sekä Venäjän lainsäädännön, erityisesti sertifiointin ja standardisoinnin harmonisointiin EU:n vastaavien säädösten kanssa.

Suomen ja Venäjän Federaation välinen sopimus Suomella entiseltä Neuvostoliitolta oleivi-

en velkasaatavien osittaisesta hoitamisesta allekirjoitettiin 28.11.2000 Helsingissä. Sopimuksen voimaasaattamista koskeva Tasavallan Presidentin asetus astui voimaan 20.12.2000. Konversiosumma muodostuu sopimuksessa eritellyistä Suomen ja Venäjän välisen 4. ja 5. vakautussopimuksen USD-määräisistä velkaeristä. Noin USD 32 miljoonan USD:n arvoiset konvertoitavat velat irrotetaan Pariisin klubin vakauttamissopimusten piiristä vuosittain Finnveran avaamalle korottomalle erityistilille. Toimivaltaiset viranomaiset, Suomessa kauppa- ja teollisuusministeriö ja opetusministeriö, sopivat toimitettavien hankkeiden kokonaisluettelosta sekä hankkeiden arvosta. Hanke-esitykset edustavat teknis-tieteellisiä pääasiallisesti tutkimukseen ja koulutukseen suuntautuvia laite- ja palvelutoimituksia kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön hallinnonalalle. Toimitukset tapahtuisivat vuosina 2001-2003.

9.2. Muut IVY-maat ja Mongolia

IVY-alueen (pl. Venäjä) ja Mongolian yhteiskunnallisen uudistumisprosessin ja demokraattisen valtiojärjestelmän kehittäminen, samoin kuin kyseisten maiden taloudellinen kehitys ja pyrkimykset integroitua kansainväliseen yhteisöön, ovat vaatineet jatkuvaa ja tiivistä seuranta. Nämä näkökohdat sekä Suomen ja alueen maiden välisten suhteiden edistäminen ovat olleet keskeisesti esillä kaikessa Suomen ja kyseisten maiden välisessä vuorovaikutuksessa, korkean tason tapaamisissa ja virkamiestason konsultaatiokäytännössä. Kaikkein keskeisimmän näitä suhteita on kuitenkin sekä tarkasteltu että toteutettu Euroopan Unionin toiminnan puitteissa.

IVY-alueen maiden yhteiskunnallisen kehityksen edistämiseen on pyritty vaikuttamaan mm. laajamittaisella vaalien tarkkailutoiminnalla, johon Suomi on osallistunut kansainvälisten järjestöjen, eritoten ETYJin, Euroopan Unionin ja Euroopan Neuvoston puitteissa. Niiden kautta on myös seurattu alueen maiden ihmisoikeustilannetta.

Alueen maiden taloudellista kehitystä on pyritty edistämään vahvistamalla niiden yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden uudistamista. Tähän on pyritty mm. ohjaamalla kehitysyhteistyövaroja tämänkaltaiseen toimintaan sekä osallistamalla EU:n TACIS-rahoituksen entistä tarkoituksenmukaisempaan ohjaukseen. Suomen ja alueen maiden välinen kahdenvälinen kauppavaihto on edelleen varsin vähäistä - alle puoli prosenttia Suomen kokonaiskauppavaihdosta. V. 2000 Suomen ja Ukrainan kauppa toipui edellisvuonna tapahtuneesta Suomen viennin romahduksesta: v. 2000 kymmenen ensimmäisen kuukauden aikana Suomen vienti Ukrainaan oli 528 milj FIM, noin 50 milj FIM enemmän kuin v. 1999 vienti. Tuonti on pysytellyt samalla noin 81 milj FIM tasolla. Kakkossijalla on Kazakstan: vienti 304 milj., tuonti 434 milj FIM.

Euroopan Unionin keskeisimpänä instrumenttina yhteistyössä IVY-alueen maiden kanssa ovat Kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (PCA). Ne on tehty kaikkien muiden IVY-maiden kanssa lukuunottamatta Tadžikistania, jossa rauhanprosessi on edelleen kesken. Ukrainan ja Moldovan sopimukset tulivat voimaan v. 1998, Georgian, Armenian, Azerbaidžhanin, Kazakstanin, Kirgisian ja Uzbekistanin sopimukset Suomen puheenjohtajuuskauden alkaessa 1.7.1999. Valko-Venäjän sopimuksen ratifiointiprosessi on jäädytetty maan demokraatiavajeen ja huonon ihmisoikeustilanteen vuoksi. Valko-Venäjän tilanteesta ovat kantaneet huolta niin EU, ETYJ kuin Euroopan Neuvostokin. Turkmenistanin kanssa allekirjoitettiin 10.11.1999 interim-sopimus, jonka mukaisesti PCA-sopimuksen kauppapoliittiset osat saatettiin voimaan.

Euroopan Unionin harjoittama yhteistyö kattaa luonnollisesti koko IVY-alueen, mutta Ukrainana on noussut unionin keskeisimmäksi toimintakumppaniksi. Suomen puheenjohtajakaudella hyväksyttyä Ukraina-strategiaa on toteutettu v. 2000 aikana puheenjohtajien työohjel-

mien mukaisesti.

Vuoden 2000 aikana Suomi on antanut IVY-alueen maille, pl. Venäjä, ja Mongolialle humanitaarisena apuna yhteensä 11,15 milj FIM. Apu on kanavoitu ensisijaisesti Punaisen Ristin ja YK-järjestöjen kautta. Kirgisia on Suomen kehitysyhteistyökumppani, ja Suomi tuki Kirgistanissa olevia kehitysyhteistyöhankkeita v. 2000 noin 4 milj FIM:n edestä.

Kahdenvälinen vierailuvaihto: Mongolian ulkoministeri Nyamosor Tuya vieraili Suomessa 10-11.2.2000. Suomen ja Mongolian TTT-sekakomissio pidettiin Ulaanbaatarissa 29.5.2000. Armenian ulkoministeri Vartan Oskanjan vieraili Suomessa 26-28.10.2000.

10. Aasia

Suomen ja Aasian maiden välinen kanssakäyminen jatkoi vilkastumistaan vuonna 2000. Kahdenvälisissä suhteissa vierailuvaihto Kiinan kanssa oli omaa luokkaansa, monenväliseen yhteistyöhön (ASEM, EU-ASEAN) Suomi osallistui EU-jäsenmaana.

Aasian poliittinen tilanne oli yleisesti ottaen varsin myönteinen. Jopa historiallisena tapahtumana voidaan pitää Koreoiden välistä huippukokousta ja jännityksen lieventymistä Korean niemimaalla. Aivan vuoden loppupuolella myös Intian ja Pakistanin suhteissa oli rekisteröitävissä myönteistä liikettä. Eri Aasian maiden sisäisten ongelmien ja väkivaltaisuuksien tai ihmisoikeustilanteen osalta ei kuluneena vuonna tapahtunut merkittävää kehitystä puoleen tai toiseen.

Alueen taloudellinen kehitys jatkui myönteisenä useimpien maiden osalta, samoin Suomen taloussuhteet näiden maiden kanssa. Kuitenkin on selvää, että useissa maissa talousuudistukset ovat jääneet puolitiehen ja talouskasvun pohja ei siten ole niin tukeva kuin toivoa voisi.

10.1. Koillis-Aasia

Suomen ja Kiinan välisten suhteiden kehitys jatkui erittäin hyvänä. Maidemme välinen korkean tason vierailuvaihto jatkui erittäin vilkkaana ja huipentui maidemme välisten diplomaattisuhteiden 50-vuotispäivän juhlistamiseen lokakuussa, jolloin ministerit Heinonen ja Hemilä osallistuivat juhlapäivän yhteydessä suurlähetystömme Pekingissä järjestämiin seminaareihin, joilla edistettiin talouselämämme ja Suomen tunnettavuutta yleensäkin Kiinassa. Muista vierailuista on syytä mainita myös ulkomaankauppaministeri Sasin vierailu Kiinassa maaliskuussa: Hongkongiin, Etelä-Kiinaan ja Pekingiin suuntautunut vienninedistämismatka saavutti suuren mielenkiinnon Suomalaisten yritysten keskuudessa. Kiinahan on jo Suomen viennin suurin vastaanottajamaa Aasiassa.

Kahdenvälisistä yhteistyöhankkeistamme voidaan tässä yhteydessä mainita erityisesti maidemme välinen oikeusalan yhteistyö, jonka jatkosta vuosille 2001-2003 allekirjoitettiin sopimus marraskuussa Pekingissä: Tämän ulkoasiainministeriön rahoittaman ja oikeusministeriön hallinnoiman yhteistyön tarkoituksena on tukea Kiinan kehittymistä oikeusvaltioksi. Oikeusvaltiokehitys tuo mukanaan ihmisoikeustilanteen parantumisen lisäksi myös sen, että ulkomaalaisten, ml suomalaisten, yritysten toimintaympäristö Kiinassa paranee talouslainsäädännön selkiytymisen myötä.

Suhteemme Japaniin ovat myös kehittyneet suotuisasti vuonna 2000. EU-puheenjohtajuuksiemme kireän aikataulun siirtämät kahdenväliset poliittiset ja kaupallis-taloudelliset konsultaatiomme pidettiin loppuvuonna. Myös korkean tason vierailuvaihdoissa Suomeen saatiin

harvinainen kunnia toimia keisari-parin vierailun isäntänä toukokuussa.

Korean niemimaan poliittinen tilanne on kehittynyt myönteisesti vuonna 2000. Koreoiden välinen lähentyminen johti Etelä-Korean presidentin Kim Dae Jungin ja Pohjois-Korean johtajan Kim Jong Ilin huippukokoukseen Pjongjangissa 13.-15.6.2000.

Suomi solmi diplomaattisuhteet molempien Koreoiden kanssa jo vuonna 1973. Suomella on ollut avoin keskusteluyhteys sekä Etelä- että Pohjois-Koreaan, mikä on helpottanut yhteydenpitoa Korean niemimaalle ja tiedon saamista sulkeutuneesta Pohjois-Koreasta. Useat EU-maat ja muut teollisuusmaat ovat vasta vuonna 2000 tehneet päätöksen diplomaattisuhteiden solmimisesta Pohjois-Korean kanssa.

Etelä-Korea isännöi Aasian ja Euroopan johtajien ASEM III -kokousta Soulessa 19.-21.10.2000. Suomen valtuuskuntaa johti tasavallan presidentti Tarja Halonen.

10.2. Kaakkois-Aasia

Vuosi 2000 on ollut poliittisesti vaikea Filippiineille. Maan luotettavuus yhteistyökumppanina on kärsinyt maata kohdanneiden skandaalien johdosta. Kahden suomalaisen matkailijan joutuminen panttivangeiksi Filippiineille nosti julkisuuteen yhden Kaakkois-Aasian turvallisuus- ja poliittisista ongelmista sekä Suomen kehitysavun Etelä-Filippiineille. Alueelliset eriarvoisuudet, vähemmistöjen asema ja eri muslimisissijärjestöjen väkivaltaisuus on pitkään vaikeuttanut Mindanaon tilannetta. Kehitysyhteistyön puitteissa jatkettiin neljän kahdenvälisen hankkeen toteutusta, joista yksi kohdistui Mindanaon rauhanprosessin tukemiseen. Suomen kauppasuhteet Filippiinien kanssa ovat lisääntyneet voimakkaasti. Filippiinit on noussut Suomen neljänneksi suurimmaksi vientimaaksi Aasiassa.

Laos vakuutti viimeisessä apuryhmän kokouksessa jatkavansa edelleen talouspolitiikassa siirtymistä markkinatalouteen tähtäimenä päästä eroon vähitenkehittyneiden maiden joukosta 20 vuodessa. Maan toimenpiteet ovat olleet ristiriitaisia ja tulokset varsin vaatimattomia. Suomi on päättänyt, että pitkäaikainen tuki metsäsektorille on katkolla, koska Laosin hallitus ei ole hyväksynyt metsien hoidon ja myynnin siirtymistä pois valtiolta kylien tehtäväksi. Suomi tarkkailee tilannetta eikä käynnistä uusia kehitysyhteistyöhankkeita, mutta jatkaa toistaiseksi muiden sovittujen hankkeiden tukemista.

Suomen ja Kambodzhan välinen yhteistyö on lisääntynyt viime vuosina maan poliittisen tilanteen rauhoittumisen myötä. Yhteistyöllä pyritään tukemaan hallituksen kehittämissuunnitelmia. Inhimillisten ja taloudellisten voimavarojen puute vaikeuttaa kuitenkin kehityspyrkimyksiä. Suomen hankkeet suuntautuvat pääasiassa maankäytön kehittämiseen ja ihmisoikeuksien parantamiseen.

Thaimaassa sijaitsevia Suomen tukemia organisaatioita ovat Aasian tekninen instituutti ja ASEM:n puitteissa perustettu Aasian ja Euroopan ympäristötekniikan keskus. Jälkimmäisen kanssa on käynnistetty ympäristötietoisuuden edistämisprojekti.

Indonesiassa jatkuu vuosien 1998 ja 1999 poliittisten ja taloudellisten murrosten jälkeinen tila, johon liittyy tiettyä epävarmuutta. Vuoden 1999 vapaiden vaalien merkitystä poliittisena käännekohtana ja demokraattisen kehityksen alkuna ei voi vähätellä, mutta samalla korostuvat myös jäljellä olevien ongelmien määrä ja mittasuhteet. Indonesian ongelmiin kuu-

luvut myös alueelliset kriisit kuten Aceh, Molukit, Irian Jaya/Länsi-Papua. Kansainvälisen yhteisön edun mukaista on tukea edelleen Indonesian kehityksen myönteisiä suuntauksia. Presidentti Tarja Halonen tapasi Indonesian presidentin Abdurrahman Wahidin lokakuussa ASEM-kokouksen yhteydessä Soulissa. Kehitysyhteistyöministeri Satu Hassi vieraili Indonesiassa 7-8.6.2000. Suomen vienti Indonesiaan on joillain toimialoilla alkanut elpyä, vaikka rahoitusongelmat estävätkin suuret investoinnit ja kauppa on edelleen murto-osa talouskriisiä edeltäneestä tasosta.

Suomi jatkoi Itä-Timorin itsenäistymiseen tähtäävän YK-johtoisen väliaikaishallinnon ja "kansakunnan rakentamisen" tukemista. Väliaikaishallinnolta on kulunut paljon energiaa oman infrastruktuurinsa kehittämiseen ja hallinnon miehittämiseen. Nyt jälleenrakentaminen ja paikallisen osaamisen kehittäminen ovat päässeet jo suhteellisen hyvään vauhtiin, mutta haaste on edelleenkin mittava. Tavoitteena on, että Itä-Timorin instituutiot olisivat vuoden 2001 lopussa siinä kunnossa, että maan itsenäistyminen olisi mahdollista. Kehitysyhteistyöministeri Satu Hassi vieraili Itä-Timorilla 9-11.6.2000.

Burma/Myanmarin sisäinen tilanne jatkui heikkona. EU kiristi yhteistä kantaansa huhtikuussa. Tavoitteena EU:n politiikassa on, että maan hallitus suostuisi rakentamaan vuoropuheluun oppositiopuolue NLD:n sekä etnisten vähemmistöjen kanssa. Maanpaossa olevan NCGUB -oppositiohallituksen ulkoministeri Bo Hla Tint vieraili Suomessa joulukuussa ja tapasi ensimmäisiä burmalaisia kiintiöpakolaisia sekä ulkoministeriön virkamiehiä. ILO asetti historiansa ensimmäiset sanktiot Myanmaria kohtaan, jotta tämä lopettaisi pakkotyön ja työvoiman pakkosiirrot maan sisällä.

10.3. Etelä-Aasia

Jännitys kahden Etelä-Aasian suuriman valtion, Intian ja Pakistanin välillä jatkuu. Ydinkoekiden jälkeinen asevarustelu ja pitkittynyt riita Jammu ja Kashmirin asemasta myrkyttää näiden maiden välisiä suhteita. Ulkovaltojen vetoomuksista huolimatta maiden välinen poliittinen vuoropuhelu on jumissa. Myönteistä poliittista kehitystä ennakoi Intian aloittamat neuvottelut kashmirilaisten vapautusjärjestöjen kanssa ja Intian loppuvuodesta ilmoittama yksipuolinen aselepo alueella. Pakistan on luvannut noudattaa poliittista ja sotilaallista pidättyväisyyttä Kashmirin jakavalla valvontalinjalla.

Suomen ja Intian välinen taloudellinen sekakomitea kokoontui Helsingissä parin vuoden tauon jälkeen. Ulkomaakauppaministeri Kimmo Sasi vieraili kaupallisen valtuuskunnan kanssa Intiassa ja Intian teleliikenneministeri kävi Suomessa. Maiden välinen kauppa on kääntynyt kasvuun, mutta ei vielä vastaa Intian valtaviin markkinoiden potentiaalia.

Pakistanin sotilasvallankaappauksen jälkeen maan sisäpoliittinen tilanne jatkui epävakana ja ulkopoliittisesti Pakistan on erityksissä. Suomen ja Pakistanin välillä ei toteutunut korkean tason vierailuja.

Afganistanin epävakaa tilanne muodostaa uhkan koko alueen rauhalle ja turvallisuudelle. Terrorismin pelko ja Afganistanista lähtevä huumeiden salakuljetus heijastuu kielteisesti koko maailmaan. Euroopan Unionin jäsenmaana Suomi tukee YK:n rauhanponnisteluja Afganistanissa ja tukee YK:n ja EU:n ponnisteluja maan ihmisoikeustilanteen parantamiseksi. Eduskunnan ihmisoikeusryhmän valtuuskunta vieraili Afganistanissa huhtikuussa. Suomi antoi 11 miljoonaa markkaa humanitaarista apua Afganistanin sisällissodasta kärsivälle väestölle. Afganistan oli Suomen humanitaarisen avun toiseksi suurin yksittäinen vastaanottajamaa.

Nepalissa viisi vuotta sitten alkanut maolaisen vallankumousliikkeen toiminta on jatkunut

ja johtanut sekä maolaisten että hallituksen ihmisoikeusrikkomuksiin. Suomi toi huolensa tästä esille viime vuonna sekä avunantajamaiden kokouksessa että kahdenvälisesti. Nepal on Suomen kehitysyhteistyössä yksi suurimpia yhteistyömaita.

10.4. ASEM, ASEAN, ARF

Aasia-Eurooppa -kokousprosessissa (ASEM) pidettiin kolmas huippukokous Soulessa Etelä-Koreassa 20.-21.10.2000. Suomea edusti Tasavallan presidentti ja valmistelevalle ministerikokouksessa ulkoministeri. Kokouksen pääteemoiksi nousivat Korean niemimaan positiivinen kehitys sekä maailmanlaajuistuminen etuineen ja haittoineen. Yhteistyöohjelmia koulutuksen, tieteen ja teknologian saralla päätettiin lisätä maanosien välillä.

ASEM -prosessissa Suomi on yhteistyökumppani Kiinan kanssa kestävän metsätalouden alalla ja Korean kanssa on tarkoitus yhteistyössä kehittää sähköistä kaupankäyntiä Aasiassa ja Euroopassa.

ASEANin (Kaakkois-Aasian maiden järjestö) ja EU:n yhteistyö korkeimmalla, ulkoministeritasolla saatiin käynnistettyä kolmen vuoden, Burma/Myanmarin ASEAN -jäsenyydestä johtuneen tauon jälkeen. EU:n ja ASEANin 13. ulkoministerikokous pidettiin joulukuussa Vientianessa, Laosissa.

Vuonna 1994 perustetusta ASEAN Regional Forumista (ARF) on kehittynyt Aasian ja Tyynenmeren alueen laaja turvallisuuspoliittinen keskustelufoorumi, jossa ASEAN-maiden johdolla Aasian ja sen kannalta keskeiset maat ml. Venäjä sekä Yhdysvallat, Kanada, EU, Australia ja Uusi-Seelanti voivat käydä vuoropuhelua Aasiaa ja sen alialueita koskevista turvallisuus- ja yhteistyökysymyksistä. Suomi järjesti (EU-puheenjohtajuuskauden perintönä) "Approaches to Confidence Building"-seminaarin Helsingissä 2.-4.10.2000 Indonesian yhteispuheenjohtajuudella. Seminaarilla pyrittiin alueellisten esimerkkien ja kokemusten kautta kehittämään ARF:in luottamusta lisäävien toimien käsittelyä. Osanottajina oli ARF-maiden ulkoasiain- ja puolustushallinnon sekä myös sotilaskoulutusinstituuttien edustajia. ARF:n CBM-keskustelussa seminaari oli merkittävä askel eteenpäin.

11. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka

Vuoden 2000 lopulla pidetyssä Lähi-idän aluekokouksessa käynnistettiin ministeriön sisäinen valmistelu koko aluetta koskevan strategian valmistelu. Sen puitteissa pyritään suunnitelmallisesti edistämään suhteitamme alueen maihin kriittisen intressivertailun pohjalta. Etujamme arvioidaan poliittisten, kaupallistaloudellisten ja kehitysyhteistyösuhteitamme kokonaisuuden pohjalta.

11.1. Lähi-idän rauhanprosessi

Vuoden 1999 lopulla Suomen EU-puheenjohtajuuskauden lopulla syntynyt toiveikkuus neuvotteluratkaisuun pääsemisestä sekä palestiinalaisraiteella että Syyrian/Libanonin raiteella ei lopulta johtanut tuloksiin. Neuvottelukosketus Israelin ja Syyrian välillä päättyi pian umpikujaan kummankin osapuolen pitäessä tinkimättömästi kiinni kannastaan, erityisesti Golanin rajakysymyksessä. Presidentti Hafez al-Assadin kuolema merkitsi neuvottelujen uudelleenaloittamisen siirtymistä toistaiseksi. Israelin vetäytyminen Etelä-Libanonista YK:n päätöslauselman 425 mukaisesti oli kuitenkin merkittävä edistysaskel. Syyria ja Libanon ovat kuitenkin pyrkineet pitämään rajakysymystä edelleen avoinna YK:n valvomasta rajan merkitsemisestä huolimatta. Libanon ei ole ottanut maan eteläosia sillä tavoin valvontaansa kuin päätöslauselma edellyttäisi. UNIFILin läsnäolo on näissä oloissa jatkunut, jopa vahvistettuna. Suomella oli UNIFILissä noin 500 rauhanturvaajaa. YK ja EU ovat pyrkineet

painostamaan Libanonia tekemään osuutensa päätöslauselman 425 täytäntöönpanossa, jotta UNIFILin läsnäoloa voitaisiin vähentää ja valmistella sen asteittaista vetäytymistä.

Palestiinalaisraiteella toiveet neuvotteluratkaisuun pääsystä kasvoivat Barakin ja Arafatin presidentti Clintonin kutsusta Camp Davidissä käymien rauhanneuvottelujen seurauksena. Sopimukseen ei tosin päästy, mutta ensimmäistä kertaa voitiin käydä neuvotteluja myös Jerusalemin asemasta löytäen siihen jopa kompromissin elementtejä. Tämä toi kuitenkin arabimaat ja koko islamilaisen yhteisön tiiviimmin mukaan neuvotteluprosessiin. Barakin kauden alussa sovittuja määräaikoja sopimukseen pääsulle ei pystytty noudattamaan. YK:n juhlayleiskokouksen yhteydessä syyskuussa 2000 pyrittiin korkean tason neuvotteluihin pääsemään vielä eteenpäin neuvotteluissa. Kun viimeinen määräaika 13.9.2000 oli ohitettu, toiveikkaus alkoi haihtua ja turhautuminen voittaa alaa. Jerusalemin Temppelellyvurelta alkunsa saanut palestiinalaisten kansannousu käynnisti väkivaltakierteen, jota alueella ei oltu koettu vuosiin. Kansainvälisen yhteisön toimista huolimatta väkivaltaisuuksia ei ole saatu kokonaan lakkaamaan. Euroopan Unioni on joutunut ottamaan asiaan kantaa useampaan kertaan. EU:n Korkea Edustaja Javier Solana on mukana kansainvälisessä tutkimuskomissiossa, joka ryhtyi loppuvuodesta selvittämään väkivaltaisuuksien syitä ja mahdollisuuksia niiden estämiseen. Presidentti Clintonin joulun alla esittämät parametrit rauhanneuvottelujen käynnistämiseksi uudelleen ovat palauttaneet korkean tason neuvotteluyhteyden Israelin ja palestiinalaisten välille. Toiveet sopimukseen pääsystä ennen presidentti Clintonin virkakauden päättymistä ja Israelin pääministerivaaleja helmikuussa 2001 alkoivat kuitenkin osoittautua turhiksi. Euroopan Unioni pyrkii keskusteluillaan osapuolten ja Yhdysvaltain kanssa selvittämään, miten unioni voisi olla parhaiten hyödyksi väkivaltaisuuksien lopettamiseksi ja miten rauhanneuvotteluja voitaisiin parhaiten yhteistoimin edistää.

Tieto Israelin pääministerinvaalista helmikuussa 2001 ja Yhdysvaltain presidentinvaihdos jättivät avoimeksi sen, miltä pohjalta rauhanneuvotteluja voidaan jatkaa seuraavan vuoden puolella.

11.2. Välimeriyhteistyö

Portugalin puheenjohtajakauden päättäneessä Feiran Eurooppaneuvostossa hyväksyttiin EU:n Välimeren aluetta koskeva yhteinen strategia, jonka valmistelussa oli Suomen puheenjohtajakaudella edistytty varsin pitkälle. Välimeren vakaussopimuksen valmistelu, jossa niin ikään Suomen puheenjohtajakaudella oli edistytty erittäin hyvin, oli sen sijaan lähes pysähdyksissä. Marokon assosiaatiosopimus tuli voimaan 1.3 ja Israelin assosiaatiosopimus 1.6.2000.

Ranskan puheenjohtajakauden huipentumaksi tarkoitettu Marseillen ulkoministerikokous 15.-16.11. 2000, josta vielä syyskuussa toivottiin huippukokousta, oli vähällä peruuntua Lähi-idän tilanteen takia. Lopulta vain Syyria ja Libanon jättivät osallistumatta. Näkemysten kärjistymisen takia Välimeren vakaussopimuksen hyväksymisestä Marseillessa oli pakko luopua. Tulokset jäivät odotettua vähäisemmiksi, kokouksen tärkein anti oli EU:n halukkuus ja valmius lisätä ponnistelujaan rauhan palauttamiseksi Lähi-itään. Niin poliittisen kuin taloudellisenkin vuoropuhelun lujittamistarve tunnustettiin, samoin tarve kehittää yhteistyötä oikeus- ja sisäasiain aloilla. MEDA II rahoitusviiteluvuksi vuosille 2000-2006 hyväksyttiin 5.35 mrd euroa.

Algeriassa presidentti Bouteflikan kansallinen sovintopolitiikkaa armahduslakeineen ei ole johtanut väkivaltaisuuksien lakkaamiseen. Tilanne on edelleen huolestuttava. Marokossa uusi kuningas ja hallitus ovat painottaneet aikaisempaa enemmän ihmisoikeuskysymyksiä. Kehitys on kuitenkin hidasta. Marokon ja Algerian suhteita hiertävä Länsi-Saharan kysymys on yhä vailla ratkaisua. Kansanäänestyksen toimeenpanosta Länsi-Saharan itsenäisyy-

destä ei ole vielä kukaan tietoa. Libyan osalta pakotteiden poistuttua asevientikieltoa lukuunottamatta on tarjoutunut tilaisuus suhteiden kehittämiseen. Ulkoasiainministeri Tuomioja vieraili maassa vastaanottamassa Jolon suomalaiset panttivangit. Myös kauppapoliittisen osaston päällikön johtama liikemiesvaltuuskunta teki vierailun maahan vientimahdollisuuksien selvittämiseksi.

11.3. Persianlahden alue

Suomi ja Euroopan unioni ovat pyrkineet jatkamaan rakentavaa dialogia Iranin kanssa tavoitteena uudistuspolitiikan tukeminen ja Iranin parempi integrointi kansainväliseen yhteisöön ja sen pelisääntöjen noudattamiseen. Tilanne maassa on kuitenkin jatkunut epävarmana. Erityisesti ihmisoikeustilanne on vaatinut useampaan otteeseen Euroopan Unionin ja sen jäsenten puuttumista asioihin. Tietojen saanti on ollut hankalaa, mutta toisaalta kansainvälisen yhteisön toimilla on ollut vaikutusta viranomaisen toimintaan. Ihmisoikeudet otettiin esille myös ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasin Iranin vierailulla, vaikka kyseessä oli ennenkaikkea vienninedistämismatka. On valitettavaa, että uudistusmielisten voimien voitto Iranin parlamentissa ei ole heijastunut toivotulla tavalla ihmisoikeustilanteeseen. Vuoden 2001 kesäkuussa pidettävät presidentinvaalit ovat olleet omiaan kiihdyttämään uudistusmielisten ja ääriuskonnollisten voimien valtataistelua. Parlamentin toimintamahdollisuudet ovat olleet valitettavan pienet.

Kymmenen vuotta voimassa olleet Irakin vastaiset pakotteet eivät ole johtaneet toivottuun tulokseen, varmuuteen Irakin asevarastojen tuhoamisesta ja asetuotannon rajoituksista. Humanitaarinen tilanne on jatkunut huonona YK:n ohjelmista huolimatta. Salakuljetuksella on yhä enemmän kierretty pakotteita. YK:n pääsihteerin ja Irakin hallituksen edustajan keskusteluissa Irak ei sulkenut kokonaan pois yhteistyötä päätöslauselman 1284 toimeenpanemiseksi. Ainakaan toistaiseksi uusi YK:n asevalvontaelin UNMOVIC ei ole kuitenkaan maahan päässyt. Myös humanitaariset lennot Irakiin erityisesti arabimaista ovat lisääntyneet merkittävästi. Muullakin tavoin YK:n pakotekomitean merkitys on ollut vähenemään päin. YK:n turvallisuusneuvostossa Yhdysvallat ja Iso-Britannia sekä toisaalta Ranska, Venäjä ja Kiina ovat olleet eri linjoilla Irakin pakotteiden soveltamisesta. Eräät maat, mm. Sveitsi, ovat päättäneet lähettää uudelleen diplomaattisen edustajansa Bagdadiin. Myös Suomella on ollut eräitä virkamiestason keskusteluja irakilaisien kanssa tilanteesta informoitumiseksi. Bagdadissa vieraili alkuvuodesta suomalainen teollisuusvaltuuskunta, jossa oli mukana myös ulkoasiainministeriön virkamiesedustus. Kyseessä oli uusi avaus tällä tasolla Irakin vastaisten pakotteiden oltua voimassa yhdeksän vuotta ja humanitaarisen tilanteen maassa heikennyttä jatkuvasti.

11.4. Vierailuvaihto ja kehitysyhteistyö

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden aikaisen tiiviin vierailuvaihdon jälkeen vuonna 2000 ei toteutunut muita ministerivierailuja kuin ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasin vierailu Iraniin. Ministeri Sasi osallistui myös Marseillessa pidettyyn Barcelona-prosessin ulkoministerikokoukseen. Lähi-idän väkivaltaisuuksien puhjettua eräitä Israeliin suunniteltuja vierailuja jouduttiin lykkäämään. Suomeen tehtiin yksi ministerivierailu Israelista Lähi-idän rauhanprosessiin liittyen.

Suomen kehitysyhteistyö Egyptin ja palestiinalaisalueiden kanssa jatkui osapuilleen entisellä tasolla. Ministeriössä laadittiin myös maa- ja järjestöanalyysi yhteistyöstämme alueen maiden kanssa, joka toimii tulevien määrärahopäätösten pohjana. Suomen ja palestiinalaishallinnon lähtökohtana on tukea Lähi-idän rauhanprosessia, jonka onnistumiselle ulkoinen apu palestiinalaisalueille on korvaamattoman tärkeää. Apu tähtää asukkaiden elinolosuhteiden parantamiseen ja hallinnon kehittämiseen. Vuonna 2000 Suomen kahdenvälinen hanke-

ja ohjelmakohtainen apu Länsirannan ja Gazan alueelle oli noin 25 miljoonaa markkaa. Lisäksi Suomi on tukenut UNRWA:n kautta palestiinalaispakolaisten olosuhteiden kohentamista 11 miljoonalla markalla vuosittain.

12. Yhdysvallat, Kanada ja Latinalainen Amerikka

12.1. Yhdysvallat ja Kanada

EU-puheenjohtajakautemme jälkeen myös Yhdysvaltoihin ja Kanadaan liittyvien asioiden hoitamisessa palattiin normaalitilanteeseen, kun vetovastuu siirtyi ensin Portugalille ja myöhemmin Ranskalle. Kuten aiemmin, merkittävä osa tarkastelujaksolla käsitellyistä kysymyksistä ohjautui EU:n transatlanttisen yhteistyön asialistan kautta, jonka edistämiseen Suomi osallistui aktiivisesti. Suomen suhteet Yhdysvaltoihin ja Kanadaan ovat hyvät ja ongelmattomat. Vuoden aikana toteutuneet vierailut tarjosivat tilaisuuden niiden edelleen syventämiselle.

Tasavallan presidentti Halonen vieraili huhtikuussa Washingtonissa, jossa hän osallistui pohjoismaisen viikkinäyttelyn avajaisiin. Vierailuun sisältyi kahdenväliset tapaamiset presidentti Clintonin, ulkoministeri Albrightin ja apulaisulkoministeri Talbottin kanssa. Vierailuun osallistuivat myös ulkoasiainministeri Tuomioja ja kulttuuriministeri Lindén. Pääministeri Lipponen vieraili niinkään huhtikuussa New Yorkissa sekä Suomi-collegessa Michiganissa. Osallistuessaan syyskuussa New Yorkissa YK:n yleiskokoukseen vieraili ulkoasiainministeri Tuomioja myös Piilaaksossa Kaliforniassa. Lokakuussa ulkomaankauppanministeri Sasi oli Suomen edustajana New Yorkin Skandinavia-talon avajaisissa sekä em. viikkinäyttelyn New Yorkin -osuuden avajaisissa.

Yhdysvaltain globaaliasioista vastaava varaministeri Loy vieraili maaliskuussa Helsingissä ja Oulussa Barentsin neuvoston kokouksessa.

EU:n ja Yhdysvaltain välisen uuden transatlanttisen agendan (NTA) toimeenpanoa jatkettiin. EU:ta eri tasojen (valtionpäämiehet, ministerit, virkamiehet) lukuisissa tapaamisissa edustivat kuten aiemminkin komissio ja puheenjohtajamaa tai -troikka. Portugalin puheenjohtajakauden EU-USA-huippukokous pidettiin 31.5. Queluzissa, jossa sovittiin konsultatiivisen bioteknologiafoorumin perustamisesta sekä yhteistyöstä tarttuvien tautien torjumiseksi Afrikassa, todettiin edistys tietosuojaan koskeneiden kysymysten osalta (safe harbour-järjestely) ja annettiin julkilausumat Kaakkois-Euroopan vakauttamisesta ja WTO:sta. Ranskan puheenjohtajakauden päätteeksi 18.12. pidetyssä Washingtonin huippukokouksessa hyväksyttiin julkilausumat, jotka koskivat Kaakkois-Eurooppaa, aseviennin transparensia ja valtioiden vastuuta, Afrikan tartuntatauteja sekä vaihtoehtoista riitojenratkaisua (ADR) ja kuluttajien luottamuksen lisäämistä sähköiseen kaupankäyntiin (eConfidence). Huippukokouksessa allekirjoitettiin korkea-asteen koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöohjelman jatkosopimus vuosille 2001 - 2005.

EU:n ja Yhdysvaltain välisiä suhteita hiertävissä kauppakiistoissa (esim. banaanien ja hormonilihan tuonti EU:hun, Yhdysvaltain ulkomaankauppayhtiöitä koskeva lainsäädäntö) ei päästy tarkastelujaksolla aktiivisista pyrkimyksistä huolimatta ratkaisuihin. Tarkastelujaksoson lopulla nousivat esille hankkeet NTA:n uudistamisesta ja EU:n ja Yhdysvaltain talouskumppanuusohjelman (TEP) toiminnan arvioinnista.

Suomen ja Kanadan välinen vierailuvaihto tarkastelujaksolla oli vähäistä. Kanadan intiaani- ja pohjoisten asioiden varaministeri Serasini vieraili helmikuussa Helsingissä ja Rovaniemellä. Sen sijaan virkamiestason vierailuja varsinkin Kanadasta Suomeen tehtiin useita.

Myös EU:n ja Kanadan välillä järjestettiin molemmilla puheenjohtajuuskausilla lukuisia tapaamisia eri tasoilla. Portugalin puheenjohtajakauden huippukokous pidettiin Lissabonissa 26.6.2000. Siellä hyväksyttiin julkilausumat inhimillisen turvallisuuden edistämistä sekä WTO:sta ja edistymisraportti yhteistyöstä sähköisen kaupan alalla sekä raportti EU:n ja Kanadan välisen kaupallis-taloudellista yhteistyötä ohjailevan ns. kauppa-aloitteen (EC-TI) edistymisestä. Ottawassa 19.12. pidetyssä Ranskan puheenjohtajakauden huippukokouksessa hyväksyttiin julkilausumat ESDP:stä, kehitysyhteistyöstä, yhteistyöstä oikeus- ja sisäasioissa sekä satelliittinavigointiyhteistyöstä (Galileo). Myös Ottawassa allekirjoitettiin korkea-asteen koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöohjelman jatkosopimus vuosille 2001 - 2005. Lisäksi hyväksyttiin ECTI:n edistymisraportti.

12.2. Latinalainen Amerikka ja Karibia

Suomen kanssakäyminen Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden kanssa on lisääntynyt huomattavasti Suomen EU-jäsenyyden myötä. Alueen vauraimmat kansantaloudet tarjoavat kiinnostavia kaupankäynnin mahdollisuuksia. Suomen kehitysapu on kohdistettu alueen köyhimpiin maihin, ennen kaikkea Keski-Amerikkaan. Köyhyys, sosiaalinen epätasa-arvo ja väkivalta ovat alueen suuria ongelmia. Monissa maissa demokratiakehitys takeltelee, joskin ihmisoikeustilanteessa on tapahtunut hienoista paranemista.

Vuonna 2000 kansainvälisen yhteisön huomiota kiinnitettiin aktiivisesti Kolumbian rauhanprosessiin. Järjestettiin useita nk. Kolumbian tukiryhmän kansainvälisiä kokouksia sekä kansallaisjärjestöjen ja Kolumbian hallituksen yhteinen kokous Costa Ricassa. Vaikka esim. EU on omalta osaltaan korostanut kaikkien konfliktin osapuolten rauhanprosessiin osallistumisen välttämättömyyttä on tilanne Kolumbiassa muuttunut yhä vakavammaksi ja väkivalta on lisääntynyt. Perun viime vuoden vaaleihin liittyvien epäkohtien ja lokakuun korruptiopaljastusten jälkeen presidentti Alberto Fujimori syrjäytettiin ja tilalle astui väliaikainen hallitus Valentin Paniaguan johtamana (entinen YK:n pääsihteerin Javier Perez de Cuellar pää- ja ulkoministerin virassa). Kesällä 2000 järjestetyissä Venezuelan vaaleissa presidentti Hugo Chávez vahvisti asemansa edelleen. Chávezin toiminta sananvapauden kiristämiseksi ja opposition toiminnan vaikeuttaminen on herättänyt huolta maailmalla. Chávez on lisännyt Venezuelan yhteyksiä Kuubaan. Meksikossa demokratia vahvistui tuntuvasti, kun 71 vuotta maata hallinnut institutionaalinen vallankumouspuolue (PRI) siirtyi syrjään vaalitappion jälkeen ja presidentiksi nousi oikeistokeskustalaisen PAN-puolueen ehdokas Vicente Fox Quesada. Samalla siirryttiin todelliseen monipuoluejärjestelmään.

Vilamourassa Portugalissa järjestettiin 24.2.2000 EU:n ja Rio-ryhmän 9. ulkoministerikokous. Ministerit korostivat ensimmäisen valtion- ja hallitusten päämiesten Rio de Janeirossa vuonna 1999 pidetyn huippukokouksen merkitystä. Tässä yhteydessä mainittiin erityisesti Rion huippukokouksen korkean tason virkamiesten seurantatyöryhmän kokous Tuusulassa samana vuonna. Vilamouran kokouksen puitteissa järjestettiin myös EU:n ja Andien yhteisön ulkoministerien tapaaminen. EU:n komissio ehdottaa alueitten välisen yhteistyön painottamista ihmisoikeuksiin, informaatioteknologiaan sekä köyhyyden vähentämiseen. Jäsenmaiden intresseissä on myös koulutusalan yhteistyön lisääminen.

Kaupan kannalta kiinnostavia maita ovat etenkin Meksiko, Argentiina, Brasilia ja Chile. Näitten kanssa taloudellinen yhteistyö on tiivistymässä ja suuret odotukset kohdistuvat erityisesti informaatioteknologian alan yhteistyöhön. EU:n ja Meksikon välinen taloudellista kumppanuutta, poliittista yhteensovittamista sekä yhteistyötä koskeva nk. globaalisopimus saatettiin voimaan Suomessa marraskuun lopulla. Sopimukseen sisältyvien vapaakauppajärjestelyjen ansiosta Suomen ja Meksikon välisen kaupan odotetaan lisääntyvän huomattavasti tulevaisuudessa. EU:n ja Mercosur-maiden (Argentiina, Brasilia, Uruguay ja Paraguay) välisissä assosiaatiosopimusneuvotteluissa käytiin toinen neuvottelukierros Brysselissä ja

kolmas kierros Brasiiliassa. Neuvotteluissa on päästy jo keskustelemaan sopimuksen tekstipohjasta alkutekstien, poliittisen ja taloudelliseen yhteistyön sekä institutionaalisen rakenteen osalta. Sopimuksen alkukappaleissa painotetaan alueitten yhteistä kulttuuriperimää sekä ihmisoikeuksien ja demokratian merkitystä. Vastaavat sopimusneuvottelut käytiin myös EU:n ja Chilen välillä. Molemmissa neuvotteluissa EU:n tavoitteena on pyrkimys kohti vapaakauppaa.

Kehitysyhteistyön painopiste oli edelleen Keski-Amerikassa ja Perussa maksatusten noustessa lähes 79 miljoonaan markkaan. Suurin yksittäinen tuen saaja oli Nicaragua, jonka kanssa tehtiin yhteistyötä ympäristö-, metsä- ja sosiaalisektoreilla sekä keskus- ja paikallishallinnon kehittämiseksi. Tulevaisuudessa pyritään entistä enemmän keskittämään apua tietyille sektoreille, ennen kaikkea ympäristöalan projekteihin sekä alkuperäiskansoja ja kaksikielisyyttä tukeviin hankkeisiin, ja hyödyntämään yhdessä maassa saatuja kokemuksia muissa alueen maissa.

Vierailuvaihtoa oli kertomuskaudella suhteellisen vähän. Tasavallan Presidentti Tarja Halonen osallistui Chilen presidentin Ricardo Lagosin virkaanastujaisiin maaliskuussa. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta kävi Kuubassa huhtikuussa. Kuuban varaulkoministeri Angel Dalmaun vierailun yhteydessä syyskuussa käytiin poliittiset konsultaatiot maitten välillä. Marraskuussa käytiin neuvotteluja Suomen ja Kuuban välisestä investointisuojausopimuksesta, mutta sopimusta ei vielä saatu valmiiksi. Brasilian tietoliikenneministeri Pimenta de Veiga kävi Suomessa lokakuussa. Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho osallistui hallituksen edustajana Meksikon uuden presidentin Vicente Fox Quesadan virkaanastujaisiin.

Argentiinan ja Suomen välillä solmittiin kertomuskaudella sopimus kahdenkertaisen verotuksen estämisestä.

Huhtikuussa osallistuttiin kehitysyhteistyöosaston järjestämään Lattarit läheisiksi -kulttuuritapahtumaan. Lokakuussa professori Klaus Törnudd teki luentomatkan Chileen, Argentiinaan ja Uruguayhin aiheenaan Euroopan integraatiokehitys, EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen. Samalla hän kertoi Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisista ratkaisuista. Latinalaisen Amerikan tarjoamia kaupallisia mahdollisuuksia esiteltiin marraskuussa talousseminaarissa, jonka pääpuhujana oli Amerikan kehityspankin pääekonomisti Eduardo Lora. Kolumbian tilanteesta keskusteltiin joulukuussa järjestetyssä Kolumbia-kollokviossa mm. kolumbialaisten asiantuntijoiden alustusten pohjalta.

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

EU:n ja Afrikan valtioiden historiallinen huippukokous järjestettiin huhtikuun alussa Kairossa. Kokouksen valmistelut oli aloitettu Suomen puheenjohtajuuskaudella ja Suomi oli mukana valmisteluissa vielä puheenjohtajakauden jälkeenkin. Kairossa hyväksyttiin yhteinen julistus ja toimintasuunnitelma. Samalla sovittiin, että toimintasuunnitelman toteutuksen seuranta varten perustetaan korkean tason virkamiestyöryhmä, joka kokoontuu aina tarvittaessa. Suomi lupautui valmistelemaan seuranta varten ympäristöä koskevan aloitteen.

Saharan eteläpuolisen Afrikan kriiseihin ei saatu yhteenkään lopullista ratkaisua vuoden 2000 aikana. Edellisvuonna solmittu Kongon demokraattisen tasavallan rauhansopimus on edelleen toimeenpanematta, samoin Sierra Leonen rauhansopimus. Burundin rauhansopimusneuvottelut jatkuvat edelleen, nyt Etelä-Afrikan entisen presidentin Nelson Mandelan johdolla.

Etiopian ja Eritrean rajakiistassa saatiin vihdoinkin aikaan vihollisuudet lopettanut sopimus, mutta toimeenpano etenee hitaasti. Toimeenpanoa valvovat YK:n joukot (UNMEE) aloittivat sijoittautumisen rintamien väliin ja myös suomalaisia on mukana tarkkailuryhmässä.

Somalian pitkään jatkunut sekasorto sai osittaisratkaisun, kun Djiboutin presidentin järjestämän konferenssin lopputuloksena saatiin valituksi Somalialle parlamentti ja myöhemmässä vaiheessa myös presidentti. Entisen liittovaltion yhdistyminen ei kuitenkaan näytä kovin valoisalta.

Suomen puheenjohtajakaudellaan avaama kriittinen dialogi Sudanin kanssa käytiin päätökseen. Jonkinasteista edistymistä Sudanin tilanteesta voitiin havaita, mutta dialogia jatketaan. Kenian johdolla käytävät pitkän sisällissodan rauhanneuvottelut etenevät vaivalloisesti.

Sierra Leonen kriisin pitkittymisen taustalla ovat maan mineraalirikkaudet, joiden hallinnasta myös Liberian presidentti Taylor on halunnut päästä osalliseksi ja tästä syystä on tukenut RUF-kapinallisleikkettä ja rikkonut YK:n asettamia sanktioita (aseiden vienti, timanttikauppa).

Vuoden mittaan Zimbabwen tilanne kääntyi yhä huonompaan suuntaan. Maatilojen laitton takavarikko jatkui, samoin osallistuminen Kongon sotaan ja maan talous ajautui kriisiin. Suomi lähetti vaalitarkkailijoita Zimbabwen vaaleihin kesäkuussa; EU:n ja muiden maiden vaalitarkkailijat pystyivät vaikuttamaan siihen, että vaalit sujuivat kohtuullisen rauhallisesti huonosta ennusteesta huolimatta.

Mosambikia koettelivat suurtulvat, joiden tuhojen lieventämiseksi Suomikin lähetti maahan hätäapua. Loppuvuodesta poliittinen tilanne kääntyi huolestuttavaksi opposition ja hallituksen välien kärjistyttyä. Neuvotteluyhteys kuitenkin säilyi.

Suomi joutui kutsumaan suurlähettiläänsä pois Windhoekista Namibian viranomaisten pyynnöstä. Hallitus edelleen harkitsee, mihin toimiin aiotaan tilanteen johdosta ryhtyä. Tansaniassa lokakuussa järjestetyt toiset monipuoluevaalit eivät tuoneet ratkaisua Sansibarin tulehtuneeseen tilanteeseen, vaan hallituspuolueen ja opposition luottamuspuola jatkuu edelleen. Suomi pyrki säilyttämään keskusteluyhteyden Sansibarin hallitukseen voidakseen vaikuttaa myönteisesti tilanteen laukeamiseen.

Suomi on pyrkinyt yhdessä Euroopan unionin muiden jäsenmaiden kanssa vaikuttamaan kriisien rauhanomaiseen ratkaisuun ja korostanut Afrikan maiden omaa vastuuta kestävästä lopputuloksesta aikaansaamiseksi. EU ei ole halunnut ryhtyä välittäjäksi kriiseissä. Sen sijaan EU on korostanut OAU:n ja muiden alueellisten järjestöjen (ECOWAS, SADC, IGAD) merkitystä kriisien hallinnassa ja ehkäisyssä sekä tukenut näiden järjestöjen toimia rauhanponnisteluissa.

Suomen kehitysyhteistyön yhteistyömaita alueella olivat vuonna 2000 Etelä-Afrikka, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Sambia ja Tansania, jotka ovat pitkäaikaisia yhteistyömaita. Projektiyhteistyötä oli myös Burkina Fason kanssa. Yhteistyömaiden poliittisen tilanteen takia yhteistyöneuvotteluja ei käyty Etiopiassa eikä Keniassa. Maaneuvottelut käydään poikkeuksetta laajan laajan asialuettelon pohjalta. Tällöin nousevat esiin demokratia ja ihmisoikeudet, tasa-arvokysymykset, hyvä hallinto, korruption vastainen taistelu ja kansalaisyhteiskunnan täysipainoinen osallistuminen yhteiskunnan toimintaan.

III.

Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa

HE 204/1995 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.3.1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

EU asioiden komitean oikeudelliset kysymykset -jaosto on käsitellyt yhteisön tekemien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä. Jaosto kannattaa pyrkiä laatia selkeät säännöt yhteisön kannan määrittelemisestä yhteisön tekemän kansainvälisen sopimuksen mukaisen toimielimen päätökseen. Periaatteena tulisi olla, että sopimuksen hyväksymistä käsiteltäessä kartoitettaisiin kussakin tapauksessa erikseen sopimuksen sisällön ja sopimuksen mukaisten toimielinten päätösvallan perusteella tarve ottaa hyväksymispäätökseen tarkempia säännöksiä menettelystä, jolla yhteisön kanta sopimuksen toimielimen päätöksiin määritellään. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että jaettuun toimivaltaan tai jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvien sopimusmääräysten osalta otetaan jäsenvaltion toimivalta asianmukaisesti huomioon yhteisökantaa määriteltäessä. Jäsenvaltioiden valtiosääntöjen edellyttämien kansallisten menettelyjen helpottamiseksi jäsenvaltion ja yhteisön välisen toimivallan jakoa tulisi pyrkiä selkeyttämään.

Kun asiaa käsitellään EU -asioiden valmistelun yhteydessä ja ulkoasiainministeriö siten seuraa lausuman toteutumista, asia ei tässä vaiheessa anna aiheutta muihin toimenpiteisiin

Säädöshierarkian toteuttaminen HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

1) Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että kysymys säädöshierarkian toteuttamisesta on yhteydessä komission asemaa täytäntöönpanossa koskeviin ratkaisuihin HVK:ssa. Myös kysymys toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta, erityisesti säädösten täytäntöönpanotoimivallan jaosta komission ja kansallisten viranomaisten välillä, vaikuttaa asiassa otettavaan kantaan. Tämän takia lopullisen kannan muodostaminen asiaan ei ole mahdollista ennen kuin eri ratkaisuvaihtoehdot on yksityiskohtaisemmin selvitetty HVK:ssa.

Asia ei ole noussut HVK-neuvotteluissa varsinaisesti esille. Hallitus ei pidä säädöshierarkian luomista tarpeellisena.

Eduskunnan lausuma liittyy vuosina 1996-1997 neuvoteltuun Amsterdamin sopimukseen, joka tuli voimaan 1.5.1999. Hallituksen antamia vastauksia ei ole tässä vaiheessa tarpeen muuttaa tai täydentää. Siltä osin kuin samat kysymykset esiintyivät vuoden 2000 hallitusten välisessä konferenssissa, kysymyksiin palataan vuoden 2000 hallitusten välistä konferenssia koskevan hallituksen esityksen yhteydessä sekä hallituksen vastatessa tätä hallitusten välistä konferenssia koskeviin eduskunnan lausumiin

EU-päätösten julkaisemista ja perustelemista koskevan perustamissopimuksen 190 artiklan täydentäminen*Selonteko 1/1996 vp**Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

2) Valiokunta edellyttää päätösten julkaisemista ja perustelemista koskevan perustamissopimuksen 190 artiklan täydentämistä viittauksilla niihin laajasti vaikuttaviin perustamissopimuksen artikloihin, joiden osalta ehdotuksessa olisi aina oltava perustelut unionin laaja-alaisen päämäärien huomioon ottamisesta ehdotuksessa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Eläintensuojelu HVK:ssa*Selonteko 1/1996 vp**Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

3) Valiokunnan mielestä HVK:ssa tulisi ottaa eläinsuojelun korkean tason velvoittava määräys perustamissopimukseen.

Hallitus tukee HVK-neuvotteluissa tehtyä esitystä, jonka mukaan eläinsuojelu otettaisiin osaksi Rooman sopimusta sisällyttämällä eläinsuojelu sopimuksen 3 artiklaan. Valiokunnan lausuma ei tässä vaiheessa anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Liikunnan sääntely HVK:ssa

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

4) Valiokunnan mielestä tulisi liikunnan osalta pyrkiä nykyisen kulttuurin koskevan perustamissopimuksen artiklan (128 artikla) kaltaiseen sääntelyyn. Ratkaisu merkitsisi yhtäältä liikunnan erityisluonteen tunnustamista kansainvälisiä ulottuvuuksia omaavana vapaana kansalaistoimintana ja estäisi toisaalta lainsäädännön yhdenmukaistamisen ja muun toimielinten epäoikeutetun puuttumisen liikunta-alan toimintaan.

Hallitus tukee mahdollista esitystä rajoitetusta toimivallasta, jonka yleisenä tavoitteena on liikunnan edistäminen sekä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön kehittäminen liikunta-alalla. Asia ei tässä vaiheessa anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

EY:n perustamissopimuksen 235 artiklan soveltaminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

5) Valiokunnan mielestä 235 artiklan kaltainen joustava järjestely tarvitaan myös tulevaisuudessa. Kuitenkin olisi 235 artikla palautettava vastaamaan alkuperäistä tarkoitustaan, mikä edellyttäisi vanhentuneen käsitteen yhteismarkkinat korvaamista sisämarkkinoiden käsitteellä. Samalla olisi analysoitava ne tapausryhmät, joissa artiklaan on jouduttu turvautumaan sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseen objektiivisesti liittymättömissä tapauksissa. Näitä tapauksia varten olisi perussopimukseen otettava täsmällisen toimivaltaperustanosoitavat erityismääräykset.

Perustamissopimuksen 234 artiklan soveltamisalaa on HVK-neuvotteluissa käsitelty vain siltä osin, tulisiko sitä muuttaa korvaamalla yksimielisyysvaatimus määräänemmistöllä tai vahvistetulla määräänemmistöllä. Hallituksen mukaan artiklaa ei tältä osin pidä muuttaa.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Varautuminen talous- ja rahaliittoa (EMU) koskevien kysymysten esiintuloon HVK:ssa

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

6) Valiokunta katsoo, että Suomen tulee varautua talous- ja rahaliiton lähentymisperusteita, aikataulua ja muita edellytyksiä koskevien kysymysten esiintuloon myös HVK:ssa. Valiokunta korostaa, että EMUn toteuttaminen Maastrichtin sopimukseen kirjatussa aikataulussa ei saa olla sellainen poliittinen itseisarvo, jonka takia lähentymisperusteiden ja aikataulun yhteensovittamisvaikeudet ratkaistaisiin oikeudellisesti arvostelua herättävällä tavalla tai rahaliiton taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset sivuuttaen.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Yhteisön liittyminen Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

7) Valiokunta edellyttää, että Suomi asettaa tavoitteekseen yhteisön liittymisen Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja tämän edellyttämien perussopimusmuutosten toteuttamisen HVK:ssa.

Hallitus on ajanut perusoikeuksien suojan vahvistamista erityisesti siten, että Euroopan yhteisö liittyisi Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen ja että tämän edellyttämät sopimusmuutokset toteutetaan HVK:ssa. Valiokunnan lausuma ei siten tässä vaiheessa anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Syrjinnän kieltäminen ja sukupuolten välinen tasa-arvo

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

8) Valiokunta yhtyy selonteossa syrjinnän kieltämisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon osalta omaksuttuihin tavoitteisiin. Samalla se viittaa syrjintäkiellon ulottuvuuden ja muotoilun osalta suuren valiokunnan lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Hallitus on kannattanut syrjintäkiellon kirjaamista EU:n perussopimukseen. Hallitus on toiminut aktiivisesti sukupuolten välisen tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi. Peruslinjauksissa on korostettu tosiasiallisen tasa-arvon edistämistä ja läpäisyperiaatteen sisällyttämistä yhteisön kaikkeen toimintaan. Hallitus pitää tärkeänä, että perustamissopimus sallii positiivisten erityistoimenpiteiden käyttämisen tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi.

Asian ei edellä todetun johdosta katsota edellyttävän muita toimenpiteistä.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Oikeuksien sisällyttäminen unionin kansalaisuuteen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

9) Valiokunnan käsityksen mukaan unionin kansalaisuuteen ei tulisi sisällyttää sellaisia oikeuksia, joiden sisällön osalta lainsäädäntövalta kuuluu jäsenvaltioille tai joiden toteutumista unioni tai jäsenvaltiot eivät voi tosiasiaassa taata. Unionin kansalaisuuteen liittyvien sosiaalisten oikeuksien osalta valiokunta viittaa perustuslakivaliokunnan kantaan, jossa todetaan tarve tarkastella näitä oikeuksia yhteydessä unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseen.

Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain 15.6.1998. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.1998 ja sopimusta koskeva ratifioimisasiakirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Amsterdamin sopimus tuli voimaan 1.5.1999 kaikkien jäsenvaltioiden ratifioitua sopimus.

EY:n perustamissopimus sisältää määräykset unionin kansalaisuudesta (artiklat 17-22), jotka lisättiin EY:n perustamissopimukseen Maastrichtin sopimuksella ja joita täydennettiin Amsterdamin sopimuksella. Amsterdamin sopimuksella korvattiin EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvun 117-120 artikla uusilla määräyksillä, jotka perustuvat EY:n perustamissopimukseen liitettyyn sosiaalipolitiikkaa koskevaan pöytäkirjaan (nro 14) sisältyvään sosiaalipolitiikkaa koskevaan sopimukseen. Unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseksi komissio on antanut esitykset syrjinnän torjumiseksi Amsterdamin sopimuksen artiklan 13 määräysten mukaisesti. Yhteistä työllisyysstrategiaa on kehitetty Amsterdamin sopimuksen määräysten perusteella. Lisäksi neuvosto on päättänyt vahvistaa jäsenvaltioiden väliseen vuoropuheluun perustuvaa yhteistyötä sosiaalisen suojelun uudistamiseksi ja parantamiseksi olemassa olevan perustamissopimuksen puitteissa.

Perusoikeuksia koskevia määräyksiä vahvistettiin Amsterdamin sopimuksella. Kölnin Eurooppa-neuvosto (3.-4.6.1999) päätti, että unionin nykyisessä kehitysvaiheessa on tarpeen laatia perusoikeuksia käsittelevä peruskirja, jotta perusoikeuksien ensiarvoisen tärkeää merkitystä ja niiden kattavuutta unionin kansalaisten kannalta lujitettaisiin näkyvästi. Peruskirjassa on tarkoitus käsitellä vapautta ja tasa-arvoa koskevia oikeuksia sekä menettelyä koskevia perusoikeuksia sellaisena kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johdettuina yhteisöoikeuden yleisperiaatteina.

Peruskirja sisältäisi ne perusoikeudet, jotka kuuluvat ainoastaan unionin kansalaisille ja sitä laadittaessa on Eurooppa-neuvoston päätöksen mukaan myös otettava huomioon taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet sellaisina kuin ne sisältyvät Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan ja työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevaan yhteisön peruskirjaan, sikäli kuin ne eivät ole ainoastaan unionin toiminnan tavoitteiden perustana. Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaan peruskirjaan kootaan Euroopan unionin tasolla voimassaolevat perusoikeudet. Peruskirjan antamisen jälkeen on aikanaan pohdittava, tulisiko se sisällyttää EU:n perussopimuksiin.

Uusien oikeuksien sisällyttäminen unionin kansalaisuuteen edellyttää hallitusten välistä konferenssia ja EY:n perustamissopimuksen muuttamista. Uusien oikeuksien sisällyttämisestä unionin kansalaisuuteen ei ole käyty keskustelua. Edellä mainittujen yksittäisten hankkeiden valmistelun ja käsittelyyn osallistumisen lisäksi asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

HVK:ssa III pilarin osalta esille tulevat vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

10) Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selontekoa yksityiskohtaisempia tietoja HVK:ssa III pilarin osalta esille tulevista vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista, jotta eduskunta voi ottaa kantaa tämän keskeisen yhteistyöalankehitykseen ennen sitä koskevien Suomen neuvottelukantojen vahvistamista.

Valtioneuvosto antoi 1.11.1966 eduskunnalle Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välistä konferenssia koskevan selvityksen konferenssissa esille tulleista III pilarin vaihtoehdoista. Valiokunnan lausuma ei näin ollen anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Sosiaalinen ulottuvuus

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

11) Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kannanottoon ja tähdentää erityisesti sosiaalipöytäkirjan ja siihen liittyvän sopimuksen saattamista kaikkia jäsenvaltioita velvoittavaksi, jotta nykytilanteesta johtuva päätöksentekojärjestelmän monimutkaisuus ja kilpailuolojen vääristyminen voitaisiin korjata.

Hallitus on HVK-neuvotteluissa ajanut sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan ja liitesopimuksen sisällyttämistä kaikki jäsenvaltiot kattavasti perussopimukseen. Hallitus on ajanut sosiaalista ulottuvuutta myös asiakohdan "muut politiikat" yhteydessä.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Ympäristöasioiden huomioonottaminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

12) Valiokunta kannattaa ympäristönäkökohdan sisällyttämistä perustamissopimukseen kirjaamalla siihen hyvä ympäristö EU:n kansalaisoikeudeksi, kestävä kehityksen periaate ja korkean ympäristönsuojelun taso yhteisöpolitiikkojen täytäntöönpanossa sektoreittain sekä ympäristövaikutusten arvioinnin tulosten käyttövelvoite

rahastojen toiminnassa.

Ottaen huomioon ympäristötavoitteiden keskeisyyden valiokunta edellyttää Suomen toimivan siten, että ympäristönsuojelun sekä ympäristö- ja energiaverotuksen vähimmäistasoa koskevat ratkaisut voidaan tehdä määräenemmistöllä. EY:n perustamissopimuksen 100 artiklan 4 kohdan mukaisesti mahdollisuus unionin sääntöjä tiukempaa kansalliseen normistoon tulee turvata ja ympäristönsuojelun ensisijaisuus tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen nähden on tunnustettava.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamisopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamisopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Avoimuuskysymys

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

13) Valiokunta edellyttää, että Suomen ensisijaisen tavoitteen tulee avoimuuskysymyksessä olla kansalaisten tiedonsaanti oikeuden ja siihen liittyvän asiakirjajulkisuuden turvaaminen. Neuvoston äänestyksiin liittyen tulee jäsenvaltioiden äänestyskäyttäytyminen ja annetut äänestysseilytykset ja muut julistukset julkistaa.

Hallitus on toiminut aktiivisesti avoimuuskysymyksessä. Tavoitteena on ollut, että avoimuusperiaate tunnustetaan tavoitetasolla unionisopimuksen A artiklassa ja uusi, avoimuutta koskeva 192 a artikla sisällytetään EY:n perustamissopimukseen. Suomi on ajanut kolmiportaista järjestelmää, jonka mukaan EY:n perustamissopimukseen sisällytetään erityinen avoimuusartikla, jota täydennetään avoimuutta koskevalla neuvoston asetuksella. Asetuksella luodaan yksi yhteinen kaikkia yhteisön toimielimiä sitova ja työjärjestyksiä hierarkisesti korkeamman tasoinen yhteisölaainsäädännön normisto. Toimielimet täydentäisivät asetusta omilla työjärjestyksissään.

Suomi tukee esitystä, jonka mukaan neuvoston toimiessa lainsäätäjän ominaisuudessa äänestystulos ja äänestysseilytykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan poikkeuksetta.

Asia ei edellä todetun johdosta anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Perussopimusten saattaminen ajan tasalle ja kansalaisille entistä paremmin ymmärrettävään muotoon

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

14) Valtioneuvoston selonteossa kannatetaan perussopimusten saattamista ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Valiokunta korostaa tämän asian tärkeyttä. Jäsenvaltioiden välille olisi voitava luoda hankkeen onnistumisen edellyttämää luottamusta, jotta asiaan liittyvät epäilykset ja vaikeudet voitaisiin voittaa.

Hallitus pyrkii siihen, että nykyiset perussopimukset saatetaan ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Tätä tarkoitusta varten neuvoston sihteeristö ja jäsenvaltioiden edustajat ovat perustaneet sopimustekstien yksinkertaistamista ja konsolidointia käsittelevän työryhmän, joka raportoi pohjatyöstään maaliskuun 1997 aikana.

Ulkoasiainvaliokunnan kannanotto ei tässä vaiheessa anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Toissijaisuusperiaatetta koskevan pöytäkirjan täsmentäminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

15) Valiokunta esittää, että mahdollisessa toissijaisuusperiaatetta koskevassa pöytäkirjassa täsmennettäisiin myös, mitä vaatimuksia suhteellisuusperiaatteesta seuraa yhteisön yksinomaisen toimivallan piirissä harjoitettavalle sääntelylle. Pöytäkirjassa olisi myös selkeästi tuotava ilmi, että se ei rajoita jäsenvaltioiden ja unionin velvollisuutta huolehtia ympäristö- ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden kaltaisten perustamisso-
pimusten tavoitteiden toteuttamisesta.

Hallitus on kannattanut toissijaisuusperiaatteen selkeyttämistä ja asianmukaisen soveltamisen varmistamista siten, että Edinburghin julistuksen pohjalta laadittava pöytäkirja läheisyysperiaatteesta sisällytettäisiin perussopimuksiin. Asian käsittely ei tässä vaiheessa edellytä muita toimenpiteitä.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Kansallisten parlamenttien yhteistyön institutionalisointi

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

16) Valiokunta suhtautuu torjuvasti jäsenvaltioiden kansallisten parlamenttien yhteistyön institutionalisointiin. Toissijaisuusperiaatteen soveltamisen valvonta ei poliittisesta tärkeydestään huolimatta anna aihetta muuttaa tätä periaatekantaa. Valiokunta suhtautuu jäsenvaltioiden valtiosääntöautonomian turvaamiseen liittyvien perusteiden nojalla kielteisesti myös siihen, että toissijaisuusperiaatteen soveltamista jäsenvaltioiden tasolla säänneltäisiin perustamissopimuksessa. Sama koskee sitä, että alueidenkomitealle annettaisiin kanneoikeus yhteisön tuomioistuimeen tapauksissa, joissa se katsoo neuvoston päätöksen loukkaavan toissijaisuusperiaatetta.

Hallituksen mielestä on tarkoituksenmukaista, että kansallisten parlamenttien mahdollisuudet vaikuttaa unionin toimintaan kanavoituvat jäsenvaltioiden perustuslakien ja sen myötä hallitusten kautta. Näin ollen jäsenvaltioiden hallitukset vastaavat tiedonkulusta kansallisille parlamenteille perustuslakiansa mukaisesti. Asia ei siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Unionin oikeusjärjestelmän, toiminnan ja rahoituksen perusteita koskeva päätösvalta

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

17) Valiokunnan mielestä unionin oikeusjärjestyksen, toiminnan ja rahoituksen perusteita koskeva päätösvalta on pysytettävä jäsenvaltioilla ja niiden parlamenteilla. Valiokunta korostaa myös tässä yhteydessä tarvetta täsmentää artiklan 235 soveltamisalaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Euroopan parlamentin osallistuminen eräiden lainsäädäntöasioiden käsittelyyn

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

18) Valiokunta pitää perusteltuna lähtökohtana sitä, että Euroopan parlamentti osallistuu yhteispäätösmenettelyn mukaisesti niiden lainsäädäntöasioiden käsittelyyn, joissa neuvosto tekee ratkaisunsa määränemmistöllä. Tämä edellyttää kuitenkin näiden tapausten läpikäyntiä ja arviointia eduskunnassa ennen Suomen neuvottelutavoitteiden vahvistamista tässä asiassa siltä osin kuin sovitaan määränemmistö päätösten lisäämisestä.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Euroopan parlamentin päätöksentekomenettelyt yhteisöpilarin lainsäädäntöasioissa

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

19) Valiokunnan mielestä päätöksentekomenettelyt yhteisöpilarinlainsäädäntöasioissa olisi rajoitettava kuulemismenettelyyn ja yhteispäätösmenttelyyn. Kansainvälisiä sopimuksia koskevissa asioissa tulisi lisäksi kysymykseen hyväksymismenettely.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Kansallisten parlamenttien oikeudet ja velvollisuudet perussopimusten määräyksissä

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

20) Valiokunta suhtautuu kielteisesti sellaisiin ehdotuksiin, joissa kansalliset parlamentit mainittaisiin perussopimusten määräyksissä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena.

Suomi ei kannata kansallisten parlamenttien mainitsemista perussopimusten määräyksissä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena. Asia ei täten anna tässä vaiheessa aiheita muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Kansallisten parlamenttien neuvoston päätöksentekoa koskevien sääntöjen vahvistaminen perustamissopimuksessa

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

21) Valiokunta katsoo, että neuvoston kokousten asialistojen tulisi olla sitovia ja julkisia ja että päätösten pohjana olevat asiakirjat pitäisi olla saatavilla kaikilla virallisilla kielillä tietyn määräajan ennen päätöksen tekemistä. Perustamissopimuksen tasolla olisikin vahvistettava se periaate, että neuvoston päätöksenteko säännöt eivät koske pelkästään sen sisäistä toimintaa, vaan niillä on olennainen merkitys kansallisten parlamenttien ja ylipäänsä kansalaisten mahdollisuuksille vaikuttaa unionin päätöksentekoon.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomai-

den, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Määräenemmistöpäätöksiin siirtymisen hyväksyminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

22) Valiokunta edellyttää, että eduskuntaa kuullaan ennen kuin Suomen yksityiskohdaiset neuvottelukannat vahvistetaan sen suhteen, missä I pilarin asioissa on perusteltua hyväksyä siirtyminen määräenemmistöpäätöksiin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Komission jäsenten valinta ja nimittäminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

23) Valiokunta pitää parhaimpana nykyistä käytäntöä, jonka mukaan jokaisesta jäsenvaltiosta valittaisiin vähintään yksi komission jäsen. Valiokunta suhtautuu kielteisesti eritasoisten komission jäsenten nimittämiseen. Valiokunta yhtyy myös selonteon kantaan, jonka mukaan komission jäsenten ja puheenjohtajan nykyistä valintatapaa on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Hallitus katsoo, että kaikista jäsenvaltioista tulee olla jäsen komissiossa. Hallitus suhtautuu kielteisesti asemaltaan eri tasoisten komission jäsenten nimittämiseen. Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei siten edellytä muita toimenpiteitä.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

24) Valiokunta katsoo selontekoon yhtyen, että jokaisesta jäsenvaltiosta pitää olla edelleenkin tuomari ja että tuomioistuimen tuomarien nimitysmenettely on nyky muodossaan asianmukainen. Valiokunta kuitenkin kannattaa tuomareiden virkakauden pidentämistä 9 vuoteen ilman mahdollisuutta uudelleennimitykseen.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis- sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis- sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Alueiden komitean pakollisen kuulemisen laajentaminen perussopimuksissa

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

25) Valiokunnan mielestä alueiden komitean pakollista kuulemista olisi aiheellista pyrkiä laajentamaan perussopimuksissa siten, että se kattaisi kaikki ne lainsäädäntöalat, joiden osalta unionin lainsäädäntö koskisi Suomessa kuntien ja maakuntien toimialaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998.

Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Suomen toiminta hallitusten välisessä konferenssissa

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

26) Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että Suomi toimii hallitustenvälisessä konferenssissa siten, etteivät siellä päätetyt ratkaisut ole ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Tämän mukaisesti Suomen tulee rakentavasti osallistua yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen sen hallitustenvälisen luonteen säilyttävällä tavalla.

Irlannin joulukuussa esittämässä sopimusluonnoksessa ei ole sellaisia ehdotuksia, jotka olisivat ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Neuvotteluissa on lähtökohtaisesti otettu huomioon jäsenmaiden erilaiset puolustus-sitoumukset. Hallitusten välisessä konferenssissa turvallisuuden ja puolustuksen alalla on keskitytty EU:n toimintakyvyn parantamiseen kriisinhallinnassa. Suomi ja Ruotsi ovat esittäneet tätä koskevan aloitteen.

Asia ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Unionin oikeushenkilöllisyyden vaikutukset

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

32) Valiokunta edellyttää, että unionin oikeushenkilöllisyyden vaikutuksista tehdään perusteelliseen tutkimukseen tukeutuva selvitys eikä Suomen tule kannattaa muutoksia ennen selvityksen valmistumista ja eduskunnan kuulemista asiassa.

Hallitus on toimittanut eduskunnalle 1.11.1996 Euroopan unionin vuoden 1996 hallitustenvälistä konferenssia koskevan valtioneuvoston selvityksen Euroopan unionin mahdollisesta oikeushenkilöllisyydestä. Asia ei näin ollen tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Kansalaiskeskustelun edellytysten turvaaminen ja eduskunnan informointi HVK:ssa käsiteltävistä asioista

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

33) Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto turvaa edellytykset laajalle kansalaiskeskustelulle HVK:ssa käsiteltävistä asioista. Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa suurelle valiokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle ne lisäselvitykset, joita tässä mietinnössä on edellytetty, ja että mainituille valiokunnille taikoko eduskunnalle annetaan mahdollisuus ennalta ottaa kantaa unionin kehittämiseen liittyviin konferenssissa esille tuleviin konkreettisiin vaihtoehtoihin ja niihin liittyviin Suomen yksityiskohtaisiin neuvottelukantoihin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Katso vastaus Selonteko 1/1996 vp kohta 1).

Apulaisministerijärjestelmä
Ministeriöiden poliittinen johto
Ministeriön toimivaltaisuuden osoittaminen

HE 1/1998

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti selvittää ministeriöiden johtamisjärjestelmän vahvistamista (esimerkiksi apulaisministeri- tai valtiosihteerijärjestelmä) ja antaa tarvittaessa järjestelmän uudistamisesta esityksen eduskunnalle.

Eduskunta edellytti, että hallitus omaksuu sellaisen lainvalmistelukäytännön, jossa lakiesityksissä osoitetaan ministeriön toimivaltaisuus mainitsemalla ministeriö nimeltä eikä epäselvällä käsitteellä "asianomainen ministeriö". Lakien nykyiset tämän käsitteen varaan rakentuvat kohdat on tarkennettava sopivissa yhteyksissä.

Uusi Suomen perustuslaki ei sisällä säännöksiä apulaisministeristä. Kun perustuslakiuudistuksen yhtenä tavoitteena oli, ettei perustuslakiin uudistuksen jälkeen ainakaan läheisessä tulevaisuudessa kohdistuisi merkittäviä muutostarpeita, on oikeusministeriö esittänyt, että ministeriöiden poliittisen johtamisjärjestelmän kehittämismahdollisuudet valtiosihteerijärjestelmän osalta selvitettäisiin valtioneuvostoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Valtioneuvostosta annettuun lakiin (78/1922) tehdään uuden perustuslain vaatimat muutokset maaliskuun 1 päivänä 2000 voimaan tulevalla lailla valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 145/1999 vp). Lain nimike oli vuoteen 1993 saakka ministeriölaki. Lain alkuperäisiä säännöksiä ei enää ole voimassa.

Valtioneuvostosta annettuun lakiin on tehty pääsääntöisesti vain välttämättömiä teknisluontoisia tarkistuksia. Valtioneuvoston asema ja tehtävät ovat kuitenkin huomattavasti muuttuneet. Lisäksi uusi perustuslaki vahvistaa valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä. Valtioneuvoston kanslia on ryhtynyt toimenpiteisiin valtioneuvostosta annetun lain uudistamiseksi tilaamalla professori Veli-Pekka Viljaselta selvityksen valtioneuvostolain uudistustarpeesta, uudistuksen keskeisistä sisältökysymyksistä ja uudistustyön organisoinnissa huomiioon otettavista näkökohdista. Uudistustyö joudutaan kuitenkin yhteensovittamaan valtiovarainministeriön aloittaman laajan keskushallinnon uudistushankkeen kanssa, sillä myös valtiovarainministeriön hankkeessa on tarkoitus selvittää valtioneuvoston toimintaan, pääministerin asemaan sekä ministeriöiden johtamiseen liittyviä seikkoja.

Valtioneuvosto muutti 23.9.1999 periaatepäätöksensä antamaansa lainvalmisteluohjetta siten, että se ottaa huomioon eduskunnan lausumassa esitetyn vaatimuksen. Muutetun ohjeen mukaan ministeriöiden toimivaltasäännöksissä ja esimerkiksi viraston alistussuhdetta ministeriöön koskevissa säännöksissä mainitaan sopivalla tavalla ministeriö. Säännösten sanamuodolla tai erillisellä valtuutussäännöksellä tulee tällöin kuitenkin varmistaa, että säätämistapauudistuksen alkuperäinen tarkoitus toteutuu.

Ensisijaisesti tulee noudattaa säätämistapaa, jossa ministeriö mainitaan laissa nimeltä, mutta samalla annetaan valtuus muuttaa toimialaa asetuksella ("Tässä laissa ministeriöllä tarkoitetaan Xministeriötä, ellei asetuksella toisin säädetä"). Toissijaisesti voidaan ministeriön yksilöimisessä käyttää väljempää ilmaisua viittaamalla määrättyyn tehtäväalueeseen (esimerkiksi oikeushallintoasioista vastaava ministeriö tai ministeriö, jonka toimialaan vakuustointi kuuluu). Tätä vaihtoehtoa käytettäessä on varmistauduttava, että kysymys todella on asiaryhmästä, joka kuuluu erottamattomasti mainittuun laajempaan tehtäväalueeseen eikä toimialasiirto suurella todennäköisyydellä voi tulla kysymykseen.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät ministeriöiden toimivaltasäännökset tulee valtioneuvoston antaman ohjeen mukaan esittää muutettaviksi edellä olevien periaatteiden mu-

kaisesti sopivissa yhteyksissä lainsäädäntöä muutenkin muutettaessa.

Edellä selostetulla tavalla muutetun lainvalmisteluohjeen mukaisesti laaditut säännösehdotukset ovat muuttuneet hallituksen esitysten eduskuntakäsittelyssä. Perustuslakivaliokunta on hallituksen toimenpidekertomusta koskevassa mietinnössään (PeVM 14/2000 vp – K2/2000 vp) todennut, että lainvalmisteluohjeen muutokset eivät vastaa hyvin eduskunnan lausuman henkeä, koska lausuman mukaan ministeriön toimivaltaisuus tulee lakiesityksissä osoittaa mainitsemalla ministeriö nimeltä. Valiokunta on uudistaen kyseisen lausuman katsonut, että valtioneuvoston on syytä tarkistaa antamaansa lainvalmisteluohjetta.

Valtioneuvoston kanslia valmisteleo lainvalmisteluohjeen tarkistuksen hallituksen käsittelyä varten. Ministeriöiden toimialojen säätämistapa tulee sen lisäksi erikseen selvitettäväksi valtioneuvostosta

Hallituksen kertomus v. 1999

Tulevaisuusselonteko

K 2/2000

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.1999, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Perustuslakivaliokunnan mietinnön liitteenä olevassa tulevaisuusvaliokunnan lausumassa valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin tulevaisuusselonteon antamiseksi eduskunnalle Suomen tulevaisuuspolitiikan hallitsemiseksi selvittäen samalla hallitusohjelman ja selonteon keskinäisen yhteyden vahvistamista osana tulevaisuutta koskevaa vuoropuhelua hallituksen ja eduskunnan välillä.

Valtioneuvoston kanslia järjesti elo-syyskuussa 2000 seitsemän alueellista tulevaisuusfoorumia yhteistyössä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja paikallisten järjestäjien kanssa. Tulevaisuusfoorumit olivat hallituksen käynnistämä tilaisuuksien sarja, jossa käsiteltiin alueellisia ja kansallisia kehittämiskysymyksiä. Tilaisuudet pidettiin Sodankylässä, Turussa, Kajaanissa, Kotkassa, Vantaalla, Seinäjoella ja Kuopiossa.

Valtioneuvoston kanslia järjesti 8.11.2000 eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle keskustelutilaisuuden edellä mainittujen tilaisuuksien palautteesta ja jatkotoimenpiteistä. Keskustelussa esitettiin, että valtioneuvosto antaisi vuonna 2001 eduskunnalle tulevaisuusselonteon, joka käsitelisi työn tulevaisuutta - työvoimakehitystä, osaamista ja koulutusta sekä yrittäjyyden ja palvelujen kehitystä - alueellisesti tarkasteltuna. Valtioneuvoston kanslia on valmistellut selonteon laadintaa esitettyjen linjausten mukaisesti.

Kesäkuussa 2000 asetetun keskushallinnon uudistamishankkeen tavoitteisiin sisältyy uudenlaisten menettelytapojen ja työkalujen luominen valtioneuvoston toimintaan ja päätöksenteon pohjana olevan tiedon laadun parantaminen. Hankkeen puitteissa on käynnistetty hallituksen strategia- ja koordinaatiotyökalujen, erityisesti strategiasalkun, kehittäminen sekä hallitusohjelmien valmistelun teknisen tuen vahvistaminen. Näissä osahankkeissa tarkasteltaneen myös hallituksen ohjelman, muiden hallitustason ohjelmallisten asiakirjojen ja selontekojen keskinäisiä suhteita. Keskushallintohankkeen tulokset valmistuvat vuonna 2001.

Ulkoasiainministeriö

Euroopan aseidenriisunta

Kertomus n:o 4/1991 vp.

Ulkoasiainvaliokunta

1) Eduskunta hyväksyi 4.6.1992 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta totesi mm.:

Yleiset näkökohdat

Hallituksen kertomuksessa Suomen kansainvälispoliittisen toiminnan todetaan pohjautuneen kertomusvuonna vakiintuneisiin periaatteisiin, mm. aktiivisen puolueettomuuspolitiikan harjoittamiseen. Suomen kansainvälispoliittinen asema pysyi vakaana ja Suomen suhteet ulkovaltoihin hyvinä.

Euroopassa tapahtuneet perustavaa laatua olevat poliittiset muutokset vuoden aikana merkitsivät edellytysten syntymistä uusille turvallisuusjärjestelyille Euroopassa, joista eräitä käsitellään tuonnempänä tässä mietinnössä. Näistä muutoksista seurasi toisen maailmansodan jälkeisessä tilanteessa tehtyjen kansainvälisten sitoumusten osittainen vanheneminen. Suomen osalta tämä koski Pariisin rauhansopimusta, jonka III osan sisältämien sotilaallisten rajoitusten hallitus totesi 21.9. menettäneen merkityksensä. Samassa yhteydessä tasavallan presidentti totesi Suomen ja Neuvostoliiton välisen YYA-sopimuksen viittauksen Saksaan mahdollisena hyökkääjänä asiallisesti vanhentuneen, mutta sopimuksen muilta osin säilyttäneen merkityksensä.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että kuluvan vuoden aikana on Neuvostoliiton kanssa neuvoteltu valmiiksi Suomen ja Neuvostoliiton välinen sopimus hyvästä naapuruudesta ja yhteistyöstä, joka korvaa YYA-sopimuksen ja on hallituksen ilmoituksen mukaan tarkoitus allekirjoittaa, antaa eduskunnan käsiteltäväksi ja saattaa voimaan mahdollisimman pian. Naapurisopimus vastaa uuden Euroopan periaatteita ja olosuhteita samalla tavoin kuin Neuvostoliiton muiden naapurimaidensa ja muiden Länsi-Euroopan maiden kanssa solmimat tai neuvottelemat uudet sopimukset.

Pohjoismainen yhteistyö jatkui kertomusvuonna kiinteänä. Suomi jatkoi aktiivista osallistumistaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöprosessiin ETYK:n puitteissa, jonka maaliskuussa 1992 alkavan neljännen seurantakokouksen maamme tulee isännöimään.

Suomi toimi kertomusvuoden aikana YK:n turvallisuusneuvoston jäsenenä ja pyrki vakiintuneen linjansa mukaisesti edistämään kansainvälisten ristiriitojen ratkaisemista, aseidenriisuntaa ja tasapainoista taloudellista ja sosiaalista kehitystä kaikkialla maailmassa. Irakin hyökkäyksen Kuwaitiin aiheuttamassa tilanteessa YK osoitti kykyä toimia kollektiivisesti päämääriensä puolesta.

Ulkoasiainvaliokunta on valinnut kertomuksen käsittelyä varten painopistealueiksi Euroopan aseidenriisunnan, Itä-Euroopan ja itäisen Keski-Euroopan kehityksen ja ympäristökysymykset Suomen lähialueilla.

Euroopan aseidenriisunta

Ulkoasiainvaliokunta panee myönteisesti merkille kertomusvuoden aikana tapahtuneet edistysaskeleet aseidenriisunnan alueella, jotka sekä heijastivat että konkretisoivat kylmän sodan rakenteiden purkamista Euroopassa ja koko maailmassa. Hallituksen kertomuksessa mainittujen TAE-sopimuksen ja uuden LTL-asiakirjan allekirjoit-

tamisen jälkeen tämä kehitys on jatkunut kuluvan vuoden heinäkuun lopussa allekirjoitetun START-sopimuksen ja suurvaltojen myöhemmin antamien, yksipuolisia aseriisuntatoimenpiteitä koskevien ilmoitusten muodossa.

Euroopan sotilaspoliittinen murros on paljolti seurausta Neuvostoliiton sotilaallisesta muutoksesta. Neuvostoliitto on myötävaikuttanut Varsovan liiton purkautumiseen ja on vetäytymässä itäisestä Keski-Euroopasta. Asevoimiensa ja puolustusmenojensa supistusten ohella se on omaksunut uusia lähestymistapoja mm. toisten valtioiden kanssa solmimissaan turvallisuus- ja yhteistyösopimuksissa ja suhtautumisessaan eräisiin muihin aikaisemmin kansainvälisiä kiistoja aiheuttaneisiin turvallisuuspoliittisiin erilliskysymyksiin.

START-sopimus on ydinaseriisunnassa merkittävä askel mm. siksi, että sen lasketaan poistavan noin 30 prosenttia ydinkärjistä. Sen sisältämien rajoitusten tultua voimaan strategisten aseiden tekninen kehittäminen on kuitenkin edelleen mahdollista, joten Eurooppa jää yhä ydinaseympäristöön. Ydinsuursodan uhka on kuitenkin ratkaisevasti vähentynyt, sillä Yhdysvallat ja Neuvostoliitto eivät pidä toisiaan vastustajina, vaan hakeutuvat läheiseen yhteistyöhön myös turvallisuuspolitiikassa. Eräänlaisesta uudesta kumppanuudesta ydinaseiden alueella tuntuvat todistavan molempien suurvaltojen hiljattain tekemät yksipuoliset aseriisuntaehdotukset, jotka pääosin otettiin molemminpuolisesti myönteisesti vastaan. Epävarmuustekijöitä tällä alueella ovat kuitenkin kysymys ydinaseiden hallinnasta Neuvostoliiton eri tasavaltojen alueella ja Yhdysvaltain äskettäin tekemä päätös ryhtyä rakentamaan uudenlaista ohjuspuolustusjärjestelmää.

Erityisesti Euroopan mannerta koskevassa aseidenriisunnassa tehtiin kertomusvuonna historiallinen ratkaisu, kun sotilasliittoihin kuuluneiden 22 maan tavanomaisia asevoimia Euroopassa koskeva TAE-sopimus allekirjoitettiin Pariisissa 19.11.1990. Sopimuksella on kolmenlaisia vaikutuksia: se vähentää tavanomaista aseistusta Euroopassa; se luo alialueelliset katot, jotka purkavat aseistuksen ryhmittymisen pois keskisestä Euroopasta, mutta säätelevät myös reuna-alueita; ja siihen sisältyvät laaja-alaiset ja tehokkaat tiedonvaihto- ja todentamismääräykset.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että TAE-sopimus lujittaa myös Euroopan pohjoisosien turvallisuutta purkaessaan keskisen Euroopan vastakkainasettelun ja vahvistaessaan sitä kautta koko Euroopan vakautta. Sopimus rajoittaa myös Neuvostoliiton aseistusta Pohjois-Euroopassa, mutta ei samassa määrin kuin muilla alueilla. Erityisesti Neuvostoliitolla on alueellinen ylivoima ilma-aseen ja ohjuksien osalta. Toisaalta TAE-sopimus lisää ratkaisevasti Neuvostoliiton sotilaallisten toimien ja rakenteiden avoimuutta.

Baltian maiden itsenäistyminen ja Neuvostoliiton asevoimien vetäytyminen keventää erityisesti sotilaallista painetta eteläisellä Itämerellä ja Ruotsin suunnalla. Toisaalta se lisää Pietarin alueen ja itäisen Itämeren merkitystä Venäjän-Neuvostoliiton turvallisuudelle. Valiokunta toteaa, että Suomen etujen mukaista olisi asevoimien vähentämisen ulottaminen myös Euroopan pohjoisosiin ja ETYKin Wienin asiakirjassa 1990 sovittujen luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimenpiteiden edelleenkehittäminen alialueita ajatellen.

Suomen turvallisuuden kannalta nykyisessä Euroopan muutoskehityksessä on tärkeätä, että Euroopan turvallisuuspoliittisen arkkitehtuurin kehittämistä jatketaan. Valiokunta pitää ensisijaisena tehtävänä ETYKin kehittämistä kriisinhallintajärjestelmänä, johon Pariisissa marraskuussa 1990 hyväksytty uuden Euroopan peruskirja antoi

perustaa. ETYKille tulisi valiokunnan käsityksen mukaan mahdollistaa YK:n toimia täydentävä rauhanturvaamistoiminta. Tämä lisäisi sen käyttökelpoisuutta niiden uudenlaisten, rajoitettujen sotilaallisten konfliktien estämisessä ja ratkaisemisessa, jotka ovat nousseet esiin "uuden Euroopan" uutena uhkakuvana, konkreettisimmin Jugoslaviassa. Suomen etujen mukaista on myös kaikkien ETYK-maiden yhteisen turvallisuuspoliittisen foorumin luominen aikaisempien, sotilasliittojen jäsenten välisten TAE-neuvottelujen tilalle.

Hallitus on selvittänyt vuoden 1996 toimenpidekertomuksessaan Euroopan aseidenriisun ja asevalvonnan tilanteen vuoden 1996 loppuun mennessä TAE-sopimuksen, ETYJin puitteissa toimeenpantavien, luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien (LTL-toimien) sekä Open Skies (Avoin taivas)-sopimuksen kannalta. Näiden osalta voidaan todeta kehityksestä vuosina 1997-98 seuraavaa.

Kahteen sotilasliittoon kuuluneiden maiden välillä 1990 tehdyn TAE-sopimuksen sopeuttamisneuvottelut käynnistyivät vuonna 1997 ETYJin Lissabonin huippukokouksessa 1996 sovitun toimeksiannon pohjalta Wienissä kokoontuvan JCG:n (Joint Consultative Group) puitteissa. Neuvotteluja käydään 30 maan välillä (16 NATO-maata, 6 KIE-maata, 7 IVY-maata). Sotilaallisesti liittoutumattomat maat (Suomi, Ruotsi, Irlanti, Itävalta, Sveitsi), Baltian maat sekä ex-Jugoslavia alueen maat eivät osallistu neuvotteluihin

Sopeuttamisen yhtenä vaiheena tuli toukokuussa 1997 voimaan TAE-sopimuksen tarkastelukonferenssissa 1996 neuvoteltu TAEn uusi sivustasopimus (Flank Agreement), joka antaa Venäjälle lisää joustavuutta sivustamääräysten rajoittaman raskaan kaluston sijoittamisessa mm. osassa Leningradin sotilaspiiriä ja etelässä Pohjois-Kaukasuksen sotilaspiirissä.

Neuvottelupuolina olevat maat pääsivät 23.7.1997 yhteisymmärrykseen varsinaisen sopeuttamisen tietyistä peruselementistä, mm. seuraavista:

- blokkijako korvataan kansallisilla ja alueellisilla katoilla
- kansalliset katot sovitaan kaikille viidelle asekategorialle
- alueelliset katot korvaavat nykyiset vyöhykerakenteet
- sivustasäännöt säilyvät mutta ne sovitetaan uuteen sopimusrakenteeseen
- sopimus avataan halukkaille uusille jäsenille.

Syyskaudesta 1997 vuoden 1998 lopulle neuvottelut jatkuivat verkkaisesti. Joulukuussa 1998 sovittiin aikataulutavoitteesta: uusi TAE-sopimus tulisi voida allekirjoittaa Istanbulissa 18.-19.11.1999 pidettävän ETYJin huippukokouksen yhteydessä. Kysymykset raskaan kaluston sijoittelua rajoittavista kansallisista ja alueellisista katoista, niiden mahdollistamasta joustosta sekä Venäjän toimintavapautta rajoittavista sivustasäännöistä ovat samalla TAE-neuvottelujen keskeisiä linkkejä Naton laajenemisen sotilaallisten seurausten sääntelyyn. TAEn sopeuttaminen on kiinteässä yhteydessä Naton ja Venäjän suhdekehitykseen sekä Yhdysvaltain ja Venäjän suhteisiin. Ilman sopeutetun TAE-sopimuksen syntymistä voisi NATOn laajenemisprosessi johtaa sotilaallisen epävakauden kasvuun Euroopassa. Siksi uutta TAE-sopimusta on pidettävä Euroopan turvallisuuden tärkeänä kulmakivenä.

Suomi ja Ruotsi seuraavat valppaasti TAE-sopeutuksen etenemistä. Kysymys Venäjän sivustoista pohjoisessa on neuvotteluihin osallistuvalla Norjalle myös tärkeä. Suomella on mahdollisuus esittää näkökantojaan ja huolenaiheitaan neuvotteluosapuolille. Samalla Suomi perehtyy monimutkaisen TAE-sopimuksen todentamis- ja tiedonantojärjestelmään tietoisena siitä, että näiden velvoitteiden soveltaminen liikekannallepanoon perustuvaan Suomen puolustusjärjestelmään olisi vaikeaa. Kysymys nyt ulkopuolella olevien maiden suhteesta sopeutettuun TAE-sopimukseen tullee ajankohtaiseksi vasta neuvottelutuloksen valmistuttua.

Rinnan TAE-sopeutuksen kanssa on ETYJin turvallisuusfoorumissa Wienissä käyty 1997-98 neuvotteluja kaikkien ETYJ-maiden kesken sotilaallisia, luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan Wienin asiakirjan 1994 ajanmukaistamisesta tavoitteena uudistettun asiakirjan hyväksyminen ETYJin seuraavassa huippukokouksessa. Vuoden 1994 jälkeen on eurooppalaisen sotilaallisen yhteistyön hallitsevaksi elementiksi noussut Naton rauhankumppanuus (PfP) ja muut Naton johdolla muodostetut yhteistyömuodot. Käytännön yhteistyöhön tähtäävä, laaja PfP-toiminta, joka sellaisenaan vaikuttaa luottamusta lisäävästi, on vähentänyt muotosidonnaisen sotilaallisen vuorovaikutuksen malliin perustuvan Wienin asiakirjan merkitystä sotilaallisessa kokonaisuasetelmassa. Uutta merkitystä LTL-toimet ovat 90-luvulla saaneet naapurimaiden keskinäissuhteiden hoitamisessa (Keski- ja Kaakkois-Euroopassa) tai alialueellisissa puitteissa (ex-Jugoslavian alue). Myös keskustelussa Itämeren alueen turvallisuudesta on eri maiden taholta esitetty poliittis-sotilaallisten LTL-toimien soveltamista. Esitellessään ETYJin turvallisuusfoorumissa 22.4.1998 yhteisen näkemyksensä Itämeren alueen turvallisuudesta Suomi ja Ruotsi torjuivat alueellisen erityisjärjestelyn, korostivat nykyisten monenvälisten foorumien hyödyntämistä ja esittivät tarjouksen Wienin asiakirjaan tukeutuvista ylimääräisistä todentamiskiintiöistä. Koska Itämeren alueen turvallisuusasetelmaa leimaa yhden sotilaallisen suurvallan, Venäjän, hallitseva asema, on Suomen ja Ruotsin mielestä välttämätöntä, että alueen turvallisuus nähdään kiinteässä yhteydessä yleiseurooppalaiseen ja transatlanttiseen turvallisuuteen.

Alialueellisen ja yleiseurooppalaisen tason vuorovaikutuksen vahvistaminen on yhtenä teemana esillä ETYJin uuden turvallisuusperuskirjan laadinnassa Istanbulin huippukokousta varten. Peruskirjassa on myös määrä selkeyttää ETYJin roolia eurooppalaisten turvallisuusjärjestöjen ei-hierarkkisessa keskinäisen yhteistyön ja työnjaon asetelmassa.

ETYJin puitteissa entisen Jugoslavian alueelle Daytonin rauhansopimuksen pohjalta 1996 neuvoteltu alueellisen asevalvontajärjestelyn toimeenpano on jatkunut menestyksellisesti. Tämä LTL-toimia ja TAE-tyyppisiä kalustovähennyksiä sisältävä järjestely on ollut parhaiten sujuneita osa-alueita Daytonin sopimuksen toteuttamisessa.

Puuttuvien ratifiointien (Venäjä, Valko-Venäjä, Ukraina) johdosta sotilaallisia tarkkailulentoja koskeva Open Skies -sopimus oli edelleen vain väliaikaisesti voimassa. Valmistautuen voimaantulon jälkeen aiottuun liittymiseensä sopimukseen Suomi on jatkanut teknisten valmiuksiensa kehittämistä kaksipuolisella harjoituskuvauslentotoiminnalla 1997-98 Saksan, Venäjän ja Britannian kanssa.

Koska Euroopan asevalvonnasta ja globaalisista aseidenriisuntaneuvotteluista, ml. ydinasekysymyksestä raportoidaan säännöllisesti hallituksen toimenpidekertomuksen turvallisuuspoliittisessa osuudessa, ei ulkoasiainvaliokunnan mietintö vuodelta 1992 vaadi enää erityis-seurantaa, eikä asia siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Suomen kauppa entisten sosialistimaiden (Venäjä, IVY-maat, Baltian maat sekä Keski- ja Itä-Euroopan maat) kanssa

Kertomus n:o 6/1993 vp.

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 17.6.1994 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta totesi mm.:

4) Suomen idänkaupan piirissä on nykyisin 27 maata ja idänkauppa muodostaa noin 10 prosenttia Suomen koko ulkomaankaupasta. Suurin, Venäjän osuus on tällä hetkellä noin 60 prosenttia idänkaupasta eli 6 prosenttia koko ulkomaankaupasta. Seuraavaksi tärkein ryhmä idänkaupan maista ovat itäisen Keski-Euroopan maat, joista suurin kauppakumppanimme on Puola. Seuraavaksi merkittävin on Baltian maiden

ryhmä, jossa tärkein on Viro. Muut IVY-maat ovat Suomen kannalta pienin idänkaupan ryhmistä.

Suomi siirtyi Neuvostoliiton-kaupassaan clearing-kaupasta vapaasti vaihdettavilla valuutoilla käytävään kauppaan vuoden 1991 alusta, jolloin erityisesti vienti Neuvostoliittoon putosi voimakkaasti 2,8 prosenttiin viennistämme. Kahden viime vuoden aikana Venäjän-kaupan tilanne on kuitenkin nopeasti parantunut ja tämän vuoden aikana myönteinen kehitys on jatkunut. Baltian maista kauppavaihto Viron kanssa on samoin kasvanut voimakkaasti. Itäisen Keski-Euroopan maiden osalta vastaavansuuntaiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet KEVSOS-sopimukset, joiden myönteinen vaikutus tuli esiin sen jälkeen, kun nämä maat siirtyivät markkinatalousjärjestelmään. Muiden IVY-maiden kuin Venäjän kanssa Suomen kauppa on toistaiseksi vaatimattomaa eikä mikään niistä ylitä 0,1 prosentin tasoa Suomen ulkomaankaupasta.

Valiokunta toteaa, että sopimustilanne Suomen ja Venäjän välillä saatettiin nopeasti tyydyttäväksi Itä-Euroopan mullistusten jälkeen. Venäjän kanssa Suomella on vuonna 1992 allekirjoitettu uusi kauppasopimus, jolla perustettiin hallitusten välinen talouskomissio. Vuonna 1992 Suomi teki Venäjän kanssa myös tiede- ja teknologiayhteistyösopimuksen sekä lähialueyhteistyösopimuksen, joka koskee Leningradin aluetta, Karjalan tasavaltaa ja Murmanskin aluetta. Edelleen on voimassa jo Neuvostoliiton kanssa tehty investointisuojausopimus.

Jossain määrin vaikeuttavana tekijänä Suomen kaupassa Venäjälle ja muussa idänkaupassa ovat olleet vakuus- ja luottokysymykset, ts. riittävien vastatakuiden puute. Venäjän taloudellinen lainsäädäntö ei ole mahdollistanut normaaleja vientitakuita, jotka ovat käytettävissä muussa ulkomaankaupassa. Toisaalta kaupan lisääntyminen käteismaksupohjalla esim. Suomen lähialueilla on osoittanut, että vientitakuiden ja luototuksen puutteen ei muiden suotuisten edellytysten vallitessa tarvitse muodostua ratkaisevaksi esteeksi.

Idänkauppaa käyvien yritysten koostumuksessa on viime vuosina tapahtunut huomattava muutos. Rahoituksen puutteessa poisjääneiden entisten merkittävien idänviejien tilalle on tullut nopeasti kasvava määrä pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tämä on yhteydessä siihen, että Venäjän ulkomaankauppa on desentralisoitunut ja että alueiden merkitys Venäjällä on kasvanut. Suomen tulisi valiokunnan mielestä panostaa aikaisempaa selkeämmin alueisiin vienninedistämistoiminnassaan. Moskovassa ja Pietarissa olevien kaupallisten sihteereiden lisäksi tällaista toimintaa on Murmanskissa ja Karjalan alueella, mutta sitä olisi monipuolistettava ja suunnattava muillekin alueille. Valiokunta pitää tärkeänä, että vienninedistämistoiminnan eri muotoja vertaillaan keskenään tehokkaimpien menetelmien löytämiseksi.

Valiokunta toteaa, että ostovoiman lisääntyessä Venäjällä ja Virossa länsimaisten tuotteiden kysyntä on lisääntynyt. Tätä kasvua Suomen elintarviketeollisuus ja maatalous ovat voineet hyödyntää viime aikoina. Valiokunnan mielestä on pyrittävä Suomen markkinaosuuden säilyttämiseen Venäjän ja Viron markkinoilla, joilla länsimaiden kilpailu lisääntyy ja jotka Suomen mahdollisen EU-jäsenyydenkin puitteissa tulisivat olemaan Suomen luontainen markkina-alue mm. kuljetuskustannusten edullisuuden vuoksi. Valiokunta katsoo kuitenkin, että elintarvikeviennin voimakkaan kasvun valossa on ennen EU-jäsenyyden mahdollista toteutumista arvioitava kriittisesti siihen liittyvien hinnanerokorvausmäärärahojen mitoitusta (valtion talousarviossa vuodelle 1994 jalostettujen elintarvikkeiden hinnanerokorvauksiin on varattu 450 milj.mk). Valiokunta pitää tärkeänä, että asiaa tarkastellaan myös Venäjän ja Viron oman maatalouden kehittymismahdollisuuksien näkökulmasta.

Valiokunta toteaa erityisesti, että Venäjällä on luoteisosassaan, Barentsinmerellä, valtavat luonnonvarat, joiden hyödyntämiseen Suomen pitäisi pyrkiä osallistumaan yhteistyössä Norjan kanssa, kun edellytykset Venäjällä siihen ovat riittävässä määrin olemassa.

Valiokunnan mielestä on myönteistä, että venäläiset yritykset ovat alkaneet tehdä investointeja Suomessa. Tätä toimintaa on edistettävä poistamalla sen tiellä olevia tarpeettomia esteitä. Tuonnin lisääntyessä Venäjältä on myös kiinnitettävä huomiota siihen, että vältytään epäterveen kilpailun aiheuttamilta markkinahäiriöiltä.

Neuvostoliitolta jäänyt velka Suomelle on valiokunnan saaman tiedon mukaan yhteisarvoltaan noin 6,5 - 7 mrd markkaa. Siihen sisältyvien takaamattomien yritysrahoitusten arviot vaihtelevat 500 miljoonan ja 2 miljardin markan välillä. Julkiset saatavat, joita Valtiontakuukeskus hoitaa, ovat noin 3,6 mrd markkaa ja pankkien saatavat noin 2,7 mrd markkaa. Valtiontakuukeskuksen hallinnoimia saatavia hoidetaan Pariisin klubissa ja pankkien saatavia Lontoon klubissa.

Valiokunnan mielestä tulisi selvittää mahdollisuuksia velan kuittaamiseen tavaramitoituksina tai raaka-aineostoina sekä lähialueiden ympäristöyhteistyöprojektien venäläisen osuuden maksuna. Pääministeri Tshernomyrdinin 11. - 13.3.1994 tapahtuneen Suomen-vierailun aikana allekirjoitettiin sopimus 500 miljoonan markan suuruisen erän konvertoinnista asetoimituksiin. Valiokunta korostaa, että Suomen metsäteollisuuden puukaupoista maksamat, ympäristöyhteistyöhön tarkoitettavat varat on käytettävä niiden oikeaan tarkoitukseen, ympäristöyhteistyöprojektien hyväksi.

Valiokunta toteaa, että Venäjällä nykyisin vallitseviin epävakaisiin oloihin liittyvä merkittävä ongelma on rikollisuus, jota sisältyy myös sikäläiseen yritystoimintaan. Valiokunta pitää siksi tärkeänä, että suomalaiset viranomaiset kehittävät omasta puolestaan ja yhteistyössä Venäjän viranomaisten kanssa valmiuksia suomalaisten yritysten avustamiseksi venäläisiin liikekumppaneihin mahdollisesti liittyvien ongelmien selvittämisessä. Venäläisille yritysosapuolille tulee vastaavasti olla mahdollista saada tietoja suomalaisista yrittäjistä. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tällaista toimintaa onkin liittynyt lähialueyhteistyöhön. Venäjällä on perusteilla mm. luotettavien yritysten rekisteri. Suomen ja Venäjän välillä on myös tullut voimaan rikollisuuden torjunnan yhteistyösopimus, jonka perusteella ollaan käynnistämässä neuvotteluja mainituista ongelmista.

Valiokunta on asiantuntijakuulemisen yhteydessä tutustunut Suomen ns. gateway-aseman kehittämiseksi luotuihin suunnitelmiin, jotka voivat toteutuessaan merkittävästi vaikuttaa idänkauppaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että Suomi toimisi eräänlaisena kohtauspaikkana, porttina Venäjälle ja Venäjältä länteen. Gateway-aseman syntyminen vaikuttaneet muutokset ovat johtuneet mm. kansainvälisessä ympäristössä tapahtuneista muutoksista, esimerkiksi siitä, että Suomesta on ETA-sopimuksen vaikutuksesta tullut Euroopan sisämarkkinoiden osa. Asiaa käsitellyt toimikunta jätti 2.6.1994 mietintönsä, joka sisältää ehdotuksia Suomen gateway-politiikan koordinoimiseksi. Siinä gateway-toimintaohjelman hyödyntämismahdollisuudet on jaettu kolmeen eri ulottuvuuteen: Suomi liiketoimintakeskuksena, Suomi liikennekeskuksena ja Suomi arktisen toiminnan keskuksena.

Valiokunnan mielestä gateway-käsitettä ja siihen sisältyviä mahdollisuuksia tulee pyrkiä tehokkaasti hyödyntämään, mutta myös arvioimaan kriittisesti esim. liikenteen häirtävaikutusten kannalta ja tässä yhteydessä parantamaan turvallisuutta vaarallisten kuljetusten osalta. Valiokunta katsoo, että gateway-pyrkimysten yhteydessä olisi selvitettävä venäläisten investointien mahdollisuuksia yhteisiä etuja palvelevan infra-

struktuurin rakentamiseen Suomessa.

Gateway-käsitteellä on valiokunnan mielestä joka tapauksessa merkitystä myös perinteistä idänkauppaa laajemmista yhteyksistä. Valiokunta pitää mahdollisena, että Euroopan unionin jäsenyyden toteutuminen tekisi Suomen läntisten ja itäisten yritysten sillanpääasemana entistä houkuttelevammaksi. Myös Kaukoidän maiden ja ulkoerooppalaisten yritysten kiinnostuksen kasvusta Suomeen sen EU-jäsenyyden myötä on viitteitä.

Valiokunta toteaa, että Suomen EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä on sovittu vapaakaupan jatkumisesta Baltian maiden, mutta ei KEVSOS-maiden kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä saada hallitukselta selvitys tästä menettelystä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että viisumeiden saamiseen liittyvät ongelmat ovat merkittävä kaupan este. Valiokunta käsittelee viisumikysymystä tuonnempana tässä mietinnössä.

Eduskunnan hyväksymässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä "Suomen kauppa entisten sosialistimaiden kanssa" n:o 6/ 1993 vp kiinnitettiin huomiota Venäjän kaupan rahoitukseen vientitakuiden muodossa. Vuoden 1997 marraskuussa Suomen ja Venäjän välillä allekirjoitettiin takuu- ja vakuussopimuspaketti, jonka tarkoituksena on helpottaa suomalaisten yritysten vientiä ja investointeja Venäjälle. Venäjän talouden ongelmista johtuen sopimuspakettia ei vielä ole pystytty soveltamaan käytäntöön.

Muiden IVY-maiden (pl. Venäjä) kanssa käydyn kaupan arvo on erittäin vähäistä. Kaupan suurimpana ongelmana ovat rahoitusvaikeudet.

Suomi on tehnyt bilateraalaisia sopimuksia näiden maiden kanssa seuraavasti: Sopimukset kaupasta ja taloudellisesta yhteistyöstä Ukrainan, Valko-Venäjän, Uzbekistanin ja Kazakstanin kanssa. Nämä sopimukset tehtiin ennen Suomen EU-jäsenyyttä. Suomen liittyttyä Euroopan unioniin ei uusia kahdenvälisiä kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevia sopimuksia ole enää tehty.

Kaupalliseen yhteistyöhön liittyen Suomi on tehnyt investointisuojaosapimukset Ukrainan, Moldovan, Valko-Venäjän, Uzbekistanin ja Kazakstanin kanssa, sekä verosopimukset Ukrainan ja Uzbekistanin kanssa. Näiden lisäksi on lentoliikennesopimukset Ukrainan, Uzbekistanin, Kazakstanin kanssa sekä maantieliikennesopimus Ukrainan kanssa. Investointisuojaosapimukset Azerbaidžhanin ja Turkmenistanin kanssa, sekä maantieliikennesopimukset Valko-Venäjän ja Moldovan kanssa on parafoitu.

EU:lla on voimassaolevat kumppanuus- ja yhteistyösopimukset, PCA:t, Ukrainan, Moldovan, Armenian, Georgian, Azerbaidžhanin, Uzbekistanin, Kazakstanin ja Kirgisian kanssa. Nämä sopimukset ovat EU:n ja näiden maiden taloudellisten suhteiden kivijalka. Turkmenistanin ja Valko-Venäjän PCA:t on allekirjoitettu. Valko-Venäjän PCA:n ratifiointiprosessi on keskeytetty maan poliittisen tilanteen vuoksi. Turkmenistanin osalta voimassa on ns. *interim*-sopimus, jonka mukaan noudatetaan PCA:n kaupallisia artikloja. Tadžikistanin kanssa ei ole käynnistetty PCA-neuvottelua.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä korostettiin tarvetta lisätä alueellista vienninedistämis-toimintaa Venäjällä. Mietinnön laatimisen jälkeen yhteyksiä Suomen ja Venäjän alueiden välillä on kehitetty maiden välisen talouskomission puitteissa. Ulkomaankauppaministeri on osallistunut myös alueellisiin vienninedistämis tapahtumiin 1997 Krasnojarskissa ja 1998 Samarassa. Ulkomaankauppaliitto avasi vuonna 1998 edustuston Ufassa Keski-Siperiassa.

Vuonna 1995 solmitun velkakonversiosopimuksen mukaiset toimitukset Venäjältä Suomeen on saatettu loppuun. Pariisin klubin hyväksymissä puitteissa konvertoitavan velan loppuosa on tarkoitus kuitata tieteellisten laitteiden toimituksilla Venäjältä.

Tasavallan presidentin Ukrainan vierailun aikana 31.3.1998 allekirjoitettiin hallitusten välinen pöytäkirja rahoitusyhteistyöstä. Sen tarkoituksena on edistää maiden välillä kauppaa. Sopimus merkitsee suomalaisen viennin rahoittamista 50 miljoonaan US dollariin saakka. Ukraina ei ole vielä ratifioinut sopimusta. Ulkomaankauppaliitolla on paikallisin voimin ylläpidetyt toimistot Kiovassa, Almatyssa ja Tashkentissa.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Poiston perustelut:

Pariisin klubin hyväksymissä puitteissa konvertoitavan entiseltä Neuvostoliitolta olevan velkasaatavan loppuosaa koskeva Suomen ja Venäjän Federaation välinen sopimus allekirjoitettiin 28.11.2000. Asiaa koskeva sopimus tuli voimaan Tasavallan Presidentin asetuksella 20.12.2000. Noin 32 miljoonan USD:n arvoiset konvertoitavat velat irrotetaan Pariisin klubin vakauttamissopimusten piiristä vuosittain Finnveran avaamalle korottomalle erityis-tilille.

Maiden toimivaltaiset viranomaiset (Suomessa kauppa- ja teollisuusministeriö ja opetusministeriö) sopivat toimitettavien hankkeiden kokonaisluettelosta sekä hankkeiden arvosta. Hanke-esitykset edustavat teknis-tieteellisiä pääasiallisesti tutkimukseen ja koulutukseen suuntautuvia laite- ja palvelutoimituksia kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön hallinnonalalle.

Velkaosuuden irrottaminen erityis-tilille tapahtuu siten, että vuosittain neuvotellaan pöytäkirjat, jotka perustuvat seuraavana vuonna Venäjältä Suomeen toimitettavien teknis-tieteellisten laitteiden ja palvelujen arvoon. Venäjän Finanssiministeriön hyväksyminen on lisäksi edellytys yksittäisen toimitussopimuksen voimaantuloon. Kaikki toimitukset tapahtuisivat vuosina 2001-2003.

Vuosittaisen toimituksia koskevan neuvottelupöytäkirjan allekirjoittamispäivänä siirretään toimituksia vastaavan suuruinen velan osuus Pariisin Klubin puitteista tämän velkakonversiosopimuksen piiriin. Vasta tuolloin Pariisin Klubin mukainen koron periminen loppuu ja velasta tulee koroton. Velat konvertoidaan eräpäiväjärjestyksessä. Konversiosopimuksen allekirjoittamisen jälkeen Pariisin klubissa mahdollisesti tehtävät järjestelyt eivät vaikuta konversiosopimukseen.

Kehitysyhteistyön laadullinen ja määrällinen kehittäminen

K 9/1994 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.2.1995, että hallitus esittää suunnitelman siitä, millä tavoin kehitysyhteistyötä voidaan vuoteen 2000 mennessä laadullisesti ja määrällisesti kehittää.

Keväällä 1995 virkaansa astunut hallitus sopi hallitusohjelmassaan, että hallitus tekee selvityksen kehitysyhteistyön painopisteistä ja monenkeskisen ja kahdenvälisen kehitysyhteistyön sekä eri apukanavien tuloksellisuudesta. Selvityksen perusteella hallitus teki 12.9.1996 kehitysyhteistyön periaatepäätöksen.

Periaatepäätöksen mukaan hallitus katsoo, että Suomen tulisi pitkällä tähtäimellä tavoitella kehitysyhteistyön pohjoismaista tasoa ja saavuttaa lyhyellä aikavälillä EU-maiden keskimääräinen taso, jotta maamme vaikutusmahdollisuudet ja uskottavuus EU:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä voidaan turvata. Panostusta kehitysyhteisyyöhön on lisättävä asteittain taloudellisten mahdollisuuksien parantuessa. Tästä syystä hallitus asetti tavoitteeksi kehitysyhteistyömäärärahojen lisäämisen niin, että 0,4 prosentin BKTL-taso saavutetaan vuonna 2000. Suomi pitää edelleen tavoitteena YK:n suosituksen mukaisen 0,7 prosentin tason saavuttamista pitkällä aikavälillä.

Samalla, kun hallitus esitti tärkeinä pitämänsä määrälliset tavoitteet, se korosti, että avun määrätavoitteen tulee kaikissa olosuhteissa olla alisteinen avun laadulle ja sitä kautta luotaville pysyville kehitysvaikutuksille ja että avun määrällinen kehitys voi perustua vain säännöllisesti hankittuun tietoon avun vaikutuksista sekä kehitysyhteistyöstrategian ja periaatepäätöksen toteutumisesta käytännössä.

Kehitysyhteistyöstrategian mukaan Suomen harjoittaman kehitysyhteisyyön päämäärät ovat:

- kehitysmaissa vallitsevan köyhyyden vähentäminen
- yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen ja kestävä kehitys sekä
- yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa.

Näitä tavoitteita täydentävät Suomen hyväksymä OECD:n kehitysyhteistyöstrategia (Shaping the 21st Century) ja Suomen EUn kehitysyhteisyyötä koskeva toimintaohje (EU-komitea 19.6.1996).

Kehitysyhteisyyön periaatepäätöstä toteutetaan seuraavasti:

- Kehitysyhteisyyötä käsitellään kiinteänä osana Suomen ulkopolitiikkaa ja kehitysmaasuhteita. Periaatepäätöksen edellyttämän laajemman kehitysmaapoliittisen strategian laatiminen vuoden 1997 aikana merkitsee asian laaja-alaista valmistelua ulkoasiainministeriössä sekä eri ministeriöiden, KESU:n, kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, talouselämän ja koko suomalaisen yhteiskunnan eri tahojen osallistumista.
- Periaatepäätöksen linjaukset ja painotukset otetaan huomioon talousarvioehdotuksessa ja valtuuspäätöksessä.
- Määritellään ja selkeytetään köyhyyden vähentämistä, ympäristöongelmien ratkaisemista sekä ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä koskevia kriteereitä ja toimintaperiaatteita ohjaamaan periaatepäätöksen mukaisesti kaikkea kehitysyhteisyyötä.
- Ulkoasiainministeriö käynnistää tilaustutkimusohjelmia, joiden tarkoituksena on edesauttaa kehitysyhteisyyön suunnittelua sekä palvella sen käytännön tarpeita. Aihealueita ovat esim. ympäristö, ihmisoikeudet, kulttuuri ja konfliktien ehkäisy sekä kehityspolitiikan eri ulottuvuudet. Yhteyksiä suomalaiseen tutkimuskenttään tiivistetään.
- Hanke- ja ohjelmatoimintaa ohjaavat suunnittelu-, seuranta- ja evaluointiohjeet uudistetaan.

Avun laatua ja määrää koskevien yleisten kehitystoimenpiteiden lisäksi periaatepäätöksen toimeenpano on käynnistynyt päätökseen sisältyvien, eri apuinstrumenttien (kahdenvälinen apu, monenkeskinen apu, humanitaarinen apu, kansalaisjärjestöjen kehitysyhteisyyö, korkotuki, jne.) tehokkuuden parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden osalta.

Edellä todetun johdosta asia ei enää anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteisyyö

*Selonteko 1/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta lausui 2.11.1995: Väestönkasvu, köyhyys ja ympäristön saastuminen muodostavat kasvavan uhan koko ihmiskunnalle ja kansojen turvallisuudelle. Rauhantur-

vatoiminnan rinnalla on tärkeää panostaa nykyistä enemmän kansainväliseen ympäristö- ja kehitysyhteistyöhön. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuuksia kansainvälisen ympäristövalmiusjoukon perustamiseksi ja että hallitus lisää Suomen panostusta väestönkasvun hillitsemiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi sekä kehitysmaissa että muilla ongelma-alueilla.

Kansainvälistä yhteistyötä ympäristöonnettomuuksissa sääntelevät monet sopimukset ja muut järjestelyt. Tällaisia ovat mm. sopimus kansainvälisestä yhteistoiminnasta ydinonnettomuustapauksissa (1986), kansainvälinen öljyntorjuntasopimus (1991), teollisuusonnettomuuksia koskeva yleissopimus (1992) sekä Itämeren suojelusopimus (1974 ja 1992). Lisäksi yhteistoiminnan kehittäminen on vireillä useiden kansainvälisten järjestöjen ohjelmissa. Maapallon laajuisesti yhteistyötä sekä luonnon- että ympäristökatastrofeissa koordinoi Genevessä sijaitseva YK:n ympäristöavun keskus, joka on perustettu aikanaan YK:n ympäristöohjelman (UNEP) ja YK:n humanitaaristen asiain osaston (DHA) välisellä sopimuksella. Sisäasiainministeriön pelastusosasto osallistuu keskuksen neuvoa-antavan ryhmän toimintaan. Suomessa kansainvälisten avunpyyntöjen päivystäväksi yhteyskeskukseksi on nimetty Helsingin seudun aluehälytyskeskus.

Kansainvälistä avustustoimintaa varten on Suomessa perustettu sisäasiainministeriön alaisuuteen Finnrescueforce-nimeä käyttävä henkilövalmiusyksikkö. Sen 200 hengen ydinjoukko koostuu lähinnä hälytyskeskusten henkilöstöstä, johon tarvittaessa liittyy mukaan erityisasiantuntijoita. Finnrescueforce on mm. osallistunut Baltian maissa metsäpalojen sammutustoimiin ja öljyvahinkojen torjuntaan.

Suomi osallistuu kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön antamalla myös ympäristöalan asiantuntijoita osana kehitysyhteistyövaroin toteutettavaa henkilöapuaan. Näiden asiantuntijoiden osuutta on määrätietoisesti nostettu viime vuosina.

Ulkoasiainministeriö on asettanut eri hallinnonaloja edustavan työryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitys Suomen kriisinhallinnan humanitaaristen ja siviilivalmiuksien kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ja organisoimisesta. Myös ihmisten aiheuttamat ympäristökatastrofit kuuluvat työryhmän tehtäviin. Työryhmän mietintö valmistuu vuoden 1997 alkupuolella.

Hallituksen 12.9.1996 päivätty kehitysyhteistyötä koskeva periaatepäätös asettaa avun suuntaamista köyhyyden vähentämiseksi ensisijaiseksi tavoitteeksi. Tällöin erikoisesti nuorten naisten ja tyttöjen tarpeisiin kohdistuva monipuolinen kehitysapu perusterveydenhuollon ja peruskoulutuksen aloilla ovat keskeisiä keinoja myös syntyvyyden alentamiseksi ja väestönkasvun hillitsemiseksi. Suomi pyrkii entisestään lisäämään kehitysapua tässä tarkoituksessa sekä kahdenvälisen että monenkeskisen avun osalta. Suomen tuki YK:n väestörahostolle (UNFPA) oli vuonna 1996 64 milj. mk. Vastaavat luvut edeltävien vuosien 1995 ja 1994 osalta olivat 50,0 milj. mk ja 37,1 milj. mk.

Koska asia liittyy suoraan kehitysyhteistyön kokonaisuuteen, josta hallitus antaa erillisen kertomuksen, se ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

EU:n jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset

HE 234/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointi-neuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin

lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Eduskunta on 16.12.1996 hyväksyessään Slovenian (HE 234/1996 vp) assosiaatio- eli Eurooppasopimuksen edellyttänyt, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollu kohtuullisesti aikaa.

Euroopan Unionin neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset tehdään yksimielisesti. Silloin kun assosiaationeuvostossa käsitellään yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita, on pääperiaatteena se, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa noudatetaan vastaavia äänestysäännöksiä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös yksimielisesti. Tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään päätöstä, jota se ei kykene toteuttamaan tai halua toteuttaa. Asian käsittelyn tässä vaiheessa Suomella on näin ollen mahdollisuus vaikuttaa päätösten muotoiluun siten, että niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin jää riittävästi aikaa.

Valtioneuvosto kiinnittää tähän asiaan huomiota jo asioiden valmisteluvaiheessa ja erityisesti tuodessaan assosiaatiokomiteojen päätösehdotuksia eduskunnan käsittelyyn.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin:

EU:n jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset

HE 235/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12. 1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Ulkoasiainministeriö saattaa hyvissä ajoin, säännönmukaisesti eduskunnan käsiteltäväksi kaikki sellaiset assosiaationeuvostossa käsiteltävät kysymykset, sopimukset, neuvottelut, konferenssit, joista eduskunnan tulee lausua kantansa. Assosiaationeuvostoissa ei tehdä päätöksiä lainsäädäntövaltaan kuuluvista kysymyksistä.

Asiaa käsitellään jäljempänä eduskunnan lausumassa HE 31/1997 vp, joten ulkoasiainvaliokunnan kannanotto ei tässä yhteydessä anna aiheita toimenpiteisiin.

Kehitysyhteistyön maakohtaisten määrärahajakautumien käsittely

Kertomus 11/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 14.10.1997, että sille mahdollistetaan kehitysyhteistyön maakohtaisten määrärahajakaumien käsittely siinä vaiheessa, kun niitä ei ole vielä lopullisesti päätetty hallituksessa tai asianomaisen maan kanssa käydyissä neuvotteluissa.

Valtion talousarvion hyväksymisen jälkeen valtioneuvosto on tehnyt vuosittain päätöksen sopimuksetekovaltuuksien kohdentamisesta alueittain, maittain ja järjestöittäin. Tässä prosessissa on valtioneuvoston asettamalla Kehitysmaasuhteiden neuvottelukunnalla ollut mahdollisuus antaa lausunto asiasta.

Eduskunnan antaman lausuman perusteella kehitys yhteistyöministeri on ollut Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kuultavana vuoden 1998 talousarvioon sisältyvistä kehitys yhteistyön sopimuksetekovaltuuksista. Ulkoasiainministeriö on valmis jatkamaan tätä käytäntöä. Asia ei näin ollen anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

UTP hallitusten välisessä yhteistyössä ja unionin toiminnan tehostaminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

27) Valiokunta tukee valtioneuvoston selonteossa ilmaistua kannanottoa, että UTP tulee säilyttää hallitusten välisenä yhteistyönä, joka perustuu jäsenmaiden keskinäiselle luottamukselle ja yhteisvastuulle, ja että unionin toimintaa tehostettaessa kaikkien jäsenvaltioiden edut tulee ottaa tasavertaisesti huomioon.

Suomi on neuvotteluissa kannattanut johdonmukaisesti UTP:n säilyttämistä hallitusten välisenä yhteistyönä. EU:n pilarirakenteen säilyttämisestä vallitsee jäsenmaiden kesken pitkälle menevä yhteisymmärrys. Toiminnan tehostamisen peruslähtökohtana on neuvotteluissa pidetty kaikkien jäsenvaltioiden tasavertaista kohtelua ja yhtäläistä osallistumisoikeutta UTP:n alalla.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellä todetun johdosta anna tässä vaiheessa aiheita muihin toimenpiteisiin.

EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan määränemmistö päätöksenteon laajentaminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

28) Valiokunta katsoo, että kysymystä siitä, tulisiko yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta määränemmistö päätöksentekoa laajentaa muihin kuin toimeenpanoon liittyviin kysymyksiin, on arvioitava siltä pohjalta, että jos yksimielisyys edellytyksistä luovutaan, on samalla todettava, ettei niitä jäsenvaltioita, jotka eivät katso voivansa tällaiseen päätöksentekoon osallistua, myöskään voida velvoittaa osallistumaan näiden päätösten täytäntöönpanoon tai niistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Amsterdamin sopimuksessa yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yksimielisyys päätöksenteossa säilyy edelleen pääsääntönä perustavaa laatua olevissa asioissa. Kysymyksistä, joilla on merkitystä puolustuksen kannalta, päätetään aina yksimielisesti. Päätöksenteon lukkiutumisen estämiseksi otetaan käyttöön ns. rakentava pidättäytyminen, jolloin äänestämästä pidättäytyvän jäsenvaltion ei tarvitse soveltaa kyseistä päätöstä. Äänestämästä pidättäytyminen ei estä päätöksen tekemistä ja jäsenvaltio on velvollinen hyväksymään sen, että päätös sitoo unionia. Tällaisessa tilanteessa jäsenvaltio ei ole velvollinen osallistumaan sellaisten menojen rahoitukseen, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

Päätöksentekomenettelyä parannetaan mahdollistamalla määränemmistö päätösten käyttäminen neuvostossa niissä kysymyksissä, joiden osalta Eurooppa-neuvosto on määritellyt yhteisen strategian. Neuvosto voi päättää määränemmistöllä hyväksyessään yhteisen strategian perusteella yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan tai tehdessään sen perusteella

muun päätöksen tai päättäessään yhteisen toiminnan tai kannan täytäntöönpanosta. Jäsenvaltio voi kuitenkin vedota tärkeisiin kansalliseen politiikkaan liittyviin syihin, jolloin määränemmistö päätöstä ei tehdä. Neuvosto voi määränemmistöllä pyytää, että asia viedään Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Edellä todetun johdosta ja kun hallitus seuraa asian kehittymistä, valiokunnan lausuma ei tässä yhteydessä anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkyvyyden parantaminen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

29) Valiokunta katsoo, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkyvyyttä voidaan ja tulee parantaa sopivin keinoin, mm. tehostamalla jo käytettyjä menetelmiä. Pysyvän UTP-edushenkilön valitsemista valiokunta ei pidä oikeana ratkaisuna.

EU:n toiminnan näkyvyyden, johdonmukaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa oli eräs keskeinen tavoite hallitusten välisessä konferenssissa 1996-1997. Tilanteen korjaamiseksi Amsterdamin sopimuksessa perustettiin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla korkean edustajan tehtävä. Korkeana edustajana toimii neuvoston pääsihteeri, joka avustaa neuvostoa YUTP:n alaan kuuluvissa kysymyksissä. Hän osallistuu erityisesti toimintaperiaatteita koskevien päätösten muotoilemiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon. Tarvittaessa korkea edustaja käy poliittista vuoropuhelua neuvoston puolesta kolmansien osapuolten kanssa puheenjohtajamaan pyynnöstä. Kölnin Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 1999 korkeaksi edustajaksi valittiin Javier Solana, joka otti tehtävän vastaan lokakuussa 1999. Unionin tarvitseman ajankohtaisen analyysin sekä toimintaehdotusten laatimista varten perustetun suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön toiminta käynnistettiin heti korkean edustajan otettua tehtävänsä vastaan.

Tehokas ja johdonmukainen toiminta ulkosuhteiden kaikilla osa-alueilla vaatii entistä tiiviimpää koordinaatiota mm. komission kanssa. Kaikki tehostamistoimet eivät vaadi muutoksia EU:n perustamissopimuksiin.

EU:n suunnittelu- ja analyysikapasiteettia sekä UTP:n toimeenpanoon liittyvää rahoitusta koskevat ehdotukset ja informointi UTP:stä

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

30) Valiokunta tukee selonteossa esitettyjä ehdotuksia yhteisen suunnittelu- ja analyysikyvyn luomisesta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla ja sen sijoittamista neuvoston sihteeristöön, samoin ehdotusta joustavan ja nopean menettelyn kehittämistä UTP:n toimeenpanoon liittyvään rahoitukseen. Kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin informointia UTP:stä tulee tehostaa.

Euroopan unionin yhteisen analyysi- ja suunnittelukapasiteetin vahvistaminen on yksi UTP:n tehostamisen tärkeimpiä elementtejä. Unionin tarvitseman ajankohtaisen analyysin sekä toimintaehdotusten laatimista varten perustettu suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö on sijoitettu YUTP:n korkeana edustajana toimivan neuvoston pääsihteerin alaisuuteen. Suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön toiminta käynnistyi marraskuussa 1999. UTP:n ra-

hoitusta käsitellään budjettikysymysten tarkastelun yhteydessä. Euroopan parlamentin informointia on oltu valmiita parantamaan.

Edellä todetun johdosta ja kun hallitus seuraa asian kehittymistä, valiokunnan lausuma ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä EU:n ja WEU:n väliset suhteet

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

31) Valiokunta pitää valtioneuvoston selonteon turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevien kannanottojen peruslähtökohtia perusteltuina. Sotilaallista kriisinhallintaa tulee käsitellä osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Valiokunta katsoo, että Suomen tulee edistää toimia, joilla vahvistetaan EU:n kykyä tukea siviiliyhteiskunnan kriisienjälkeistä jälleenrakentamista.

Valiokunta edellyttää, että Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana valtiona osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan vain, jos sillä säilyy oikeus itsenäiseen päätöksentekoon omaa turvallisuutta koskevissa kysymyksissä. Samoin on säilytettävä unionin jäsenvaltioiden tasavertaisuus kriisinhallintaa koskevassa päätöksenteossa, johon sisältyy mahdollisuus itsenäiseen päätökseen kuhunkin operaatioon osallistumisesta.

Valiokunnan mielestä EU:n ja WEU:n väliset suhteet tulee ottaa tarkasteluun siten, että WEU voisi toimia EU:n poliittisen johdonalaisena kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtävien yhteistyöjärjestönä.

Suomi ja Ruotsi tekivät huhtikuussa 1996 aloitteen EU:n kriisinhallintakapasiteetin vahvistamiseksi. Aloitteen keskeisenä sisältönä on kriisinhallintatehtävien kirjaaminen osaksi yhteisen puolustuspolitiikan määrittelyä, WEU:n valtuuttaminen toteuttamaan EU:n päättämiä sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä sekä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden tasavertainen osallistumismahdollisuus operaatioista päättämiseen ja toimeenpanoon WEU:ssa.

Neuvottelujen tässä vaiheessa kriisinhallintatehtävät ollaan kirjaamassa unionisopimukseen suurelta osin Suomen ja Ruotsin yhteisaloitteen pohjalta. Kriisinhallintatehtävää koskevat päätökset, kuten muutkin turvallisuutta ja puolustusta koskevat päätökset tehtäisiin yksimielisesti. Osallistuminen kuhunkin operaatioon ratkaistaan viime kädessä kansallisesti.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellytä tässä yhteydessä muita toimenpiteitä.

Itä-Timorin kysymys

HE 5/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997 Suomen hallituksen toimivan sen puolesta, että Itä-Timorin kysymykseen saadaan oikeudenmukainen, kattava ja kansainvälisesti hyväksyttävä ratkaisu, joka kunnioittaa Itä-Timorin kansan intressejä ja oikeutettuja vaatimuksia kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Demokraattinen kehitys Indonesiassa vaikutti myönteisesti myös suhtautumiseen Itä-Timoriin. YK:n johdolla käydyt kolmikantaneuvottelut johtivat 5.5.1999 sopimukseen kansanää-

neistyksen järjestämisestä Itä-Timorilla 30.8.1999. Kansanäänestykseen osallistui 98,6 % äänioikeutetuista, joista 78,5 % kannatti alueen itsenäisyyttä. Suomi oli keskeisesti mukana prosessin eri vaiheissa ja suomalaisia kansanedustajia ja kansalaisaktiiveja osallistui äänestyksen tarkkailuun. Äänestyksen jälkeen väkivalta lisääntyi alueella ja se johti YL:n valtuuttamien kansainvälisten joukkojen lähettämiseen Itä-Timorille. Väkivalta johti myös suureen pakolaisaaltoon ja pakolaisten palauttaminen on edelleen kesken. Indonesian uusi parlamentti peruutti alueen liittämisen Indonesiaan ja Itä-Timor palautui YK:n hallintaan lokakuussa 1999.

YK:n turvallisuusneuvosto perusti päätöslauselmallaan 25.10.1999 YK:n Itä-Timorin väliaikaisen hallinnon (UNTAET = United Nations Transitional Administration in East Timor), jonka mandaatin puitteissa vuoden 2000 aikana perustettu kabinetti toimii Itä-Timorin väliaikaisena hallituksena (ETTA = East Timor Transitional Administration). ETTA:ssa on "ministereinä" viisi itä-timorilaista ja neljä kansainvälistä edustajaa. Puheenjohtajana toimii YK:n pääsihteerin erityisedustaja ja UNTAETin päällikkö Sergio Vieira de Mello. ETTA edustaa poliittisen vallansiirron toista vaihetta. Kolmas ja viimeinen vaihe on täysi vallansiirto itä-timorilaiskäsiin ja maan itsenäistyminen.

Vuoden 2001 loppu on välikaisen hallinnon ja Itä-Timorin itsenäisyyttä ajaneiden puolueiden muodostaman neuvoston CNRT:n sopima tavoite Itä-Timorin itsenäistymisajankohdaksi. Kesällä 2001 on tarkoitus järjestää vaalit, jossa valittaisiin perustuslakia säätävä kansalliskokous. Perustuslain hyväksyntää seuraisivat jatkoaskeleet itsenäisyyteen (mm. presidentin vaalit, mikäli perustuslaissa päädytään presidenttijohtoiseen hallitusmuotoon). Keskeinen prioriteetti itsenäistymisprosessin eli seuraavan 12 kuukauden aikana ja vielä itsenäistymisen jälkeenkin on itä-timorilaisen hallinnon osaamisen kehittäminen kaikilla sektoreilla. Jotta hallinto olisi kestäväällä pohjalla, niin myös maatalous ja muu elinkeinotoiminta on saatava elpymään.

Suomi on tukenut johdonmukaisesti YK:n toimintaa Itä-Timorin kysymyksessä niin poliittisesti yhdessä muiden EU-maiden kanssa kuin bilateraalisti YK:ta taloudellisesti avustaen. Olemme samalla korostaneet YK:n keskeistä roolia Itä-Timorin ongelmien ratkaisussa. Suomen Itä-Timorin kehittämiseen osoittamaa huomiota alleviivasi osaltaan myös kehitysyhteistyöministeri Satu Hassin vierailu Itä-Timorille kesäkuussa 2000.

Maa- ja metsätalouden kehittäminen ja kansakunnanrakentamisohjelma on kattava. Kolmen vuoden 2000-2002 aikana ohjelmaan arvioidaan tarvittavan noin USD 300 miljoonaa. Keskeiset toiminnot olivat ennen äänestystä Indonesian miehityshallinnon vastuulla ja huomattava osa itä-timorilaisesta virkakunnasta oli indonesialaismielistä ja on tällä hetkellä suurelta osin pakolaisina Itä-Timorin ulkopuolella. Itä-Timorin jälleerakennus on hyvin kriittinen operaatio, jossa vaaditaan hyvää koordinaatiota ja hankkeiden priorisointia. Vuoden 2000 aikana väliaikaishallinnolta on kulunut paljon energiaa oman infrastruktuurinsa kehittämiseen ja hallinnon miehittämiseen. Nyt jälleerakentaminen ja paikallisen kapasiteetin kehittäminen on päässyt jo suhteellisen hyvään vauhtiin, mutta haaste on edelleenkin mittava.

Suomi tuki vuoden 2000 aikana Itä-Timorin väliaikaista hallintoa ja jälleerakentamista 18,25 miljoonalla markalla: UNTAET 5 miljoonaa, Maa- ja metsätalouden kehittäminen ja kansakunnanrakentamisohjelma 10 miljoonaa, humanitaarinen apu 2,5 miljoonaa, paikallisten kansalaisjärjestöjen toiminnan avustamiseen 0,75 miljoonaa. Vuoden 1999 aikana Suomen tuki Itä-Timorille oli 12,8 miljoonaa markkaa. Olemme luvanneet tukea Itä-Timorin jälleerakennusprosessia ja kansakunnan rakentamista vuoden 2002 loppuun mennessä noin 60 miljoonalla markalla. .

Voidaan katsoa, että Suomi kansallisesti sekä EU-puheenjohtajakaudellaan on toiminut määrätietoisesti ja tuloksekkaasti sen puolesta, että Itä-Timorin kysymykseen on saatu oikeudenmukainen, kattava ja kansainvälisesti hyväksyttävä ratkaisu, joka kunnioittaa Itä-Timorin kansan etua ja itsemääräämisoikeutta. Eduskunnan lausuma ei enää tässä yhteydessä aiheuta jatkotoimenpiteitä.

Huolehtiminen EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvista lainsäädäntökysymyksistä

HE 31/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.6.1997, että valtioneuvosto jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamis-sopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998.

Viittaus HE 235/1996 vp Ulkoasiainministeriö saattaa hyvissä ajoin, säännönmukaisesti eduskunnan käsiteltäväksi kaikki sellaiset assosiaationeuvostossa käsiteltävät kysymykset, sopimukset, neuvottelut, konferenssit, joista eduskunnan tulee lausua kantansa. Assosiaationeuvostoissa ei tehdä päätöksiä lainsäädäntövaltaan kuuluvista kysymyksistä.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että toteuttaessaan uutta pakolaisohjelmaa hallitus noudattaa OECD:n hyväksymiä julkisen kehitysavun raportointiohjeita pakolaisavun sisällyttämisessä kehitysyhteistyömäärärahoihin valtion talousarviossa.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman (HE 105/1998 vp), ja asiaa selostetaan tuossa yhteydessä.

Ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevien ongelmien ratkaiseminen*HE 100/1997 vp**Valtiovarainvaliokunta*

2) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 24.30.66 kohdalla, että ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevat ongelmat selvitetään ja ratkaistaan tavalla, joka varmistaa normaalin sosiaaliturvan myös pitkiä ajanjaksoja asemapaikallaan työskenteleville, kotimaasta poissa oleville lähetystyöntekijöille ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa oleville kehitystyöntekijöille.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama SOLMU-työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain soveltamiskäytännössä esiintyneitä ongelmia ja muutostarpeita, jätti ehdotuksensa 29.5.1998. Eduskunta on joulukuussa 1998 hyväksynyt ehdotuksen pohjalta valmistellun lainmuutoksen, joka mm. mahdollistaa lähetystyöntekijöiden ja kehitysyhteistyössä olevien säilymisen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piirissä viiden vuoden ulkomailla oleskelun jälkeenkin. Laki tulee voimaan 1.3.1999.

Asia ei näin ollen anna aihetta toimenpiteisiin.

Lainsäädännön muuttaminen Suomen solmimaa kansainvälistä sitoumusta vastaavaksi*HE 179/1997 vp**Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi Suomen solmimaa kansainvälistä sitoumusta vastaavaksi.

Hallituksen esitys Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 179/1997 vp) annettiin eduskunnalle lokakuussa Sopimus ja sen voimaansaattamista koskeva blankettilaki tulivat voimaan 1.10.1998 (SopS 41-42/1998). Oikeusministeriön 9.12.1998 asettama henkilöstöturvallisuustoimikunta komiteamietintö 2000:2) on ehdottanut annettavaksi uusi laki turvallisuusselvityksistä. Lakiehdotuksessa nykyinen luotettavuuslausuntomenettely korvattaisiin turvallisuusselvityksellä, johon sisältyy myös turvallisuusluokitus. Laki kattaisi myös kansainväliseen veloitteeseen perustuvan turvallisuusselvityksen ja koskisi näin ollen myös Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välistä turvallisuussopimusta. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle helmi- kuussa 2001.

Pakolaishakemusten käsittely ja YUTP-asioiden saattaminen ulkoasiainvaliokunnan tietoon*HE 245/1997 vp**Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 6.3.1997, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon ulkoasiainvaliokunnan muilta valiokunnilta saamista lausunnoissa esitetyt näkökohdat.

Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja ottaen huomioon Suomea sitovat kansainväliset veloitteet eduskunta edellytti, että myös toisesta jäsenmaasta tulevat hakemukset käsitellään yksilöllisesti ilman maantieteellistä varaumaa Geneven pakolaissopimuksen ja vuoden 1967 lisäpöytäkirjan mukaisesti ja että hallitus tekee asiaa asianmukaisen ilmoituksen sopimuksen muille osapuolille.

Eduskunta edellytti hallituksen saattavan YUTP-asiat ulkoasiainvaliokunnan tietoon riittävän ajoissa ennen niitä koskevaa päätöksentekoa neuvostossa, jotta valiokunta voisi ottaa kantaa mahdolliseen rakentavan pidättäytymisen tarpeeseen Suomen osalta.

Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan Suomi noudattaa sopimuksen julistukseen sisältyvää mahdollisuutta käsitellä muista EU-maista tulleet turvapaikkahakemukset yksilöllisen menettelyn kautta ja lähtökohtaisesti ilmeisen perusteettomina. Toisen jäsenvaltion kansalaisten jättämästä turvapaikkahakemuksesta ilmoitetaan EU:n neuvoston pääsihteeristölle ellei ulkomaalaisvirasto katso kyseisen valtion olevan hakijalle turvallinen alkuperämaa ja ratkaise asiaa ulkomaalaislain 33c§:n mukaisesti. Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Ulkoasiainvaliokunta saa ulkoministeriöltä säännöllisesti kirjeitse tietoja Euroopan unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevista asioista. Ulkoasiainministeriö toimittaa ulkoasiainvaliokunnalle tietoja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvien päätösten valmistelusta riittävissä ajoin ennen yleisten asiain neuvoston kokousta. Samoin menetellään, mikäli päätös on tarkoitus tehdä kirjallisella menettelyllä. Ulkoasiainvaliokunnalle annettavat tiedot kattavat myös YUTP:n toimeenpanoon liittyvät EY:n pakoteasetukset. Tätä menettelyä noudatetaan myös jatkossa.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

YK-järjestelmän uudistaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

28) Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa päämääräkseen ja EU-puheenjohtajakautensa tavoitteeksi aktiivisen toiminnan YK-järjestelmän uudistamiseksi ja demokratisoimiseksi sekä tehokkaiden ylikansallisten hallintajärjestelmien luomiseksi. Sen osana on tarpeellista etsiä toimivia muotoja ylikansallisille rakenteille kuten valuuttakaupan verotukselle.

Suomen toiminta Yhdistyneissä kansakunnissa on osa Suomen ulkopolitiikkaa. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut YK:n toimintamahdollisuuksien parantamiseen erityisesti rauhan- turvaamisessa. Tämän mukaisesti Suomi on YK:ssa alusta lähtien ja johdonmukaisesti tukenut YK:ta ja sen roolia kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäjänä. Järjestön toimintakyvyn vahvistaminen on etenkin Suomen kaltaisten pienten jäsenvaltioiden edun mukaista. Myös YK:n talouden ja hallinnon kehittäminen on YK:n vahvistamisessa huomattava tekijä. Suomi pyrkii aktiivisesti tukemaan yhteisesti sovittuja YK-järjestelmän uudistamispyrkimyksiä. YK:n on toimittava tehokkaasti ja tuloksellisesti sekä vastattava uusiin kansainvälisiin haasteisiin. Näitä tavoitteita Suomi edisti myös toimiessaan Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana.

YK-järjestelmän uudistamista ja tehostamista toteutetaan sekä ajamalla toiminnan virtaviivaistamista että pyrkimällä takaamaan järjestölle taloudelliset toimintaedellytykset ajoissa, täysmääräisesti ja ehdoitta tapahtuvien jäsenmaksujen maksamien muodossa ja maksukuria noudattamalla.

YK-järjestelmän vahvistaminen ja uudistaminen kirjattiin syyskuun alussa 2000 valtion ja hallitusten päämiesten tasolla hyväksytyyn julistukseen YK:n roolista ja sen järjestelmänlaajuista toteuttamista koskevaan päätöslauselmaan.

Suomen kannalta YK-järjestelmän uudistamisessa keskeiset hankkeet ovat viime vuosina olleet turvallisuusneuvoston laajentaminen ja uudistaminen, YK:n talouden vakauttaminen ja YK:n rauhanturvatoiminnan kehittäminen.

Turvallisuusneuvoston reformia on käsitelty jo seitsemän vuotta ilman merkittävämpiä tuloksia. Työryhmien käymissä keskusteluissa on kartoitettu kaikki ongelma-alueet. Yksimielisyys vallitsee turvallisuusneuvoston laajentamisesta, mutta laajennuksen muodot ja menetelmät aiheuttavat erimielisyyttä. Poliittisen tahdon puute estää konkreettiset neuvottelut turvallisuusneuvoston laajentamisesta. Prosessin aikana turvallisuusneuvosto on oma-aloitteisesti moniin työryhmässä käytyihin ehdotuksiin pohjautuen tehostanut työmenetelmiään ja keskustelujen avoimuutta, jotka ovat Suomen kaltaiselle pienelle ja harvoin turvallisuusneuvoston jäsenenä toimivalle maalle erittäin tärkeitä.

YK:n rauhanturvatoiminnan tehostamisen osalta Suomi tukee pääsihteerin aloitteesta asetetun paneelin esittämän raportin (ns. Brahimin paneelin) sisältämien ehdotusten toteuttamista. Ensi vaiheen ratkaisu saatiin aikaan, kun yleiskokous vuoden 2000 lopussa teki päätöksen 95 uuden viran perustamisesta tai uudelleen kohdentamisesta YK:n rauhanturvaosastolle. Paneelin esittämien suositusten käsittely jatkuu kevään 2001 aikana, kun ulkopuolisen tahon laatima kokonaisvaltainen arvio rauhanturvaosaston toiminnasta samoin kuin YK:n sihteeristön lisäesitykset rauhanturvatoiminnan tehostamisesta valmistuvat.

YK:n talouden saattamisessa vakaammalle pohjalle saavutettiin merkittävä edistysaskel joulukuussa 2000, kun yleiskokous päätti vuosina 2001-2003 noudatettavasta jäsenmaiden sekä ohjelmabudjettiin että rauhanturvabudjettiin suorittamiin jäsenmaksuihin sovellettavista maksuosuusasteikosta ja niiden määräytymiseen sovellettavista periaatteista. Huomionarvoisimmat kohdat päätöksessä ovat maksukaton laskeminen 25 %:sta 22 %:iin (koskee nykyisin ainoastaan Yhdysvaltain maksuosuutta), Yhdysvaltain maksuosuutensa alenemista vastaavan 3 prosenttiyksikön suuruisen vapaaehtoisavustuksen maksaminen vuoden 2001 aikana, luopuminen YK:n toimintaan rajoittavasti vaikuttaneesta nollakasvubudjetoinnista sekä kehoitus YK:lle velkaantuneiden jäsenmaiden maksurästien maksamisesta. Päätös antaa pohjan YK:n talouden pitemmän tähtäimen vakauttamiselle sekä rauhanturvabudjetista suoritettujen käyttövarojen lainaamisen vähenemiselle ja lakkaamiselle. Tällä on puolestaan suoranaista vaikutusta Suomeen, jonka saatavat YK-operaatioihin luovutetuista joukoista ovat noin 200 miljoonan markan luokkaa.

Hallituksen ohjelma toteaa, että kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen avoimuutta on lisättävä ja niiden kykyä vastata vapaiden pääomaliikkeiden synnyttämään epävakautteen ja globalisaation haasteisiin on vahvistettava. Tässä tarkoituksessa on selvitettävä esimerkiksi lyhyiden, spekulatiivisten pääomaliikkeiden aiheuttamien häiriöiden torjuntaan tähtävien, kattavasti toimeenpantavien kansainvälisten järjestelmien käyttöön ottoa.

Hallituskohdan tämän kohdan nojalla valtiovarainministeriö tilasi asiantuntijaryhmältä selvityksen kansainvälisten pääomaliikkeiden vakautta ja häiriötöntä toimintaa edistävästä toimenpiteistä. Selvitys valmistui joulukuussa 2000. Asiantuntijaryhmä päätyi johtopäätökseen, ettei mikään yleisesti sovellettava pääomaliikkeitä rajoittava toimenpide suojele talouksia kriiseiltä. Asiantuntijaryhmä katsoi, että finanssikriiseiltä voidaan parhaiten suojautua kestäväällä talouspolitiikalla sekä vahvistamalla rahoitusjärjestelmää ja pankkien riskinoton ja vakavaraisuuden valvontaa. Valuutansiirtoveron työryhmä katsoi parhaimmillaan voivan ehkäistä lyhytaikaiset spekulatiiviset pääomaliikkeet vain, jos valuuttakurssi olisi uskottavasti kiinteä. Samalla vero kuitenkin tekisi kalliiksi välttämättömätkin lyhytaikaiset pääomaliikkeet kuten ulkomaankaupan rahoitusliiketoimet. Valuutansiirtoveron ei ryhmä arvioinut tuovan kovin merkittäviä tuloja, koska valuuttakaupan määrä veron vuoksi

supistuisi merkittävästi. Vero kohdistuisi pääasiassa niille, joiden valuutanvaihtokustannukset alkujaankin ovat korkeammat eli ulkomaankauppaa käyville ei-kansainvälisille yrityksille.

Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että toteuttaessaan uutta pakolaisohjelmaa hallitus noudattaa OECD:n hyväksymiä julkisen kehitysavun raportointiohjeita pakolaisavun sisällyttämisessä kehitysyhteistyömäärärahoihin valtion talousarviossa.

Pakolaisavun käsite ja erityisesti pakolaiskustannusten laskeminen ja sisällyttäminen julkiseksi kehitysavuksi on ollut keskustelun kohteena pitkään OECD:n kehitysapukomiteassa. Voimassa olevien OECD:n raportointiohjeiden mukaan kehitysapuun voidaan sisällyttää pakolaisten ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia heidän ensimmäisen maassaolovuotensa osalta.

Valtion talousarvioon on kehitysyhteistyömäärärahoihin vuosittain kirjattu sellaisia pakolaiskuluja, joiden tulkitaan olevan kehitysyhteistyökelpoisia. Ministeriöiden tulkinnat ovat useina vuosina eronneet selvästi toisistaan, mikä on aiheuttanut epäselvyyttä kehitysyhteistyökelpoisen erän sisällöstä.

Eduskunnan lausuman johdosta hallitus selvitti kevään 2000 aikana eri ministeriöiden käyttämät perusteet pakolaiskustannusten arvioinnissa saattaakseen ne yhteismitallisiksi keskenään ja pusointuun OECD:n ohjeiden kanssa.

Selvityksen pohjalta vastuuministeriöiden kesken saavutettiin yhteisymmärrys pakolaiskultujen kehitysyhteistyökelpoisista osuuksista sekä asiaan liittyvistä määritelmistä ja laskenta-perusteista, joita sovittiin käytettävän niin talousarvioesitysten laadinnan yhteydessä kuin maksatustilastoja laadittaessa. Samassa yhteydessä varmistettiin myös OECD:stä, että yhteisymmärryksessä saavutettu tulkinta on OECD:n kehitysapukomitean hyväksymien kehitysavun raportointiohjeiden mukainen.

Selvityksen pohjalta vuoden 2001 talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä kesällä 2000 ei aiempina vuosina esiintyneitä pakolaiskultujen kehitysyhteistyökelpoisen osuuden tulkintaerimielisyyksiä enää ilmennyt. Ministeriöiden välisen yhteisymmärryksen mukaisesti näin tulee olemaan myös jatkossa.

Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa

HE 279/1998 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.1999, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiaatio-neuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa

Eduskunta on 10.2.1999 hyväksyessään Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Jordanian Hasemiittisen kuningaskunnan välisen Euro-Välimeri- assosiaatiosopimuksen

(HE 279/1998 vp) edellyttänyt, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Euroopan unionin neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset tehdään yksimielisesti. Silloin kun assosiaationeuvostossa käsitellään yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita, on pääperiaatteen se, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa noudatetaan vastaavia äänestyssäännöksiä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös yksimielisesti. Tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään päätöstä, jota se ei kykene toteuttamaan tai halua toteuttaa.

Asian käsittelyn tässä vaiheessa Suomella on näin ollen mahdollisuus vaikuttaa päätösten muotoiluun siten, että niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin jää riittävästi aikaa.

Valtioneuvosto kiinnittää tähän asiaan huomiota jo asioiden valmisteluvaiheessa ja erityisesti tuodessaan assosiaatiokomiteoiden päätösehdotuksia eduskunnan käsittelyyn.

Viittaus HE 235/1996 vp Ulkoasiainministeriö saattaa hyvissä ajoin, säännönmukaisesti eduskunnan käsiteltäväksi kaikki sellaiset assosiaationeuvostossa käsiteltävät kysymykset, sopimukset, neuvottelut, konferenssit, joista eduskunnan tulee lausua kantansa. Assosiaationeuvostoissa ei tehdä päätöksiä lainsäädäntövaltaan kuuluvista kysymyksistä.

Todettakoon, että Suomi on ratifioinut Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Jordanian Hasemiittisen kuningaskunnan välisen Euro-Välimerisopimuksen 10.2.1999. Sopimus on allekirjoitettu, mutta muiden valtioiden osalta ratifiointiprosessi on kesken. Tämän hetkisen arvion mukaan sopimus tulee voimaan vuoden 2001 ensimmäisellä puoliskolla, jonka jälkeen tulee järjestettäväksi ensimmäinen assosiaationeuvoston kokous. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Arktisen neuvoston lisärahoitustarve

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

- 2) Momentti 24.50.66. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että hallitus selvittää Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajakauden ohjelman edellyttämän mahdollisen lisärahoitustarpeen siten, että vuotta 2001 koskeva määrärahatarve voidaan ottaa huomioon jo ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Arktisella neuvostolla ei ole sääntömääräistä budjettia eikä pysyvää sihteeristöä. Toiminnan rahoitus tapahtuu vapaaehtoisella pohjalla. Ohjelmien ja eri projektien käynnistämistä ja niiden jatkoa varten kerätään varat jäsenmailta sekä ulkopuolisista rahoituslähteistä. Käytännössä toiminta tapahtuu ns. johtomaaperiaatteen mukaisesti, jolloin joku jäsenmaa ottaa johtovastuun ohjelman tai projektin käynnistämisestä ja antaa samalla oman rahoituspanoksensa hankkeen aloittamiseksi. Kukin puheenjohtajamaa vastaa vuorollaan sihteeristön toiminnasta ja sen aiheuttamista menoista samoin kuin kokousjärjestelyistä.

Suomen puheenjohtajakautta varten ei ole valtionhallinnossa erikseen budjetoitua määrärahaa. Ulkoasiainministeriö on sisällyttänyt vuoden 2001 budjettiesityksensä varat sihteeristöä, kokousjärjestelyjä sekä Arktisen neuvoston www-sivujen ylläpitoa varten. Lisäksi on varattu määräraha saamelaisneuvoston osallistumisen tukemiseksi.

Arktisessa neuvostossa käsiteltävät asiat liittyvät usean ministeriön toimialaan. Eri ministeriöitä on pyydetty varautumaan asiaan ja priorisoimaan arktiseen yhteistyöhön liittyviä hankkeita vuosien 2001-2002 budjeteissaan. Ulkoministeriö luovutti Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle 16.11.2000 tietoa Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta aiheutuvista rahoitustarpeista.

Arktisen yhteistyöhön liittyviä hankkeita voidaan toteuttaa momentin 24.50.66 määrärahan puitteissa, mikäli hankkeet ovat lähialueyhteistyön toimintastrategiassa määriteltyjen prioriteettien mukaisia ja kohdistuvat strategiassa määritellylle maantieteelliselle alueelle.

Vuoden 2001 mahdollinen lisämäärärahatarve riippuu siitä miten eri ministeriöt ja niiden alaiset laitokset ovat ottaneet huomioon Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelman toimeenpanon aiheuttamat kustannukset. Tämä selviää askel askeleelta puheenjohtajakauden edetessä sitä myötä kuin ohjelma- ja projektialoitteet eri hallinnonhaaroilla täsmentyvät.

Suurimmat uudet rahoitustarpeet vuoden 2001 aikana liittyvät käynnistymässä olevaan Arktisten ympäristöhaittojen poistamista koskevaan toimenpideohjelmaan (ACAP). Ohjelman painopiste on Venäjä-yhteistyössä. Suomen hallituksen kannalta keskeisiä ovat projektit, joilla tuetaan Venäjää sen pyrkimyksissä lopettaa tai vähentää hitaasti hajoavien kemikaalisten yhdisteiden ja raskasmetallien päästöjä luontoon. Rahoitustarvetta Suomen osalta syntyy jo vuonna 2001 arviolta 500 000 – 1000 000 mk.

Oikeusministeriö

Rangaistusten täytäntöönpano

Ehdonalainen vapaus

HE 23/1990 vp.

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 6.4.1990, että hallituksen tulee tehdä selkeä ratkaisu ehdonalaisessa vapaudessa olevien valvonnan kehittämisestä selvästi valvottavaa tukevaksi ja hänen sopeutumismahdollisuuksiaan lisääväksi. Samalla hallituksen tulee myös selvittää valvonnan merkitystä toisaalta rikollisuuden ennaltaehkäisevänä toimintana ja toisaalta jälkihuoltoa edistävänä järjestelmänä.

Valtioneuvosto on 23.9.1999 asettanut komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Komitean tehtäviin kuuluu myös tehdä ehdotus ehdonalaista vapautta koskevien säännösten uudistamisesta. Komitean on määrä saada mietintönsä valmiiksi 31.3.2001 mennessä.

Valvonnan järjestämistä ehdonalaisessa vapaudessa selvittää seuraamusjärjestelmän ja tukipalvelujen yhteensovittamistoimikunta, jonka oikeusministeriö on asettanut 9.2.2000. Toimikunta on selvittänyt mahdollisuuksia tehostaa ja laajentaa ehdonalaisesti vapautuneiden valvontaa. Toimikunta jättää mietintönsä helmikuun 2001 loppuun mennessä.

Korvausten takaisinperintä

HE n:o 36/1992 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Oikeusministeriössä on valmisteltavana hallintomenettelylainsäädännön kokonaisuudistus. Tässä yhteydessä on tarkoitus ottaa lakiin myös yleiset julkisoikeudellisen perusteettoman edun palauttamista koskevat säännökset.

Huumausainelainsäädäntö

Sopimushoito

HE n:o 180/1992 vp.

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1993, että asianomaiset ministeriöt yhteistyössä huolehtivat edellytysten luomisesta huumausainerikossäännöksissä säädetyille hoitoon sitoutumiselle niin, että toimiva hoitonohjauksjärjestelmä saadaan aikaan ja käyttöön ja että hoitoa varten varataan riittävät resurssit, jotta erityisesti nuorilla huumausaineista riippuvaisilla rikoksentekeijöillä on tosiasialliset mahdollisuudet hoitopalvelujen käyttämiseen.

Eduskunta edellytti, että selvitetään mahdollisuudet täydentää seuraamusjärjestelmäämme uudella seuraamuksella, jossa rangaistukseen voidaan sisällyttää hoitojakso.

Valtioneuvoston huumausainepolitiikasta vuonna 1998 hyväksymän periaatepäätöksen toteuttamista on jatkettu. Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtakunnansyyttäjänvirasto ovat käynnistämässä neuvotteluja, joiden tarkoituksena on sopia käytännön menettelytavoista syyttäjien ja hoitopaikkojen yhteistyön kehittämiseksi periaatepäätöksessä edellytetyllä tavalla. Myös syyttäjien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden koulutuskierroksen suunnittelu on aloitettu. Sosiaali- ja terveysministeriön tuella on käynnistetty pilottihanke, jossa

tarkoituksena on puuttua mahdollisimman varhain huumausainerikoksesta kiinni jääneen nuoren huumeongelmaan (Järvenpään kaupunki).

Periaatepäätöksen mukaan muun muassa myös virka-ajan ulkopuolista hoitoon ohjausta ja polikliinistä hoitoa kehitetään. Sosiaali- ja terveysministeriö on sopinut näistä asioista lääninhallitusten kanssa tehtävillä tulossopimuksilla. Ministeriö asetti toukokuussa 2000 työryhmän selvittämään huumausaineen käyttäjien hoidon kehittämistä. Työryhmän on tarkoitus saada ehdotuksensa valmiiksi 28.2.2001.

Opioidiriippuvaisten henkilöiden lääkkeellistä vieroitus- ja korvaushoitoa koskeva sosiaali- ja terveysministeriön päätös korvattiin 1.7.2000 voimaan tulleella ministeriön asetuksella. Asetuksella lisättiin hoitopaikkoja ja painotettiin hoidon siirtämistä perustasolle. Sosiaali- ja terveysministeriö on tähän liittyen rahoittanut syksyllä 2000 A-klinikkasäätiön järjestämää koulutusta hoitohenkilökunnalle.

Valtioneuvosto hyväksyi 5.10.2000 periaatepäätöksen huumausainepolitiikan tehostamisesta. Periaatepäätöksellä jatketaan huumausaineiden vastaista työtä vuonna 1998 hyväksytyyn periaatepäätöksen mukaisesti. Uudessa periaatepäätöksessä lisätään päihdekuntoutusta vankiloissa vankeinhoitolaitoksen vuonna 1999 hyväksymän päihdestrategian mukaisesti. Vankilasta vapautumisen jälkeiseen aikaan ulottuvasta kuntoutusjatkumosta huolehditaan kehittämällä valtion ja kuntien yhteistyötä.

Hallituksen esityksellä, joka annettiin 28.12.2000, ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 50 luvun 7 §:n säännöstä toimenpiteistä luopumisesta hoidon vuoksi huumausaineen käyttöön ja siihen liittyvissä huumausainerikoksissa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että toimenpiteistä luopuminen olisi mahdollista, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. Nykyisin tekijän on osoitettava sitoutuneensa hoitoon. Lakiehdotuksen tarkoituksena on alentaa toimenpiteistä luopumisen kynnystä hoitoon hakeutumisen vuoksi ja korostaa hoitoon ohjauksen merkitystä harkittaessa seuraamuksen määräämättä jättämistä huumausaineen käytöstä ja siihen liittyvästä huumausainerikoksesta.

Vuoden 2000 lopulla on valmisteltu sopimushoitoa selvittävän toimikunnan toimeksiantoa. Ehdotus on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2001 aikana.

Takaajan asema
Konkurssilainsäädäntö
HE n:o 183/1992 vp.
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että hallitus erikseen huolehtii takaajan aseman järjestämisestä nykyistä kohtuullisemmaksi velkojan tiedonantovelvollisuutta ja huolellisuusvelvoitetta lisäämällä.

Lisäksi eduskunta edellyttää, että konkurssilainsäädännön jatkovalmistelun yhteydessä viipymättä selvitetään, miten velallisen asuntoa suojataan myös konkurssimenettelyn yhteydessä tässä esityksessä omaksuttujen periaatteiden mukaisesti.

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta (361/1999) tuli voimaan 1.10.1999. Uudessa laissa on lisätty luotonantajan tietojenantovelvollisuutta takaajalle ja vierasvelkapantin antajalle. Laki korostaa muutenkin luotonantajan huolellisuusvelvoitetta. Eräin edellytyksin takaajan vastuuta voidaan sovittaa, jos luotonantaja on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tai takaajan maksukyvyn selvittämisen.

Velallisen aseman suojaaminen tulee selvitettäväksi uutta konkurssilakia valmisteltaessa. Esitys uudeksi konkurssilainsäädännöksi on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2001 aikana. Työ on vireillä oikeusministeriössä.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

HE 95/1993 vp ja 230/1994 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 31.1.1995, että hallitus seuraa oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamista tuomioistuimissa ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta säätää yhteisösakko pakolliseksi seuraamukseksi.

Oikeusministeriön asettama työryhmä on 29.9.2000 valmistuneessa mietinnössään ehdottanut, että yhteisösakkoon tuomitsemisesta tehtäisiin lähtökohtaisesti pakollinen seuraamus. Mietintö on parhaillaan lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2001.

Asumisoikeusyhdistyksen

HE n:o 16/1994 vp.

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 20.9.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että ympäristöministeriö ja oikeusministeriö seuraavat tarkoin asumisoikeusyhdistysten toimintaa ja toimivuutta ja ryhtyvät tarvittaessa toimiin lainsäädännön edelleen kehittämiseksi.

Laki asumisoikeusyhdistyksistä tuli voimaan 1.3.1995. Kaupparekisteriin on rekisteröity vasta muutama asumisoikeusyhdistys. Ympäristöministeriössä valmisteltavan asumisoikeuslainsäädännön uudistuksen yhteydessä on tarkoitus tarkistaa myös asumisoikeusyhdistyksistä annettua lakia eräiltä osin. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa Eduskunnalle keväällä 2001. Laajempaa tarvetta asumisoikeusasunnoista annetun lain muuttamiseen ei ole vielä ilmennyt.

Oikeusministeriö ja ympäristöministeriö seuraavat lain toimivuutta. Asia ei anna tässä vaiheessa aihetta jatkotoimiin.

Julkinen puolustus ja syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulut rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyssä

HE 82/1995 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että julkista puolustusta koskevat säännökset lisätään lakiin samalla kun maksutonta oikeudenkäyntiä ja yleistä oikeusapua koskevat lait uudistetaan. Tätä koskeva esitys on annettava eduskunnalle niin, että julkista puolustusta koskevat säännökset ovat voimassa viimeistään vuoden 1999 alusta.

Eduskunta edellytti, että syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi samassa yhteydessä kuin julkisten oikeusapupalvelujen kokonaisuudistus ja julkisen puolustuksen järjestäminen. Myös syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset tulee saada voimaan viimeistään vuoden 1999 alusta.

Eduskunta edellytti, että tuomion rakenne vakioidaan ja tuomioistuinten käyttöön

laaditaan useampia erityyppisiä mallituomioita vielä ennen lainsäädännön voimaantulemistä.

Eduskunta edellytti, että oikeudenkäyntiuudistuksen seuraavassa vaiheessa toteutetaan oikeudenkäyntisäännösten systemaattinen kodifointi.

Julkista puolustusta ja syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset lisättiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin samassa yhteydessä kun maksutonta oikeudenkäyntiä ja yleistä oikeusapua koskevia lakeja uudistettiin. Lait tulivat voimaan 1.6.1998, kuitenkin siten, että syytteestä vapautetun kuluja koskeva säännös tuli voimaan 1.1.1999 lukien. Oikeusministeriössä on vireillä tuomioiden kirjoittamista koskeva selvitystyö, jonka raportti valmistuu kevään 2001 aikana. Selvitystyön tuottamaa tietoa on hyödynnetty jo oikeusministeriön tuomareille järjestämässä prosessinjohtokoulutuksessa, jossa on edelleen myös korostettu tuomioiden perustelujen merkitystä ja kiinnitetty huomiota tuomioiden laatimistapoihin. Oikeudenkäyntisäännösten systemaattinen kodifointi on tarkoitus toteuttaa suunnittelukaudella 2000 - 2004.

Ponnessa olevat lainmuutokset on toteutettu, näin ollen asia ei anna enää aiheita toimenpiteisiin.

Saamen kielen huoltoa koskeva pohjoismainen yhteistyö

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 245.51 kohdalla, että vuoden 1997 aikana saamelaiskäräjille turvataan riittävä määräraha saamen kielen huoltoa koskevaan pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistumista varten.

Eduskunta on hyväksynyt vuoden 1997 I lisätalousarviossa 200 000 markan lisämäärärahan momentille 25.45.51 ja kysymyksessä oleva määräraha on sisällytetty myös sen jälkeisten vuosien talousarvioihin. Asia ei anna enää aiheita toimenpiteisiin.

Ulosottolaitoksen ja perimistoimistojen tasapuoliset kilpailumahdollisuudet

Perimistoimistojen veloituskäytäntö

HE 199/1996 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ulosottolaitoksella ja perimistoimistoilla on tasapuoliset kilpailumahdollisuudet. Tätä varten estemaksusäännöksiä on tarkistettava ja maksuja alennettava ennen uuden perintälainsäädännön voimaantuloa.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa perimistoimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi.

Ulosoton estemaksua alennettiin 1.6.1999 lähtien 60 markasta 20 markkaan. Kuluttaja-asiamies on valvontakäytännössään ja hyvästä perintätavasta vuonna 2000 antamissaan ohjeissa kiinnittänyt erityistä huomiota perintäkulujen määräytymiseen. Perintäkulujen yleiseen tasoonkin vaikuttava kysymys arvonlisävero-osuuden kohdentamisesta on saatettu markkinatuomioistuimen ratkaistavaksi. Kulukäytännön järjestelmälliseen selvittämiseen ei ole vielä ryhdytty.

Samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvät oikeudelliset epäkohdat

*LA 26/1996 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 26.9.1997 toivomuksen, että hallitus ryhtyy asianmukaisin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi.

Hallitus antoi 15.12.2000 eduskunnalle esityksen laiksi virallistetusta parisuhteesta (HE 200/2000 vp). Esityksen keskeinen tarkoitus on poistaa samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyviä oikeudellisia epäkohtia. Asia ei enää anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Seksuaalirikossäännökset, soveltaminen

*HE 6 ja 117/1997 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 15.6.1998, että hallitus sisällyttää vuotta 2001 koskevaan hallituksen kertomukseen selvityksen siitä, miten uusia seksuaalirikossäännöksiä on sovellettu viranomaistoiminnassa ja oikeuskäytännössä.

Oikeusministeriö on antanut oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tehtäväksi kerätä ponnessa tarkoitetut tiedot. Selvitys tullaan sisällyttämään hallituksen vuotta 2001 koskevaan kertomukseen.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

*HE 1/1998 vp
Perustuslakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö on 15.3.2000 asettanut toimikunnan selvittämään suhteellisuuden toteutumiseen eduskuntavaaleissa liittyviä ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä selvittäessään toimikunnan on samalla kiinnitettävä huomiota siihen, että poliittinen kenttä ei ehdotettavin toimenpitein liiallisesti pirstoudu. Toimikunnan, joka on ottanut nimekseen vaalitoimikunta 2000, on saatava työnsä päätökseen 30.4.2001.

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö

*HE 30/1998 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään

vuoden 2003 aikana.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että syyttäjän tiedonsaantioikeuden turvaavat asianomaiset säännökset on saatettu voimaan julkisuuslainsäädännön voimaan tullessa.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että kunkin verovelvollisen säännönmuokaista verotusta koskevat tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta sekä muun muassa maksuun pannaista valtion-, kunnallis- ja kirkollisveroista ovat julkisia tietoja myös vastaisuudessa sekä lisäksi siitä, että tulevaisuudessa suhtaudutaan muutoinkin pidättyvästi viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien säännösten sijoittamiseen erityislainsäädäntöön.

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö tuli voimaan 1.12.1999. Sen seuranta on käynnistynyt.

Syyttäjän tiedoksisaantioikeutta koskevia säännöksiä valmistellaan oikeusministeriössä tarkoituksena hallituksen esityksen antaminen Eduskunnalle keväällä 2001.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta on säädetty ponnessa edellytetyllä tavalla lailla verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta (1346/1999).

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 48/1998 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö on 15.3.2000 asettanut toimikunnan selvittämään suhteellisuuden toteutumiseen eduskuntavaaleissa liittyviä ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä selvittäessään toimikunnan on samalla kiinnitettävä huomiota siihen, että poliittinen kenttä ei ehdotettavin toimenpitein liiallisesti pirstoudu. Toimikunnan, joka on ottanut nimekseen vaalitoimikunta 2000, on saatava työnsä päätökseen 30.4.2001.

Vaalirahoituksen avoimuus

HE 48/1998 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti valmistelee vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi tarvittavat lainsäädännön muutokset.

Valtioneuvosto asetti 15.10.1998 komitean (vaalirahoituskomitea) tutkimaan mahdollisuuksia vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi ja suorittamiensa selvitysten ja kansainvälisen oikeusvertailun pohjalta selvittämään keinot tähän sekä laatimaan ehdotukset mahdollisesti tarpeellisiksi havaitsemikseen lainmuutoksiksi ja muiksi toimenpiteiksi. Komitea luovutti 7.10.1999 mietintönsä valtioneuvostolle.

Komiteanmietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (HE 8/2000 vp) annettiin 25.2.2000. Eduskunta hyväksyi ehdotetun lain muuttamattomana 3.5.2000 ja laki annettiin 12.5.2000 (414/2000) sekä tuli voimaan 15.5.2000. Ensimmäistä kertaa lakia sovellettiin

22.10.2000 toimitetuissa kunnallisvaaleissa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen

HE 8/1999 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999, että lainsäädäntöä täydennetään vuoden 2000 aikana säännöksillä, joilla voidaan selvittää lasten ja nuorten kanssa työskentelemään hakeutuvien henkilöiden tausta niin, ettei tällaisiin tehtäviin oteta henkilöitä, jotka on tuomittu lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista.

Oikeusministeriö asetti 1.3.2000 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, miten lainsäädäntöä tulisi täydentää säännöksillä, joilla voidaan selvittää lasten ja nuorten kanssa työskentelemään hakeutuvien tausta niin, ettei tällaisiin tehtäviin oteta henkilöitä, jotka on tuomittu lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista.

Työryhmä luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 26.9.2000.

Mietinnön oltua lausunnolla on sovittu, että jatkovalmistelusta vastaa työministeriö. Valmistelu on käynnistetty työministeriössä.

Vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 25.50.21 kohdalla, että vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet otetaan huomioon jo vuoden 2000 aikana ja niihin palataan tarvittaessa lisätalousarvion yhteydessä.

Eduskunnan hyväksymä lausuma koskee vuoden 2000 aikana toteutettaviksi edellytetyjä toimenpiteitä, joten asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Valtion virka- ja työehtosopimuksesta, huumeiden torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä sekä vankiloiden ulkopuolisesta sairaanhoidosta aiheutuneiden vankeinhoitolaitoksen lisämäärärahatarpeiden vuoksi hallitus ehdotti eduskunnalle 19.5.2000 antamassaan esityksessä vuoden 2000 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi vankeinhoitolaitoksen toimintamenoihin (momentti 25.50.21) lisäystä yhteensä 15 800 000 mk. Tämän lisäksi hallituksen eduskunnalle 15.9. 2000 antamaan esitykseen vuoden 2000 toiseksi lisätalousarvioksi sisältyi 3 000 000 markan lisäys vankeinhoitolaitoksen toimintamenoihin toimintaedellytysten turvaamiseksi. Eduskunta hyväksyi kummankin lisämäärärahaehdotuksen hallituksen esityksen mukaisena.

Tuomareiden nimittäminen

HE 109/1999

Lakivaliokunta

Eduskunta ei yhtynyt 22.2.2000 lakivaliokunnan mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa Tuomioistuinten riippumattomuus alaotsikon "Tuomareiden nimittämismenettely ja valtiovallan kolmijako" alla viidennessä kappaleessa oleviin perusteluihin.

Eduskunta hyväksyi mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa Lautakunnan asettaminen alaotsikon "Lautakunnan ja sen jäsenten tehtävät" alla olevan ensimmäisen kappaleen sijasta perustelut näin kuuluvina:

"Lautakunnan jäsenen tehtävä ei ole luonteeltaan edunvalvontaa, vaan kysymyksessä on asiantuntijatehtävä. Sen vuoksi on tärkeää, että kaikki lautakunnan jäsenet valitaan niin, että he täyttävät eettisesti korkeat vaatimukset, ovat oikeamielisiä ja kykeneviä asennoitumaan avoimesti, ennakkoluulottomasti ja myönteisesti tämän uuden lainsäädännön tavoitteisiin."

Eduskunta edellytti, että tuomareiden nimittämislain toimivuuden selvittämiseksi suoritetaan tutkimus, jossa arvioidaan nimitysmenettelyn toimivuus sekä lain soveltamisalan tarkoituksenmukaisuus. Tutkimuksen tulokset johtopäätöksineen on esitettävä hallituksen toimienpidekertomuksessa vuodelta 2004.

Tuomarinvalintalautakunnan toiminta käynnistyi kesäkuussa 2000. Lautakunnan jäsenistä osa valitaan virka-aseman perusteella ja osa ilmoittautumisten perusteella. Kiinnostus lautakunnan jäsenyyttä kohtaan oli varsin suuri. Ilmoittautumisten perusteella täytettäviä jäsenen paikkoja haki noin 70 tuomaria yleisistä ja hallintotuomioistuimista. Lautakunta asetettiin toukokuussa 2001. Lautakunnalle on palkattu sihteeri ja toimistos sihteeri.

Lautakunnan toimitilat ovat sijainneet korkeimmassa oikeudessa ja tammikuussa 2001 lautakunta sai uudet tilat osoitteesta Albertinkatu 30, johon on sijoitettu eräitä oikeusministeriön hallinnonalan yksiköitä.

Nimitysjärjestelmän uudistaminen merkitsi suurta muutosta tuomareiden nimittämisessä. Lautakunnan työ on käynnistynyt hyvin ja on edellyttänyt aktiivista yhteydenpitoa hovioikeuksiin, hallinto-oikeuksiin ja käräjäoikeuksiin, jotka antavat lausuntoja viranhakijoista tuomarinvalintalautakunnalle. Lautakunta on antanut tuomioistuimille ohjeita lausuntojen sisällöstä ja rakenteesta. Lisäksi oikeusministeriö seuraa lautakunnan toimintaa ja toimii yhteistyössä lautakunnan ja tuomioistuinten kanssa menettelytapojen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi ja mahdollisten lainsäädännössä havaittavien epäkohtien poistamiseksi. Perusteellisemmän arvioinnin tekeminen nimitysjärjestelmän toimivuudesta ja lautakunnan toiminnasta on vielä ennenaikaista ja riittävä kokemus on saatavissa kahden kolmen vuoden kuluttua, jolloin eduskunnan edellyttämä selvitys tehdään.

Sähköinen asiointi hallinnossa

HE 153/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mikäli sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista hyväksytyn direktiivin kansallisesta implementoinnista johtuu tarve muuttaa sähköistä asiointia hallinnossa koskevia säännöksiä, eduskunnalle annetaan erillinen hallituksen esitys laiksi sähköisestä asiointista hallinnossa annetun lain muuttamisesta.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan erillisen valmistelun pohjalta lakiehdotus, joka koskee julkisella sektorilla toimivien varmennepalvelujen tarjoajien akkreditointi- ja valvontajärjestelmän luomista nyt esillä ole-

vaa lainsäädäntöä tehokkaampana ja tarkemmin säänneltynä.

Sähköisiä allekirjoituksia koskevan lain valmistelu on aloitettu liikenneministeriössä keväällä 2000. Koska lakiin on tarkoitus sisällyttää varmentamistoiminnan sääntely kokonaisuudessaan, sähköistä asiointia hallinnossa koskevasta laista (1318/1999) jouduttaisiin poistamaan varmentamistoimintaa koskeva sääntely.

Oikeusministeriössä on ryhdytty syksyllä 2000 valmistelemaan aikaisempaa laajempaa uutta lakia viranomaistoiminnan sähköisestä asioinnista. Uuteen lakiin sisällyttäisiin sähköinen asiointi hallinnossa, tuomioistuimissa ja hallintolainkäyttöelimissä sekä ulosottoviranomaisissa.

Oikeusministeriön valmistelema hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväätuntokaudella 2001. Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi yhtä aikaa liikenne- ja viestintäministeriön valmisteleman hallituksen esityksen kanssa.

Säädöskokoelma ja säädöstietopankki

HE 174/1999

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.2.2000 arvonlisäverolakia tulkittavan niin, että Suomen säädöskokoelmaa pidetään laissa tarkoitettuna verovapaana aikakausilehtenä.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän välittömästi toimiin arvonlisäverolain selkeyttämiseksi ja täydentämiseksi siten, että Suomen säädöskokoelma ja valtiopäiväasiakirjat ovat arvonlisäverosta vapaita painotuotteita.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että Valtion säädöstietopankkia täydennetään lainvalmisteluasiakirjat ja ajantasaiset säädöstekstit sisältävillä osilla, että Valtion säädöstietopankki tällaisessa laajuudessa saadaan ainakin kokeilukäyttöön kolmen vuoden kuluessa käsiteltävänä olevan lainsäädännön voimaantulosta ja että tarkoitukseen varataan tarpeelliset voimavarat.

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukaan arvonlisäveroa suoritetaan periaatteessa kaikesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Tämä on arvonlisäverojärjestelmän keskeisin periaate; veropohjan tulisi neutraalisuuden ja verojärjestelmän toimivuuden vuoksi olla mahdollisimman laaja. Kirjapainojen, painotuotteiden myyjien ja lehtien julkaisijoiden on siten pääsääntöisesti suoritettava arvonlisäveroa liiketoimintaan niin kuin muidenkin tavaroiden ja palvelujen myyjien.

Myös valtio on arvonlisäverolain 6 §:n mukaan verovelvollinen liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan arvonlisäverotuksen neutraalisuustavoitteen toteuttamiseksi liiketoiminnan muoto –käsitettä tulkitaan entiseen tapaan laajasti. Valtion osalta perustelussa todetaan, että verotoman viranomaistoiminnan ja valtion liiketoiminnan muodossa harjoittaman toiminnan välistä rajanvetoa helpottaa valtion maksuperustelaki, jonka mukaan muut maksulliset suoritteet kuin viranomaistoimet tulee hinnoitella liiketaloudellisin perustein.

Arvonlisäverolain 55 § sisältää poikkeussäännöksen, jonka mukaan veroa ei suoriteta sanoma- ja aikakauslehtien myynnistä vähintään kuukauden ajaksi tilattuina. Vastaava säännös sisältyi jo arvonlisäverolakia edeltäneisiin liikevaihtoverolakeihin (559/91) ja (532/63).

Painovapauslaissa aikakautisiksi painokirjoituksiksi määritellään sanomalehdet ja aikakauskirjat, jotka ilmestyvät tietyn nimisinä ja numerojärjestyksessä vähintään neljä kertaa vuo-

dessa. Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, että julkaisun tulee ilmestyä vähintään neljä kertaa vuodessa ja täyttää jonkinasteisia ainakin muodollisia vaatimuksia, jotta sitä voitaisiin pitää arvonlisäverotuksessa sanoma- tai aikakauslehtenä. Verottomuuden edellytysten täyttymistä tarkastellaan kunkin lehden osalta erikseen. Arvonlisäverolain tulkinta kuuluu verotoimistoille ja tuomioistuimille. Tarvittaessa tulkintakysymyksestä voi pyytää verotoimistolta ennakkotiedon.

Arvonlisäverotuksessa sovellettavan veropohjan laajuus on säädelty Suomea sitovasti Euroopan yhteisöjen kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä (77/388/ETY). Direktiivi ei sisällä sanoma- ja aikakauslehtiä koskevaa verovapaussäännöstä. Liittymissopimuksessa Suomelle on kuitenkin myönnetty oikeus siirtymäaikana soveltaa tilattuina myytäviin sanoma- ja aikakauslehtiin verovapautta, johon liittyy edellisessä vaiheessa maksetun veron palauttaminen ja joka on yhteisön oikeuden mukainen. Suomella ei ole oikeutta jälkepäin ottaa käyttöön laajempaa verovapautta kuin mitä liittymissopimusta solmittaessa on sovellettu. Suomi ei muutoinkaan voi kansallisin päätöksin supistaa direktiivin mukaista veropohjaa.

Edellä esitetyistä valtion verovelvollisuutta koskevista yleisperiaatteista ja erityisesti yhteisölaainsäädännöstä johtuen hallitus katsoo, ettei arvonlisäverolain verovapaussäännöstä voida laajentaa. Asia ei siten anna aihetta toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö on järjestänyt syksyllä 2000 tarjouskilpailun ajan tasalle toimitetun lainsäädännön tietojärjestelmän tuottamisesta ja ylläpidosta. Ajan tasalle toimitettu lainsäädäntöaineisto saadaan käyttöön vuoden 2002 alussa. Lainvalmisteluasiakirjojen osalta FINLEX-säädöstietopankki tulee täydentymään hallituksen esityksillä ja niihin linkitetyillä eduskunnan valiokuntamietinnöillä maaliskuussa 2001.

Yksityishenkilöiden velkaongelmat

VNS 4/1999

Talousvaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt 12.4.2000 selonteon johdosta talousvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Lausunnossaan eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii lainsäädännöllisten keinojen valmistelua yksityishenkilön velkaongelman helpottamiseksi. Tässä yhteydessä tulee selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön myös veloista vapauttava henkilökohtainen konkurssi sekä positiivinen luottorekisteri.

Laki talous- ja velkaneuvonnasta tuli voimaan 1.9.2000 (713/2000, HE 37/2000). Lain tavoitteena on varmistaa laadullisesti ja määrällisesti riittävien talous- ja velkaneuvontapalvelujen saatavuus koko maassa. Uusi organisaatio on käynnistymässä vuoden 2001 alussa.

Eduskunnan lausuman johdosta oikeusministeriössä laadittiin kesällä 2000 selvitys, joka keskittyi eri maiden velkajärjestelylainsäädäntöjen vertailuun. Selvityksen valmistuttua oikeusministeriössä on arvioitu, että Suomessa ei ole tällä hetkellä tarvetta valmistella erillistä lainsäädäntöä veloista vapauttavasta konkurssista vaan mahdollisia epäkohtia pyritään korjaamaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia (57/1993) tarkistamalla. Lain epäkohtia ja korjaustarpeita on tarkoitus laajemmin selvittää oikeusministeriössä vuoden 2001 aikana. Tarkoituksena on erityisesti arvioida sitä, voitaisiinko velkajärjestely myöntää nykyistä väljemmin kriteerein niille velallisille, joiden velat ovat pääosin lamaa edeltävältä ajalta ja joilta velkajärjestely on evätty tai tulisi evätyksi laissa säädetyn esteen perusteella. Samassa yhteydessä harkitaan, voidaanko maksuohjelmaa jollain tavoin lieventää.

Ylivelkaantuneiden kannalta merkittävä on oikeusministeriössä vireillä oleva ulosottolain laaja osittaisuudistus, johon sisältyvät muun muassa ulosottoperusteen täytäntöönpanokel-

poisuutta koskevat säännökset. Eräänä keskeisenä tavoitteena on lieventää pitkäkestoisen ulosoton haittoja. Ehdotuksen mukaan ulosottooperusteen kelpoisuus lakkaisi tietyn määräajan kuluttua. Uudistus estäisi kaikissa tapauksissa elinikäisen velkavastuun. Tavoitteena on, että hallituksen esitys eduskunnalle voitaisiin antaa alkusyksystä vuonna 2001. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2003 maaliskuun alusta.

Oikeusministeriössä on valmisteilla ehdotus korkolain muuttamiseksi. Tarkoitus on lisätä mahdollisuuksia sovitella viivästyskorkoa yksityishenkilön maksuvaikeuksien perusteella. Lisäksi harkitaan keinoja alentaa vanhoihin luottoihin liittyviä viivästyskorkoja, jotka ovat tasoltaan selvästi nykyistä korkeampia.

Oikeusministeriön asettama toimikunta valmistelee saatavien vanhentumista koskevan lainsäädännön uudistamista. Tässä yhteydessä on tarkoitus selvittää, voidaanko velan vanhentumista käyttää keinona välttää yksityishenkilöiden elinikäinen velkavastuu.

Positiivisen luottotietorekisterin toteuttamista on tarkoitus arvioida uudelleen siinä yhteydessä, kun 1.6.1999 voimaan tulleen henkilötietolain (523/1999) mahdollisia tarkistamistarpeita ryhdytään kartoittamaan.

Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka

HE 57/2000

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.9.2000, että selvitetään, voidaanko Helsingissä ja muualla maassa sijaitsevien tuomioistuinten välisiä juttujakaumia tasapainottaen siten, että eri syistä yhteen tuomioistuimeen sijoitettuja asiaryhmiä siirretään käsiteltäväksi muualla kuin Helsingissä sijaitseviin tuomioistuimiin.

Eduskunta edellytti, että asetuksen tasoiset virkasyytteen oikeuspaikkaa koskevat säännökset kumotaan mahdollisimman pian tämän lainsäädännön periaatteiden mukaisesti.

Oikeusministeriö pyrkii yhteistyössä tuomioistuinlaitoksen ja muiden viranomaisten kanssa selvittämään ne asiaryhmät, joiden käsitteleminen ei edellytä keskittämistä tiettyyn tuomioistuimeen, sekä ryhtyy asian vaatimiin tarvittaviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriön hallinnonalan osalta asetuksentasoiset virkasyytteen oikeuspaikkaa koskevat säännökset on kumottu 1.12.2000 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella eräiden oikeusministeriön hallinnonalan virkasyytteen oikeuspaikkaa koskevien säännösten kumoamisesta (988/2000). Oikeusministeriö on 3.10.2000 päivätyllä kirjeellään kehottanut muita ministeriöitä, joiden hallinnonalalla on muodollisesti voimassa asetuksentasoisia virkasyytteen oikeuspaikkaa koskevia säännöksiä, kumoamaan kyseiset säännökset.

Sisäasiainministeriö

Alueellisen kehittämisen rahoitus ja organisointi

HE 99/1993 vp.

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1993 hallituksen huolehtivan siitä, että maakunnan kehittämisrahaan kootaan varoja muun muassa eri hallinnonalojen alueellisesti kohdennetuista elinkeinotoiminnan kehittämisvaroista siten, että määrärahan suuruus vuonna 1995 on noin 200 miljoonaa markkaa.

Eduskunta edellytti kunnallislain kokonaisuudistuksen jatkovalmistelussa hallituksen huolehtivan siitä, että kuntayhtymien luottamushenkilöhallinnossa otetaan vallitsevat poliittiset voimasuhteet huomioon mahdollisimman hyvin kaikissa toimielimissä eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamien äänimäärien suhteessa.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän kuntien yhteistoimintaa rajoittavien sääntösten väljentämistä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että aluekehitysvaroista varataan kuntayhtymien käyttöön erillismäärärahoja, jotta lääninsuunnitteluyksiköiden aluekehitystehtävissä ammattikokemusta hankkinutta henkilökuntaa voidaan siirtää niiden maakunnan liittojen palvelukseen, missä siihen on tarvetta.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että valtion eri piirihallintoviranomaisilla on riittävästi toimivaltaa ja toiminnan edellyttämiä resursseja mukaan lukien aluekehitysrahat, jotta piirihallintoviranomaiset voivat tehokkaasti osallistua ohjelasopimusmenettelyyn sekä siitä, että aluekehitysrahat nimetään jo valtion talousarvioesityksessä riittävän yksilöidysti hallinnonaloittain kunkin pääluokan kohdalla.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua eduskunnalle selonteon siitä, miten laissa asetetut alueiden kehittämistavoitteet ovat toteutuneet.

Valtion vuoden 2000 talousarvioon varattiin 32,5 miljoonaa markkaa maakunnan kehittämisrahaa. Määrärahaa saa käyttää lähinnä alueiden elinkeinotoiminnan omaehtoiseen kehittämiseen, mukaan lukien osaamiskeskus- ja kaupunkipoliittiset toimenpiteet. Kehittämisrahaa käytettiin kaupunkipoliittikkaan 2 miljoonaa markkaa, osaamiskeskusohjelmaan 9,8 miljoonaa markkaa ja muuhun kansalliseen toimintaan 19,7 miljoonaa markkaa, josta maakuntien käyttöön osoitettiin yhteensä 15,7 miljoonaa markkaa. Miljoonaa markkaa kaupunkipoliittikkaan osoitettuja varoja siirtyi vuodelle 2001 aluekeskusten kehittämissuunnitelman käynnistämisen siirtymisen takia.

Vuoden 2000 talousarviota laadittaessa tehtiin muutos, jossa maakunnan kehittämisrahan määräraha jaettiin kahdelle momentille. Maakunnan kehittämisrahasta rahoitetaan kansallista aluepolitiikkaa. EU:n tavoiteohjelmien valtion rahoitukseen perustettiin uusi momentti, joka on nimeltään ”EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta” (26.98.62). Vastaava budjetointitekniikka otettiin käyttöön muissa EU:n tavoiteohjelmia toteuttavissa ministeriöissä lukuun ottamatta liikenne- ja viestintäministeriötä. EU:n tavoiteohjelmiin suunnattavan rahoituksen momentit ovat arviomäärärahaa.

Vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa sai valtion vastinrahoituksen momentilta (26.98.62) tehdä myöntämisvaltuuspäätöksiä yhteensä 80 miljoonalla markalla ja määrärahaa oli yhteensä 32 miljoonaa markkaa. Määrärahaa saa käyttää Euroopan sosiaali- ja aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältyvien hankkeiden valtion rahoitusosuuden

maksamiseen, lähinnä elinkeinotoiminnan omaehtoiseen kehittämiseen, mukaan lukien osaamiskeskus- ja kaupunkipoliittiset toimenpiteet. Myöntämisvaltuudesta aiheutuviin maksatuksiin budjetoidaan varat vuosien 2000, 2001 ja 2002 valtion talousarvioissa.

Vuoden 2000 ensimmäisessä lisätalousarviossa EU:n rakennerahastojen valtion vastinrahoitus momentin myöntämisvaltuus kasvoi 80 miljoonasta markasta 141,7 miljoonaa markkaan. Valtuuden kasvu 61,7 miljoonalla markalla johtui tavoiteohjelmien EU-osuuksien hallinnonaloittaisten myöntämisvaltuusjakojen täsmentymisestä. Määräraha kasvoi valtuuden lisäyksen johdosta 44,3 miljoonaan markkaan.

Vuoden 2000 toisessa lisätalousarviossa EU:n rakennerahastomomenttien myöntämisvaltuutta vähennettiin siten, että se oli 110,9 miljoonaa markkaa. Vähennys johtui yhteisöaloiteohjelmien hyväksymisen siirtymisestä vuodelle 2001. Kaikkiaan maakuntien liitolle jaettiin 101,7 miljoonaa markkaa valtion rahoitusosuuden myöntämisvaltuutta, johon sisältyi yhteensä 5 miljoonaa markkaa rahoitusta osaamiskeskusohjelman toteuttamiseen.

Sisäasiainministeriöllä oli käytettävissään ym. kahdella momentilla (määräraha + myöntämisvaltuus momentilla 26.98.62) yhteensä 143,4 miljoonaa markkaa.

Kuntalailla (365/95) on lisätty kuntien toimintavapautta ja toteutettu varsin pitkälle kuntien organisoitumisvapaus. Kuntien yhteistoimintaa koskevat säännökset uudistettiin kokonaan. Poliittisten voimasuhteiden huomioonottamista kuntayhtymien luottamushenkilöhallinnossa koskevat säännökset on sisällytetty kuntalakiin. Sen 81 §:n 4 momentin mukaan muun kuin päätösvaltaa käyttävän ylimmän toimielimen kokoonpano on sovittava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Vuonna 1999 kuntalaki on muutettu siten, että maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen ryhmien ääniosuuksien tulee vastata ryhmien koko maakunnan alueella kunnallisvaaleissa saamaa kannatusta suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon (VNS 3/1999) uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan. Selonteon johdosta annetun eduskunnan lausunnon (hallintovaliokunnan mietintö 11/2000 vp.) mukainen lain muutos on vireillä.

Maakunnan liitot ovat vuoden 1994 maakunnan kehittämisrahalla voineet palkata läänin-suunnitteluyksiköissä ammattikokemusta hankkineita henkilöitä. Määrärahalla on voitu maksaa vuosina 1994-1995 1-2 henkilön noin 1 vuoden palkkakustannukset jokaisessa maakunnallisessa liitossa. Vuoden 1995 aikana osa näin siirtyneistä henkilöistä on saanut vakinaisen työpaikan maakunnan liitoissa. Vuoden 1996 aikana maakunnan kehittämisrahaa ei tähän tarkoitukseen enää käytetty. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Kesällä 1999 tulivat voimaan uudet EU:n rakennerahastoja koskevat asetukset ohjelmakaudeksi 2000 - 2006. Maakuntien liittojen johdolla yhteistyössä eri viranomaisten ja alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa maakunnat valmistelivat esityksensä Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelmiksi sekä Etelä- ja Länsi-Suomen tavoite 2-ohjelmiksi. Ohjelmien valmistelu pohjautui vuonna 1998 tarkistettuihin maakunnallisiin, kansallisiin ohjelmiin. Valtioneuvosto päätti Suomen esityksistä uusiksi tavoite 1-ohjelmiksi 7.10.1999 ja tavoite 2-ohjelmiksi 16.12.1999. Komissio hyväksyi tavoite 1-ohjelmat 30.3.2000 ja tavoite 2-ohjelmat 30.6.2000.

Valtioneuvosto päätti 9.11.2000 aluekehityslain mukaisesta tavoiteohjelmasta.

Valtioneuvosto päätti 22.12.1999 aluekehityslain mukaisesta kehitysalueesta, sen tukialueista ja rakennemuutosalueista. Aluejaot ovat voimassa vuosina 2000 - 2006.

Eduskunta edellytti 10.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin aluekehityslain muuttamiseksi siten, että maakuntien liitoille annetaan toimivalta myöntää EU-osuus hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee kokonaan tai pääosin kunnilta.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista, toimivuutta ja tuloksellisuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon vuoden 2003 loppuun mennessä.

Sisäasiainministeriö on käynnistänyt aluelain uudistamisen, johon sisällytetään myös maakuntien liittojen toimivallan lisäys EU-rahoituksen myöntämisessä. Aluekehityslain muuttaminen tapahtuu kahdessa vaiheessa. Kevätkaudella 2000 Eduskunnalle annetaan aluekehityslain tekninen muutosesitys, jolla ensisijaisesti varmistetaan Interreg III ohjelmien toteutuksen käynnistys. Laajempi aluekehityslain uudistusesitys annetaan eduskunnalle syysistuntokauden 2001 lopussa siten, että se voidaan käsitellä eduskunnassa kevälistuntokauden 2002 aikana.

Tasavallan presidentti vahvisti 30.12.1999 lain rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista. Laki tuli voimaan 1.1.2000. Laissa on otettu huomioon uudistetut rakennerahastoja koskevat EY-säädökset. Laki koskee tavoite 1,2 ja 3 -ohjelmia.

Laissa säädetään mm. rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista keskushallinnossa ja aluehallinnossa, maakunnan yhteistyöryhmän asemasta ja tehtävistä, ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista, ohjelmien seurantakomiteoiden asettamisesta sekä EU-varojen ja kansallisen rahoitusosuuden valvonnasta ja tarkastuksesta. Eri viranomaisten EU-hankkeisiin myöntämien tukien myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan sovelletaan kuitenkin edelleen ensisijaisesti asiaa koskevaa erityislainsäädäntöä. Rakennerahasto-ohjelmien hallintolakia muutettiin syysistuntokaudella 2000 lisäämällä siihen yhteisöaloitteita koskevat osat.

Lain vahvistamisen yhteydessä tasavallan presidentti antoi asetuksen rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista. Asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä mm. yhteistyöasiakirjan sisällöstä ja tarkistamisesta sekä EU:n ja kansallisten varojen jakamiseen liittyvistä menettelyistä ja määräajoista. Asetus tuli voimaan samanaikaisesti lain kanssa 1.1.2000.

Asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Ulkomaalaishallinto

HE 219/1994 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kootaan hajanainen ulkomaalaishallinto yhteen sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Ulkomaalaishallinnossa noudatetaan nykyisellään valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi 16.10.1997 hyväksytyä kahden pilarin hallintomallia, jossa päävastuu ulkomaalaisasioista on sisäasiainministeriöllä ja työministeriöllä. Ulkomaalaishallinnon rakennetta on tarkoitus selvittää vuonna 2001 kes-

kushallintohankkeeseen liittyen.

Pakolais- ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinnon järjestäminen

HE 125/1995 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaishallinnon toimivuutta seurataan pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden osalta sekä omalta osaltaan siitä, että pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinto tehtävienneen järjestetään lailla.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisvirastolle turvataan riittävät resurssit, jotta virasto voi huolehtiva tehtävistään asianmukaisella tavalla.

Aluehallinnon osalta maahanmuuttajien yhteiskuntaan ja työelämään sopeutumisen edistäminen ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto määrättiin asetuksella työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastolle (A työvoima- ja elinkeinokeskuksista 31.1.1997/93).

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta tuli voimaan 1.5.1999 (493/1999). Työministeriö aloitti v. 2000 eduskunnalle vuoden 2002 kevätistuntokaudella lain toimivuudesta annettavan selonteon valmistelun.

Ulkomaalaisviraston määrärahatasoa on nostettu valtion talousarviossa. Vuodesta 1995 vuoteen 2001 viraston määrärahataso on noussut n. 65 %. Asiamäärien jatkuvan kasvun johdosta määrärahatarve kasvaa myös tulevaisuudessa.

Kunnallisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden palkkatodistuksen saanti

HE 24/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.5.1996, että kunnallisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden palkkatodistusten saantiin liittyvät epäkohdat selvitetään ja ryhdytään tarvittaessa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Asia on hoidettu kunnallisten työmarkkinaosapuolten tekemällä kunnallisella virkaehtosopimuksella, joka on tullut voimaan 1.9.1996.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvalainsäädännön rakenne ja kirjoittamistapa

HE 44/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996, että kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvalainsäädännön muuttamista valmisteltaessa noudatetaan muun muassa virkasuhteen luonteesta johtuen työsopimuslain sijasta olemassa olevan virkamieslainsäädännön rakennetta ja kirjoittamistapaa.

Sisäasiainministeriö on asettanut kolmikantaisen toimikunnan laatimaan ehdotuksen lainsäädännöksi kunnallisen viranhaltijan oikeusaseman järjestämisestä. Tavoitteena on, että kunnallisen viranhaltijan oikeudellinen asema on järjestetty lainsäädännössä kootusti ja kattavasti ottaen huomioon perustuslain vaatimukset. Toimikunnan määräaika päättyy

30.11.2001.

Poliisien virat, määrärahat

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 26.75.21 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet lisätä poliisitoimen ehdotettua toimintamäärärahaa jo vuoden 1997 aikana siten, että poliisin virat voitaisiin mahdollisimman suurelta osin pitää täytettyinä läpi vuoden.

Poliisin toimintamenomomentin määräraha vuoden 2000 talousarviossa oli 2 815 miljoonaa markkaa. Tämä oli noin 57 miljoonaa markkaa (2 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Määrärahan mitoituksessa oli otettu huomioon lisäyksenä henkilöstömenoihin 80 miljoonaa markkaa poliisimiesten määrän turvaamiseksi ja lisäämiseksi.

Vuoden 2000 alussa voimaan tulleet palkankorotukset nostivat poliisin rahoitustarvetta noin 62 miljoonaa markkaa. Vuoden 2000 I lisäbudjetissa tähän tarkoitukseen osoitettiin 47 miljoonaa markkaa. Vuoden 2000 II lisäbudjetissa toimintaedellytysten turvaamista varten myönnettiin 10 miljoonaa markkaa. Rahoitustilannetta on lisäksi vaikeuttanut vuoteen 1999 kohdistuvat takautuvat eläkemaksut, joita on noin 6,5 miljoonaa markkaa ja joita varten ei ole myönnetty rahoitusta lisäbudjetissa. Poliisiin siirtyvän rahoituksen arvioidaan olevan vuoden 2000 lopussa noin 28 miljoonaa markkaa, joka on noin 1 % vuoden 2000 poliisin toimintamenomomentin määrärahasta.

Poliisimiesten kokonaismäärä oli vuoden 1999 lopussa 7 996 ja vuoden 2000 lopussa 8 048, kasvu on ollut 52 poliisimiestä. Henkilöstöryhmittäin kehitystä tarkasteltaessa miehistön määrä on laskenut verrattuna edelliseen vuoteen. Tämä johtuu siitä, että miehistöstä on rekrytoinut alipääallystään henkilöstöä eikä peruskoulutus ole tästä syystä aiheutunutta poistumaa täysin kattanut. Kenttähenkilöstön (alipääallystö ja miehistö) määrä kokonaisuudessaan on kasvanut 46:lla. Määrärahalisäyksiin liitetty henkilöstömäärää koskeva velvoite on täytetty.

Aluehallinnon uudistamisen toimeenpano

HE 148/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996 hallituksen huolehtivan siitä, ettei uudistuksen toimeenpanossa lisätä hallinnon portaita eikä muutoinkaan byrokratiaa sekä että unioniasioissa noudatetaan normaalia EU-asioiden päätöksentekomenettelyä.

Eduskunta edellytti, että keskuksia perustetaan viisitoista ja että ne ovat seuraavilla toimialueilla: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Häme, Pirkanmaa, Kymi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että lakiehdotuksiin ja niiden perusteluihin pohjautuvan aluehallinnon uudistamisen toimeenpanoa ohjataan ja seurataan tarkkaan kiinnittäen muun muassa erityistä huomiota työvoima- ja elinkeinokeskusten tehokkaaseen poikkihallinnolliseen yhteistyöhön ja koordinaatioon sekä keskusten yhteistyöhön maakunnan liittojen ja muiden yhteistyötahojen kanssa ja että hallitus

antaa eduskunnalle selonteon uudistuksen toimeenpanosta vuoden 2000 loppuun mennessä.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset on perustettu eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Hallitus on marraskuussa 2000 antanut eduskunnalle selonteon Aluehallinto 2000-uudistuksesta.

Valtion aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen välistä strategista yhteistyötä on edistetty keväällä 2000 toimeenpannun verkostoitumiskoulutuksen avulla. Verkostotyö jatkuu maakunnallisena. Verkostokoulutusta ja yhteistyön muotoja kehittämään on asetettu työryhmä.

Kuntien valtionosuuslaki

HE 149/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että hallitus seuraa tarkoin valtionosuusuudistuksen vaikutuksia ja kohdentumista sekä antaa tarvittaessa pikaisesti eduskunnalle näitä koskevat muutosehdotukset.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle kahden vuoden kuluttua valtionosuusuudistuksen voimaantulosta selvityksen sen toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää pikaisesti yhteisöveron nykyistä oikeudenmukaisemmat jakoperusteet ja selvittää samalla voimalaituskuntien osalta voimalaitosten aiheuttamat pysyväisluonteiset haitat sekä ryhtyy selvitysten edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa vuoden 1997 aikana esityksen lastensuojelusta sekä ulkomaalaisten ja erityisen vaikeavammaisten hoidosta aiheutuvien poikkeuksellisen suurten kustannusten tasausjärjestelmästä.

Eduskunta edellytti, että kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitäjän rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvän uuden järjestelmän toimivuutta seurataan ja että tarpeelliseksi havaittaviin lainsäädäntötoimiin ryhdytään välittömästi.

Kuntien valtionosuuslain tarkistamistarpeita selvitettiin kyselyllä, joka lähetettiin kunnille sekä opetus- ja kulttuurilaitosten ylläpitäjille. Selvitys valtionosuusjärjestelmän toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta valmistui alkuvuodesta 1999 ja se annettiin eduskunnan hallintovaliokunnalle vuoden 1999 kesäkuussa. Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes selvittävät valtionosuusuudistuksen vaikutuksia yhteisessä tutkimushankkeessa. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa vuosina 1998 ja 1999 on selvitetty sosiaali- ja terveydenhuollon eri menoerien suhteellisten suuruuksien ja menorakenteen muutoksia. Muutokset ovat kokonaisuutena olleet vähäisiä eikä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmän määräytymisperusteisiin ole esitetty muutoksia. Hankkeen toisessa vaiheessa vuonna 2000 on valmistunut perusteellisempi valtionosuuden määräytymisperusteita koskeva Stakesin tutkijoiden muutosesitys, jonka mahdolliseen toteutukseen otetaan kantaa kuntatalouden selvitysmies Jukka Pekkarisen esitysten käsittelyn yhteydessä. Valtionosuusjärjestelmän määräytymisperusteiden kiireellisimmät tarkistukset valmistellaan vuoteen 2002

mennessä.

Sisäasiainministeriön 11.6.1997 asettama työryhmä on selvittänyt kuntien yhteisöverosuuksien muutostarpeet ja -mahdollisuudet siten, että lähtökohdانا on kunnan säilyminen veronsaajana. Työryhmän esitykset koelaskelmineen valmistuivat tammikuussa 1998 ja lakiesitykset valmisteltiin valtiovarainministeriössä. Yhteisöverouudistus tulee voimaan portaattain ja täysimääräisesti uusia perusteita sovelletaan vuodesta 2001.

Valtionosuusjaosto on selvittänyt voimalaitoskuntien asemaa valtionosuusjärjestelmässä ja todennut, ettei ole riittäviä perusteita näiden kuntien valtionosuuksien määräytymisperusteiden muuttamiseen.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä on tullut voimaan 1.3.1999. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa uudistuksen toteutumista ja antaa vuoden 2001 aikana eduskunnalle lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan selonteon yhteydessä selvityksen tasausrahas-ton toimivuudesta. Valtioneuvoston 28.10.1999 hyväksymän sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman mukainen selvitystyö erillisryhmien erityisen tuen tarpeesta on käynnistymässä.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta

HE 260/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että ennen Poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että Poliisiammattikorkeakoulussa poliisipäällystön tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Eduskunta edellytti, että poliisin koulutuksen kehittämistä koskevan uudistuksen toimeenpanoa sekä Poliisiammattikorkeakoulussa että tiedekorkeakouluissa seurataan tarkkaan ottaen huomioon muun ohella opetuksen taso ja tutkintojen riittävän korkeat vaatimukset.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta käynnistyi vuoden 1998 alussa. Toiminnan kehittämässä on otettu huomioon arviointineuvoston suorittaman ulkoisen arvioinnin johtopäätökset ja suositukset (Korkeakoulutettu poliisi, poliisiammattikorkeakoulun ulkoinen arviointi, Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 1:1998).

Arviointineuvoston toteuttaman ulkoisen arvioinnin jälkeen oppilaitoksen toiminnan arviointia on jatkettu säännöllisesti vuosittain käyttäen arviointiperusteena ammattikorkeakouluissa käytettyä vastaavaa kriteeristöä. Arviointia on tehty yhteistyössä Poliisikoulun, Raja- ja Merivartiokoulun, Vankeinhoidon koulutuskeskuksen ja sisäasiainministeriön poliisiosaston edustajien kanssa. Tämän lisäksi oppilaitoksessa kerätään normaalisti koulutusta ja -palveluja koskevaa palautetietoa toiminnan kehittämisen pohjaksi.

Yhteistyö Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa on edennyt suunnitelmien mukaan. Poliisipäällystön tutkinnon suorittaneet voivat jatkaa opintojaan sopimusyliopistoissa suorittaakseen maisterin tutkinnon. Pääaineena Tampereen yliopistossa on hallintotiede (hallintotieteen turvallisuushallinnon linja) ja Turun yliopistossa kriminologia ja oikeussosiologia). Vuoden 2000 loppuun saakka voimassa olevan sopimusjärjestelyn mukaan myös kriminolo-

gian ja oikeussosiologian opiskelijat on valittu Tampereen yliopistoon. Näitä opiskelijoita varten Tampereen yliopistoon on perustettu hallintotieteen turvallisuushallinnon linjan rinnalle hallintotieteen kriminologian linja. Vuonna 2001 kriminologian ja oikeussosiologian opinnot siirtynevät kokonaan Turun yliopiston vastuulle. Tämän jälkeen molemmat yliopistot vastaavat tutkinnoistaan ja valitsevat opiskelijat omien opiskelijavalintasääntöjen pohjalta.

Hallintotieteen kriminologian ja turvallisuushallinnon opintolinjalta on vuoden 2000 loppuun mennessä valmistunut 25 maisterin tutkinnon suorittanutta. Tästä joukosta 3 opiskelijaa jatkaa tohtorinopinnoissa.

Helsingin yliopiston kanssa on käyty yhteistyöneuvotteluja tutkimustyöstä ja koulutuksesta. Yliopiston toimesta on myös laadittu yhteistyötä koskeva suunnitelma lähivuosille.

Poliisipäällystötutkinnon pohjalta jatkokoulutustien avaaminen oikeustieteellisiin tiedekuntiin ei näytä mahdolliselta poliisipäällystötutkinnon kautta johtuen otk-tutkinnon erilaisista tavoitteista ja oppisisällöistä.

Poliisipäällystötutkinnon suorittaneilla on kuitenkin mahdollisuus osallistua normaaliin opiskeluvalintaan ja hyväksytyksi tultuaan suorittaa otk-tutkinto normaalissa järjestyksessä. Poliisiopiskelijan tiedekunnassa suorittamat poliisikoulutukseen liittyvät opinnot voidaan hyväksyä oikeustieteellisen tiedekunnan opintoja korvaaviksi.

Poliisin henkilökisterilain uudistaminen

HE 133/1997 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että viimeistään yleisen henkilökisterilain uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunnalle annetaan lakiehdotus mahdollisimman pian koskien poliisin henkilökisterilain uudistamista muun ohella siten, että lain tasolla säädetään riittävän yksityiskohtaisesti poliisin henkilökistereistä, niihin talletettavista tiedoista, tietojen käyttötarkoituksesta ja tietojen säilytysajoista.

Poliisin henkilökisterilain kokonaisuudistusta on kertomusvuoden aikana jatkettu vuonna 1998 asetetun työryhmän sekä virkamiesvalmistelun välityksellä ja hallituksen esitysluonnos on tarkoitus lähettää lausuntokierrokselle keväällä 2001. Tällöin hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2001.

Kokonaisuudistuksen tavoitteena on varmistaa poliisin henkilökisterilain yhdenmukaisuus henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lain kanssa. Samassa yhteydessä huomioidaan myös vuoden 2001 alussa käyttöön otetun Schengenin tietojärjestelmän käytöstä saadut kokemukset.

Rahanpesun estäminen ja selvittäminen

HE 158/1997 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lainsäädännön toimivuutta seurataan tarkkaan ja että lisäksi jatketaan rahanpesuun liittyvää selvitystyötä.

Rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi annetun lain sekä EU:n rahanpesudirektiivin mu-

kaisesti keskusrikospoliisiin perustettiin 1.3.1998 rahanpesun selvittelykeskus. Yksikön tehtävänä on ainoana kansallisena viranomaisena ottaa vastaan sekä tutkia pankkien, vakuutusyhtiöiden, arvopaperinvälittäjien sekä muiden ilmoitusvelvollisiksi erikseen määriteltyjen toimialojen tekemiä ilmoituksia liiketoimista, joihin sisältyvien varojen alkuperää on syytä epäillä rikolliseksi.

Rahanpesun selvittelykeskukselle tehty epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten määrä on kehittynyt seuraavasti:

1998	186 ilmoitusta
1999	348 ilmoitusta
2000	yli 1 000 ilmoitusta

Rahanpesun selvittelykeskus on poliisitutkinnassa saamiensa tietojen perusteella siirtänyt epäilyttävää liiketointa koskevista ilmoituksista vuosittain esitutkintaan määrän, joka vastaa noin 10-15 prosenttia yksikön vastaanottamista rahanpesuilmoituksista. Tapauksista, joiden osalta aloitetaan rikostutkinta, noin 60 % liittyy talousrikoksiin, 20 % huumausainerikoksiin ja loput muun tyyppisiin rikosasioihin. Rahanpesun selvittelykeskus toimittaa pääsääntöisesti rikostapaukset muiden poliisiyksiköiden tutkittaviksi, mutta se on huolehtinut itsenäisesti lukuisien merkittävien rahanpesutapausten esitutkinnasta, jotta kansalliseen ja kansainväliseen oikeuteen liittyvistä ongelmista saataisiin selkeämpi kuva. Yksikkö on vuosien 1998-2000 kuluessa siirtänyt omien esitutkintatoimiensa perusteella rikoshyötyä ulosottoviranomaisten haltuun noin 60 miljoonan markan arvosta.

EU:n rahanpesudirektiiviä on päätetty muuttaa siten, että ilmoitusvelvollisten toimialojen määrä laajenee. Jatkossa myös tilintarkastajat, kirjanpitäjät, itsenäistä lakimiesammattia harjoittavat sekä kansallisesti tarkemmin määriteltävät arvoesineiden välittäjät ovat velvollisia tekemään ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista. Kansalliset säädökset tullaan harmonisoimaan EU:n edellyttämälle tasolle.

Oikeusministeriön asettama työryhmä on saanut vuoden 2000 syksyllä valmiiksi talousrikosten tunnusmerkistöjen uudistamiseen liittyvän mietinnön. Asiakirja pitää sisällään myös rahanpesun kriminalisointia käsittelevän laajamittaisen muutosesityksen.

Rahanpesun selvittelykeskus huolehtii myös rahanpesun torjuntaan liittyvän yhteistyön kehittämistä. Tämän mukaisesti yksikkö on antanut koulutusta ja yhteistoimintaan liittyvää palautetta laissa määritellyille ilmoitusvelvollisille sekä muille kansallisille sidosryhmille ja osallistunut rahanpesun torjunnan kannalta merkittävien kansainvälisten järjestöjen työs-kentelyyn. Vuoden 2000 aikana on allekirjoitettu yhteistyösopimukset niiden viranomaisten kanssa, jotka kansallisesti vastaavat Sveitsissä, Liettuassa, Espanjassa sekä Luxemburgissa rahanpesun torjunnasta.

Yritysten tukeminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 10) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vääristävätkö kuntien tukitoimet tervettä kilpailua ja tuetaanko verovaroilla tarpeettomasti yrityksiä.

Vastaus sisältyy kauppaja teollisuusministeriön vastaukseen.

Julkisen sektorin henkilöstö, osaaminen ja ammattitaito

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

21) Eduskunta edellyttää, että hallitus tukirahoituksellaan ja muilla toimenpiteillään käynnistää julkisen sektorin läpikäyviä pilottihankkeita, joiden avulla luodaan henkilöstön osaamistason nostamiselle ja ammattitaidon ylläpidolle hyviä käytäntöjä.

Vastaus sisältyy valtiovarainministeriön vastaukseen.

Alueiden kehittäminen*VNS 3/1997**Tulevaisuusvaliokunta*

27) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää eduskunnalle maakunnallisen itsehallinnon toteuttamisvaihtoehdot Suomessa tarkoituksena lisätä kansalaisten osallisuutta kuntien ja maakuntien päätöksenteossa. Silti myös valtion on kannettava oma vastuunsa tasapuolisesta aluekehityksestä. Uusia alueiden kehittämismalleja tulee edistää mahdollistamalla alueelliset kokeilut.

Kuntalakia on vuonna 1999 muutettu niin, että maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen ryhmien äänioikeuksien tulee vastata ryhmien koko maakunnan alueella kunnallisvaaleissa saamaa kannatusta ja että ko. toimielinten jäsenten tulee olla kunnanvaltuutettuja. Sisäasiainministeriö tulee vuoden 2001 keväällä käynnistämään arvioinnin aluehallinnon toimivuudesta ja kansanvaltaisuudesta sekä kehittämistarpeista.

Hallitus käynnisti marraskuun alussa haun aluekeskusten kehittämissuunnitelmaan. Hakuaika päättyi huhtikuun lopulla 2001, jonka jälkeen aluekeskukset nimetään ohjelmakaudelle, joka päättyy vuoden 2006 lopussa.

Kuntien eläkevakuutus*HE 38/1998 vp**Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.6.1998 hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan kuntien eläkevakuutuksen toiminnan laillisuuden ja eläkevarojen sijoittamiseen liittyvien riskien hallinnan valvonnan asiantuntemusta ja tehokkuutta.

Kuntien eläkevakuutuksen valvontajärjestelmää on muutettu Vakuutusvalvontaviraston aloitettua toimintansa siten, että se valvoo eläkelaitoksen rahoitustoiminnan suunnittelua ja sijoitustoimintaa. Vakuutusvalvontavirasto antaa suorittamastaan valvonnasta kertomuksen sisäasiainministeriölle, joka valvoo muutoin eläkelaitosta. Muutos on toteutettu laeilla (533 ja 534/2000), jotka tulivat voimaan 1.7.2000. Eläkevarojen sijoittamiseen liittyvien riskien hallinnan valvonnan asiantuntemus ja tehokkuus on näin tullut varmistetuksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Rajamiesten koulutus sekä poliisi-tulli- ja rajavartiolaitoksen yhteis- toiminta*HE 42/1998 vp**Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 3.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan lain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että säädettävän uuden lainsäädännön edellyttämät tehtävät ja näiden tehtävien hoitamiselle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen myös aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehen tehtävässä palveleville upseereille, erikoisupseereille ja opistoupseereille sekä kaikille merivartijoille ja rajavartioille annetaan rajavartiomiehen tehtävien ja niiden asianmukaisen hoitamisen edellyttämä täydennyskoulutus.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän uuden, erillisen poliisi-, tulli- ja rajavartioviranomaisten yhteistoimintaa koskevan säädöksen tarpeellisuuden ottaen huomioon muun muassa kyseisten viranomaisten laissa säädetyt toimialakohtaiset tehtävät, olemassa olevan sääntelyn mahdollistama yhteistoiminta ja käytännön yhteistoimintatarpeet sekä tämän lisäksi antavan eduskunnalle tarvittaessa lakiehdotuksen koskien rajatarkastustoimivallan antamista rajavartiolaitoksen ohella myös poliisi- ja tulliviranomaisille.

Rajavartiolaitoksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (269/2000) sisältyy muun ohella säännökset rajavartiolaitoksen upseerien, erikoisupseerien, opistoupseerien, merivartijoiden ja rajavartijoiden koulutuksesta. Rajavartiolaitoksen henkilöstön koulutusjärjestelmän uudistuksessa peruskoulutukseen sisällytettiin noin neljän opintoviikon pituinen rajavartiolaitoksen toimialan lainsäädäntöä koskeva oppijakso. Lisäksi vuosina 1999 - 2006 annetaan kaikille aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehille täydennyskoulutuksena edellä mainitun sisältöinen lainsäädännön oppijakso. Vuosien 1999 – 2000 aikana on täydennyskoulutettu yhteensä 615 rajavartiomiestä.

Joulukuussa 1999 sisäasiainministeriön antamalla hallinnollisella määräyksellä on määrätty poliisin ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta. Samaan aikaan tullihallituksen pääjohtaja tullilaitoksen osalta ja rajavartiolaitoksen päällikkö rajavartiolaitoksen osalta ovat antaneet sisällöltään yhtenevät hallinnolliset määräykset tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta. Marraskuussa 2000 tullihallituksen pääjohtaja tullilaitoksen osalta ja poliisiylijohdaja poliisin osalta ovat antaneet sisällöltään yhtenevät hallinnolliset määräykset tullilaitoksen ja poliisin tehtävien yhteensovittamisesta. Rajavartiolaitoksesta annettua lakia (320/1999) muutettiin 1.3.2000 lukien siten, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta sekä näiden viranomaisten keskinäisestä yhteistoiminnasta ja virka-apumenetelystä. Eduskunta on marraskuussa 2000 hyväksynyt (EV 171/2000 vp) vastaavan sisältöisen muutoksen poliisilakiin (493/1995). Asetus poliisi-, tulli- ja rajavartioviranomaisten yhteistoiminnasta (1051/1978) on tarkoitus korvata uudella vastaavalla valtioneuvoston asetuksella edellä mainitun poliisilain muutoksen tullessa voimaan. Tämän on tarkoitus tapahtua 1.3.2001.

Edellä mainitun poliisilain muutoksen yhteydessä poliisilakiin lisättiin säännös, jonka mukaan poliisilla on toimivalta rajatarkastuksen suorittamiseen ja tullivalvontaan. Valtiovarainministeriössä viimeistellään parhaillaan hallituksen esitystä tullilain (1466/1994) muuttamiseksi. Muutokseen on tarkoitus sisällyttää säännös, jolla tullilaitokselle annetaan oikeus rajatarkastusten tekemiseen. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2001.

Ulkomaalaispolitiikka
Ulkomaalaislain uudistaminen
HE 50/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen käynnistävän mahdollisimman pian ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen siten, että voidaan säätää mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja yksiselitteinen laki, jossa otetaan huomioon ulkomaalaisen oikeusturva sekä muun muassa erityisesti turvapaikkamenettelyn nopeuttaminen, turvapaikkamenettelyyn liittyvien väärinkäytösten estäminen, tehokkaat täytäntöönpanotoimenpiteet ja eduskunnan aseman vahvistaminen ulkomaalaispolitiikan seurannassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Ulkomaalaislain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä asetettiin 14.3.2000. Työryhmän määräaika päättyy 30.6.2001. Uusi lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan hallituskauden loppuun mennessä.

Poliisin voimavarat

Liikennevalvonta

HE 74/1998 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että päiväsakko- ja rikesakkojärjestelmän muuttamisesta johtuva poliisin voimavarojen vapautuminen käytetään liikennevalvonnan tehostamiseen.

Poliisi on asettanut liikennevalvonnalle valvontakontaktien lisäämiseen tähtääviä määrällisiä, mitattavissa olevia tavoitteita vuosille 2000 ja 2001. Vuonna 2000 dokumentoitujen liikennevalvontakontaktien määrä on ennakkotietojen mukaan pääsääntöisesti noussut lukuunottamatta Helsinkiä, jossa kontaktien määrä jää alle tavoitellun tason.

Päiväsakko- ja rikesakkojärjestelmän muuttamisesta johtuvalla poliisin voimavarojen vapautumisella ei ole ollut mainittavaa vaikutusta liikennevalvonnan tehostamiseen ja valvontakontaktien määrän lisääntymiseen, sillä vapautunut aika on ollut siksi lyhyt.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin ja edellä mainitusta syystä lausuma voidaan poistaa.

Pelastustoimilain soveltaminen

HE 76/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 26.1.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan pelastustoimilain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin.

Pelastustoimilakiin (561/1999) tehtiin vuoden 1999 syysistuntokaudella kaksi muutosesitystä, joista toinen liittyi puolustusvoimista annetun lain muutokseen ja toinen hätäkeskusudistukseen. Toisen esityksen johdosta lakiin puolustusvoimista siirrettiin säännös puolustusvoimien osallistumisesta pelastustoimintaan ja pelastustoimilain 6 § 2 momentti kumottiin. Hätäkeskusudistukseen liittyen kumottiin pelastustoimilain 11 § 1 momentti ja muutettiin 42 ja 43 pykälää ottaen huomioon hätäkeskuslain (157/2000) soveltamisalan ulkopuolella olevat kunnat.

Pelastustoimilakia muutettiin myös siten, että poikkeusolojen toimivaltuuksia koskevat

säännökset 65 ja 76 § kumottiin ja pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa. Vuoden jälkipuoliskolla pelastustoimilakia edelleen muutettiin muun muassa nuohoojan kelpoisuutta koskevan säännöksen osalta ja lisättiin säännös koskien erivapautta kunnan pelastustoimen virkaan tai tehtävään.

Sisäasiainministeriö ei ole valmistellut vuoden 2000 aikana erillistä seurantaohjelmaa, jonka avulla pelastustoimilaisissa säädettyjen uudistusten toimivuus todettiin. Sen sijaan vuoden 2000 tulossuunnitelmaan oli kirjattu useita uuteen lainsäädäntöön liittyviä tulostavoitteita, joiden toteutumista seurattiin. Merkittävimpiä tavoitteita olivat kuntien velvollisuus laatia pelastustoimen palvelutasopäätökset ja hälytysohjeet, palotarkastusten tekeminen säädettyin määrävälein sekä valistuksen ja koulutuksen tehostaminen väestön valmiuksien lisäämiseksi onnettomuustilanteita ajatellen. Palovaroittimet tulivat pakollisiksi asuintiloissa ja niiden määrä on tutkimusten mukaan noussut huomattavasti.

Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kuntien yhteistyö

HE 191/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen selvittävän mahdollisimman pian mahdollisuudet perusteellisen valmistelun jälkeen järjestää määritellyissä tehtävissä julkisen vallan käytön salliva Ruotsin ja Suomen kuntien välinen yhteistyö joko Ruotsin ja Suomen valtioiden välisen sopimuksen tai erillisen lainsäädännön pohjalta.

Asian jatkovalmistelu on käynnistetty yhteistyössä Ruotsin viranomaisten kanssa siten, että yhteisen selvitystyön ensisijaisena vaihtoehtona pidetään Suomen ja Ruotsin välisen valtiosopimuksen tekemistä, mutta että kuitenkin mahdollisen tarpeen mukaan voidaan muuttaa Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välistä kunnallista yhteistyötä koskevaa sopimusta (49-50/1979, SopS 2/1979).

Sähköinen henkilökortti, käyttö

HE 192/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999), Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta (301/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 2 §:n (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa tuli voimaan 1.1.2000 (1318/1999). Laissa säädetään muun muassa sähköiseen tunnistamiseen liittyvistä keskeisistä vaatimuksista. Lain mukaan sähköisessä asioinnissa hyväksytään aina sähköisessä henkilökortissa oleva henkilökorttilain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu varmenne. Sähköistä asiointia koskevan yleislain mukaan asia voidaan siten aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi Väestörekisterikeskuksen sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa käytetään erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin niin hallintoasioiden käsittelyssä kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tosiasialliseen toteuttamiseen liittyvien sähköisten sovellusten hyödyntämisessäkin. Sosiaaliturvakortissa käytetään Väestörekisterikeskuksen myöntämää varmennetta. Hallituksen esityksen yleisperustelujen mukaan kokeilussa selvitetään, tarvitaanko sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa varten oma sähköisessä asiointinissa käytettävä kortti. Eduskuntakäsittelyssä ei ole nähty estettä sosiaaliturvakortin kokeilemiselle muun muassa siitä syystä, että sähköisen henkilökortin ja sosiaaliturvakortin tekniset ratkaisut ovat yhdenmukaiset (HST-ratkaisu), minkä vuoksi kokeilulain piiriin kuuluvien tietojen tallettaminen on mahdollista muistikapasiteetiltaan kehittyvälle sähköiselle henkilökortille. Eduskuntakäsittelyssä on lisäksi pidetty tarpeellisena, että kokeilun aikana selvitetään asianmukaisesti, miten sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä muuhun sosiaaliturvaan liittyvät tieto- ja käyttötarpeet voidaan hoitaa valtion yleisen henkilökortin avulla niin, että hallinnossa toteutuu eduskunnan väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten hyväksymisen yhteydessä edellyttämä yhden kortin periaate.

Sähköinen asiointi, varmenteet

HE 18/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä siinä varmistetaan, että Väestörekisterikeskuksen kansalaisille sekä valtion tai kunnan viranomaisille sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella asia voidaan aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi, sekä siitä, että ennen kuin muiden kuin Väestörekisterikeskuksen myöntämällä varmenteilla voidaan asioida hallinnossa, on yhtenäisessä hallintomenettelyssä selvítettävä, että nämä varmenteet täyttävät laissa säädettävät edellytykset.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten yhteydessä 10 päivänä helmikuuta 1999 eduskunnan hyväksymän yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia koskevan lausuman mukaisesti sähköistä asiointia ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään edelleen niin, että henkilökorttilain mukaista valtion yleistä henkilökorttia voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muun sosiaaliturvan sähköisessä asiointinissa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999), Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 8301/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 2 §:n (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisestä asiointinasta hallinnossa tuli voimaan 1.1.2000 (1318/1999). Laissa säädetään muun muassa sähköiseen tunnistamiseen liittyvistä keskeisistä vaatimuksista. Lain 33 §:n mukaan sähköisessä asiointinassa hyväksytään aina sähköisessä henkilökortissa oleva henkilökorttilain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu varmenne. Sähköistä asiointia koskevan yleislain mukaan asia voidaan siten aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi Väestörekisterikeskuksen sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella. Valtiovarainministeriö julkaisee lain 40 §:n mukaan mahdollisimman kattavaa ja ajantasaisista luetteloa laissa säädetyt vaatimukset täyttävistä hallinnossa käytettävistä varmentajista ja varmenteista yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi muiden varmenteiden hyväksymises-

sä. Valtiovarainministeriö antaa myös ohjeita ja neuvoja sähköisen asioinnin edellyttämän tietohallinnon järjestämisessä. Sisäasiainministeriö antaa ohjeita ja neuvoja sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä.

Sisäasiainministeriö on 3.10.2000 antanut sähköisestä asioinnista hallinnossa annetun lain (1318/1999) 40 §:n nojalla ohjeen valtion- ja kunnallishallinnon sähköisessä asiointissa virkamiesten tunnistamiseen ja sähköisen allekirjoituksen tuottamiseen käytettävästä asiointikortista ja varmenteesta (SM 0527:00/03/02/1999). Ohjeella pyritään yhtenäistämään viranomaisten sähköisiä asiointikortti- ja varmenneratkaisuja. Viranomaisten ratkaisujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi varmenteena suositellaan käytettäväksi henkilön sähköisen tunnistamisen HST-ratkaisua tai sen kanssa yhteensopivaa muuta ratkaisua.

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan lakia sähköisiä allekirjoituksia koskevan direktiivin (1999/93/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista) voimaansaattamisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa käytetään erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin niin hallintoasioiden käsittelyssä kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tosiasialliseen toteuttamiseen liittyvien sähköisten sovellusten hyödyntämisessäkin. Sosiaaliturvakortissa käytetään Väestörekisterikeskuksen myöntämää varmennetta. Hallituksen esityksen yleisperustelujen mukaan kokeilussa selvitetään, tarvitaanko sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa varten oma sähköisessä asiointissa käytettävä kortti. Eduskuntakäsittelyssä ei ole nähty estettä sosiaaliturvakortin kokeilemiselle muun muassa siitä syystä, että sähköisen henkilökortin ja sosiaaliturvakortin tekniset ratkaisut ovat yhdenmukaiset (HST-ratkaisu), minkä vuoksi kokeilulain piiriin kuuluvien tietojen tallettaminen on mahdollista muistikapasiteetiltaan kehittyvälle sähköiselle henkilökortille. Eduskuntakäsittelyssä on lisäksi pidetty tarpeellisena, että kokeilun aikana selvitetään asianmukaisesti, miten sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä muuhun sosiaaliturvaan liittyvät tieto- ja käyttötarpeet voidaan hoitaa valtion yleisen henkilökortin avulla niin, että hallinnossa toteutuu eduskunnan väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten hyväksymisen yhteydessä edellyttämä yhden kortin periaate.

Kuntien rahoitusasema

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että hallitus tarkoin seuraa palvelujen saatavuutta ja kuntien rahoituksen rahoituksen riittävyyttä, kehittää kuntien keskinäisen vertailun ja tulo-pohjan vahvistamisen työvälineeksi yleisesti uskottavia tunnuslukuja sekä analysointi- ja ennakoimismalleja.

Sisäasiainministeriö seuraa jatkuvasti kuntien talouden kehitystä sekä koko maan tasolla, että kunnittain tilinpäätösten yhteenvedojen perusteella. Tilinpäätöksistä lasketaan keskeiset kuntien rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut. Kuntien talouden tulevaa kehitystä arvioidaan ennustemallilla, joka kuvaa muiden tunnuslukujen ohella kuntakohtaisesti vuosikatteen riittävyyttä nettoinvestointien rahoittamiseen.

Kunnallistalous

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että kunnallistaloutta selvittämään asetettavan selvitysmiehen toimeksianto määritellään niin laajaksi, että se kattaa kuntien koko valtionosuusjärjestelmän tarkistamisen ja useiden, samanaikaisesti kuntien talouteen vaikuttavien tekijöiden, kuten yhteisöveromuutosten arvioinnin sekä ehdotukset kuntakohtaisten erojen lieventämiseksi rahoituksen riittävydessä.

Sisäasiainministeriö kutsui 10.12.1999 valtiotieteen tohtori Jukka Pekkarisen selvitysmieheksi tutkimaan kuntien tehtäviä, rahoitusasemaa sekä kuntien ja valtion välisiä rahoitus-suhteita.

Selvitystyö koskee kuntien rahoitusasemaa kokonaisuutena ja siinä otetaan huomioon kuntien tehtävät sekä alueellisen tasapuolisuuden toteutuminen. Selvitystyön toimeksianto on määritelty laajasti ja sen puitteissa suoritetaan valtionosuusjärjestelmän tarkistamista koskeva tarve. Lisäksi selvitysmiehen tulee arvioida mm. yhteisöverouudistuksen vaikutukset kuntien rahoitusasemaan. Selvitysmiehen tulee tehdä esitykset siitä, miten kuntakohtaisia eroja rahoituksen riittävydestä voidaan lieventää. Selvitysmies Jukka Pekkarisen selvitys valmistuu tammikuun 2001 alussa ja se julkistetaan kuun puolivälissä.

Hätäkeskustoiminta

HE 87/1999

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1999, että pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella eduskunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä annettavalla selvityksellä.

Eduskunta edellytti, että hätäkeskusalueita määriteltäessä pääsääntöisesti noudatetaan maakuntajakolakia (1159/1997), kuitenkin niin, että hätäkeskuksen toimialue voi tarkoituksenmukaisuuden niin vaatiessa ulottua myös yli maakuntarajan ja että hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa tulee ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, erityisesti etäisyys-, kieli-, ja työllisyysnäkökohdat sekä toimitilojen asettamat erityistarpeet. Lisäksi eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys aluejaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista ennen päätöksentekoa.

Eduskunta edellytti, että selvitetään hätäkeskuksissa työskentelevän henkilöstön eläketurvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuksessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan hätäpuheluja koskevien yksilöintitietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen ja sen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä, missä arvioidaan muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvelulla sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen kä-

sittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää.

Vastuu pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminnasta siirtyy hätäkeskuslain (157/2000) mukaan vuosina 2001-2005 valtion hätäkeskuslaitokselle, joka aloitti toimintansa vuoden 2001 alussa. Hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle jääneen pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnasta vastaavat edelleen erilliset poliisin hälytyskeskukset ja pelastus- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustehtäviä hoitava kunnallinen hätäkeskus (Helsingin hätäkeskus). Ensimmäiset neljä valtion vakinaista hätäkeskusta aloittavat toimintansa 1.4.2001. Uusia valtion hätäkeskuksia perustetaan vuosittain 2-3 vuoden 2005 loppuun asti, jolloin uuden järjestelmän mukaisia hätäkeskuksia on yhteensä 13. Uudesta hätäkeskusjärjestelmästä ja toisaalta pääkaupunkiseudun erillisestä hätäkeskusjärjestelmästä kerätään tietoja, joiden perusteella voidaan Eduskunnalle antaa vuoden 2003 loppuun mennessä pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa koskeva selvitys.

Sisäasiainministeriö teki hätäkeskusalueita ja hätäkeskusten sijaintipaikkoja koskevan edullisuusvertailun, johon liittyen ministeriön edustajat tutustuivat useilla paikkakunnilla olemassa oleviin tai rakennettavaksi ehdotettuihin tiloihin ja arvioivat niiden soveltuvuuden hätäkeskustoimintaan.

Hätäkeskusalueita määriteltäessä maakuntajakolokia noudatettiin siten, että hätäkeskusalueet muodostuvat yhdestä tai useammasta maakunnasta. Poikkeuksena on pääkaupunkiseutu hätäkeskuslakiin perustuen. Hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa eduskunnan edellyttämät alueelliset erityispiirteet otettiin huomioon.

Sisäasiainministeriö antoi 11.4.2000 Eduskunnan hallintovaliokunnalle selvityksen aluejaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista. Hallintovaliokunta päätti 14.6.2000 ryhtymättä enempiin toimenpiteisiin merkitä selvityksen saaduksi. Valtioneuvosto teki 21.6.2000 päätöksen hätäkeskusalueista ja sisäasiainministeriö antoi 29.6.2000 määräyksen hätäkeskusten sijaintipaikoista.

Uuden hätäkeskusjärjestelmän mukaisiin valtion ylläpitämiin hätäkeskuksiin siirtyy henkilöstöä poliisin hälytyskeskuksista ja kuntien ylläpitämistä hätäkeskuksista. Hätäkeskuksen päivystystehtävissä toimivasta henkilöstöstä osa on lainsäädännössä tarkoitettuja poliisikoulutuksen saaneita poliisimiehiä ja osa ilman poliisistatusta toimivia hätäkeskuspäivystäjiä. Hätäkeskuslaissa on siirtyvän henkilöstön osalta säännökset oikeudesta kunnallisen eläkejärjestelmän mukaiseen alempaan eläkeikään sekä toisaalta säännökset siirtyvien poliisimiesten oikeudesta alempaan eläkeikään. Poliisimiehen eroamisiasta on säädetty poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa (158/1996). Eroamisiän (pääsääntöisesti 60 vuotta) täyttänyt poliisimies on oikeutettu vanhuuseläkkeeseen. Muulla hätäkeskushenkilöstöllä on yleinen eläkeikä (65 vuotta). Sisäasiainministeriö ja valtiovarainministeriö ovat selvittäneet yhteistyössä asiakokonaisuutta ja sitä koskeva selvitys tullaan antamaan eduskunnalle vuoden 2001 aikaan.

Hätäkeskuslaki, johon hätäpuheluja koskevien yksilöintitietojen maksuttomuussääntö sisältyy, on tullut voimaan 1.1.2001. Ensimmäiset valtion ylläpitämät hätäkeskuslain mukaiset hätäkeskukset aloittavat toimintansa 1.4.2001. Tästä johtuen yksilöintitietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia ei ole vielä voitu uudessa hätäkeskusjärjestelmässä konkreettisesti seurata. Seuranta toteutetaan uusien hätäkeskusten toiminnan käynnistyttyä.

Sisäasiainministeriön pelastusosaston ja poliisiosaston edustajat ovat olleet mukana Telehallintokeskuksen 31.1.2000 asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä oli muun muassa ehdotuksen laatiminen kokonaisratkaisuksi tunnistamistietojen antamiseksi ja erityisesti

kustannusten sopimisesta teleoperaattoreiden ja hätäpuheluja vastaanottavien viranomaisten välillä. Työryhmä luovutti raporttinsa liikenneministeriölle kesällä 2000.

Uudesta hätäkeskusjärjestelmästä kerätään tietoja, joiden perusteella voidaan Eduskunnalle antaa viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä uudistuskokonaisuutta koskeva seikkaperäinen selonteko.

Rakennerahasto-osuuden myöntäminen Alueiden kehittäminen, lain uudistaminen

HE 140/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamiseksi siten, että maakuntien liitoille annetaan toimivalta myöntää rakennerahasto-osuus hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitus tulisi kokonaan tai pääosin kunnilta.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutusta sekä uuden lainsäädännön soveltamista, toimivuutta ja tuloksellisuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon vuoden 2003 loppuun mennessä.

Asiaa selostetaan edellä HE 99/1993 vp. yhteydessä (Alueellisen kehittämisen rahoitus ja organisointi).

Kihlakuntaudistus

VNS 1/1999

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 14.3.2000 hallituksen huolehtivan uudistuksen tarkasta seurannasta sekä antavan eduskunnalle vuoden 2005 loppuun mennessä selonteon kihlakuntaudistuksen toimeenpanon edistymisestä ottaen huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävän ja tasapuolisen saatavuuden turvaaminen maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätehtävien järjestäminen ja hoitaminen kihlakunnittain, toimenpiteet eri toimialojen resurssitarpeiden johdosta, kihlakuntajaon säilyttäminen paikallisen luonteensa mukaisesti ja läheisyysperiaatetta noudattaen riittävän tiheänä, eri toimialojen yhteistoiminnan laatu ja laajuus, palvelujen saatavuuden turvaaminen sekä suomen, että ruotsin kielellä, toimenpiteet viranomaisten yhteispalvelun syventämiseksi ja laajentamiseksi, toimenpiteet kihlakuntien hallinto- ja tukipalvelujen hoitamiseksi yhteisesti ja yhteisen henkilöstön aseman vakiinnuttamiseksi sekä yhteisten tehtävien laajentamiseksi, toimenpiteet yhteisen määrärahan käyttöalan laajentamiseksi ja yhteiseen määrärahaan liittyvän ohjauksen yhteensovittamiseksi osastojen omien määrärahojen ja niihin liittyvän ohjauksen kanssa, toimenpiteet kihlakuntahallinnon tietojärjestelmien kehittämiseksi yhteentoimiviksi ja yhteensopiviksi, toimenpiteet tulosohjauksen kehittämiseksi, toimenpiteet eri hallinnonalojen ja -tasojen yhteistyön kehittämiseksi, sekä toimenpiteet kihlakunnanvirastojen johtamistoimintojen ja johtoryhmyöskentelyn kehittämiseksi.

Kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä päätti 8.5.2000 kihlakuntahallinnon kehittämisen jatkotoimista. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi on valmisteilla valtioneuvoston periaatepäätös yhteispalvelun kehittämisestä. Esitystä kihlakuntajaon tarkistamiseksi on valmisteltu. Yhteisen henkilöstön yhteistoiminta- ja työsuojeluasioita sekä luottamusmiestoimintaa

koskevat sopimukset on allekirjoitettu. Tulosohejaus on uudistettu. Kihlakunnanimismiehille ja kihlakunnanvirastojen johtoryhmien jäsenille on valmisteltu koulutusohjelma.

Kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvainsäädännön rakenne ja kirjoittamistapa

HE 1/2000

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 11.4.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että kolmikantaisen valmistelun pohjalta annetaan eduskunnalle mahdollisimman pian valtion virkamieslain (750/1994) tapaan ja sen kirjoittamistapaa seuraten hallituksen esitys laiksi kunnallisen viranhaltijan asemasta, johon kootaan kattavasti säännökset kunnallisen viranhaltijan oikeusasemasta.

Sisäasiainministeriö on asettanut kolmikantaisen toimikunnan laatimaan ehdotuksen lainsäädännöksi kunnallisen viranhaltijan oikeusaseman järjestämisestä. Tavoitteena on, että kunnallisen viranhaltijan oikeudellinen asema on järjestetty lainsäädännössä kootusti ja kattavasti ottaen huomioon perustuslain vaatimukset. Toimikunnan määräaika päättyy 30.11.2001.

Ulkomaalaisviraston toiminta

HE 15/2000

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 20.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisviraston työtapoja kehitetään, palvelukykyä parannetaan ja virastolle turvataan asianmukaiset henkilöstövoimavarat, jotta muun muassa käsittelyaikoja saadaan kauttaaltaan nopeutettua.

Ulkomaalaisvirastossa on meneillään vuoden 2001 alkupuolella valmistuva konsulttiselvitys, jossa tarkastellaan muun muassa viraston päätöksentekoprosesseja ja työtapoja. Prosessien kehittäminen on esillä myös vireillä olevissa ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain kokonaisuudistuksissa.

Ulkomaalaisviraston määrärahatasoa ja henkilöstömäärää on nostettu valtion talousarviossa viime vuosina. Vuodesta 1995 vuoteen 2001 viraston määrärahataso on noussut n. 65 %. Vuoden 2001 talousarviossa virastolle myönnettiin 6 000 000 markkaa turvapaikkamenettelyn nopeuttamiseksi ja tehostamiseksi. Vaikka kyseinen määräraha on tarkoitettu vain turvapaikka-asioiden käsittelyn nopeuttamiseen, nopeutuminen vähentää käytännössä ilmeisen perusteettomien hakemusten määrää ja siten vapauttaa viraston voimavaroja myös muiden hakemusten käsittelyyn. Asiamäärien jatkuvan kasvun johdosta on kuitenkin todennäköistä, että määrärahatarve kasvaa myös tulevaisuudessa.

Poliisitoimen määrärahat

HE 59/2000 ja 71/2000

Valtiovarainvaliokunta

2) Eduskunta edellytti 21.6.2000 luvun 26.75 kohdalla, että hallitus eri toimenpitein ja luotettaviin määräraha-arvioihin pohjautuen huolehtii poliisin resursseista varsinaisten talousarvioiden yhteydessä.

Poliisitoimen määrärahat vuonna 2000 olivat lisätalousarviot mukaan lukien 2 872 miljoonaa markkaa. Vuoden 2001 talousarviossa poliisitoimen määrärahat ovat 2 963 miljoonaa markkaa. Laskelmien mukaan poliisitoimen palkkausmenot vuonna 2001 ovat 2 352 miljoonaa markkaa.

naa markkaa (79 % vuoden 2001 talousarvion määrärahasta). Pakolliset toimitilamenot ovat 163 miljoonaa markkaa. Investointeihin ja muihin käyttömenoihin jää noin 15 % toimintavuoden määrärahasta eli hieman alle 500 miljoonaa markkaa.

Vuoden 2001 määrärahat sisältävät valtioneuvoston 5.10.2000 tekemästä huumausainepoliittikan tehostamista koskevasta periaatepäätöksestä johtuvan 10 miljoonan markan määrärahalisäyksen huumerikostorjuntaan.

Poliisitoimen arviointihankkeen yhteydessä on arvioitu poliisin tehtävien ja resurssitarpeen kehystä resurssipäätösten tueksi. Hankkeen tulokset ovat käytettävissä vuosien 2002-2005 menokehyspäätöstä valmisteltaessa.

Kihlakunnanvirastojen toimitilat

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

3) Luku 26.07. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että kihlakunnanvirastojen toimitiloissa olevat, myös terveydellisiä haittoja aiheuttavat puutteet ja muut toimitilatarpeet selvitetään pikaisesti siten, että korjaaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä tarvittaessa jo vuoden 2001 aikana.

Kihlakunnanvirastojen tilatarpeet on lääneittäin kartoitettu. Kartoituksen mukaan useilla kihlakunnanvirastoilla on toimitilaongelmia, jotka tulee ratkaista lähivuosina. Tiloissa tehtävät uudistukset ja muutokset aiheuttavat kustannuspaineita myös tuleville vuosille.

Sisäasiainministeriö on esittänyt vuoden 2001 talousarvioehdotuksessa valtuutuksia kiireisempien toimitilaongelmien korjaamiseksi. Valtuuksia on esitetty Raahen, Raision ja Ylä-Savon kihlakunnanvirastojen toimitilojen perusparantamiseksi. Valtuuksista on myös toimitettu erillinen selvitys Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle 27.10.2000.

Toimitila-asioissa edetään kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmässä hyväksytyyn toimitilastrategian mukaisesti. Kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä priorisoi vuosittain ne toimitilahankeet, joita pyritään viemään eteenpäin. Näiden lisäksi pyritään ratkaisemaan myös muita toimitiloihin liittyviä ongelmia käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Toimitilahankkeiden eri ratkaisumallit tutkitaan tarkasti huomioiden paikalliset olosuhteet, kokonaistaloudellisuus ja toiminnallinen sopivuus. Toimitiloja parantaviin ja korjaaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo vuoden 2001 aikana edellyttäen, että kehysrahoitus antaa siihen mahdollisuuden.

Kunnallistalous Selvitysmiehen raportti

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

4) Luku 26.97. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että kunnallistaloutta koskevan, kulu-
van vuoden lopussa jätettävän selvitysmiehen raportin edellyttämät säännösmuutokset saatetaan eduskunnan käsittelyyn jo vuoden 2001 aikana.

Valtionosuusjärjestelmän vuoden 2002 alussa voimaantulevien muutosten valmistelu suoritetaan ja säännösmuutokset saatetaan eduskunnan käsittelyyn vuoden 2001 aikana.

Puolustusministeriö

Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset

HE 132/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

Hyväksyessään 12.11.1996 vuoden 1996 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 27.99 kohdalla, että puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset turvataan osoittamalla vuosittaisissa talousarvioissa riittävät määrärahat hankintoihin kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi. Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä, ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Puolustusvoimien henkilöstön asema

Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat

Selonteko 1/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Hyväksyessään 30.5.1997 selonteon eduskunta edellytti, että puolustusvoimien henkilöstöä koskevat muutokset tehdään hallituksen selonteossa esitetyn mukaisesti luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen ja irtisanomisia välttäen. Päätökset siitä, mitä toimintoja varusmieskoulutuksen menettäviin varuskuntiin jää ja millaisiin korvaaviin toimenpiteisiin ryhdytään, on tehtävä viipymättä. Samalla selvitetään, miten yhteistyötä jatketaan puolustusvoimien ja sen eri yhteistyötahojen kesken.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisiin puolustusvoimien rauhanajan organisaatiotarkistuksiin liittyviä henkilöstövoimavarojen uudelleenkohdentamisia on jatkettu ja ne on pyritty toteuttamaan luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen. Puolustusvoimien erikoissairaanhoidon ja vaatetuskorjaamotoiminnan uudelleenjärjestelyihin liittyen kertomusvuonna on kuitenkin jouduttu irtisanomaan noin 70 puolustusvoimien henkilöä, koska he eivät ole voineet perustellusta syystä siirtyä uuteen tehtävään toiselle paikkakunnalle.

Pääministerin 25.4.1997 asettaman turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon alueellisten toimenpiteiden täytäntöönpanoa koordinoivan työryhmän työ on toimeksiannon mukaisesti päättynyt 31.12.1999 tehtävän tultua suoritetuksi. Työryhmän puheenjohtajana toimi valtiosihteeri Rauno Saari valtioneuvoston kansliasta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.16 kohdalla, että puolustusmateriaalimäärärahat mitoitetaan siten, että ne turvaavat kotimaisen puolustustarviketeollisuudentoimintaedellytykset.

Koska torjuntahävittäjien hankinnan maksuosuudet ovat olleet suuret vuosina 1999 ja 2000, kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta tehtäviin hankintoihin käytettävä määrärahaosuus on jäänyt suhteellisen niukaksi. On kuitenkin huomattava, että torjuntahävittäjähan-
kinnan vastakauppavelvoitteet tukevat osittain kotimaisen puolustustarviketeollisuuden asemaa ja työllisyyttä. Alan teollisuuden asemaan ja työllisyyteen ovat kuitenkin vaikuttaneet vuonna 1999 myönteisesti hankinnat, joita on voitu toteuttaa 1998 toisessa lisätalousarvios-

sa puolustusmateriaalihankintoihin myönnetyllä 200 milj. markan lisämäärärahalla. Tästä kotimaisen lentokoneteollisuuden ja puolustustarviketeollisuuden työllisyyden turvaamiseen oli tarkoitettu yli 160 milj. markkaa.

Kotimaisen puolustusmateriaaliteollisuuden kehittämistä selvittänyt toimikunta totesi vuonna 1999 raportissaan, että taloudellisesti kannattava, osaamiseltaan ja teknologiselta perustaltaan kansainvälisesti kilpailukykyinen puolustusmateriaaliteollisuus turvaa parhaiten Suomen puolustusvalmiuden edellyttämiä materiaalitarkpeita ja esitti kotimaiselle teollisuudelle kohdennettavaa noin 200-300 miljoonan markan vuositason lisärahoitusta vuosina 1999-2000. Valtiontaloudellisista syistä kyseisen suuruista lisämäärärahaa ei kuitenkaan katsottu mahdolliseksi, mutta eduskunta myönsi hallituksen esityksestä vuoden 1999 toisessa lisätalousarviossa momentille 27.10.16 (Puolustusmateriaalihankinnat) lisämäärärahaa 20 milj. markkaa, joka on käytetty kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tukemiseen kenttätykkihankinnoin. Hyväksyessään vuoden 2000 talousarvion eduskunta edelleen lisäsi puolustusmateriaalihankintamäärärahoihin 20 milj. markkaa kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseen.

Puolustusmateriaalihankintamäärärahojen niukkuus on näkynyt erityisesti puolustushaarojen uusinta- ja täydennyshankinnoissa. Tämä on merkinnyt sitä, että määrärahoja ei ole riittänyt käytettäväksi suunnittelulla tavalla ampumatarvikealan hankintoihin, ajoneuvoihin, koneisiin ja laitteisiin sekä varaosiin.

Kriittisimmän ruuti- ja ampumatarvikealan tuotannon ylläpitämiseksi ja toimintaedellytysten turvaamiseksi puolustushallinto on syksyllä 2000 kohdentanut uudelleen puolustusmateriaalihankintoihin myönnettyjä määrärahoja siten, että tutkimustoimintaan ja hankintaedellytysten luomiseen tarkoitettua tilausvaltuuden määrärahoja tullaan käyttämään 120 milj. markkaa tilauksiin kotimaiselta ruuti- ja ampumatarviketeollisuudelta. Tämän lisäksi kotimaisen puolustustarvike- teollisuuden toimintaedellytyksiä on pyritty turvaamaan edistämällä alan kansainvälistä työnjakoa.

Puolustusvoimien toimintamenomääräraha

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

- 4) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että selonteossa kaavailtu toimintamenojen lisäys tapahtuu vuonna 2000.

Vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa puolustusvoimien toimintamenot kasvoivat 426 milj. markalla verrattuna vuoden 1999 talousarvioon. Vuoden 2001 talousarviossa puolustusvoimien toimintamenoihin on myönnetty 365 milj. markkaa enemmän määrärahaa kuin vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa. Puolustusmateriaalihankintoihin myönnettiin vastaavasti vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa 270 milj. markkaa enemmän kuin vuoden 1999 varsinaisessa talousarviossa, ja vuoden 2001 talousarviossa puolustusmateriaalihankintamäärärahat pienenevät 534 milj. markalla verrattuna vuoden 2000 varsinaiseen talousarvioon. Toimintamenomäärärahan suhteellinen osuus puolustusvoimien määrärahoista on siten kasvanut huomattavasti viime vuosina.

Ilmavoimien lentäjien sitoumusjärjestelmä*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

5) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että ilmavoimiin luodaan sitoumusjärjestelmä, joka takaa riittävän lentäjien määrän

Ilmavoimien toimintaedellytysten varmistamiseksi puolustusministeriö, Pääesikunta sekä Ilmavoimien esikunta ovat yhteistyössä ryhtyneet useisiin uudistustoimenpiteisiin, joilla on pyritty varmistamaan riittävä lentäjämäärä ilmavoimille.

Ilmavoimien lentolisäjärjestelmän alunperin työnantajan yksipuolisina toimenpitein toteutetut tarkistukset on kertomusvuonna sisällytetty virkaehtosopimukseen. Palkkauksellisten ratkaisujen ohella myös ohjaajien sitoumusjärjestelmää on uudistettu, jotta voitaisiin taata riittävä lentäjien määrä ilmavoimissa. Uusien, vuonna 1999 Maanpuolustuskorkeakoulussa aloittaneiden kadettien osalta sitoumusjärjestelmää kehitettiin siten, että sitoumusaika pidentyi aiemmasta 10,5 vuodesta 13 vuoteen. Samalla uudistettiin sitoumuksen rikkomisesta maksettavan korvauksen määräytymisperusteet siten, että uudessa järjestelmässä korvaussumma nousee portaittain lentokoulutuksen edistyessä ja on suurimmillaan 500 000 markkaa.

Uusi sitoumusjärjestelmä koskee vain vuonna 1999 ohjaajakoulutuksen aloittaneita. Aiemmin palveluksensa aloittaneiden osalta sitoumusjärjestelmän kehittäminen on tapahtunut palkkauksen tarkistusten yhteydessä siten, että vanhan 10,5 vuoden sitoumusajan päättyessä ohjaajille tarjotaan mahdollisuutta tehdä kolmen vuoden jatkositoumus. Sitoumuksen tehneille maksetaan sitoumuskorvauksena 40 000 markkaa vuodessa kolmen vuoden ajan. Mikäli asianomainen eroaa palveluksesta ennen sitoumusajan päättymistä, hänen on maksettava sitoumuskorvauksena 156 000 markkaa. Kolmen vuoden jatkositoumuksen päätyttyä ohjaajilla on mahdollisuus uusien kolmen vuoden jaksoissa vastaavilla etuuksilla eläkkeelle siirtymiseen asti.

Siviili-ilmailun koulutusjärjestelmää sekä siviili-ilmailun ja sotilasilmailun yhteistyömahdollisuuksia selvittäneen työryhmän työn pohjalta on tehty päätös ilmailuoppilaitoksen perustamisesta, jota opetusministeriö valmistelee. Oppilaitoksen perustaminen edesauttaisi osaltaan myös ilmavoimien ohjaajatilannetta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Aluevalvontalain täytäntöönpano*HE 38/2000**Puolustusvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.6.2000, että hallitus seuraa aluevalvontalain ja erityisesti siinä säädetyn lupamenettelyn toteutumista ja antaa tarvittaessa esitykset korjaaviksi toimenpiteiksi eduskunnalle viipymättä.

Lausuma on tullut hallituksen tietoon.

Puolustustarviketeollisuus*HE 59/2000 ja 71/2000**Valtiovarainvaliokunta*

3) Eduskunta edellytti 21.6.2000 momentin 27.10.16 kohdalla, että hallitus tulevissa talousarvioissa huolehtii kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytyksistä ja työllisyydestä

Vuoden 2001 osalta kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytyksiä ja työllisyyttä on pyritty turvaamaan siten, että puolustusmateriaalihankintoihin myönnettyjä määrärahoja on kohdennettu uudelleen ja hyödynnetty kansainvälisen yhteistyön antamia mahdollisuuksia.

Hallitus on antanut pääluokkia koskevan ohjeellisen kehyksen vuoteen 2004 asti. Vuonna 1997 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa toimenpiteitä ja menolinjauksia on tehty vuoteen 2008. Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon tarkistuksen yhteydessä arvioidaan edellisen selonteon toteutumisen ja puolustusmenojen lähivuosien menojen linjauksia.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

5) Pääluokka 27. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että hallitus valmistelee vuoden 1997 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon tarkistuksen linjaukset keväällä 2001 siten, että ne perustuvat realistiselle ja kansallisen puolustuskyvyn turvaavalle määrärahatasolle vuodesta 2002 lähtien.

Vuoden 2001 selonteon valmistelu käynnistettiin valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan päätöksellä 31.3.2000. Valiokuntaa informoitiin joulukuussa 2000 puolustusministeriön hallinnonalalla tehdyn selvitystyön pohjalta siitä, mitä vaikutuksia erisuuruksilla määrärahatasoilla on kansalliseen puolustuskykyyn ja puolustuksen järjestykseen. Selontekoon sisällytettävistä kokonaisuudenpuolustukseen liittyvistä, tulevan toiminnan ja kehittämisen sekä määrärahatason linjauksista on tarkoitus tehdä tammi - maaliskuussa 2001. Tavoitteena on antaa valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko eduskunnalle kevään 2001 aikana.

Valtiovarainministeriö

Vammaisten henkilöiden autoveron huojentaminen

HE 42/1993 vp.

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.6.1993 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten invalidien omaan käyttöön tulevien pakettiautojen vero voidaan kompensoida invalideille niissä tapauksissa, joissa autoveron yleistä invalidipalautusta ei voida soveltaa.

Eduskunta edellytti lisäksi, että autoverolain 17 §:ssä tarkoitettu autoveron invalidipalautusjärjestelmä kokonaisuudessaan uudistetaan.

Vammaistyöryhmä '96 esitti muistiossaan 15.4.1997 (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:6) vammaisten autoveronpalautuksen korvaamista suoralla, osittain tulosidonnaisella tuella. Tämä vastaa myös hallituksen ohjelmaa vammaispolitiikan voimavarojen uudelleenkohdentamisesta. Vammaisten liikkumisen tukijärjestelyjä ja uudistusten toteuttamismahdollisuuksia voidaan yksityiskohdiltaan arvioida asian tullessa tarvittavan jatkovalmistelun jälkeen käsiteltäväksi valtion talousarvioesityksen yhteydessä. Parhaillaan selvitetään, olisiko työryhmän ehdotuksia mahdollista toteuttaa vuoden 2002 talousarvioesityksen yhteydessä.

Tiedonkeruiden vähentäminen ja yhtenäistäminen

HE 106/1993 vp.

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1993 hallituksen pikaisesti tekevän selvityksen erillisten tilastoja laativien viranomaisten tarpeesta ja tämän pohjalta antavan eduskunnalle esityksen kaikkien tiedonkeruun yleisvaltuutusten poistamisesta lainsäädännöstä ja erityisvaltuutusten selkeästä rajaamisesta.

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta edellytti kannanotossaan 17.12.1993 ministeriöitä ryhtymään toimenpiteisiin hallinnonalansa tiedonkeruiden vähentämiseksi, hallinnonalansa erityislainsäädäntöön sisältyvien tiedonkeruun yleisvaltuutusten poistamiseksi ja erityisvaltuutusten selkeäksi rajaamiseksi sekä selvittävän tilastoja laativien viranomaisten tarpeen.

Valtion viranomaisten tiedonkeruuta on pyritty usean vuoden ajan kehittämään ja karsimaan. Periaatepäätöksessään 5.2.1998 sähköisestä asioinnista, palveluluiden kehittamisestä ja tiedonkeruun vähentämisestä valtioneuvosto edellyttää viranomaisten tiedonkeruun lainsäädännöllisten yleisvaltuuksien poistamista ja erityisvaltuuksien rajaamista lakisääteisesti niihin tietoryhmiin, jotka ovat välttämättömiä viranomaistehtävien hoitamiseksi. Samalla on kehitettävä rekisterien yhteiskäyttöä ja tietopalveluja. Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan kertomusvuonna tekemän selvityksen mukaan kuntiin ja yrityksiin kohdistuvassa tiedonkeruussa ei ole viime vuosien aikana tapahtunut juurikaan vähenemistä. Neuvottelukunta esittikin sisäasiainministeriölle ja valtiovarainministeriölle, että ne yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön, Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton kanssa ryhtyisivät jatkotoimenpiteisiin valtion viranomaisten harjoittaman tiedonkeruun vähentämiseksi ja rationalisoimiseksi.

Merenkulun veronhuojennukset

HE 199/1993 vp.

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1993, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön merenkulkuelinkeinon verotuksessa ehdotettua tasapuolisemmin kaikkia merenkulkuelinkeinoelämän eri lohkoja kohteleva veronhuojennuslainsäädäntö esimerkiksi jälleenhankintavarausta käyttämällä.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 21.6.2000, että hallitus antaa eduskunnalle lasti- ja matkustaja-alkusia koskevan hallituksen esityksen aluksen nettovetoisuuden perustuvasta tonnistoverosta. Varustamot voisivat valita tonnistoveron normaalin tuloverotuksen sijasta. Aluskantaan liittyvä piilevä verovelka eräänntyisi aluskohtaisesti maksettavaksi aluksia luovutettaessa, mikäli tilalle ei hankita vastaavia aluksia.

Autoverotus*HE 321/1994 vp.**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 20.12.1994 hallituksen selvittävän vähäpäästöisen ajoneuvon määrittelyn ja vähäpäästöisyyden perusteella myönnettävän autoveron vähennyksen oikean suuruuden siten, että uusia säännöksiä voidaan soveltaa samanaikaisesti vuoden 1997 alusta tapahtuvan henkilöautojen päästönormien tiukentamisen kanssa.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, mitkä ovat ne liikenneturvallisuutta tehostavat lisälaitteet, jotka tulisi jättää autoverotuksen ulkopuolelle tai joista tulisi myöntää erityinen vähennys autoverosta.

Eduskunta edellytti, että hallitus suorittaa pikaisesti kokonaisselvityksen siitä, miten invalidien autoveron palautusjärjestelmä uudistetaan tai korvataan muulla järjestelmällä, ja antaa pikaisesti eduskunnalle tarvittavat esitykset.

Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän autoverouudistuksen käyttöönoton vaikutukset sekä uuden autoverolain mahdolliset epäselvyydet ja tulkinnanvaraisuudet.

Eduskunta edellyttää hallituksen antavan vuoden 1995 alkukuukausina eduskunnalle esityksen uuden autoverolain epäkohtien, epäselvyyksien ja tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi.

Invalidien autoveronpalautusjärjestelmän uudistusta lukuunottamatta lausumassa tarkoitetut kohdat on katsottava tulleen otetuiksi huomioon 1.6.1997 voimaantulleeseen autoverolain muutoksen yhteydessä, joten lausuma ei näiltä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vammaistyöryhmä '96 esitti muistiossaan 15.4.1997 (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:6) vammaisten autoveronpalautuksen korvaamista kansaneläkelaitoksen hallinnoimalla suoralla, osittain tulositonnaisella tuella. Tämä vastaa myös hallituksen ohjelmaa vammaispolitiikan voimavarojen uudelleenkohdentamisesta. Vammaisten liikkumisen tukijärjestelyjä ja uudistusten toteuttamismahdollisuuksia voidaan yksityiskohdiltaan arvioida asian tullessa tarvittavan jatkovalmistelun jälkeen käsiteltäväksi valtion talousarvioesityksen yhteydessä. Parhaillaan selvitetään olisiko työryhmän ehdotuksia mahdollista toteuttaa vuoden 2002 talousarvioesityksen yhteydessä.

Ajoneuvoveron kantaminen ja veronpalautus*HE 133/1995 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.11.1995 hallituksen ryhtyvän maaliskuun 1996 loppuun mennessä tarvittaviin toimenpiteisiin ajoneuvoveron kantamiseksi vuotta lyhyemmiltä ajanjaksoilta ja vammaisten käyttämien ajoneuvojen veronpalautuksen tai verovapauden toteuttamiseksi.

Lausumassa edellytetyt muutokset on toteutettu 31.1.1997 voimaan tulleella lailla ajoneuvoverosta, jota on viimeksi muutettu vuoden 1999 alusta siten, että veroa palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä tai vammaisuuden perusteella myönnettävän verovapauden peruste syntyy kesken verokauden.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alkoholijuomaveron alennus*HE 156/1995 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 5.12.1995, että hallitus seuraa nyt hyväksytyin muutoksen vaikutuksia kilpailun näkökulmasta, ja edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, mikäli olennaisia kilpailuhaittoja käytännössä esiintyy.

Panimo, jonka vuosituotanto on yli 1 miljoonaa, mutta alle 5,5 miljoonaa litraa, on vuoden 1996 alusta saanut alkoholijuomaverosta 10 prosentin alennuksen. Alennuksella ei ole todettu olevan haitallisia vaikutuksia panimoiden kilpailukykyyn.

Hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, mikäli kilpailuhaittoja esiintyy.

Hallitus on seurannut tilannetta. Lakia on muutettu 1.7.1997 voimaan tulleella lailla (571/1997) siten, että 10 prosentin alennus myönnetään panimolle, jonka kalenterivuoden aikana tuottaman oluen määrä on yli 2 000 000, mutta enintään 5 500 000 litraa. Vastaavasti alennus on 20 prosenttia, jos tuotetun oluen määrä on yli 200 000, mutta enintään 2 000 000 litraa. Jos tuotettu olu määrä on vastaavasti enintään 200 000 litraa, verohelpotus on 30 prosenttia.

Vuoden 1997 lainmuutoksen jälkeen hallituksen tietoon ei ole tullut seikkoja, jotka edellyttäisivät pienpanimoiden verokohteluun muutoksia.

Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Jäteveron laajentaminen*HE n:o 48/1996 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 18.6.1996 hallituksen huolehtivan jäteverolain jatkovalmistelusta siten, että verotus kohtelee tasapuolisesti kaikkia kaatopaikkoja.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän välittömästi lain tultua voimaan lain vaikutukset jätehuoltoon, työllisyyteen ja ympäristöön sekä ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin lain muuttamiseksi vastaamaan paremmin lain tarkoitusta.

Valtiovarainministeriö on 28.7.1997 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää mahdollisuudet laajentaa jätevero koskemaan myös muita kuin kunnallisia tai siihen verrattavia kaatopaikkoja. Samalla työryhmän on tarkastettava eri jätelajien verollisuutta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida, miten voimassa oleva jäteverolaki on toiminut ja tehdä tarvittaessa ehdotuksia sen toimivuuden parantamiseksi. Työryhmän tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, etteivät jätehuollon kustannukset veron takia nouse eri teollisuuden aloilla kohtuuttomasti kilpailijamaihin verrattuna. Työryhmän on otettava huomioon kansainvälinen kehitys tällä alalla ja erityisesti EU:ssa vireillä oleva ehdotus neuvoston direktiiviksi jätteiden käsittelystä kaatopaikalla ja sen aikataulu. Työryhmän määräaika päättyi 15.3.1999.

Työryhmä aloitti selvityksensä tarkastelemalla nykyisen lain toimivuutta, ja työryhmän ehdotukseen perustuva lakimuutos tuli voimaan 1.1.1999. Jätteen hyödyntämiseen kannustamiseksi lakia muutettiin siten, että jätteen hyödyntäminen kaatopaikan rakenteissa ja sen enintään kolme vuotta kestävä väliaikainen varastointi ovat verottomia. Lakiin tehtiin myös eräitä lähinnä veronalaiseen kaatopaikan määritelmää täsmentäviä muutoksia.

Muun toimeksiannon osalta työryhmä jätti muistionsa 15.3.1999. Johtopäätöksensä työryhmä katsoo, että ei ole perusteita laajentaa jäteverolain soveltamisalaa koskemaan muita kuin kunnallisia ja niihin verrattavia kaatopaikkoja. Näin ollen työryhmä ei ehdota aiemmin ehdottamiensa, sittemmin toteutuneiden muutosten lisäksi nykyiseen jäteverolakiin uusia muutoksia. Perusteluna tälle työryhmä toteaa muun muassa, että verosta voisi tietyille toimialoille aiheutua äkillisiä, suuria kustannusrasituksia, minkä johdosta joitain jätelajeja olisi välttämätöntä vapauttaa verosta. Näitä vapauksia voitaisiin puolestaan pitää yhteisöläinsäädännössä tarkoitettuina valtiontukina, ja ne vaatisivat Euroopan komission hyväksynnän. Hitaasta ja lopputulokseltaan epävarmasta lupaprosessista aiheutuisi epävarmuutta yritysten toiminnalle. Muistioon liittyy eriävä mielipide.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Pk-yritysten omavaraisuuden parantaminen

*HE n:o 106/1996 vp, LA 62/1995 vp, LA 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla edistetään erityisesti pk-sektorin yritysten omavaraisuutta.

Valtiovarainministeriö asetti keväällä 1996 Pienyritysten verotuksen uudistamistyöryhmän (VM 1996:7). Työryhmä teki ehdotuksen niin sanotusta laajennusrahastosta, joka olisi mahdollistanut pk-sektorin yritysten tulon säätämisen yhtiöverokannalla myös muissa yrityksissä kuin osakeyhtiöissä. Ehdotusta kuitenkin arvosteltiin voimakkaasti muun muassa monimutkaisuudesta ja siitä, että se olisi käytännössä hyödyttänyt vain pienehköä osaa yrityksistä.

Laajennusrahastomallin sijasta elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden tulorajoitusmahdollisuuksia päätettiin vahvistaa pääomatulo-osuutta korottamalla

Verovuodesta 1997 lähtien yksityisen elinkeinonharjoittajan ja henkilöyhtiön yhtiömiehen verotuksessa pääomatuloksi on katsottu 18 prosenttia elinkeinotoimintaan verovuotta edeltäneen verovuoden päätyttyä kuuluneesta nettovarallisuudesta. Nettovarallisuuden laskentaa muutettiin myös lisäämällä siihen säännös, jonka mukaan 30 prosenttia tilikauden päätymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen palkkojen määrästä lisätään nettovarallisuuteen laskettaessa pääomatulo-osuutta.

Paitsi pääomatulo-osuuden kasvattaminen myös ansiotulojen verotuksen keventäminen on parantanut näiden yritysten tulorahoitusmahdollisuuksia. Suotuisa taloudellinen kehitys, maltilliset palkkaratkaisut sekä korkotason mataluus ovat osaltaan parantaneet yritysten omavaraisuutta. Pk-yritysten omavaraisuus on viime vuosina kohentunut. Pk-yritysten oman pääoman osuus taseesta on jo yli kolmannes, jota voidaan luonnehtia hyväksi tasoksi (lähde: Pk-yritykset kansantaloudessa, kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 3/2000).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ajoneuvovero

HE n:o 151/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus vuoden 1997 aikana selvittää, miten voidaan vapauttaa kalenterivuoden aikana seisonavakuutuksessa olevat autot ajoneuvoverosta.

Lausuman ja valtiovarainministeriön 13.11.1997 asettaman työryhmän ehdotuksen mukaisesti ajoneuvoverosta annettua lakia on muutettu 1.1.1999 voimaan tulleella lailla siten, että veroa palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä verokauden alkamisen jälkeen. Verovapautta ei katsottu voitavan toteuttaa pelkästään liikennevakuutuskäytäntöön perustuen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Virkamiesten nimittäminen määrääjaksi

HE 201/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan valtion virkamieslakiin pohjautuvaa virkamiesten nimittämistä määrääjaksi ja määrääjaksi nimittämisen perusteita.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto seuraa määrääjaksi nimitettyjen virkamiesten lukumäärän kehitystä valtion henkilöstörekisterin avulla. Määrääjaksi nimittämisen perusteiden lainmukaisuuteen on pyritty vaikuttamaan virastoille ja laitoksille annettavalla koulutuksella ja ohjeistuksella.

Valtion virastoille ja laitoksille on vuoden 1998 syksyllä tehty kysely virkamiesten nimittämisestä määrääjaksi. Kyselyn yhteenveto valmistui vuoden 1999 alkupuolella. Kyselyssä ei ilmennyt sellaisia ongelmia liittyen määrääjaksi nimittämiseen, jotka eivät olisi valtiovarainministeriön tiedossa. Virkamiesten nimittämistä määrääjaksi ja määrääjaksi nimittämisen perusteita seurataan kuitenkin jatkuvasti ja tarvittaessa ryhdytään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Energiaveron kehittäminen

HE n:o 225/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että hallitus välittömästi ottaa käsiteltäväkseen lin-

jauksensa EU:n ympäristöverotuksen kehittämässä ja asettaa tavoitteekseen sellaisen yhdenmukaisen ympäristöverojärjestelmän aikaansaamisen, jonka ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisimpien polttoaineiden suosiminen ja että hallitus pikaisesti selvittää, onko Pohjoismaiden kesken mahdollista ennen EU:a luoda edellä mainitut tavoitteet täyttävä yhdenmukainen pohjoismainen ympäristöverojärjestelmä.

Eduskunta edellytti, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin 5 prosenttia nykytasosta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukyvyn parantamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia, jatkaa energiaverotuksen kehittämistä edelleen ja pyrkii selvitysten avulla uudistuksiin, jotka lisäävät energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta ja työllisyyden edistämistä.

Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii toimenpideohjelmaa energiapuun korjuun sekä puun energiakäytön kannattavuuden kehittämiseksi mm. verotuksellisin ja työllisyyspoliittisin keinoin. Toimenpideohjelman ehdotusten on sisällyttävä viimeistään valtion vuoden 1998 talousarvioon ja siihen liittyviin lakiehdotuksiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ennen vuoden 1998 budjettiesityksen valmistumista, onko tarkoituksenmukaista jatkaa maakaasun verohelpotusta ja luopua siitä asteittain.

Eduskunta edellytti, että hallitus kotimaisin toimin sekä vaikuttamalla EU-tasolla toimii tehokkaasti bioenergian edelleen kehittämiseksi.

Hallitus katsoo, ettei ole syytä pyrkiä luomaan Pohjoismaista ympäristöverojärjestelmää samanaikaisesti kuin energiaverotusta koskeva yhtenäistämishanke on vireillä Euroopan unionissa.

Vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lailla maakaasun verohelpotus on saatettu voimaan pysyvästi ja puu- ja puupohjaisten polttoaineiden käyttöä tuetaan sähköntuotannossa. Vastaavasti muuta energiaverotusta on korotettu. Tältä osin asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Hallitus seuraa edelleen energiaveromuutosten ja tukien vaikutuksia ja erityisesti turpeen käyttöä energiatuotannossa. Kauppa- ja teollisuusministeriön selvitys valtion energiapolitiikan vaikutuksesta turveteollisuuteen 1990-luvulla valmistui vuoden 2000 huhtikuussa.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittiin vuoden 1999 aikana uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma, joka pyrkii toteuttamaan valkoisessa kirjassa esitettyjä Euroopan unionin tavoitteita uusiutuvien energialähteiden käytöstä. Kansallisen ohjelman tavoitteena on lisätä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian määrä puolitoistakertaiseksi vuoteen 2010 mennessä verrattuna vuonna 1995 tuotettuun. Ohjelman mukaan lisäys saadaan bioenergian, erityisesti metsäpolttoaineiden, käyttöä eri tavoin tukemalla.

Talousneuvoston asettama työryhmä selvitti ympäristö- ja energiaverotuksen tasoa, kohdentamista ja vaikutuksia. Selvityksessä otettiin huomioon, millaiset ovat ympäristöverotuksen kansainväliset kehityssuunnat, mikä on maamme ympäristöverotuksen taso suhteessa EU-maihin ja muihin keskeisiin kilpailijamaihin, millaisia velvoitteita kansainväliset sopimukset, erityisesti Kioto-sopimus Suomelle asettaa sekä mitä vaikutuksia ympäristöveroilla on ympäristöpäästöihin ja verorakenteen muutosten kautta kansalliseen kilpailukykyyn, ta-

loudelliseen kasvuun sekä täystyöllisyyteen ja tulonjakoon. Selvitys valmistui 29.2.2000.

Tutkintojen tunnustaminen

HE 248/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.4.1997, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamiseen ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (418/1997) ja laki Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten koulutuksen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (419/1997) tulivat voimaan 15.6.1997. Lakien muutoksella siirrettiin tutkintojen tunnustamis päätösten teko opetusministeriöltä opetushallitukselle.

Edellä mainituilla lainmuutoksilla ei ole ollut käytännön vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamisessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Haja-asutusalueiden postitoiminta

HE 22/1997 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi postipalvelun myynnistä valtiolle tuloutuvia maksuja käytetään tarvittaessa haja-asutusalueiden ja saariston postitoimipaikkojen tukemiseksi liikenneministeriön ohjauksessa.

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain (708/1997) mukaista maksua kannetaan rajoitetun toimitiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta kilpailun avautumisen vaikutusten lieventämiseksi postitoiminnassa. Valtion talousarvioon vuosille 1997-2001 ei sisälly edellä mainitun lain mukaisia tuloja eikä myöskään eduskunnan lausumassa tarkoitettua tuen myöntämistä. Tämä johtuu siitä, että maksun piiriin kuuluvaa toimintaa ei ole käynnistetty. Lisäksi näköpiirissä ei ole niin laaja-alaista kilpailua, että syntyisi tarve korvata Suomen Posti Oy:lle tulojen menetyksestä aiheutuvia kustannuksia palvelu- ja hintatason säilyttämiseksi.

Kotitalouden väliaikainen verotuki

HE 85/1997 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997, että hallitus seuraa tarkoin kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia ja ryhtyy välittömästi lainsäädäntötoimenpiteisiin, mikäli kokeilun lähtökohtaoletuksista poikkeava kehitys sitä edellyttää.

Kotitaloustyön tukikokeilu on jatkunut osassa maata yritystukimallin ja osassa maata verotukimallin mukaisena vuoden 2000 loppuun voimassa olleiden määräaikaisten lakien nojalla. Valtiovarainministeriö on teettänyt yhdessä työministeriön kanssa ulkopuolisena työnä selvityksen kokeilun vaikutuksista. Selvitys on valmistunut kesällä 2000 ja se on julkaistu Työministeriön julkaisusarjassa (Kotitaloustyön tukikokeilun arviointi, Työhallinnon julkaisu nro 255). Kokeilulakien voimassaolo on päätynyt vuoden 2000 lopussa ja vuoden 2001 alusta on tullut voimaan laki tuloverolain muuttamisesta (995/2000). Tuki myönnetään nyt koko maassa pelkästään verovähennyksenä.

Energiaverotus

HE 194/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet ja keinot saada käyttöön linja-autoliikenteen käyttämän dieselöljyn alennettu polttoaineverotus.

EU:n lainsäädännön mukaan Suomella ei ole yksipuolisesti oikeutta alentaa linja-autoliikenteen dieselöljyn valmisteveroa. Linja-autoliikenteen polttoaineita tuetaan verotuksellisesti tarkoituksenmukaisella ja EU-lainsäädännön sallimalla tavalla, sillä polttoaineiden verotus kohdistuu julkisen liikenteen käyttämään dieselöljyyn merkittävästi lievempänä kuin muun liikenteen moottoribensiiniin. Lisätuen myöntämistä verotuksellisin keinoin ei voida pitää edes tarkoituksenmukaisena sen vuoksi, ettei siinä voitaisi ottaa huomioon alueellisia tai liikennöitsijäkohtaisia kannattavuuseroja.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eri veromuodot

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

5) Eduskunta edellyttää, että verotuksen taakkaa jaetaan työn verottamista laajemmalle esimerkiksi ympäristö- ja energiaveroihin.

Asiaan otetaan kantaa kunkin vuoden veroperusteista päätettäessä.

Maksurasituksen kohdentuminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

6) Eduskunta edellyttää, että työntajan kustannuksista on karsittava ikääntyneiden ihmisten palkkaamisesta aiheutuvat muun muassa eläkevastuisiin liittyvät riskit ja vastaavasti on jaettava tasaisemmin perheenperustamisessa olevien lapsenhuoltovaroitteita koskevia kustannuksia.

Vastaus lausumaan on sosiaali- ja terveysministeriön osuudessa.

Kuntien rahoitusmallit

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

8) Eduskunta edellyttää, että valtion ja kuntien työnjakoa selkiytetään. Lisäksi määri-

tellään ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat kaikilla kansalaisilla asuinkunnasta riippumatta. On etsittävä joustavia rahoitusmalleja, jotka ottavat huomioon kunnissa tapahtuvat yhtäkkiset rakennemuutokset.

Sisäasiainministeriölle on jätetty selvitysmies Jukka Pekkarisen esitys kuntien peruspalvelujen rahoittamiseksi. Esitys on parhaillaan lausuntokierroksella. Esitykseen sisältyy kannanottoja koskien valtion ja kuntien välistä työnjakoa, neuvottelujärjestelmää ja valtionosuusjärjestelmän perusteita. Rahoitusmallit, jotka ottavat huomioon kunnissa tapahtuvat yhtäkkiset rakennemuutokset, koskevat mm kuntien omien verotulojen muutoksen perusteella tehtävää valtionosuuksien tasausta. Esitykseen sisältyy myös tasausjärjestelmää koskevia ehdotuksia. Ehdotusten jatkokäsittelystä on tarkoitus päättää mahdollisimman pian, ottaen huomioon eri lausunnonantajatahojen esittämät näkemykset sekä muut vireillä olevat, valtion ja kuntien väliseen tehtävien- ja kustannustenjakoon vaikuttavat asiat.

Sosiaaliturvan ja verotuksen kannustavuus

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

9) Eduskunta edellyttää, että turvajärjestelmiä ja verotusta yksinkertaistetaan ja yhteensovitetään tavoitteena kannustava yhtenäinen perusturva.

Kannustavuuteen liittyviä ohjelmakohtia sisältyy sekä edellisen hallituksen että nykyisen hallituksen ohjelmiin. Toimenpiteitä kannustinloukkujen pienentämiseksi verotusta, sosiaaliturvaa ja palvelumaksuja yhteensovittamalla toteutettiin jo viime hallituskaudella, erityisesti vuosina 1997 ja 1998. Pääministeri Lipposen II hallituksen ohjelmassa korostetaan työn ensisijaisuutta: Sosiaaliturvaetuuksien, verotuksen ja palvelumaksujen uudistamista jatketaan siten, että työn vastaanottaminen on aina taloudellisesti kannattavaa. Työ tapahtuu useissa, eri hallinnonaloilla asetetuissa valmisteluelimissä ja on monilta osin johtanut hallituksen esityksiin. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Ekologinen rakennemuutos

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

12) Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa tavoitteekseen ekologisen rakennemuutoksen ja ryhtyy yhdessä eri toimijoiden, kuten tutkimuksen, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen kanssa valmistelemaan pitkäjänteisiä taloudellisia ohjauskeinoja kuten ympäristöverojen ja tukien uudistussuunnitelmaa sekä asettaa ekologisen rakennemuutoksen EU-politiikan keskeiseksi tavoitteeksi.

Henkilöstön osaamistason nostaminen ja ammattitaidon ylläpito

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

21) Eduskunta edellyttää, että hallitus tukirahoituksellaan ja muilla toimenpiteillään käynnistää julkisen sektorin läpikäyviä pilottihankkeita, joiden avulla luodaan henkilöstön osaamistason nostamiselle ja ammattitaidon ylläpidolle hyviä käytäntöjä.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto – Valtion työmarkkinalaitos - on viime vuosien aikana toimeenpannut - myös valtion talousarvion momentilta 28.80.20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta sen käytettäväksi asetettuja siirtomäärärahoja hyödyntäen - useita lausumassa tarkoitettuja kehittämishankkeita. Hankkeiden juuret ovat valtioneuvoston valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon kehittämisestä 7.5.1991 tekemässä periaatepäätöksessä ja

7.5.1992 tekemässä ohjelmapäätöksessä edellytetyissä, 1990-luvun alkupuoliskolla toimeenpannuissa laajoissa kehittämishankkeissa. Erillinen määräraha on ollut tarpeen poikkihallinnollisten henkilöstövoimavarojen kehittämishankkeiden toteuttamiseen ja sen tarve jatkuu varustauduttaessa turvaamaan tulevaisuudessa pätevän henkilöstön saanti julkishallintoon.

Vuosina 1994 – 1996 valtion organisaatioille kehitettiin henkilöstötilinpäätöksen nimellä tunnettu henkilöstövoimavarojen hallintajärjestelmä. Henkilöstötilinpäätös on nykyisin käytössä 75 %:ssa valtion tilivirastoja.

Henkilöstön osaaminen ja sen kehittäminen on henkilöstötilinpäätöksessä keskeisessä asemassa. Marraskuussa 2000 julkaistiin kehittämishankkeen puitteissa valmisteltu opaskirja: Osaamisen johtaminen osana valtion henkilöstötilinpäätöskäytäntöä (Valtion työmarkkinalaitoksen julkaisuja 8/2000). Opas tarjoaa yleispätevän ja konkreettisen käytännön sovellusmallin ammattitaidon ylläpidolle ja kehittämiselle. Se sisältää myös Puolustusvoimien, Tielaitoksen Tuotannon ja Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen pilottikuvaukset siitä, miten osaamisen johtaminen on käytännössä toteutettu näissä kolmessa toiminnaltaan eri tyyppisessä organisaatiossa. Opasta voivat valtion virastojen ja laitosten ohella hyödyntää myös kuntien organisaatiot.

Henkilökiertoon perustuva toimistohenkilöstön kehittämisohjelma toteutettiin pilottihankkeena vuosina 1997-1998. Hankkeeseen osallistui useita valtion virastoja kiertopaikkojen tarjoajina ja/tai lähettävinä työnantajina. Tavoitteena oli edistää henkilökierron käyttöä henkilöstön kehittämisen keinona sekä saada kokemuksia ja tutkimustietoa menetelmän toimituksesta.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto ja Suomen kuntaliitto edistivät vuosina 1998-2000 yhteistyössä henkilökierron ja mentoroinnin käyttöä koulutuksen ohella henkilöstön ammattitaidon kehittämiseksi. Valtio- ja kuntasektorin käyttöön tarkoitettu opas Henkilökierto oppimisen ja motivaation menetelmänä julkaistiin vuoden 1999 lopussa. Oppaalla haluttiin edistää suunnitelmallista henkilökierron käyttöä ja tuoda esiin julkishallinnon yhteistoimintamahdollisuudet kiertopaikkojen järjestämisessä.

Mentorointimenetelmän tunnetuksi tekemiseksi ja käytön edistämiseksi valtiovarainministeriön henkilöstöosasto ja Suomen kuntaliitto toteuttivat pilottiohjelman, johon osallistui mentoroitavia molemmilta sektoreilta. Toinen ryhmä aloitti syksyllä 2000. Molemmille sektoreille tarkoitettu opas Mentoroinnilla tukea tulevaisuuteen julkaistiin syksyllä 2000.

Valtiovarainministeriö toteutti vuonna 1999 hankkeen, jossa kukin pilottivirasto loi itselleen soveltuvan käytännön asiantuntija- ja johtamispotentiaalin tunnistamiseen ja kehittämiseen. Tuloksena oli strategisia toimintalinjauksia ja/tai kehittämisohjelmia henkilöstön pätevyyden laajentamiseksi.

EU-puheenjohtajuuteen valmennettiin suunnitelmallisilla ohjelmilla lähinnä ministeriöiden asiantuntijoita (n. 1000) ja tukihenkilökuntaa (n.500). Tehdyn arvioinnin mukaan valmennus oli pääosin oikeaan osunutta. Valmennus koettiin hyödylliseksi ja se edisti jaksamista työssä.

Väestön ikääntyminen ja sen seurauksena vuosikymmenen aikana tapahtuva merkittävä poistuma eläkkeelle merkitsee henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon toimijoille mittavaa haastetta. Valtiovarainministeriön henkilöstöosastolla onkin parhaillaan meneillään laaja ja syvävälinen valtion henkilöstöstrategian suuntaamista koskeva, muun muassa asiakastutkimuksiin ja muuhun aineistoon pohjautuva kehittämisohjelma. Tavoitteena on selvittää, mitä työnan-

tajan kilpailukyvyyn turvaaminen ja osaavan henkilöstön varmistaminen sekä inhimillisestä pääomasta huolehtiminen ja toiminnan arvolahtoisuus merkitsevät niin valtion henkilöstöstrategian kuin henkilöstöosaston tulevan toiminnan suuntaamisen kannalta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tietoyhteiskuntahankkeita

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

23) Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa tietoyhteiskunnan kehittämistoimenpiteissä huomioon sukupuolinäkökulman, kehittää onnistuneisuuden arviointiin tarvittavia menetelmiä sekä tukee erityisesti naisten ja tyttöjen osallistumista teknologian ja sen sovellusten kehittämiseen ja käyttöön.

Vuonna 1995 valmistuneessa ensimmäisessä koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiassa luotiin koulutuksen ja tutkimuksen tieto- ja viestintäpolitiikan suuntaviivat vuosituhannen vaihteeseen. Strategian tavoitteita toteutettiin opetusministeriön vuosia 1995-1999 koskevalla tietoyhteiskuntaohjelmalla. Vuonna 1999 laaditussa strategiassa linjataan koulutuksen ja tutkimuksen osalta tavoitteet vuosiksi 2000-2004. Strategiassa korostetaan kansalaisten tasa-arvoista mahdollisuutta opiskella ja kehittää omaa osaamistaan sekä käyttää laajasti tietovarantoja ja koulutuspalveluja. Tavoitteiden toteuttamiseksi käynnistetään muun muassa laaja ohjelma tieto- ja viestintäteknisten taitojen ja medialukutaidon antamiseksi kaikille kansalaisille. Ohjelma on keskeinen keino estää kansalaisten syrjäytyminen tietoyhteiskunnasta.

Lahjoitusvähennyksen korottaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

26) Eduskunta edellyttää, että selvitetäisiin onko perusteltua nostaa nykyistä verotonta ylärajaa tehtäessä lahjoituksia yliopistoille.

Tuloverolain 57 §:ssä tarkoitetun lahjoitusvähennyksen yläraja on pitkään ollut 150 000 markkaa samalta lahjoittavalta vuodessa siinä tapauksessa, että lahjoitus annetaan tieteen tai taiteen tukemiseksi. Sama yläraja koskee niin korkeakouluille kuin verohallituksen nimeämille säätiöille tai yhdistyksille annettavia lahjoituksia.

Vaatumuksia ylärajan nostamiseksi on esitetty varsin harvoin, sillä yleensä yksittäinen lahjoitus jää selvästi alle enimmäismäärän. Toisaalta taloudellinen kasvu ja yritysten menestyminen saattavat lisätä yritysten lahjoitushalukkuutta. Siten ylärajan korotuskin voi tulla harkittavaksi, jos käy ilmi, että elinkeinoelämän piirissä olisi halukkuutta antaa yliopistoille ja korkeakouluille suuria yksittäisiä lahjoituksia. Tällaisia hankkeita ei toistaiseksi ole tullut valtiovarainministeriön tietoon.

Euroalueen laajennus ja EMU-selvitykset

Selonteko 4/1997 vp

Suuri valiokunta

Eduskunta on 18.6.1997 hyväksynyt selonteon johdosta suuren valiokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto arvioi euroalueen kokoonpanoon liittyvien eri vaihtoehtojen vaikutukset Suomen kannalta siten, että arvio on käytettävissä ennen kuin eduskunta tekee yhteinäisvaluuttaan liittymistä kos-

kevan ratkaisunsa. Valtioneuvoston ei tule myötävaikuttaa lähentymisperusteiden, varsinkaan velkakriteerin joustavaan tulkintaan ennen kuin tällainen selvitys on tehty ja eduskunta on ottanut siihen kantaa.

Lisäksi eduskunta edellytti lausunnossaan, että valtioneuvosto jatkaa EMU-asiantuntijatyöryhmän raportin päätösluvussa esitettyä eri vaihtoehtoihin liittyvää jatkoselvitystyötä siten, että tutkimusten tulokset ovat käytettävissä riittävän ajoissa ennen kuin eduskunta vuoden 1998 keväällä tekee päätöksen Suomen liittymisestä euroalueeseen tai siitä jättäytymisestä sekä antaa siihen mennessä suuren valiokunnan mietinnössä mainitut lisäselvitykset.

Vuoden 1997 loppuun mennessä eduskunnan käytettäväksi toimitettiin 16 talous- ja rahaliittoa koskevaa lisäselvitystä.

Euroalueen kokoonpanoon liittyvien vaikutusten arviointi on tapahtunut normaalin EU-asioiden valmistelu- ja seurantatyön yhteydessä. Nämä asiat ovat tulleet säännönmukaisesti esille suuressa valiokunnassa hallituksen ECOFIN- neuvostoa koskevan informoinnin yhteydessä. Erityisesti nämä kysymykset ovat tulleet esille talouspolitiikan yleislinjojen, monenkeskisen seurannan sekä yksittäisten jäsenvaltioiden lähentymisohjelmien tullessa neuvoston käsittelyyn. Valtioneuvosto antoi 24.2.1998 eduskunnalle tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen. Tiedonannossa valtioneuvosto katsoi, että Suomen tulee osallistua euroalueeseen, kun tämä aloittaa toimintansa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti 1 päivänä tammikuuta 1999. Eduskunnan kirjelmä (EK 7/1998 vp) tiedonannon johdosta annettiin 17.4.1998. Euroopan unionin neuvosto, joka kokoontui valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa katsoi päätöksessään 2.5.1998, että Suomi täyttää yhtenäisvaluutan käyttöönottamiseksi vaadittavat edellytykset.

Hallitus antoi eduskunnalle tiedoksi vuoden 1999 talousarvioesityksen antamisen yhteydessä ensimmäisen vakausohjelman vuosille 1998-2002; ohjelma on jatkoa vuodesta 1995 lähtien vuosittain laadituille lähentymisohjelmille. ECOFIN -neuvoston lausunnossa 3.10.1998 mm. todetaan, että Suomen vakausohjelma on sopusoinnussa talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa ja että ohjelma on vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimusten mukainen.

Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kasvihuoneviljelyn energiaverorasitus sekä eräiden moottoriajoneuvojen kokonaisverorasitus

HE 55/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus kiireellisesti valmistelee kasvihuoneviljelyn energiaverorasituksen alentamiseksi välttämättömät toimenpide-ehdotukset siten, että uudistus tulee voimaan vuoden 1999 alusta lukien.

Eduskunta edellytti, että hallitus pikaisesti valmistelee esitykset kaasua- ja sähkökäyttöisten sekä biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvojen kokonaisverorasituksen alentamiseksi.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (245/98) korotettiin kasvihuoneiden toiminnan käyttämän kevyen polttoöljyn veronpalautusta samalla, kun palautus laajennettiin koskemaan raskasta polttoainetta.

Moottoriajoneuvolakia on muutettu vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (240/98) siten, että laissa tarkoitettu lisävero on vapautettu nestekaasua tai maakaasua käyttävä

kuorma- tai linja-auto, jonka tyypin oksidin päästötaso on ajoneuvon ensimmäisen käyttöönoton ajankohtana voimassa olevien pakokaasupäästöjä koskevien säännösten mukaisesti hyväksymisjärjestelmässä käytetyn menetelmän mukaan mitattuna enintään 2,5 g/kwh. Maakaasu- ja nestekaasukäyttöisten ajoneuvojen käyttämästä polttoaineesta ei myöskään tarvitse suorittaa moottoripolttoaineiden valmisteveroa, koska Suomi on saanut Euroopan yhteisöltä sitä koskevan vapautuksen.

Sähkökäyttöisten moottoriajoneuvojen kokonaisverorasitus on huomattavasti bensiini- ja dieselkäyttöisiä ajoneuvoja lievempi muun muassa siksi, että sähkön valmisteverotus on lievä verrattuna moottoribensiinin ja dieselöljyn valmisteverotukseen. Biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvojen ajoneuvoverotuksen tai biopolttoaineiden verotuksen alentaminen ei ole tämän hetkisen tiedon mukaan perusteltavissa ympäristötekijöillä eikä biopolttoaineiden käytön edistämisen kokonaistaloudellisuudella. Myöskään yhteisön polttoaineverotusta koskevat säännökset eivät mahdollista biopolttoaineiden lievempää verotusta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Korkeimpien oikeuksien presidentit ja jäsenet, palkkaus

Tuomareiden palkkaus

HE 196/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 221.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että korkeimpien oikeuksien presidenttien ja jäsenten palkkaus korjataan sille tasolle, jolla se on ollut ennen niin sanotun palkkalain voimaantuloa suhteessa valtiorahallinnon ylimpien virkamiesten palkkaukseen.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii muutoinkin riippumattomien tuomioistuinten tuomareiden asianmukaisesta palkkauksesta ja palkkauksen kehittämisestä.

Vuoden 2001 talousarvioneuvotteluissa 10.-11.8.2000 hallitus sopi, että syksyllä 2000 valmistellaan esitykset korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palkkausten sitomisesta tuomaripalkkausjärjestelmään. Samassa yhteydessä on tarkoitus kumota laki korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista (196/1991).

Valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön sekä korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajat ovat edellä mainitun johdosta valmistelleet asiaa. Hallituksen esitys edellä mainitun lain kumoamisesta on tarkoitus antaa keväällä 2001. Tässä yhteydessä käsitellään myös kysymys korkeimpien oikeuksien tuomareiden palkkausten tasosta.

Muiden tuomareiden palkkauksista sovitaan virkaehtosopimuksilla. Näiden tuomareiden palkkauksiin on vuosina 1998 ja 1999 kohdistettu merkittäviä palkantarkistuksia. Oikeusministeriö on 19.4.2000 tehnyt tuomioistuinten tuomareiden ja lakimiesten palkkauksista tarkentavan virkaehtosopimuksen, jolla muutettiin heidän palkkaustensa perusteet. Sopimuksella tarkistettiin palkkauksia 1.2.2000 lukien. Se sisältää myös palkkausten tarkistusohjelman vuoteen 2004 saakka. Lisäksi tuomareille kuten muullekin valtion henkilöstölle on toteutettu valpas-kilpailukykykyselyksen perusteella erityisiä palkantarkistuksia 1.1.2001 lukien työnantajapäätöksillä. Valtion henkilöstön palkkausten tarkistamisesta 13.12.2000 tehtyyn virka- ja työehtosopimukseen perustuen on sovittu kyseisten tuomareiden palkkausten

tarkistuksista 1.2.2001 lukien. Valtion tarkistamissopimus sisältää palkantarkistuksia myös vuodelle 2002. Lisäksi heidän palkkauksiaan tarkistetaan työnantajapäätöksillä merkittävästi 1.3.2001 lukien.

Kaikki edellä sanottu huomioon ottaen näiden tuomareiden palkkakilpailukyvästä ja heidän palkkaustensa kehittämisen suuntaviivoista on huolehdittu hyvin.

Edellä olevan perusteella esitetään, että molemmat lausumat poistettaisiin.

Ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmän kehittäminen

HE 197/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998 ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmää kehitettäväksi siten, että välillä rekisteristä poistettuihin ajoneuvoihin voidaan ottaa ajoneuvoa uudelleen käyttöön otettaessa vanhat kilvet.

Ajoneuvojen rekisteröinnistä annettua asetusta on muutettu 1.1.1999 voimaan tulleella asetuksella (1035/1998) siten, että lausumalla edellytetty toimenpide on toteutettu.

Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Auton ikäalennuksen laskeminen ja veteraaniautojen verotuksen laskeminen

HE 264/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.1998 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten voidaan oikeudenmukaisesti määrittää lähinnä uuden auton hinta tai muulla tavalla se hinta, josta ikäalennukset lasketaan.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ns. veteraaniautojen autoveron tason alentamiseksi.

Asia on valtiovarainministeriössä selvitettävänä.

Auton ikäalennuksen laskeminen ja veteraaniautojen verotuksen laskeminen

HE 264/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.1998 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten voidaan oikeudenmukaisesti määrittää lähinnä uuden auton hinta tai muulla tavalla se hinta, josta ikäalennukset lasketaan.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ns. veteraaniautojen autoveron tason alentamiseksi.

Asia on valtiovarainministeriössä selvitettävänä.

Kalleusluokitus, luopuminen

HE 29/1999 vp

Hallintovalioikunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle ane-

taan vuoden 2001 loppuun mennessä selvitys niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yleisestä kalleusluokituksesta luopumiseksi vuoden 2004 alusta lukien.

Laki tuli voimaan 15.11.1999 ja sen perusteella kuntien kalleusluokitus vahvistettiin jatkuvaan entisellään vuoden 2003 loppuun saakka. Järjestelmän lopettamista vaikeuttaa siihen liittyvä kustannusvaikutus, joka liittyy sosiaaliturvan yhtenäistämiseen I ja II luokkien välillä. Kustannusvaikutus valtiolle arvioitiin työryhmämuistiossa (VM 3/1999) 0,7 mrd. markaksi. Kustannusvaikutus pienenee hitaasti ajan kuluessa, jolloin kalleusluokituksen lopettaminen on myöhemmässä vaiheessa helpommin hyväksyttävissä myös valtiontaloudellinen vaikutus huomioiden. Uutta selvitystä kalleusluokituksen lopettamiseksi ei ole vielä käynnistetty.

Yritystulon pääomatulolaskenta ja talletuksien lisääminen elinkeinonharjoittajien nettovarallisuuteen

HE 32/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999, että hallitus selvittää kevälistuntokauden 2000 aikana toimenpiteet, joilla tuloverolain 38 §:n mukaista jaettavan yritystulon pääomatulolaskentaa voidaan korjata siten, että yritystulon pääomatulon osuus voidaan jättää vahvistamatta silloin, kun tämä johtaa ansiotuloverotusta ankarampaan lopputulokseen.

Eduskunta edellytti, että pankkitalletusten korkojen tullessa verollisiksi hallitus selvittää kevälistuntokauden 2000 aikana toimenpiteet, joiden nojalla liiketoimintaan kuuluvat varallisuusverolain 10 §:n 16 kohdassa tarkoitetut talletukset voidaan lisätä elinkeinonharjoittajien nettovarallisuuteen tuloverolain 38 §:n mukaista jaettavan yritystulon pääomatulo-osuutta laskettaessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ensi tilassa ne toimenpiteet, joihin tulee ryhtyä pk-yritysten sukupolvenvaihdosten verosäännösten huojentamiseksi siten, ettei perheyriyten toiminnan jatkuvuus vaarannu tarpeettomasti niiden sukupolvenvaihdosten yhteydessä.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää kevälistuntokauden 2000 aikana mahdollisuudet kehittää muuttuneissa olosuhteissa toisaalta matkakustannusten vähentämistä tuloverotuksessa ja toisaalta työnantajien antamien työmatkaan liittyvien työsuhde-etujen verotusta.

Valtioneuvosto on joulukuussa 2000 tehnyt maatalouden tukiratkaisua koskevan periaatepäätöksen, jonka mukaan maatalousyrittäjien olisi mahdollista valita yritystulon pääomatulo-osuuden määräytymisperusteena olevaksi prosentiksi joko 18 % tai 10 %. Periaatepäätökseen liittyen hallitus antaa kevälistuntokaudella 2001 eduskunnalle esityksen verolainsäädännön muuttamiseksi jaettavan yritystulon pääomatulon laskennasta.

Varallisuusverotusta varten määritettävä yrityksen nettovarallisuus otettiin hallinnollisista syistä myös yritystulon pääomatulo-osuuden laskentaperusteeksi. Varallisuusverotuksessa nettovarallisuus määritetään siten, että veronalaisista varoista vähennetään velat. Samaa periaatetta noudatetaan laskettaessa nettovarallisuutta pääomatulo-osuutta varten. Varallisuusverotuksessa verovapaat varat jäävät näin nettovarallisuuden ulkopuolelle.

Talletustilien korkojen muuttuminen veronalaiseksi tuloksi tuloverotuksessa ei merkitse muutosta niiden veronalaisuuteen varallisuusverotuksessa, vaan ne ovat edelleen varalli-

suusverotuksessa verovapaita varoja. Talletustilien korkojen muuttuminen veronalaisiksi ei ole sen vuoksi peruste tilien käsittelyn muuttamiselle pääomatulo-osuutta laskettaessa.

Jos varallisuusverotuksessa verovapaat talletukset otettaisiin mukaan nettovarallisuuteen, symmetrisyyden mukaan ne pitäisi lukea myös verotettavaan varallisuuteen, mikä puolestaan lisäisi varallisuusverovelvollisten määrää huomattavasti. Talletustilien veronalaisuus varallisuusverotuksessa vaikuttaisi myös kaikkien muiden kuin yrittäjien verotukseen ja muille kuin yrittäjille muutos olisi aina epäedullinen. Talletustilien sisällyttäminen nettovarallisuuteen lisäisi pääomatulon määrää, mikä pahentaisi entisestään joidenkin yrittäjien epäkohdaksi kokemaa pääomatulon liian suuren määrän ongelmaa.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettiin vuoden 2001 alusta voimaan tulleella lailla siten, että osakeyhtiön tai henkilöyhtiön muodossa harjoitetun maatilain tai yrityksen osan siirtyessä perintönä tai lahjana toimintaa jatkavalle sukupolvenvaihdostapauksissa myönnettävän huojennuksen saa, jos omistusosuus on vähintään 10 prosenttia aikaisemman 20 prosentin asemasta. Muutos helpottaa tuntuvasti yrittäjän elinaikana toteutettavan sukupolvenvaihdoksen toteuttamista. Se antaa entistä paremmat mahdollisuudet esimerkiksi vaiheittaisen sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen ja ottaa huomioon tilanteet, joissa on useita rintaperillisiä.

Sukupolvenvaihdostapauksissa sovellettavien huojennusten tulisi ottaa huomioon sekä verotuksen neutraalisuus että yrittäjien aseman helpottaminen. Voimassa olevat säännökset, joihin sisältyy mahdollisuus saada sekä huojennus verosta että korotonta maksuaikaa verolle, merkitsevät huomattavaa veroetua muihin perinnönsaajiin verrattuna. Nykyiset säännökset takaavat sen, että yritystoiminnan jatkuvuus tuskin voi vaarantua.

Tarkoituksena on kevään 2001 aikana käynnistää verohallituksen kanssa selvitys mahdollisuudesta kaavamaista nykyistä matkakuluvähennyksestä. Selvitystehtävä ei ole helppo, sillä matkakuluvähennyksen julkistaloudellinen merkitys on huomattava. Ajateltavissa olevat yksinkertaistamisvaihtoehdot johtaisivat käytännössä oman auton käyttäjien vähennyksen pienenemiseen.

Työmatkaan liittyvän työsuhde-edun eli työnantajan kustantaman joukkoliikenneliikunnan verokohtelua on tarkoitus lieventää. Esitys annettaneen kevälistuntokaudella 2001.

Taloutta koskeva valtion ja kuntien yhteistyöasiakirja

HE 71/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999, että hallitus hallitusohjelmansa mukaisesti kiirehtii valtion ja kuntien välisen koko vaalikauden kattavan yhteistyöasiakirjan valmistelua, jotta kuntien taloudessa päästään nykyistä parempaan ennakoitavuuteen ja peruspalvelut voidaan turvata koko maassa nykyistä tasapuolisemmin.

Valtio-kunta-neuvotteluryhmä asetettiin kesäkuussa 1999 Paavo Lipposen II hallituksen toimikaudeksi. Neuvotteluryhmä on hyväksynyt 15.12.1999 Valtio-kunta-yhteistyöasiakirjan (SM393:00/03/02/1999). Yhteistyöasiakirjan osapuolina ovat valtioneuvosto ja Suomen Kuntaliitto.

Yhteistyöasiakirjan tarkoituksena ja tavoitteena on muun muassa kehittää kunnallistalouden ja -hallinnon seuranta- ja neuvottelujärjestelmää. Siinä määritellään menettelytavat ja toimintaperiaatteet, joilla sovitetaan yhteen valtion ja kuntien kuntapoliittisia tavoitteita, voimavaroja ja toimintaa. Pyrkimyksenä on turvata yhteisvastuullinen yhteiskunta, joka huolehtii tasa-arvopyrkimysten toteuttamisesta, syrjäytymisen ehkäisemisestä ja heikommassa

asemassa olevista ihmisistä. Tavoitteet pyritään toteuttamaan siten, että ne ovat sopusoinnussa taloudellisen kasvun ja kestäväen kehityksen periaatteiden kanssa. Yhteistyöasiakirjamenettelyn avulla pyritään löytämään tasapaino kuntien tehtävien ja velvoitteiden sekä taloudellisten voimavarojen välillä sekä tukemaan julkistalouden vakautta ja kunnallistalouden ennustettavuutta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kiinteistöverolain muutoksen käyttöönotto

HE 100/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.11.1999 valtiovarainministeriön heti selvittävän, miten ja miksi on päässyt syntymään edellisen kiinteistöverolain muutoksen käyttöönotossa tällä hetkellä vallitseva täysin eduskunnan ilmaiseman tahdon vastainen tilanne sekä ryhtyvän kaikkiin sen selvittämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Lisäksi eduskunta edellytti valtiovarainministeriön huolehtivan tehokkaasti siitä, ettei nyt hyväksytyn lain, joka sisältää edellä tarkoitetun lainmuutoksen kanssa täysin samanlaisen porrastetun voimaantumisen, soveltamisessa synny lainsäätäjän selvästi ilmaiseman tahdon vastaista tilannetta.

Valtiovarainministeriö on lähettänyt eduskunnan lausuman sisältäneen valtiovarainvaliokunnan mietinnön (VaVM 14/1999 vp) lokakuun 28 päivänä 1999 Verohallitukselle. Verohallitus on tämän johdosta lokakuun 29 päivänä 1999 toimittanut verohallinnon kentälle tiedotteen, jossa on ohjeistettu lainsäätäjän tahdonilmaisun noudattamista kyseissä asiassa. Valtiovarainministeriö katsoo, että asiassa on toimittu eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Venäjällä työskentelevien verotus

HE 101/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.11.1999 valtiovarainministeriön selvittävän vielä tämän syksyn aikana, miten Venäjällä työskentelevien verotuksessa olevat epäselvyydet voidaan korjata, ja edellyttää hallituksen antavan tarvittaessa asiasta eduskunnalle lakiesityksen.

Venäjällä työskentelevien suomalaisten verotukseen vaikuttaa sekä Suomen sisäinen verolainsäädäntö että Suomen ja Venäjän välinen verosopimus. Valtiovarainministeriö selvitti syksyllä 1999 yhdessä verohallituksen kanssa sekä ulkomaantyöskentelyä koskevan tuloverolain 77 §:n ns. kuuden kuukauden säännön että verosopimuksen soveltamista käytännössä Venäjällä työskenteleviin henkilöihin. Selvityksessä ei tullut esiin periaatteellisia epäselvyyksiä säännön tai verosopimuksen soveltamisesta. Verohallitus on antanut ulkomaantyöskentelyä koskevan kuuden kuukauden säännön soveltamisesta ohjeet, joissa käsitellään myös erityisesti säännön soveltamista yhdessä verosopimusmääräysten kanssa.

Tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisella (1166/2000) pyritään lieventämään kuuden kuukauden säännön muutoksesta johtuvia vaikutuksia erityisesti Venäjän projektivientiin liittyvän rakennus-, asennus- tai kokoonpanotoiminnan osalta. Säännön muutosten lieventäminen on tältä osin liittynyt samaan aikaan viireillä olleeseen Suomen ja Venäjän välillä neuvoteltuun uuteen tuloverosopimukseen, joka ei ole vielä voimassa. Hallitus on antanut 16.6.2000 esityksen eduskunnalle uuden Suomen

ja Venäjän välisen verosopimuksen hyväksymisestä (HE 84/2000 vp). Uusi sopimus sisältää mm. ajanmukaiset verotusoikeuden jakoa koskevat sopimusmääräykset, jotka omalta osaltaan edelleen parantavat sisäisen verolainsäädännön ja verosopimusmääräysten yhteensopivuutta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Internet-yhteydet verotustietoihin

HE 149/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999, että hallitus selvittää kevätistuntokauden 2000 aikana toimenpiteet, joilla voidaan ulottaa yritysten sähköinen tarkastusoikeus Internet-yhteyksiä käyttäen ennakkoperintä- ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin siten, että tässä yhteydessä voidaan luopua myös pelkästään ennakkoperintärekisteristä poistettujen julkaisemisesta. Lisäksi tulee selvittää ja kiirehtiä, miten yritykset voivat antaa eri viranomaistahoille toimitettavat tilinpäätösilmoitukset yhdistetyllä tilinpäätösilmoituksella myös sähköisesti.

Verohallitus ja Patentti- ja rekisterihallitus ovat tekemässä yhteistä Yritystietojärjestelmää (YTJ). YTJ:n myötä on mahdollista tarkistaa Internetin kautta mm. yritysten ja yhteisöjen verotuksellinen asema, kuten arvonlisäverovelvollisena tai työnantajana toimiminen sekä ennakkoperintärekisteröinti. Tämän ansiosta ennakkoperintärekisteristä poistettuja ei enää julkaista erikseen.

Hallituksen esitys laiksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä annettiin eduskunnalle 17.11.2000. Esityksen mukaan laki astuu voimaan mahdollisimman pian, odotusten mukaan 1.4.2001 alkaen. Uusi yritys- ja yhteisötunnus otetaan tuolloin käyttöön. Tietopalvelu, jolla on kuvattu, on käytettävissä 1.6.2001 alkaen osoitteessa www.ytj.fi.

Verohallinto ja Tilastokeskus ovat yhtenäistäneet lomakkeistonsa vuodelle 2001 siten, että sama tilinpäätösaineisto palvelee kummankin viranomaisen tarpeita. Vielä on selvitettävänä, kuinka sovittaa yhteen verohallinnon ja kaupparekisterin erilaiset tietotarpeet: verohallinto tarvitsee verotuksen toimittamista varten tarkemmat tilinpäätöstiedot kuin kaupparekisteri osakeyhtiölain edellytysten täyttämistä varten. Vuoden 2001 aikana on tarkoitus perustaa hanke, jonka tehtävänä on selvittää edellytykset mainittujen kolmen viranomaisen yhteiseen tietojärjestelmään siirtymiselle.

Verohallinto tarjosi vuonna 2000 rajoitetulle asiakaskunnalle mahdollisuuden antaa veroilmoitus sekä sen liitteeksi vaadittava tilinpäätös sähköisesti. Lisätietoa on saanut osoitteessa www.vero.fi/palvelut/6b-sahkoisesti. Verovuodelta 1999 mahdollisuutta käytti viitisenkymmentä yhteisöä. Kokeilua laajennetaan kuluvana vuonna.

Omistujan ottaminen huomioon myyntivoittoverotuksessa ja maatalouteen kuuluvien arvopapereiden luovutuksen verotus

HE 158/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999 hallituksen selvittävän, onko tarkoituksenmukaista ja voidaanko omistusaika ottaa nykyistä laajemmin huomioon myyntivoittoverotuksessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää nopeasti maatalouden tuloverolain muutta-

misen siten, että myös maatalouteen kuuluvien arvopapereiden luovutuksesta saadut voitot verotetaan tuloverolaisa säädetyllä tavalla ja että hallitus tarvittaessa tekee esityksen siten, että sen käyttö voisi olla mahdollista jo vuoden 1999 verotusta toimitettaessa.

Maatalouden tulo jaetaan pääomatuloksi siten, että pääomatulo-osuus lasketaan maatalouteen kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Maatalouden varoihin kuuluvien arvopapereiden luovutusvoittojen osuus on kokonaan pääomatuloa nettovarallisuuden tuotosta riippumatta.

Jako pääomatuloon ja ansiotuloon on keskeinen osa nykyistä verojärjestelmää. Pääomatulon luonteiset erät kuuluvat suhteellisen verotuksen piiriin. Jos maatalouden varoihin kuuluvien arvopapereiden luovutusvoittoja laskettaessa sovellettaisiin tuloverolain hankintameno-olettamaa, jouduttaisiin pääomatulon ja ansiotulon määrittelyä koskevia säännöksiä tarkistamaan ja koko verojärjestelmän keskeisiä perusajatuksia harkitsemaan uudelleen. Maatalous on rakenteen ja tilakoon suurentumisen johdosta muuttumassa yhä enemmän muun yritystoiminnan kaltaiseksi. Maatalouden verotusta ei ole aiheellista muuttaa ottamalla siihen muusta yritysverotuksesta poikkeavia säännöksiä, sillä pyrkimyksenä on uudistaa maatalouden verotusta pikemminkin lähemmäksi muun yritystoiminnan verotusta.

Asia ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Yksityishenkilöiden velkaongelmat

VNS 4/1999

Talousvaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt 12.4.2000 selonteon johdosta talousvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Lausunnossaan eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii lainsäädännöllisten keinojen valmistelua yksityishenkilöiden velkaongelman helpottamiseksi. Tässä yhteydessä tulee selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön myös veloista vapauttava henkilökohtainen konkurssi sekä positiivinen luottorekisteri.

Lausumaan laadittu vastaus on tämän kertomuksen oikeusministeriötä koskevassa osassa, missä sitä jatkossakin seurataan.

Virvoitusjuomavero

HE 40/2000

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että kaikkien pakkausten ja ensi vaiheessa juomapäällysten ympäristönohjausjärjestelmän kokonaisuudistus toteutetaan ensi tilassa. Ennen uudistuksen sisällöstä päättämistä on kuitenkin viranomaisten ja alan teollisuuden välisenä yhteistyötä tehtävä päällysten elinkaaritutkimus ja sen tulosten perusteella tehtävä tarpeelliset lainsäädäntöehdotukset. Asiasta päättäminen tulee saattaa eduskunnan ratkaistavaksi siten, että uusi järjestelmä voidaan ottaa käyttöön tarvittaessa asteittain viimeistään vuoden 2003 alusta.

Asiaa selvitetään valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön virkamiesten kesken. Tarkoitus on keväällä 2001 asettaa työryhmä.

Valtion virka- ja työehtosopimusten kustannusvaikutuksen huomioon ottaminen

HE 59/2000 ja 71/2000

Valtiovarainvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 21.6.2000, että hallitus antaa eduskunnalle syyskuun loppuun mennessä toisen lisätalousarvioesityksen, jossa on otettu huomioon valtion virka- ja työehtosopimusten kustannusvaikutuksista saadut uudet tiedot ja talousarvioon sisältyvien määrärahojen riittävyys valtionhallinnon tehtävien ja pitkäjänteisen, hyvän henkilöstöpolitiikan näkökulmasta.

Hallitus ehdotti vuoden 2000 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä (HE 59/2000 vp) vuoden 2000 valtion sopimusratkaisun palkankorotusten perusteella yhteensä 433 milj. markkaa lisäyksiä toimintamenomenteille. Hallitus totesi, että palkankorotukset toteutetaan sopimusten mukaan siten, että valtion henkilöstön irtisanomisiin, lomautuksiin taikka pysyväisluontoisen henkilöstön vähennyksiin ei palkkaratkaistun johdosta jouduta. Hallitus ilmoitti arvioivansa tarvittaessa tilannetta syksyllä. Lisätalousarvio vahvistettiin ehdotetun sisältöisenä, eduskunnan alussalainatuin lausumin 21.6.2000.

Sen jälkeen kun vuoden 2000 toisessa lisätalousarvioesityksessä oli myönnetty yhteensä 29 milj. markan lisäykset 14 viraston toimintaedellytysten turvaamiseksi, hallitus vuoden 2001 talousarvioesitystä täydentävässä esityksessään (HE 187/2000 vp) hallitus ehdotti eri hallinnonalojen toimintaedellytysten turvaamiseksi toimintamenoihin lisättäväksi yhteensä 22 milj. markkaa.

Valtiovarainvaliokunta pyysi 14.11.2000 HE 111/2000 ja 139/2000:n yhteydessä käsitellyn lausumaan viitaten valtiovarainministeriötä antamaan selvityksen täydellisyysperiaatteen toteutumisesta vuoden 2001 talousarviossa erityisesti virastojen palkkausmäärärahojen osalta. Selvityksessään 20.11.2000 valtiovarainministeriö totesi, että määrärahojen on turvattava virastojen lakisääteisten tehtävien hoitaminen, ja katsoi, että toimintamenoäärärahat ylittävät yleensä selvästikin tähän välttämättä vaadittavan tason ja turvaavat selvästi resurssit niin, ettei virastojen tarvitse palkankorotusten vuoksi ryhtyä irtisanomisiin, lomautuksiin tai pysyväisluontoisen henkilöstön vähentämiseen. Näin ollen toimintamenoäärärahat ovat, talousarvioesityksen täydennysesityksissä ehdotettujen lisäysten jälkeen, vähintään täydellisyysperiaatteen edellyttämällä tasolla.

Marraskuun 24 päivänä 2000 annettuun vuoden 2000 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen (HE 191/2000 vp) ei sisältynyt tätä asiaa koskevia ehdotuksia. Esitys hyväksyttiin lausumitta 30.11.2000.

Niin ikään vuoden 2001 talousarvioesitys (HE 109/2000 vp) hyväksyttiin 19.12.2000, ilman nyt kysymyksessä olevaa asiaa koskevia lausumia.

Vuosille 2001-2002 joulukuun 15 päivänä 2000 tehdyn tulopoliittisen sopimuksen osalta hallitus on kannanotossaan 21.11.2000 ilmoittanut, että sopimuksesta aiheutuvat henkilöstömenojen lisäykset budjetoidaan vuoden 2001 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä. Vuoden 2002 henkilöstömenojen lisäykset budjetoidaan kyseistä vuotta koskevassa talousarvioesityksessä.

Edellä sanotun perusteella lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Tulovero*HE 102/2000**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.12.2000 hallituksen pikaisesti selvittävän, millä keinoin voi-

daan tehokkaimmin vaikuttaa pitkäaikaistyöttömien parempaan työllistymiseen sekä millä toimenpiteillä voidaan tehokkaimmin parantaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolella olevien pitkäaikaistyöttömien asemaa, ja ryhtyvän vuoden 2002 talousarvion yhteydessä tarvittaviin toimenpiteisiin kohtuullisen tulotason turvaamiseksi heille.

Eduskunta edellytti hallituksen pikaisesti saattavan loppuun selvitykset, joiden pohjalta voidaan ratkaista eriytetyn verojärjestelmän aiheuttamat ongelmat matalilla tulotasoilla oleville yrittäjille ja maatilatalouden harjoittajille. Eduskunta edellyttää, että asiaa koskeva esitys saatetaan eduskunnan käsittelyyn keväällä 2001.

Valtioneuvosto päätti 20.12.2000 ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Perintö- ja lahjavero

HE 104/2000

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2000 hallituksen selvittävien edellytykset uudistaa perintö- ja lahjaverolakia tarpeellisilta osin siten, että sukupolvenvaihdoksia voidaan hallitusohjelman mukaisesti edelleen edistää.

Valtioneuvosto päätti 14.12.2000 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunnan lisärakennus

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

1) Momentti 22.02.74 Eduskunta edellytti 19.12.2000, että suhdannetilanteen vaikutus otetaan eduskunnan lisärakennuksen rakentamisen käynnistämistä koskevaa päätöstä tehtäessä huomioon.

Valtioneuvosto päätti 15.12.2000 ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtion virka- ja työehtosopimusten kustannusvaikutuksen huomioon ottaminen

HE 111/2000 ja 139/2000

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 27.10.2000, että puuttuva rahoitus hoidetaan joko marraskuussa annettavalla lisätalousarvioesityksellä tai annettavalla täydentävällä talousarvioesityksellä vuoden 2001 budjetissa siten kuin asiantuntijalausunnot edellyttävät.

Hallitus ehdotti vuoden 2000 toisessa lisätalousarvioesityksessä (HE 111/2000 vp), ottaen huomioon virastojen kokonaisresurssitilanteet ja mahdollisuudet toteuttaa palkankorotukset ilman henkilöstön irtisanomisia, lomautuksia tai pysyväisluontoisen henkilöstön vähennyksiä, yhteensä 29 milj. markan lisäystä 14 virastolle niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Toinen lisätalousarvio vahvistettiin ehdotetun sisältöisenä, eduskunnan alussalainatuin lausumin 27.10.2000.

Vuoden 2001 talousarvioesitystä täydentävässä esityksessään HE 187/2000 vp) hallitus eh-

dotti eri hallinnonalojen toimintaedellytysten turvaamiseksi toimintamenoihin lisättäväksi yhteensä 22 milj. markkaa.

Valtiovarainvaliokunta pyysi 14.11.2000 sanottuun lausumaan viitaten valtiovarainministeriötä antamaan selvityksen täydellisyysperiaatteen toteutumisesta vuoden 2001 talousarviossa erityisesti virastojen palkkausmäärärahojen osalta. Selvityksessään 20.11.2000 valtiovarainministeriö totesi, että määrärahojen on turvattava virastojen lakisääteisten tehtävien hoitaminen, ja katsoi, että toimintameno määrärahat ylittävät yleensä selvästikin tähän välttämättä vaadittavan tason ja turvaavat selvästi resurssit niin, ettei virastojen tarvitse palkankorotusten vuoksi ryhtyä irtisanomisiin, lomautuksiin tai pysyväisluontoisen henkilöstön vähentämiseen. Näin ollen toimintameno määrärahat ovat, talousarvioesityksen täydennysesityksissä ehdotettujen lisäysten jälkeen, vähintään täydellisyysperiaatteen edellyttämällä tasolla.

Marraskuun 24 päivänä 2000 annettuun vuoden 2000 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen (HE 191/2000 vp) ei sisällynyt tätä asiaa koskevia ehdotuksia. Esitys hyväksyttiin lausumitta 30.11.2000.

Niin ikään vuoden 2001 talousarvioesitys (HE 109/2000 vp) hyväksyttiin 19.12.2000, ilman nyt kysymyksessä olevaa asiaa koskevia lausumia.

Vuosille 2001-2002 joulukuun 15 päivänä 2000 tehdyn tulopoliittisen sopimuksen osalta hallitus on kannanotossaan 21.11.2000 ilmoittanut, että sopimuksesta aiheutuvat henkilöstömenojen lisäykset budjetoidaan vuoden 2001 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä. Vuoden 2002 henkilöstömenojen lisäykset budjetoidaan kyseistä vuotta koskevassa talousarvioesityksessä.

Edellä sanotun perusteella lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kehitysalueiden veronhuojennukset

HE 121/2000

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.11.2000, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa lain soveltamisala matkailuelinkeinon liittyviin ohjelmapalveluyrityksiin.

Valtioneuvosto päätti 17.11.2000 ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Elinkeinonharjoittajien matkakulujen vähentäminen

HE 172/2000

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.2000, että käytännön soveltamistilanteita seurataan ja verovelvollisia ohjeistetaan väärinymmärrysriskien vähentämiseksi. Edelleen eduskunta edellytti, että soveltamisongelmien ilmetessä hallitus ryhtyy toimiin lainsäädännön korjaamiseksi siten, että elinkeinon- ja maatilataloudenharjoittajien matkavähennykset saatetaan lakitekniseltä ratkaisultaan tasavertaisemmin vastaamaan palkansaajiin sovellettavaa lainsäädäntötekniikkaa

Hallitus seuraa tilannetta eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Opetusministeriö

Oppilaanohjaus

Lukion määrällisen sääntelyn purkamisen vaikutukset

Erityislukioiden

HE n:o 176/1993 vp.

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1993 hallituksen jatkavan toimenpiteitä oppilaanohjauksen turvaamiseksi muun muassa siten, että itsenäisen opiskelun ohjaukseen sekä oppilaanohjaukseen varataan riittävät voimavarat oppilaitoksissa.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lukion määrällisen sääntelyn purkamisen vaikutuksia lukiokoulutukseen ja muuhun keskiasteen koulutukseen hakeutumiseen, ja jos vinoutumia ilmenee, ryhtyvän toimenpiteisiin valtakunnallisten sisäänottovaatimusten säätämiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii vuoden 1995 talousarvion valmistelun yhteydessä erityislukioiden tuntikehystarpeista niin, että musiikki-, urheilu- ja kuvataidelukioiden sekä kansainväliset lukioiden voimat säilyä ja kehittyä niille annetuissa erityistehtävissä.

Asetus lukioasetuksen muuttamisesta (107/94) antoi koulujen ylläpitäjille aiempaa enemmän liikkumavaraa opetuksen järjestämisessä ja opetukseen käytettävissä olevien voimavarojen kohdentamisessa. Oppilaanohjauksen asemaan ovat vaikuttamassa myös virkaehtosopimuksin tehdyt ratkaisut. Opinto-ohjaajien virkaehtosopimuksen mukaan opinto-ohjaajien työaika on muutettu vuotuiseksi työajaksi. Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä on kiinnitetty huomiota oppilaan ohjaukseen.

Lukuvuoden 1994-95 alusta lukien lukion aloituspaikkojen määrästä ovat päättäneet ensisijaisesti kunnat lukioiden ylläpitäjinä. Päivälukion opiskelijamäärä on vuodesta 1993 lähtien lievästi kasvanut. Lukion määrällisen sääntelyn poistamisella ei ole ollut oleellista vaikutusta lukion oppilasmäärän kasvuun. Erityislukioiden perusrahoitus on otettu huomioon talousarvion sisällytetyn lakisääteisen valtiosuuden mitoituksessa.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Oppisopimuskoulutus

HE n:o 200/1993 vp.

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1993, että työvoimahallinnon ja opetushallinnon yhteistyön parantaminen selvitetään siten, että työvoimahallinnon tukeman koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen väliltä poistetaan epäsuhtainen kilpailutilanne niin, että nämä kaksi järjestelmää tukevat toisiaan kaikin puolin. Eduskunta korostaa oppisopimuskoulutuksen etuja sen koulutuksellisten tavoitteiden vuoksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin vammaisten oppisopimusten solmimisen helpottamiseksi.

Eduskunta edellytti, että uudistuksen toteutumista ja muodostuvaa käytäntöä seurataan. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi esimerkiksi lainsäädäntömuutoksilla, jotta koulutuskorvausta koskevat määräykset palautetaan. Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksessa, jota koskevat lait tulivat voimaan 1.1.1999, oppisopimuskoulutuksesta on tehty yksi ammatillisen koulutuksen järjestämis-

muoto. Uusi lainsäädäntö mahdollistaa oppisopimuskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen lähentämisen. Tavoitteena on hyödyntää kummankin koulutusmuodon parhaat puolet. Työhallinto on osallistunut oppisopimuskoulutuksen rahoittamiseen etenkin alle 25-vuotiaiden työttömien nuorten osalta myöntämällä opetushallinnon maksaman koulutuskorvauksen lisäksi oppisopimuksen solmivalle työnantajalle työllistämistukea. Oppisopimuskoulutus on profiloitumassa tutkintoon valmistavaksi peruskoulutukseksi ja lisäkoulutukseksi.

Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä 1.1.1999 lukien vammaisten oppisopimuskoulutusta on helpotettu säätämällä, että vammaisten oppisopimuskoulutukseen myönnetään valtion rahoitusta korottamalla normaaleja yksikköhintoja 50 %:lla. Kuntoutusrahalakia (611/1991) on muutettu siten, että kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 2 §:ssä mainitulla tavalla vajaakuntoiselle kuntoutujalle voidaan maksaa kuntoutusrahaa oppisopimuskoulutuksen ajalta oppisopimuksen perusteella.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksettavia koulutuskorvauksia ja niiden kehitystä seurataan. Lisäksi uuteen lainsäädäntöön otettiin säännös, jonka mukaisesti opetusministeriö voi tarvittaessa määrätä koulutuskorvausten määrästä. Toistaiseksi koulutuskorvausten määrää koskevista päätöksistä on pidättäydytty. Koulutuskorvausten kustannuskehitystä seurataan.

Opetushallitus seuraa oppisopimuskoulutuksen kustannuksia menolajeittain. Työnantajille maksettavien koulutuskorvausten kustannuskehitys/vuosittainen opiskelijapaikka vuosina 1993-1998 oli seuraava:

Peruskoulutus	1994	1995	1996	1997	1998
1993					
12 640	12 050	9 120	8 130	9 200	10 170
Lisäkoulutus					
7 840	8 530	5 322	6 259	6 000	7 521

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Teattereiden aseman turvaaminen

HE n:o 215/1994 vp.

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että Teatteri Pienen Suomen, Unga Teaternin ja alueteattereiden toimintaedellytykset turvataan ja että lisäksi lasten- ja nuortenteattereiden erityistarpeista tehdään selvitys.

Lastenteattereiden sekä alueteattereiden erityistoimintatarpeista on parhaiten pystytty huolehtimaan teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6 a §:n mukaisilla harkinnanvaraisilla määrärahoilla, joita oli varattu teattereille vuodelle 2000 7 450 000 markkaa. Vuodelle 2001 on varattu 7 450 000 markkaa sekä lisäksi 1 500 000 markkaa momentille 29.90.31 vastaavaan toimintaan. Rahasta on osoitettu vuonna 2001 harkinnanvarainen lisämääräraha seuraavasti: Teatteri Pieni Suomi 635 000 mk, Unga Teatern 390 000 mk, Kajaanin kaupunginteatteri/Oulun läänin alueteatteri 810 000 mk, Rovaniemen Teatteri/Lapin alueteatteriyhdistys 625 000 mk, Åbo Svenska Teatern 470 000 mk, Wasa Teater/Österbottens regionteater 550 000 mk, Joensuun teatteri 315 000 mk. Rahasta on toistaiseksi jakamatta 1 500 000 markkaa.

Opetusministeriön taiteen keskustoimikunnan lastenkulttuuri-jaostolle tehtäväksi antama selvitys nukketeatterin aseman kehittämistä luovutettiin ministeri Suvi Lindénille

12.12.2000.

Teatteri Pieni Suomen, Unga Teaternin ja alueteattereiden toimintaedellytykset tullaan turvaamaan myös tulevina vuosina talousarvion toimintaan osoitettujen määrärahojen puitteissa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarot

HE 274/1994 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 21.2.1994, hallituksen selvittävän, onko perusteltua säätää Oy Veikkaus Ab:n rahapeli-toiminnan ylijäämän jakosuhteista edunsaajatahojen kesken asetuksen sijasta lailla.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin Oy Veikkaus Ab:n rahapeli-toiminnan ylijäämän jakamiseksi pitäen tavoitteena, että urheilu- ja liikuntakasvatukseen tukemiseen osoitetaan vuosittain 36,6 prosenttia.

Päättyessään vuosittain valtion talousarviosta eduskunta samalla hyväksyy veikkausvoittovarojen jaon eri edunsaajatahojen kesken. Eduskunnan päätöksen seurauksena on muutettu vastaavasti raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annettua asetusta väliaikaisesti. Veikkausvoittovarojen jakosuhte on vuosittain näin tullut eduskunnan päätettäväksi eikä säädöstasolla siten ole ollut vaikutusta jakosuhteeseen. Opetusministeriö on selvittänyt kysymystä siitä, tulisiko jakosuhteista säätää asetuksen sijasta lailla. Selvityksen mukaan veikkausvoittovarojen edunsaajien etu on, että valtiovalta turvaa näiden varojen ohjautumisen urheilun, liikuntakasvatukseen, tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Välttämätöntä on, että varojen jakaminen on parlamentaarisesti ohjattua ja avointa ja että varojen suuntaaminen on tavoitteellista. Tämä ei kuitenkaan edellytä, että varojen jakosuhteista tulisi säätää lailla. Mainitut tavoitteet voidaan saavuttaa kehittämällä nykyjärjestelmää vuosittaisten talousarvioesitysten puitteissa, jolloin jakosuhteet määräytyisivät eduskunnan päätöksellä.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esitys annettiin 30.12.1999. Arpajaislakiehdotus sisältää myös säännökset rahapeli-toiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken.

Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa todennut, että tuoton jakamisesta laissa mainittujen käyttötarkoitusten kesken olisi ehdotettua asianmukaisempaa säätää lailla tai jättää asia eduskunnan vuosittaisessa budjettimenettelyssä päätettäväksi. Tuoton käyttäminen edunsaajien kesken tulee ratkaistavaksi arpajaislain eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Ammattikorkeakoulu, ylläpitäjämalli, laadunvalvonta, rahoitusjärjestelmä, opettajankoulutus

HE 319/1994 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1995, että ammattikorkeakoulujen ylläpitäjä- ja hallintomallien osalta tutkitaan vaihtoehtoisia malleja niin sanotun instituutiomallin rinnalle koulutuksen laadun kehittämiseksi sekä hallinnon joustavuuden ja taloudellisuuden

lisäämiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteuttamista ja tarvittaessa, mikäli epäkohtia ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi siten, että ammattikorkeakoulujen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet voidaan turvata.

Ammattikorkeakoulujen ylläpito- ja hallintomallien kehittäminen on eräiden ammattikorkeakoulujen kohdalla edelleen vireillä. Tästä syystä valtioneuvosto on muun muassa asettanut eräille ammattikorkeakouluille toimiluvassa asiaan liittyviä kehittämisvelvoitteita. Opetusministeriö on myös ammattikorkeakoulujen toimilupaan sisältyvien määräysten perusteella pyytänyt vakinaistuneilta ammattikorkeakouluilta puolentoista vuoden kuluessa arvioon toiminnan käynnistämisestä. Ammattikorkeakoulujen tulee sisällyttää raporttiin kuvaus ylläpitojärjestelmästä ja arvio ylläpitojärjestelmästä ja ammattikorkeakoulun hallinnosta. Opetusministeriön on tarkoitus käynnistää ammattikorkeakouluja koskevan lainsäädännön uudistamisen valmistelu vuonna 2001.

Vakinaisten ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.1997. Näin käytettävissä on 4 vuoden kokemukset. Eräitä havaittuja epäkohtia on korjattu säännöksiä muuttamalla. Opetusministeriö seuraa edelleen tarkoin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteutumista. Opetusministeriön asettama selvitysmies on laatinut selvityksen ammattikorkeakoulujen taloushallinnosta. Opetusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamista.

Peruskoulu, valtionosuusperustelut

*HE 35/1995 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.6.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että lain vaikutusta kuntien erityisopetuksen järjestämiseen seurataan ja selvitetään muun muassa,

- turvataanko peruskoulun yleisopetuksen osana annettava erityisopetus niin, että päätökset perustuvat erityisopetusta saavien lasten etuun ja todellisiin tarpeisiin, sekä
- turvataanko kunnissa vammaisten koulutuksen järjestäminen niin, että opetus järjestetään peruskoululain 3 §:n edellyttämällä tavalla.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:ssä säädettyä mahdollisuutta korottaa kunnan peruskoulun valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa, jos kunnan peruskoulumenot ovat esimerkiksi kunnan koosta ja harvasta asutuksesta, saaristoisuudesta, kaksikielisyydestä, saamenkielisestä opetuksesta tai muusta niihin verrattavasta erityisestä syystä keskimääräistä korkeammat eikä kunta muutoin pysty turvaamaan asianmukaisen opetuksen antamista. Eduskunta pitää lisäksi tärkeänä, että päätökset korotetusta valtionosuudesta voidaan tehdä useammaksi vuodeksi kerrallaan, jolloin kunnat pystyvät arvioimaan niille tulevia valtionosuuksia pidemmällä aikavälillä.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan peruskoulun käyttökustannuksia varten myönnettävien valtionosuuksien uudistusta koskevan lainsäädännön vaikutuksia opetuksen järjestämiseen kunnissa ja antavan asiaa koskevan selvityksen sivistysvaliokunnalle kahden vuoden kuluttua sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Opetusministeriön ja opetushallituksen tekemän vuotta 1995 koskevan tulossopimuksen mukaan opetushallitus antoi arvionsa erityisopetuksen tilasta vuonna 1996. Kokonaisarvion pohjalta on käynnistetty tarvittavat kehittämistoimenpiteet vuonna 1997. Toimenpiteitä on jatkettu ja tehostettu vuoden 1998 ja 1999 tulossopimuksen mukaisesti. Valtionosuusperusteet muuttuivat 1.1.1997. Opetusministeriö seuraa opetustoimen kustannuskehitystä ja valtionosuuslainsäädännön vaikutuksia. Vaikeimmin kehitysvammaisten oppivelvollisuusikäisten lasten opetus on siirretty peruskoulussa annettavaksi 1.7.1997 lähtien.

Opetusministeriö teki viimeksi 15.11.1999 päätökset yhteensä 35 kunnan peruskoulun sekä 11 perusopetusta antavan yksityisen koulun yksikköhinnan harkinnanvaraisesta korottamisesta. Päätökset tehtiin vuodeksi 2000.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen koulutusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi 23.5.1997 (HE 86/1997). Tähän liittyvässä esityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaksi laiksi kiinnitettiin huomiota kuntien rahoitusjärjestelmää koskeviin muutoksiin. Koska hallituksen esitykseen sisältynyt lakiehdotus tuli korvaamaan kokonaan lain, jota eduskunnan lausumassa tarkoitetaan ei hallitus pitänyt erillisen selvityksen antamista tarpeellisenä. Laki tuli voimaan 1.1.1999.

Eduskunta edellytti hyväksyessään uudet koululait, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluksena koululakien voimaantulosta koulutuspoliittisen selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Eduskunta on hyväksynyt asiaa uuden lausuman ja asiaa selostetaan myöhemmin siinä yhteydessä. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten asema Työllisyysmäärärahojen kohdentaminen koulu-, liikunta- ja kulttuurilaitosten perusparannuksiin

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti pääluokan 29 kohdalla, että valtion tulevissa talousarvioissa turvataan kansallisen innovaatiojärjestelmän tehokas toiminta lisäämällä korkeakoulujen, Suomen Akatemian, ammattikorkeakoulujen ja alemman korkeakouluasteen oppilaitosten opetus- ja tutkimusresursseja erityisesti kasvavilla tulevaisuuden aloilla. Resurssien lisäämisen tulee tapahtua innovaatiojärjestelmän kokonaisuuden huomioon ottavan ohjelman puitteissa.

Eduskunta edellytti, että syrjäytymisen vaarassa olevien nuorten asemaa ja ongelmia selvitetään sekä opiskelumahdollisuuksia parannetaan mahdollisimman pikaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin työllisyysmäärärahojen kohdentamiseksi koulu-, liikunta- ja kulttuurilaitosten perusparannuksiin.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä keskeistä oli vuonna 1999 edelleen nuorten työpajatoiminnan tukeminen. Opetusministeriö tuki vuoden aikana yhteensä 210 pajaa 21 miljoonalla markalla. Tuetuista pajoista oli EU:n sosiaalirahaston tavoite 3 ohjelmaan sisältyviä innovatiivisia nuorten työpajoja 73 ja niitä tuettiin 8,2 miljoonalla markalla. Nuorten työpajoja oli vuonna 1999 toiminnassa noin 350 ja niissä työskenteli vuoden aikana noin 10 000 nuorta.

Uutena toimintamuotona käynnistettiin koululaisten iltapäivätoiminnan tukeminen. Läänien kautta tuettiin vuoden aikana 1,5 miljoonalla markalla noin 500 kerhoa, joiden toiminta

kohdistettiin 12-15 vuotiaille.

Kansainvälisestä Award-nuorisotoimintaohjelmasta kehitettiin kotimainen Avartti-ohjelma, jonka tavoitteena on luoda nuorille pitkäjänteistä tavoitteellista ja monipuolista toimintaa, joka soveltuu myös nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn.

Ministeriö on tukenut vuoden aikana Nuorisotutkimusseuran yhteyteen perustettu nuorisotutkimusverkostoa 3,2 miljoonalla markalla, jolla on käynnistetty noin 20 uutta tutkimushanketta, joista useat koskettavat nuorten elinoloja ja siten myös syrjäytymisen ehkäisyä. Erikseen teetettiin nopeat selvitykset saatananpalvonnan asemasta nuorisokulttuurissa sekä kouluväkivallasta.

Nuorisosiain neuvottelukunta on kehittänyt edelleen nuorten elinoloindikaattorijärjestelmää (noin 150 indikaattoria) ja sen alueellistamista. Läänien nuorisotoimien ja lääninhallitusten asettamien alueellisten nuorisosiainneuvostojen kanssa on luotu järjestelmää, jolla voidaan seurata nuorten elinolojen kehitystä maan eri osissa.

Nuorten syrjäytymistä ehkäisevät toimet ovat siirtyneet osaksi nuorisotoimen perustoimintaa, joten lausuma voidaan poistaa.

Opettajankoulutukseen valikoituminen Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus

*Kertomus 6/1995 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 3.9.1996 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, joilla tuetaan opettajankoulutuksen valintaperusteiden laajentamista niin, että valinnassa huomioidaan muun muassa työelämän kokemus ja lisäopinnot sekä painotetaan nykyistä enemmän soveltuvuustyyppisiä menetelmiä ja taide- ja taitoaineiden hallintaa.

Valiokunta edellytti selvityksen tekemistä siitä, olisiko tarkoituksenmukaista, että valikoituminen aineenopettajakoulutukseen tapahtuisi jo yliopistoon pyrittäessä.

Valiokunta edellytti, että opettajankoulutuslaitoksille luodaan mahdollisimman tasavertaiset mahdollisuudet ja riittävät voimavarat sivuaineopintojen toteuttamiseen eri paikkakunnilla ja eri tiedekunnissa.

Valiokunta edellytti nopeasti selvitettäväksi, olisiko tarkoituksenmukaista lisätä opettajien pitkäkestoista täydennyskoulutusta esimerkiksi siten, että koulutyössä jo toimiville opettajille järjestettäisiin täydennysjaksoja opettajankoulutuslaitoksissa, ja heidän sijaisinaan opettajaksi opiskelevat voisivat suorittaa osan opetusharjoitteluun kuuluvasta ns. kenttäharjoittelusta. Samalla tulee selvittää opetusharjoittelun ohjaamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Näin myös yhteistyö perus- ja täydennyskoulutuksen kanssa vahvistuisi.

Opettajankoulutuksen valinnoissa otetaan huomioon työelämäkokemus ja lisäopinnot siten, että opettajakokemuksesta tai kouluavustajana toimimisesta ja samoin suoritetuista arvosanaopinnoista saa lisäpisteitä. Taide- ja taitoaineiden hallinta otetaan huomioon valinnoissa siten, että niiden opintosuorituksista saa lisäpisteitä. Joissakin yliopistoissa on myös käytäntö, jonka mukaan taide- ja taitoaineissa voi antaa lisäpisteitä tuottavia näytteitä valintatilanteessa. Soveltuvuutta testaavien valintamenetelmien käyttö on laajentunut. Yliopistot

käyttävät opetustuokioita, soveltuvuustestejä, yksilö-, pari- ja ryhmähaastatteluja sekä erilaisia observoituja työskentelytilanteita. Myös kirjallisissa tehtävissä kiinnitetään huomiota soveltuvuuden arviointiin.

Aineenopettajakoulutuksen valikoitumista jo yliopistoon pyrittäessä on kokeiltu eri yliopistoissa. Ministeriön vuodesta 1998 lähtien osoittaman tuen avulla kokeilu on meneillään matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa ja teologiassa. Saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä. Kokeilua jatketaan ja laajennetaan, jotta sen vaikutuksia voidaan seurata pidemmällä aikavälillä ja useilla eri aloilla.

Sivuaineopintojen tarjonnan monipuolistamiseksi on käynnistetty ja tuettu etä- ja monimuoto-opetuskokeiluja. Kokeiluja laajennetaan koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian 2000-2004 -hankkeen puitteissa, erityisesti virtuaaliyliopiston tarjoamia mahdollisuuksia hyväksi käyttäen.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutusta on käynnistynyt opettajankoulutuslaitoksissa ja erityisesti harjoittelukouluissa siten, että kenttäharjoittelua on voitu käyttää koulutuksen ajan sijaisuuksien hoitamiseen. Tähän mennessä saadut kokemukset ovat myönteisiä, joten toiminnan laajenemiselle on hyvät edellytykset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely

HE 62/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.1996, että lain vaikutuksia jatkuvasti seurataan ja että opetusministeriö suorittaa kolmen vuoden kuluttua perusteellisen selvityksen lain toivuudesta. Tässä yhteydessä on erityisesti selvitettävä,

- onko laki johtanut työvoimatarpeen kannalta alueellisesti tarkoituksenmukaiseen koulutustarjontaan;
- miten uuden lainsäädännön jälkeen on onnistuttu ratkaisemaan mahdollisia ristiriitaitilanteita koulutusta mitoittaessa paikallisesti ja alueellisesti;
- miten paikallinen tai talousaluekohtainen eri tahojen yhteistyö on ammatillisen koulutuksen koordinointi- ja ohjaustehtävässä toiminut.

Ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmä uudistettiin kahdessa vaiheessa. Vuoden 1998 alusta tuli voimaan ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/1987) muuttamisesta annettu laki (612/1996), jolla osana koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta muutettiin ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmää siten, että ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjien päätösvaltaa koulutuksen järjestämisessä lisättiin sekä selkeytettiin ja yksinkertaistettiin hallintoa ja päätöksentekoa. Ylläpitämisluvasta sekä koulutustehtävästä ja siihen sisältyvästä ylläpitäjäkohtaisista koulutuksen mitoittamisen perusteista päätti valtioneuvosto ja opetusministeriö. Muista asioista päätti oppilaitoksen ylläpitäjä sille asetetun koulutustehtävän rajoissa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksella ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmään sisällytettiin em. määrällistä säätelyä koskevat pääperiaatteet, kuitenkin siten muutettuna, että luovuttiin oppilaitoskohtaisesta säätelystä ja siirryttiin koulutuksen järjestäjäkohtaiseen säätelyyn. Koulutuksen järjestäjä päättää myös oppilaitosten muodostamisesta. Oppisopimuskoulutus on ammatillisen koulutuksen järjestämismuoto, jonka järjestämistä säädellään muun ammatillisen koulutuksen säätelyn yhteydessä, kuitenkin siten, että oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa

peruskoulutuksessa opiskelijoiden enimmäismääriä ei säädellä. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjäkohtaisista oppisopimusopiskelijoiden enimmäismääristä päätetään erikseen. Opetusministeriö on uudistanut ammatillisen koulutuksen järjestämisluvut 1.1.1999 lukien vastaamaan uutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Kaikille ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille annettiin järjestämis lupien uusimisen yhteydessä lupa oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen. Lisäksi eräille muille koulutuksen järjestäjille annettiin lupa järjestää oppisopimuskoulutusta.

Hyväksyessään vuoden 1999 alusta voimaan tulleen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen eduskunta edellytti lakien vaikutusten seuranta ja että opetusministeriö antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta selonteon lakien toimivuudesta. Koska ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely sisältyy em. keskeisiltä osiltaan muutettuna tähän uudistukseen ja sen seurantavelvoitteeseen, opetusministeriön käsityksen mukaan on tarkoituksenmukaista yhdistää tässä tarkoitettu selvitys samaan yhteyteen ja samaan aikatauluun.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Arpajaislain muutosvalmistelut

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti lukuryhmän 29.88, 90 ja 98 kohdalla, että hallitus kiirehti ajanmukaistetun arpajaislainsäädännön valmistelua ja antaa esityksen eduskunnalle niin, että uusi lainsäädäntö voidaan saattaa voimaan viimeistään vuoden 1998 alusta. Tässä yhteydessä tulee ratkaista pysyvästi myös veikkaus- ja raha-arpapelien tuoton käyttäminen.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esitys annettiin 30.12.1999. Arpajaislakiehdotus sisältää myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken.

Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa todennut, että tuoton jakamisesta laissa mainittujen käyttötarkoitusten kesken olisi ehdotettua asianmukaisempaa säätää lailla tai jättää asia eduskunnan vuosittaisessa budjettimenettelyssä päätettäväksi. Tuoton käyttäminen edunsaajien kesken tulee ratkaistavaksi arpajaislain eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä

HE 138/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että opettajankoulutusyksiköiden ja harjoittelukoulujen rehtoreiden ja lehtoreiden virkavapausjärjestelmää pikaisesti kehitetään kokonaisuutena ottaen huomioon myös muut kouluttautumismahdollisuudet, muun muassa opettajankouluttajien erikoistumisohjelma (PD-koulutus) ja muu täydennyskoulutus sekä vuorotteluvapaa.

Eduskunta on hyväksynyt lain opettajankoulutuslain kumoamisesta. Laki tulee voimaan 1.1.2000. Tällöin lakkaa yliopistojen opettajankoulutusyksikön lehtorin virkaan ja harjoittelukoulujen rehtorin ja lehtorin virkaan kuuluva oikeus ja velvollisuus virkavapauteen opiskelua varten. Hyväksyessään lain eduskunta edellytti, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat. Ohjelman valmistelutyö on käynnistynyt määräraharavauksiin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Näyttöapurahat
HE 158/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että näyttökorvausjärjestelmää kehitetään edelleen taiteilijoiden toimeentulon turvaamiseksi.

Eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annettiin vuonna 1997 laki (115/1997) ja asetus (116/1997), joiden nojalla käynnistettiin kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmä. Opetusministeriö asetti asiantuntijoista kootun lautakunnan, jonka tehtävänä on jakaa apurahat hakemusten perusteella. Vuoden 2000 määräraha 5 000 000 markkaa jaettiin 124 taiteilijalle. Vuoden 2001 talousarviossa on näyttöapurahoja varten varattu niin ikään 5 000 000 markkaa. Opetusministeriö pyrkii valtion talousarvion rajoissa järjestelmän edelleen kehittämiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus
HE 159/1996
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään vaikeasti kehitysvammaisten koulunkäyntiin ja erityisopetukseen liittyvät avustajakysymykset ja että samassa yhteydessä annetaan esitys tehtävään koulutettujen koulunkäyntiavustajien palkkaamisesta vaikeimmin kehitysvammaisten koulunkäynnin tukemiseksi.

Eduskunta edellytti, että vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksesta vastaa lehtorin, luokanopettajan tai erityisluokanopettajan tai erityisopettajan pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö ellei oppilaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä ole perusteltua, että opetusta antaa muu viranhaltija.

Eduskunnan lausumat on käsitelty koulutuksen kokonaisuudistusta valmisteltaessa. Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998) sekä 14.12.1998 annettu asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998) tulivat voimaan 1.1.1999. Kehitysvammaisille oppilaille annettavaa opetusta koskevat kelpoisuusvaatimukset on määrätty edellä mainitun asetuksen 8 §:ssä, jonka mukaan vain avustavana opettajana voi toimia myös henkilö, joka ei ole soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi suorittanut säännöksessä tarkoitettuja erityisopettajan opintoja. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen korkeammat kustannukset on otettu huomioon samoin 1.1.1999 voimaan tullessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998). Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Ammatillinen lisäkoulutus*HE 186/1996 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että lääninhallitukset hankintapäätösten tekijöinä korostavat koulutuksen laatua ja edistävät oppilaitosten verkostomaista yhteistyötä. Mikäli tarvittavan koulutuksen laatu tai sisältö sitä edellyttävät, tulee koulutusta voida käytännössäkin ostaa miltä tahansa lain sallimalta oppilaitokselta.

Eduskunta edellytti hallituksen tekemän kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen uuden rahoitusjärjestelmän toimivuudesta ottaen huomioon myös mahdolliset valtion aluehallinnon uudistukset sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Vuosina 1997-1998 opetusministeriö rahoitti lääninhallitusten henkilöstölle suunnatun lisäkoulutuksen hankinnan laadun kehittämisprojektin, jonka toteuttamisesta vastasivat Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus sekä Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus. Lisäkoulutuksen hankintatoiminnan suuntaviivoja vuosina 1999 ja 2000 koskevien opetusministeriön päätösten mukaisesti on lääninhallitusten käytössä ollut projektin yhtenä tuloksena syntynyt lomakkeisto, joka kiinnittää aikaisempaa laajemmin huomiota tarjottavan koulutuksen laatuun.

Lisäkoulutuksen hankintatoiminnan vuotuisia suuntaviivoja koskevissa opetusministeriön päätöksissä on edellytetty, että lääninhallitukset suosivat hankinnoissaan oppilaitosten välisenä yhteistyönä sekä yhdessä työelämän kanssa järjestettävää koulutusta.

Vuonna 1998 hankintatoiminta laajennettiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alle 20 opintoviikon laajuiseen sekä musiikkioppilaitosten järjestämään koulutukseen. Lisäkoulutusta voidaan hankkia kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta.

Opetusministeriö asetti kesällä 1997 keskeisten ministeriöiden, aluehallinnon, oppilaitosten ja työmarkkinajärjestöjen edustajista koostuneen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituslain seurantaryhmän. Työryhmän muistio valmistui 15.2.2000.

Hallitus antoi muun muassa seurantaryhmän muistioon perustuen syksyllä 2000 eduskunnalle esityksen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskeväksi lainsäädännöksi (HE 144/2000 vp), jonka eduskunta 7.12.2000 hyväksyi osittain muutettuna. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus liitetään vuoden 2001 alusta osaksi opetus- ja kulttuuritoimen valtionrahoitusjärjestelmää. Samalla kumotaan laki ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta, johon tässä käsiteltävät lausumat liittyvät.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävät maksut**Apulaisprofessori-virkanimikkeestä luopuminen***HE 263/1996 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että hallitus selvittää ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävien maksujen aiheuttamat epäselvyydet ja ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus ensi tilassa selvittää mahdollisuuden luopua

apulaisprofessori-virkanimikkeestä.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus selvitti ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävien maksujen aiheuttamia epäselvyyksiä. Tehdyn selvityksen perusteella päätettiin tehostaa ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävistä maksuista tiedottamista.

Yliopistojen apulaisprofessorin virat on yliopistolain 1.8.1998 tapahtuneen voimaantulon jälkeen muutettu professorin viroiksi lukuun ottamatta eräitä ennen yliopistolain voimaantuloa avoimeksi julistettuja virkoja. Myös nämä virat tullaan virantäyttötoimenpiteiden päätyttyä muuttamaan professorin viroiksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Liikuntapoliittinen selonteko

Kertomus 5/1996 vp

Sivistysvaliokunta

2) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti, että hallitus antaa liikuntapoliittisen selonteon eduskunnalle kuluvan vaalikauden aikana.

Uusi liikuntalaki annettiin 18.12.1998, ja se tuli voimaan 1.1.1999. Lain valmistelun yhteydessä käytiin eduskunnassa laaja lähetekeskustelu ja sivistysvaliokunta kuuli suuren joukon asiantuntijoita. Tältä osin on maamme liikuntapoliitiikan linjaamiselle eduskunnan tuore ja laaja yksimielinen kanta. Opetusministeriön toimesta on valmistunut syksyllä 1998 Suuntana Hyvinvointi - Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet?- asiakirja, jossa on monipuolista tutkimukseen perustuvaa tietoa liikunnan yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Edellä mainitut asiakirjat ovat toimineet liikuntapoliitiikan linjaajina edellisen vaalikauden aikana Vuonna 2000 opetusministeriö on käynnistänyt liikuntapoliittisen strategian valmistelun. Strategiatyön pohjalta laaditaan tarvittaessa liikuntapoliittinen selonteko annettavaksi eduskunnalle sen toivomuksen mukaan.

Uusi koululainsäädäntö

HE 86/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta totesi 17.6.1998, että uudet koululait merkitsevät laajavaikutteista uudistusta ja uusia, monensuuntaisia mahdollisuuksia suomalaisen koulutuksen koko toimintakenttään. Uudistuksen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta koulutuspoliittisen selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

Eduskunta edellytti, että arviointitoiminta Opetushallituksessa järjestetään riittävän itsenäisenä suhteessa opetushallinnon muuhun organisaatioon. Arvioinnin toimivuudesta on annettava selvitys kahden vuoden kuluessa. Samalla on kerättävä kokemuksia ei tehtävien tarkoituksenmukaisesta organisoinnista ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin arviointia koskevien säännösten tarkistamiseksi.

Eduskunta edellytti, että valtiontalouden tilanteen salliessa perusopetuksen yksikköhintojen jälkeenjääneisyys pikaisesti korjataan vastaamaan todellisia kustannuksia.

Eduskunta edellytti, että hallitus osaltaan pyrkii edistämään toimenpiteitä, joilla opettajien kokonaistyöaikajärjestelmä saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.

Eduskunta edellytti, että hallitus tekee suomen ja ruotsin kielen opetuksen järjestämisestä maahanmuuttajalapsille selvityksen, huomioiko opetus lasten kielellisen lähtötason. Tavoitteena on, että lapset voisivat oppia suomea tai ruotsia mahdollisimman hyvin.

Eduskunta edellytti, että opetussuunnitelmia kehitetään siten, että ne sisältävät myös koulun ja opettajien ammattitaidonkehittämisen tavoitteenasettelun, kehittämisprosessien kuvaukset sekä menetelmät, joilla kehittämistoimintaa arvioidaan.

Eduskunta edellytti, että tilannetta tukiopetuksen järjestämisestä kouluissa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin niin, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneen tai muutoin erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeus tukiopetukseen voidaan turvata.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja siten että erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun turvataan.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö seuraa perusopetuslain 28 §:n soveltamiskäytäntöä ja antaa siitä kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen sivistysvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö painottaa lähivuosien toiminnassaan koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä riittävän monipuolisesti opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunta edellytti, että valtiovalta ja kunnat yhteistyössä kansalais- ja muiden järjestöjen kanssa kehittävät toimenpiteitä, joilla lisätään perusedellytyksiä kerhotoiminnalle.

Eduskunta edellytti, että lukion liikunnan ja terveystiedon opetusta kehitetään siten, että oppiaineet jaksotetaan läpi koko lukiokoulutuksen. Tavoitteena on vahvistaa terveitä elämäntapoja ja liikuntaharrastusta.

Eduskunta edellytti, että kaikessa 3-vuotisessa ammatillisessa koulutuksessa työssäoppimisjakso kehitetään kiinteäksi osaksi tutkintoa. Sen vuoksi tulee selvittää ja arvioida tarkoituksenmukaisimmat työssäoppimisen järjestämistavat.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle kiireellisesti oppisopimuskoulutuksen kehittämistä koskevat ehdotukset.

Eduskunta edellytti, että lähivuosina talousarvioissa varataan valtionosuusuudistuksessa menetyksiä kokeneille opistoille siirtymäkauden harkinnanvaraista lisäavustusta.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansalaisopistojen asutusrakenne ryhmittelyn uudistamiseksi kansalaisopistojen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus järjestää taiteen perusopetuslain toimivuuden seurannan kaikkien taiteenalojen perusopetuksen osalta korostaen erityisesti nykyisten musiikkioppilaitosten toiminnan määrän ja laadun turvaamista.

Eduskunta edellytti, että kansanopistojen mahdollisuudet yleissivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perus- ja lukio-opetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii sellaisen rahoitusjärjestelmän aikaansaamista, joka turvaa saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen myönteisen kehityksen jatkumisen.

Opetusministeriö on käynnistänyt uuden koulutusta koskevan lainsäädännön vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista koskevan eduskunnalle annettavan selonteon valmistelun. Selonteon valmistelun yhteydessä selvitetään muun ohella tukiopetuksen järjestämistä, erityisopetukseen siirtämismenettelyä, perusopetuslain 28 §:n soveltamiskäytäntöä sekä koulujen kirjasto-, tietopalvelu- ja kerhotoiminnan laajuutta. Selonteko annetaan eduskunnalle keväällä 2002. Koulutuksen arvioinnista annetaan erikseen selvitys kevään 2001 aikana. Valtioneuvoston 29.12.1999 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan erityisopetuksen osalta jatketaan myös kehittämisprojektia, jonka avulla etsitään ratkaisuja erityisopetuksen käytännön ongelmiin ja kehitetään uudentyyppisiä ratkaisuja erityistä tukea tarvitsevien lasten opetukseen.

Mainitun koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan peruskoulun uusittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön esiopetuksen toimeenpanon jälkeen asteittain lukuvuodesta 2002-2003 alkaen. Tarkoituksena on, että perusopetuksen tuntijaosta annettavan opetuksen ja valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden valmistelun yhteydessä selvitetään maahanmuuttajaoppilaiden kielenopetuksen nykytila ja mahdolliset muutostarpeet. Samassa yhteydessä on tarkoitus selvittää myös, millä tavoin opetussuunnitelmissa voidaan käsitellä koulun ja opettajien ammattitaidon kehittämistä.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi perusopetuslain 11 §:n, lukiolain 7 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 ja 17 §:n muuttamisesta (HE 142/2000 vp). Esityksessä ehdotetaan muun ohella, että lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa liikuntaa ja terveystietoa opetettaisiin erillisinä oppiaineina ja niille vahvistettaisiin oma tuntimäärä ja oppiaineet arvosteltaisiin erikseen. Lainsäädännön perusteella lukion tuntijakoon ja opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin tehtävien muutosten valmistelun yhteydessä on tarkoitus selvittää, millä tavoin oppiaineiden opetuksen jaksotus koko lukiokoulutuksen ajaksi voidaan toteuttaa. Lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin tehtävät muutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Musiikin ja muiden taiteen alojen perusopetuksen kattavuutta on tarkoitus lisätä ja opetuksen laatua kehittää opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelman linjausten mukaisesti opetustuntikohtaisen valtionosuuden ja ylimääräisten valtionavustusten avulla. Opetusministeriön ja opetushallituksen tulossopimuksen mukaan kehitetään eri taiteenalojen opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita. Lisäksi päätetään toimenpiteistä, joilla lisätään koulun ja kulttuurin yhteistyöprojektin vaikuttavuutta taiteen perusopetuksen sekä koulun ja kulttuurielämän yhteistyömuotojen kehittämisessä. Samalla on tarkoitus kiinnittää huomiota taiteen perusopetuslain toimivuuteen myös toiminnan määrän ja laadun turvaamisen osalta.

Esiopetusuudistus on valmisteltu siten, että oppivelvollisuutta edeltävää vuoden mittaista

esiopetusta voidaan järjestää valtionrahoituksen turvin 1 päivästä elokuuta 2000 lukien. Kunnille tulee lakisääteinen velvollisuus järjestää mainittua esiopetusta 1 päivästä elokuuta 2001 lukien. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin on vuoden 1999 alusta lisätty säännökset saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen saamelaisten kotiseutualueen kunnissa erikseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Valtionavustus koskee mainittua opetusta perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Oppisopimuskoulutusta koskevia säännöksiä on muutettu 1 päivästä tammikuuta 1999 voimaan tulleella lailla (1185/1998) siten, että oppisopimuskoulutusta voidaan järjestää myös yrittäjälle omassa yrityksessään. Samanaikaisesti uudistettiin oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitussäännökset. Työssäoppiminen sisältyy kaikkiin ammatillisena peruskoulutuksena toteutettaviin perustutkintoihin vuonna 2001 alkavasta koulutuksesta lukien. Työssäoppimisen uudistuksen tueksi on käynnissä laajaa kokeilu- ja kehittämistoimintaa.

Uuden lainsäädännön johdosta valtionrahoitusta menettäneille kansanopistoille on myönnetty harkinnanvaraista valtionavustusta. Lisäksi kansanopistojen rahoitusasemaa on turvattu myöntämällä harkinnanvaraisia yksikköhinnan korotuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Kansalaisopistojen asutusrakenneryhmittymien uudistamiseksi on kertomusvuonna valmistunut työryhmän ehdotus.

Perusopetuksen valtionrahoituksen perusteena käytettävien yksikköhintojen jälkeenjääneisyyden korjaaminen muiden opetustoimen yksikköhintojen tavoin on aloitettu valtion talousarviossa vuodelle 2001. Jälkimmäinen osa korjauksesta otetaan huomioon vuoden 2002 talousarvioesityksen yhteydessä.

Valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.40.21 kohdalla vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellista ja toiminnallista tilannetta seurattavan ja selvitettävän siten, että vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksia heikentävä tilanne voidaan korjata kevään 1998 aikana.

Vuoden 1998 1. lisätalousarvioon varattiin 17 377 000 markan määräraha, jolla turvattiin taloudelliset edellytykset vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksien asianmukaiseen hoitamiseen.

Valtion vuoden 1999 talousarviossa on varattu 114 795 000 markan määräraha (mom. 29.60.21) valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaan. Vastaavasti vuoden 1999 talousarvion momentilla 29.40.21 on osoitettu 142 260 000 markkaa vammaisten lasten koulujen toimintaan.

Valtion vuoden 2000 talousarviossa on varattu 130 131 000 markan määräraha (mom. 29.60.21) valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaan. Vastaavasti vuoden 2000 talousarvion momentilta 29.40.21 on osoitettu 153 010 000 markkaa vammaisten lasten koulujen toimintaan. Määrärahoilla voidaan turvata valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten toiminta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teattereiden avustusmäärärahat

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.90.52 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet teattereiden harkinnanvaraisten avustusmäärärahojen lisäämiseksi

Valtion talousarviossa vuodelle 2001 on osoitettu teatteri- ja orkesterilain ulkopuolisille teattereille 1 500 000 markkaa enemmän kuin vuonna 2000. Näyttämötaiteen edistämiseen käytetään 8 850 000 markkaa, mikä on 1 500 000 markkaa enemmän kuin vuonna 2000 ja 2 000 000 markkaa enemmän kuin vuonna 1999.

Valtion talousarviossa vuodelle 2001 on teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6 a §:n mukaisesti harkinnanvaraisiin valtionavustusten maksamiseen varattu 8 000 000 markkaa, josta teattereille 7 450 000 markkaa. Tämän lisäksi voidaan momentilta 29.90.31 valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin käyttää 1 500 000 markkaa 6 a §:n mukaisesti harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin vuonna 2001.

Liikunnan tukeminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.98.50 kohdalla, että liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaosta lisätään vuoden 1999 talousarviossa.

Valtion talousarviossa opetusministeriölle on osoitettu vuodelle 1999 momentille 29.98.50 444 499 000 markkaa urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen.

Veikkausvoittovaroja on vuodesta 1994 lähtien myönnetty asetuksessa ilmoitettujen edunsaajien ohella myös kirjastojen lakisäätteisten valtionosuuksien maksamiseen. Kirjastojen valtionosuuksiin käytetään vuoden 1999 talousarvion mukaan 20,7 % veikkausvoittovarojen tuotosta. Kyseessä on valtiontaloudellinen säästötoimi, joka samalla on merkinnyt sitä, että asetuksessa määriteltyjen edunsaajien osuus veikkausvoittovarojen tuotosta on laskenut. Niinpä vuoden 1999 talousarviossa verrattuna vuoden 1998 talousarvioon laskee tieteen osuus 19,0 %:sta 18,2 %:iin, taiteen osuus 37,3 %:sta 35,7 %:iin ja liikunnan osuus 20,9 %:sta 20,3 %:iin. Nuorisotyön osuus säilyy osapuilleen ennallaan, koska merkittävä osa nuorisotyöpajojen rahoituksesta siirtyy budjettivaroista veikkausvoittovaroihin rahoitettavaksi.

Kun veikkausvoittovarojen jakoa tarkastellaan jättämällä tarkastelun ulkopuolelle valtiontalouden säästötoimena suoritettu kirjastojen valtionosuuksien osuus ja lasketaan edunsaajien osuudet niille käytettäväksi jääneestä summasta, pysyy tieteen osuus lähes ennallaan (22,9 %), taiteen osuus vähenee 45,3 %:sta 45 %:iin ja nuorisotyön osuus nousee 6,2 %:sta 6,6 %:iin. Liikunnan osuus oli vuoden 1998 talousarviossa 25,4 % ja on vuoden 1999 talousarviossa 25,5 %.

Opetusministeriö on aiemmin ohessa jo vastannut lausumaan vuoden 1999 talousarvion osalta. Asia ei anna enää tältä osin aihetta toimenpiteisiin. Vuoden 2000 talousarvion osalta asiaa selostetaan tämän kertomuksen lausuman (HE 105/1998 vp.) yhteydessä.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteet

HE 122/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että hallitus välittömästi selvittää ne rahoitukselliset ongelmat, jotka aiheutuvat opiskelijoista, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa ja siitä, että näitä opiskelijoita ei ole rajattu pois seuraavien vuosien yksikköhintojen laskennasta sekä tämän vaikutuksesta ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitukseen, sekä valmistelee erillisen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että edellä mainittua rahoitusta koskevat säännökset selkiytetään ja edellä mainittu ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteisiin nyt sisältyvä epäkohta poistetaan. Esitys tulee antaa eduskunnalle siten, että korjaukset voidaan saattaa voimaan vuoden 1999 rahoituspohjien laskennassa.

Hallitus antoi keväällä 1998 eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta vuoden 1999 alusta lukien siten, että ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät vääristy niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulevan uuden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan laskettaessa ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisia yksikköhintoja todellisten kustannusten perusteella ei kustannusten jakajana enää oteta huomioon opiskelijoita, joiden perusteella ammattikorkeakouluille ei myönnetä valtionosuutta. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät siten enää voi alentua niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Opetusalan koulutuskeskus*HE 127/1997 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että ammattikasvatushallinnon koulutuskeskukseen kehittynyt ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen henkilöstön korkeatasoisen täydennyskoulutuksen erityisosaaminen, asiantuntemus, asiakassuhteet ja yhteistyöverkostot sekä Heinolan kurssikeskuksessa kehittynyt yleissivistävän täydennyskoulutuksen korkeatasoinen osaaminen hyödynnetään siten, että uuden koulutuskeskuksen mahdollisuudet kehittyä koulutustarpeita vastaavaksi ja tasokkaaksi yksiköksi turvataan. Koulutusta järjestetään erityisesti Heinolassa ja Tampereella sekä muilla paikkakunnilla, missä koulutuksen järjestäminen on tarkoituksenmukaista ja koulutusta hankitaan sieltä, missä kulloinkin on saatavissa paras asiantuntemus.

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain toteutumista ja tekee viimeistään neljän vuoden kuluttua selvityksen siitä, ovatko Opetusalan koulutuskeskukselle asetetut tavoitteet sekä ammatillisen että yleissivistävän opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen ja taloudellisten toimintamahdollisuuksien osalta toteutuneet.

Laki opetusalan koulutuskeskuksesta (1259/1997) ja siitä annettu asetus (187/1998) ovat tulleet voimaan 1.8.1998 lukien. Opetusalan koulutuskeskus toimii lain mukaan opetushallituksen alaisena. Opetushallitus ohjaa koulutuskeskuksen toimintaa ja seuraa samalla asetettujen tavoitteiden toteutumista. Eduskunnan edellyttämä selvitys tullaan tekemään siinä vaiheessa, kun Opetusalan koulutuskeskuksen toiminnan voidaan katsoa olevan uudistetussa muodossaan jo vakiintuneella tasolla.

Tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttö opetuksessa*HE 170/1997 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.3.1998, että opetusministeriö selvittää tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttöön liittyvät kysymykset ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niin, että tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttömahdollisuudet erityisesti opetuksessa voidaan turvata.

Valtion talousarvion momentin 29.01.22. (Kehittämistoiminta) määrärahasta on osoitettu vuoden 1999 talousarviossa 6 000 000 markkaa oppimateriaalien ja opetusmenetelmien kehittämiseen. Osa tästä määrärahasta on suunnattu avointen oppimisympäristöjen ja uuden oppimateriaalin kehittämiseen.

Valtion talousarvion määrärahoista on osoitettu vuoden 2000 talousarviossa 55 500 000 markkaa virtuaaliyliopiston, 11 700 000 markkaa virtuaaliammattikorkeakoulun ja 12 000 000 markkaa virtuaalikoulun kehittämiseen. Tätä rahoitusta voidaan käyttää mm. verkko-opiskelu ympäristöjen kehittämiseen, tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa. Tämän lisäksi vuoden 2000 talousarviossa on osoitettu määrärahoja 2 000 000 markkaa digitaalisen tietopääoman kartuttamiseen ja niihin liittyvien palveluiden kehittämiseen sekä 3 500 000 markkaa tieteellisten kirjastojen, arkistojen ja tutkimuksen tietohuollon kehittämiseen.

Opetusministeriö pyrkii turvaamaan tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttömahdollisuudet erityisesti opetuksessa pyrkimällä tekemään oikeudenhaltijoiden tai heitä edustavien järjestöjen kanssa sopimukset aineiston käyttämisestä ja tukemalla digitaalisten aineistojen yksinkertaisten ja toimivien käyttöalupajärjestelmien kehittämistä. Yliopistojen ja korkeakoulujen valokopiointisopimus kattaa vuonna 2001 myös digitaalisesta lähteestä tapahtuvan teoksen tulostamisen ja tulosteen valokopioinnin. Sopimus- ja käyttöalupajärjestelmien toimivuutta voidaan tarvittaessa tukea sellaisilla lainsäädäntöratkaisuilla, jotka ovat yhteensopivia EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten kanssa.

Digitaalitekniikkaan ja tietoverkkoihin liittyvien tekijänoikeudellisten kysymysten kansainvälinen arviointi on jatkunut Euroopan yhteisössä ja Maailman henkisen omaisuuden järjestössä WIPOssa. Tekijänoikeuksia tietoyhteiskunnassa koskeva EU:n direktiivi on saatettu EU:n parlamentin toiseen käsittelyyn. Päätökset direktiivistä tehtäneen vuoden 2001 alku puoliskolla.

Opetusministeriö selvittää digitaalitekniikan vaikutuksia tekijänoikeuslainsäädäntöön sekä sopimustoiminnan oikeudellisia ja muita edellytyksiä. Valmisteilla olevan tekijänoikeusdirektiivin edellyttämien lainsäädäntömuutosten valmistelu käynnistetään vuoden 2001 alussa. Tässä yhteydessä arvioidaan myös sopimustoimintaa tukevia lainsäädäntöratkaisuja ja niiden tarpeellisuutta.

Liikuntapaikkarakentaminen*HE 236/1997 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 24.11.1998, että valtioneuvosto harkitsee liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien rakentamisavustusten markkamääräisen alarajan tarkistamista niin, että myös kuntien pieniin lähiliikuntapaikkahankkeisiin voitaisiin myöntää rakentamisavustusta.

Valtioneuvosto on 30.12.1998 antamassaan opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1200/1998) päättänyt, että liikuntalaissa (1054/1998) tarkoitettujen liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatilojen perustamishankkeena pidetään sellaista opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimenpidettä, jonka arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään 100 000 markkaa.

Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksen selvitysosan mukaan vuoden 2000 liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin osoitetulla määrärahalla (77 500 000 mk) tuettiin erityisesti lähiliikuntaedellytysten luomista huomioon ottaen erityisesti lasten liikuntamahdollisuuksien kehittäminen.

Opetusministeriö on liikuntapaikkojen avustamispolitiikassa painottanut erityisesti lähiliikuntapaikkojen avustamista tavoitteena lasten ja nuorten liikuntaedellytysten kehittäminen. Opetusministeriö osoitti tarkoitukseen vuonna 2000 yhteensä 22,5 mmk.

Koulutuksen sisältö

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 1) Eduskunta edellyttää, että koulutuksen sisällössä varataan riittävästi aikaa ihmisyhteisen kasvuun. Pohtivan, kyseenalaistavan ja uuttaluovan etsinnälle sekä ymmärrykselle ja ilmiöiden oivaltamiselle on annettava tilaa muun opetuksen ohessa.

Opetushallitus on vahvistanut Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000. Perusteet on valmisteltu yhteistyössä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin kanssa. Valiokunnan esittämät periaatteet on tässä yhteydessä varsin laajasti otettu huomioon yleisissä kasvatuksen ja opetuksen tavoitteissa. Perusopetuksen tuntijaon ja opetussuunnitelmien uudistamisen yhteydessä sekä lukion ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmatyössä pyritään varaamaan aikaa valiokunnan esittämille näkökohdille.

Elämiskasvatus

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 2) Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kokonaisvaltaisen elämiskasvatuksen aikaansaamiseksi niin että siinä ovat mukana vanhemmat, neuvolat, varhaiskasvatus, koulut ja nuorisotyö. Tämä voidaan toteuttaa osana vakiintuneita toimintoja. Tässä prosessissa käytettäisiin taiteilijoita apuna ja yhdessä heidän kanssaan luotaisiin projektinomaisesti hyvin yksilöllisiäkin alue- ja koulukohtaisia luovia ratkaisuja.

Elämiskasvatusta on kehitetty kokonaisvaltaisesti nuoriso- ja vapaa-ajan koulutuksessa. Opetushallituksen julkaisemassa nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnonopetussuunnitelmassa ja näyttötutkinnon perusteissa on mukana elämiskasvatus tärkeänä osana. Elämiskasvatusta on kehitetty myös asianomaisissa ammattikorkeakouluissa. Opetusministeriö tukee elämys- ja seikkailukasvatusta resursoimalla asianomaisia hankkeita, kuten Avartti-toimintajärjestelmää. Elämiskasvatusta voi olla myös koululaisten iltapäivätoiminnan yhteydessä.

Opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2000 todetaan, että hyvä

oppimisympäristö ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatiota sekä tukee hänen aktiivisuuttaan. oppimisympäristössä tulee vallita iloinen, avoin, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen tarve oppia mielikuvituksen ja leikin avulla. Oppimista tapahtuu opittavan aineksen, muodostuneiden tietorakenteiden sekä ajattelun vuotovaikutuksena.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

18) Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää toimenpiteitä, joiden tuloksena Suomi profiloituu osaamisen ja sosiaalisten innovaatioiden edelläkävijäksi. Tutkimus- ja kehitystoiminnan määrärahoja edelleen lisättäessä lähivuosina valtion osuus pidetään vähintään 40 prosenttina.

Opetusministeriön hallinnonalalla on tutkimuspanostuksen turvaamiseksi lisätty Suomen Akatemian tutkimusmäärärahojen myöntövaltuutta 165 miljoonalla markalla vuoden 2001 talousarviossa. Yrityssektorin tutkimus- ja kehityspanoksen erityisen vahvasta kasvusta johdun julkisen tutkimusrahoituksen osuus kansallisesta tutkimuspanostuksesta on kuitenkin laskenut. Opetusministeriön vuosia 2002-2005 koskevassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa tavoitteeksi on asetettu, että tutkimusrahoitusta lisätään siten, että saavutettu tutkimus- ja kehitysrahoituksen taso turvataan. Tämä edellyttää Suomen Akatemian myöntämisvaltuuden vuotuista lisäämistä 5 prosentilla.

Tutkimustulosten hyödyntäminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

19) Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää ja kehittää toimenpiteitään, joilla tutkimus- ja kehitystoiminnan tulosten siirtymistä kansainvälisiksi menestystuotteiksi voidaan nopeuttaa. Tällaisia ovat muun muassa investoinnit yritys- ja tiedepuistojen kehittämiseen, määrärahojen lisäys innovaatiotoimintaan sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten tietopalvelutoimintaan.

Tutkimustulosten hyödyntämistä on edistetty usein eri toimenpitein ja asiaan on kiinnitetty erityistä huomiota yliopistojen ja Suomen Akatemian tulostavoitteista sovittaessa. Tutkimuksen hyödyntämiseen liittyvä tietoisuus ja osaaminen on kehittynyt yliopistoissa huomattavasti, ja niihin on luotu innovaatiopalvelutoimintaan liittyviä toimintamalleja. Tarkoitukseen osoitetaan yliopistoille vuosina 2001-2001 vuosittain 13 miljoonaa markkaa erityisrahoitusta. Yliopistojen yhteisen sopimuskäytännön ja sopimusmallien sekä innovatiivisen toiminnan tukipalvelujen kehittäminen on käynnissä yliopistojen yhteistyönä. Tutkijoiden ja elinkeinoelämän väliseen yhteistyöhön liittyviä eettisiä kysymyksiä on selvitetty tutkimuseettisen neuvottelukunnan toimesta. Opetusministeriön työryhmä on laatinut ehdotukset, joiden tarkoituksena on edistää yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen liiketoimintaosaamista osana innovaatiojärjestelmää. Samoin on ministeriön työryhmä tehnyt ehdotukset keinoista, joilla voidaan edistää biotekniikka-alan tutkimustulosten välittymistä elinkeinoelämän käyttöön. Myös Suomen Akatemia on käynnistänyt toimenpiteitä tutkimustulosten hyödyntämisen edistämiseksi. Muun muassa työsuhdekeksintöihin liittyviä lainsäädännöllisiä kehittämistarpeita on tarkoitus edelleen selvittää, ja immateriaalioikeuksien tutkimusta ja koulutusta on tehostettu niin yliopistoissa kuin Suomen Akatemiankin toimesta. Tutkimuksen elektronisten kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämiseen on usean vuoden ajan osoitettu merkittävää erillisrahoitusta.

Teknologiaohjelma

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

22) Eduskunta edellyttää, että Tekes organisoi uutena kansallisena teknologiaohjelman käyttäjäystävällisen tietoyhteiskuntaohjelman, jonka avulla koulutuksen laadullista kehitystä nopeutetaan kulttuurisen sisältötuotannon ja uuden tieto- ja viestintäteknologian kehittäjien yhteistyönä ja jonka tavoitteena on kansainvälisten menestystuotteiden synnyttäminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on vastannut koordinoitusti lausumaan.

Yliopistokoulutuksen laadun parantaminen ja tietoteollisuusalojen tutkintojen lisääminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

24) Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tehokkaisiin toimenpiteisiin yliopistokoulutuksen laadun parantamiseksi sekä erityisesti elektroniikan ja tietoliikennetekniikan tutkinnon suorittaneiden määrän saattamiseksi työelämän kysyntää vastaavaksi.

Yliopistokoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisesti korkea laatu on asetettu keskeiseksi tavoitteeksi valtioneuvostossa vahvistetussa vuosien 1999-2004 koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Opetusministeriö on viime vuosina suunnannut valtakunnallista hankerahoitusta opetuksen ja ohjauksen kehittämiseen. Opetusta on kehitelty opiskelijakeskeisemmäksi ja sivuaineopintojen tarjontaa laajennettu mielekkäiden opintokokonaisuuksien kehittämiseksi. Tätä kehitystä tukee myös virtuaaliopetuksen mahdollisuuksien hyödyntäminen. Osaltaan koulutuksen laatua parannetaan myös opettajankoulutusta kehittämällä tällä alueella. Koulutuksen laadun kehittämistä tukee osaltaan myös tuloksellisuuskriteerinä oleva koulutuksen laatuysikkökriteeri, jota koskevan esityksen korkeakoulujen arviointineuvosto on valmistellut vuosille 2001-2003. Koulutuksen arviointia on kehitetty ja käynnistetty muun muassa opetuksen ohjauksen arviointi kuluvana vuonna.

Opetusministeriö toteuttaa vuosina 1998-2002 tietoteollisuusohjelmaa, jonka tavoitteena on lisätä tietotekniikan, tietoliikennetekniikan, sähkötekniikan, elektroniikan ja tietojenkäsittelyalojen sekä näitä lähellä olevien alojen korkeakoulututkinnon vuosittain suorittaneiden määrää. Ohjelma sisältää sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen perustutkinto-opiskelijoiden määrän lisäämisen ja jo työelämässä oleville suunnattujen, tutkintoon johtavien muuntokoulutusohjelmien toteuttamisen. Vuonna 2005 arvioidaan alalle valmistuvien määrän olevan jo noin 7 000 kun vuonna 1998 valmistuneita oli noin 1 500. Arviossa ovat mukana sekä perustutkintoa että muuntokoulutustutkintoa suorittavat henkilöt.

Tieteen kehittämiskeskus

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

25) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuuksia vahvistaa tieteellistä tutkimusta ja tieteenarvostusta esimerkiksi muodostamalla nykyisestä Suomen Akatemiasta tieteen kehittämiskeskus ("Tikes") ja erillinen Suomen Akatemia.

Tieteellisen tutkimuksen nykyiset hallinnolliset järjestelyt ovat perusteiltaan osoittautuneet onnistuneiksi ja tuottaneet hyvää tulosta. Tämän vuoksi esimerkiksi Suomen Akatemian

osalta näihin järjestelyihin ei ole suunnitteilla muutoksia.

Yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla, että yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen otetaan painopisteeksi valmisteltaessa uutta koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa.

Valtioneuvosto hyväksyi 29.12.1999 koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 1999-2004. Kehittämissuunnitelman mukaan yliopistojen pitkäjänteisen työn mahdollistamiseksi yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan lainsäädännöllä. Yliopistolaitokselle asetettujen tavoitteiden ja määrärahojen yhteyttä parannetaan siten, että uudet tehtävät sekä koulutuksen ja tutkimuksen laajentaminen kasvattavat vastaavasti budjettirahoitusta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Oppisopimuskoulutus

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 29.60.31 kohdalla, että hallitus seuraa ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten kokonaismääräkiintiön riittävyttä ja tarvittaessa tuo lisätalousarvioehdotuksessa esityksen kiintiön nostamiseksi.

Vuodelle 1999 on talousarviossa varattu oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutukseen 9 000 vuotuisia koulutuspaikkaa. Yhdessä vuodelta 1998 siirtyvien ammattitutkintoon valmistavien 3 000 vuotuisen koulutuspaikan kanssa oppisopimuskoulutuksen enimmäismäärä on noin 12 000 vuotuisia paikkaa vuonna 1999. Oppisopimuskoulutuksena toteutettavan lisäkoulutuksen kysyntää seurattiin vuonna 1999. Vuoden 2000 talousarviossa oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutuksen koulutuspaikkamäärä nostettiin 14 000 paikkaan ja vuoden 2001 talousarviossa edelleen 16 000 paikkaan. Lisäkoulutuksen kiintiöiden käyttöä on tehostettu siten, että koulutuksen järjestäjät ovat velvollisia ilmoittamaan kunkin vuoden toukokuun loppuun mennessä, mikäli kuluvan vuoden paikkoja näyttää jäävän käyttämättä. Tällöin opetusministeriö jakaa paikat uudestaan. Vuonna 2000, jolloin ilmoitusvelvollisuus otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön, saatiin 200 paikkaa uudelleen jakoon. Kun menettely vakiintuu, se tulee tehostamaan edelleen käyttämättä jääneiden paikkojen uudelleen kohdentamista.

Veikkausvoittovarojen käyttäminen kirjastojen valtionosuuksiin

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että heti valtioneuvoston tilanteen salliessa palataan menettelyyn, jossa viime vuosina veikkausvoittovaroista rahoitetut lakisääteiset valtionosuudet katetaan yleisistä budjettivaroista, jolloin myös kirjastojen valtionosuudet rahoitetaan yleisistä budjettivaroista.

Joulukuussa 1998 annetun kirjastolain (904/1998) 12 § 2 momentissa todetaan, että kirjastolaissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin sekä valtionavustuksiin voidaan vuoden 1999 loppuun käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Valtionosuuksien kattaminen yleisistä budjettivaroista on tavoitteena heti valtiontalouden tilanteen niin salliessa. Konkreettinen siirtyminen ratkaistaan kunkin vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä.

Tavoitetta valtionosuuksien kattamisesta yleisistä budjettivaroista ei päästy aloittamaan vielä vuoden 2000 talousarviossa.

Liikunnan tukeminen

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaosta lisätään vuoden 2000 talousarviossa

Valtion talousarviossa opetusministeriölle on osoitettu vuodelle 2000 momentille 29.98.50 470 999 000 markkaa urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen.

Veikkausvoittovaroja on vuodesta 1995 lähtien myönnetty asetuksessa ilmoitettujen edunsaajien ohella myös kirjastojen lakisääteisten valtionosuuksien maksamiseen. Kirjastojen valtionosuuksiin käytetään vuoden 2000 talousarvion mukaan 19,2 % veikkausvoittovarojen tuotosta. Kyseessä on valtiontaloudellinen säästötoimi, joka samalla on merkinnyt sitä, että asetuksessa määriteltyjen edunsaajien osuus veikkausvoittovarojen tuotosta on laskenut. Vuonna 2000 liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen tuotosta lisättiin 15 mmk:lla siirtämällä yleisten kirjastojen valtionosuuksia kyseisellä summalla veikkausvoittovaroista yleiskatteellisiin budjettivaroihin. Niinpä vuoden 2000 talousarviossa verrattuna vuoden 1999 talousarvioon nousee tieteen osuus 18,2 %:sta 19,4 %:iin, taiteen osuus säilyy 35,7 %:ssa, liikunnan osuus nousee 20,3 %:sta 20,6 %:iin. Nuorisotyön osuus säilyy osapuilleen ennallaan 5,1 %:na.

Kun veikkausvoittovarojen jakoa tarkastellaan jättämällä tarkastelun ulkopuolelle valtiontalouden säästötoimena suoritettu kirjastojen valtionosuuksien osuus ja lasketaan edunsaajien osuudet niille käytettäväksi jääneestä summasta, kasvaa tieteen osuus 22,9 %:sta 24 %:iin, taiteen osuus vähenee 45 %:sta 44,1 %:iin ja nuorisotyön osuus 6,6 %:sta 6,3 %:iin. Liikunnan osuus säilyy 25,5 %:na.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammattilentäjien koulutus

HE 40/1999 vp

Valtiovarainministeriö

4) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että ammattilentäjien koulutus järjestetään asiasta valmistuneen liikenneministeriön työryhmämuistion pohjalta

Asian oltua käsiteltävänä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa, opetusministeriö jatkaa lentäjien ammatillista koulutusta antavan oppilaitoksen perustamisen valmistelua edellä tarkoitettun työryhmän ehdotusten pohjalta.

Yliopistojen perusvoimavarat

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla, että yliopistojen perusvoimavarojen vaje korjataan tulevalla vaalikaudella

Valtioneuvoston periaatepäätöksen 26.5.2000 (ns. tulevaisuuspaketti) mukaan yliopistojen perusrahoitusta vahvistetaan jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi 250 miljoonan markan pysyvänä tasokorotuksena vuosille 2001-2003. Perusrahoituksen vahvistamisen ohella hallitus päätti tulevaisuuspaketissa korkeakoulujen alueellisen kehittämisen lisävoimavaroista vuosina 2001-2003, josta yliopistojen osuus on 20 miljoonaa markkaa vuodessa. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin sisällytetään lisäksi tutkimushankkeiden kokonaiskustannuksista laskettu 12,5 prosentin yleiskustannusosuus, joka tukee yliopistojen perusrahoitusta.

Hallitusohjelmassa todetaan, että yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan edelleen lainsäädännöllä. Valtioneuvosto hyväksyi 29.12.1999 koulutuksen ja yliopistoissa harjoitetavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 1999-2004. Kehittämissuunnitelman mukaan yliopistojen pitkäjänteisen työn mahdollistamiseksi yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan lainsäädännöllä. Yliopistolaitokselle asetettujen tavoitteiden ja määrärahojen yhteyttä parannetaan siten, että uudet tehtävät sekä koulutuksen ja tutkimuksen laajentaminen kasvattavat vastaavasti budjettirahoitusta.

Yliopistojen toiminnan rahoittaminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin, jonka rahoitusta koskevan säännöksen jatkamista koskeva hallituksen esitys (HE 113/2000 vp) annettiin eduskunnalle 15.9.2000. Hallitus peruutti esityksensä 1.12.2000. Opetusministeriössä jatketaan asian valmistelua siten, että hallitus pystyisi antamaan uuden esityksen keväällä 2001.

Lasten ja nuorten psykiatrien koulutus

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla hallituksen huolehtivan siitä, että lasten ja nuorten psykiatrien määrän lisäämiseksi näiden alojen koulutusta lisätään, tarvittaessa erityistoimenpitein.

Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian koulutusta on uudistettu vuoden 1999 alusta, jolloin tuli voimaan uusi asetus erikoislääkäriin tutkinnosta. Samalla koulutuksen toteuttamisjärjestelyjä uudistettiin ja koulutukseen otettavien määrää kyettiin jonkin verran lisäämään. Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon tarpeen kannalta lisäykset ovat kuitenkin riittämättömiä. Opetusministeriö onkin käynnistänyt neuvottelut sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, jotta lasten ja nuorten hoidosta vastaavien psykiatrien koulutusmäärää voitaisiin lisätä erityisjärjestelyin.

Erikoislääkärikoulutuksen uudistaminen on jatkunut. Opiskelijamäärä on kasvanut tuntuvasti ja suoritettujen tutkintojen määrä on kasvanut jonkin verran.

Lastenpsykiatria sekä nuorisopsykiatria erikoistumassa olevien lääkäreiden määrä on vuoden 2000 aikana kasvanut noin 20:llä erikoistujalla niin, että erikoistujia on vuoden lopussa noin 180. Myös valmistuneiden määrä on kasvanut. Lastenpsykiatrian sekä nuorisopsykiatrian tutkintoja suoritettiin vuonna 2000 runsaat 20. Tehtyjen uudistusten myötä määrät tulevat nykyisestä vielä jonkin verran kasvamaan. Terveystieteiden tarpeiden kannalta koulutusmääriä on vielä kyettävä kasvattamaan.

Koulutusjärjestelyissä on laajennettu keskussairaaloiden käyttöä, mutta myös perheneuvoiloita ja koulukoteja on kytketty mukaan koulutukseen ohjaus- ja konsultaatiojärjestelyjä uudistaen. Koulutuksen sisällöissä yliopistosairaalaosuutta on voitu lyhentää yksilöllisesti rakennettujen koulutuskokonaisuuksien pohjalta. Terveystieteiden puolella on perustettu uusia koulutusvirkoja ja koulutuksessa käytettäviä toimia otettu käyttöön. Koulutuksen uudelleen järjestelyt edistävät myös erikoistumassa olevien valmistumista aiempaa tehokkaammin. Uudet koulutusjärjestelyt eivät kaikilta osiltaan vielä ole valmiit, eikä valmistuvien määrä riittävä. Kasvaneeseen palveluiden tarpeeseen vastaamiseksi tarvittavia lisätoimenpiteitä arvioidaan parhaillaan opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyöryhmässä.

Eläke kunnan palvelukseen siirryttäessä

HE 48/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.10.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että tämän lain nojalla henkilöitä ei siirrettä vastoin suostumustaan kunnan palvelukseen siten, että eläkejärjestelmiin tehtyjen muutosten johdosta heille syntyy menetyksiä eläketurvaan.

Hammaslääketieteen perus- ja erikoistumiskoulutuksen klinisen koulutuksen kunnallistamista on valmisteltu Helsingin, Turun ja Oulun yliopistojen yhteydessä toimivien paikallisten valmisteluryhmien sekä opetusministeriön asettaman valtakunnallisen seuranta- ja koordinaatioryhmän yhteistyönä. Seuranta- ja koordinaatioryhmän työ jatkuu huhtikuun 2000 loppuun saakka.

Henkilöstön osalta valtaosa siirtymisistä kunnallisen työntekijän palvelukseen sovittiin vuoden 1999 aikana. Periaatteena oli, että henkilöiden siirtyminen kunnalliselle työnantajalle perustuu heidän suostumukseensa, ja että eläke-etuudet turvataan lainsäädännöllä. Huomiota on lisäksi otettu, että muutettaessa valtion eläkejärjestelmää, laissa valtion eläkelain muuttamisesta (103/1989) annettiin sen voimaansaattamisessa mahdollisuus pysyä eräissä ammatillisen eläkeiän tapauksissa aikaisemman järjestelmän piirissä. Asianomaisen henkilön oli ilmoitettava valintaoikeuden käytöstään vuoden 1999 kesäkuun loppuun mennessä.

Kunnallistamisen yhteydessä henkilöitä ei ole siirretty kunnalliselle työnantajalle ilman heidän omaa suostumustaan. Tämä on periaatteena myös myöhemmin mahdollisesti siirtyvien henkilöiden osalta. Muutama yksittäinen henkilö on siirtynyt omasta halustaan kunnalliselle työnantajalle tietoisena siitä, että eläke-etuudet heikentyvät siirtymisen yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot, lakisääteiset valtionosuudet

HE 54/1999 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.10.1999, että hallitus laatii suunnitelman, jonka mukaisesti nyt veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista rahoitettavat lakisääteiset valtionosuudet siirretään yleisistä budjettivaroista katettavaksi.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja on vuodesta 1993 lähtien jouduttu valtiontalouden säästötoimenpiteiden vuoksi käyttämään niiden alkuperäisten käyttötarkoitusten lisäksi myös eräisiin lakisääteisiin valtionosuuksiin. Tällöin veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttöä tieteen, taiteen, urheilun sekä liikunta- ja nuorisokasvatustyön tukemi-

seen on jouduttu vastaavasti supistamaan.

Tavoitteena on, että valtion menot pystytään pitämään hallitusohjelman edellyttämällä tasolla. Tämän vuoksi veikkauksen ja raha-arpajaisten tuottoihin kohdistuvia säästötoimia jouduttaneen jatkamaan myös vuosien 2002-2003 talousarvioissa. Eduskunnan edellyttämää suunnitelmaa valmisteltaessa joudutaan ottamaan huomioon valtiontalouden tila.

Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä

HE 73/1999

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää opiskelijoiden asumislisäjärjestelmän vaikutukset opiskelijoiden asumisolosuhteisiin ja mahdollisuuden opiskelijoiden asumisen tukemiseen ympärivuotisesti

Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä uudistettiin 1.5.2000 lukien siten, että lapsiperheitä ja omistusasunnossa asuvia lukuun ottamatta kaikki opiskelijat kuuluvat saman asumisen tukijärjestelmän piiriin. Ne opiskelijat, jotka aikaisemmin ovat saaneet yleistä asumistukea, siirtyvät asumislisän piiriin liukuvasti asumistuen vuositarkistusten yhteydessä. Uudistuksen yhteydessä opintotuen asumislisän tukiprosentti korotettiin 67 prosentista 80 prosenttiin, mikä merkitsi olennaista tuen tason paranemista jo aiemmin opintotuen asumislisän piiriin kuuluneille opiskelijoille. Puolison tulot otetaan huomioon asumislisää myönnettäessä.

Opetusministeriön vuosia 2002-2005 koskevan toiminta- ja taloussuunnitelman mukaan tarkoituksena on seurata asumisen tukijärjestelmän uudistuksen vaikutuksia selvittää edellytykset asumislisän vuokraton nostamiselle ja sille, että asumislisää voitaisiin kesäkuukausina myöntää opiskelijalle, joka ei kesäkuukausina harjoita opintoja, mutta on taloudellisen tuen tarpeessa.

Opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelma

HE 74/1999 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat.

Opetusministeriö on sisällyttänyt opettajankouluttajien täydennyskoulutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman edellyttämään opettajien perus-, pätevöittämis- ja täydennyskoulutuksen ohjelmaan. Opettajankouluttajien täydennyskoulutuksen pääsisällöt ovat opetusharjoittelun ohjaus, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö, työyhteisöjen kehittäminen ja johtaminen sekä koulutuspoliittisesti keskeiset painoalueet, kuten matemaattisluonnontieteellisten aineiden opetuksen kehittäminen. Koulutukseen on tehty määrärahavaroitukset. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Esiopetuksen työaika

Vammaisten lasten oppivelvollisuus

Esiopetusta antavien täydennyskoulutus

Opettajien pätevyys

Päivähoidon hallinto ja ohjaus

**Perusopetuslain mukainen esiopetus, koulumatkaetu
Esiopetusuudistus, selonteon antaminen***HE 91/1999 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 7.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, ettei esiopetuksen päivittäinen työaika muodostu alkuopetuksen päivittäistä työaikaa pidemmäksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, aiheuttaako nykytilanne eriarvoisuutta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten lasten kohdalla ja tekee tarvittaessa muutosesitykset asianomaiseen lainsäädäntöön.

Eduskunta edellytti, että täydennyskoulutusta järjestetään myös perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että opettajien pätevyysiin liittyvän siirtymäkauden pituus on kolme vuotta.

Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoiton hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin säädösmuutosten tekemiseksi niin, että perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvat oppilaat saatetaan koulumatkaedun piiriin 1.8.2001 lukien.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun esiopetusuudistus koko laajuudessaan tulee voimaan, esiopetusuudistusta koskevan selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Perusopetuksen (852/1998) 4 §:ssä säädetään työpäivän enimmäispituudesta esiopetuksessa. Pykälän mukaan esiopetuksen oppilaan työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin lausuman 1 osalta.

Esiopetusuudistuksen tavoitteista ja sisällöstä sekä opetussuunnitelmien laatimisesta on järjestetty lukuisia koulutustilaisuuksia eri puolilla maata. Varsinainen opetushenkilöstölle suunnattu täydennyskoulutus on tarkoitus aloittaa vuonna 2001.

Vuoden 2000 elokuun alussa voimaan tulleen opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (327/2000) voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan asetuksen 7 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuilta sosiaalikasvattajilta, sosiaalialan ohjaajilta ja sosionomeilta (AMK) vaaditaan esiopetuksen opettajan kelpoisuuden saavuttamiseksi opetusministeriön hyväksymät esiopetuksen opinnot 1 päivästä elokuuta 2003 lukien. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin lausuman 4 osalta.

Esiopetuksen oppilaiden yleistä, lakisääteistä koulumatkaetua ei voida valtiontaloudellisista syistä toteuttaa vielä vuonna 2001. Lakisääteinen matkaetu pyritään toteuttamaan lähivuosien aikana. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla esiopetuksen oppilailla on oikeus matkaettuun vastaavilla perusteilla kuin perusopetuksen oppilailla.

Opetushallinnossa on aloitettu esiopetuksen paikallisia järjestelyitä koskeva tiedonkeruu. Tietoja on tarkoitus käyttää eduskunnalle annettavan selonteon valmistelussa.

Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen*HE 2/2000**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.6.2000, että Suomi kiirehtii EU-tason toimenpiteitä, joilla voitaisiin ehkäistä lapsille haitallisen aineiston leviämisen eri kanavien, myös Internetin välityksellä.

Opetusministeriö on osallistunut liikenne- ja viestintäministeriön aloitteesta kehitettävän audiovisuaalisen alan itsesääntelyä koskevan selvitystyön toteuttamiseen. Asiasta on järjestetty kaksi koko alaa koskevaa keskustelutilaisuutta, joiden pohjalta liikenne- ja viestintäministeriö asetti kertomusvuonna selvitysmiehen. Hänen tehtävänä on laatia esitys Internetin itsesääntelyn saattamiseksi paremmin toimivaan, järjestyneempään muotoon. Selvitysmiehen tehtävänä on kartoittaa olemassa oleva säädöskehikko sekä esittää toimenpidesuosituksia, joilla alaikäisille haitallisten aineistojen vaikutuksia voidaan torjua.

Omaehtoisen ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahat*HE 109 ja 187/2000**Valtiovarainvaliokunta*

6) Luku 29.69. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että hallitus seuraa omaehtoisen ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahojen riittävyyttä vuonna 2001 ja tuo tarvittaessa lisätalousarviossa ehdotuksen määrärahojen lisäämisestä niin, että lisäkoulutusta voidaan asianmukaisesti järjestää koulutustarpeen mukaan.

Hallitus toteaa kannanotossaan 17.11.2000 saavutettuun tulopoliittista sopimusta vuosille 2001-2002 koskevaan neuvottelutulokseen, että työelämän tarpeiden edellyttämän ammatillisen lisäkoulutuksen turvaamiseksi ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahoja vuonna 2001 lisätään 80 miljoonaa markkaa talousarvioesitykseen verrattuna. Lisäksi hallitus toteaa perehtyvänsä työmarkkinajärjestöjen muihin koulutusta koskeviin kehittämissuunnitelmiin ja harkitsevansa tarvittavia toimenpiteitä. Yksi ehdotuksista on, että ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahaa korotetaan lähivuosina. Opetusministeriö on osana vuosia 2002-2005 koskevien menokehysten valmistelua esittänyt ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahan asteittaista lisäämistä.

Kansalaisopistojen valtionosuuden laskentaperusteiden uudistaminen*HE 109 ja 187/2000**Valtiovarainvaliokunta*

7) Momentti 29.69.30. Eduskunta edellytti 19.12.2000 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansalaisopistojen valtionosuuden laskentaperusteiden uudistamiseksi vuoden 2002 alusta niin, että kansalaisopistoille asutusrakenteesta ja paikallisista olosuhteista riippumatta turvataan tasavertaiset toimintaedellytykset.

Koulutusta koskevan lainsäädännön hyväksymiseen liittyi muun muassa eduskunnan lausuma, jonka mukaan eduskunta edellyttää "hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansalaisopistojen asutusrakenneryhmittelyn uudistamiseksi kansalaisopistojen toiminnan kannalta taroituksenmukaiseksi" (EV 70/1998 vp - HE 86/1997 vp).

Asutusrakenneryhmittästä on selvittänyt muun muassa opetusministeriön asettama työryhmä, joka on jättänyt 29.2.2000 ehdotuksensa opetusministeriölle: Asutusrakenneryhmittä kansalaisopistojen ja kirjastojen valtionosuuksissa (Opetusministeriön työryhmien muistioita 10:2000). Työryhmä asetettiin kansalaisopistojen osalta muun muassa edellä mainittuun

eduskunnan lausumaan liittyen. Sen tehtävänä oli selvittää kansalaisopistojen ohella myös kirjastojen valtionosuuksien myöntämisessä nykyisin sovellettavan asutusrakenneryhmityksen tarkoituksenmukaisuus ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset lainsäädäntöön.

Asutusrakenneryhmitykseen liittyviin jatkotoimiin on tarkoitus ottaa kantaa samassa yhteydessä kun asukastiheyden käyttöä valtionosuuksien laskennan perusteena opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmässä selvitetään.

Naisjärjestöjen valtiontuki

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

8) Momentti 29.69.53. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että ennen vuoden 2002 valtion talousarvioehdotuksen antamista selvitetään naisjärjestöjen valtiontuen vakinaistaminen niin, että järjestöjen toiminta pysyvästi turvataan.

Valtion vuoden 2001 talousarvioesityksessä naisjärjestöille, -organisaatioille ja projekteille esitettiin varattavaksi yhteensä 650 000 markkaa. Eduskunta on hyväksynyt talousarvioesityksen tältä osin muutettuna niin, että selvitysosaan on lisätty erikseen kohta naisverkostojen yhteenliittymälle ja sille yhteensä 500 000 markan lisäys.

Momentilta 29.69.53 myönnettävät avustukset ovat harkinnanvaraisia valtionavustuksia. Momentin määrä on ollut vuonna 1999 yhteensä 41 075 000 markkaa ja tästä naisjärjestöjen avustusten osuus yhteensä 550 000 markkaa. Vuonna 2000 momentilla oli yhteensä 42 440 000 markkaa ja siitä naisjärjestöjen osuus yhteensä 650 000 markkaa. Vuonna 2001 momentilla on yhteensä 43 340 000 markkaa ja tästä naisjärjestöjen osuus on yhteensä 1 150 000 markkaa. Lausumassa todettu valtiontuen vakinaistaminen naisjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi pysyvästi edellyttäisi lainsäädäntötoimia. Ottaen huomioon, että myös muut, esimerkiksi kotitalousneuvontajärjestöille ja käsi- ja taideteollisuusjärjestöille kyseiseltä momentilta perustelu- ja selvitysosan erittelyn tarkkuudella vuosittain myönnettävät avustukset ovat vastaavalla tavalla harkinnanvaraisia, opetusministeriö pitää perusteltuna nykyisen käytännön jatkamista myös lausumassa tarkoitettujen naisjärjestöjen avustamisessa.

Aikuiskoulutuksen määrällinen ja laadullinen kehitys

HE 144/2000

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2000, että hallitus asettaa pikaisesti parlamentaarisen toimikunnan selvittämään aikuiskoulutuksen koko kentän tavoitteita, kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista sekä rahoitusta.

Eduskunta edellytti, että lääninhallitukset ammatillisen lisäkoulutuksen ostopäätöksiä tehdessään korostavat useiden oppilaitosten yhteistyöhankkeita ja täten edistävät koulutuksen laadun kehitystä.

Opetusministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin parlamentaarisen toimikunnan asettamiseksi. Poliittisten puolueiden eduskuntaryhmiltä on pyydetty ehdotukset toimikunnan jäseniksi 15.2.2001 mennessä. Jatkovalmistelutyö hoidetaan niin, että toimikunta saadaan asetetuksi maaliskuun loppuun mennessä. Tehtävä, kokoonpano ja aikataulu on tarkoitus muotoilla

niin, että toimikunta mahdollisimman hyvin pystyy laatimaan eduskunnan lausumassa mainitut aikuiskoulutuksen kokonaisuutta, kysyntää ja tarjontaa sekä rahoitusta koskevat selvitykset ja ehdotukset.

Ammatillisen lisäkoulutuksen uusi rahoituslaki eduskunnan siihen tekeminen muutoksineen tuli voimaan 1.1.2001. Aiempi rahoituslaki ja sen nojalla tapahtunut lääninhallitusten hoitama hankintatoiminta on kumottu/lakkaa. Uuden lainsäädännön mukaan opetusministeriö jakaa 60 prosenttia valtionosuusrahoituksesta ammatillisen lisäkoulutuksen keskeisille järjestäjille. Valtionosuusjakopäätöstä varten ministeriö on pyytänyt lääninhallitusten lausunnot. Opetusministeriö siirtää lääninhallitusten käyttöön 40 prosenttia ammatilliseen lisäkoulutukseen tarkoitetusta valtionosuusrahoituksesta jaettavaksi avustuksina lähinnä vapaan sivistystyön, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen järjestämään lisäkoulutukseen ja syrjäseutujen tarjonnan turvaamiseen. Lääninhallituksilla on avustuspäätöksiä tehdessään tiedossa edellä mainittu opetusministeriön päätös valtionosuuden jakamisesta. Ministeriö on näillä toimenpiteillä sekä uuden rahoitusjärjestelmän toimeenpanoa koskevalla informaatio- ja muulla ohjauksella luonut edellytyksiä eduskunnan lausumassa mainittuja oppilaitosten yhteistyötä ja koulutuksen laatua koskevien tavoitteiden edistämiseksi.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä

Kertomus 2/2000

Sivistysvaliokunta

Hyväksyessään 18.12.2000 perustuslakivaliokunnan mietinnön hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 1999 eduskunta edellytti, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä perustuslakivaliokunnan mietintöön että liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen. Sivistysvaliokunta edellytti lausunnossaan hallituksen huolehtivan siitä, että ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä pidetään nykyisellään ja sitä kehitetään erityisesti panostamalla arviointiin ja koulutuksen laatuun.

Hyväksyessään ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevan lain 3.12.1996 eduskunta hyväksyi kaksi lausumaa. Ensimmäisessä lausumassaan eduskunta edellytti, että lääninhallitukset hankintapäätösten tekijöinä korostavat koulutuksen laatua ja edistävät oppilaitosten verkostomaista yhteistyötä. Mikäli tarvittavan koulutuksen laatu ja sisältö sitä edellyttävät, tulee koulutusta käytännössään hankkia miltä tahansa lain sallimalta oppilaitokselta. Tämän lausuman toteuttamiseksi hankintatoiminnan ala laajennettiin vuoden 1998 valtion talousarvioon sisältyvällä päätöksellä kattamaan myös yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja musiikkioppilaitosten järjestämä ammatillinen lisäkoulutus.

Toisessa lausumassaan eduskunta edellytti hallituksen tekevän kolmen vuoden kuluttua mainitun lain voimaantulosta selvityksen uuden rahoitusjärjestelmän toimivuudesta ottaen huomioon myös mahdolliset aluehallinnon uudistukset sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi. Opetusministeriö asetti 30.7.1997 eri ministeriöiden, työmarkkinajärjestöjen ja lisäkoulutuksen järjestäjien edustajista koostuvan seurantatyöryhmän, jonka tehtäväksi annettiin eduskunnan edellyttämän selvityksen laatiminen. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituslain seurantatyöryhmän loppuraportti valmistui vuoden 2000 alussa (OPM 1:2000). Lausumassa mainittujen aluehallinnon uudistusten vaikutuksia, erityisesti työvoimapolitiittisen ja omaehtoisen aikuiskoulutuksen hankintajärjestelmien työnjakokysymyksiä, selvitettiin mm. kauppa- ja teollisuusministeriön asettamissa valmisteluelimissä. Työnjakokysymysten lisäksi opetushallituksen laatimat arviot ammatillisen lisäkoulutuksen pedagogisesta tasosta (OPH/Arviointi 10/1998) samoin kuin lisäkoulutukseen määrärahojen väheneminen noin 500 miljoonalla markalla, 977 miljoonasta markasta vuonna 1997 471 miljoonaan markkaan vuonna 2000 olivat tekijöitä, joiden takia hallitus katsoi

tarkoituksenmukaisesti ryhtyä toimenpiteisiin ilmenneiden ongelmien poistamiseksi sekä vakaamman resurssitason ja laadun edellytysten turvaamiseksi ammatillisessa lisäkoulutuksessa.

Vuoden 2000 valtion talousarvioon sisältyi maininta siirtymisestä ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään vuoden 2001 alusta. Toimeenpano valmisteltiin opetusministeriön 13.9.1999 asettaman työryhmän ehdotusten (OPM 3:2000) pohjalta. Opetusministeriön puolelta uudistuksella pyrittiin vakaampaan määrärahasoon myös lisäkoulutuksessa, ammatillisen lisäkoulutuksen keskeisten järjestäjien toimintaedellytysten ja ammattitutkintojärjestelmän rahoituksen turvaamiseen, muun koulutuksen kanssa yhteensopivampaan rahoitus- ja ohjausjärjestelmään sekä opetusministeriön ja työministeriön työnjakokysymysten ratkaisuun. Valtioneuvoston 29.12.1999 hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1999-2004 on lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittämiseksi asetettu samat tavoitteet.

Hallitus antoi vuoden 2000 syksyllä budjettilakien aikataulussa eduskunnalle esityksen edellä kuvatun uudistuksen toteuttamisen edellyttämästä lainsäädännöstä. Lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana kävi ilmi, että aikuiskoulutuksen kenttä antoi varsin kattavasti tukensa hallituksen esityksen mukaiselle uudistukselle. Uusi lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2001. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus on siirtynyt osaksi opetus- ja kulttuuritoimen laskennallista valtionosuusrahoitusta. Uudistus merkitsi ammatillisen lisäkoulutuksen pääjärjestäjien (ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, valtakunnalliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset oppilaitokset) siirtymistä lakisääteisen valtionosuusrahoituksen piiriin. Opetusministeriö jakaa näille järjestäjille ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden opiskelijatyövuosien mukaan. Tähän tarkoitukseen käytetään 60 prosenttia valtion talousarviossa ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoitukseen osoitetuista määrärahoista. Loput siirretään lääninhallituksille jaettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisina harkinnanvaraisina valtionavustuksina yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämään ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä syrjäseutujen koulutustarjonnan turvaamiseen. Eduskunnan lausuman mukaisesti vuoden 2001 helmimaaliskuussa asetetaan parlamentaarinen toimikunta selvittämään aikuiskoulutuksen koko kentän tavoitteita, kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista sekä rahoitusta.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kotieläintuotannon edellytykset

HE n:o 145/1994 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maidontuotantoa koskevien kiintiöiden määrätymisen perusteista ja muista elinkeinonharjoittajien tuotanto-oikeuksiin olennaisesti vaikuttavista seikoista säädetään jäsenyystilanteessa lain tasolla.

Eduskunta edellytti, että tukiehdoilla ja vastaavilla toimenpiteillä huolehditaan siitä, että siirtymävaihe sika- ja siipikarjatalouden aloilla tapahtuu hallitusti, tuotannon rakennetta parantaen, ja että kokonaistuotannon määrä ei nykyisestään kasva.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta on säädetty lailla (355/1995) ja vastaavasti on säädetty emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä lailla (274/1995). Tuottajien tuotanto-oikeuksien tultua vahvistetuiksi on jälkimmäinen täytäntöönpanolaki nyttemmin kumottu tarpeettomana 31.21.2000 lukien (HE 90/2000 vp /EV 109/2000 vp).

Maataloudelle myönnetty viiden vuoden siirtymäkausi ja siirtymäkauden tuet päättyivät vuoden 1999 lopussa. Vuonna 1999 neuvoteltiin liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen maa- ja puutarhataloudelle nelivuotinen tukijärjestelmä. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi. Sika- ja siipikarjatalouden tuissa siirryttiin vuonna 2000 myös Etelä-Suomen kotieläintuotuksessa eläinyksikköjen perusteella maksettavaan tukeen. Pohjoisen tuen maksuperusteet säilyivät pääosin ennallaan. Komission hyväksymä pohjoisen tuen päätöksen muutos (2000/405/EY) mahdollistaa pohjoisen tuen rajoitteiden joustavamman tulokannan.

Vuoden 2000 lopulla otettiin käyttöön Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/1999 mukainen tukijärjestelmä, jota sovelletaan myös sika- ja siipikarjatalouden investointitukiin. Investointitukia voidaan myöntää, jos tuettavalle tuotannolle on tavanomaiset markkinat. Järjestelmää sovelletaan koko maassa ja se on käytössä vuoden 2006 loppuun saakka.

Vuonna 2000 ei enää myönnetty siirtymäkauden tukia liittymissopimuksen 140 artiklan nojalla; sen sijaan liittymissopimuksen 141 artiklan nojalla myönnettiin vielä tukia ennen vuoden 1999 loppua vireille tulleisiin hakemuksiin: 138 sikatalouden ja 15 siipikarjatalouden investointiin.

Koska lausuma ei ole enää ajankohtainen asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden tukijärjestelmät

HE 148/1994 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.11.1994, että tukijärjestelmiä valmisteltaessa ja niistä päätettäessä huomiota kiinnitetään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

1) tukijärjestelmien tulee mahdollistaa maa- ja puutarhatalouden rakennekehitys, 2) järjestelmien tulee antaa edellytykset tuotannon ja jalostuksen säilymiseen nykyisillä tuotantoalueilla. Ne eivät kuitenkaan saa rohkaista tuotannon siirtymiseen epäedullisille alueille. Erikoiskasvien tuotantomahdollisuudet on turvattava neuvottelutuloksen antamassa laajuudessa, 3) järjestelmien tulee tukea yrittäjäsuuntautunutta toimintaa ja niissä tulee mahdollisuuksien mukaan välttää yritystoimintaa passivoivia tuki-

muotoja. 4) tukijärjestelyitä ei pidä nähdä ainoastaan selviytymistukena, vaan niiden avulla Suomen maa- ja puutarhatalous on pyrittävä saamaan tehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi niin, että sillä pitkällä aikavälillä on mahdollisuus menestyä EU-jäsenyydessä ja muussa kansainvälisessä kilpailussa.

Eduskunta edellytti, että peruselintarvikkeiden tuotannossa tulee vastaisuudessa olla tavoitteena pääasiallinen omavaraisuus. Hallituksen tulee tarkoin seurata maa- ja puutarhatalouden sopeutumista jäsenyyteen ja tarvittaessa aloittaa neuvottelut EU-järjestelmässä. Eduskunta edellytti lisäksi, että eduskunta kytketään jatkossa tiiviisti kansallisia tukia ja niiden muuttamista koskevaan valmisteluun.

Maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmä muodostuu EU:n kokonaan rahoittamasta tulotuesta ja osarahoitteisista luonnonhaittakorvauksesta ja ympäristötuesta sekä näitä tukijärjestelmiä täydentävistä kansallisista tuista. Kansallisia tukia ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki sekä eräät muut kansalliset tuet.

EU-tulotuet maksetaan yhteisen maatalouspolitiikan säädösten mukaisesti. Maatalouden ympäristö-tuki ja luonnonhaittakorvaus määräytyvät komission 27.6.2000 hyväksymän horisontaaliseen maaseudun kehittämisohjelman perusteella. Komission Suomen liittymisso-
pimuksen nojalla antamat päätökset ja käytettävissä oleva kansallisen tuen määräraha määrittävät liikkumatilan kansallisessa päätöksenteossa. Vuosittaisessa päätöksenteossa käytettävissä oleva määräraha on pyritty jakamaan eri alueiden ja tuotantosuuntien kesken tasapuolisesti ottaen huomioon eduskunnan lausumassa esitetyt näkökohdat.

Maatalouden tukijärjestelmän vaikutuksia koskeva selvitystyö on osa maatalousalan tutkimus-laitosten vuosittaista tutkimustoimintaa. Lisäksi tukijärjestelmien vaikutuksia on muiden muassa selvitetty maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa AMALIA -puiteohjelmassa. Maatalouden taloudellista kehitystä ja tukien vaikuttavuutta arvioitaessa hyödynnetään myös muita käytettävissä olevia tietolähteitä ja tilastoaineistoja.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Keskeisten maataloustuotteiden osalta tuotanto pääosin vastaa kotimaista kulutusta. Lihan-tuotanto kokonaisuudessaan ylitti vuonna 1999 kulutuksen yhdellä prosentilla. Sianlihan omavaraisuusaste oli 103 prosenttia ja naudanlihan aleni 94 prosenttiin. Naudanlihaa tuonti kasvoi runsaat 3 prosenttia edellisvuodesta. Vaikka kananmunien tuotanto supistui 8 prosenttia, oli omavaraisuusaste vielä 115 prosenttia. Maidon ja maitovalmisteiden nesteoma-varaisuus oli 108 prosenttia ja maitorasvan 128 prosenttia. Kuivuuden vuoksi leipäviljasato jäi 38 prosenttia edellisvuotta pienemmäksi ja kattaa vain 40 prosenttia teollisuuden käyttö-tarpeesta. Ruissato kattoi 26 prosenttia tarpeesta.

Siemenperunan laatuvaatimukset

HE 364/1994 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.2.1995, että välittömästi ryhdytään maa- ja metsätalousva-liokunnan mietinnössä selostettuihin toimiin siemenperunan korkean laatuluokan tuotantoalueelle asetettävien erityisvaatimusten täyttämiseksi kasvukauteen 1995 mennessä ja samalla luodaan edellytykset tuotannon korkean tason ylläpitämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 31.3.1995 päätöksellään (29/1995) tarkemmat mää-räykset Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuk-sista. Tämä päätös perustuu lakiin Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista

perunanviljelyn vaatimuksista (356/1995) ja komission päätöksiin High grade alueilla noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (93/231/ETY, 95/21/ETY, 95/76/ETY). Määräykset edellyttävät pääosin mietinnössä selostettuja toimia.

Kaikki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella käytettäväksi tarkoitettu siemenperuna tarkastetaan Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimesta sen selvittämiseksi, että alueelle istutettavaksi käytetty siemenperuna täyttää asetetut kasvinterveyden vaatimukset. Alueelle on sijoitettu Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tarkastaja, jonka tehtävä on valvoa, että alueella voimassa olevia perunanviljelyä koskevia vaatimuksia noudatetaan. Rengasmätää ei ole alueella löytenyt vuoden 1994 jälkeen.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on 18.11.1997 toimittanut valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 4.6.1998, 8.10.1998 ja 26.5.1999 asiantuntijaselvitys perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on kirjeellään 15.12.2000 pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä uutta ajan tasalla olevaa selvitystä toimenpiteistä Suomen luomiseksi rengasmädästä vapaaksi alueeksi perunan viljelyssä. Selvitys tullaan toimittamaan annettuun määräaikaan, 5.2.2001, mennessä.

Samaa asiaa käsitellään myös lausumassa 87/1995 ja siihen annetussa vastauksessa.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Eläinsuojelulaki

HE 36/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.3.1996, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa tarkoin turkistarhauksessa tapahtuvia muutoksia ja laatii tilanteen niin vaatiessa tarvittavat säädösmuutokset.

Eduskunta edellytti, että uutta eläinsuojelulakia toimeenpantaessa kielletään munivien kanojen pitäminen munitustarkoituksessa häikeissä 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien, ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa. Mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, tulee näin menetellä Suomessakin. Investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla.

Eduskunta edellytti, että ennen asetuksen antamista maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, millaista säädöspohjaa tuotantoeläinten pitoon liittyvän valvonnan järjestäminen omavalvontasuunnitelman avulla suurehkoissa eläintenpitoyksiköissä vaatii ja mitä siitä seuraa, sekä saattaa esityksensä säädöstason sitä vaatiessa eduskunnan käsiteltäväksi.

Turkistarhausta koskevan lausuman osalta maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt turkistarhausta koskevien uusien 1.9.1999 voimaan tulleiden eläinsuojeluvuatomusten (ministeriön päätös, 16/EEO/1999) noudattamista turkistarhoilla. Tarhoille on tehty runsaasti eläin-

suojelutarkastuksia, joilla on seurattu säädösten toteutumista. Tarvittaessa paikalliset viranomaiset ovat ryhtyneet eläinsuojelulaissa (247/1996) tarkoitettuihin toimenpiteisiin asioiden saattamiseksi lainsäädännön edellyttämälle tasolle.

Munivien kanojen munitustarkoituksessa häkissä pitämistä koskevan lausuman osalta eläinsuojeluasetusta on muutettu (valtioneuvoston asetus eläinsuojeluasetuksen 20 ja 25 §:n muuttamisesta, 425/2000) siten, että elintarvikkeeksi tarkoitettuja munia munivia kanoja ei saa 1.1.2012 lukien pitää munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista annetun neuvoston direktiivin 1999/74/EY II luvussa tarkoitettussa varustelemattomassa häkissä. Uusia edellä mainittuja häkkeitä ei saa ottaa käyttöön 1.1.2003 lukien. Lisäksi on annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus kanojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (10/EEO/2000), joka sisältää kanojen pitoa koskevat yksityiskohtaiset vähimmäisvaatimukset. Myös investointitukia on suunnattu vaihtoehtoisia pitomuotoja edistävällä tavalla. Koska lausumassa edellytetyt toimenpiteet on tehty, lausuma esitetään poistettavaksi.

Eläinten mikrosirulla merkitsemistä koskevan lausuman osalta maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista. Ministeriö on toimittanut kyseisen selvityksen valiokunnalle 27.5.1996 ja eläinsuojeluasetus (396/1996) on annettu 7.6.1996. Koska lausumassa edellytetyt toimenpiteet on tehty, lausuma esitetään poistettavaksi.

Tuotantoeläintilojen omavalvontaa koskevan lausuman osalta terveydenhuoltojärjestelmän luomista selvittävä työryhmä on mietinnössään esittänyt, että eläinten hyvinvointia koskevat asiat sisällytetään terveydenhuoltojärjestelmään. Eläinten hyvinvoinnin omavalvonta toteutuu siten terveydenhuoltojärjestelmän kautta. Työryhmän ehdotusten pohjalta ollaan käynnistämässä toimenpiteitä ensivaiheen toteuttamiseksi.

Perunan rengasmätä

HE 87/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päätöksessä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 maa- ja metsätalousvaliokunnalle sen pyynnöstä esittämässä selvityksessä esitettiin suunnitelma, jonka mukaan rengasmädän hävittäminen maassamme suoritetaan. Suunnitelma perustuu EU:n direktiiviin (93/85/ETY), joka velvoittaa jäsenvaltiot torjumaan rengasmätää alueeltaan. Suunnitelman pohjalta on tehty rengasmädän valtakunnallinen kartoitus ja ryhdytty toimenpiteisiin rengasmädän hävittämiseksi. Jäsenvaltioilta edellytetään jatkuvaa rengasmädän valvontaa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 4.6.1998, 8.10.1998 ja 26.5.1999 asiantuntijaselvitys perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on kirjeellään 15.12.2000 pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä uutta ajan tasalla olevaa selvitystä toimenpiteistä Suomen luomiseksi rengasmädästä vapaaksi alueeksi perunan viljelyssä. Selvitys tullaan toimittamaan annettuun määräaikaan, 5.2.2001, mennessä.

Samaa asiaa käsitellään myös lausumassa 364/1994 ja siihen annetussa vastauksessa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu

LA 4/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.11.1996, että maaseutuelinkeinopiirit ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimus luovat yhdessä seurantajärjestelmän, jolla seurataan koko maassa läänikohtaisen viehekorttijärjestelmän käytännön toimivuutta ja vaikutusta petokalakantoihin. Vuosiraportit tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi.

Eduskunta edellytti, että maaseutuelinkeinopiirit kalatalousyksiköidensä asiantunteemukseen nojautuen määrittävät lohi- ja siikapitoisten vesistöjen kosket ja virtapaikat ja merkitsevät ne kalastuksen ohjausta varten tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriön toimesta selvitetään viehekalastus uudistuksen muille kalanpyyntimuodoille aiheuttamien kielteisten vaikutusten laajuus ja taloudellinen merkitys.

Kalastuksenhoitomaksun kertymän voidaan arvioida vähentyvän kaikkien onkijoiden, pilkkijöiden sekä 65 vuotta täyttäneiden kalastuksen harjoittajien vapautuessa kalastuksenhoitomaksun suorittamisesta. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että kalastuslakia tarkistetaan siten, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitetut varat vähene.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset (silloiset maaseutuelinkeinopiirit) laativat maaliskuussa 1997 suunnitelman seurantajärjestelmäksi viehekalastusmaksujärjestelmän käytännön toimivuuden ja petokalakantoihin sekä muihin kalanpyyntimuotoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi ja kalastuspaineiden määrittämiseksi määrärahojen jaon perustaksi. Yhden valtakunnallisen, riittävän laajan tutkimuksen tekeminen em. asioiden selvittämiseksi todettiin liian kalliiksi. Tästä syystä päätettiin hankkia tarvittavat tiedot eri lähteistä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteutti vuoden 1998 alussa laajan valtakunnallisen tutkimuksen kalastuspaineiden selvittämiseksi viehekalastusmaksuvarojen sekä kalastuksenhoitomaksuvarojen jaon perustaksi sekä viehekalastusmaksujärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimus on saatettu loppuun joulukuussa 1998. Maa- ja metsätalousministeriö asetti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tulostavoitteeksi vuodelle 1999 laatia tämän "Kuinka Suomi kalastaa" -tutkimuksen pohjalta suunnitelman viehekalastuslain vaikutusten seurannaksi jatkossa sekä aloittaa kalastusoikeuden omistajien ja vapaa-ajankalastajien profiilitutkimukset, joissa selvitetään kalavesien omistajiin kohdistuvia viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia. Yleissuunnitelma seurantajärjestelmästä valmistui syksyllä 1999. Vuonna 2000 käynnistettiin po. suunnitelman pohjalta vuonna 2002 toteutettavan valtakunnallisen kyselyn suunnittelu. Profiilitutkimuksen aineistonkeruu on saatettu päätökseen ja aineiston analysointi aloitettu.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käytiin läpi keväällä 1997 laitoksen tutkimustointia ja ohjelmat tarkoituksena varmistaa, että aluetasolla meneillään olevista tutkimuksista

saadaan tietoa viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksista erityisesti taimen-, hauki- ja kuhakantoihin Etelä- ja Lounais-Suomessa.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tehostaneet valvontaa ja seuranneet viehekalastusjärjestelmän vaikutuksia toimialueillaan. Lähtökohtana on ollut se, että sikäli kun sellaisia ongelmia ilmenee, jotka edellyttävät erilliselvityksiä, ne hankintaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Uudenmaan TE-keskus ja Pernajan kalastusalue tekivät yhdessä kesällä 1997 haastattelututkimuksen, jossa selvitettiin kalastusalueetasolla viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa laadittiin lyhyt yhteenveto Ruotsin itärannikolla vuonna 1985 toteutetun vapakalastuksen vapauttamisen vaikutuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 2.3.1999 päivätyn vuosiraportin vuodelta 1998 sekä 29.3.2000 päivätyn vuosiraportin vuodelta 1999. Vuosiraporttien liitteinä valiokunnalle on toimitettu "Kuinka Suomi Kalastaa" - tutkimus, RKTL:n raportit "Viehekorttiuudistuksen vaikutuksista petokaloihin" 28.12.1998 ja 23.12.1999 sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten raportit viehekorttijärjestelmän toimivuudesta ja vaikutuksista vuosilta 1998 ja 1999.

Kalastusasetuksen muuttamisesta 10.1.1997 annettuun asetukseen on otettu säännökset lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat sen mukaisesti määrittäneet toimialueillaan lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikat.

Kalastuslain muutoksen vaikutukset kalastuksenhoitomaksukertymään ovat näkyneet vuodesta 1997 lähtien. Valtion talousarvion menopuolella vaikutukset näkyivät ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Kalastuslain 18.12.1998 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.1999 alkaen 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän päivän maksua 20 markasta 25 markkaan. Hinnankorotuksella pyrittiin siihen, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen osoitetut varat vähene. Vastaisuudessa kalastuksenhoitomaksun korotuksella ei voida estää kalatalouden edistämisvarojen vähenemistä. Ministeriössä on käynnistetty kampanjoita maksu- ja tiedotusjärjestelmien kehittämiseksi ja sitä kautta kalastuksenhoitomaksusuoritusten lisäämiseksi.

Vuonna 2000 maa- ja metsätalousministeriössä on laadittu selvitys "Kalatalousalan järjestöjen toiminnan rahoittamisesta kalastuksenhoitomaksuvaroista." Selvityksessä on tarkasteltu mm. kalastuksenhoitomaksukertymän kehitystä sekä järjestö- ym. toiminnan rahoitusmahdollisuuksia.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

HE 63/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminnassa esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.

Eduskunta edellytti, että metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen kartoitetaan viipymättä lain voimaantulon jälkeen ja niiden elinympäristöjen määrittelyssä noudatetaan tiukasti hallituksen esityksen perusteluita.

Eduskunta edellytti, ettei metsälain 11 §:ssä poikkeuslupamenettelyä sovelleta siten, että kestävä metsätalouden rahoituksesta hyväksytyyn lain 19 §:n mukaiset tukitoimenpiteet sivuutetaan vaarantaen metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa kestävä metsätalouden rahoituksesta hyväksytyyn lakiin sisältyvien töiden rahoittamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että toiminnassa mahdollisesti esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa. Metsätaloustoimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen vähimmäistason ja tarkoituksenmukaisuuden turvaamiseksi eduskunta edellyttää lisäksi, että töiden rahoittamiseen liittyviä alemmanasteisia säännöksiä ja määräyksiä valmisteltaessa erityistä huomiota kiinnitetään laatu-, taloudellisuus- ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Eduskunta edellytti, että toteutettaessa kestävä metsätalouden rahoituksesta hyväksytyyn lain 9 §:n mukaista vyöhykejakoja Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Tornion kunnat sijoitetaan samaan vyöhykkeeseen kuin muut Lapin läänin ja Koillismaan kunnat sekä Keiteleen kunta sijoitetaan toiseen vyöhykkeeseen.

Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.

Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavien päätöksiä tehtäessä.

Eduskunta edellytti, että metsä-, ympäristö- ja työvoimaviranomaisten väliseen yhteistyöhön kiinnitetään erityistä huomiota metsälainsäädännön täytäntöönpanoa ohjattaessa ja lainsäädäntöä täytäntöön pantaessa.

Hallitus selvittää edellytykset vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi ja ryhtyy selvityksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Laajasta metsälainsäädännön uudistamistyöstä sekä asian laajuudesta ja monitahoisuudesta johtuen vuoden 1886 metsälain kumoamismahdollisuuksia ei ole voitu toistaiseksi selvittää. Asiaan liittyy lisäksi vuoden 1999 lokakuussa valmistunut selvitysmies Pekka Vihervuoren raportti "Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoiniin kohdistuvat oikeudet saamelaiden kotiseutualueella". Selvitysmies Vihervuoren ehdotuksia käsitellään toimikunnassa, jonka oikeusministeriö on asettanut selvittämään valtion maiden käyttöoikeutta saamelaiden kotiseutualueella. Oikeusministeriö on asettanut myös erillisen selvitysmiehen arvioimaan saamelaiden maa- ja metsäoikeuskysymystä.

Maa- ja metsätalousministeriön ja metsäkeskusten välisissä tulossopimuksissa on sovittu, että valvonta- ja tarkastustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota metsänuudistamisalojen valvontaan. Metsän uudistamisen pitkää aikajännettä johtuen metsälain (1093/1996) metsän uudistamista koskevien aineellisten säännösten laajamittaiseen käyttöönottoon lainvalvonnassa kuluu vielä useita vuosia. Katselmuksia ja neuvotteluja metsänomistajien kanssa on järjestetty sekä sopimuksia uudistamistöiden suorittamisesta tehty lähinnä 1990-luvun alkupuolella hakattujen alojen osalta, joilla sovelletaan vanhan yksityismetsälain (412/1967) aineellisia säännöksiä. 1.1.1999 tuli voimaan metsälain muutos (1224/1998). Lakimuutos kohdistuu metsälain menettelysäännöksiin. Metsänkäyttöilmoituksessa ei enää

ilmoiteta taimikon perustamistoimenpiteiden loppuunsaattamisaikaa. Sen sijaan metsänomistajan tulee tehdä taimikon perustamisilmoitus, kun taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettu loppuun. Muutoksen tarkoituksena on tehostaa metsänuudistamisvelvoitteen valvontaa. Samaan tavoitteeseen pyritään metsien metsänhoidollisen tilan seuranta-järjestelmän kehittämisellä, mikä on käynnistetty.

Metsäkeskukset ovat kartoittaneet erityisen tärkeitä elinympäristöjä vuodesta 1996 alkaen. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on koordinoanut projektiluonteisena toteutettavaa kartoitusta. Työ on rahoitettu metsäluonnon hoidon edistämiseen tarkoitettulta momentilta (vuoden 2000 valtion talousarviossa momentti 30.31.45). Erilliskartoituksella selvitetään kahden kolmasosan yksityismetsien pinta-alan erityisen tärkeät elinympäristöt; yhden kolmasosan yksityismetsien pinta-alan elinympäristöt kartoitetaan metsäsuunnittelun yhteydessä samalla ajanjaksolla kuin erilliskartoituskin. Elinympäristöjen määrittelyssä on noudatettu tiukasti hallituksen esityksen perusteluja. Kartoitukseen on käytetty vuosittain 2-3 henkilövuoden panos kussakin metsäkeskuksessa. Alkuperäinen tavoite oli saada kartoitus valmiiksi vuonna 2002, mutta rahoituksen niukkuuden ja kokeneiden kartoittajien käytettävyyden varmistamiseksi työtä jouduttaneen jatkamaan vuoteen 2003.

Metsälain voimassaolon kolmena ensimmäisenä vuotena koko maassa oli tarpeen myöntää yhteensä vain seitsemän lain 11 §:ssä tarkoitettua poikkeuslupaa. Tapausten vähäisyydestä voidaan päätellä, ettei metsälain 11 §:n mukainen poikkeuslupamenettely ole vaarantanut metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vuoden 1997 aikana tehtiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuun lakiin ja asetukseen tarpeelliset muutokset lausumassa tarkoitettua tavoitteen saavuttamiseksi. Muutokset mahdollistavat nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun joustavan toteutuksen sekä vähentävät muidenkin töiden hallinnointia. Rahoituspäätösten perusteeksi ja toiminnan seurantaan varten vuonna 1998 saatiin valmiiksi metsäkeskuksia varten suunnittelun ja toteutuksen laatu-, taloudellisuus- ja ympäristövaikutukset käsittävä laatu-järjestelmä. Maa- ja metsätalousministeriön määräyksiä muutettiin nuoren metsän hoidon osalta vuonna 1999 siten, että töiden toteutukselle asetetut vaatimukset ja maksuperusteet vastaavat aikaisempaa paremmin käytännön toimijoiden tarpeita ja helpottavat hallinnointia. 1.1.2001 tulee voimaan valtioneuvoston asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun asetuksen muuttamisesta. Asetuksessa lisätään valtion tukea metsänuudistamiseen erityisesti Pohjois-Suomessa ja erotetaan tien perusparannuksen rahoitus uuden tien rakentamisen rahoituksesta. Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka mm. mahdollistaa työllisyystyönä tehtävän nuoren metsän hoidon ja energiapuun korjuun rahoittamisen puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen tarkoitetuilla varoilla.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta 30.12.1996 annetussa asetuksessa on tukiväyhykkeissä otettu huomioon eduskunnan lausuma lukuun ottamatta Keiteleen kuntaa, joka on sijoitettu 1. tukiväyhykkeeseen samoin kuin Pielaveden kunta. Metsätalouden harjoittamisen edellytyksiltään Keitelettä vastaavat kunnat on sijoitettu 1. tukiväyhykkeeseen.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Eduskunta on käsitellessään valtion vuoden 1999 talousarvion lisännyt momentin 30.31.42 (Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille) määrärahaa 5 000 000

markalla. Määräraha on lisäyksen jälkeen nimellisesti yhtä suuri kuin vuonna 1998. Vuotta 1999 koskeissa metsäkeskusten tulossopimusneuvotteluissa pystyttiin sopimaan riittävän korkeat tavoitteet valvonta- ja tarkastustoiminnalle. Sen sijaan neuvontaa, koulutusta ja metsäsuunnittelua tulisi voida nykyisestään lisätä. Tämä on tarkoitus toteuttaa vuoden 2000 aikana. Metsälainsäädännön kokonaisuudistuksen loppuvaiheessa hallitus päätti helmikuussa 1998 käynnistää Kansallinen metsäohjelma 2010:n valmistelun. Ohjelma valmistui vuonna 1999 ja siinä on arvioitu mm. sen toteuttamisen edellyttämät määrärahat. Vuoden 2001 valtion talousarvioesityksen määrärahat mahdollistavat ohjelman toteuttamisen metsätalouden tehtäväalueen osalta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäkeskusten henkilövoimavaroihin vaikuttaa ennen kaikkea valtion talousarviossa metsäkeskusten toimintaan osoitettu määräraha. Talousarvion momentin 30.31.42 (Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille) vuoden 2001 määräraha (247,4 milj. mk) on nimellisesti selvästi suurempi kuin vuoden 1997 määräraha (v. 1997 tilinpäätös 191,616 milj. mk).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) valmisteltiin ja tuli voimaan samaan aikaan keskeisimpien metsälakien kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut useaan otteeseen yhteydessä ympäristöministeriön lakien yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa. Metsäkeskusten ja ympäristökeskusten henkilöstöille on järjestetty vuosittain yhteisiä koulutustilaisuuksia uusien lakien sisällöstä ja niihin liittyvästä viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Koulutuspäivien aikana on käyty maastokohteiden avulla läpi metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja luonnonsuojelulain mukaisia luontotyyppisiä. Myös metsäluonnon hoidon menetelmät ja metsätalouden toimenpiteiden ympäristövaikutukset ovat olleet aiheina. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat yhdessä selvittäneet metsänhoidon ympäristöasioista kerättävien tietojen saatavuutta ja käyttöä metsä- ja ympäristökeskusten välillä, sekä menettelytapoja Euroopan Yhteisön Natura -2000 verkoston mm. metsälailla toteutettavilla alueilla. Yhteydenpitoa mainittujen viranomaisten kanssa on tarkoitus jatkaa. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen (HE 198/2000) laiksi kestävästä metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, jossa mm. säädetään mahdollisuudesta rahoittaa työllisyystyönä tehtävää nuoren metsän hoitoa ja energiapuun korjuuta puuntuotannon kestävyuden turvaamiseksi myönnettävällä valtion tuella. Esityksen tullessa hyväksytyksi tarve työllisyysvarojen käyttöön metsänparannustöihin vähenee. Tavanomaisista yhteydenpitoa metsä- ja työvoimaviranomaisten kesken jatketaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kansallinen tukipaketti ja investointituet

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

- 6) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti luvun 30.31 kohdalla, että hallitus seuraa kansallisen tukipaketin ja investointitukien soveltamisen vaikutuksia maatilojen toimeentuloon maan eri osissa ja eri tuotantosuuntien välillä.

Kansallisia tuki- ja investointitukipäätöksiä valmisteltaessa käytetään hyväksi yleisten tilasto-aineistojen ohella tutkimusten ja selvitysten tuottamaa tietoa. Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut maatalouden taloustutkimusta AMALIA- puiteohjelman kautta. Pui-

teohjelman tutkimuksissa on arvioitu Agenda 2000:n maatalouslinjausten vaikutuksia ja selvitetty Suomen maa- ja puutarhatalouden kehitysedellytyksiä. Ohjelman keskeisinä tutkimusteemoina ovat olleet maa- ja puutarhatalouden tulo- ja kannattavuuskehitys, rakennekehitys, investoinnit ja tuotanto-strategiat. Painopistealueita ovat myös maatalouden muutoksen maaseutupoliittiset vaikutukset, maa- ja elintarvikemarkkinoiden toimivuus sekä EU:n yhteinen ja kansallinen maatalouspolitiikka. Tukien vaikuttavuuden arvioinnissa hyödynnetään myös eri tutkimuslaitosten tuottamia tila- ja kokonaistason aineistoja maatalouden taloudellisesta kehityksestä. Näitä ovat muiden muassa maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) kannattavuuskirjanpitoaineisto ja kokonais-laskelma, jotka ovat keskeisiä maatalouden tuottojen, kustannusten ja maataloustulon seurannan apuvälineitä. Tukien suunnittelussa ja seurannassa pyritään hyödyntämään monipuolisesti myös muita käytettävissä olevia tutkimuksen ja neuvonnan aineistoja.

Maa- ja metsätalousministeriö teetti Maatalouden taloudellisella tutkimuslaitoksella ja Pellervon taloudellisella tutkimuslaitoksella vuosia 1995-1998 koskevan väliarvioinnin EU:n osarahoittamista tukijärjestelmistä. EU maksoi osan väliarvioinnin kustannuksista. Samassa yhteydessä tehtiin arviointi myös kokonaan kansallisesti rahoitetuista investointituista. Kummatkin arvioinnit valmistuivat vuoden 2000 alussa. Väliarviointiraportteja käsiteltiin eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnassa keväällä 2000.

Maatalouden kehitys

HE 221/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammikuun loppuun mennessä selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995-1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto varmistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoitukseen myönnetyn normaaliehtoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousministeriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatalojen toimeentuloedellytyksiin.

Eduskunta edellytti, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta.

Eduskunta edellytti, ettei aktiivitalojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuosina 1997 ja 1998 toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetyt selvitykset. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti kesäkuussa 2000 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehityksestä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmenevistä tuotekohtaisista ja alueellisista eroavaisuuksista. Vuoden 2001 kansallisen tuen valmistelun yhteydessä maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos laati selvityksen maa- ja puutarhatalouden kustannuksista 1995-2000.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti vuoden 2000 alussa maa- ja metsätalousvaliokunnalle Maatalouden taloudellisella tutkimuslaitoksella ja Pellervon taloudellisella tutkimuslaitoksella teettämänsä vuosia 1995-1998 koskevat väliarvioinnit EU:n osarahoittamista ja kokonaan kansallisesti rahoitetuista rakennetukijärjestelmistä. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Komissio hyväksyi 22.12.1999 suoran tulotuen maksamisen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle vuoden 2003 loppuun saakka. Tukijärjestelmän jatkoa tarkastellaan Suomen komissiolle 30.6.2003 mennessä toimittamien tietojen perusteella. Tuolloin selvitetään, miltä osin liittymisestä johtuvat vakavat vaikeudet ovat sen luonteisia, että niihin on löydettävä pysyvä ratkaisu yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelyiden piiristä. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Siirryttäessä EY:n maitokiintiöjärjestelmään tuottajien viitemääriä jouduttiin alentamaan 4,5 %:lla 1.4.1997. Leikkauksen korvaamiseksi tuottajille maksettiin maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen osoitetuista varoista 4 penniä kilolta 1.4.1997-31.12.1997 välisenä aikana meijeriin toimitetusta maidosta. Korvauksen maksamista jatkettiin valtioneuvoston 18.12.1997 antamalla päätöksellä eräistä maa- ja puutarhataloustuottajille vuodelta 1998 maksettavista siirtymäkauden tuista 10 päivänä joulukuuta 1997 annetun valtioneuvoston päätöksen (1144/1997) 6 §:n muuttamisesta. Sanotun päätöksen mukaisesti 1.1.1998-31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydyistä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyi 2 penniä kilolta korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Tuottajille ei ole maksettu korvausta leikkauksista 31.3.1998 jälkeen. Maitokiintiöhallinto on nykyisin normaalia vuosittaista hallintoa. Asia ei anna aihetta lisätoimenpiteisiin.

Maitokiintiöt

HE 29/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997, että tuotantorenkain ja yhteenliittymän purkautuessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkain viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetettyä määrää vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12 päivänä maaliskuuta 1997 antaman päätöksen (219/1997) 5 §:ään liittyen eduskunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarusten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maiden ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Eduskunta edellytti, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää edellä mainitun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 16 §:n muuttamista.

Eduskunta edellytti, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiinti-

öön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Eduskunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyödyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinopiireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut 12.3.1997 päätöksen (219/1997) meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä. Päätöksellä siirryttiin 1.7.1997 osittain hallinnolliseen viitemäärien välitykseen, jossa valtio ostaa viitemääriä kiinteään hintaan. Tuottajalla, joka tuotantotukajaksen aikana on myynyt vähintään puolet viitemäärästään valtiolle, on tietyn rajoituksen oikeus myydä jäljellä oleva viitemääränsä toiselle tuottajalle. TE-keskusten maaseutuosatot myyvät valtiolle ostetut viitemäärät alueensa tuottajille. Osastot jakavat myytävät määrät kolmen hakijaryhmän kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on 14.8.1998 lisännyt päätökseen uuden 10 a §:n, jolla säädetään poikkeuksista etuusto-oikeuteen viitemääriä hallinnollisesti myytäessä. Kyseisessä säännöksessä tuotantorenkkaan ja yhteenliittymien osakkaille myönnetään poikkeus siten, että tuottajien yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavilla osakkailta on etuusto-oikeus eroavan tuottajan viitemääriin. Tämä mahdollistaa sen, että TE-keskus voi palauttaa yhteenliittymän viitemäärän ennalleen. Ministeriön päätös on korvattu saman nimisellä ministeriön asetuksella (333/2000). Huhtikuusta 2000 alkaen hallinnollinen hinta on ollut 0,50 mk/litra.

Kiintiöjärjestelmän toimivuus edellyttää riittävän varannon muodostamista. Tästä syystä Euroopan yhteisön maidon- ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995) on muutettu 30.6.1997 siten, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää viitemäärien ostamiseen kansalliseen varantoon. Maa- ja metsätalousministeriö jakaa varantoon kertyneet viitemäärät TE-keskuksille erikseen määräämillään perusteilla edelleen tuottajille jaettavaksi. Ministeriö pyrkii käytettävissään olevin keinoin turvaamaan maidontuotantoa jatkavien tuottajien tuotannon tason säilymistä. Osittain hallinnollisessa kiintiökauppa-järjestelmässä tuottajat voivat myös itse hankkia viitemääriä vapailta markkinoilta.

Kullekin EU:n jäsenvaltiolle on vahvistettu kokonaiskiintiö, jota tilakohtaisten viitemäärien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää. Jos maakiintiö ylittyy, jäsenvaltion on maksettava ylitysmaksua, joka on noin 2,18 markkaa ylityslitralla. Ylitysmaksu peritään tilakohtaisen viitemääränsä ylittäneiltä tuottajilta. Ennen maksun perimistä tehdään tilakohtaisten ylitysten ja alitusten tasaus. Tämä antaa tuottajille mahdollisuuden ylittää viitemääränsä samalla määrällä, jolla muut alittavat viitemääränsä. Maidon tuotantotuen maksaminen on mahdollista tuotetulle maidolle siltä osin kuin siltä ei peritä ylityssakkoa. Kiintiökaudesta 1995/1996 lähtien on sovellettu valtakunnan tasolla ylitysten suhteessa tapahtuvaa tasausta. Tuotantotukajaksolla 1999/2000 maakiintiö ylittyi ensimmäisen kerran noin 14 miljoonalla litralla (0,6 %).

Viitemäärien 1.4.1997 tapahtuneen alentamisen korvaamiseksi tuottajalta 1.4.1997-31.12.1997 välisenä aikana markkinointiin myydystä maidosta maksettavaa tuotantotukea korotettiin 4 penniä kilolta, jos tuottajan viitemäärää oli alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Sanotusta korvauksesta aiheutui valtiolle menoja vuonna 1997 noin 70 milj. mk, joka maksettiin talousarviossa maa- ja puutarhatalouden kansalli-

seen tukeen vuodelle 1997 varatusta siirtomäärärahasista. Koska kyseinen korvaus maksettiin lisähintana vuoden 1997 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana, kiintiöitä alkuvuonna ostaneet tuottajat ja tuotantoaan laajentamassa olevat tuottajat eivät välttämättä ehtineet saada edes hallinnollista hintaa vastaavaa 65 pennin korvausta leikattua litraa kohti. Muun muassa tästä syystä korvauksen maksamista jatkettiin vielä vuonna 1998 siten, että 1.1.1998-31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyi 0,02 mk/kg korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen maksamista ei ole jatkettu 31.3.1998 jälkeen.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Maataloustuotteiden kauppa

HE 39/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.6.1997, että maataloustuotteiden kauppaa koskevien säännösten uudistamista ensi tilassa jatketaan tavoitteena mahdollisimman yhdenmukainen säännöstö.

Eduskunnan lausuma on otettu huomioon valmisteltaessa 15.6.1998 voimaan tullutta uutta rehulakia (396/1998). Laki on tältä osin yhdenmukaistettu lausuman yhteydessä hyväksytyyn siemenkauppalaain vastaavien säännösten kanssa. Uusi siemenkauppala (728/2000), joka annettiin 4.8.2000, on kirjoitettu korvausvelvollisuutta koskevilta periaatteiltaan vastaamaan rehulakia. Säännösten yhdenmukaistamista on tarkoitus jatkaa maatalouden tuotantopanoksia koskevaa lainsäädäntöä kehitettäessä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Laki eläinten lääkitsemisestä

HE 55/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriö selvittää mahdollisuudet luoda maahamme eläinhuoltovakuutus, joka kattaisi muut eläintaudit kuin salmonellan ja lakisäätteisesti vastustettavat taudit.

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Eläintautien torjuntayhdistys ry:n, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja vakuutusyhtiöiden edustajien kanssa selvittänyt mahdollisuutta kyseiseen eläinhuoltovakuutukseen. Selvitystyössä ilmeni, että laajan, muut kuin lakisäätteisesti vastustettavat eläintaudit kattavan eläinvakuutusjärjestelmän luominen ei ole mahdollista. Yhteistyössä viranomaisten, elinkeinon ja vakuutusyhtiöiden kanssa on kuitenkin mahdollista arvioida vakuutuksen mahdollisuus yksittäisille eläintaukeille. Tältä pohjalta vakuutuksen piiriin on saatu salmonellan lisäksi sikojen PRRS -tauti. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut laajapohjaisen työryhmän suunnittelemaan eläintautien vastustamisen strategiaa Suomessa. Työryhmän tulee myös selvittää eläintaukeista aiheutuvien kustannusten jakaminen ja mahdollisuudet perustaa maahan uusia rahoitusmahdollisuuksia vähentämään eläintaukeista aiheutuvia tappioita erityisesti epidemiatilanteissa. Työryhmän määräaika päättyy v. 2001 lopussa.

Kalastuslain muutokset ja kalastuksen valvonta*HE 68/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 26.5.1997, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan kuluvan vuoden syyskuun loppuun mennessä selvitys siitä, miten kalastuksen valvonta on toteutunut tämän vuoden alusta kalastuslakiin tulleiden muutosten osalta samoin kuin muutosten vaikutuksista maksukertymään.

Eduskunnan edellyttämä selvitys on määräaikaan mennessä toimitettu eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tornionjoen kalastus*HE 78/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 27.5.1997, että päätöksessä kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueen rajajokisopimuksen B liitteen 1 §:ssä määritellyllä jokialueella vavalla ja vieheellä tapahtuva lohen ja taimenen kalastus sallitaan vuosina 1997-2002 toukokuun 1 päivän alusta elokuun 15 päivän loppuun lukuun ottamatta tänä aikana viikoittain maanantain kello 19.00 ja keskiviikon kello 19.00 välistä aikaa ja että kaikki kalastus kulku-, ajo- ja kulleverkoilla sekä nuotilla kielletään kesäkuun 1 päivänä alusta heinäkuun 20 päivän loppuun.

Tornionjoella tapahtuvaa kalastusta koskevat ratkaisut perustuvat Suomen ja Ruotsin puoleisilla jokialueilla maiden yhteisesti sopimaan käytäntöön. Säännösten valmistelussa Suomen viranomaiset pyrkivät eduskunnan edellyttämiin tavoitteisiin. Viehekalastuksessa eduskunnan esittämän ponnin mukaiset tavoitteet on saavutettu, kullekalastuksessa tavoitetta ei saavutettu.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Torjunta-aineiden tutkimustoiminta, päällekkäisyys*HE 141/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.10.1997, että kustannusten alentamiseksi torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvää menettelyä tehostetaan ja järkiperaistetaan poistamalla päällekkäistä tutkimustoimintaa.

Eduskunnan lausuma liittyy eduskunnan aikaisempaan lausumaan, joka koski hallituksen esitystä (HE 170/1994 vp) kasvinsuojeluaineita koskevien torjunta-ainelain säännöksiin harmonisoimiseksi EY-säännösten kanssa. Lausumien edellyttämä torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvän menettelyn tehostaminen ja järkiperaistaminen on aloitettu kehittämällä nykyistä järjestelmää. Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 1999 asettama Torjunta-ainelainsäädännön kehittämistyöryhmä on saanut valmiiksi ehdotukset torjunta-ainelainsäädännön muuttamiseksi (työryhmämuistio MMM 2000:4) sekä vaihtoehdot torjunta-aineiden hyväksymis- ja rekisteröimisjärjestelmän kehittämiseksi (työryhmämuistio

MMM 2000:12). Kiireellisimmät lainsäädäntömuutokset toteutettiin keväällä 2000 torjunta-ainelainsäädännön (327/1969) muutoksilla (486/2000 ja 487/2000). Euroopan Yhteisön bio-siididirektiivin edellyttämät muutokset on tehty kemikaali- ja torjunta-ainelainsäädäntöön vuonna 2000.

Torjunta-ainelainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelu on tarkoitus käynnistää vuonna 2001.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa

HE 171/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus seuraa metsänhoitoyhdistysten toimintaa puukaupassa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia erityisesti energiapuun ja pienyrityksille toimitettavan puun osalta ja ryhtyy tarvittaessa toimiin säännösten muuttamiseksi.

Eduskunta edellytti, että lain puukauppaa koskevia säännöksiä täytäntöön pantaessa pidetään riittävänä, että metsänhoitoyhdistyksellä on kirjallinen valtuutus siinä vaiheessa, kun omistusoikeus puuerään siirtyy puun ostajalle.

Maa- ja metsätalousministeriö seuraa metsänhoitoyhdistyslain puukauppaa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia sekä antaa tarpeen vaatiessa tarkempia säännöksiä. Ministeriö on keskustellut puumarkkinaosapuolten kanssa säännösten soveltamiseen liittyvistä asioista. Puun ostaja- ja myyjätahojen näkemykset eroavat jonkin verran toisistaan.

Metsänhoitoyhdistyslain puukauppaa koskevat säännökset pyrkivät osaltaan turvaamaan kansantalouden kannalta keskeisten raakapuumarkkinoiden häiriötöntä toimintaa. Maa- ja metsätalousministeriön tietoon ei ole tullut vakavia ongelmia, jotka liittyisivät metsänhoitoyhdistyslain 7 §:ssä tarkoitetun kirjallisen valtuutuksen ajalliseen ulottuvuuteen.

Metsätilojen tukeminen

HE 197/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että maaseutuelinkeinolain mukaisia maanjärjestely- ja rahoitusmahdollisuuksia käytetään kompensoivasti alueellisella tasolla metsätaloustoimintaa harjoittavien tahojen metsätilojen tiluskokojen kehittämiseksi ja että lain kumoamisen vaikutuksia muutenkin seurataan.

Maa- ja metsätalousministeriö on työvoima- ja elinkeinokeskuksille antamassaan maanosto- ja myyntitoimintaa koskevissa ohjeissaan edellyttänyt, että TE-keskusten hallintaan tuleva ja hallinnassa oleva maa tulee mahdollisimman nopeassa aikataulussa käyttää maatilojen koon suurentamiseen. Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnassa oli 1.1.2000 maata yhteensä 17 960 ha. Tästä määrästä oli peltoa 898 ha, metsämaata 14 278 ha ja muuta maata 2 784 ha. Huomattava osa maasta (6 899 ha) sijaitsee Lapin TE-keskuksen alueella.

Maanostoon käytettäviä määrärahoja on v. 2000 myönnetty TE-keskusten käyttöön 10 milj. mk. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi lähinnä maaseutuelinkeinolain mukaisten velkajärjestelyjen yhteydessä tai silloin, kun omaisuuden osto valtion saatavien turvaamiseksi on perusteltua. Muuten pelto ja metsäalueet on pääsääntöisesti pyrittävä ohjaamaan maatilojen

koon suurentamiseen lisämaanostolainoituksella.

Maatila- ja metsätalouslyritysten tilakoon kehittämistavoitetta on toteutettu myöntämällä pelto- ja metsäliisämaan kaupoille korkotukilainaa. Lisäalueen ostoon myönnetty lainamäärä on ollut enintään 80 % kauppahinnasta, tukitason ollessa enintään 20. Lisämaanostoon myönnetty tuki on tarkoituksella pidetty alempana, kuin muihin tuotannollisiin investointeihin suunnattu tuki, ettei se osaltaan vaikuttaisi maan hintatasoa nostavasti. Lisämaan ostoon on vuonna 2000 myönnetty 396 kpl lainoja, tuettujen lainojen kokonaismäärän ollessa noin 83 milj. mk.

Maanhankintaoikeuslaki (391/78) kumottiin 1.1.1998. Kumoaamisen eräänä kielteisenä seurauksena voitiin arvella olevan maa- ja metsätaloukmaan hintatason lievän nousun, joskaan hallitus ei arvioinut sitä merkittäväksi. Maanmittauslaitoksen ylläpitämän kiinteistöjen kauppahintarekisterin mukaan metsän keskihinta on vuonna 1999 noussut koko maassa edelliseen vuoteen verrattuna 10 %. Metsän hintataso on noussut erityisen voimakkaasti Etelä-Suomessa eli alueella, jolla maanhankintaoikeuslakia ei valtioneuvoston 1995 ja 1996 tekemien päätösten nojalla enää lain viimeisinä voimassaolovuosina sovellettu. Maamme syrjäisimmillä alueilla, Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa metsän hinta ei viime vuosina ole noussut.

Tapahtuneesta hintakehityksestä ei voi päätellä, että maanhankintaoikeuslain kumoamisella olisi ollut merkittävää vaikutusta metsämaan hintatason muodostumiseen. Siihen on voimakkaammin vaikuttanut yleiset taloudelliset tekijät, jotka vaihtelevat alueellisesti voimakkaasti. Metsämaan hintatason vakautteen maamme syrjäseuduilla vaikuttaa myös se, että käytettävissä olevien tietojen mukaan metsäteollisuutta harjoittavat yhtiöt eivät ole viime vuosina olleet kiinnostuneita metsä-omaisuutensa ja raaka-aineomavaraisuuden kartuttamisesta. Tämä johtuu yhtiöiden kansainvälistyneen omistajakunnan yhtiön pääomasijoituksille asettamista korotetuista tuottovaatimuksista.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito

HE 212/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että hallinnoinnin selkeyttämiseksi metsäsuunnitelma määritellään keskitetysti siten, että eri säännöksissä asetettavat suunnitelmaveloitteet muodostuvat mahdollisimman yhtenäisiksi.

Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisyyteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyystöihin.

Maa- ja metsätalousministeriö selvittää metsäsuunnitelmaa koskevien säännösten kehittämistarpeen lausumassa edellytetyllä tavalla ja tekee tarvittavat muutosehdotukset säännösten muun tarkistamisen yhteydessä.

Tältä osin lausuma edellyttää vielä toimenpiteitä metsälain (1093/1996) osalta.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1286/1997) 9 §:n 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö on määräyksinä (nro 11/98, Dnro 1543/00/98, annettu 27.3.1998) määritellyt tilakohtaisen metsäsuunnitelman sisällön.

Tältä osin lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti nuoren metsän hoito kampanjan vuoden 1997 loppupuolella. Kampanjan tarkoituksena vuosien 1998-2002 aikana lisätä nuoren metsän hoitotöitä yksityismetsissä siten, että jälkeenjääneisyys näissä töissä saataisiin kurottua umpeen. Vuoden 1998 valtion talousarviossa nuoren metsän hoitoon osoitettu määräraha on mahdollistanut hyvän alun kampanjalle. Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt yhteistyössä työministeriön kanssa nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun rahoitusmahdollisuuksia. Kampanjan ansiosta nuoren metsän hoidon suorite kasvoi noin puolella vuonna 1998. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1999) 1.12.1999 voimaan tullut muutos mahdollistaa valtion tuen myöntämisen energiapuun haketukseen, mikä osaltaan edistää hoitotöiden tekemistä ja työllisyyttä.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen (HE 198/2000) laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, missä mm. säädetään mahdollisuudesta rahoittaa työllisyystyönä tehtävää nuoren metsän hoitoa ja energiapuun korjuuta puuntuotannon kestävyuden turvaamiseksi myönnettävällä valtion tuella. Esityksen tullessa hyväksytyksi tarve käyttää työllisyysvaroja metsänparannustöihin vähenee olennaisesti.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Maaseudun ympäristövaikuttavuuden selkiyttäminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

15) Eduskunta edellyttää, että maataloustuen ympäristövaikuttavuutta selkeytetään. Tuen tulee olla sitä suurempi mitä pienempi toiminnan ympäristöhaitta on. Kalankasvatuksen lupaehtoja tulee tiukentaa vesistöjen rehevöitymisen estämiseksi.

Maatalouden ympäristötukijärjestelmä hyväksyttiin 27.6.2000 EU:n komissiossa osana Suomen horisontaalista maaseudun kehittämisohjelmaa vuosille 2000-2006. Uusi ympäristötukijärjestelmä on selkeästi kustannusperusteinen ja viljelijälle maksettava tuki riippuu niistä ympäristönsuojelu- ja hoitotoimenpiteistä, joita viljelijä sitoutuu noudattamaan. Lisäksi vuonna 2000 alkaneella ohjelmakaudella erityisiä ympäristönhoitoon liittyviä tukiehtoja on liitetty luonnonhaittakorvaukseen, peltokasvien tukijärjestelmään ja muihin EU:n kasvitutkimuksiin, EU:n eläinpalkkioihin ja eräisiin kansallisiin tukiin.

Asia ei anna enää aiheita muihin toimenpiteisiin.

Ympäristöministeriö asetti vuonna 1997 työryhmän laatimaan ministeriölle ehdotuksen kalanviljelyä koskevaksi ympäristönsuojeluohjeksi. Työryhmässä olivat edustettuina ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö aluehallintoinen ja kalanviljelijät. Työryhmä jätti yksimielisen esityksensä ympäristöministeriölle 17.5.1999. Ympäristönsuojeluohjeen tavoitteena on varmistaa, että kalanviljelylle asetettavat ympäristövelvoitteet ja tavoitteet saavutetaan ja että niiden määräämisessä noudatetaan yhdenmukaisia periaatteita. Ministeriön pyydettyä esityksestä lausunnot eri intressiryhmiltä se on viimeistellyt työryhmän esitystä vuoden 2000 aikana vahvistettavaksi käytettäväksi kalanviljelyn lupa-, valvonta- ja muissa hallinnollisissa asioissa.

Luomustrategia

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

16) Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee luomustrategian.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 2.6.2000 työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus luonnonmukaisen elintarviketuotannon kehittämisestä vuosina 2000-2006 (luomustrategia-työryhmä). Työryhmässä ovat edustettuina hallinto, tuottajat, teollisuus, kauppa, kuluttajat ja tutkimus.

Luomustrategiatyöryhmä jätti 21.12.2000 maa- ja metsätalousministeriölle väliraporttinsa ”Luonnonmukaisen tuotannon toimintaympäristön kuvaus.” Väliraportissa kuvataan luonnonmukaisen tuotannon nykytilaa, luomutuotteiden markkinoita ja markkinointia sekä luonnonmukaisen tuotannon ympäristövaikutuksia. Väliraportin pohjalta työryhmä jatkaa työtä laatimalla kehittämis ehdotuksen, joka sisältää sekä kehittämistavoitteet että tärkeimmät toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2001 mennessä.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttö

HE 135/1998 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.11.1998, että kyseisen lain mahdollistama maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käytön laajeneminen rajataan hankkeisiin, joiden avulla edistetään maaseudun toimintaedellytysten säilymistä maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta käsitteli vuoden 1999 väliaikaisen käyttösunnitelman ja maa- ja metsätalousministeriö vahvisti sen 30.12.1998 raha-asiain valiokunnan käsittelyn jälkeen. Käyttösunnitelmassa osoitettiin lausumassa tarkoitetun lainkohdan eli maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n nojalla lausuman mukaiseen tarkoitukseen kehittämisrahaston varoja ainoastaan kompensatorahoituksena Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoite 6-alueelle (5 milj. mk). Lisäksi rahaston väliaikaisessa käyttösunnitelmassa (vahvistettu 8.4.1999) osoitettiin rahaston varoja 7 milj. mk tavoite 2- ja 0-alueiden kansalliseen kompensatorahoitukseen sekä 5 milj. mk kansallisena kompensatorahoituksena Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakuntien tavoite 6-alueella. Yhteensä rahoitusta edellä mainittuihin tarkoituksiin osoitettiin rahastosta 17 milj. mk. Lisärahoituksen avulla on pyrittiin turvaamaan maaseudun kehittämishankkeiden toteuttaminen suunnitellussa laajuudessa ko. alueilla. Tarvetta lisärahoitukseen ei rahaston varoin enää ole.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Satovahinkokorvaukset siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle

HE 241/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 30.31.44 kohdalla, että hallitus käynnistää toimet asetuksen antamiseksi siten, että satovahinkokorvausten myöntäminen myös siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle tulee mahdolliseksi, jossa yhteydessä tulee arvioida myös esimerkiksi omavastuun taso ja erikoistuotannon ongelmat.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi satovahinkojen korvaamisesta (HE 86/2000), jonka eduskunta on vastauksessaan 161/2000 vp hyväksynyt 24 päivänä marraskuuta 2000. Presidentti on vahvistanut lain 21 päivänä joulukuuta 2000. Annetun lain 4 §:n mukaan korvausta ei voida maksaa, ellei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä, sellaisessa kasvulohkossa aiheutuneesta vahingosta, josta viljelijällä on valtion kanssa tehty sopimus luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisestä, siltä ajanjaksolta, jolta tuottajalle maksetaan Euroopan yhteisön kokonaan tai osittain rahoittamaa siirtymävaiheen tukea tavanomaisesti tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisen vuoksi.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Elintarvikehygienian valvonta

HE 10/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että toisaalta eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden sekä toisaalta kuntatason voimavarat ja kunnallisten laboratorioiden toimintaedellytykset elintarvikehygienian valvonnassa turvataan tasapuolisesti koko maassa.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden osalta asia liittyy laitoksen toiminnan kehittämiseen vuonna 1998 tehdyn kansainvälisen arvioinnin pohjalta. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tutkimusosastojen, aluelaboratorioiden ja hallinto-osaston jatkaessa toimintaansa 1.3.2001 lukien Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksena tarkoituksena on, että aluelaboratorioita (=alueyksiköitä) kehitetään erikoistumaan siten, että kunkin alueyksikön erityinen osaamisalue palvelisi laitoksen sisäisen työnjaon ohella myös niiden sijoituspaikkakuntia ympäröivien.

Voimassa olevan valtiosuuslainsäädännön mukaan ympäristöterveydenhuollon valtionosuuksia ei korvamerkitä tiettyyn tarkoitukseen, kuten esimerkiksi elintarvikehygienian valvontaan. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos ja Elintarvikevirasto selvittivät kuntien elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävyyttä. Arvioinnissa heikoimmin menestyneiltä kunnilta pyydettiin selvitys toimista, joihin ne ryhtyvät tilanteen korjaamiseksi. Elintarvikevirasto seuraa edelleen tilannetta ja ryhtyy tarvittaviin toimiin. Vuoden 2000 kansalliseen elintarvikevalvonnan ohjelmaan sijoitettiin kunnallisen valvonnan tavoitteet koko elintarvikevalvonnan osalta. Nykyinen Elintarvikevirasto ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osasto yhdistyvät 1.3.2001 uudeksi Elintarvikevirastoksi. Organisaatiouudistuksella yhdistetään elintarvikevalvonnan johto samaan viranomaiseen. Tämä tehostaa kuntien ja lääninhallitusten valvontaviranomaisten toiminnan ohjaamista elintarvikevalvontaan liittyvissä kysymyksissä ja näin parantaa niiden toimintaedellytyksiä. Elintarvikevalvontaa pyrittiin terävöittämään myös kunnan hygienialain mukaisissa valvonta- ja tarkastustehtävissä vaadittavasta elintarvikehygieenisestä pätevyydestä annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (19/EEO/2000) sekä hygienialain mukaisten näyttöiden ottamisesta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (3/EEO/2000).

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieenisistä tutkimuksia tekeviä laboratorioita koskevia vaatimuksia muutettiin syyskuun 1999 alusta lukien maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä 858/1999. Laboratorioiden hyväksymisedellytyksiä lievennettiin tinkimättä tutkimusten laadusta.

Laki eläinlääkäriammatin harjoittamisesta

HE 30/1999

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin eläinlääkintään liittyviä vahingonkorvauskysymyksiä selvittävän asiantuntijalautakunnan asettamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt kyseisen asiantuntijalautakunnan asettamiseen liittyviä oikeudellisia kysymyksiä sekä lautakunnan käsiteltäväksi tuotavien tapausten arviointua määrää. Lausumassa tarkoitettu kaltainen lautakunta edellyttää perustakseen lakisäätöjen sääntelyä. Lautakunnasta aiheutuvien kustannusten arvioiminen vaatii tarkennusta. Asiaa selvitetään edelleen. Ministeriön tälle työlle asettama määräaika on toukokuun 2001 loppu.

Puurakentamisen edistäminen

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

15) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 35.30 kohdalla, että puurakentamisen edistämiseen tarkoitettua kansallista Puun Aika-ohjelman, puualan osaamiskeskusverkoston, Puu-Suomi- kampanjan sekä puualan teknologiaohjelmien jatkuvuus, kehittäminen ja rahoitus turvataan.

Päävastuu lausumassa mainittujen kolmen ensimmäisen hankkeen toteuttamisesta on maa- ja metsätalousministeriöllä, joka johtaa tai osallistuu niiden jatkamiseen ja kehittämiseen sekä pyrkii huolehtimaan riittävästä julkisesta rahoituksesta.

Puualan teknologiaohjelmia ovat "Tukista tuplasti" ja osittain myös metsäalan tutkimusohjelma "Wood Wisdom". Ensiksi mainitun toteuttamisesta vastaa kauppa- ja teollisuusministeriö Teknologian tutkimuskeskuksen (TEKES) kanssa. Jälkimmäisen jatkuvuudesta, kehittämisestä ja rahoituksesta vastaavat maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö yhdessä TEKESin kanssa sekä Suomen Akatemia.

Ympäristöministeriö edistää puurakentamista siten, kuin siitä on hallitusohjelman asumista, rakentamista ja yhdyskuntia koskevassa luvussa todettu.

Vuonna 2000 lausumassa tarkoitettua hankkeita etenivä ohjelmoidulla tavalla ja julkisen rahoituksen voidaan katsoa olleen riittävä.

Neljän vuoden mittainen Puun Aika -kampanja päättyi 31.12.2000. Ainakin osittain sen ansiosta sahatavaran ja jalosteiden kotimainen käyttö nousi jyrkästi, mekaanisen jatkojalostuksen tasoa saatiin kohotetuksi ja alan vientiä kasvatetuksi. Maaseudulle syntyi uusia työpaikkoja ja raakapuulle lisäkysyntää. Yleinen asenneilmapiiri metsää ja kotimaista puuta kohtaan on entistä myönteisempi, koulutusta on vahvistettu, alan normeja uudistettu, luotu uusia puurakentamismenetelmiä ja toteutettu mittavia rakennushankkeita esimerkkinä Lahden Sibelius-talo.

Puun Ajan jatkoksi hallituksen tarkoituksena on käynnistää PuuEurooppa -hanke vuosiksi 2001-2005. Sen päätavoitteina ovat mekaanisen puunjalostuksen viennin edistäminen ja puunkäytön lisääminen Euroopassa.

Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistusohjelma

HE 58/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että laajennettaessa perustettavan osakeyhtiön omistuspohjaa suunnatulla osakeannilla tulee siementen myyntiä harjoittavat eri tahot ottaa mahdollisimman laajasti huomioon.

Eduskunta edellytti, että Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteyteen perustetaan ”pelto- ja puutarhakasvien biodiversiteettiyksikkö”, jonka tehtävänä on säilyttää peltokasvien, myös tietyllä hetkellä taloudellisesti kannattamattomien kasvien (lajien/lajikkeiden) geneettinen monimuotoisuus.

Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustetun Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohjaa laajennettiin vuoden 2000 aikana suunnatulla osakeannilla siten, että yhtiön osakepääoma korotettiin 1.000.000 markasta 1.538.500 markkaan. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Hankkija Maatalous Oy, Kemira Agro Oy, Raisio Yhtymän tutkimussäätiö sr., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. ja Tilasiemen Oy merkitsivät osakkeita uusmerkinnässä 5.385 kappaletta 1.290 markan merkintähinnalla. Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Maatalouden tutkimuskeskuksessa olevan kasvinjalostustutkimuksen tutkimusalan asemaa lausumassa tarkoitettussa asiassa selvitetään valmisteltavana olevaan Suomen maatalousgeeni-varaohjelmaan liittyen. Ohjelma valmistuu vuonna 2001. Tällä hetkellä pohjoismaiset jalostajat lähettävät lajikemateriaalistaan näytteen Pohjoismaiden geenipankkiin, jonka tehtävänä on säilyttää pysyvästi sinne lähetetty materiaali. Pohjoismaiden geenipankin rooli tulee myös jatkossa olemaan keskeinen.

Maatalouden tutkimuskeskusta koskevaa lakia on muutettu siten, että tutkimuskeskuksen nimi muuttuu ja siihen liitetään Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos 1.3.2001 lukien. Uuden Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen sisäisen organisoinnin yhteydessä selvitetään, miten uusi MTT osallistuu kansallisen geenivaraohjelman toteuttamiseen.

Metsäntutkimuslaitos

HE 61/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että Metsäntutkimuslaitoksen työjärjestyksen vahvistaminen määritellään Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan tehtäväksi.

Eduskunta edellytti, että asetuksella määritellään Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan tehtäväksi nimittää myös tutkimuskeskusten johtajat samoin kuin tutkimusasemien johtajat.

Eduskunta edellytti, että pääosa Metsäntutkimuslaitoksen nyt hallinnoimista kansallis- ja luonnonpuistoista sekä muista suojelualueista tulee siirtää Metsähallituksen hallintaan.

Asetus Metsäntutkimuslaitoksesta annettiin 9.12.1999 (1140/1999). Sen 3 §:ssä määritellään johtokunnan tehtäväksi mm. tutkimuslaitoksen työjärjestyksen vahvistaminen, jollei johtokunta anna sitä ylijohdajan vahvistettavaksi.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Em. Metsäntutkimuslaitosta koskevan asetuksen mukaan johtokunnan tehtävänä on nimittää tutkimuskeskuksen johtaja ja tutkimusaseman johtaja.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Metsähallitus ovat yhteistyössä valmistelleet valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinnan keskittämistä siten, että pääosa Metsäntutkimuslaitoksen hallinnoimista kansallis- ja luonnonpuistoista sekä suojelualueista siirrettäisiin Metsähallituksen hallintaan. Siirtoa koskeva ehdotus valmistui marraskuussa 2000 ja ympäristöministeriö lähetti sen lausunnolle mm. alueiden kunnille ja maakuntaliitoille. Tavoitteena on, että siirroista saadaan päätökset vuoden 2001 kuluessa ja että muutokset toteutuvat vuoden 2002 alusta.

Tukeen oikeuttava hake

HE 122/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.11.1999, ettei tukeen oikeuttavaa vähimmäishakemäärää määritellä, jolloin mahdollistetaan pientoimitustenkin pääsy tuen piiriin.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 26.11.1999 määräykset tuen myöntämisen edellytyksistä energiapuun haketukseen ja tuen enimmäismääristä. Lausuman mukaisesti tukeen oikeuttavaa vähimmäishakemäärää ei määritely.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki

HE 131/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että nuorten viljelijöiden asemaa maatalon hankinnan yhteydessä sekä lisämaan hankintaa myyntikauppojen perusteella helpotetaan luovutusten yhteydessä siten, että nuorten viljelijöiden aloitustuen avustusosuuden enimmäismäärää nostetaan nykyisestä 70 000 markasta 130 000 markkaan, nuorille viljelijöille maatalon hankintaan myönnettävän valtion- tai korkotukilainan enimmäismäärä nostetaan nykyisestä 250 000 markasta 500 000 markkaan, vuotuisesta korkotukilainavaltuudesta osoitetaan lisämaan ostojen rahoittamiseen vähintään 250 miljoonaa markkaa, nuorille viljelijöille lisämaan hankintaan myönnettyjen korkotukilainojen lyhennykset aloitetaan vasta 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta ja hallitus antaa eduskunnalle ensi tilassa esityksen maaseutuelinkeinojen rahoituslain 21 §:n 4 momentin muuttamisesta siten, että luodaan menettely, jolla voidaan riittävän tehokkaasti vaikuttaa maan hintakehitykseen maatalousmaan osalta maanostoa rahoitettaessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus luo mahdollisimman pian järjestelyn, jolla valtio ostaa tilapäiseksi tarkoitettuun hallintaansa peltomääräaloja luopumistukeen oikeutetuilta henkilöiltä, joilla ei ole ruokakunnassaan tilalle jatkajaa, ja joiden pelloille ei löydy vapailta markkinoilta ostajaa.

Lisäksi eduskunta edellytti, että vuoden 2001 valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on käytettävissään selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista.

Maatilatalouden rakennetuen ja vastaavan yritystoimintaan myönnettävän tuen kohdentamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (613/2000) 41 §:n mukaan nuorten viljelijöiden aloitustuen avustusosuutena voidaan myöntää enintään 22 000 euroa eli runsaat 130 000 markkaa. Valtionlainaan liittyvän korkoetuuden määrä on samansuuruinen.

Maaseudun kehittämisasetuksen (609/2000) 42 §:n 2 momentin mukaan lainaa maatilaa tai maatalousirtaimiston tai niiden molempien hankintaan voidaan myöntää yhteensä 100 000 euroa eli hieman vajaat 600 000 markkaa. Nuorille viljelijöille lisämaan hankintaan myönnetyn korkotukilainan lyhennykset aloitetaan 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta (Valtioneuvoston asetus N:o 808/2000, 13 §).

EU:n hyväksyntä maaseutuelinkeinojen rahoituslaille saatiin vasta syyskuun lopussa ja uuden rahoituskauden mukaisia rakennetukia päästiin myöntämään vasta marraskuun loppupuolella. Uuden rahoituslain mukaisia rakennetukia myönnetäänkin tästä syystä vuonna 2000 varsin vähän.

Luopumistukijärjestelmää koskevat säännökset tulivat voimaan vasta 1.7.2000 sen jälkeen, kun EU:n hyväksyntä järjestelmän jatkamiselle oli saatu. Järjestelmän myöhäisen käyntiinlähden johdosta myönnettyjen luopumistukien määrä on vuonna 2000 varsin vähäinen. Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle on joulukuussa 2000 toimitettu selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista.

Rasitteiden lakkaaminen

HE 159/1999

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.3.2000, että eräiden rasitteiden lakkaamisesta annettavan lain tullessa voimaan rasitteiden lakkauttamiseen liittyvistä määräaikoihin sidotuista oikeuksista tiedotetaan mahdollisimman tehokkaasti.

Eräiden rasitteiden lakkaamisesta 19.5.2000 annettu laki (449/2000) on tullut voimaan 1.6.2000. Rasitteiden lakkauttamiseen liittyvistä määräaikoihin sidotusta oikeuksista maa- ja metsätalousministeriö on tiedottanut 19.5.2000 julkaistulla tiedotteella, joka on myös nähtävissä maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilla (www.mmm.fi).

Yhteisaluelaki

HE 198/1999

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.6.2000, että lakiuudistuksen sisällöstä tiedotetaan mahdollisimman selkeästi ja tehokkaasti niin painetuilla tiedotteilla kuin verkkotiedotteilla.

Yhteisaluelain muuttamisesta 14.7.2000 annettu laki (686/2000) ja seitsemän muuta siihen liittyvää lakia ovat tulleet voimaan 1.1.2001. Lakiuudistuksen sisällöstä maa- ja metsätalousministeriö on tiedottanut 14.7.2000 julkaistulla tiedotteella, joka on myös nähtävissä maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilla (www.mmm.fi).

Maa- ja metsätalousministeriö järjestää lisäksi yhteisaluelain uudistumiseen liittyviä kouluttajien koulutustilaisuuksia maanmittauslaitoksen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten virkamiehille sekä Kalatalouden Keskusliiton alaisten kalatalouskeskusten toimihenkilöille. Ensimäinen koulutuskokonaisuuteen kuuluva koulutustilaisuus on pidetty 13.12.2000 Oulussa.

Siemenhuollon toimivuuden ja siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaaminen

HE 45/2000

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2000, että hallituksen tulee vaikuttaa EU:n komissioon siten, että komissio tekee ehdotuksen, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin edellyttänyt. Eduskunta edellytti, että yhteisötasolla käytössä olevan kokeilutoiminnan puitteissa myös Suomessa mahdollistetaan alemman asteen säännöksillä irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi.

Euroopan Unionin neuvosto on kylvösiemendirektiivin muutosten käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa joulukuussa 1998 todennut, että sellaisia tarjottuja siemeneriä, joita ei voida pitää viljelyyn sopivina maassa tai maissa, joissa on ylipääsemättömiä siementen tarjontaongelmia, ei huomioida. Samalla neuvosto toteaa, että poikkeuksen kohteena oleva markkina-alue on tarkoin rajattava ja että poikkeusalueen hallinnointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti. Suomi on komission siementen pysyvässä komiteassa toistuvasti tuonut esiin, että ilmasto-olosuhteista johtuen Suomelle on turvattava käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilyminen. Vuoden 2000 siemensato oli Suomessa laadultaan ja määrältään sellainen, ettei poikkeusmenettelyihin ollut tarvetta. Komissio ei ole vuoden 2000 aikana tehnyt muutosehdotuksia voimassa oleviin kylvösiemenalan direktiiveihin. Suomi tulee kuitenkin edelleen siemenasioita yhteisön toimielimissä käsiteltäessä vaatimaan oloissamme käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamista.

Suomessa irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi on mahdollistettu siemenkauppalailla (728/2000) ja sen nojalla annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella viljakasvien siemenkaupasta (109/2000), jossa säädetään yksityiskohtaisesti irtotavarana myytävästä siemenestä ja irtotavaramyyntiä koskevista vaatimuksista (10 §). Käytännössä menettelyä on pyritty kehittämään siten, että pakkaamot voivat ilmoittaa Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle valvonnan varmistamiseksi, milloin niiden on tarkoitus myydä siementä irtotavarana. Pakkaamot voivat näin keskittää siemenen myynnin haluamaansa ajankohtaan.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki vuonna 2001

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

9) Momentti 30.12.41. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että hallitus tekee tarvittavat muutosesitykset maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen vuoden 2001 lisätalousarvioiden yhteydessä.

Hallitus teki 21.12.2000 periaatepäätöksen maatalouden vuoden 2001 tukiratkaisusta. Tukiratkaisuun kuuluu myös eduskunnalle tehtävä esitys maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen momentin 30.12.41 määrärahan korottamisesta 100 milj. markalla vuoden 2001 ensimmäisen lisätalousarviesityksen yhteydessä.

Metsähallituksen tuloutustavoite

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

10) Luku 30.33. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että Metsähallituksen tuloutustavoitetta määriteltäessä varmistetaan, ettei siihen jouduta käyttämään lainarahoitusta.

Metsähallituksen voiton tuloutuksesta päättää valtioneuvosto liikelaitoksen tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä. Tuolloin valtioneuvosto päättää siitä, mikä osa tehdystä voitosta tuloutetaan valtiolle ja mikä osa jätetään liikelaitoksen toiminnan kehittämiseen, lähinnä investointien rahoittamiseen. Senkaltainen tilanne, missä valtioneuvosto edellyttäisi Metsähallitukselta voittoa suurempaa tuloutusta, on lähinnä teoreettinen. Metsähallituksen hetkelisten rahoitusongelmien välttämiseksi valtioneuvosto päätti vuoden 1999 tilinpäätöstä vahvistaessaan jakaa valtiolle tehtävän tuloutuksen maksatuksen kahteen erään. Tämänkaltaista menettelyä voidaan esittää valtioneuvostolle vastaisuudessakin.

Asia ei anna aiheetta toimenpiteisiin.

BSE-tutkimusten lisärahoitus

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

11) Luku 30.71. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että BSE-tutkimusten edellyttämä lisärahoitus vuodelle 2001 otetaan ensimmäiseen lisätalousarvioon.

Hallitus tulee esittämään eduskunnalle, että vuoden 2001 ensimmäiseen lisätalousarvioon otetaan määräraha Euroopan unionin säädösten edellyttämän BSE-valvonnan laajentamisesta aiheutuvia kustannuksia varten.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtaja

HE 115/2000

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtajan tulee edustaa Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellistä tiedekuntaa.

Valtioneuvosto päätti 20.12.2000 ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Poikkeukset luotsinkäyttövelvollisuudesta

Väylä- ja luotsausmaksujen taso

HE 144/1997 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 2.12.1997, että yksittäisiä poikkeuksia voidaan käyttää tapauksissa, joissa luotsinkäyttövelvollisuuden soveltaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Eduskunta edellytti, että hallitus välittömästi tarkistaa uuden luotsinkäyttövelvollisuuden peusteita ja muuttaa poikkeuslupaehtoja, jos lain ja asetuksen voimaantulon jälkeen selvästi voidaan osoittaa niiden johtavan erityisesti pienempien varustamoiden kannattavuusongelmiin, ja viitaten liikenneministeriön antamaan selvitykseen, että saariston ja Ahvenanmaan yhteysalus- ja lossiliikenteen jättämisestä luotsinkäyttövelvollisuuden ulkopuolelle säädetään asetuksella.

Eduskunta edellytti, että väylä- ja luotsausmaksut pidetään tasolla, joka ei vaaranna suomalaisten vientiyritysten kilpailukykyä.

Merenkululaitoksella on luotsausasetuksen (92/1998) 9 §:n nojalla mahdollisuus myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksia luotsinkäyttövelvollisuutta koskevista säännöksistä, jos niiden soveltaminen on ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa.

Luotsausasetukseen on 22.4.1999 annetulla asetuksella (509/1999) lisätty uusi 9 a §, jonka nojalla Merenkululaitoksen keskushallinnon on mahdollista myöntää vapautus luotsinkäytöstä sellaisille aluksen päälliköille, joilla on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen rannikolla. Poikkeuspykälää voidaan käyttää silloin, kun alus liikennöi useisiin eri Suomen satamiin. Säännöksen tarkoituksena on erityisesti pienempien varustamojen toimintaedellytysten parantaminen. Mainittua 9 a §:ää on 19.10.2000 annetulla asetuksella (862/2000) muutettu siten, että säännöksessä tarkoitettuun pitkäaikaiseen kokemukseen ei tarvitse sisältyä päällikkökokemusta. Lisäksi vahtijärjestelyjen helpottamiseksi myös aluksen perämies voi saada vapautuksen luotsinkäyttövelvollisuudesta samoin edellytyksin kuin aluksen päällikkö.

Linjaluotsinkirjan saamista koskevaa luotsausasetuksen 8 §:ää on 19.10.2000 annetulla asetuksella tarkennettu siten, että linjaluotsinkirja on aluskohtainen. Tarvittava aluskokemus voidaan saada hakemuksessa tarkoitettun aluksen päällikkyyden lisäksi myös muun vastaavanlaisen aluksen päällikkönä.

Saariston ja Ahvenanmaan yhteysalus- ja lossiliikenteen jättämisestä luotsinkäyttövelvollisuuden ulkopuolelle säädetään luotsausasetuksen 1 §:n 3 momentissa.

Huomattava osa suomalaisten vientiyritysten tuotteista kuljetetaan sellaisilla suomalaisilla ja muista EU-maista olevilla aluksilla, joita väylämaksujärjestelmä suosii ja joiden päälliköillä on linjaluotsinkirja, jolloin luotsausmaksuja ei makseta. Maksujen taso on säilynyt ennallaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tietoyhteiskuntaohjelma

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

22) Eduskunta edellyttää, että Tekes organisoi uutena kansallisena teknologiaohjelman käyttäjäystävällisen tietoyhteiskuntaohjelman, jonka avulla koulutuksen laadullista kehitystä nopeutetaan kulttuurisen sisältötuotannon ja uuden tieto- ja viestintäteknologian kehittäjien yhteistyönä ja jonka tavoitteena on kansainvälisten menestystuotteiden synnyttäminen.

Lausumaan antaa koordinoitusti vastauksen kauppa- ja teollisuusministeriö.

Digitaalisen lähetystoiminnan toimiluvat ja rahoitussuunnitelmat*HE 34/1998 vp**Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää välittömästi radio- ja televisio-toiminnan digitalisoinnin rahoitukseen liittyvät kysymykset, siten että siirtymä tapahtuu kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että 2. lain 1 §:n toteutuminen Yleisradion rahoituksen turvaamisen osalta toteutuu kaikissa olosuhteissa. Mikäli toimilupamaksujen kertymä ennalta arvaamattomista syistä pienenee, on hallituksen annettava välittömästi eduskunnalle lakiesitys toimilupamaksuprosenttien tarkistamisesta.

Valtioneuvosto on myöntänyt digitaalisen lähetystoiminnan toimiluvat kesällä 1999. Toimiluvat ovat voimassa 1.9.2000 alkaen 10 vuotta. Toimilupia myönnettäessä pyrittiin sekä toimilupaehdoin että erityisin hallituksen lausumin ratkaisuun, jossa siirtymä tapahtuisi kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Televisiotoiminnan harjoittajat ovat ilmoittaneet aloittavansa varsinaiset digitaaliset televisiolähetykset 27.8.2001. Televisiomainonnan määrä ei ole lisääntynyt viime vuosina. Yleisradio Oy:n rahoitusta turvaava televisiomaksun korotus 100 markalla on tehty sekä vuonna 1999 että vuonna 2000.

Hallitus tulee seuraamaan asian kehittymistä.

Huoltovarmuus**Kauppa-aluskanta***HE 14/1999 vp**Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että hallitus valmistelee välittömästi ehdotukset sellaisista tukitoimenpiteistä, jotka varmistavat huoltovarmuuden turvaamiseksi riittävän, hyväkuntoisen ja tarkoituksenmukaisen kauppa-aluskannan säilyttämisen Suomen lipun alla.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on 23.12.1999 muutettu siten, että varustamoyrityksille voidaan vuonna 2000 myöntää tukea 40 % työnantajan merimieseläkevaikutusmaksua vastaavasta määrästä. Tämän johdosta alusluettelotukeen on myönnetty kertaluonteisesti lisäystä 20 miljoonaa markkaa.

Lastialuksia koskevaa alusluettelotukea on laajennettu 1.7.2000 lukien kattamaan merenkulkijoiden ennakkipidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaavien määrien lisäksi työnantajan merimieseläkekassamaksut kokonaisuudessaan sekä eräät muut sosiaalivakuu-

tusmaksut. Suomessa on myös tarkoitus siirtyä varustamojen verotuksessa tonnistoverotukseen. Varustamot olisivat vapautettuja yritysveroista ja ne maksaisivat sen sijaan aluksen vetoisuuden mukaan määräytyvää tonnistoveroa. Lisäksi vuoden 2000 lopulla on tehty päätös korkotuen myöntämisestä eräisiin alushankintoihin käyttäen valtion talousarvioon sisältävää 400 miljoonan markan lainavaltuutta.

Lastialustonniston osalta edellä tarkoitetut toimenpiteet ovat aikaansaaneet sen, että uhanneet suomalaisten alusten ulosliputukset ovat peruuntuneet.

Kolmipyöräinen mopo Kevyt nelipyörä Mopon teoriakoe

*HE 92/1999 vp
Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.11.1999, että liikenneministeriö ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin ajoneuvon rakenteista ja varusteista annetun asetuksen (1256/1992) tarkoittamien kolmipyöräisen mopon ja kevyen nelipyörän saattamiseksi säädösten yhtenäistämiseksi pitäen lähtökohtana kolmipyöräistä mopoa.

Eduskunta edellytti, että muun muassa mopon teoriakokeen läpäisemiseksi annettavaa liikennekasvatusta kouluissa lisätään ja liikennekasvatus järjestetään samojen periaatteiden mukaisesti kaikissa ala- ja yläasteen oppilaitoksissa sekä lukioissa ja ammattioppilaitoksissa.

Asetuksella ajokorttiasetuksen muuttamisesta (9.12.1999/1168) on kevyen nelipyörän ja mopon ajokorttivaatimukset yhdenmukaistettu.

Vuoden 2000 aikana liikenne- ja viestintäministeriön edustaja on osallistunut EU:n neuvoston moottoriajoneuvot -työryhmässä kaksi- ja kolmipyöräisten ajoneuvojen tyyppihyväksynnästä annetun direktiivin 92/61/ETY muuttamisesta annettavan direktiivin valmisteluun ja luokituksen täsmentämiseen. Suomen edustaja on tuonut esille näkemyksen kevyen nelipyörän rinnastamisesta kyseisessä direktiivissä kolmipyöräiseen mopoon. Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa direktiivin valmistumista ja varautuu vuoden 2001 aikana luokituksen täsmentämiseen asetuksessa ajoneuvojen rakenteista ja varusteista (1256/1992).

Hallitus on antanut 6.10.2000 eduskunnalle esityksen peruskoululain 11 §:n, lukiolain 7 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 ja 17 §:n muuttamisesta siten, että perusopetuksessa kaikille oppilaille yhteiseksi oppiaineeksi ehdotetaan lisättäväksi terveystieto. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa liikuntaa ja terveystietoa ehdotetaan opettavaksi erillisinä oppiaineina. Hallituksen esityksen mukaan turvallisuustaitojen ja

-valmiuksien saavuttaminen olisi yksi terveystiedon opetuksen osa-alueista. Liikenneturvallisuuden katsotaan kuuluvan tähän osa-alueeseen. Tarkemman valtakunnallisen opetussuunnitelman laatii opetushallitus.

Tielaitoksen liikelaitostaminen

*HE 25/2000
Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 13.6.2000, että tielaitoksen omistamat ja sopimuksilla hallinnoi-

mat alueet jaetaan Tiehallinnon ja Tieliikelaitoksen kesken siten, ettei synny markkinahäiriöitä. Alueellisen kilpailutilanteen perusteella siirretään riittävä osuus Tieliikelaitokselle ja muut taloudellisesti merkittävät osuudet Tiehallinnolle. Maa-ainesalueitten jaosta sovitaan liikenneministeriön asettamassa maa-ainestyöryhmässä. Sellaiset alueet, joiden maa- ja kiviainesvaroja ei voida enää hyödyntää, siirretään Kapiteeli Oy:lle tai Valtion kiinteistölaitokselle, joiden tulee hoitaa maisemointivelvollisuus.

Eduskunta edellytti, että henkilökuntaa ei lomauteta, ei irtisanota eikä pakkosiirretä työssäkäyntialueelta toiselle siirtymäkauden aikana, ja että hallitus laatii yhdessä kuntasektorin kanssa sille osalle tielaitoksesta vapautuvaa henkilökuntaa, jolle ei ole käyttöä Tiehallinnossa tai Tieliikelaitoksessa, sijoitusohjelman muulle julkiselle lohkolle käyttäen apunaan mm. vakanssiirtoja. Uusiin tehtäviin siirtyville annetaan tarpeellinen koulutus. Siirtyville henkilöille taataan palvelussuhteen ehdot ns. vanhoina työntekijöinä. Hallituksen on seurattava uudistuksen henkilöstövaikutuksia ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin siirtymäajan pidentämiseksi.

Eduskunta edellytti, ettei perustamisvaiheen aloittavassa taseessa Tieliikelaitokselle merkittyä velkaa valtiolle tai sen osaa käytetä taloudellisena perusteena henkilökunnan irtisanomiseksi.

Eduskunta edellytti, että Tiehallinto luovuttaa poliisille tämän pyytämät tieliikenteseen liittyvät tiedot korvauksetta.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii jatkuvasti vuosittaisen seurantaraportin tiehallintomuutoksesta niin, että eduskunnan liikennevaliokunta saa sen käyttöönsä kutakin raportointivuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii siirtymäajan päätyttyä eduskunnalle selonteon tiehallintomuutoksen vaikutuksesta tiestön kuntoon, liikenneturvallisuuteen ja tienpidosta valtiolle aiheutuneisiin kustannuksiin.

Valtioneuvosto teki 21.12.2000 päätöksen Tieliikelaitoksen aloitusvaiheen omaisuusjärjestelyistä. Päätöksen mukainen maa-ainesalueiden jako takaa toisaalta Tiehallinnolle riittävät kilpailuttamismahdollisuudet ja toisaalta Tieliikelaitokselle tasaveroisen kilpailukyvyyn yksityisen sektorin myös niiden kilpailevien maa-rakennusurakoitsijoiden kanssa, joilla on omia maa-ainesalueita. Neljän vuoden siirtymäkauden aikana Tiehallinto tai Tieliikelaitos eivät ota toimeksiantoja, joissa on kysymys vain kiviaineksen myynnistä.

1990-luvun aikana Tielaitos on siirtänyt Kapiteeli Oy:n tai Valtion kiinteistölaitoksen hallintaan kiinteistöjä, joita se ei toiminnassaan ole tarvinnut. Lisäksi 1.5.2000 siirrettiin Kapiteeli Oy:lle 82 rakennettua ja 319 rakentamatonta kiinteistöä sekä 1.7.2000 Metsähallitukselle 52 kiinteistöä.

Liikenneministeriön asettaman maa-ainestyöryhmän tuli tehdä ehdotukset Tiehallinnolle jäävistä ja liikelaitokselle siirtyvistä ainesalueista sekä näiden alueiden käyvästä arvosta. Maa-ainestyöryhmä ei kuitenkaan saavuttanut yksimielisyyttä maa-ainesalueiden jaosta eikä niiden arvostuksesta. Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi työryhmän raportista lausunnot Tielaitokselta, yksityiseltä maarakennusalalta, Maanmittauslaitokselta ja Catella Kiinteistöarviointi Oy:ltä. Maa-ainesalueiden jakamisessa tiehallinnon ja tieliikelaitoksen kesken ja tieliikelaitokselle siirrettävien alueiden arvostamisessa käytettiin hyväksi maa-ainestyöryhmän raporttia ja saatuja lausuntoja.

Tielaitosuudistuksen seurantaan on asetettu seurantaryhmä, jonka tehtävänä on seurata ja osaltaan varmistaa tienpidon markkinoiden toimivuutta vuosina 2000-2004. Seurantaryhmä toimii epävirallisena kanavana, jossa osapuolet esittävät näkemyksiään ajankohtaisista kysymyksistä ja pyrkivät ratkaisemaan alaa koskevat epäselvät kysymykset neuvotteluteitse. Lisäksi uudistuksen henkilöstövaikutusten toteutumista varten on asetettu henkilöstöjärjestöjen edustajista muodostuva seurantaryhmä. Seurantaryhmässä muodostettujen periaatteiden mukaisesti siirtymäaikana jokaiselle tarjotaan työtä ensisijaisesti joko Tieliikelaitoksesta tai Tiehallinnosta. Mikäli työmahdollisuuksien kartoitus on osoittanut, että henkilön työn säilyttämisen mahdollisuudet ovat jatkossa heikot eikä hän jää eläkkeelle siirtymäaikana, tutkitaan mahdollisuudet vakanssiin siirtoon muuhun valtion virastoon, laitokseen tai kuntasektorille työssäkäyntialueelta. Muina keinoina uuden työn etsimisessä ovat muun muassa osallistuminen uudelleensijoittautumisvalmennukseen, tuetun työpaikan haku. Siirtymisen helpottamiseksi on käytettävissä erityinen liikkuvuuden tuki ja henkilöstökonsulttien palvelut. Työtä voidaan tarjota myös työssäkäyntialueen ulkopuolelta, mikä edellyttää sopimista henkilön kanssa.

Edellä mainitun omaisuuden siirtopäätöksen yhteydessä päätettiin myös Tieliikelaitoksen aloittavassa taseessa olevasta velasta valtiolle. Velan suuruus on 246,5 milj. markkaa, mikä vastaa toimialan yritysten taseiden rahoitusrakennetta. Korko nousee siirtymäkauden aikana asteittain markkinoiden avautumisen myötä siten, että korko on vuonna 2001 1 % ja vuodesta 2005 lukien 5 %. Lainan takaisinmaksuaika on 15 vuotta siten, että kolme ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaita.

Tiehallinto luovuttaa poliisille sen pyytämät tiedot samoin perustein kuin aiemmin.

Nopeat telepalvelut

HE 47/2000

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että kehittyneet nopeat telepalvelut turvataan koko maassa kansalaisille ja yrityksille tasa-arvoisesti sekä että tarvittaessa selvitetään yleispalveluvelvoitteen kehittämismahdollisuudet. Lisäksi eduskunta edellytti, että tarvittaessa käytetään Suomen telemarkkinalainsäädännön tuntemia sekä lisäksi EU:n yhteisöläinsäädännön hyväksymiä keinoja yleispalvelurahasto mukaan lukien.

Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa jatkuvasti telepalveluiden saatavuuden kehitystä koko maassa. Vuoden 2000 marraskuussa valmistui tutkimus siitä miten kehittyneet, nopeat telepalvelut ovat kansalaisten saatavissa. Tutkimuksen mukaan jo tällä hetkellä käytännössä kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus Internet-liittymään, vain yhteyksien nopeus vaihtelee. Nopean tiedonsiirron edellyttämät valokaapeliyhteydet ulottuvat jo nyt muutaman kilometrin päähän 95 prosentista kansalaisista. Näiden kansalaisten käytössä olevan liittymän voi siten joustavasti kytkeä kaapelilla tai radiotekniikkaa käyttäen valokaapeliin. Osa jäljelle jäävästä 5 % kansalaisia asuu alueella, jonne runko- ja alueverkko on toteutettu suurikapasiteettisilla radiolinkeillä, jotka myös mahdollistavat joustavan kytkennän nopeisiin telepalveluihin.

Nopeiden laajakaistapalveluiden kytkeminen kaikkiin, myös syrjäisimpiin kotitalouksiin on ongelmallisempi kysymys. Tutkimuksen mukaan valokaapelin ulottaminen kaikkiin yrityksiin ja kotitalouksiin maksaisi noin 21 miljardia markkaa. Lisäksi näiden nopeiden tiedonsiirtoyhteyksien hyödyntäminen edellyttäisi myös asiaankuuluvia tietokoneita tai muita päätelaitteita ja ennen kaikkea niiden käytön hallintaa. Tämä on mitä ilmeisemmin suurempi haaste tietoyhteiskunnan tasa-arvoiselle toteutumiselle kuin nopeiden tiedonsiirtoyhteyksien

rakentaminen.

Hallitus on halunnut varmistaa teleyritysten tehokkaan keskinäisen kilpailun myös uusien, kehittyneiden telepalveluiden tarjonnassa. Hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen, jolla mahdollistetaan tilaajajohdon yläkaistan vuokraaminen. Tätä yläkaistaa vuokraamalla voi kilpaileva teleyritys tarjota käyttäjälle nopeita ja kehittyneitä telepalveluita. On todennäköistä, että lisääntyvä kilpailu laskee ainakin näiden telepalveluiden hintoja. Samalla kehittyneiden telepalveluiden tarjonta lisääntyy ja monipuolistuu ulottuen yhä laajemmalle alueella, jolloin valtiovallan ei ole tarpeen erityisesti rahoittaa näiden palveluiden kehittymistä. EU:n yleispalvelurahastoa ei voida käyttää kuin peruspalveluiden tarjontaan – ei laajakaisetaiseen Internetiin. Hallitus seuraa kuitenkin kaikkien telepalveluiden tarjonnan kehitystä jatkuvasti ja puuttuu tarvittaessa tilanteeseen alan lainsäädäntöä kehittämällä.

E-18 –hanke ja Kerava-Lahti –rataosa

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

12) Pääluokka 31. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että E18-hankkeesta ja Kerava-Lahti –rataosaa koskevasta hankkeesta tehdään aikataulua koskevat päätökset.

Liikenne- ja viestintäministeriö perusti joulukuussa v. 2000 sekä E18-hankkeen että Kerava-Lahti –rataosan rahoitusmahdollisuuksia käsittelevät työryhmät, joiden määräaika on 30.4.2001. Työryhmät selvittävät, miten julkista rahoitusta voidaan täydentää yksityisellä rahoituksella sekä miten ja mitä uusia rahoitusmuotoja voidaan ottaa käyttöön. Työryhmien selvitysten perusteella on tarkoituksena tehdä myös hankkeiden aikataulua koskevat päätökset.

Liikenneinfrastruktuurin ministerityöryhmän ehdotuksen kehittämishankkeet

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

13) Momentti 31.24.77. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikenneinfrastruktuurin ministerityöryhmän ehdotukseen sisältyvistä kehittämishankkeista aloitetaan määrärahatilanteen salliessa hankkeet valtatie 8, Raision kohta, valtatie 5, Joroinen-Varkaus ja valtatie 3, Tampereen läntinen kehätie.

Kaikki edellä mainitut hankkeet sisältyvät liikenne- ja viestintäministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2001-2004 mainittujen, yhteiskuntakuntataloudellisesti perusteltujen kehittämishankkeiden joukkoon, josta valitaan kaudella aloitettavat hankkeet. Aloitettavien hankkeiden määrä riippuu rahoitusmahdollisuuksista.

Jälkirahoitusmalli

Valtatie 4 ja Lahti-Heinola

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

14) Momentti 31.24.79. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikenne- ja viestintäministeriö tarkentaa ns. jälkirahoitusmallia sekä valmistelee hanketta valtatie 4, Lahti-Heinola koskevat tarjouspyynnöt siten, että mainitun tieosuuden rakentaminen moottoritieksi aloitetaan mahdollisimman pian.

Jälkirahoitusmallista tarkennetun rahoitusmallin käyttökelpoisuutta selvitetään hankekohtaisesti liikenne- ja viestintäministeriön joulukuussa 2000 perustamissa E18- ja Kerava-Lahti

–rataosaa käsittelevissä työryhmissä (määräaika 30.4.2001) sekä liikenneinfrastruktuurihankkeiden pitkän aikavälin rahoitukseen liittyviä kysymyksiä käsittelevässä työryhmässä (määräaika 31.12.2001).

Lahti-Heinola –hanke sisältyy liikenne- ja viestintäministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2001-2004 mainittujen, yhteiskuntakuntataloudellisesti perusteltujen kehittämishankkeiden joukkoon, josta valitaan kaudella aloitettavat hankkeet. Aloitettavien hankkeiden määrä riippuu rahoitusmahdollisuuksista.

Lentoliikenteen palveluostot

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

15) Momentti 31.60.63. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikenne- ja viestintäministeriö selvittää joukkoliikenteen palvelujen ostoon osoitetun määrärahan käyttämistä myös lentoliikenteen palveluihin.

Liikenne- ja viestintäministeriö lopetti säännöllisen lentoliikenteen rahoittamisen vuoden 1998 lopussa. Aiempaan rahoitukseen liittyen ministeriö on selvittänyt lentoliikenteen rahoituksen edellytyksiä. Yhteisöainsäädäntö suhtautuu varauksellisesti säännöllisen lentoliikenteen julkiseen rahoittamiseen. Julkiset tahot voivat rahoittaa suoraan tai epäsuorasti säännöllistä lentoliikennettä vain tietyin edellytyksin joko julkisen palveluvelvoitteen ja kansainvälisen kilpailuttamisen kautta (Neuvoston asetuksen (ETY) n:o 2408/92 mukainen menettely) tai sosiaalisuonteisen avun perusteella.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemys on, että säännöllinen lentoliikenne tulee voida hoitaa asiakastuloilla ilman julkisia liikenteen palveluostoja ja lentoliikenteen tarjonta on mitoitettava kysynnän mukaan. Lentoliikenteen vapauttaminen ja kilpailun lisääntyminen EU:n alueella luovat omalta osaltaan edellytyksiä ja mahdollisuuksia joustavalle ja kilpailukykyiselle lentoliikennetarjonnalle. Varsinaisen lentoliikennetoiminnan rahoittamisen sijasta julkisten tahojen on tarkoituksenmukaisempaa panostaa tarpeelliseksi arvioidun lentoliikenteen kysynnän turvaamiseen osallistumalla esimerkiksi lentoliikennettä palvelevien ja sen kysyntään vaikuttavien palvelujen kehittämiseen. Samalla luodaan edellytyksiä toimivalle kilpailulle.

Asia ei anna aiheutta jatkotoimenpiteisiin

Työsuhdematkalippu

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

16) Momentti 31.60.63. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikennejärjestelmien kehittämiseksi selvitetään mahdollisuudet määrätä työsuhdematkalipulle nimellisarvoa alhaisempi verotusarvo ja että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tällaisen työsuhdelipun mahdollistamiseksi.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta esitti 23 helmikuuta 2000 päivätyssään kirjeessään valtioneuvostolle työsuhdematkalipun verokohtelua muutettavaksi siten, että julkisen liikenteen työsuhdematkalippua kohdeltaisiin verotuksellisesti samalla tavoin kuin autoetua. Työsuhdematkalipun luontoisedun verotusarvo tulisi määritellä. Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan käsityksen mukaan siten, että pohjana olisi vuosilipun hinta tai sen puutuessa vuosilipun hinnan laskentaperusteiden mukaan laskettu hinta. Tästä hinnasta tulisi sitten verotusarvoa määrättäessä ottaa huomioon 80 %. Tällöin verotusarvon määrittelyn periaate olisi sama kuin työsuhdeauton uushankintahinnan kohdalla autoedun verotuksessa.

Verohallitus oli 29 joulukuuta 1999 antamassaan vastauksessa Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan esitykseen katsonut, ettei ole perusteltua vahvistaa joukkoliikenteen matkalipulle luontoisetuarvoa erikseen, vaan työnantajalta saatu joukkoliikenteen matkalippu verotetaan tuloverolain 64 §:n mukaan käyvästä arvosta.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimintalinjauksissa on asetettu tavoitteeksi selvittää yhdessä valtiovarainministeriön kanssa tapoja ja mahdollisuuksia keventää joukkoliikenteen verotusta ja tätä kautta välillisesti lisätä joukkoliikenteen houkuttelevuutta.

Lastialusten määrä ja kilpailuedellytykset*HE 129/2000**Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.10.2000, että hallitus seuraa tiiviisti kansallisessa alusrekisterissä olevien lastialusten määrän ja kilpailuedellytysten kehitystä ja tuo eduskunnan liikennevaliokunnalle selvityksen uusien toimenpiteiden vaikutuksista tilanteeseen vuoden 2002 tammikuun loppuun mennessä.

Viitataan liikennevaliokunnan esityksen HE 14/1999 vp vastaukseen.

Yksityisteiden valtionapu*HE 166/2000**Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että hallitus huolehtii osaltaan siitä, että yksityisteiden valtionapu nostetaan mahdollisimman pian vähintään 100 miljoonaan markkaan vuodessa.

Liikenne- ja viestintäministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2001-2004 esitetään yksityisteiden valtionavun nostamista siten, että valtionapu korotettaisiin vuosina 2002 ja 2003 50 miljoonaan markkaan vuodessa ja vuodesta 2004 alkaen 100 miljoonaan markkaan vuodessa. Korotuksen toteutuminen riippuu valtiontaloudellisista rahoitusmahdollisuuksista.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Ydinpolttoaineen jälleenkäsittely **Neuvostoliiton ydinvoimatuotanto** *HE n:o 295/1994 vp.* *Ympäristövaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1994, että hallitus selvittää, onko käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely koko ketjun huomioon ottaen ihmisten ja ympäristön kannalta parempi vaihtoehto kuin käytetyn ydinpolttoaineen suora loppusijoittaminen.

Eduskunta edellytti, että hallitus osallistuu määrätietoisesti kansainväliseen yhteistyöhön, jolla pyritään ratkaisemaan entisen Neuvostoliiton alueen sotilaallisen ja muun ydinvoimantuotannon aiheuttamia mittavia ongelmia.

1. Käytetyn polttoaineen jälleenkäsittely/suora loppusijoitus

Kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi eduskunnan lausumassa tarkoitetun turvallisuuspainotteisen vertailuselvityksen Valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta. Selvitys "Käytetyn ydinpolttoaineen suoraan loppusijoitukseen ja jälleenkäsittelyyn perustuvien huoltovaihtoehtojen säteily- ja ympäristöturvallisuus" valmistui alkuvuodesta 1996 ja on julkaistu ministeriön julkaisusarjassa "tutkimuksia ja raportteja" numerolla 8/1996. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Entisen Neuvostoliiton alueen ydintuotannon aiheuttamat ongelmat

Suomi on osallistunut vuodesta 1992 lähtien voimallisesti entisen Neuvostoliiton alueen ydinalan heikkouksien parantamiseen. Toiminta kohdistuu neljään osa-alueeseen: ydinreaktoreiden turvallisuus, ydinvoimalaitosten ympäristön säteilynmittaus- ja hälytysjärjestelmät, ydinjätteet ja ydinmateriaalivalvonta (ydinsulku). Näistä kolmen ensiksi mainitun toiminta on keskittynyt Suomen lähialueelle. Suurin panos on annettu ydinreaktoreiden turvallisuuden lisäämiseen Sosnovyj Borin ja Kuolan ydinvoimalaitoksissa.

Kahdenkeskisen toiminnan lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti entisen Neuvostoliiton alueen ydinalan kansainväliseen kehitystoimintaan Euroopan jälleerakennuspankin (EBRD), Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) ja Euroopan unionin toiminnan kautta. Lisäksi useita hankkeita toteutetaan pohjoismaisena yhteistyönä. Vuonna 2000 hallitus päätti tukea EBRD:n yhteydessä toimivaa, Liettuassa sijaitsevan Ignalinan ydinvoimalaitoksen käyttöstäpoistoa varten perustettua rahastoa. Toiminta on nykyisin jo vakiintunutta eikä lausuma anna enää jatkossa aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

HE 25/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakko-toimia koskevan säännösten yhdenmukaistamiseksi.

Tarvittavat muutokset valmisteltiin virkatyönä Suomen Kuntaliiton, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, elintarvikeviraston ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on toteuttanut eduskunnan lausuman mukaiset toimenpiteet lailla eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta (1195/96), joka tuli voi-

maan vuoden 1997 alusta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimenpiteet sisältyvät lakiin terveydensuojelulain muuttamisesta (777/96), joka niinkään tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevat säännökset on annettu elintarvikelaila (361/1995), joka tuli voimaan 1.7.1995. Elintarvikelain, hygienialain ja terveydensuojelulain säännökset eivät mainittujen asioiden osalta ole täysin yhdenmukaisia.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmisteltu ehdotus elintarvikelain muuttamiseksi. Muutosehdotus koskee muun muassa kunnan viranomaisten perimiä maksuja (24 §). Kunnissa tehtävän valvonnan maksullisuutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi yhdenmukainen muiden ympäristöterveydenhuollon lakien kanssa ja että sitä pystyttäisiin soveltamaan nykyistä yhdenmukaisemmalla tavalla. Muutosehdotus on lähetetty joulukuussa 2000 lausuntokierrokselle. Muutosehdotus on tarkoitus esitellä valtioneuvostossa vuoden 2001 alkupuolella.

TEKES, myöntämismallit

Innovaatiojärjestelmä

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 15.12. valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 32.44 kohdalla, että tulevaisuudessa Tekesin myöntämismallit soveltavan tutkimuksen ja tuotekehitystuen rahoitukseen turvataan osana kansallista innovaatiojärjestelmää.

T&k-toiminnan tukeminen on eräs kauppa- ja teollisuusministeriön painopistealue. Tekesin sekä soveltavan teknisen tutkimuksen että tuotekehityksen rahoittaminen on olennainen osa kansallista innovaatiojärjestelmää ja sen kehittämistä.

Vuoden 1997 I lisätalousarviossa Tekesin myöntämismallit lisättiin osana kansallista t&k-toiminnan lisäpanostusta 300 miljoonalla markalla. Lisärahoitus kohdistuu sekä soveltavaan tekniseen tutkimukseen että tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin. Lisäksi Tekesille myönnettiin 50 miljoonaa markkaa käytettäväksi oman pääomanehtoisena tuotekehityslainana, joka on tarkoitettu ensisijaisesti aloittaville pk-yrityksille.

Vuoden 1998 talousarviossa Tekesin myöntämismallit lisättiin t&k lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisäys kohdistui sekä soveltavan tutkimuksen että tuotekehitystuen rahoitukseen.

Vuoden 1999 talousarviossa Tekesin myöntämismallit lisättiin edelleen t&k-lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Ei anna enää aihetta toimenpiteisiin tässä muodossa.

Valtionyhtiöiden yksityistäminen, periaatteet

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti pääluokan 32 kohdalla, että hallituksen on saatettava eduskunnan käsiteltäväksi valtionyhtiöiden yksityistämisen noudatettavat periaatteet. Hallituksen tulee huolehtia siitä, että nykyistä olennaisesti merkittävämpi osuus tuloista käytetään välittömästi taloudellista toimeliaisuutta palveleviin hankkeisiin, erityisesti teollisen toiminnan edellytysten kehittämiseen ja rakenteen uusimiseen.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle marraskuussa 1996 elinkeinopoliittisen selonteon. Tässä selonteossa on saatettu eduskunnan käsiteltäväksi valtionyhtiöiden yksityistämässä noudatettavat periaatteet sekä osakemyynneistä saatavien tulojen käyttösuunnitelmat. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teknologian kehittämiskeskuksen resurssit

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 32.44 kohdalla, että hallitus kiinnittää edelleen riittävää huomiota Teknologian kehittämiskeskuksen resurssien riittävyyteen. Eduskunta katsoi, että huipputeknologian kuten sähkö- ja elektroniikkateollisuuden kasvu edellyttää lisäinvestointeja alan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja korkeakoulutukseen.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan valtion omaisuuden omistuspohjan laajentamisesta saatavia varoja ohjataan tutkimus- ja kehitystoiminnan vahvistamiseen siten, että t&k:n osuus on vuonna 1999 2,9 % bruttokansantuotteesta. Päätös edellyttää myös yksityisen sektorin merkittävää lisäpanostusta t&k-toimintaan.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston tekemän t&k-lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti vuoden 1997 I lisätalousarviossa tehtiin seuraavat Teknologian kehittämiskeskusta, Tekesiä, koskevat lisäykset:

Tekesille osoitettiin 50 miljoonan markan määräraha myönnettäväksi oman pääomanehdoisena tuotekehityslainana, jonka avulla vahvistetaan varsinkin alkavien pk-yritysten rahoitusta ja siten kannustetaan uusien, teknologialähtöisten ja -painotteisten yritysten perustamiseen.

Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin 300 miljoonalla markalla. Lisärahoitus kohdistuu sekä soveltavaan tekniseen tutkimukseen että tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin.

Tekesin toimintamenoihin osoitettiin 10 miljoonan markan määräraha, jolla katetaan Tekesin määrärahojen kasvusta ja niihin liittyvistä tehtävistä johtuva henkilöstön lisäystarve.

Vuoden 1998 talousarviossa Tekesin myöntövaltuuksia lisättiin t&k -lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisärahoitus kohdistuu soveltavaan tekniseen tutkimukseen, tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin sekä pääoman ehtoiseen tuotekehityslainaan. Samoin lisättiin Tekesin toimintamenoja suunnitelman mukaisesti.

Vuoden 1999 talousarviossa Tekesin myöntövaltuuksia lisättiin t&k-lisärahoitussuunnitelman mukaisesti. Samoin lisättiin Tekesin toimintameno määrärahoja. Vuoden 1999 talousarviossa Tekesiä koskevat momentit on muutettu ministeriön uuden momenttijaottelun mukaisesti. Uudet momentit ovat 32.20.26, 32.20.27, 32.20.40, 32.20.83 ja 32.20.85. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Elintarvikevalvonnan epäkohdat

Kertomus 5/1996 vp

Talousvaliokunta

3) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa talousvaliokunta edellytti, että hallitus kiireellisesti ryhtyy toi-

menpiteisiin elintarvikevalvonnassa havaittujen epäkohtien ja puutteiden poistamiseksi.

Elintarvikevalvonnassa havaittujen epäkohtien poistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asetti 24.6.1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää maatalous- ja elintarviketuotantoon kohdistuvat valvonta- ja testaustarpeet sekä tehdä ehdotus elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden valvontaa ja tarkastusta koskevista valtion hallinnon muutostarpeista. Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Työryhmä teki valvonnan ja valvontaorganisaation kehittämistä ja selkiinnyttämistä koskevia ehdotuksia. Ehdotukset käsiteltiin hallinnon kehittämisen ministerityöryhmässä kesällä 1997.

Käsittelyn pohjalta Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen yhteistyötä on tiivistetty.

Lipposen II hallituksen ohjelmaan on kirjattu elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevan valtionhallinnon selkeyttäminen. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut 22.10.1999 työryhmän valmistelemaan Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen valvontaosaston yhdistämistä. Työryhmän tehtävänä on selvittää, miten yhdistäminen toteutetaan, miten tulohjausvastuu jaetaan maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kesken sekä tehdä esitys tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Tarkoituksena on, että uusi organisaatio aloittaisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla vuoden 2001 alussa. Työryhmän on suoritettava tehtävänsä 31.3.2000 mennessä.

Lipposen II hallitusohjelmaan kirjattiin, että elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevasta hallinnon selkeyttämisestä tehdään selvitys sekä ehdotukset jatkotoimenpiteiksi. Maa- ja metsätalousministeriö asetti lokakuussa 1999 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, miten Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osaston yhdistäminen toteutetaan, miten tulohjausvastuu jaetaan maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kesken sekä tehdä esitys tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Työryhmä luovutti yksimielisen mietintönsä huhtikuussa 2000. Mietinnön mukaisesti Elintarvikevirasto ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osasto yhdistetään maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimivaksi uudeksi Elintarvikevirastoksi. Mietinnön pohjalta maa- ja metsätalousministeriössä valmistellut Elintarvikevirastoa ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitosta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu. Uusi Elintarvikevirasto aloittaa toimintansa 1.3.2001. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kilpailuneuvoston asema

*HE 243/1997 vp
Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 24.3.1998, että hallitus kiireellisesti valmistelee ja antaa eduskunnalle esityksen kilpailuneuvoston muuttamiseksi varsinaiseksi tuomioistuimeksi tai sen tehtävien siirtämisestä varsinaiseen tuomioistuimeen

Oikeusministeriö asetti 3.6.1998 toimikunnan selvittämään, miten kilpailuneuvostolle kuuluvat lainkäyttötehtävät tulisi organisatorisesti järjestää. Toimikunnan oli määrä saada työnsä valmiiksi 15.1.1999 mennessä.

Toimikunnan enemmistö katsoi, että tulisi perustaa uusi erityistuomioistuin, joka käsittelee nykyisin kilpailuneuvostolle ja markkinatuomioistuimelle kuuluvia asioita. Oikeusministeriö asetti sittemmin 14.6.1999 sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä oli 31.12.1999 mennessä esittää ratkaisunsa kilpailuneuvostolle ja markkinatuomioistuimelle kuuluvien asioiden käsittelystä joko yhdessä erityistuomioistuimessa tai tuomioistuinlaitokseen jo kuuluvissa tuomioistuimissa. Työryhmän määräaika jatkettiin 29.2.2000 saakka.

Työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella oikeusministeriö on ryhtynyt valmistelemaan hallituksen esitystä kilpailuneuvostolle ja markkinatuomioistuimelle kuuluvia asioita käsittelevästä erityistuomioistuimesta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2001. Tavoitteena on, että uusi tuomioistuin aloittaisi toimintansa vuoden 2002 alussa.

Yhdistysrekisterin tehostaminen

LA 93 /1997 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.5.1998, että yhdistysrekisterin tehostamista jatketaan patentti- ja rekisterihallituksessa kehittämällä hallintomenettelyä ja kansalaisten neuvontatoimintaa sekä ottamalla täysimääräisesti käyttöön uuden tekniikan mahdollistamia ratkaisuja. Tavoitteena tulee olla, että uusien yhdistysten rekisteröimisen keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 2002 enintään kaksi kuukautta.

Yhdistysrekisterissä toteutettavalla pitkäjänteisellä kehittämissuunnitelmalla pyritään lyhentämään käsittelyaikoja eduskunnan lausumassa asetettuun tavoitetasoon ja muutoinkin aikaansaamaan asiakaskunnan tarpeet tyydyttävä palvelutaso. Yhdistysrekisterissä käyttöön otettu uusi atk-järjestelmä on luonut perustan ilmoitusten tehokkaammalle käsittelylle ja mahdollistaa synergiaedut kaupparekisterin kanssa. Yhdistysrekisterin hallinnon sekä työskentelymenetelmien uusiminen ovat myös osaltaan tehostaneet käsittelyä. Kertomusvuonna yhdistysrekisterin käsittelyajat ovat vaihdelleet ilmoitustyyppistä riippuen siten, että parhaimmillaan marraskuussa käsittelyaika perusilmoituksissa on ollut noin 2,4 kuukautta, sääntömuutos- ja purkautumisasioissa noin 3,6 kuukautta ja nimenkirjoittajamuutoksissa lähes reaaliaikaista.

Yhdistysasioiden käsittelyn tehostamisen ohella on rekisterin asiakas- ja tietopalvelua kehitetty siten, että käyttöön on otettu reaaliaikainen suorakäyttöinen kyselypalvelu (YREKA), internetin välityksellä toteutettu yhdistysten eräiden perustietojen selailumahdollisuus (Yhdistysnetti) samoin kuin tilaajaperustainen yhdistysrekisteritietojen jakelu CD-ROMilla.

Kauppa- ja teollisuusministeriö seuraa kehittämistoimenpiteiden etenemistä puuttuen tarvittaessa tähän tulosjohtamisen tarjoamin välinein.

Energiapuutuki

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

10) Eduskunta edellytti 18.12.1998, että tuki energiapuulle vuoden 2000 talousarviossa osoitetaan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta.

Energiapuutuki sisältyi vuoden 1999 talousarviossa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla momentille 30.31.44, Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen. Kesäkuussa 1999 tuli voimaan kestävä metsätalouden rahoituslain muutos, jonka nojalla tämän lain mukaisia varoja voidaan käyttää energiapuun korjuun lisäksi haketuksen tukemiseen.

Eduskunta on päättänyt vuoden 2000 talousarviossa säilyttää vuoden 1999 aikana laadittu tukijärjestely ennallaan ja jatkaa kyseistä energiapuutukea maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittiin vuoden 1999 aikana laajan asiantuntijaryhmän avustuksella Uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma, Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 4/1999. Ohjelmassa asetetaan tavoitteeksi lisätä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian määrää puolitoistakertaiseksi vuoteen 2010 mennessä verrattuna vuoden 1995 tilanteeseen. Lisäys saadaan 90 prosenttisesti bioenergiasta. Metsäpolttoaineilla on tärkeä osa ohjelmassa. Niiden käyttöä lisätään edellä todetun maa- ja metsätalousministeriön korjuu- ja haketustuen lisäksi mm. tukemalla alan teknologian kehitystä, suosimalla puuta energiaverotuksessa sekä avustamalla energiapuun korjuu- ja käyttöinvestointeja kauppa- ja teollisuusministeriön energiatuella. Uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma on esitelty eduskunnan talousvaliokunnalle.

Puun energiakäyttöä edistämistä jatketaan tulevana vuosina uusiutuvien energialähteiden edistämishjelman linjausten mukaisesti. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

21) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 32.30.45 kohdalla, että myöntämisvaltuuden ja sen mukainen momentin sisältämä rahoitus säilytetään kuluvan vuoden tasolla ja käytännön järjestelyistä huolehditaan tarvittaessa lisätalousarvioiteitse.

Momentin 32.30.45 myöntämisvaltuus oli vuoden 1998 varsinaisessa talousarviossa yhteensä 250 000 000 mk. Lisätalousarvioilla lisättiin ko. momentin myöntämisvaltuutta yhteensä 58 000 000 markalla eli ko. momentin myöntämisvaltuus yhteensä vuonna 1998 oli 308 000 000 mk. Vuoden 1999 varsinaisessa talousarviossa myöntämisvaltuus oli vuoden 1998 tasolla eli 250 000 000 mk. Lisätalousarvioilla lisättiin EU-ohjelmien rahoituksen käytön turvaamiseksi vuoden 1999 myöntämisvaltuutta 35 628 000 markalla eli vuoden 1999 myöntämisvaltuus oli yhteensä 285 628 000 mk.

Momentin 32.30.45 myöntämisvaltuus ja sen mukainen momentin sisältämä rahoitus oli siten varsinaisissa talousarvioissa vuoden 1998 ja 1999 osalta samalla tasolla. Asia ei enää aiheuta toimenpiteitä.

Telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö

HE 241/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 32.50 kohdalla, että hallituksen tulisi pikaisesti selvittää, millä toimenpiteillä voidaan turvata käyttämättä oleva telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö myös ensi vuonna siten, että asiasta voidaan päättää vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Hyväksyessään valtion talousarvioesityksen vuodelle 1999 eduskunta päätti, että vuonna 1999 avustuksia saa myöntää siten, että alusten rakentamis- ja peruskorjaussopimusten yhteenlaskettu arvo vuoden 1998 sopimusten kanssa voi yhteensä olla enintään 5 000 000 000 markkaa, joten vuonna 1998 käyttämättä jäänyt telakkatuen tilausvaltuus siirrettiin käytettäväksi vuonna 1999.

Asia ei anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Ympäristö- ja energiaverotus

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

5) Eduskunta edellyttää, että verotuksen taakkaa jaetaan työn verottamista laajemmalle esimerkiksi ympäristö- ja energiaveroihin.

Ympäristö- ja energiaverotuksen tasoa, kohdentumista ja vaikutuksia on selvitetty Talousneuvoston asettamassa työryhmässä, joka luovutti raporttinsa 29.02.2000.

Energiaverotuksen tulevaisuutta käsitellään kansallisen ilmastostrategian valmistelun yhteydessä. Hallitus antaa ilmastostrategian selontekona eduskunnalle keväällä 2001.

Yritystoiminnan hallinnon keventäminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

7) Eduskunta edellyttää, että pienyritystoimintaa ja itsensä työllistämistä koskevaa säädöstä ja hallintoa yksinkertaistetaan, jotta yrittäjälle jää enemmän voimavaroja varsinaiseen yritystoimintaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriö käynnisti viime vuoden alussa hallitusohjelmassa olevan yrittäjyys Hankkeen. Hanke sisältää runsaat sata erillistä toimenpidettä yrittäjyyden ja yritystoiminnan edistämiseksi. Hanke toteutetaan yhdeksän ministeriön ja Kuntaliiton yhteistyönä. Yrittäjyys Hankkeessa on useista kohtia, joilla pyritään yritystoimintaan liittyvää säädöstä ja hallintoa yksinkertaistamaan. Tällaisia ovat mm. pienen osakeyhtiön perustamisen helpottaminen ja hallinnon keventäminen ja yleensä osake-yhtiölain uudistamistyö. Myös kirjanpitosäädäntöä on tarkistettu pienyritystoiminnan helpottamiseksi.

Hallituksen yrittäjyys Hankkeessa on keskeisesti esillä myös yritystoimintaa koskevan hallinnon yksinkertaistaminen. Mm. sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö asettivat viime vuoden joulukuussa selvitysmiehen selvittämään yritysten vero- ja työnantajamaksujärjestelmien yksinkertaistamisesta. Selvitysmiehen työn on tarkoitus valmistua kesäkuun loppuun mennessä. Lisäksi eduskunnalle on vastikään annettu hallituksen lakiesitys yritys- ja yhteisötietolaiksi, jolla yritykset yksilöidään yhtenäisellä tunnusjärjestelmällä patentti- ja rekisterihallituksen ja verohallituksen yhteiseen yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. Uusi järjestelmä luo tulevaisuudessa hyvät mahdollisuudet yritysten sähköisten ilmoitusmenettelyjen kehittämiseksi. Yrittäjyys Hankkeen puitteissa eri hallinnonalojen yhteistyönä on tarkoitus myös selvittää lupa- ja ilmoitusmenettelyjen yksinkertaistamismahdollisuuksia.

Markkinoiden toimivuus

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

10) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vääristävätkö kuntien tukitoimet tervettä kilpailua ja tuetaanko verovaroilla tarpeettomasti yrityksiä.

Kuntien tukitoimet ovat mittakaavaltaan pääasiallisesti muita kilpailua vääristäviä tekijöitä

vähäisempiä, eikä niiden kilpailuvaikutuksia ole siitä syystä selvitetty siinä määrin kuin muita kilpailua vääristäviä tekijöitä. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on selvitetty Markkinoiden toimivuus – ja Yksityisten palvelujen kehittäminen – hankkeissa tärkeimpiä kilpailua vääristäviä tekijöitä sellaisilla palvelusektoreilla, jotka ovat voimakkaassa vuorovaikutuksessa julkisen sektorin kanssa. Tärkeimpiä kilpailua vääristäviä tekijöitä ovat näiden selvitysten mukaan Raha-automaattiyhdistyksen avustukset, arvonlisäveron nk. hyvitys-perintäjärjestelmä sekä eräät muut kilpailua vääristävät tekijät arvonlisäverotuksessa. Kuntien tukitoimien osalta merkittävimpiä kilpailuvääristymiä ovat osin budjettirahoituksella tuotetut palvelut, joita tarjotaan samoilla markkinoilla, joilla myös yritykset toimivat (esim. liikuntapalvelut, pesulapalvelut, terveystalot). Jos tällaisia palveluja subventoidaan budjettirahoituksella ja tämä aiheuttaa kustannukset alittavaa hinnoittelua, kilpailu vääristyy.

Kunnat pyrkivät nykyisin esiintymään yrityksille houkuttelevina sijaintikohteina. Positiivisen mielikuvan muodostamiseksi ne esimerkiksi rahoittavat monenlaisia infrastruktuurihankkeita verovaroin ja jopa myöntävät yrityksille suoraa rahoitusta. Infrastruktuurihankkeista esimerkkejä ovat mm. teollisuushallien pystyttäminen. Kuntien rahoituksellisia tukitoimia ohjaa kuitenkin EU:n valtion tukia koskeva lainsäädäntö. Tällöin nk. vähäistä rahoitusta ei koeta ongelmalliseksi. Tämän tason ylittävä rahoitus on aina notifioitava ja siten hyväksyttävä EU:n komissiossa. Elinkeinopoliittisesti näkökulmasta tällainen rahoitus ei ole toivottavaa ja myös EU:n komissio on suhtautunut siihen kriittisesti.

Ekologinen rakennemuutos

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

12) Hallitus teki 4.6.1998 periaatepäätöksen ekologisen kestävyys edistämistä. Siinä esitetään peruslinjaukset ekologisen kestävyys edistämiseksi ja sitä edistäviin taloudellisten sekä sosiaalisten ja kulttuuristen edellytysten luomiseksi, tärkeimpiä kestävä kehityksen toiminta-alueita koskevat strategiset tavoitteet ja toimintalinjat sekä käsitelty ohjelman toimeenpanoa ja seuranta. Peruslinjausten mukaan hallitus mm. edistää tuotanto- ja kulutustapojen muutosta ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytön vähentämistä sekä toimii verojärjestelmän kehittämiseksi työllisyyttä tukevaan ja ympäristökuormitusta vähentävään suuntaan. Toimintalinjojen mukaan mm. toimitaan Euroopan unionissa kestävä kehityksen, työllisyyden ja ympäristön parantamiseksi.

Hallinnonalat antavat kesään 2001 mennessä Suomen kestävä kehityksen toimikunnalle, jossa eri toimijat ovat laajasti edustettuna, selvityksen kestävä kehityksen toteutumisesta ja ohjelman vaikutuksista omalla hallinnonalallaan sekä arviot jatkotoimista ja ohjelman tarkistamistarpeesta. Kestävä kehityksen toimikunta seuraa eri toimijoiden ohjelmien toteutumista ja pyytää hallinnon ulkopuolisia toimijoita arvioimaan tilanteen kesään 2001 mennessä. Tämän pohjalta laaditaan kokonaisarvio ohjelmien vaikuttavuudesta ja kestävä kehityksen tilasta vuonna 2002 pidettävään Rion ympäristö- ja kehityskonferenssin 10-vuotis-seurantakokoukseen mennessä.

Kioto-ilmastosopimuksen toteuttaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

13) Eduskunta edellyttää, että hallitus mahdollisimman pian selvittää realistiset keinot toteuttaa Kioto-ilmastosopimuksen velvoitteet kiinnittäen huomioita myös muihin energiatuotannon päästöihin.

Hallitus on laatimassa kansallista ilmastostrategiaa, jonka avulla Kioton ilmastopimuksen velvoitteet tullaan toteuttamaan. Hallitus antaa ilmastostrategian selontekona eduskunnalle keväällä 2001. Strategian tueksi on yhdessä muiden ministeriöiden kanssa tehty ja teetetty monia selvityksiä, jotka on yhdistetty ilmastostrategian taustaraportiksi. Energiantuotannon muut päästöt, kuin kasvihuonekaasupäästöt, tarkastellaan ilmastostrategialle tehtävässä ympäristövaikutusarviossa. Ympäristövaikutusarviota tehdään rinnan strategian valmistelun kanssa ja vaikutusarvion tulokset otetaan huomioon lopullisessa strategiassa. Näin ollen energiantuotannon muihin päästöihin, eli lähinnä happamoittaviin ja rehevöittäviin sekä terveydelle vaarallisiin päästöihin, kuten hiukkasiin kiinnitetään huomiota laadittaessa ilmastostrategiaa.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

18) Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää toimenpiteitä, joiden tuloksena Suomi profiloituu osaamisen ja sosiaalisten innovaatioiden edelläkävijäksi. Tutkimus- ja kehitystoiminnan määrärahoja edelleen lisättäessä lähivuosina valtion osuus pidetään vähintään 40 prosenttina.

Syksyllä 1996 päätetty tutkimus- ja kehitystoiminnan lisärahoitusohjelma päättyi vuonna 1999. Valtio lisäsi omaa panostustaan t&k –toimintaan esitetyn rahoitussuunnitelman mukaisesti. Tavoitteeksi asetettu t&k –panostus 2,9 % bruttokansantuotteesta saavutettiin jo vuonna 1998. Vuonna 1999 ko. luku oli 3,1 % . Yksityinen sektori lisäsi panostustaan huomattavasti enemmän kuin julkinen sektori, mistä syystä julkisen rahoituksen osuus jäi 31 %:iin.

Vuonna 2000 julkinen t&k –rahoitus pysyi suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 1999.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

19) Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää ja kehittää toimenpiteitään, joilla tutkimus- ja kehitystoiminnan tulosten siirtymistä kansainvälisiksi menestystuotteiksi voidaan nopeuttaa. Tällaisia ovat muun muassa investoinnit yritys- ja tiedepuistojen kehittämiseen, määrärahojen lisäys innovaatiotoimintaan sekä yliopistojen ja tutkimus-laitosten tietopalvelutoimintaan.

Finntechin ja Helsinki University Licensingin lisensointitoiminnot on yhdistetty. Toimenpiteen avulla edistetään teknologiansiirtoa ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

TE-keskusten yrityspalvelupisteisiin on sijoitettu keksintöasiamiehiä ja korkeakouluihin innovaatioasiamiehiä.

Teknologian kehittämiskeskus on vahvistanut toimia, joilla tutkimustulosten kaupallistamista voidaan nopeuttaa. Tässä vahvistamisessa yhteistyö TE-keskusten, pääoma-rahoittajien, SITRAn, Finnveran ja Finpron kanssa on keskeisellä sijalla.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaa on suunnattu yhtiötä koskevaa lakia muuttamalla aiempaa selkeämmin alkavan ja innovatiivisen yritystoiminnan suuntaan.

Tietoyhteiskuntaohjelma

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

22) Eduskunta edellyttää, että Tekes organisoii uutena kansallisena teknologiaohjelmalla käyttäjäystävällisen tietoyhteiskuntaohjelman, jonka avulla koulutuksen laadullista kehitystä nopeutetaan kulttuurisen sisältötuotannon ja uuden tieto- ja viestintäteknologian kehittäjien yhteistyönä ja jonka tavoitteena on kansainvälisten menestystuotteiden synnyttäminen.

Tekes käynnisti vuonna 1999 uuden monitieteisen teknologiaohjelman "USIX - Käyttäjäkeskeisiä tieto- ja viestintäteknikan sovelluksia" (1999 – 2002), joka kartuttaa suomalaista osaamista tieto- ja viestintäteknikoihin perustuvien tuotteiden, sovellusten, palvelujen ja sisältöjen kehittämisessä. Ohjelman kokonaisvolyymiksi on arvioitu 350 – 400 miljoonaa markkaa, josta Tekesin osuus on 150 miljoonaa markkaa. Ohjelman painopistealueita ovat: kehittyvän tietotekniikan mahdollistamat uudet palvelut ja sovellukset, virtuaalitekniikat ja älykkäät tuotteet sekä uudet tieto- ja sisältöalustat. Sovelluskohtaisia toiminta-alueita ovat mm. koulutus- ja kielitekniologia, käyttäjäystävällinen paikantaminen, elektroninen asiointi sekä uudet viestintäteknologiat (kuten digitaal-TV). Kaikkien tutkimusalueiden yhteisinä nimittäjinä ovat tietämyksen hallinta ja käytettävyyden menetelmät.

Vähittäiskaupan aukioloajat*HE 49/2000**Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 5.12.2000, että valtioneuvosto seuraa vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain vaikutuksia työnteekijöiden asemaan ja päivittäistavarakaupan jakautumiseen erityyppisissä liikkeissä.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnan asianomaiselle valiokunnalle vuosittain selvityksen vähittäiskaupan muutoksista ja eduskunnalle perusteellisen selonteon vähittäiskaupan kehityksestä, kun laki on ollut voimassa 3 – 5 vuotta. Lakiin ei tule ehdottaa muutoksia, ennen kuin eduskunta on käsitellyt edellä mainitun selonteon.

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista vahvistettiin 28.12.2000 ja se tulee voimaan 15.1.2001.

Kuljetusten alueellinen tukeminen*HE 109 ja 187/2000**Valtiovarainvaliokunta*

17) Momentti 32.30.44. Eduskunta edellytti 19.12.2000 selvitettävän, onko laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta säädettävissä pysyvänä tai voidaanko kuljetustuki korvata muulla järjestelmällä.

Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain voimassaoloaikaa jatkettiin yhdellä vuodelle vuoden 2001 loppuun 21.12.2000 annetulla lain muutoksella.

Yritystukien yleisistä ehdoista annetun lain (786/1997) 4 §:n mukaan yritystukiohjelman on oltava määräaikainen. Tämän vuoksi lakia kuljetusten alueellisesta tukemisesta ei voida säätää pysyvänä. Kauppa- ja teollisuusministeriö selvittää kuitenkin olisiko laki säädettävissä useamman vuoden ajaksi.

Vuoden 2000 elokuussa valmistui kauppa- ja teollisuusministeriön tilaama, Viatek Oy:n

tekemä selvitys “Pk-yritysten logistiikan kehittäminen”, jossa selvitettiin mahdollisuutta logistisia järjestelmiä kehittämällä alentaa pienten ja keskisuurten yritysten kuljetuskustannuksia. Tehdyssä selvityksessä ei havaittu saavutettavan olennaisia kustannussäästöjä yritysten logistisia järjestelmiä kehittämällä. Nykyisten yritystukien avulla voidaan tukea yritysten logististen järjestelmien kehittämistä. Suoraan kuljetuskustannuksiin alentavasti vaikuttavia järjestelmiä ei kuljetustuen lisäksi ole pystytty osoittamaan, joten kuljetustuen korvaaminen muulla järjestelmällä ei näytä mahdolliselta.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Alaikäisten tahdosta riippumaton hoito

HE 92/1992 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.9.1992, että hallitus seuraa lain vaikutuksia alaikäisen hoitoon määräämiseen, hoitoon määräämisen perusteita sekä järjestelyn tarkoituksenmukaisuutta mielenterveyden hoidon ja alaikäisten hoitotulosten kannalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Laila mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta (954/92), joka tuli voimaan vuoden 1993 alusta, saatettiin säännös sanamuodoltaan vastaamaan Suomen ratifioimaa lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta. Mielenterveyslain 8 §:n mukaan tahdosta riippumatta annettavassa hoidossa olevia alaikäisiä hoidetaan erillään aikuisista, jollei lapsen etu muuta vaadi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuoden 1999 aikana lääninhallitusten kautta selvittänyt alaikäisten psykiatrisen hoidon toteutumista. Ministeriö on korostanut lääninhallitusten valvonta- ja ohjausvelvollisuutta ja edellyttänyt, että tilannetta edelleen seurataan ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Ministeriö on 23.8.1999 asettanut työryhmän selvittämään alaikäisten tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä.

Työryhmän määräaika päättyi 28.2.2000. Työryhmän muistiosta pyydettiin lausunnot, joiden yhteenveto valmistui syksyllä 2000. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti selvitykset ja neuvottelut työryhmän ehdotuksen pohjalta perustaa erityisen vaikeahoitoisille lapsille ja nuorille uusi valtakunnallinen hoitoyksikkö joulukuussa 2000. Kannanotto uuden hoitoyksikön perustamiseen liittyviin kysymyksiin valmistuu 28.2.2001 mennessä.

Tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuu

HE 179/1994 vp.

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1994 hallituksen yhdessä Työterveyslaitoksen ja tapaturmavakuutusjärjestelmän edustajien kanssa selvittävän, miten Työterveyslaitoksen osallistuminen ammattitautitutkimuksiin ja muiden työlääketeollisten palveluiden järjestäminen voidaan myös jatkossa turvata.

Julkisen terveydenhuollon ja Työterveyslaitoksen välistä ammattitautitutkimusten järjestämisvastuuta koskevaa selvitystyötä on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriön 14 päivänä lokakuuta 1998 asettamassa Tapaturma- ja ammattitautilainsäädännön kehittämistyöryhmässä, jonka määräaika on jatkettu 31.5.2000 saakka. Myös valtioneuvoston vuosille 2000-2003 hyväksymän sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman mukaan sosiaali- ja terveysministeriö selvittää yhdessä Suomen Kuntaliiton, Kansaneläkelaitoksen, työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusyhtiöiden kanssa vuoden 2000 loppuun mennessä, voidaanko liikenne- ja tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuun kattamiseksi kerättäviä maksuja ohjata kunnille ja jos voidaan niin, millä tavalla

Sosiaali- ja terveysministeriö on 28.12.2000 tekemällään päätöksellä asettanut selvitysmiehen selvittämään, miten liikenne- ja tapaturmavakuutuksen sairaanhoitokorvauksissa voitaisiin toteuttaa ns. täyskustannusvastaavuus, jos siihen päätettäisiin siirtyä samalla kun poistettaisiin liikenne- ja tapaturmavakuutuslaitoksilta perittävä maksu. Selvitystyön määräaika on 30.4.2001.

Kriminaalipotilaita koskevien säännösten uudistaminen*HE 226/1994 vp.**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että Suomessa vireillä olevan rikosoikeudellisten syyntakeisuussäännösten uudistamisen yhteydessä harkitaan myös kriminaalipotilaita koskevien säännösten laaja-alaista uudistamista kansainvälisten kokemusten pohjalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on neuvotellut oikeusministeriön kanssa syyntakeisuussäännösten uudistamiseen liittyen rikos- ja lääkintäoikeudellisten säännösten yhteensovittamisesta. Hoitotoimenpiteiden asema rikosoikeudellisessa seuraamusjärjestelmässä on tarkoitettu selvittää erillään rikoslain kokonaisuudistuksesta.

Valtioneuvosto on 23.9.1999 asettanut komitean valmistelemaan ehdotuksen vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskeviksi ehdotuksiksi. Komitean määräaika päättyy 31.3.2001.

Vakuuksien hoito*HE 253/1994 vp**Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 25.11.1994, että sosiaali- ja terveysministeriö Eläke-Kansan asioiden selvityksen yhteydessä tarkoin tutkii myös vakuuksien hoitoa koskevien toimien lainmukaisuuden ja vastuut.

Eläke-Kansa on luovuttanut 5.5.1995 Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan erityisen selvityspesän, Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan konkurssipesän, Kansa-Yhtymä Oy:n konkurssipesän, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Kansan ja Eläkekassa Tuen välillä solmitun vakuusienjakosopimuksen mukaisesti Eläkekassa Tuelle sovitut pantit, jotka on luovutustilaisuudessa luovutettu Vahinko-Kansan hallinnoitavaksi ja huolehdittavaksi erillisen Vahinko-Kansan ja Eläkekassa Tuen sopiman hallinnointisopimuksen mukaisesti.

Eläke-Kansan konkurssia koskeva asia on kesken. Konkurssipesän osalta annettiin vuoden 1997 aikana lopullinen kertomus erityistilintarkastuksesta.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan (konkurssissa) erityisestä selvityspesästä siirrettiin vakuutuskannat muihin työeläkevakuutusyhtiöihin vuoden 1998 alussa. Eläke-Kansan työntekijäin eläkelain mukaisen työsuhderekisterin sisältämä tietokanta siirrettiin syksyllä 1997 vakuutuskannan vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille. Yrittäjien eläkelain mukainen tietokanta siirrettiin 1.1.1998 kannan vastaanottaneeseen Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sampoon. Työntekijäin eläkelain mukaista vakuutustoimintaa koskevasta arkistosta pääosa siirrettiin helmikuun 1998 aikana eläketurvakeskukselle. Kertomusvuoden aikana Eläke-Kansan henkilöstön määrä oli edelleen 3 henkilöä.

Vakuuksien valvonta on siirtynyt sosiaali- ja terveysministeriön ja vakuutusvalvontaviraston välisen toimivaltaajan perusteella 1.4.1999 vakuutusvalvontavirastolle.

Erityisen selvityspesän tehtävät keskittyvät kertomusvuonna lainojen hoitoon ja niiden siirtämiseen vastaanottajayhtiöiden lainoiksi, rahaliikenteeseen, vakuutusmaksujen perintään ja niiden välittämiseen edelleen sekä muihin talous- ja yleishallinnon tehtäviin.

Kertomusvuoden loppuun mennessä erityinen selvityspesä on siirtänyt vakuutuskantaa vas-

taanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille eläkevastuun katteeksi omaisuutta noin 3,6 miljardin markan edestä. Konkurssipesässä on edelleen siirtämätöntä, kirjanpitoarvoin määriteltyä omaisuutta noin 1,2 miljardin markan edestä.

Kaikkiaan kertomusvuoden aikana, korkotekijä huomioon ottaen, työeläkevakuutusyhtiöihin siirrettyä vastuovelkaa on katettu noin 69 prosenttia.

Eläke-Kansa jatkoi kertomusvuonna niiden TEL-vakuutusmaksujen perintää, jotka vakuutuskantaa vastaanottaneet työeläkevakuutusyhtiöt ovat merkinneet luottotappioiksi omissa kirjanpidoissaan.

Eläke-Kansassa jäljellä olevista 24 lainasta kaikki on osoitettu vastaanottaville työeläkevakuutusyhtiöille. Lainat ovat sidoksissa konkurssipesän loppuselvitykseen ja Tradekayhtymän saneerausohjelman loppuun saattamiseen vuoden 2003 loppuun mennessä.

Hammashuollon korvaukset

HE n:o 104/1995 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.11.1995, että hallitus tekee vuoden 1997 talousarvioesitykseen liittyen ehdotuksen aikuisväestön hammashuollon järjestämisestä, sitä koskevasta korvaus- ja maksujärjestelmästä sekä uudistuksen toteuttamisaikataulusta. Ehdotuksen valmistelussa on otettava huomioon kuntien hammashuoltopalvelujen tehostamismahdollisuus ja eri ikäluokkien tasapuolinen kohtelu sekä kiinnitettävä huomiota niihin ryhmiin, joiden terveyden ylläpitämiselle hampaiston kunnolla on erityistä merkitystä.

Tasavallan presidentti on vahvistanut 21.12.2000 hammashuollon korvausjärjestelmän kokonaisuudistusta koskevan sairausvakuutuslain muutoksen. Laki tulee voimaan vuoden 2001 alusta lukien siten, että huhtikuun alusta lukien vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneillä vakuutetuilla on oikeus sairausvakuutuksen hammashuollon korvauksiin. Hammashuollon kokonaisuudistus toteutuu joulukuun alusta 2002 lukien, jolloin koko väestöllä on oikeus sairausvakuutuksen hammashuollon korvauksiin. Lisäksi kansanterveyslakia on muutettu siten, että kuntien tulee järjestää hammashoito asukkailleen iästä riippumatta 1.4.2001 lukien. Lain voimaantulosäännöksen perusteella kunta voi kuitenkin päättää, että mahdollinen toiminnan laajennus toteutetaan asteittain 30.11.2002 mennessä. Voimaantulosäännöksen mukaan hoito on kuitenkin järjestettävä 1.4.2001 lukien kaikille vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneille, 1.1.2002 lukien vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneille ja 1.12.2002 lukien iästä riippumatta kaikille kuntalaisille.

Asia ei anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

Sairauspäiväraha järjestelmän ja kuntoutuksen uudistus

HE 124/1995 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1995, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia sairaiden ja kuntoutettavien asemaan sekä erityisesti tarveharkintaisen päivärahan toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Sairausvakuutuslain 23 e §:n 1 momentin (350/1996) mukaan erityishoitorahan määrä on vähintään 60 markkaa.

Kansaneläkelaitos käynnisti keväällä 1996 selvitystyön lainsäädännön vaikutuksista sairaiden ja kuntoutettavien asemaan sekä erityisesti tarveharkintaisen päivärahan toimivuuteen. Selvitystyön väliraportti valmistui tammikuussa 1999. Loppuraportti on kansaneläkelaitoksesta saadun selvityksen mukaan valmistumassa melko pian. Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää muutoinkin parhaillaan millaisia mahdollisuuksia on löytää työkyvyttömyyseläkettä edeltävän päivärahakauden niin sanottuun 0-päivärahaongelmaan ratkaisu, jossa eläke- ja sairausvakuutusjärjestelmän sekä kuntoutuksen ensisijaisuusperiaate säilyy. Selvitys on tarkoitettu valmistella siten, että se olisi mahdollista käsitellä vuoden 2002 talousarvioesityksen yhteydessä.

Lapsipoliittisen selonteon jatkotoimet

Selonteko 2/1995 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.3.1996 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvään perustelulausumaan yhtyen hallituksen talousarvion ja lainsäädännön valmistelussa huolehtivan lasten, nuorten ja lapsiperheiden aseman oikeudenmukaisesta kehittämisestä. Lasten ja nuorten tulevaisuudelle ovat koulu ja maksuton esiopetus keskeisiä palveluja ja tärkeä väylä elämänhallinnan saavuttamiseen. Neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon erityisosaaminen on voitava säilyttää väestövastuista palvelurakennetta kehitettäessä. Näin taataan perheille, lapsille ja nuorille palvelut, jotka ehkäisevät erityisen tehokkaasti ongelmia ja ohjaavat varhaisessa vaiheessa hoitoon. Ne ovat siksi kokonaistaloudellisesti perusteltuja.

Eduskunta edellytti, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön liitteenä olevassa sivistysvaliokunnan lausunnossa on sanottu.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on muiden ministeriöiden ja yhteistyötahojen kanssa jatkettu lapsipoliittisessa selonteossa ja sen kanssa rinnan valmistuneessa lapsioikeudellista päätöksentekojärjestelmää selvittäneen työryhmän mietinnössä (KM 1995:12) edellytettujen jatkotoimien valmistelua. Työryhmän tekemiä muutosehdotuksia tarkastellaan ja sovitaan yhteen lapsipoliittisen selonteon pohjalta tarpeellisiksi todettavien säädös- ja muiden muutosten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriössä toiminut Sijaishuollon pakkotoimityöryhmä arvio muistiossaan 1998:22 lastensuojelulain mukaisia pakotteita koskevien säännösten muutostarpeita sekä tarvetta mahdolliseen lastensuojelulain nojalla toteutettavaan suljetun hoidon järjestämiseen. Työryhmien ehdotusten pohjalta ja muutoin tarpeellisiksi arvioidut lastensuojelulain ja siihen läheisesti liittyvän lainsäädännön muutosten valmistelu on käynnistymässä ministeriössä.

Vuoden 1999 maaliskuun alusta tuli voimaan lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmää koskeva lainsäädäntöuudistus. Järjestelmän tarkoituksena on tasata lastensuojelun suurten kustannusten yksittäiselle kunnalle aiheuttamaa taloudellista raskautta sekä ohjata voimavaroja siten, että lastensuojeluasiakkaat saavat tarkoituksenmukaiset ja oikea-aikaiset palvelut kunnan taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee asettamaan työryhmän seuraamaan järjestelmän toteutumista sekä selvittämään myös muita erityisryhmiä koskevien tasausjärjestelmien tarvetta.

Opetusministeriö valmisteli esityksen perusopetuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta, joka velvoittaa kuntia järjestämään 6-vuotiaiden esiopetuksen siten, että kunnilla on mahdollisuus aloittaa esiopetus 1.8.2000 lukien ja säännös muuttuu kuntia velvoittavaksi 1.8.2001. Sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet osallistuivat esityksen valmisteluun. Tasavallan Presidentti vahvisti esitykseen liittyvät lait 23.12.1999. Lakimuutoksessa kaikil-

le 6-vuotiaille mahdollistetaan maksuton vuoden mittainen esiopetus ennen perusopetuksen aloittamista. Kunnat voivat itsenäisesti päättää esiopetusta antavan hallintokunnan ja esiopetusta voidaan tuottaa koulussa tai päivähoitopaikassa.

Lapsipoliittisessa selonteossa esitettyä lapsiasiavaltuutetun viran perustamista on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Viran perustamista on esitetty useana vuonna, mutta sitä ei ole sisällytetty valtion talousarvioon.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt verkostoituvat erityispalvelut hankkeen toisen vaiheen, jossa tarkoituksena on kehittää alueellisten erityispalvelujen järjestämistä erityisesti seutukuntapohjalta.

Valtioneuvoston 28.10.1999 vahvistamassa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa vuosille 2000-2003 on yhdeksi painoalueeksi asetettu ongelmien estäminen ajoissa. Tähän pyritään muun muassa edistämällä lasten ja nuorten hyvinvointia ja ehkäisemällä syrjäytymistä. Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnistymässä Varhaisen puuttumisen hanke, jonka tavoitteena on edistää varhaisen puuttumisen toimintamalleja sekä hyviä työkäytäntöjä. Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa vuosina 1999-2001 hankkeen, jolla kehitetään varhaiskasvatuksen toimintatapoja ja käytäntöjä vastaamaan entistä paremmin erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten tarpeisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on järjestänyt työkokouksia asiantuntijoille raskaana olevien päihiteitä käyttävien äitien palvelujen kehittämiseksi. Ministeriö jatkaa valmistelutyötä hoitojärjestelyjen tehostamiseksi. Vuonna 1999 Stakes julkaisi oppaan Alkoholien suurkuluttajan ja narkomaanin tunnistaminen ja hoito äitiysneuvolassa ja synnytyssairaalassa.

Hallitus antaa Eduskunnalle syksyllä 2001 ”Lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan selonteon”, jossa lausumaan sisältyviä asiakokonaisuuksia tullaan käsittelemään laajasti.

Sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus

HE 28/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.5.1996 sairausvakuutuslain säännöksiä selkeyttäväksi siten, että jos potilas kuljetetaan häntä sisäänkirjoittamatta kotoa ensiapuyksikköön ja sieltä edelleen annetun ensiavun, tehdyn tutkimuksen tai tarvittavan tarkkailuajan jälkeen muualle hoitoon, tällainen kuljetus katsotaan yhdeksi yhdensuuntaiseksi kuljetukseksi ja siitä peritään potilaalta vain yksi sairausvakuutuslain mukainen omavastuu.

Kansaneläkelaitoksessa on aloitettu syyskuussa 1998 sairaanhoito- ja kuntoutuspotilaiden kuljetusten koordinointi- ja kehittämishanke, joka toteutettiin ajalla 1.9.1998 – 31.8.2001.

Kansaneläkelaitoksen soveltamiskäytännössä matkakustannusten korvauksissa noudatetaan eduskunnan lausumaan kirjattua periaatetta. Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Pienten lasten hoitojärjestelmän kehittäminen

HE 208/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996 hallituksen seuraavan lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen uudistuksen sekä päivähoiton maksujärjestelmän toimivuutta ja taloudellista kehitystä ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin. Toimenpiteissä on otettava huomioon paitsi itse järjestelmien mahdolliset ongelmat myös muut niihin

vaikuttavat muutokset kuten työllisyyden muutoksen vaikutukset eri hoitomuotojen kysyntään, kuntien erillisratkaisut ja perheiden ennakoimattomien valintojen aiheuttama kustannuskehitys.

Pienten lasten hoitojärjestelmän uudistus astui voimaan 1.8.1997. Osana eduskunnan edellyttämän seurannan toteuttamista sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa tehnyt kertomusvuonna päivähoidon tilannetta syyskuussa 1997 koskevan selvityksen. Selvityksellä kartoitettiin muun muassa päivähoidon saatavuutta, kuntien päätöksiä määrätä päivähoitomaksut poiketen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain asettamista enimmäismaksuista, päivähoidon maksukertymää sekä kustannuksia ja kunnallisia lisiä. Selvityksen tulokset tiedotettiin 6.11.1997, ja ne on julkaistu sosiaali- ja terveysministeriön monisteita -sarjassa nro 20/1998.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyytämä selvitys päivähoitomaksu-uudistuksen vaikutuksista annettiin 22.12.1997.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti pienten lasten hoitojärjestelmän uudistuksen kokonaisu seurannan yhteistyössä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa. Seuranta on käynnistynyt syksyllä 1998. Stakes on julkaissut seurannasta saatua tietoa väliraportissa kesäkuussa 1999 (Stakes. Aiheita 23/1999). Stakes julkaisi seurannan loppuraportin lokakuussa 2000 (Pentti Takala: Lastenhoito ja sen julkinen tuki. Stakes. Tutkimuksia 110/2000).

Kriminaalipotilaiden hoidon kehittäminen

HE 231/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.4.1997, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, miten kriminaalipotilaiden hoitoa voitaisiin kehittää siten, että myös avohoidossa voitaisiin hoitotavoitteiden toteuttamiseksi käyttää pakkohoitoa tai tahdosta riippumatonta hoitoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä eri hoitomuotojen kehittämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt virkatyönä mahdollisuuksia ja edellytyksiä käyttää kriminaalipotilaiden tahdosta riippumatonta hoitoa myös avohoidossa. Selvitystyö jatkuu vuonna 2001 yhteistyössä Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kanssa.

Sairaanhoitokorvaus

HE 233/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.2.1997, että myös ulkomaalaisten hoitoon ja sairaankuljetukseen liittyvät korvausjärjestelmät tulee kiireellisesti saattaa asianmukaiseen kuntoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa vuosille 2000-2003 määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistavoitteet, tarvittavat toimenpidesuosituksukset ja toteuttajat. Ohjelmaa seurataan ja arvioidaan koko nelivuotiskauden. Tavoite- ja toimintaohjelman mukaisesti varmistetaan, että pienessäkin kunnassa palvelut voidaan turvata ilman, että yksittäinen kunta joutuu kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin yksittäisen asiakkaan poikkeuksellisten hoitokustannusten kautta.

Työeläkevakuutusyhtiöt

HE 255/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.4.1997, että työeläkeyhtiöiden hallinnossa taataan pienyritysten edustus, jotta pienyrittäjät ja pienyritykset riittävässä määrin otetaan huomioon muun muassa takaisinlainaus- ja sijoitustoiminnassa.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuudet valvoa työeläkevakuutusyhtiötä ja koko yhtiöryhmää on turvattava myös siinä tapauksessa, kun yhtiöryhmässä on holding-yhtiörakenne tai kyseessä on yhtiö, joka muutoin ei ole ministeriön valvonnassa.

Eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys vuoden 1998 loppuun mennessä vuoden 1997 alusta voimaan tulleiden eläkelaitosten vakavaraisuutta koskevien sekä nyt hyväksytyjen lakien toteutumisesta käytännössä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti työeläkelaitosten kautta tapahtuvan pienyritysten pääomahuollon kehittämistä selvittävän työryhmän 10.9.1997. Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 28.1.1998 mennessä. Työryhmään nimettiin edustajat kauppa- ja teollisuusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Työeläkelaitosten liitosta, valtion erityisrahoituslaitoksista ja työmarkkinajärjestöistä.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten tel-varoja voitaisiin nykyistä enemmän sijoittaa pk-sektorille siten, että kilpailuneutraliteetti markkinoilla ja tel-laitosten sijoitustoiminnan turvaavuus huomioitaisiin. Mainitussa tarkoituksessa työryhmän tuli selvittää 1) työeläkeyhtiöiden takaisinlainausta tai oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarjontaa pk-yrityksille valtion erityisrahoituslaitosten takauksiin perustuen mahdollisesti yhteistyössä Vakuutusyhtiö Garantian kanssa, 2) työeläkeyhtiöiden pääomien kanavoimista pk-sektorille valtion erityisrahoituslaitosten hallinnoimien laina- tai pääomasijoitusrahastojen kautta, 3) valtion erityisrahoituslaitosten yritystutkimusosaaamisen hyödyntämistä ja 4) työeläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevan lainsäädännön ja ohjeistuksen kehittämistä siten, että työeläkevaroista nykyistä merkittävästi suurempi osa voitaisiin sijoittaa osakkeisiin ja pääomasijoitusrahastoihin.

Työryhmä sai lisäaikaa 30.4.1998 asti, jolloin se jätti muistionsa. Uuden takausjärjestelmän kehittämiseen ei työryhmä nähnyt tarvetta, koska markkinoilla on jo olemassa lukuisia vaihtoehtoja vakuutusongelmien hoitamiseksi. Tutkimusten mukaan vain harva pk-yritys kokee rahoituksen saatavuuden ongelmaksi. Olemassa olevia takausmalleja edelleen kehittämällä voidaan pk-yrityksille varmistaa rahoitusedellytykset myös tulevaisuudessa.

Työryhmä piti tärkeänä, että suomalaisten pk-yritysten rahoituksellista asemaa vahvistettaisiin EMU-aikana siten, että Suomen Pankki loisi riittävän laajan kansallisen, niin sanotun kakkoslistan, koska suomalaisilla yrityksillä tulisi olla samat edellytykset päästä kakkoslistalle kuin esimerkiksi saksalaisilla tai ranskalaisilla yrityksillä.

Tel-takaisinlainaus ja sijoituslainat muodostivat vielä muutama vuosi sitten yli kolme neljäsosaa tel-laitosten sijoitusmassasta. Madaltunut korkotaso, pk-sektorin alhainen investointiaste sekä lisääntynyt kilpailu rahoitusmarkkinoilla ovat heikentäneet takaisinlainauksen houkuttelevuutta. Tel-laitokset ovat lisänneet voimakkaasti sijoituksiaan valtion liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin sekä asteittain lisänneet sijoituksiaan pörssiosakkeisiin. Tämän seurauksena pk-sektorin osuus tel-laitosten sijoituksista on pudonnut oleellisesti. Työryhmän arvioiden mukaan alle 10 prosenttia tel-sijoituksista kanavoituu pk-yrityksille. Pk-sektori työllistää kuitenkin noin 58 prosenttia työvoimasta ja on merkittävin tel-järjestelmän rahoittaja. Tähän liittyen työryhmä esitti, että tel-laitosten tulisi asettaa tavoitteekseen

sijoittaa tietty osuus sijoitusomaisuudestaan pääomarahastoihin. Työryhmä esitti lisäksi, että pääomasijoitusyhteisöjen auktorisointia selvitettäisiin, jotta vakavaraisuusluokittelun kehittämiseksi luotaisiin edellytyksiä. Työryhmän mielestä julkisten pääomarahastojen ja tel-laitosten välille tulisi luoda uusia toimintamalleja ja että pääomasijoitusyhteisöjen tulisi tuottaa säännöllisiä tuottotutkimuksia. Tiedotusta pääomasijoittamisesta erityisesti pk-yri-tysten suuntaan olisi työryhmän mielestä lisättävä ja julkisen sektorin erityistehtävänä tulisi olla suotuisan toimintaympäristön luominen kasvuyrittäjyydelle.

Työeläkevakuutusyhtiössä yhtiön yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja hallin-toneuvosto hallituksen jäsenet. Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan työeläkeva-kuutusyhtiön hallintoneuvostossa ja hallituksessa on oltava vakuutuksenottajien ja vakuu-tettujen edustajia, jotka valitaan keskeisten työnantajia ja palkansaajia edustavien keskus-järjestöjen ehdottamista henkilöistä. Näitä edustajia on oltava yhtä monta ja heidän yhteis-määränsä on oltava vähintään puolet edellä mainittujen hallintoelinten koko jäsenmäärästä. Säännökset mahdollistavat näin ollen myös muiden kuin työehtosopimusneuvottelussa mu-kana olevien työmarkkinajärjestöjen edustajien osallistumisen hallintotyöskentelyyn. Pien-yrittäjien edustajia valittiinkin kertomusvuonna työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoelimiin. Yhtä työeläkevakuutusyhtiötä lukuunottamatta hallitukseen valittiin nimenomaisesti pien-yrittäjiä ja pienyrityksiä edustava jäsen. Kuitenkin myös siinä tapauksessa, ettei nimen-omaista valintaa tehty, hallitus muodostui jäsenistä, joista osa edusti pienyrityssektoria. Li-säksi työeläkevakuutusyhtiön ollessa yhtiömuodoltaan keskinäinen sen vakuutuksenottajina olevat pienyritykset ovat samalla myös yhtiön osakkaan asemassa. Myös yhtiöiden hallinto-neuvostoissa niihin valituista yrittäjien edustajista osa edusti pienyrityssektoria. Pienyritys-ten edustajia valittiin myös erilaisiin työeläkevakuutusyhtiöiden ja yrittäjien välisiin vapaa-muotoisiin neuvottelukuntiin. Eräät työeläkevakuutusyhtiöt olivat käynnistäneet lisäksi eri-laisia projekteja pienyritysten rahoituspalvelujen kehittämistä varten. Työeläkevakuutusyhtiöt tukivat pienyritysten pääomahuoltoa myös esimerkiksi rahastosijoituksilla.

Kaikki työeläkevakuutusyhtiöt muuttivat yhtiöjärjestyksensä säädetyssä määräajassa vasta-maan laissa mainittuja vaatimuksia hallinnon paikkajaosta.

Euroopan yhteisöjen komissio esitti 4.10.1995 ehdotuksen vakuutusyritysryhmään kuuluvi-en vakuutusyritysten lisävalvonnasta. Euroopan parlamentti hyväksyi yhteisen kannan asi-assa 16.9.1998 pidetyssä täysistunnossa. Tämän jälkeen Neuvosto antoi 13.10.1998 pidetys-sä istunnossaan direktiivin 98/78/EC vakuutusryhmään kuuluvien vakuutusyritysten lisäval-vonnasta. Direktiivin tavoitteena on antaa vakuutusvalvontaviranomaisille tehokkaampia välineitä vakuutusyritysryhmään kuuluvien vakuutusyritysten todellisen vakavaraisuuden arvioimiseksi. Direktiivi määrää myös vakuutusyritysryhmän sisäisten liiketoimien valvon-nasta ja edellyttää, että ne eivät saa vaarantaa ryhmään kuuluvien vakuutusyritysten vakava-raisuutta. Valvontaa täydennetään vakuutusvalvontaviranomaisen suorittamalla lisävalvon-nalla, joka ottaa huomioon yritykset, joihin vakuutusyritys on emo- tai tytäryhtiösuhteessa tai joihin nähden sillä on omistusyhteys. Valvontaviranomainen saa tarvittavat tiedot vakuu-tusyrytyksiltä. Jos ilmenee, että keskinäisten liiketoimien johdosta ryhmään kuuluvan va-kuutusyrityksen vakavaraisuus on tai saattaa olla vaarassa, valvovan viranomaisen on ryh-dyttävä asian vaatimiin toimenpiteisiin vakuutusyrityksen osalta. Direktiivi ei kuitenkaan millään tavoin edellytä, että vakuutusvalvontaviranomaiset velvoitettaisiin valvomaan yksit-täisinä yrityksiä vakuutusyritysryhmään kuuluvia muita yrityksiä kuin vakuutusyrityksiä.

Direktiivin implementointia eli direktiivin säännösten ottamista Suomen lainsäädäntöön valmisteltiin kuluvana kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriössä. Asiaa koskevat lait (949-952/2000) ovat tulleet voimaan 1.12.2000.

Valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asettama vakuutus- ja rahoitusval-

vonnan kehittämistyöryhmä päätti 8.5.1998 asettaa viranomaisyhteistyötä ja finanssikonglomeraattien valvontaa selvittävän alatyöryhmän. Erityisesti finanssikonglomeraattien valvontaa silmällä pitäen työryhmän tuli selvittää tarve tarkistaa ja täydentää valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeutta ja tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä, ottaen erityisesti huomioon kansainväliset finanssikonglomeraatit sekä sektorikohtaisen valvonnan ulkopuolelle ("katvealueeseen") jäävät konglomeraattirytykset, onko finanssikonglomeraattien valvonnassa viranomaisten työnjakoa tarpeen selkeyttää esimerkiksi määrittelemällä jonkin viranomaisen koordinoivaksi valvojaksi, onko pankkien ja vakuutusyhtiöiden muodostamien erityisryhmien omistusrakenteiden läpinäkyvyys voimassa olevassa lainsäädännössä riittävällä tavalla varmistettu sekä tarve täydentää ja tehostaa finanssikonglomeraattien riskien seuranta ja valvontaa toisaalta luottolaitoksen ja vakuutusyhtiön sektorikohtaisten säännösten näkökulmasta sekä toisaalta erikseen finanssikonglomeraattien tasolla kiinnittäen erityisesti huomiota niihin riskeihin, jotka liittyvät pääomien moninkertaiseen käyttöön ja ryhmän keskinäisiin liiketoimiin. Työryhmään nimettiin edustajat valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä ja Rahoitustarkastuksesta. Työryhmän selvitys valmistui helmikuussa 1999. Selvitys sisälsi ehdotuksia rahoitus- ja vakuutusyritysryhmien valvonnasta. Ministeriössä on tarkoitus asettaa työryhmä valmistelemaan hallituksen esitystä asiasta.

Uusi Vakuutusvalvontavirasto aloitti toimintansa 1.4.1999. Viraston perustamisen yhteydessä kiinnitettiin huomiota rahoitus- ja vakuutusyritysryhmien valvonnan tehostamiseen. Viraston johtokunnan kokoonpanossa ovat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston lisäksi valtiovarainministeriö, Suomen Pankki ja rahoitustarkastus. Tämän on tarkoitus tehostaa viranomaisten keskinäistä yhteistyötä.

Euroopan Unionissa on asetettu korkean tason työryhmä valmistelemaan kiireellisellä aikataululla ehdotusta rahoitus- ja vakuutusyritysryhmiä koskevasta EU-lainsäädännöstä ja valvonnasta. Suomen lainsäädännön valmistelussa on tarkoitus ottaa huomioon tämän työn tulokset.

Vuoden 1998 loppuun mennessä vuoden 1997 alusta voimaan tulleiden eläkelaitosten vakuutusvaraisuutta, hallintoa ja sijoitustoimintaa koskevissa laeissa tarkoitettujen muutokset työeläkevakuutusyhtiöiden yhtiöjärjestyksiin toteutettiin laissa säädetyssä määräajassa ministeriön hyväksymin yhtiöjärjestyksen muutoksin.

Mainituilla laeilla selkeytettiin työeläkevakuutusyhtiön varojen omistusta. Lain mukaan työeläkevakuutusyhtiön velat ylittävistä varoista kuuluu yhtiön osakkeen tai takuuosuuden omistajalle osakkeita tai takuuosuuksia vastaava osuus yhtiön omaan pääomaan tehdyistä sijoituksista sekä sijoituksille laskettu kohtuullinen tuotto. Muu osa varoista kuuluu vakuutusosastajille osana vakuutuskantaa. Siten luovutettaessa työeläkevakuutusyhtiön vakuutuskanta tai sen osa toiselle työeläkevakuutusyhtiölle, luovutettavan vakuutuskannan osuus sanotuista varoista siirretään vakuutuskannan mukana vastaanottavaan yhtiöön. Kannansiirto on lisäksi tehtävä siten, että TEL 12 a §:n mukainen kohtuusperiaate toteutuu luovutettavan vakuutuskannan osalta. Mainitut säännökset tulivat sovellettaviksi ensimmäisen kerran ministeriön antaessa 25.5.1998 (Dnro 24/401/1998) suostumuksensa suunnitelmalle, jonka mukaan Eläke-Varma, keskinäinen vakuutusyhtiö luovutti vakuutuskannan osan 1.7.1998 Vakuutusosakeyhtiö EläkeSampoon. Luovutuksen yhteydessä luovutettua vakuutuskantaa koskevat velat ylittävät varat siirtyivät Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sammoon, jonka nimi muuttui sittemmin Keskinäiseksi Eläkevakuutusyhtiö Varma-Sammoksi, vastuuvelan osaksi osittamattomana lisävakuutusvastuuna.

Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan asianmukainen hoitaminen muuttuneessa sijoitusympäristössä edellytti toimintapääomien merkittävää kasvattamista. Tähän tarvittava rahoitus järjestettiin vuodenvaihteessa 1996/1997 toteutetun työntekijäin eläkelain mukai-

sen rahoitustekniikan muutoksen eräänä osana. Muutokseen sisältyi rahastokoron alentaminen 5 prosentista 3 prosenttiin, vuosittaisen vanhuuseläkerahastoinnin alentaminen sekä laskuperuste- ja rahastokoron erotusta vastaavan tuoton käytön uudelleen määrittely rahastoitujen eläkkeiden korotuksiin. Tämä tarkoitti sitä, että alkuvaiheessa 2-3 vuoden ajan tämä osa sijoitustuotoista käytetään työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomien vahvistamiseen. Keväällä 1997 uudistettiin myös takaisinlainauksen ehdot, ja takaisinlainaus muuttui markkinaehtoiseksi. Vuoden 1997 loppuun mennessä Helsingin pörssi-indeksi HEX nousi noin 32 prosenttia ja niin sanottujen pitkien viitekorkojen taso laski noin prosenttiyksiköllä.

Tarkasteltava ajanjakso, jona lainsäädännön vaikutuksia voidaan arvioida (noin kolme vuotta) on työeläkevakuutusyhtiöiden kannalta lyhyt, ottaen huomioon, että työeläkevakuutusyhtiön vakuutus sopimuksista aiheutuva vastuu ulottuu kymmenien vuosien päähän. Lisäksi on otettava huomioon, että vakavaraisuuden, toisin sanoen toimintapääomien kartuttaminen on vielä alussa. Näin ollen toteutuneet muutokset yhtiöiden sijoitustoiminnassa ja vakavaraisuusasemassa ovat pieniä, mutta kuitenkin näyttävät suuntaa muutoksille.

Työeläkelaitosten Liiton asettamassa, työeläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmatemaatikoista koostuvassa laskuperustejaoksessa valmistui 1.6.1998 muistio, jossa tarkasteltiin vakavaraisuus uudistuksen vaikutuksia työeläkevakuutusyhtiöissä noin vuoden ajalta tätä koskevan lainsäädännön voimaantulosta. Muistion mukaan vakavaraisuusasteet nousivat yhtiöstä riippuen 3,2 - 5,6 prosenttiyksikköä. Tästä vajaa 2,5 prosenttiyksikköä selittyi laskuperustekorron ja rahastokoron erotuksen siirrolla toimintapääomiin. Ylijäämistä tehty siirto osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen kasvatti vakavaraisuusastetta noin 0,5 - 1 prosenttiyksikköä. Pääosa muusta vakavaraisuusasteen kasvusta selittyi yhtiöiden sijoitussalkkuihin kuuluvien osakkeiden arvon noususta. Samalla kun osakesijoitusten markkamäärät nousivat sijoituskannan riskipitoisuus kasvoi. Työeläkevakuutusyhtiöiden omistamien pörssiosakkeiden arvo nousi noin 6,5 miljardia markkaa, josta osakkeiden arvonnousu selitti noin puolet. Osakkeisiin sijoitettiin markkamääräisesti lisää noin 3,5 miljardia markkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyrki vuonna 1998 kartoittamaan erityisillä työeläkevakuutusyhtiöille kohdistetuilla kyselyillä uudistettujen vakavaraisuussäännösten vaikutuksia yhtiöiden sijoitustoimintaan. Saatujen vastausten perusteella näyttäisi siltä, etteivät uudet vakavaraisuusvaatimukset olisi tarkastelujaksolla merkittävässä määrin vaikuttaneet sijoitustoimintaan. Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitusjakaumat kuitenkin monipuolistuivat vakavaraisuusaseman vahvistumisen myötä.

Eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten kehittämistä on jatkettu. Vuoden 1999 lopussa annettiin sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän ehdotuksiin perustuen asetuksen muutokset työeläkevakuutusyhtiöille, eläkesäätiöille ja eläkekassoille tarkoituksena yhdenmukaistaa vakavaraisuusrajojen laskentakaavoja. Samalla asetusten sijoitusomaisuusryhmitelyä tarkistettiin ottaen huomioon muun muassa euron käyttöönotto ja sijoitustoiminnan kohdistaminen OECD-valtioihin.

Korkoerosta kertyneiden varojen purkaminen asiakashyvityksiin oli ollut työntekijäin eläkelain voimaantulosäännöksen mukaan kielletty vuosina 1997-1999. Vuoden 2000 alusta voimaantulleella voimaantulosäännöksen muutoksella ko. varojen purkua koskeva rajoitus on voimassa vuoden 2005 loppuun. Rajoitus koskee työeläkevakuutusyhtiöiden lisäksi niitä eläkesäätiöitä ja eläkekassoja, jotka harjoittavat työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa. Muutoksen tarkoituksena on turvata se, ettei korkoerolla kerrytettyjä varoja voida purkaa ennen kuin eläkesäätiöiden ja eläkekassojen vakavaraisuusvaatimukset ovat täysitehoisesti voimassa vuonna 2006.

Edellä mainittuun vakuutusyritysten lisävalvontaa koskeviin lakeihin sisältyi myös työelä-

kevakuutusyhtiöistä annetun lain 12 §:n muuttaminen siten, että laista poistettiin työeläkevakuutusyhtiön toimitusjohtajan tai hänen sijaisensa esteellisyys olla luotto- tai rahoituslaitoksen, rahastoyhtiön, muun vakuutusyhtiön taikka työeläkevakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen. Sen sijaan työeläkevakuutusyhtiön toimitusjohtaja tai hänen sijaisensa ei edelleenkään saa olla toisen työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen. Muutokset olivat tarpeen työeläkevakuutusyhtiön sijoitusten valvontamahdollisuuksien varmistamiseksi.

Kertomusvuonna vakuutusyhtiölakia, jota sovelletaan myös työeläkevakuutusyhtiöihin, eläkesäätiölakia ja vakuutuskassalakia täsmennettiin salassapitoa koskevien säännösten osalta ottaen huomioon muun muassa uudistuneen henkilötietolain ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain voimaantulo.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuonna 1998 erityisavustaja Markku Wallinin ja toimitusjohtaja Lauri Koivusalon selvittämään lakisääteisen työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteita, tavoitteena edistää kilpailua hajautetun työeläkejärjestelmän toiminnan ja työeläkevarojen tuottavuuden tukemiseksi. Selvitysmiehet luovuttivat loppuraporttinsa 21.2.2000. Selvitysmiehet esittävät muun muassa, että kilpailullisesti merkittäviä keinoja voisivat olla eläkelaitosten vaihtamisedellytysten helpottaminen, vakuutuskannan siirtomahdollisuuksien laajentaminen eri eläkelaitosten kesken, uuden eläkelaitoksen perustamisen helpottaminen, eläkelaitosten läpinäkyvyyden lisääminen, sijoitustoiminnan nykyaikaistaminen eräiltä osin sekä vakuutusteknisten perusteiden hakemusmenettelyn uudistaminen.

Edellä mainittuun selvitystyöhön liittyen sosiaali- ja terveysministeriö asetti kertomusvuoden lokakuussa työryhmän, jonka tavoitteena on jatkaa lakisääteisen työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteiden selvittämistä mainitun selvitystyön ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta. Työryhmän ehdotusten tulee olla perusteltuja työeläkejärjestelmän edun kannalta ja tukea hajautetun työeläkejärjestelmän toiminnan tehokkuutta ja työeläkevarojen tuottavuuden kasvattamista. Työryhmän tulee valmistella kiireelliseksi katsomansa muutokset siten, että ne olisivat sovellettavissa vuoden 2001 alusta ja lain muuttamista edellyttävät asiat siten, että niitä koskevat lait voisivat tulla voimaan vuoden 2002 alusta.

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso

Selonteko 4/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Työttömyysturvalain muutoksella peruspäivärahan markkamäärää korotettiin kahdella markalla vuoden 1998 alusta. Samassa yhteydessä muutettiin tarkistusmenettelyä siten, että työttömyysturvalaissa olevat peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamäärät tarkistetaan vuosittain siten, kuin kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa (348/1956) säädetään. Vuoden 1999 alusta lukien peruspäiväraha nousi indeksitarkistuksen johdosta 1 markalla, vuoden 2000 alusta 1 markalla ja vuoden 2001 alusta 5 markalla. Valtiontalous ei ole antanut mahdollisuuksia suurempiin korotuksiin.

Työmarkkinatuen tarveharkintaa lievennettiin vuoden 2000 alusta 15 %:lla siten, että puolison tuloista tehtävää vähennystä korotettiin 300 markasta 1 400 markkaan kuukaudessa.

Työttömän vähimmäisturvan muodostavat käytännössä peruspäiväraha tai työmarkkinatuki ja niiden verotuskäytäntö sekä asumistuki ja toimeentulotuki. Eduskunnan lausunnossa esitettyä tavoitetta hallitus on pyrkinyt toteuttamaan osana kannustinloukkujen purkamista ja vähimmäisetuuksien kehittämistä muuttamalla etuuksien yhteensovittamista ja parantamalla asumistukea. Samalla työnteon kannustavuutta on oleellisesti parannettu siten, että työttömyysturvan vähimmäisetuutta saavan henkilön kannattaa aina ottaa vastaan kaikkea saatavilla olevaa työtä. Tässä kannustavuuden parantamisessa on keskeisessä asemassa ollut erityisesti pienten tulojen verotuksen keventämiseen tähdännyt kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen selkeä kasvattaminen.

Hallitusohjelman mukaan verotus, sosiaaliturva ja palvelumaksut sovitetaan yhteen nykyistä paremmin niin, että työhön hakeutumisen taloudelliset kannustimet parantuvat. Aktiivisen työvoimapolitiikan keinoja työhön hakeutumisen edistämiseksi tehostetaan. Tähän liittyen hallitus teki 15.6.2000 periaatepäätöksen työllisyysasteen nostamista sekä syrjäytymisen ja köyhyyden estämistä koskevista toimenpiteistä. Osana hallituksen toimenpidekokonaisuutta eduskunnalle annettiin esitys kuntouttavaa työtoimintaa koskevaksi laiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnan hyväksymillä laeilla, joiden on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2001, parannetaan niiden pitkäaikaistyöttömien asemaa, jotka ovat samanaikaisesti sekä työhallinnon että sosiaalitoimen asiakkaita. Tämän lisäksi toteutettiin valtion vuoden 2001 talousarvioesitykseen liittyen joukko muita toimenpiteitä, kuten työhallinnon ensisijaisiin toimenpiteisiin osallistuvien etuuksien parantaminen, pienten ansiotulojen verotuksen keventäminen ja ehkäisevän toimeentulotuen kehittäminen.

Valtiontalouden kannalta ei ainakaan lähitulevaisuudessa ole mahdollista tehdä sellaisia olennaisesti suurempia korotuksia peruspäivärahan markkamäärään tai muuttaa verotusta siten, että eduskunnan lausunnossa esitettyyn tavoitteeseen voitaisiin täysimääräisesti päästä. Sen sijaan hallitus pyrkii edellä mainittuja toimenpiteitä jatkamalla ja muilla toimenpiteillä, muun muassa työttömyysturva- ja toimeentulotukijärjestelmiä kehittämällä siihen, ettei toimeentulotukeen jouduttaisi turvautumaan pitkäaikaisesti. Näin ollen asia ei anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

Kansaneläke

HE 7/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997 hallituksen esityksen perusteluihin viitaten, että takaisinperintätilanteessa on etuuden saajan vähimmäistoimeentulo aina turvattava. Tämän vaatimuksen turvaamiseksi ja yhdenmukaisen käytännön luomiseksi tarvitaan kansaneläkelaitoksen ohjeistusta takaisinperintätilanteiden varalle.

Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien takaisinperintää koskevat säännökset yhdenmukaistettiin 1.5.1997 voimaan tulleella lainmuutoksella. Muutoksen johdosta Kansaneläkelaitos on vuonna 1997 tarkentanut takaisinperintää ja perinnän kohtuullisuutta koskevia ohjeitaan. Ohjeet ovat yhteiset kaikille Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemille etuuksille. Kansaneläkelaitos on paikallistoimistojen henkilökunnan koulutuksessa kiinnittänyt huomiota takaisinperintään, jotta käytäntö olisi mahdollisimman yhdenmukaista koko maassa. Vuonna 1999 toteutetun kansaneläkkeiden määrän tarkistuksen yhteydessä Kansaneläkelaitoksen valtuutetut kiinnittivät huomiota myös takaisinperintämenettelyyn. Valtuutetut totesivat, että takaisinperintämenettelyyn liittyvä lainsäädäntö on ajanmukainen ja mahdollistaa yksilöllisten olosuhteiden huomioon ottamisen takaisinperintätilanteissa. Vuoden 2000 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella laajennettiin Kansaneläkelaitoksen oikeutta periä liikaa maksettu kansaneläke suoraan työeläkettä maksavalta eläkelaitokselta. Tämä vähentää osaltaan takaisinperintätilanteiden syntymistä. Asia ei anna enää aiheutta toimenpi-

teisiin.

Työmarkkinatuen omavastuu

HE 88/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että sosiaali- ja terveysministeriö vuoden 1998 talousarvion valmistelun yhteydessä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää, voitaisiinko omavastuuosuus poistaa työttömyyspäivärahalla työmarkkinatuella siirtyvien osalta.

Vuoden 1998 talousarvion valmistelun yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö neuvotteli työmarkkinajärjestöjen kanssa mahdollisuudesta poistaa omavastuu työttömyyspäivärahalla työmarkkinatuella siirtyvien osalta. Lainmuutos nähtiin periaatteessa mahdollisena ja palkansaajajärjestöt pitivät muutosta myös tarpeellisena, mutta yhteistä näkemystä asiasta ei syntynyt lähinnä lainmuutoksesta aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi. Yksimielisyyttä ei syntynyt myöskään niistä lainsäädäntötoimista tai muista muutoksista, joilla näin syntyneet lisäkustannukset olisi voitu kompensoida.

Myöskään vuosien 1999, 2000 ja 2001 valtion talousarvioiden valmistelun yhteydessä ei asiasta löytynyt yhteistä näkemystä. Näin ollen asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneen tuoton käyttäminen

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

16) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 33.92.50 kohdalla, että Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneet varat jaetaan raha-automaattiasetuksessa säädetyille järjestöille perusteltuihin hankkeisiin siten, ettei jo aloitettujen hankkeiden rahoitusta vaaranneta ja, että syrjäytymiskehityksen ehkäisyprojektille taataan jatkorahoitus normaalin talousarviokäytännön mukaisesti ottaen huomioon myös syrjäytyneet perheet ja moniongelmaiset.

Valtioneuvosto jakoi 4.2.1999 avustuksina Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 1 377,5 milj. mk yleishyödyllisille sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Lisäksi ohjattiin valtiokonttorille 535 milj. mk rintamaveteraanien, sotainvalidien ja eräiden muiden ryhmien kuntoutamiseen. Raha-automaattivaroja siirtyi myöhemmin käytettäväksi 81 milj. mk.

Raha-automaattituottojen osoittaminen valtion menoja säästäviin tarkoituksiin on perustunut hallitusohjelmaan. Jo aloitettujen hankkeiden rahoitusta ei ole vaarannettu.

Syrjäytymiskehityksen ehkäisyprojektiin myönnettiin joulukuussa 1997 avustuksia 60 milj. mk yli 70 hankkeeseen. Kyse on uuden tyyppisestä rahoitusohjelmasta, johon otetuilta hankkeilta edellytetään tehostettua suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta sekä tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta- ja arviointia. Yhtenä kriteerinä edellytetään hankkeilta julkisia menoja säästäviä vaikutuksia ja niille on myönnetty jatkorahoitus vuodelle 1999. Tarkoituksena on avustaa niitä myös vuonna 2000. Hankkeet ovat käynnistyneet vuonna 1998. Syrjäytyneet perheet ja moniongelmaiset ovat keskeisiä kohderyhmiä.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Erityisryhmien kuntoutus

HE 155/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.11.1997, että hallitus selvittää edelleen mahdollisuuksia parantaa ilman rintamaveteraanitunnuksia olevien, vuosien 1939 - 1945 sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden asemaa sekä kuntoutuksen riittävyttä ja säännöllisyyttä.

Määräraha Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen hyväksyttiin vuoden 1998 talousarvioon. Määräraha 5 000 000, joka on 2-vuotinen siirtomääräraha Valtiokonttorin käytettäväksi, osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Kuntoutusta Valtiokonttorista on hakenut 4 224 henkilöä, joista 110 ulkomaalaista vapaaehtoista, joiden ei tarvitse hakea todistusta Sota-arkistosta. Todistusta Sota-arkistosta on hakenut 16.12.1998 mennessä 5 129 henkilöä, joista hyväksytyjä on 4 153 ja hylättyjä 780 hakemusta. Valtiokonttorin sotavamma- ja veteraaniasiainyksikkö on myöntänyt kuntoutusmaksusitoumuksia tähän mennessä 734 eli 4,8 miljoonan markan edestä sekä määrarahasta on maksettu kuntoutusjaksoja 4 miljoonaa markkaa. Jäljellä olevasta 200 000 markan määrarahasta annetaan vielä 15-20 maksusitoumusta.

Vuodelle 1999 siirtyi n. 0,9 miljoonaa markkaa, joka on käytetty vuoden 1998 loppupuolella ja vuoden 1999 alkupuolella toteutuneiden kuntoutusjaksojen maksamiseen. Vuonna 1999 on saapunut 1 150 uutta hakemusta ja maksusitoumuksia on annettu tähän mennessä 805 ja avoimia hakemuksia on vireillä tällä hetkellä 2 780. Valtion talousarvioon vuodelle 2000 varatulla 10 miljoonan markan määrarahalla voidaan kuntouttaa noin 1 500 henkilöä. Hakemusjonoon jää edelleen yli 1 000 Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) mukaiseen kuntoutukseen oikeutettua henkilöä.

Vuoden 2000 aikana on Valtiokonttoriin saapunut 1 174 hakemusta vuodelta 1999 hakemusjonoon jääneiden lisäksi. Maksusitoumuksia on vuonna 2000 annettu 1 412, joten vuodelle 2001 siirtyy jonoon 2 648 Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutushakemusta. Vuoden 2001 talousarvioon varatulla määrarahalla kuntoutetaan arviolta 1 600 hakijaa.

Omaishoitajien aseman seuraaminen

HE 166/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1997, että myös jatkossa seurataan omaishoitajien asemaa sekä omaishoidon tuesta hoitajan ja kunnan välillä tehtäviä sopimuksia ja sopimusten toteutumista. Erityisesti tämä koskee vapaan järjestämisen periaatteita.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus julkaisi vuonna 1999 omaishoitajärjestelmää ja omaishoitajan asemaa koskevat selvitykset. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma 2000-2003 sisältää toimenpidesuosituksen, jonka mukaan kunnat parantavat omaishoidon edellytyksiä sekä huolehtivat omaishoitajien jaksamisesta. Tältä osin tavoite- ja toimintaohjelman toteutumista seuraa sosiaali- ja terveysministeriön asettama sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma 2000-2003:n aihealueen ”Ikääntynyt väestö” valmistelu- ja seurantaryhmä.

Asia ei anna enää aiheita toimenpiteisiin.

Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksujen suorittamiskäytäntöjen ja työsuhderekkiteiden kehittäminen

*HE 202/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että vakuutusmaksujen suorittamiskäytännöt ja henkilö- ja palkkatietojen toimittamismenettelyt ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja työntekijän kannalta helppoja ja että näistä käytännöistä tiedotetaan tehokkaasti.

Eduskunta edellytti, että hallitus omalta osaltaan kiinteästi arvioi uudistuksen toimitusta sekä jatkaa eläkejärjestelmän kehittämistä entistä yhtenäisemmäksi ja aukottomammaksi.

Ennen kysymyksessä olevaa eduskunnan lausumaa sosiaali- ja terveysministeriö oli jo 23.1.1996 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, kuinka työnantajan pakollisten sosiaalivakuutusmaksujen keräämiseen liittyviä maksu- ja muita menettelyjä voitaisiin yksinkertaistaa. Työryhmä selvitti muun muassa mahdollisuuksia yhtenäistää palkkakäsittelyä, yrittäjämääritelmää ja maksumenettelyä. Työryhmän työ päättyi 31.1.1997. Sen ehdotusten pohjalta kotitalouksille ja yrittäjille suunnattua tiedottamista työnantajien vakuutusmaksuista ja niiden suorittamisesta on lisätty ja tehostettu. Lisäksi pientyönantajien vakuutusmaksujen suorittamismenettelyä on yksinkertaistettu vuoden 1998 alusta..

Työryhmän työtä jatkoi selvitysmies Asko Tanskanen, joka jätti selvitysmiesraporttinsa ehdotuksineen 16.10.1997. Raportin perusteella toteutettiin vuoden 2000 alusta vakuutusmaksuaikojen ja -ehtojen yhdenmukaistaminen. Oma-aloitteisen TEL-ennakkomaksumenettelyn laajentamista koskemaan alle 10 työntekijän yrityksiä selvitetään sosiaali- ja terveysministeriössä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö asettivat 7.11.2000 selvitysmiehen selvittämään yritysten vero- ja maksujärjestelmien yksinkertaistamista. Selvitysmiehen tehtävänä on tehdä ehdotus niin sanotun verotilijärjestelmän pääperiaatteista ja käyttöön oton edellytyksistä. Selvitysmiehen on lisäksi arvioitava, millainen maksujärjestelmä soveltuu satunnaisille työnantajille kuten kotitalouksille ja aloitteleville työnantajille heidän vero- ja maksujärjestelmänsä yksinkertaistamiseksi. Toimeksianto koskee verojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksun ohella myös pakollisia sosiaalivakuutusmaksuja. Selvitysmiehen toimikausi alkaa vuoden 2001 alussa ja päättyy 30.6.2001. Asia ei anna enää aiheita toimenpiteisiin.

Koulutuspäiväraahajärjestelmän seuranta

*HE 215/1997 vp
Työasiainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että työttömien omaehtoiseen opiskeluun tarkoitetun tuen käyttöä, koulutuspaikkojen kysyntää ja tarjontaa seurataan sekä tarvittaessa ryhdytään pikaisiin toimenpiteisiin, jos järjestelmä ei toteudu tarkoitetussa laajuudessa tai jos ilmenee muita epäkohtia.

Opetusministeriö on asettanut työttömien omaehtoisen opiskelun tuen (ns. koulutusvakuutuksen toinen vaihe) käynnistysvaihetta koskevan seuranta- ja koordinaatiotyöryhmän. Työryhmässä on opetus- ja työministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi toimeenpano-organisaatioiden ja keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustus. Työryhmä on tiedotuksen ja toimeenpanon ohjauksen lisäksi käsitellyt koulutuspäiväraahajärjestelmän kehittämistarpeita. Tältä osin lainsäädäntöä on muutettu siten, että myös niin sanottu muunto-koulutus oikeuttaa vuoden 1999 alusta koulutuspäivärahaan.

Työryhmä tilasi Helsingin yliopistolta selvityksen koulutuspäivärahaa koskevan järjestelmän käynnistymisestä. Työryhmän kesäkuussa 1999 antamassa väliraportissa esiteltiin selvityksen keskeiset tulokset ja koulutuspäivärahajärjestelmässä esiin tulleita ongelmia, jotka liittyivät muun muassa etuuden saamisedellytyksiin ja koulutuksen määrittelyyn.

Vuosille 2001-2002 solmitun tulopoliittisen sopimuksen mukaan työttömien omaehtoisen koulutuksen tukemisesta annetussa laissa (1402/1997) tarkoitetun koulutuspäivärahan edellytyksiä muutetaan siten, että työhistorian laskentaan liittyvä 15 vuoden tarkastelu-aika poistetaan 1.8.2001 lukien. Sopimuksessa kiinnitetään myös huomiota ammatillisen aikuiskoulutuksen tarjontaan.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

HE 216/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että hallitus antaa vuoden 1998 maaliskuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle yksityiskohtaisiin laskelmiin perustuvan selvityksen kunnille aiheutuvista todellisista säästöistä sekä selvityksen säästöjen kohdentumisesta erityyppisiin kuntiin.

Toimeentulotukiudistuksen vaikutusten seuranta on aloitettu välittömästi vuonna 1998 kahdessa eri selvityshankkeessa, joissa sosiaali- ja terveysministeriö on edustettuna. Näistä toisen suorittaa Kuntaliitto yhteistyössä Turun yliopiston kanssa, ja otoksessa on 12 kuntaa. Stakes selvittää muutosten vaikutuksia laajemman 24 kuntaa koskevan aineiston perusteella. Lisäksi seurantatietoja saadaan Stakesin tuottamasta toimeentulotukitilastosta.

Edellä mainittujen hankkeiden välitulosten perusteella on eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenille lähetetty 16.11.1998 selvitys alustavista tuloksista. Selvityksen yhteenvedossa on todettu, että hallituksen esityksessä esitetyt toimeentulotukimenojen alenemista koskevat arviot ovat alustavien seurantatietojen perusteella suuruusluokaltaan oikeita. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle vuoden 2001 alkupuolella yksityiskohtaisen selvityksen toimeentulotukea koskevan uudistuksen vaikutuksista, säästöjen kohdentumisesta eri tyyppisiin kuntiin sekä toimenpiteistä toimeentulotukijärjestelmässä havaittujen epäkohtien poistamiseksi. Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Toimeentulotuki

HE 217/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti, että lain käytännön soveltamista ja sen tavoitteiden toteutumista on tiiviisti seurattava ja mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin on puututtava viivyttämättä. Erityisesti seurannassa on huomioitava lapsiperheiden taloudellinen asema, erikseen myös moni- ja monikkolapsisten perheiden asema, ja se, aiheuttaako asumismenojen omavastuuosuuden sisällyttäminen toimeentulotuen perusosaan häättöjen lisääntymistä ja kohtuullisen asumistason alenemista. Edelleen eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa lain 10 §:n toteutumisen tarkoituksenmukaisuutta sekä toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien toimenpiteiden käytäntöjen kehittymistä.

Toimeentulotukiudistuksen vaikutuksia on seurattu kahden eri seurantaselvityksen avulla. Näistä toisen selvityksen on tehnyt Stakes. Stakesin seurantaselvityksen loppuraportti Keskitalo - Heikkilä - Laaksonen: Toimeentulotuen muutokset; Vuoden 1998 perusturvamuu-

tosten arviointitutkimuksen loppuraportti, on ilmestynyt sosiaali- ja terveysministeriön sarjassa Julkaisuja (2000:16). Toinen seurantaselvitys on tehty Suomen Kuntaliiton ja Turun yliopiston yhteistyönä ja se on julkaistu nimellä: Ukkola-Kettula Aino: Lainsäädäntömuutosten vaikutukset toimeentulotukeen vuosina 1998-1999. Lisäksi seurantatietoja on saatu Stakesin tuottamasta toimeentulotukitilastosta, sekä oikeusministeriön ulosottoa koskevista tilastoista (hädöt). Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut edellä mainittuihin seurantaselvityksiin ja muuhun tausta-aineistoon perustuvan selvityksen lakiuudistuksen vaikutuksista sosiaali- ja terveysvaliokunnalle tammikuussa 2001.

Toimeentulotuesta annetun lain ja asetuksen muutokset tulevat voimaan 1.4.2001. Säädös-
muutoksilla on tarkoitus kehittää toimeentulokijärjestelmää siten, että se voisi toimia nykyistä tehokkaammin ja joustavammin taloudellisissa vaikeuksissa olevien ihmisten auttamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Elämyskasvatus

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

2) Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kokonaisvaltaisen elämyskasvatuksen aikaansaamiseksi niin että siinä ovat mukana vanhemmat, neuvolat, varhaiskasvatus, koulut ja nuorisotyö. Tämä voidaan toteuttaa osana vakiintuneita toimintoja. Tässä prosessissa käytettäisiin taiteilijoita apuna ja yhdessä heidän kanssaan luotaisiin projektinomaisesti hyvin yksilöllisiäkin alue- ja koulukohtaisia luovia ratkaisuja.

Sosiaali- ja terveysministeriössä toteutetaan useita kehittämishankkeita sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän kehittämiseksi valtioneuvoston vahvistaman sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen tavoite- ja toimintaohjelman 2000 - 2003 mukaisesti. Kehittäminen kohdistuu myös lasten ja nuorten elinolojen kohentamiseen. Ohjelmassa on keskeisenä osana yhteistyön kehittäminen eri hallintokuntien kesken. Tämän kautta voidaan tukea eduskunnan edellyttämän kokonaisvaltaisen elämyskasvatuksen aikaansaamista.

Työn ja arjen yhteensovittamismuotoja

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

3) Eduskunta edellyttää, että sosiaaliturvajärjestelyillä ja työeläkelakiin tehtävillä muutoksilla tuetaan joustavampia työn ja arjen yhteensovittamismuotoja.

Työeläkelainsäädäntöä on viime vuosina pyritty kehittämään siten, että ihmiset voisivat olla entistä pidempään työelämässä mukana ja että ennen vanhuuseläkeikää siirtyminen työelämästä eläkkeelle voisi tapahtua aiempaa joustavammin ja vähitellen työelämästä kokonaan poisjäämisen sijasta. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi muun muassa osa-aikaeläkkeen alaraja alennettiin vuoden 1994 alusta 60 vuoden iästä 58 ikävuoteen ja määräaikaisesti 56 ikävuoteen ajaksi 1.7.1998 – 31.12.2002. Myös osa-aikaeläkkeen tasoa korotettiin jonkin verran 1.7.1998 alkaen. Myös työikäisen väestön työkyvyn säilymiseen ja parantamiseen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota sekä sairausvakuutus- että kansaneläke- ja työeläkejärjestelmissä korostamalla työkyvyn ylläpitoa sekä tehostamalla kuntoutustoimenpiteitä ja parantamalla kuntoutuksen aikaista toimeentuloa. Muun muassa määräaikainen työkyvyttö-

myyseläke muutettiin työhön paluuta edistäväksi kuntoutustueksi, johon aina liittyy kuntoutussuunnitelma. Samalla osatyökyvyttömyyseläkkeen käyttöä pyrittiin lisäämään ennakkopäätösmenettelyn kautta.

Ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä on tuettu myös 1.7.1998 alusta voimaan tulleella määräaikaislailla 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta (455/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Tämä laki on voimassa vuoden 2002 loppuun. Näiden lainsäädäntötoimenpiteiden tarkoituksena on varmistaa, ettei ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän vastaanottama uusi tilapäinen työ heikennä sitä eläketurvaa, joka henkilöllä oli odotettavissa aikaisemman ansiotoimintansa perusteella. Näin pyritään edistämään ikääntyneiden työttömien työllistymistä myös aikaisempaa pienempipalkkaisiin töihin työelämästä syrjäytymisen sijasta.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työttömyysturvajärjestelmässä toteutetaan muutoksia, jotka kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistävät ikääntyvien työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Vuoden 2000 alusta on tullut voimaan eläkelainsäädännön muutokset, joilla on helpotettu pääsyä työttömyyseläkkeelle poistamalla eläkelaeista työttömyyseläkkeeseen liittynyt tulevan ajan vaatimus. Samalla työttömyyseläkkeen tasoa on pienennetty ja työnantajien kustannusvastuuta työttömyyseläkkeen ja työkyvyttömyyseläkkeen välillä on tarkistettu. Samanaikaisesti myös yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nostettiin 58 vuodesta 60 vuoteen. Tällöin eläkelaitoksen on ennen työkyvyttömyyseläkeratkaisun tekemistä varmistettava, että 58- ja 59-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkettä hakeneiden henkilöiden mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 4) Eduskunta edellyttää, että hallitus työajan lyhentämis- tai pidentämissä päätöksiin ajautumisen sijasta valmistelee tulevaisuuden työaikoja koskevat raamit, jotka turvaavat kilpailukyvyyn, työntekijän arjen tarpeet ja sosiaaliturvan.

Lapsiperheiden arjen keventäminen ja perhepoliittisten vapaiden nykyistä tasa-arvoisempaa käyttöä ohjaavan järjestelmän aikaansaaminen niin pienten lasten vanhempien kuin työnantajienkin kannalta tarkasteltuna edellyttää muutoksia perhevapaiden käyttömahdollisuuksiin ja tasaisempaa käyttöä ohjaavien käytäntöjen voimistamista. Niin lasten kuin heidän vanhempiensaakin etu vaatii työn ja perhe-elämän nykyistä parempaa yhteensovittamista. Sosiaali- ja terveysministeriö on parhaillaan asettamassa kolmikantaista työryhmää selvittämään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Työryhmän tulisi tarkastella hallitusohjelmassa mainittuja ja muita perhepoliittisia kysymyksiä, joiden avulla edistettäisiin perheen ja työelämän parempaa yhteensovittamista ja joilla voitaisiin vaikuttaa työnantajille aiheutuvien kustannusten epätasaiseen jakautumiseen ja tästä aiheutuviin erilaisiin seurannaisvaihteluihin.

Maksurasituksen kohdentuminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 6) Eduskunta edellyttää, että työntäjän kustannuksista on karsittava ikääntyneiden ihmisten palkkaamisesta aiheutuvat muun muassa eläkevastuisiin liittyvät riskit ja

vastaavasti on jaettava tasaisemmin perheenperustamisiässä olevien lapsenhuoltovoitteita koskevia kustannuksia.

Työeläkejärjestelmän tavoitteita ja maksurasituksen kohdentumista kehitetään toimitusjohtaja Kari Puron johtamassa työryhmässä, jonka toimintaan osallistuvat myös keskeiset työmarkkinajärjestöt. Työryhmän työ valmistuu sitä mukaa kun asioista päästään osapuolten kesken sopimukseen. Sosiaaliturvan rahoituksen pidemmän aikavälin selvitys- ja kehittämistyö on sosiaali- ja terveysministeriön 9.4.2000 asettaman sosiaalimenotoimikunnan tehtävänä, toimikunnan määräaika päättyy 31.12.2001.

Valtion ja kuntien välinen työnjako

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

8) Eduskunta edellyttää, että valtion ja kuntien työnjakoa selkiytetään. Lisäksi määritellään ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat kaikilla kansalaisilla asuinkunnasta riippumatta. On etsittävä joustavia rahoitusmalleja, jotka ottavat huomioon kunnissa tapahtuvat yhtäkkiset rakennemuutokset.

Valtion ja kuntien välistä työnjakoa ja rahoitusta koskevat kysymykset tulevat käsiteltäviksi kuntatalouden selvitysmiehen Jukka Pekkarisen työn yhteydessä. Selvitysmiehen ehdotukset valmistuvat vuoden 2001 alkupuolella, minkä jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee osaltaan ehdotukset tarvittaviksi säädösmuutoksiksi. Eräiden sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta valmistellaan laajassa yhteistyössä laatusuosituksia, joilla pyritään osaltaan yhdenmukaistamaan asiakkaiden asemaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauskysymyksiä selvitetään erikseen vuoden 2001 aikana.

Kannustava perusturva

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

9) Eduskunta edellyttää, että turvajärjestelmiä ja verotusta yksinkertaistetaan ja yhteensovitetään tavoitteena kannustava yhtenäinen perusturva.

Hallitusohjelman mukaan verotusta ja sosiaalietuuksia uudistetaan työllisyyttä parantavaan ja omatoimisuutta kannustavaan suuntaan. Hallitus varautuu vaalikauden aikana 10–11 miljardin markan suuruisiin tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennyksiin. Verotuksen kevennykset kohdistetaan hallitusohjelman mukaan ansiotulojen verotukseen ja sosiaalivakuutusmaksujen alentamiseen. Ansiotulojen verotuksen kevennykset toteutetaan siten, että veroasteen muutos on eri tuloluokissa samantasoinen ja kokonaisratkaisu kuitenkin erityisesti pienituloisia työntekoon kannustava. Tämä toteutetaan tarkistamalla vuosittain sekä kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä että tuloveroasteikkoa. Sosiaaliturvatuksien, verotuksen ja palvelumaksujen uudistamista jatketaan hallitusohjelman mukaan siten, että työn vastaanottaminen on aina taloudellisesti kannattavaa.

Verotuksen osalta kunnallisverotuksessa tehtävän ansiotulovähennyksen määrää on korotettu vuosilta 2000 ja 2001 tehtävässä verotuksessa. Sosiaaliturvan kannustavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö asetti aktiivinen sosiaalipolitiikka -työryhmän, joka jätti mietintönsä 18.2.2000. Työryhmän ehdotusten mukaisesti hallitus antoi 10.11.2000 eduskunnalle esityksen laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta. Lain mukaan kunnat ja työvoimaviranomaiset olisivat velvollisia yhdessä pitkään työttömänä olleen henkilön kanssa laatimaan

tälle aktivointisuunnitelman, joka voisi sisältää kuntouttavaa työtoimintaa. Samalla esitettiin kuntoutustoimenpiteiden kannustavuuden parantamiseksi kuntoutuksen ajalta maksettavien etuuskien parantamista eräissä tilanteissa. Eduskunnan hyväksymä laki tulee voimaan 1.9.2001. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Pienhiukkaset ja Suomi

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 14) Eduskunta edellyttää, että selvitetään pienhiukkasten pitoisuutta Suomessa, niiden haittavaikutuksia verrattuna hiekkapölyyn ja pienhiukkaslähteitä sekä ryhdytään toimenpiteisiin pienhiukkasten vähentämiseksi.

Yhdyskuntailmassa leijuvat pienhiukkaset jaetaan kokonsa perusteella < 2,5 um ja < 10 um luokkiin. Lisäksi pienhiukkaset erotellaan päästölähteiden perusteella: 1) keväällä leijuva pienhiukkasia sisältävä pöly sisältää hiekoitushiekasta peräisin olevia mineraalihiukkasia, jotka eivät kulkeudu syväälle ihmiskeuhkoihin samoin kuin polttamisesta syntyvät pienhiukkaset, erityisesti nokihiukkaset. Suomessa on tutkittu pienhiukkasia vasta 1990-luvulta lähtien. Erityisesti Yhdysvalloissa julkaistut epidemiologiset tutkimukset ovat olleet Suomesakin aloitetun tutkimusaktiviteetin sysäyksenä. Suomessa on tutkittu 1990-luvun loppupuolella monipuolisesti analyttishygienisesti pienhiukkasten laatua ja määrää sekä käynnistetty joukko terveysvaikutustutkimuksia. Kirjallisuudessa on esitetty yhtenevästikin, että pienhiukkaset aiheuttavat ylikuolleisuutta ja Suomen Ympäristöterveystoimikunta on arvioinut 200-400 ennenaikaisen kuoleman johtuvat niistä. Lopullisessa syuseuraussuhteen päättelyssä on kuitenkin edelleen myrkyopillisiä ongelmia. Kansanaltistuksen kannalta tärkein pienhiukkasten altistumisen lähde on liikenne, joskin talokohtaisen puunpolton yleistyessä pienhiukkaset ovat eräillä pientalo taajama-alueilla muodostumassa ongelmaksi. Pienhiukkasaltistuksen rajoittaminen on vaikeaa. Pitkällä tähtäyksellä autokannan uusituessa ja uusien polttoteknologioiden kehityksessä ongelmaan on luvassa helpotus. Varsinaisiin lainsäädännöllisiin ratkaisuihin ei toistaiseksi ole ryhdytty, vaan Suomi on useimpien muiden EU-maiden ohella tyytynyt odottamaan mahdollisesti valmisteltavaa pienhiukkasdirektiiviä.

Työelämän uudistaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 20) Eduskunta edellyttää, että työelämää uudistavia toimenpiteitä jatketaan syventäen hallituksen selonteossa määriteltyjä oppivan organisaation periaatteita. Erityisen merkittäväksi nostetaan työntekijöiden ammatillisen kehittymisen jatkuva turvaaminen sekä sen olennaisena perustana työssä jaksaminen ja työprosessien yhteisöllinen kehittäminen.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman 8.1. kohdan mukaan hallitus esittää toimenpiteitä työelämässä jatkamiseen ja työuran jatkamisen tukemiseen.

Valtioneuvosto on hyväksynyt kansallisen ikäohjelman vuosille 1998-2001. Ikäohjelman eri osiot ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti. EU:n asiantuntijat arvioivat ohjelman syksyllä 2000. Monimuotoista tiedottamista ikäohjelmista ja ikääntyvien työssä selviytymistä ja siihen liittyvää koulutusta on tehostettu.

Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma 2000-2003 on edennyt suunnitelmien mukaisesti eri ministeriöiden ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyönä. Vuoden 2000 toiminnassa on painottunut ohjelmasta tiedottaminen ja työpaikkatasoiset kehittämishankkeet.

Työpaikoilla toteutettavassa TYKY-toiminnassa ammatillinen osaaminen on keskeisesti mukana. Lisäksi käynnistettiin tutkimushankkeet jaksamista edistävien hyvien käytäntöjen levittämisestä, nuorten työssä jaksamisesta ja henkilötilinpäätösten hyödyntämisestä. Euroopan sosiaalirahaston vuonna 2000 aloitettu ohjelma sisältää tästä myös useita työpaikka-kohtaisia hankkeita.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa hallituksen esityksen työsopimuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä on tehnyt esityksen työterveyshuoltolain uudistamisesta. Toimikunta on selvittänyt työturvallisuuslain uudistamistarpeen ja laatii sen perusteella säädösmuutosehdotukset. Työturvallisuuslain 9 §:än liisättiin 11.12.1997 säännös työkyvyn ylläpitämiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen toimeentuloturva on uudistettu vuoden 2001 alusta lukien siten, että toimeentuloturvana maksetaan aikuiskoulutustukea.

Sukupuolinäkökulma tietoyhteiskunnan kehittämistoimenpiteissä

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

23) Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa tietoyhteiskunnan kehittämistoimenpiteissä huomioon sukupuolinäkökulman, kehittää onnistuneisuuden arviointiin tarvittavia menetelmiä sekä tukee erityisesti naisten ja tyttöjen osallistumista teknologian ja sen sovellusten kehittämiseen ja käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on toteutettu ja toteutetaan erilaisia sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian kehittämishankkeita. Sosiaali- ja terveydenhuolto on monin osin naisvaltainen ala. Hankkeiden kehittämisessä on mukana naisia osallistumassa teknologian ja sen sovellusten kehittämiseen ja käyttöön. Sukupuolinäkökulman huomioon ottaminen edellyttää, että tietoteknologian hyödyntämistaitoihin kiinnitetään huomiota kaikilla koulutuksen tasoilla.

Tupakkapolitiikan tehostaminen

HE 82/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että irtotupakan vero nostetaan samalle tasolle muun tupakkaveron kanssa.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla väestön tupakointia voidaan edelleen vähentää.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että tupakkaveron vuosittaisesta tuotosta WHO:n suosituksen mukaisesti 1,0 prosenttia käytetään tupakoinnin aloittamista estävään terveystasvatukseen etenkin nuorilla.

Eduskunta edellytti, että hallitus ottaa lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistämisen tupakoinnin vähentämispolitiikkansa painopistealueeksi ja tekee kansanterveyskertomuksessa selkoa eduskunnalle käytetyistä keinoista ja niiden tuloksellisuudesta.

Irtotupakan verotusta muutettiin tupakkaverosta annetun lain muutoksella 1226/1999 niin, että irtotupakan verokertymän arvioidaan nousevan 24 miljoonalla markalla. Muutos on askel eduskunnan edellyttämään suuntaan ja edellyttää jatkossa lisää asteittaisia valmisteveron korotuksia, jotta eduskunnan tahto voidaan toteuttaa ilman laittoman tupakkatuotteiden kaupan lisääntymistä.

Tupakkalain mukaan 0,45 % tupakkaveron tuotosta tulee käyttää tupakoinnin ehkäisytyöhön, terveyskasvatukseen ja näitä tukevaan tutkimukseen ja seurantaan. Määrärahaa on korotettu käytettävissä olevien taloudellisten voimavarojen sallimissa rajoissa niin, että vuodesta 1998 alkaen jo 0,75 % tupakkavalmisteveron arvioidusta tuotosta on valtion talousarviossa osoitettu tupakoinnin vähentämiseen ja terveyskasvatukseen.

Kertomusvuoden aikana sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakkayhdyskuntaverkosto on valmistellut toimenpidesuosituksen "Suomalainen strategia lasten ja nuorten terveyden ja tupakoimattomuuden edistämiseksi vuosina 2000-2003" ja järjestänyt asiaa käsittelevän valtakunnallisen kokouksen. Lasten ja nuorten tupakointia vähentävä toiminta oli painoalueena valmisteltaessa terveydenedistämisen määrärahojen käyttösuunnitelmaa vuodelle 2000. Tupakkalain 1.3.2000 voimaan tulevien muutosten toimeenpanoa valmisteltiin muun muassa antamalla sosiaali- ja terveysministeriön määräys alaikäistä koskevan myyntikiellon omavalvonnasta ja järjestämällä valvontaviranomaisten koulutusta.

Kertomusvuoden aikana sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta valmistelluista ehdotuksista toimenpidesuosituksiksi lasten ja nuorten terveyden ja tupakoimattomuuden edistämiseksi on koottu ehdotetuilta toimijatahoilta lausunnot. Niiden perusteella toimenpidesuosituksia on vielä tarkistettu ja ehdotus on viimeistelty julkaisukuntoon. Tupakkalain ajankohtaisten muutosten täytäntöönpanon takia lapsia ja nuoria koskevien toimenpide-ehdotusten laajamittainen toimeenpano on siirretty vuoteen 2001.

Sairaaloiden peruskorjaustarpeen kartoitus

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

22) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 33.32 kohdalla, että sosiaali- ja terveysministeriö kartoittaa sairaaloiden kunnan ja peruskorjaustarpeen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuoden 1999 aikana selvittänyt sairaaloiden peruskorjaustarvetta sairaanhoitopiireille ja suurille terveyskeskussairaaloille sekä lääninhallituksille osoittamallaan kyselyillä. Saatujen vastausten perusteella ministeriössä on laadittu arvio sairaaloiden lähivuosien peruskorjaustarpeen kehittymisestä ja kustannuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on lähettänyt 31.5.2000 eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle edellä mainitun selvityksen sekä muistion sosiaali- ja terveystalouden perustamishankkeista vuosina 2000-2004.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Raha-automaattiyhdistyksen avustuksia koskevan määrärahan palauttaminen arviomäärärahaksi

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

23) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti-

ti momentin 33.92.50 kohdalla, että momentin määräraha muutetaan takaisin arviomäärärahaksi.

Vuoden 2000 valtion talousarviossa on momentin 33.92.50 määräraha muutettu arviomäärärahaksi. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen

HE 141/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.12.1998 hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti selvitetään niiden henkilöiden määrä, joiden työeläkettä on vähennetty pohjaosan määrällä.

Eduskunta edellytti, että hallitus valtion taloudellisen tilanteen sen salliessa esittää lainmuutoksen, jolla kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen pysäytetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö teetti selvityksen niiden henkilöiden lukumäärästä, joiden työeläkettä on vähennetty kansaneläkkeen entisen pohjaosan määrällä. Selvityksen teki työryhmä, jossa oli mukana edustajat Eläketurvakeskuksesta, Kuntien Eläkevakuutuksesta ja Valtiokonttorista. Työryhmän selvitys valmistui marraskuun alussa 1999. Selvityksen mukaan henkilöitä, joiden eläkkeeseen pohjaosan leikkaaminen on vaikuttanut, oli vuonna 1998 kaikkiaan noin 122 700. Henkilöiden lukumäärä on vähentynyt vuodesta 1996 mm. eläkkeiden uudelleenytteensovitusvuoksi vuosittain noin 500:lla.

Selvityksen mukaan työeläke on vähentynyt täyden pohjaosan suuruisella määrällä 34 prosentissa tapauksista. Muilla alennusvaikutus on ollut täyden pohjaosan määrää pienempi. Pohjaosan leikkaus pienentää selvityksen mukaan koko työeläkejärjestelmän kustannuksia vuonna 1999 noin 500 miljoonalla markalla. Kustannussäästö on suurin kunnallisessa ja valtion eläkejärjestelmässä, vuonna 1999 yhteensä noin 420 miljoonaa markkaa. Työryhmä kartoitti myös pohjaosan niin sanotun kaksinkertaisen leikkauksen kompensatiovaihtoehtoja. Selvitysten arviointi on sosiaali- ja terveysministeriössä kesken.

Eduskunta hyväksyi 12.12.2000 lain, jolla lopetettiin kansaneläkkeen entisen pohjaosan maksaminen 1.1.2001 lukien. Samassa yhteydessä eduskunta hyväksyi lain, jolla korotettiin kansaneläkkeen määrää. Hallitusohjelmassa luvattua kansaneläkkeen 50 markan tasokorotusta aiennettiin vuoden 2002 alusta kesäkuun alkuun 2001 ja tasokorotuksen määrää nostettiin 20 markalla. Kun vuoden 2001 alussa toteutettu kansaneläkkeen indeksitarkistus otetaan huomioon, kansaneläke nousee 73 markalla kuukaudessa 1.6.2001 lukien.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettely

HE 151/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998 hallituksen selvittävän sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutoksen edellyttämän joustavuuden lisäämisen perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettelyssä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 22.11.1999 työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 luvun mukaisten perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmän uudistamista. Työryhmän tulee laatia hallituksen esitys 31.5.2001 mennessä. Työryhmän työhön kuuluu

myös selvittää perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettelyn uudistamistarpeet sekä sisällyttää tarvittavat muutosehdotukset edellä mainittuun hallituksen esitykseen.

Yliopiston apteekin oikeudet

HE 276/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen selvittävän vuoden 2000 loppuun mennessä yliopistoapteekkien asemaa ja oikeuksia suhteessa muihin apteekkeihin erityisesti sitä silmällä pitäen, että apteekkien toimintaa ja taloutta koskevat säännökset takaavat niiden yhdenvertaisen kohtelun ja kilpailuasetelmien samanlaisuuden.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vuoden 2000 aikana tehty perusselvitys yliopistoapteekkien asemasta ja oikeuksista suhteessa muihin apteekkeihin. Tarkempi arvio siitä, voivatko nykyiset säännökset johtaa siihen, että yliopistoapteekkien ja muiden apteekkien kohtelu ja kilpailuasetelmat eivät ole yhdenvertaiset sekä siitä, onko säännöksiä tarpeen muuttaa, tehdään perusselvityksen pohjalta heti alkuvuodesta 2001. Tämän jälkeen eduskunnalle on tarkoitus antaa selvitys asiasta keväällä 2001.

Lastensuojelun kustannusten tasaus

LA 142/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1999 hallituksen seuraavan lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän toimivuutta ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin järjestelmän kehittämiseksi. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota järjestelmään sisältyvään kuntien omavastuusuuden asettamiseen sellaiselle tasolle, että lastensuojelun tavoitteet toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä tuli voimaan 1.3.1999. Toimeenpanosta sosiaali- ja terveysministeriö on huolehtinut yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa. Ennen lain voimaantuloa sosiaali- ja terveysministeriö lähetti kuntien lastensuojelusta vastaaville toimielimille ja erityishuoltopiireille asiasta kuntatiedotteen. Kuntaliitto on lähettänyt asiasta kunnanhallituksille ja erityishuoltopiireille yleiskirjeen sekä käsitellyt asiaan liittyviä kysymyksiä Perusturva-tiedotteessa useita kertoja vuosina 1998 - 1999. Kuntaliitto ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat myös järjestäneet asiasta työkokouksia ja koulutusta erityishuoltopiirien ja kuntien työntekijöille.

Kevään 1999 kuluessa kehitettiin lastensuojelukustannusten seuranta- ja laskutusta varten lomake yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa. Lomakkeen avulla kyetään erityishuoltopiireissä kokoamaan myös valtakunnan tasolla tarvittavat seurantatiedot tasausjärjestelmää kunnille maksetuista korvauksista ja niiden perusteena olleista toimenpiteistä.

Tasausjärjestelmän toimivuutta voidaan arvioida luotettavasti vasta vuoden 2000 seuranta-tietojen perusteella, jolloin järjestelmän käynnistämisen vaiheeseen liittyvät alkuhankaluudet ovat ohitse ja on käytettävissä kokonaisen toimintavuoden seurantatiedot.

Arvio järjestelmän toimivuudesta tullaan sisällyttämään vuoden 2001 syksyllä Eduskunnalle annettavaan ”Lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaan selontekoon”.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 33.32 kohdalla, että hallitus antaa viimeistään vuonna 2001 eduskunnalle selonteon yhteiskunnassa ja arvomaailmassa tapahtuvista lasten ja nuorten hyvinvointia uhkaavista muutoksista, lastensuojelun tasausrahaston toimivuudesta, valtionavusta kunnille lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin sekä esittää toimenpiteet kotien hoivatyön, vanhemmuuden ja lähiyhteisöjen kasvatusvastuun tukemisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on ryhtynyt vuoden 2000 aikana valmistelemaan eduskunnalle annettavaa selontekoa. Lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaa aineistoa on koottu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen erityisistunnon maaraportoinnin valmistelun yhteydessä. Lastensuojelun tasausrahaston toimivuudesta on kerätty tietoa yhteistyössä Stakesin ja Suomen Kuntaliiton kanssa. Lasten ja nuorten psykiatrian palvelujen erityisvaltionavun seuranta on parhaillaan valmisteilla. Osa selontekoon liittyvästä tiedosta kerätään sosiaali- ja terveydenhuollon tavoiteohjelman 2000-2003 liittyvistä osahankkeista, joita toteutetaan parhaillaan. Selonteko on tarkoitus antaa eduskunnalle.

Veteraanien hammashuolto

HE 62/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.1999 hallituksen selvittävän mahdollisuudet korvata veteraaneille terveyskeskuksissa annetusta hammashuollosta aiheutuneet kustannukset samoin perustein kuin muistakin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista aiheutuneita kustannuksia korvataan.

Valtion ja kuntien välisen kustannusten jaon mukaisesti valtio maksaa kunnille vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallista asukas pohjaista valtionosuutta sekä mahdollistaa lainsäädännöllä kunnille mahdollisuuden periä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja. Vuoden 2000 alusta voimaan astuneen asetuksen (1309/1999) 9 §:n mukaan eräisiin Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleilta ei saa periä maksua hampaiden tarkastamisesta, ehkäisevästä hoidosta eikä protetiikkaan liittyvästä kliinisestä työstä. Sisäasiainministeriö selvittää parhaillaan valtionosuusjärjestelmän toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Sotilasvammalaissa säädetyn työkyvyttömyysprosentin alentaminen

HE 67/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.1999 hallituksen selvittävän mahdollisuudet alentaa sotilasvammalaissa säädettyä työkyvyttömyysprosenttia, jonka perusteella sotainvalideille järjestetyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.5.1999 Sotainvalidien laitosten tulevaa käyttöä selittävän työryhmän, joka tulee tekemään ehdotukset sotainvalidien laitosten tulevan toiminnan suuntaamisessa noudatettavista periaatelinjauksista. Työryhmä tulee saamaan työnsä valmiiksi 30.9.2000 mennessä. Tämän jälkeen voidaan käsitellä työkyvyttömyysprosentin alentamista sotainvalidien avo- ja laitoshoidossa. Asia on valmistelun alaisena.

Sotainvalidien laitosten tulevaa käyttöä selvittävä työryhmä, jonka määräaika päättyi 30.9.2000, on käsitellyt loppuraportissaan välivaiheen vaihtoehtona laitoshoidon oikeuden

laajentamista lievävammaisiin sotainvalideihin ja tulevaisuudessa mahdollisesti veteraaneihin, puolisoihin ja leskiin. Jatkotoimenpiteet käynnistetään sosiaali- ja terveysministeriössä loppuraportin tultua painosta.

Terveydenhuollon maksukatto

HE 77/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1999 hallituksen seuraavan sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja ja maksukattoa koskevan järjestelmän toteutumista etuineen ja haittoineen, niiden sosiaali- ja terveystaloudellisia vaikutuksia sekä ryhtyvän tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin. Huomiota on myös kiinnitettävä palvelujärjestelmän rahoituksen kokonaisuuteen. Hallituksen tulee antaa kokemuksesta ja kehittämistarpeista selvitys viimeistään vuoden 2001 keväällä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti vuonna 2000 yhdessä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen kanssa selvityksen maksukattojärjestelmän toimivuudesta. Alkuvuodesta 2001 on tarkoitus arvioida maksukattojärjestelmää. Lisäksi alkuvuodesta 2001 on tarkoitus selvittää mahdollisuuksien mukaan maksujen ja erityisesti toteutettujen maksukorotusten sekä käyttöön otetun maksukaton vaikutuksia niin palvelujen käyttöön kuin myös palvelujen käyttäjien ja kuntien taloudelliseen asemaan. Näiden perusteella on tarkoitus laatia eduskunnalle keväällä 2001 annettava selvitys.

Vielä voidaan todeta, että hallitus antoi marraskuussa 2001 Eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 193/2000 vp). Esityksessä maksukattojärjestelmää ehdotettiin muutettavaksi siten, että maksukaton seuranta-ajaksi tulisi kalenterivuosi. Esityksessä ehdotettiin myös säänneltäväksi liikaa suoritettujen maksujen takaisinperinnästä. Eduskunta antoi esityksen johdosta vastauksensa joulukuussa 2000 (EV 200/2000 vp). Laki vahvistettiin 21.12.2000 ja se tuli voimaan 1.1.2001.

Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätöksen muuttaminen

HE 79/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1999, että uudistettaessa valtioneuvoston päätöstä sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista vuodelle 2000 toteutetaan 1 päivänä syyskuuta 1999 tehdyssä päätöksessä hyväksytyt hankkeet siinä mainituilla kustannusarvioilla ja nykyisin voimassa olevilla valtionosuuksilla. Lääninhallitusten hyväksymiin pieniin hankkeisiin tulee varata riittävät voimavarat tehtyjen päätösten mukaisena.

Valtioneuvoston päätöstä sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista vuodelle 2000 muutettiin 20.1.2000. Muutettuun päätökseen sisältyi suuria hankkeita koskeva taulukko, jossa vuosille 2000 ja 2001 sijoitetut suuret, yli 25 miljoonan markan hankkeet mainittiin 1.9.1999 annetun voimavarapäätöksen mukaisilla kustannusarvioilla. Näiden hankkeiden valtionosuusarvio laskettiin nykyisten valtionosuuksien (25 – 50 %) mukaisena, joten siltä osin päätöstä muutettiin eduskunnan edellyttämällä tavalla vastaamaan vuoden 2002 alkuun asti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Syyskuussa 1999 annetussa päätöksessä kaikkien hankkeiden valtionosuusarvio oli laskettu 25 %:n mukaan.

Samalla pieniin hankkeisiin varattiin riittävät voimavarat. Lääninhallitukset olivat tehneet helmikuussa 1999 sitovan ennakkoratkaisun vuonna 2000 toteutettavista hankkeista. Voimavarapäätöstä muutettaessa turvattiin se, että nämä sitovan ennakkoratkaisun saaneet

hankkeet voidaan toteuttaa vuosien 2000 ja 2001 aikana. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Pienyrittäjien sosiaaliturva

HE 80/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999, että hallitus selvittää vuoden 2000 loppuun mennessä yrittäjien sosiaaliturvaan ja sen rahoitukseen liittyvät ongelmat ottaen huomioon yritystoiminnan edellytykset ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 8.6.2000 yrittäjien eläkelain mukaista eläketurvaa ja YEL-työtulon käyttöä sairausvakuutuksessa selvittävän työryhmän sekä maatalousyrittäjien eläkelain soveltamisalaa ja MYEL-työtulon käyttöä sairausvakuutuksessa selvittävän työryhmän. Työryhmien tehtävänä on muun muassa selvittää eläkkeen perusteena olevan työtulon alhaisuuteen vaikuttavat tekijät ja vakuutusmaksuihin tehtävät tarkistukset sekä tehdä ehdotus YEL/MYEL-työtulon käyttämisestä sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrittelyn perusteena. Sosiaali- ja terveysministeriö on jatkanut työryhmien määräaikaan 30.4.2001 saakka. Valtioneuvosto on 21.12.2000 tehnyt maatalousratkaisun yhteydessä periaatepäätöksen siitä, että hallitus antaisi mahdollisimman pikaisesti eduskunnalle esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan perusteeksi otetaan maatalousyrittäjillä maatalouden ansiotulon sijasta maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työtulo ottaen huomioon MYEL-työryhmän esitykset. Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on, että päivärahuudistus toteutetaan kaikkien yrittäjien osalta 1.7.2001 alkaen. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Hammashuollon korvaukset

HE 82/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.1999, että järjestelmällisen hammashuollon uudistukseen varataan riittävät voimavarat ja uudistuksen kustannusneutraaliutta tarkastellaan laajempänä kuin vain kuntien järjestämän hammashuollon tai sairausvakuutusjärjestelmän sisäisten painotusten muutoksena.

Tasavallan presidentti on vahvistanut 21.12.2000 hammashuollon korvausjärjestelmän kokonaisuudistusta koskevan sairausvakuutuslain muutoksen. Laki tulee voimaan vuoden 2001 alusta lukien siten, että huhtikuun alusta lukien vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneillä vakuutetuilla on oikeus sairausvakuutuksen hammashuollon korvauksiin. Hammashuollon kokonaisuudistus toteutuu joulukuun alusta 2002 lukien, jolloin koko väestöllä on oikeus sairausvakuutuksen hammashuollon korvauksiin. Lisäksi kansanterveyslakia on muutettu siten, että kuntien tulee järjestää hammashoito asukkailleen iästä riippumatta 1.4.2001 lukien. Lain voimaantulosäännöksen perusteella kunta voi kuitenkin päättää, että mahdollinen toiminnan laajennus toteutetaan asteittain 30.11.2002 mennessä. Voimaantulosäännöksen mukaan hoito on kuitenkin järjestettävä 1.4.2001 lukien kaikille vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneille, 1.1.2002 lukien vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneille ja 1.12.2002 lukien iästä riippumatta kaikille kuntalaisille.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Työttömyyseläke

HE 93/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää pikaisesti pitkästä irtisanomisajasta ja työttömyyseläkkeen viiden vuoden työssäolovaatimuksesta viimeisen 15 vuoden aikana aiheutuvat väliinputojaongelmat ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Eduskunnan lausuman johdosta sosiaali- ja terveysministeriö pyysi Eläketurvakeskukselta selvityksen ja lausunnon asiasta, joka saapui ministeriöön kuluvaan vuoden toukokuussa. Eläketurvakeskuksen lausunnossa todetaan muun muassa, että työttömyyseläkkeen työssäoloehdon tarkoituksena on ollut rajata työttömyyseläkeoikeus vain aktiivisesti työmarkkinoilla olleisiin, minkä edellytyksen niin sanottu 5/15-vuoden sääntö normaalitilanteissa toteuttaa varsin lievänä. Pitkään jatkuneen suurtyöttömyyden oloissa sen sijaan on saattanut syntyä tilanteita, joissa ehto on osoittautunut vaikeaksi täyttää, vaikka työtä on aktiivisesti etsitty. Lausunnossa todetaan myös, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuman perusteella näyttää olevan tarve lieventää työttömyyseläkkeen työssäoloehdot pidentämällä 15 vuoden tarkastelujaksoa. Perusteluna tälle on takavuosien lama. Eläketurvakeskuksen mukaan lainsäädännön tulee kuitenkin ottaa huomioon myös päinvastaiset tilanteet, jossa kansantalouden kehitys on häiriötöntä. Tässä suhteessa lainsäädännön muuttaminen lama-ajan olosuhteisiin soveltuvaksi ja ehkä vain lyhyeksi aikaa ei ole perusteltua. Eläketurvakeskuksen näkemys on, että vaatimus aktiivisesta työmarkkinoilla toimimisesta on syytä säilyttää.

Työttömyyseläke on tarkoitettu pysyväksi toimeentulomuodoksi aktiivisesti työelämässä olleille ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille, kun työllistymismahdollisuudet lähellä eläkeikää ovat heikot. Työssäoloehtovaatimus merkitsee aina rajatapausten syntymistä. Työttömyyseläkkeen työssäoloehdon lieventäminen merkitsisi, että työttömyyseläkkeen piiriin tulevien henkilöiden työttömyyteen liittyvät toimeentuloturvan kustannukset siirtyisivät työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta eläkejärjestelmien kannettavaksi. Vähäinen työssäolovaatimus johtaisi myös siihen, että työttömyyseläkeoikeuden saavien eläketurvasta merkittävä osa tulisi kansaneläkejärjestelmän kustannettavaksi. Jos halutaan, että 15 vuoden tarkastelujaksosta luovutaan luopumatta kuitenkaan työttömyyttä edeltäneestä työssäolovaatimuksesta ja säilyttäen nykyinen kustannustaso eri etuusjärjestelmien välillä, tämä saattaisi merkitä työssäoloajan pidentämistä olennaisesti nykyisestä viidestä vuodesta. Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on selvittää asiaa edelleen ottaen huomioon myös tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä työttömyysturvaan tehtäväksi sovitut muutokset. Ministeriön selvityksen valmistuttua se toimitetaan eduskunnalle mahdollisimman pian.

Sosiaalihuollon asiakaslaki

HE 137/1999

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 6.9.2000, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia sosiaalihuollon asiakkaan asemaan ja oikeuksiin ja antaa seurannan perusteella kahden vuoden kuluttua siitä, kun laki tulee voimaan, sosiaali- ja terveysvaliokunnalle selvityksen, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja sen tavoitteiden toteutumista.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, miten pankkisalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamista koskevat säännökset voidaan yhtenäistää siten, että eri hallinnonalojen viranomaisille (mm. vero-, elinkeino-, työvoima- ja sosiaaliviranomaiset) annetut oikeudet rahalaitostietoihin säädetään yhtenäisin periaattein ja siten, että kansalaisten yhdenvertaisuus ja yksityisyyden suoja turvataan.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) tuli voimaan tammikuun 1 päivänä 2001. Syksyllä 2000 sosiaali- ja terveysministeriö järjesti yhdessä lääninhallitus-

ten kanssa koulutusta sosiaalihuollon asiakaslaista eri puolilla Suomea. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi myös asiakaslakia koskevan Kuntatiedotteen 7/2000, joka lähetettiin jokaiseen kuntaan.

Lääninhallitukset ovat lähettäneet alueensa kuntiin kirjeen, jossa on selvitetty sosiaaliasiamiehen tehtäviä ja lain esitöistä ilmeneviä kelpoisuusvaatimuksia, sekä kehoitettu kuntia huolehtimaan siitä, että sosiaaliasiamieheksi nimitettävillä henkilöillä on tehtävän vaativuu- den edellyttämä koulutus ja ammattitaito. Lisäksi kunnilta on pyydetty selvitystä sosiaaliasiamieheksi nimetyistä henkilöistä, heidän kelpoisuuksistaan ja asemastaan kunnan organisaatiossa.

Pientyönantajan kansaneläkemaksu

HE 59/2000 ja 71/2000

Valtiovarainvaliokunta

4) Eduskunta edellytti 21.6.2000 momentin 33.18.60 kohdalla, että hallitus selvittää vuoden 2000 aikana, aiheuttaako lisätalousarvioon sisältyvä pientyönantajan kansaneläkemaksun alentaminen kilpailun merkittävää vääristymää ja ryhtyy tarvittaessa toimiin kilpailuedellytysten tasapuolistamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt, kuinka pientyönantajilta ja kuntatyönantajilta perittävät kansaneläkemaksut ovat poikenneet toisistaan ja maksuerojen vaikutusta kilpailutilanteeseen. Selvityksen mukaan pientyönantajan kansaneläkemaksun alentaminen ei aiheuta kilpailun merkittävää vääristymää. Pienellä 0,4 prosenttiyksikön muutoksella ei ole merkitystä kilpailuedellytyksille. Kuntatyönantajan kansaneläkemaksu vastaa likimäärin yksityisen sektorin keskimääräistä maksua, jolle tasolle se annettiin vuoden 1997 alusta. Tasapuolisten kilpailuedellytysten kannalta olennaisempaa on, että kuntatyönantajan eläkevakuutusmaksu on noin 5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin yksityisellä sektorilla.

Hallitus sitoutui tulopoliittisen sopimuksen vuosille 2001-2002 mukaan korottamaan kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä. Tämä vähentää kuntien ja seurakuntien tuloja. Hallitus lieventää korotuksen vaikutuksia kuntien ja kirkon talouteen alentamalla kuntatyönantajan, evankelis-luterilaisen kirkon ja sen seurakuntien sekä ortodoksisen kirkon ja sen seurakuntien kansaneläkemaksua 0,5 prosenttiyksiköllä 3,15 prosentista 2,65 prosenttiin 1.1.2002 alkaen. Toimenpide osaltaan tasapuolistaa kuntien kilpailuedellytyksiä. Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Vaikeavammaisten kuljetukset

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

17) Momentti 32.30.44. Eduskunta edellytti 19.12.2000 selvitetävän, onko laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta säädettävissä pysyvässä tai voidaanko kuljetustuki korvata muulla järjestelmällä.

Laissa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/87) kunnan on vaikeavammaisille henkilöille järjestettävä kuljetuspalveluja vähintään 18 yksisuuntaista matkaa kuukaudessa. Muille ryhmille, kuten ikäihmisille, kuljetuksesta on säädetty kotipalveluun liittyen sosiaalihuoltolaissa (710/82).

Vanhusten hoidon laatusuositus

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

18) Luku 33.32. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että sosiaali- ja terveysministeriö laatii pikaisesti vanhustenhoitoa koskevat suositukset, joihin kirjataan ne perusasiat, joiden varassa hyvä vanhusten hoito voi toimia.

Vanhusten palvelun ja hoidon yleinen laatusuositus valmistuu helmikuussa 2001.

Omaishoidon asema

HE 109 ja 187/2000

19) Luku 33.32. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja omaishoidon edellytyksiä kokonaisuudessaan parannetaan.

Tällä hetkellä ei ole vireillä omaishoitoa koskevia lainsäädäntöhankkeita. Sen sijaan omaishoitoa on pyritty kehittämään suositusluontoisen ohjauksen keinoin. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma 2000-2003 sisältää toimenpidesuosituksen, jonka mukaan kunnat parantavat omaishoidon edellytyksiä sekä huolehtivat omaishoitajien jaksamisesta.

Perhevapaat

HE 131/2000

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 6.10.2000, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta adoptiolapsen ottoisän samoin kuin monikkoperheen isän oikeutta isyysrahaan nykyisestä pidennetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö on parhaillaan asettamassa komikantaista työryhmää selvittämään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Työryhmän toimeksiantona on muun muassa selvittää mahdollisuus luoda järjestelmä, joka takaisi isälle oikeuden kuukauden kestäväan vanhempainlomaan. Tämän selvitystyön yhteydessä on tarkoituksenmukaista ottaa myös kantaa ottoisän samoin kuin monikkoperheen isän asemaan ja vanhempainloma-oikeuteen.

Toimeentulotuki

HE 134/2000

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.10.2000, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa sitä, että toimeentulotukiasioiden käsittelyajassa päästään TATO-ohjelmassa edellytettyyn tavoitteeseen.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta erityisesti eläkeikäisten paluumuuttajien toimeentulo turvataan muiden etuusjärjestelmien kun toimeentulotuen kautta.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta muutetaan siten, että maksuton kertymiseen ei vaikuta se, onko maksun suorittamiseen myönnetty toimeentulotukea.

Sosiaali- ja terveysministeriö on sopinut Stakesin kanssa toimeentulotukiasioiden käsittelyaikatilanteen seurannasta. Seuranta suoritetaan toimeentulotuen ennakkotilastointia varten tapahtuvan tiedonkeruun yhteydessä, jolloin selvitetään kunkin vuoden marraskuussa vallitseva jonotilanne. Ensimmäiset tiedot kerätään vuoden 2000 marraskuun osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 23.11.2000 työryhmän selvittämään paluumuuttajien

toimeentuloturvaa vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta. Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2001. Ministeriö ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin työryhmän ehdotusten valmistuttua.

Sosiaali- ja terveysministeriössä tehdään parhaillaan arviota maksukattojärjestelmän toivuudesta. Tähän liittyen tehtiin loppuvuodesta 2000 järjestelmän toimivuutta koskeva tiedustelu kaikille sairaanhoitopiireille ja 100 terveyskeskukselle. Arvion perusteella eduskunnalle annetaan selvitys maksukattojärjestelmän toimivuudesta ja säännösten muutostarpeista. Tässä yhteydessä voidaan myös arvioida ja tarvittaessa tarkistaa toimeentulotuen vaikutus maksukaton kertymiseen.

Aikuiskoulutustuen kehittäminen

HE 150/2000

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2000, että koulutusaikaiset tukijärjestelmät sovitetaan taroituksenmukaisella tavalla yhteen siten, ettei määräaikaisissa palvelussuhteissa olevia aseteta ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan kuin niitä, joilla on toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde.

Eduskunta edellytti, että aikuiskoulutustuen tavoitteiden toteutumista seurataan ja mahdollisesti ilmenevät puutteet korjataan esim. lyhentämällä ansainta-aikavaatimusta

Valtioneuvosto päätti 28.12.2000 ryhtyä toimenpiteisiin.

Kansaneläkkeen ns. kaksinkertaisen leikkaus ja kansaneläkkeen lapsikorotus

HE 154/2000

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2000, että hallitus etsii toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon kansaneläkkeen ns. kaksinkertaisen leikkauksen kompensoimiseksi. Ratkaisun tulee valmistua siten, että sen toteuttamisesta tehdään päätös vuoden 2001 aikana.

Eduskunta edellytti 12.12.2000, että hallitus selvittää pikaisesti perusteet, joiden mukaan myönnetään lapsikorotukset myös muille, nyt lapsikorotusten ulkopuolelle jääville eläkkeensaajille, joilla on huollettavanaan alle 16-vuotiaita lapsia, ja antaa tämän toteuttamiseksi tarvittavat lainmuutokset eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2002 talousarvion yhteydessä, ja että hallitus vuoden 2001 aikana myös laajemmin selvittää minkälaisia perhepoliittisia lisäetuuksia tarvitaan, jotta niiden varassa elävien lapsiperheiden taloudellinen asema turvataan.

Valtioneuvosto on 21.12.2000 merkinnyt eduskunnan lausuman tiedoksi ja toimenpiteitä varten.

Työministeriö

Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana

HE n:o 44/1986 vp.

Sosiaalivaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.1986 hyväksyessään tartuntatautilain ja lain sairausvakuutuslain muuttamisesta hallituksen huolehtivan siitä, että lapsen huoltajalla on oikeus käyttää työaikaa hänen saattaessaan lasta rokotukseen tai tarkastukseen.

Työsopimuslain perhevapaita koskevia säännöksiä on muutettu lailla 357/1998. Valtioneuvoston asettaman työsopimuslakikomitean esitysten pohjalta hallitus antoi lokakuussa 2000 hallituksen esityksen uudeksi työsopimuslaiksi (HE 157/2000 vp). Eduskunta hyväksyi uuden työsopimuslain 18.12.2000.

Uudessa työsopimuslaissa perhevapaista säädetään lain 4 luvussa. Sisällöllisesti säännökset vastaavat vuoden 1970 työsopimuslain 2 a luvun säännöksiä. Työntekijällä on oikeus enintään neljä päivää kestävään tilapäiseen hoitovapaaseen hoitaakseen äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiasta lasta. Lisäksi työntekijällä on oikeus tilapäiseen työstä poissaoloon pakottavan perhesyyn vuoksi.

Työsopimuslakikomitea ei esittänyt työsopimuslakiin säännöstä työntekijän oikeudesta käyttää työaikaansa saattaakseen lapsensa rokotukseen tai tarkastukseen. Myöskään hallitus ei näiltä osin muuttanut komitean ehdotuksia.

Hyväksyessään uuden työsopimuslain eduskunta edellytti seuraavan hallituskauden alkupuolella tehtävää selvitystyötä lain soveltamisesta saaduista kokemuksista. Tässä yhteydessä voidaan selvittää myös työntekijän työstä poissolo-oikeuksia.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarvesuunnitelma

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 34.06.21 kohdalla, että jokaiselle ikääntyneelle pitkäaikaistyöttömälle on laadittava henkilökohtainen työllistämis-, koulutus- tai kuntoutussuunnitelma.

Suomen työllisyysohjelman(1996-1999) toimenpiteiden johdosta käynnistetty ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvitys laajennettiin vuoden 1998 alusta lukien koko maahan osana kansallisen Ikäohjelman (1998-2002) toimenpiteitä.

Käytännössä vuoden 2000 loppuun mennessä kaikille ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille on laadittu yksilöllinen palvelutarveselvitys. Pääasiassa työvoimatoimistojen ja kansaneläkelaitosten paikallistoimistojen yhteistyönä järjestettävien palvelutarveselvitysten yhteydessä selvitetään ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edellytykset sekä koulutus- ja kuntoutustarpeet ja laaditaan asianmukaiset suunnitelmat jatkotoimenpiteiksi. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvityksiä on tarkoitus edelleen jatkaa vuonna 2001 työhallinnon ja kansaneläkelaitoksen yhteistyönä valtion vuoden 2001 talousarvioesitykseen osoitettujen määrärahojen puitteissa. Kansallisen Ikäohjelman toimeenpanosta julkaistiin elokuussa 2000 seurantaraportti, jossa kuvataan ikääntyvien ja erityisesti ikääntyneiden työllisyyttä ja työttömyyden kehitystä sekä varhaiseläkkeelle siirtymistä. Raportin mukaan ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt vuonna 1999 ja eläkkeelle siirtymisikä jatkoi ko.vuonna nousuaan. Ikääntyneiden työllisyysaste parani vuonna 1999 lähes samaa tahtia kuin nuorillakin. Seurantaraportti on julkaistu kansallisen Ikäohjelman julkaisusarjassa (Kansallisen Ikäohjelman seurantaraportti, Työministeriö. Sosiaali- ja ter-

veysministeriö. Julkaisuja 2000:15. Helsinki 2000). Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien vuosina 1996-97 toteutettujen palvelutarveselvitysten seurantatutkimuksen loppuraportti julkaistiin kesäkuussa 2000 (Rajavaara M.toim., Yksilölliset palvelut ja ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömyys. Kela. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 54. Helsinki 2000).

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö

HE 78/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Valtioneuvoston asettama työsopimuslakikomitea selvitti työvoiman vuokraan liittyviä kysymyksiä valmistellessaan ehdotuksen uudeksi työsopimuslaiksi. Komitean ehdotusten pohjalta hallitus antoi lokakuussa 2000 hallituksen esityksen uudeksi työsopimuslaiksi (HE 157/2000 vp). Eduskunta hyväksyi uuden työsopimuslain 18.12.2000.

Uudessa työsopimuslaissa on säännöksiä työvoiman vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen oikeuksien ja velvoitteiden jakautumisesta. Lain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan työnantajan siirtäessä työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan (käyttäjäyritys) käyttöön, käyttäjäyritykselle siirtyvät oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä ne työnantajalle säädetyt velvollisuudet, jotka liittyvät välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin. Lisäksi mainittujen tahojen työturvallisuusvastuun jaosta säädetään työturvallisuuslaissa ja rikosoikeudellisen vastuun jaosta rikoslaisissa.

Myös vuokratyösuhteissa sovellettavista vähimmäistyöehdoista säädetään uudessa työsopimuslaissa. Jos vuokrausyritys ei ole työehtosopimuslain tai työsopimuslain yleissitovuussäännöksen nojalla velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, vuokratyöntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot määräytyvät käyttäjäyritystä sitovan työehtosopimuksen mukaan.

Vuokratyöstä on tehty tänä vuonna ensimmäinen toimialakohtainen vuokrausalan työehtosopimus. Kesäkuussa 2000 tuli voimaan Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO:n ja Palvelutyönantajien Erityispalvelujen Työnantajaliiton välinen valtakunnallinen työehtosopimus, joka koskee taloushallinnon, tietotekniikan ja toimistotehtävien eli toimihenkilötehtävien työvoiman vuokrausta.

Eurooppa-tasolla työmarkkinaosapuolet ovat neuvotelleet kesäkuusta 2000 alkaen vuokratyöstä. Tavoitteena on saada aikaan koko Euroopan kattava sopimus vuokratyön vähimmäisehdoista. Palkansaajapuolta edustaa Euroopan Ammatillinen Yhteistyöjärjestö EAY, johon kuuluvat kaikki suomalaiset palkansaajakeskusjärjestöt. Työnantajapuolelta mukana on yksityisen sektorin työnantajien UNICE, johon Suomesta kuuluvat TT ja PT. Lisäksi neuvotteluissa on mukana julkisomisteisten yritysten järjestö CEEP. Mikäli sopimusta ei saada aikaan maaliskuun loppuun mennessä, tekee komissio mahdollisesti ehdotuksen ministerineuvostolle, joka voi määräenemmistöllä hyväksyä asiasta direktiivin.

Kotitaloustyön väliaikainen tukijärjestelmä

HE 90/1997 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997, että hallitus seuraa tarkoin kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia ja ryhtyy välittömästi lainsäädäntötoimenpiteisiin, mikäli kokeilun lähtökohtaoletuksista poikkeava kehitys sitä edellyttää.

Kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä saatujen selvitysten perusteella on päädytty siihen, että kotitaloustyön verotukimalli vakinaistetaan 1.1.2001 alkaen koko maahan. Tätä koskeva tuloverolain muutos (995/2000) on vahvistettu 24.11.2000.

Koska Itä- ja Länsi-Suomen lääneissä sovelletun kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä annetun lain (839/1997) voimassaolo päättyy 31.12.2000, ei lausuma enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

3)Eduskunta edellyttää, että sosiaaliturvajärjestelyillä ja työeläkelakiin tehtävillä muutoksilla tuetaan joustavampia työn ja arjen yhteensovittamismuotoja.

Työministeriön toimialaan kuuluvalla sektorilla on työn ja arjen yhteensovittamismuotoja sosiaaliturvajärjestelmän osana pyritty kehittämään ottamalla samalla huomioon myös työllisyysnäkökulma. Käytössä on lähinnä kaksi tällaista järjestelmää: osa-aikalisä, joka rahoitetaan työllisyysmäärärahoista ja joka siten on harkinnanvarainen, ja vuorotteluvapaa, joka rahoitetaan työttömyysturvasta. Molemmat järjestelmät edellyttävät, että työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan käytöstä ja että työnantaja palkkaa vapaan ajaksi työvoimatoimistossa kirjoilla olevan työttömän. Järjestelmät ovat olleet käytössä useamman vuoden, tosin vuorotteluvapaa määräaikaisena kokeiluna, jota kokeilua on jatkettu viimeksi vuonna 2000 tulopoliittiseen sopimukseen liittyen vuosiksi 2001-2002 siten, että vuorotteluvapaa voidaan pitää vielä vuoden 2003 aikanakin, jos sitä koskeva sopimus on tehty vuoden 2002 aikana.

Perhevapaista säädetään työsopimuslaissa. Säännökset on uusittu vuonna 1998 (357/1998) ja ne on sellaisenaan siirretty myös uuteen eduskunnan 18.12.2000 hyväksymään työsopimuslakiin. Vapaita koskevien oikeuksien pituudet ja ajankohdat määräytyvät asiallisesti sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen perhevapaiden mukaisesti. Lisäksi työsopimuslaissa on säännöksiä sairaan lapsen hoitamiseksi tarkoitetuista vapaista, hoitovapaasta ja osittaisesta hoitovapaasta sekä pakottavista perhesyistä annettavista vapaista, jotka lain mukaan ovat palkattomia.

Tulevaisuuden työajan raamit

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

4)Eduskunta edellyttää, että hallitus työajan lyhentämisen tai pidentämispäätöksiin ajautumisen sijasta valmistelee tulevaisuuden työaikoja koskevat raamit, jotka turvaavat kilpailukyvyn, työntekijän arjen tarpeet ja sosiaaliturvan.

Hallitus ei ole esittänyt toimenpiteitä työajan lyhentämiseksi. Työaikoihin liittyen on parannettu mm. vuosilomalainsäädäntöä siten, että samaan työnantajaan yhdessä tai useammassa työsuhteessa tehdystä lomanmääräytymisvuoden aikana tehdystä 6 tunnin työstä kertyy vuosilomakorvausta 8,5 prosenttia (460/1997). Käytössä on myös työllisyystavoitteisia ja työssä jaksamista tukevia työajan lyhennystä taloudellisesti kompensoivia työnjakomalleja, kuten osa-aikalisäjärjestelmä, vuorotteluvapaa ja osa-aikaeläke. Vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain voimassaoloa on jatkettu vuonna 2000 vuosiksi 2001-2002 (1247/2000).

Joulukuussa 2000 solmittuun tulopoliittiseen sopimukseen sisältyy työaikaan liittyviä toimenpiteitä. Vuosilomalain kokonaisuudistusta varten asetetaan kolmikantainen komitea, jonka määräaika päättyy 30.8.2002. Vuorotteluvapaajärjestelmän arviointia ja järjestelmäs-

tä tehtävää päätöstä varten työministeriö asettaa kolmikantaisen työryhmän, jonka määräaika päättyy 31.5.2002. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnistää kolmikantaisen selvitystyön työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvistä kysymyksistä. Selvityksen perusteella laaditaan tarvittavat lainsäädäntöesitykset tai muut toimenpiteet 31.5.2001 mennessä.

Tulopoliittiseen sopimukseen sisältyy lisäksi valiokunnan lausumassa esitettyjä tavoitteita, joiden toteuttamisesta työmarkkinakeskusjärjestöt ovat sopineet. Järjestöjen välinen työaikatyöryhmä jatkaa toimintaansa ja seuraa mm. yleistä kansainvälistä työaikakehitystä. Työryhmä laatii 31.3.2001 mennessä hyvistä työaikakäytännöistä kannanoton, jossa kiinnitetään huomiota myös hyvän työaikakirjanpidon periaatteisiin ja ylitöiden kertymisen seurantaan. Lisäksi järjestöt edistävät yhteistyössä uusia työaikatarkoituksia tavoitteenaan merkittävästi lisätä sellaisia työaikakäytäntöjä, jotka sovitaisivat yhteen sekä yritysten tarpeita että työntekijöiden yksilöllisiä työaikatarkoituksia. Tavoitteena on myös kehittää työaikapankki-järjestelmiä. Lisäksi keskusjärjestöt ovat antaneet suosituksen työntekijöiden työvuorojen pituudesta.

Työajan lyhentämisen osalta on sovittu vain, että helatorstai ansioita alentamatta lyhentää työntekijän vuosityöaikaa kokoaikatyössä 1.1.2002 alkaen.

Työelämän uudistamisen periaatteet

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

20)Eduskunta edellyttää, että työelämää uudistavia toimenpiteitä jatketaan syventäen hallituksen selonteossa määritellyjä oppivan organisaation periaatteita. Erityisen merkittäväksi nostetaan työntekijöiden ammatillisen kehittymisen jatkuva turvaaminen sekä sen olennaisena perustana työssä jaksaminen ja työprosessien yhteisöllinen kehittäminen.

Hallitusohjelman mukaisesti käynnistettyjen valtakunnallisten ohjelmien (kansallinen työelämän kehittämisohjelma ja työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma) avulla on pyritty suuntaamaan voimavaroja sellaisiin käytännön toimiin, joilla erityisesti oppivan organisaation periaatteiden toteutumista sekä ammatillisen kehityksen turvaamista voidaan edistää. Kansallisen työelämän kehittämisohjelman voimavaroja on jo vuonna 2000 lisätty aikaisemman ohjelmakauden tasosta yli 20 prosentilla. Vuonna 2001 työpaikkakohtaisiin kehittämishankkeisiin varattua määrärahaa on edelleen lisätty lähes 30 prosentilla eli käytettävissä on kuluvana vuonna 46 miljoonaa markkaa. Ohjelman tavoitteena on parantaa tuloksellisuutta ja työelämän laatua edistämällä henkilöstön osaamista ja innovatiivisuutta tukevia toimintatapoja suomalaisilla työpaikoilla. Tähän tavoitteeseen sisältyy myös työvoiman työllistettävyyden ja työssä jaksamisen paraneminen sekä työelämän kehittämisen asiantuntemuksen vahvistuminen Suomessa. Ohjelman painopisteet ovat vuonna 2000 käynnistyvissä hankkeissa olleet seuraavat: (a) oppimista tukevien työn organisaatiomuotojen kuten erityisesti tiimimäisen, verkostomaisen tai uusien teknologioiden innovatiiviseen käyttöön perustuvan työskentelyn edistäminen, (b) henkilöstöjohtamisen kehittäminen huomioiden myös johdon ja henkilöstön yhteistoiminnan, paikallisen sopimisen ja paikallisten neuvottelusuhteiden kehittämistarpeet, (c) työyhteisöjen toimivuuden parantaminen erityisesti ikääntyvän työvoiman kannalta sekä (d) tasa-arvoisten työyhteisöjen kehittäminen. Ohjelmakauden 2000-2003 aikana pyritään siihen, että hankkeet ulottuisivat koskemaan lähes 100 000 työntekijää suoranaisesti ja että muodostuvia hyviä käytäntöjä tunnetuksi tekemällä saataisiin ohjelman vaikutuksen piiriin vielä merkittävästi suurempi määrä työntekijöitä.

Kuluvalla hallituskaudella ensi kertaa käynnistynyt jaksamisohjelma on niin ikään otettu

vastaan erittäin myönteisesti. Ohjelmassa on neljä toimintatasoa: Tiedottaminen ja hyvien käytäntöjen levittäminen, tutkimuksen hyödyntäminen ja uuden tutkimuksen teettäminen, käytännön kehittämishankkeiden aikaansaaminen ja tukirahoitus sekä lainsäädännön seuranta. Jaksamisohjelma tukee työpaikoilla tehtävää kehitystyötä vahvalla tiedotustoiminnalla, levittämällä hyviä käytäntöjä ja edistämällä tutkimustulosten hyödyntämistä. Ohjelman myöntämän kehittämishankkeiden tukirahoituksen avulla on voitu suunnata kehittämistoimintaa erityisesti sellaisiin hankkeisiin, joilla edistetään ja ylläpidetään työkykyä ja hyvinvointia työpaikoilla. Vuoden 2000 loppuun mennessä tukea on myönnetty kaikkiaan 31 kehittämishankkeelle. Tukea myönnettäessä henkiseen jaksamiseen ja hyvinvointiin vaikuttavaksi tekijäksi on katsottu muun muassa työn hallinta, osaaminen ja ammattitaito. Ohjelma on myös käynnistänyt laajan henkilöstövoimavarojen seuranta- ja seurannan hyödyntämistä koskevan tutkimushankkeen, joka on määrä saada valmiiksi vuoden 2001 lopussa, sekä tutkimushankkeen nuorten aikuisten työssä jaksamisesta ja sitä ennustavista tekijöistä. Jaksamisohjelman kokonaisbudjetti vuodelle 2000 oli 12,9 miljoonaa markkaa ja vuonna 2001 ohjelman käytettävissä arvioidaan olevan yhteensä 15 miljoonaa markkaa.

Hallitus asetti huhtikuussa 2000 hyväksytyssä EU:n työllisyysstrategian mukaisessa Suomen kansallisessa toimintasuunnitelmassa tavoitteeksi edellytysten luomisen henkilöstön työllisyyttä tukevalle pitkäjänteiselle kehittämiselle ja elinikäiselle oppimiselle osana yritysten ja työyhteisöjen toiminnan kehittämistä. Tämän toteuttamiseksi on käynnistetty ministeriöiden ja työmarkkinajärjestöjen yhteinen monivuotinen, erityisesti pk-yrityksille suunnattu osaamisen nostamiseen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen tähtäävä kehittämistyö. Hankkeet toteutetaan osana alueiden elinkeinopolitiikkaa työvoima- ja elinkeinokeskusten, opetushallinnon sekä työmarkkinajärjestöjen yhteistyönä. Hankkeissa liitetään yritysten henkilöstön osaamiskartoitukset sekä henkilöstön ja johdon koulutus yritysten kehittämishankkeisiin. Hankkeiden toimeenpano on sisällytetty työvoima- ja elinkeinokeskusten tulossopimuksiin vuodelle 2001.

Kotouttamislain seuranta

HE 66/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista ja lain toimivuutta sekä antavan kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta uudistusta koskevan selonteon ottaen selonteossa huomioon muun muassa edellä mainitut seikat sekä uudistuskokonaisuuteen liittyvät eri näkökohdat mukaan lukien ainakin suoritettujen toimenpiteet, saavutetut tulokset, tarpeelliset kehittämistoimenpiteet ja kotouttamisesta aiheutuneet erilaiset kustannukset ja niiden jakautuminen valtion ja kuntien kesken.

Työministeriössä on valmistunut kotouttamislain seuranta- ja arviointijärjestelmä 31.12.1999 mennessä. Kotouttamislain toimeenpanon seuranta on suunniteltu siten, että sen avulla saataisiin suuri osa niistä tiedoista, joita eduskunnalle annettavaan selontekoon tarvitaan. Työhallinnon asiakkaina kotouttamislain piirissä olevien maahanmuuttajien toimenpiteet kirjataan työhallinnon omiin asiakastilastojärjestelmiin ns. URA-tietojärjestelmään. Varsinainen selonteon valmistelu aloitetaan vuonna 2001.

Työllisyysmäärärahojen käyttö

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

24) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 34.06 kohdalla, että työllisyysasetusta muutetaan siten, ettei se rajoita työllis-

suysmäärärahojen käyttöä pelkästään valtion omiin investointeihin ja että valtion investoinniksi voidaan katsoa myös yhteistyöhanke, joka luovutetaan yhteistyösapuolen hoitoon. Eduskunta edellytti vuoden 1998 talousarvion käsittelyn yhteydessä, että työllisyysmäärärahoja voidaan jatkossakin kohdentaa ympäristöihin. Kaikki työllisyyden hoitoon tarkoitetut määrärahat ovat työllisyysmäärärahoja.

Momentin 34.06.63 varoilla voidaan tukea muiden kuin valtion omia investointeja ja siis käyttää työllisyysmäärärahoja myös ympäristöihin. Työllisyysasetuksella ei säädellä valtion budjetin rakennetta, vaan tämä säätely tapahtuu valtion talousarviota koskevien säädösten avulla, joiden valmistelu ja esittely kuuluvat valtiovarainministeriölle.

Vuoden 2001 talousarvioesityksessä on momentin 34.06.77 perusteluissa varattu siirtymäaika tämän momentin määrärahoilla rahoitettavien muiden kuin valtion omien työllisyysperusteisten investointitöiden loppuun saattamiseen vuosien 1998 - 2001 aikana. Lisäksi muita kuin valtion omia investointeja voidaan rahoittaa momentin 34.06.64 (aiemmin 34.06.63) määrärahoista myönnettävällä työllisyysperusteisella investointiavustuksella. Asia pyritään ratkaisemaan pysyvällä tavalla viimeistään vuoden 2002 talousarvioesityksessä.

Yksityisyyden suoja työelämässä

HE 121/1998 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999, että hallitus valmistelee uuden esityksen yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa ottaen asianmukaisesti huomioon valiokuntien tästä esityksestä antamat lausunnot.

Työministeriö asetti 26.7.1999 kolmikantaisen työryhmän valmistelemaan työelämän tietosuojalainsäädäntöä työasiainvaliokunnan lausuman ja hallitusohjelman mukaisesti. Työryhmä luovutti työministeriölle määräajassa 28.2.2000 yksimielisen muistionsa, josta pyydettiin lausunnot usealta taholta. Työryhmän ehdotusten ja saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltiin lakiesitys ja hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 75/2000 vp) annettiin eduskunnalle 9.6.2000.

Perustuslakivaliokunta (PeVL27/2000 vp) ja sosiaali- ja terveysvaliokunta (StVL 12/2000 vp) ovat antaneet esityksestä lausunnon työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle, joka antaa asiasta mietinnön. Hallintovaliokunnan lausunto puuttuu toistaiseksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Siviilipalvelushakemus

HE 152/1998 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.12.1998, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin siviilipalveluslain uudistamiseksi siten, että palveluksen aloittaneen asevelvollisen siviilipalvelushakemus voidaan hyväksyä vasta riittävän pitkän harkinta-ajan jälkeen.

Harkinta-ajan lisäämistä koskevan säännöksen valmistelussa on todettu, että harkinta-aikasäännös tulisi lisätä siviilipalveluslain sijasta asevelvollisuuslakiin.

Asia on ollut edelleen vuoden 2000 virkamiesvalmistelussa puolustusministeriössä.

TE-keskusten työllisyysmäärärahatarpeiden tarkistaminen

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

20) Luku 34.06. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että TE-keskusten työvoimaosastoille vuodelle 2001 osoitettujen määrärahojen riittävyys selvitetään ensi vuonna toukokuun loppuun mennessä ja määrärahatarve arvioidaan tuolloin uudelleen.

Vuodelle 2001 osoitetut työvoimapolitiittiset määrärahat on mitoitettu TE-keskuksittain työtömyyden kehityksen mukaisesti siten, että ne riittävät koko vuodeksi. Työhallinnon vuosisuunnitelmassa vuodeksi 2001 on todettu, että määrärahojen käyttö ja sitomisaste tarkistetaan ensimmäisen vuosineljänneksen jälkeen.

Ympäristöministeriö

Veropohjan laajentaminen ympäristö- ja energiaveroihin

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

5) Eduskunta edellytti, että verotuksen taakkaa jaetaan työn verottamista laajemmalle esimerkiksi ympäristö- ja energiaveroihin.

Verotuksen painopistettä siirrettiin - hallitusohjelman mukaan -i työn verotuksesta muualle. Vuonna 2000 ansiotulojen verotusta ja sosiaaliturvamaksuja alennettiin vuositasolla 2,8 miljardilla markalla sekä lisäksi palkansaajien ja työnantajien työttömyysvakuutusmaksua kumpaakin nettovaikutukseltaan puolella miljardilla markalla. Energia- ja ympäristöverojen määrää on tarkoitus lisätä. Tämän hankkeen tueksi hallitus on selvittänyt ympäristö- ja energiaverotuksen tasoa, kohdentamista ja vaikutuksia. Talousneuvoston asettaman työryhmän loppuraportti annettiin 29.2.2000.

Asia ei anna aihetta tässä vaiheessa muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

11) Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää ohjauskeinoja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Ympäristöministeriö on jatkuvasti osallistunut mm. EU:ssa luonnon monimuotoisuuden eli biodiversiteetin turvaamiseen ja sitä koskevien ohjauskeinojen kehittämiseen mm. kansainvälisten pöytäkirjojen ja sopimusten valmisteluissa. Huomiota on kiinnitetty mm. alue-ekologisen ja biotooppiseurannan kehittämiseen sekä biodiversiteetin turvaamiseen metsien suojelussa. Myös biodiversiteettitutkimusta on jatkuvasti viety eteenpäin

Ympäristöministeriö on myös asettanut 29.3.1999 yhteistyöprojektin pohjavesien suojelun ja kiviainesten käytön yhteensovittamiseksi (POSKI-projekti). Projektin kesto on noin viisi vuotta ja sen tavoitteena on tuottaa perustietoa erityisesti luonnon geologisesta monimuotoisuudesta, kiviaines- ja pohjavesivaroista ja niiden hyödyntämismahdollisuuksista. Projektin tuloksia hyödynnetään maakuntakaavoituksessa, kuntien kaavoituksessa ja hankekohtaisessa maankäytön suunnittelussa siten, että kiviainesten ottaminen voidaan ohjata luonnon monimuotoisuuden ja pohjavesien suojelun kannalta kestäväällä tavalla. Projektin yhteistyötahoja ovat ympäristöhallinto, Tiehallinto ja Tieliikelaitos, maakuntien liitot, kunnat, maanainesalan keskeiset yritykset, Geologian tutkimuskeskus ja Suomen ympäristökeskus.

Asia ei anna aihetta tässä vaiheessa muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Ekologinen rakennemuutos

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

12) Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa tavoitteekseen ekologisen rakennemuutoksen ja ryhtyy yhdessä eri toimijoiden, kuten tutkimuksen, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen kanssa valmistelemaan pitkäjänteisiä taloudellisia ohjauskeinoja kuten ympäristöverojen ja tukien uudistussuunnitelmaa sekä asettaa ekologisen rakennemuutoksen EU-politiikan keskeiseksi tavoitteeksi.

Ympäristönsuojelun taloudellisen ohjauksen suunnittelu on painottunut vuonna 2000 ilmastokysymyksiin. Kansallisen ilmasto-ohjelman valmistelussa vero-ohjaus on ollut tärkeä selvityskohde ja veroratkaisu on keskeinen osa ohjelmaa. Kauppa- ja teollisuusministeriön asettamassa toimikunnassa on selvitetty mm. kansallista päästökauppaa. Suomi on liittynyt Maailmanpankin aloitteesta perustettuun prototyyppi-hiilirahastoon, joka toteuttaa ilmastohankkeita.

Hallitus on työskennellyt EU:n hallitustenvälisessä konferenssissa sen puolesta, että unionin päätöksentekoa ympäristö- ja energiaverotuksen alalla olisi helpotettu. Hallitus toimii edelleen aktiivisesti myös energian minimiverodirektiivin aikaansaamiseksi.

Ympäristöministeriön ympäristöklusterin tutkimusohjelmassa on luotu tietopohjaa ekologisen rakennemuutoksen tueksi. Selvityksen kohteena on ollut muun muassa luonnonvarojen käytön ja päästöjen riippuvuus Suomen talouden rakenteista.

Asia ei anna aiheutta tässä vaiheessa muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Kioton ilmastopimuksen velvoitteet

VNS 3/1977

Tulevaisuusvaliokunta

13) Eduskunta edellyttää, että hallitus mahdollisimman pian selvittää realistiset keinot toteuttaa Kioton ilmastopimuksen velvoitteet kiinnittäen huomiota myös muihin energiatuotannon päästöihin.

Pääpaino Suomen ilmastostrategiassa on viime aikoina ollut jo käynnissä olevien, kasvihuonekaasupäästöjä alentavien ohjelmien vahvistamisessa. Kaikki keskeiset sektorit - energia-, rakennus-, liikenne-, maatalous- ja jätehuoltosektori - ovat toimeenpanneet politiikkatoimia, jotka ovat vähentäneet kasvihuonekaasupäästöjä.

Vuonna 1999 valtioneuvosto asetti ministeriöiden välisen työryhmän valmistelemaan kansallista ilmastostrategiaa Kioton pöytäkirjan velvoitteiden täyttämiseksi. Kaikki sektorit ja keskeiset viiteryhmät ovat mukana valmisteluprosessissa. Valtioneuvosto esittelee tämän hetken suunnitelman mukaan kansallisen ilmastostrategian eduskunnalle vuoden 2001 alkupuolella. Ilmastostrategia sisältää pitkän aikavälin skenaarion kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä, tarpeelliset politiikkatoimet sekä arvion siitä, mitkä ovat näiden toimien taloudelliset ja ympäristövaikutukset.

Energiasektorin tärkeimpiä ilmastotoimia ovat olleet energiaohjelman (1997) ja hallituksen energiansäästöohjelman laatiminen, kauppa- ja teollisuusministeriön uusiutuvien energialähteiden edistämishjelman (1999) laatiminen ja hiilidioksidi/energiaverotuksen muuttaminen. Energiastategiassa painotettiin energian saatavuuden ja kilpailukykyisten hintojen ohella ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä energiansäästöä ja uusiutuvan energian teknologisen kehityksen ja kaupallistamisen edistämistä.

Suomen energiaverotus on korkea verrattuna EU:n keskiarvoon. Bioenergian osuus energiatuotannosta on korkea. Myös yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon osuus energiatuotannosta on yksi maailman korkeimpia. Kilpailukykytekijät huomioiden Suomen mahdollisuudet näiden instrumenttien käytön tehostamiseen Kioton tavoitteiden saavuttamiseksi ovat rajoitetut. Yhteisönsisäisillä politiikkatoimilla on kuitenkin mahdollista luoda liikkumavaraa ainakin energiaverotuskysymyksissä.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti työryhmän ehdottamaan hiilidioksidipäästöjä alentavia toimia liikennesektorille vuonna 1998. Liikennesektori on lisäksi kehittänyt omia ympäristöohjelmia (viimeisin vuonna 1999). Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämismahdollisuudet liikennesektorilla liittyvät lähinnä kaupunkisuunnitteluun, verotukseen, maksupolitiikkaan sekä tiedottamiseen ja koulutukseen, mutta myös teknologinen kehitys tukee tavoitteiden saavuttamista.

Rakennusalan energiansäästötavoitteet heijastuvat uudessa maankäyttö- ja rakennuslaissa, hallituksen ekologisesti kestävästä rakentamisen ohjelmassa, monissa koehankkeissa ja rakennusten laatutarkkailussa.

Maatalouden kasvihuonekaasuja vähentäviä toimenpiteitä tuetaan Suomessa lähinnä EU:n rahoittamalla maataloustuen ympäristöosalla. Kansallinen metsäohjelma 2010 antaa perustan kestäväälle ilmasto- ja nielupolitiikalle.

Jätehuollon metaanipäästöjä on kyetty pienentämään vuoden 1990-tasosta noin 50%. Jätteen synnyn ennaltaehkäiseminen, kierrätys ja vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat ovat alentaneet jätehuollon kasvihuonekaasupäästöjä. Vuoden 1994 jätelaki, kansallinen jätesuunnitelma (1998) sekä hallituksen päätökset kaatopaikoista (861/1997) ja paperinkeräyksestä (883/1998) ovat osaltaan vaikuttaneet kehitykseen.

Suomen ilmastostrategia tulee monipuolisesti sisältämään eri sektorien päästöjen vähentämistoimia. Ohjelma-YVA:n avulla arvioidaan myös sen muut ympäristövaikutukset.

Asia ei anna aihetta tässä vaiheessa muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Pienhiukkasten vähentäminen

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

14) Eduskunta edellyttää, että selvitetään pienhiukkasten pitoisuutta Suomessa, niiden haittavaikutuksia verrattuna hiekkapölyyn ja pienhiukkaslähteitä sekä ryhdytään toimenpiteisiin pienhiukkasten vähentämiseksi.

Ympäristönsuojelulain mukaan kuntien tulee olla tarpeellisessa määrin selvillä ilmanlaadusta. Kunnissa on tehty mittauksia ilmanlaatua koskevien valtioneuvoston päätösten valvomiseksi. Näissä päätöksissä ei ole kuitenkaan vielä annettu enimmäisarvoja suoraan pienhiukkasille (PM 2.5). Euroopassa pienhiukkasiin on kiinnitetty huomiota, kun EU:n ilmanlaatua koskevia direktiivejä on uusittu 1990-luvun puolivälin jälkeen. Vuonna 1999 annettuun ensimmäiseen ilmanlaadun tytärdirektiiviin ei vielä voitu sisällyttää pienhiukkasia koskevia sitovia raja-arvoja, mutta vuoden 2003 tarkistukseen mennessä on tavoitteena koota tähän riittävä tietopohja. Direktiivin edellyttämiä pienhiukkasmittauksia on aloitettu ja CEN:ssä valmistellaan pienhiukkasten mittaustandardia.

Valtioneuvoston asetus ensimmäisten uusien ilmanlaatudirektiivien toimeenpanosta annetaan heinäkuuhun 2001 mennessä. Asetuksen valmistelun yhteydessä on kerätty tiedot hengitettävien hiukkasten pitoisuuksista (PM 10) Suomessa 30 paikkakunnalla vuosina 1994-1998 tehtyjen mittausten perusteella. Osa hengitettävistä hiukkasista on pienhiukkasia (PM 2.5), joita mitataan mm. pääkaupunkiseudulla.

Euroopan yhteisössä tulee lähivuosina neuvoteltaviksi ilmanlaatudirektiivit polyaromaattisille hiilivedyille ja eräille metalleille, jotka esiintyvät ilmassa usein hiukkasina tai pien-

hiukkasten yhteydessä. Liikenteen suoriin hiukkaspäästöihin puututaan moottorien päästöjä ja polttoaineita koskevilla direktiiveillä. Näitä säädöksiä kehitetään ns. Auto-Oil-ohjelman mukaisesti. Vuonna 2005 tulee voimaan olennainen tiukennus dieselajoneuvojen hiukkas-päästörajoihin.

Merkittävä pienhiukkasten lähde Suomen ilmassa on kaukokulkeutuminen. Rikin ja typen oksideista muodostuu ilmamassojen kulkeutumisen aikana esimerkiksi sulfaatteja ja nitraatteja, ja nämä pienhiukkaset saattavat aiheuttaa vaikutuksia tuhansien kilometrien päässä. Kaukokulkeutumissopimuksen pöytäkirjoilla on jo 1980-luvulta lähtien rajoitettu näitä sekundäärihiukkasia aiheuttavia päästöjä. Viime vuonna Suomi ratifioi raskasmetalleja koskevan pöytäkirjan ensimmäisten joukossa. Nyt valmistellaan vuosi sitten Göteborgissa allekirjoitetun ns. moniainepöytäkirjan ratifiointia ja osallistutaan EU:n päästökattodirektiivin laadintaan. Seuraavaksi aloitettavat eurooppalaiset ilmansuojeluneuvottelut painottuvat todennäköisesti pienhiukkaskysymykseen.

Suomalaiset asiantuntijat ovat osallistuneet kaukokulkeutumissopimuksen hiukkasneuvotte-luja pohjustavien optimointimallien kehittämiseen IIASA:ssa. Suomalaiset tutkijat ovat myös mukana, kun pienhiukkasia koskevaa tietopohjaa parannetaan pohjoismaisissa ja EY:n tutkimusprojekteissa.

Julkista rahoitusta pienhiukkaskysymysten selvittämiseen on suunnattu mm. yliopistojen ja tutkimuslaitosten, ympäristöterveyden tutkimusohjelman "SYTTY" sekä teknologiaohjelmien "SIHTI", "TULISJA" ja "MOBILE" kautta. Suomalainen pienhiukkastutkimus onkin ollut merkittävällä kansainvälisellä tasolla jo vuosikymmenen. Tämänhetkisen tietämyksen aukkokohtia ovat mm. pienhiukkasten terveysvaikutukset, aerosoli-pilvet-ilmasto-kytkentä ja palamisesta syntyvien pienhiukkasten päästöt. TEKES:n teknologiakatsauksessa 100/2000 on tehty esitys pienhiukkasia koskevan tutkimus/teknologiaohjelman toteutuksesta vuosina 2001-2005.

Asia ei anna aihetta tässä vaiheessa muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Lasten ja nuorten osallistuminen ympäristön suunnitteluun

VNS 3/1997

Tulevaisuusvaliokunta

- 17) Eduskunta edellyttää, että kehitetään erilaisia lasten ja nuorten osallistumismuotoja rakennetun ympäristön suunnittelussa. Kaavoitusratkaisuja tehtäessä on ympäristövaikutusten selvittämisen rinnalle otettava mukaan lapsinäkökulma.

Lapsille soveltuvia osallistumismenetelmiä on kehitetty Suomessa erityisesti 1990-luvulla. Ympäristöministeriö on osaltaan tukenut tätä työtä. 1.1.2000 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki loi uusia edellytyksiä näiden menetelmien käytön laajentamiseen. Uusi laki korostaa eri väestöryhmien, myös lasten ja nuorten, tarpeita elinympäristön suunnittelussa. Se edellyttää, että kunnat huolehtivat kansalaisten, myös lasten ja nuorten, osallistumismahdollisuuksien järjestämisestä kaavoituksessa. Uusi laki edellyttää, että kaavojen vaikutukset myös ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön selvitetään. Lasten ja nuorten näkökulman tulisi kuulua tähän tarkasteluun. Ympäristöministeriö tukee lasten ja nuorten huomioimista osallistumisissa ja vaikutusten selvittämisessä mm. maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanoon liittyvissä ohjeissa. Elinympäristön suunnitteluperiaatteiden kehitystyö, jota varten ympäristöministeriössä alkaa vuonna 2001 eri väestöryhmien, myös lasten ja nuorten, tarpeita koskeva selvitys, vahvistaa tässä työssä tarvittavaa tiedollista pohjaa. Ympäristöministeriö seuraa elinympäristön ja kaavoituksen kehittymistä myös lasten ja nuorten kannalta.

Asia ei anna aihetta tässä vaiheessa muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Uuden rakennuslainsäädännön toimivuus ja soveltaminen

HE 101/1998 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 19.1.1999, että uuden rakennuslainsäädännön toimivuutta seurataan kiinnittäen erityistä huomiota kansalaisten yhdenvertaisuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin, kaupan suuryksiköiden sijoittamiseen, kuntien väliseen yhteistoimintaan ja viranomaisten voimavaroihin.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää kaivoslain ja uuden rakennuslainsäädännön keskinäistä soveltamista ja antaa tarvittaessa eduskunnalle lakiehdotukset, jotka turvaavat maankäytön kokonaisvaltaisen suunnittelun ja ympäristövaikutusten huomiointimisen kaivospiiri- ja valtausalueille.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää eräiden kaavoituksen toteuttamiseen liittyvien seikkojen (julkisen ja yksityisen tahon välinen kustannusten jako kaavoituksessa, maankäyttö sopimusten sisältö, katualueen luovutus) tarkemman sääntelyn tarvetta ja antaa mahdollisesti tarvittavat lakiehdotukset eduskunnalle pikaisesti.

Ympäristöministeriö on laatinut selvityksen kaupan suuryksiköiden sijoittumista koskevien säännösten soveltamisesta. Ministeriö on laatinut suosituksen paljon tilaa vaativan erikoiskaupan tulkinnasta.

Ympäristöministeriö huolehtii lain toimivuuden seurannan kokonaisuudesta eri tahojen yhteistyöstä seurannan järjestämisessä ja eri tahoilla suoritetun seurannan yhteen soveltamisesta. Tätä varten ministeriö on 19.5.2000 asettanut maankäyttö- ja rakennuslain seurannan yhteistyöryhmän, johon on kutsuttu muun muassa Suomen Kuntaliiton, aluehallinnon, hallinto-oikeuksien, rakennusalan ja kansalaisjärjestöjen edustajia. Seurannan pohjalta ympäristöministeriössä laaditaan versio lain toimeenpanosta ja toimivuudesta. Yhteistyöryhmän toimiaika päättyy 31.5.2002. Suomen Kuntaliitto on käynnistänyt lain toimivuuden seurannan kuntien näkökulmasta.

Hallituksen esitys kaivoslain muuttamisesta (HE 148/2000) annettiin eduskunnalle 6.10.2000. Esityksen tarkoituksena oli eduskunnan lausuman mukaisesti parantaa maankäytön kokonaisvaltaista suunnittelua ja ympäristövaikutusten huomioon ottamista kaivospiirin alueella, kaivospiirin apualueella ja valtausalueella. Eduskunta hyväksyi esityksen mukaisen kaivoslain muutoksen 24.11.2000. Kaivoslain kokonaisuudistus on käynnistetty.

Ympäristöministeriö on asettanut toimikunnan, jonka tehtävänä on 30.9.2001 mennessä laatia tarpeelliset selvitykset kaavan toteuttamisvastuiden ja yhdyskuntarakentamisen rahoitusjärjestelmien kehittämiseksi. Maankäyttö sopimusten oikeudellista sääntelyä toimikunnan tulee selvittää ja tarvittaessa tarkentaa sopimusmahdollisuus säilyttäen. Mikäli selvitysten perusteella on löydettävissä toteuttamiskelpoinen vaihtoehto, toimikunnan tulee laatia tätä koskeva ehdotus lainsäädännön uudistamiseksi.

Asia ei anna tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Asuntoyhteisöjen yleishyödyllisyys

HE 274/1998 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999, että nyt hyväksytyä lainsäädäntöä vastaava sääntely valtion tuella rahoitetun asuntokannan säilyttämiseksi vuokratäytössä ulotetaan koskemaan kaikkia yksityisoikeudellisia yhteisöjä.

Eduskunta edellytti, että nyt hyväksytyt lakiehdotukset tulevat voimaan vasta 1.1.2000.

Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee strategian kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon turvaamisesta maassamme myös tulevaisuudessa.

Tarkoituksena on, että ympäristöministeriössä aloitetaan vuonna 2001 säädösvalmistelu, jolla yleishyödyllisyyttä vastaavat kriteerit ulotetaan koskemaan julkisyhteisöjä sekä kaikkia yksityisoikeudellisia yhteisöjä.

Yleishyödyllisyyttä koskevat aravalain ja korkotukilakien muutokset (571-573/1999) tulivat voimaan vasta 1.1.2000.

Hallitus hyväksyi 21.6.2000 asuntopoliittisen strategian, jonka tarkoituksena on luoda edellytykset hyvälle, kohtuuhintaiselle asumiselle sellaisella tavalla, joka edistää elinkaarilaa-
tua, alueellista tasapainoa, sosiaalista eheyttä ja ihmisten valinnanmahdollisuuksia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Puurakentamisen edistäminen*HE 40/1999 vp**Valtiovarainvaliokunta*

15) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 35.30 kohdalla, että puurakentamisen edistämiseen tarkoitettun kansallisen Puun Aika -ohjelman, puualan osaamiskeskusverkoston, Puu-Suomi-kampanjan sekä puualan teknologiaohjelmien jatkuvuus, kehittäminen ja rahoitus turvataan.

Tarkempi selvitys annetaan maa- ja metsätalousministeriön kohdalla, jonka toimialaan asia pääasiassa kuuluu.

Asia ei anna aihetta tässä vaiheessa muihin kuin MMM:n kohdalla todettuihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Metsäntutkimuslaitoksen luonnonsuojelualueet*HE 61/1999**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että pääosa Metsäntutkimuslaitoksen nyt hallinnoimista kansallis- ja luonnonpuistoista sekä muista suojelualueista tulee siirtää Metsähallituksen hallintaan.

Ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus ja Metsäntutkimuslaitos ovat vuonna 2000 neuvotelleet Metsäntutkimuslaitokselta Metsähallituksen hallintaan siirrettävistä luonnonsuojelualueista. Neuvottelujen perusteella tehdystä ehdotuksesta on pyydetty lausunnot ja aloitettu yhteistoimintamenettelyt Metsäntutkimuslaitoksessa ja Metsähallituksessa. Hallintaa koskevat ympäristöministeriön päätökset ja valtioneuvoston asetukset annetaan vuoden 2001 aikana. Hallinnansiirtojen aiheuttamiin taloudellisiin vaikutuksiin

on varauduttu vuoden 2001 talousarviossa ja ympäristöministeriön esityksessä vuosien 2002-2005 toiminta- ja taloussuunnitelmaksi.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Uuden ympäristönsuojelulain toimivuus ja soveltaminen

HE 84/1999

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1999, että hallitus seuraa ympäristönsuojelulainsäädännön toimivuutta ja seurannan perusteella tarvittaessa jatkaa lainsäädännön kehittämistä tavoitteena valtion viranomaisten käsittelemien lupa-asioiden kokoaminen yhteen viranomaiseen. Lisäksi on syytä selvittää muutoksenhaun sekä korvaussäännösten toimivuutta ja tarvittaessa esittää niiden muuttamista.

Eduskunta edellytti, että uudesta ympäristönsuojelulainsäädännöstä ja sen edellyttämästä ympäristövaikutusten kokonaisvaltaisesta tarkastelusta ja arvioinnista järjestetään koulutusta koko ympäristölupaviranomaisorganisaation henkilöstölle.

Eduskunta edellytti, että ympäristönsuojelulain nojalla annettavaan asetukseen otetaan säännökset siitä,

- että ympäristölupapäätöksessä on aina oltava maininta ympäristönsuojelulain 56 §:n sisällöstä
- että yritysten vapaaehtoiset ympäristöjärjestelmät otetaan huomioon ympäristönsuojelulain 46 §:n mukaisesti
- että liittyminen energiansäästösopimukseen otetaan huomioon annettaessa lupamääräyksiä ympäristönsuojelulain 43 §:n mukaisesti

Ympäristöministeriö on asettanut, sovittuaan asiasta oikeusministeriön kanssa, 27.4.2000 yhteistyöryhmän seuraamaan ympäristölupavirastojen ratkaisutoiminnan riippumattomuutta ja toimivuutta. Yhteistyöryhmä koostuu ympäristöministeriön, oikeusministeriön ja ympäristölupavirastojen edustajista ja sen toimikausi on vuoden 2001 loppuun. Ryhmän saatua työnsä päätökseen on edellytyksiä arvioida, onko tarvetta kehittää ympäristönsuojelulainsäädäntöä siten, että valtion lupaviranomaistehtävät kootaan yhteen viranomaiseen. Samassa yhteydessä voidaan arvioida saatujen kokemusten perusteella myös muutoksenhaku- ja korvaussäännösten toimivuutta ja tarvittaessa aloittaa valmistelu säännösten muuttamiseksi.

Ympäristöministeriö ja oikeusministeriö järjestivät marraskuussa 1999 tammikuussa 2000 kuusi alueellisille ympäristökeskuksille ja ympäristölupavirastoille suunnattua koulutustilaisuutta, joihin osallistui kaikkiaan noin 450 virkamiestä. Maalis-huhtikuussa 2000 koulutusta jatkettiin järjestämällä neljä alueellista tilaisuutta, joihin osallistui yli 300 alueellisten ympäristökeskusten ja ympäristölupavirastojen virkamiestä. Koulutussuunnitelman mukaisesti Kuntakoulutus huolehti kuntien luottamusmiesten ja osittain myös viranhaltijoiden koulutuksesta järjestämällä kevään 2000 aikana kahdeksan alueellista koulutustilaisuutta. Myös alueelliset ympäristökeskukset ovat järjestäneet alueensa kunnille lakiuudistukseen liittyvää koulutusta.

Ympäristönsuojelulain nojalla on annettu ympäristönsuojeluasetus (169/2000), joka tuli voimaan lain kanssa samanaikaisesti 1.3.2000. Asetuksen 19 §:n 3 momentin mukaan lupapäätöksestä on tarvittaessa käytävä ilmi, miten ympäristöasioiden hallintajärjestelmät tai energiansäästösopimuksiin perustuvat toimet ja raportointi on otettu huomioon lupamää-

räyksiä asetettaessa. Momentissa on lisäksi säädetty, että lupapäätöksessä on mainittava, mikä on ympäristönsuojelulain 56 §:n sisältö.

Asia ei anna tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Geologinen tutkimus ja malminetsintä Syötteen kansallispuistossa

HE 196/1999

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 28.3.2000, että Syötteen kansallispuistoa koskevan lain nojalla annettavaan asetukseen otetaan aluekohtainen poikkeus, jonka mukaan Geologian tutkimuskeskuksen valtausalueilla voidaan rauhoitussäännösten estämättä tehdä geologista tutkimusta ja etsiä malmeja.

Jos kaivostoiminnan aloittaminen tulee valtausalueilla harkittavaksi eduskunta lisäksi edellyttää,

- että valtioneuvosto pikaisesti ryhtyy luonnonsuojelulain (1096/1996) 10 luvun Natura 2000 verkostoa koskevien säännösten mukaisiin toimenpiteisiin tarkoituksena ratkaista kaivostoiminnan mahdollinen aloittaminen sekä tarvittaessa kaivostoiminnan aloittamisesta Natura 2000 verkostolle aiheutuvan heikentymisen korvaaminen ja

- että valtioneuvosto samalla ryhtyy toimenpiteisiin Syötteen kansallispuistoa koskevan lainsäädännön mahdolliseksi muuttamiseksi kansallispuiston rajojen osalta.

Valtioneuvosto antoi 31.5.2000 asetuksen Syötteen kansallispuistosta. Eduskunnan lausuman perusteella asetukseen on lisätty maininta geologisen tutkimuksen ja malminetsinnän sallimisesta ilman Metsähallituksen lupaa kansallispuistoalueelle sijoittuvilla Geologian tutkimuskeskuksen valtausalueilla. Varsinainen kaivostoiminta ei ole tullut kertomusvuonna alueella ajankohtaiseksi.

Asia ei tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Repoveden alueen suojelu

LA 176/1999

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 31.3.2000, että hallitus ryhtyy Etelä-Suomen metsien suojelua koskevaan selvitykseen liittyen välittömästi valmistelemaan Repoveden alueen suojelua tavoitteena kansallispuiston perustaminen noin 1000 hehtaarin suuruisena. Valmistelu on tehtävä yhteistyössä paikallistason eri osapuolten ja puolustusministeriön kanssa.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen Itä-Suomen luontopalvelut laativat yhteistyössä 22.5.2000 päivätyn muistion "Ehdotus Kansallispuiston perustamiseksi Repoveden alueelle". Muistion valmistusajankohtana alueesta oli valtion omistuksessa 906 hehtaaria. Luonnonsuojelulaki edellyttää kansallispuiston perustamiselle vähintään 1000 hehtaarin pinta-alaa. Kaakkois-Suomen ympäristökeskus antoi 9.7.1999 päätöksen kiinteistön luonnonsuojeluarvoa vaarantavan käytön väliaikaisesta kieltämisestä (väliaikai-

nen toimenpidekielto) osalle kiinteistöä, joka kuuluu valtioneuvoston periaatepäätöksen 20.12.1990 mukaiseen Repoveden rantojensuojelualueeseen. Väliaikaisen toimenpidekiellon aikana maanomistajan kanssa pyritään saavuttamaan ratkaisu, jolla valtioneuvoston päätöksessä tarkoitetut luonnonarvot turvataan. Väliaikainen toimenpidekielto on voimassa 9.7.2001 saakka. Mikäli asiassa päädytään alueen hankkimiseen valtiolle kaupalla, vaihdolla tai lunastuksella, on todennäköistä, että kansallispuiston perustamiseen tarvittava vähimmäispinta-ala saavutetaan. Tämän jälkeen voidaan aloittaa kansallispuiston perustamiseen tähtäävä säädösvalmistelu. Muilta osin Repoveden kansallispuiston kehittäminen liittyy Etelä-Suomen metsiensuojelun kehittämiseen, jota valmistelemaan valtioneuvosto asetti toimikunnan 14.12.2000.

Asia ei tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Asukasvalintojen tuloajat

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

21) Luku 31.30. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että valtion tukeman tuotannon asukasvalintoja koskevia tuloajoja nostetaan mahdollisimman pian.

Ympäristöministeriössä on valmisteilla valtioneuvoston asetus omistusaravalainan myöntämisessä, omistusasuntokorkotukilainaksi hyväksymisessä sekä asukkaaksi valitsemisessa sovellettavista perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta. Päätöksellä on vuoden 2001 alkupuoliskolla tarkoitus nostaa arava- ja korkotukivuokra-asuntojen asukasvalinnan nykyisiä tuloajoja.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuki

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

22) Luku 35.30. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain mukainen hyväksymisvaltuus otetaan valtion vuoden 2001 ensimmäiseen lisätalousarvioon.

Ympäristöministeriön tarkoituksena on esittää, että valtion vuoden 2001 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen otettaisiin hyväksymisvaltuus asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisia lainoja varten.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Asumistukeen hyväksyttävä enimmäisvuokrataso

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

23) Momentti 35.30.54. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että asumistukeen hyväksyttävää enimmäisvuokratasoa korotetaan.

Hallitusohjelman ja hallituksen 21.6.2000 hyväksymän asuntopoliittisen strategian mukaisesti ympäristöministeriössä on käynnissä valmistelutyö, jonka tavoitteena on selvittää kei-

not asumistuessa hyväksyttävien enimmäisasumismenojen jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi. Asiaa koskevat ratkaisut tehdään hallituksessa vuosia 2002 - 2005 koskevien määrärahakehysten valmistelun yhteydessä maaliskuussa 2001.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Valtioneuvoston kanslia

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
145/1999	2/2000	Laki valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta	18.2.2000	1.3.2000
26/2000	73/2000	Laki valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta Laki ulkoasiainhallintolain 3 §:n muuttamisesta	16.6.2000	1.3.2000

1.2.. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 3/1999	25/1999*	Hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1998	Merkitty pöytäkirjaan 14.1.2000
	30/1999	Valtiopäivien keskeyttäminen ja päättyminen sekä eduskunnan kokoontuminen vuoden 2000 valtiopäiville	Merkitty pöytäkirjaan 14.1.2000
		Nuorten parlamentin istunnon pöytäkirja	Merkitty pöytäkirjaan 8.6.2000

* merkillä varustetut sisältävät lausuman

Ulkoasiainministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
139/1999	1/2000	Ulkoasiainhallintolaki	25.2.2000	
147/1999	105/1999	Laki Kroatian tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	14.1.2000	
152/1999	24/2000	Laki rikoslain 34 luvun muuttamisesta	7.4.2000	15.4.2000
182/1999	28/2000	Laki Pohjoismaiden projektivientirahastosta	14.4.2000	20.4.2000
5/2000	72/2000	Laki Itävallan tasavallan, Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Suomen tasavallan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Portugalin tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ruotsin kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja IAEA:n välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimuksen liittyvän lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki ydinenergiain muuttamisesta	30.6.2000	Tasavallan presidentin asetuksella

64/2000	120/2000	Laki ulkomaalaisten osallistumista julkiseen elämään paikallistasolla koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	3.11.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
88/2000	199/2000	Laki Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	15.12.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
135/2000	153/2000	Laki kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	15.12.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
161/2000	213/2000	Laki Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja perussäännön soveltamisesta Laki rikoslain muuttamisesta	28.12.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
169/2000	180/2000	Laki kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista	15.12.2000	1.1.2001
170/2000	164/2000	Laki Teollisen yhteistyön rahasto Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001

1.2.. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
-----------------------	---------------------	------	--------------

VNS 1/2000	8/2000	Valtioneuvoston selonteko Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 2000 hallitusten välisessä konferenssissa	Merkitty pöytäkirjaan 17.5.2000
------------	--------	--	---------------------------------

Oikeusministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
17/1999	44/2000	Laki rikoslain 2 luvun 14 a §:n ja 45 luvun muuttamisesta Laki sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta Laki asevelvollisuuslain 50 a §:n muuttamisesta	16.6.2000	1.1.2001
98/1999	143/1999	Laki Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta Laki Yleisradio Oy:stä annetun lain 5 §:n muuttamisesta Laki Eduskunnan kirjastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	21.1.2000	1.3.2000

109/1999	21/2000*	<p>Laki tuomareiden nimittämisestä</p> <p>Laki Korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki valtion virkamieslain 45 ja 48 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki hovioikeuslain muuttamisesta</p> <p>Laki kärjäoikeuslain muuttamisesta</p> <p>Laki hallinto-oikeuslain muuttamisesta</p> <p>Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta</p> <p>Laki vakuutusosoikeudesta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki työtuomioistuimesta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki muutoksenhausta tuomioistuimen virkaa haettaessa annetun lain kumoamisesta</p>	24.2.2000	1.3.2000
154/1999	18/2000	Laki rikoslain 37 luvun 12 §:n muuttamisesta	17.3.2000	1.4.2000

174/1999	7/2000	<p>Laki Suomen säädöskokoelmasta</p> <p>Laki ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmista</p> <p>Laki saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain 12 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvollisuuksien täyttämisestä annetun lain 2 a §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rahoitustarkastuslain 3 §:n muuttamisesta</p>	25.2.2000	1.3.2000
175/1999	20/2000	<p>Laki valtioneuvoston oikeuskanslerista</p> <p>Laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki pakkokeinolain 7 luvun 1 §:n kumoamisesta</p>	25.2.2000	1.3.2000
176/1999	10/2000	Laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
184/1999	56/2000	<p>Laki rikoslain muuttamisesta</p> <p>Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetun lain 18 §:n muuttamisesta</p>	9.6.2000	1.10.2000
185/1999	15/2000	Laki valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä	25.2.2000	1.3.2000

186/1999	19/2000	Laki valmiuslain muuttamisesta Laki puolustustilalain muuttamisesta Laki pelastustoimilain muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
8/2000	48/2000	Laki ehdokkaan vaalirahotuksen ilmoittamisesta	12.5.2000	15.5.2000
36/2000	82/2000	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	30.6.2000	1.8.2000
37/2000	92/2000	Laki talous- ja velkaneuvonnasta Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta Laki Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	4.8.2000	1.9.2000

57/2000	101/2000*	<p>Laki hovioikeuslain 2 ja 10 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki Korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki työtuomioistuimesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kärjäoikeuslain 20 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki eräiden oikeuspaikkaa koskevien säännösten kumoamisesta</p> <p>Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun muuttamisesta</p>	17.11.2000	1.12.2000
58/2000	156/2000	Laki kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä	15.12.2000	1.3.2001
68/2000	98/2000	<p>Laki Eduskunnan kirjastosta</p> <p>Laki arkistolain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta</p>	4.8.2000	1.1.2001

69/2000	113/2000	Laki osakeyhtiölain muuttamisesta Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki yritys kiinnityslain 27 §:n muuttamisesta Laki asunto-osakeyhtiölain 3 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.4.2001
79/2000	140/2000	Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.3.2001
81/2000	159/2000	Rautatiekuljetuslaki Laki tiekuljetussopimuslain muuttamisesta Laki valmismatkalain 24 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.6.2001
86/2000	169/2000	Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta Laki oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 1 §:n muuttamisesta Laki käräjäoikeuslain muuttamisesta Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta	21.12.2000	1.3.2001
100/2000	139/2000	Laki sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta Laki yleisistä syyttäjäistä annetun lain 9 §:n muuttamisesta Laki sotilaskurinpitolain muuttamisesta	15.12.2000	1.5.2001

137/2000	144/2000	Laki henkilötietolain muuttamisesta	24.11.2000	1.12.2000
178/2000	183/2000	Laki rajat ylittävästä kielto- menettelystä Laki markkinatuomioistui- mesta annetun lain muuttami- sesta Laki lääkelain muuttamisesta Laki valmismatkaliikkeistä annetun lain muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
185/2000	178/2000	Laki rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
186/2000	187/2000	Laki osakeyhtiölain muutta- misesta Laki vakuutusyhtiölain 8 lu- vun 1 a §:n muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001

1.2.. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asia- kirja	Eduskun- nan kirjel- mä	Asia	Toimenpiteet
K 9/1999	20/2000	Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virka- toimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1998	Merkitty pöytäkir- jaan 27.10.2000
K 10/1999	21a/2000	Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1998	Merkitty pöytäkir- jaan 27.10.2000
LA 117/1999	28/1999	Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	Vahvistettu 21.1.2000
LA 189/1999	5/2000	Laki kansanedustajan eläkelain muuttamisesta	Vahvistettu 20.4.2000

LJL 3/1999	23/1999	Laki Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta Laki Ahvenanmaan maanhankintalain 17 §:n muuttamisesta	Vahvistettu 28.1.2000
LA 61/2000	12/2000	Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta Laki kansanedustajain eläkelain 5 §:n muuttamisesta Laki tuloverolain 70 §:n muuttamisesta	Vahvistettu 9.6.2000
PNE 3/2000	16a/2000	Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta	Vahvistettu 30.6.2000

Sisäasiainministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
70/1999	77/1999	Laki Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta	28.1.2000	1.3.2000
87/1999	106/1999*	Hätäkeskuslaki Laki pelastustoimilain muuttamisesta	18.2.2000	1.1.2001 1.4.2001
88/1999	86/1999	Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	4.2.2000	1.3.2000
155/1999	35/2000	Laki lääninhallituslain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	7.4.2000	15.4.2000
156/1999	4/2000	Laki Suomen Punaisesta Rististä	25.2.2000	1.3.2000
157/1999	33/2000	Laki kuntalain 65 ja 86 §:n muuttamisesta	7.4.2000	1.1.2001
177/1999	16/2000	Laki rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
1/2000	46/2000*	Laki kuntalain muuttamisesta	5.5.2000	1.6.2000
15/2000	96/2000*	Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	30.6.2000	10.7.2000
27/2000	59/2000	Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 ja 6 §:n muuttamisesta Laki Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta	9.6.2000	1.7.2000

70/2000	105/2000	Laki pelastustoimilain muuttamisesta	27.10.2000	1.11.2000
138/2000	210/2000	Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
179/2000	205/2000	Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista	28.12.2000	1.1.2001
182/2000	179/2000	Laki arpajaislain 3 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001

1.2.. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNS 1/1999	4/2000	Valtioneuvoston selonteko kihlakuntaudistuksen toteutumisesta	Merkitty pöytäkirjaan 30.3.2000
VNS 3/1999	13/2000	Valtioneuvoston selonteko uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan	Merkitty pöytäkirjaan 21.6.2000

Puolustusministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
172/1999	12/2000	Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
187/1999	41/2000	Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	14.4.2000	1.5.2000
20/2000	86/2000	Laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvamistoimintaan annetun lain muuttamisesta Laki puolustusvoimista annetun lain 2 ja 9 a §:n muuttamisesta Laki rikoslain 45 luvun 1 §:n muuttamisesta Laki sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta Laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	18.8.2000	31.12.2000

38/2000	99/2000*	Aluevalvontalaki Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta Laki ulkomaalaislain 1 a §:n muuttamisesta Laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta		
---------	----------	---	--	--

Valtiovarainministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
166/1999	31/2000	Laki eräistä kiinteistöjärjestelyistä	31.3.2000	8.4.2000
179/1999	27/2000	Laki arvonlisäverolain 32 ja 33 §:n muuttamisesta	31.3.2000	15.4.2000
188/1999	13/2000	Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
189/21999	17/2000	Laki valtion virkamieslain muuttamisesta	17.3.2000	20.3.2000
4/2000	14/2000	Laki valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta ja 8 §:n 1 momentin väliaikaisesta muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000

6/2000	39/2000	<p>Laki postipankista annetun lain kumoamisesta</p> <p>Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki liikepankkilain muuttamisesta</p> <p>Laki osuuspankkilain 14 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rahoitustarkastuslain 11 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki arvonalisäverolain 42 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki valmisteverotuslain 36 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki ulosottolain 4 luvun 33 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kalatalouden korkotukilainoista annetun lain 14 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki ydinenergialain 45 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki torjunta-ainelain 7 a §:n muuttamisesta</p> <p>Laki apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta</p>	20.4.2000	1.5.2000
--------	---------	---	-----------	----------

7/2000	32/2000	Laki kiinteistön luovutuksesta Tampereen kaupungille	31.3.2000	15.4.2000
9/2000	42/2000	Suostumuksen antaminen valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampo Oyj -nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistuosuuden alentamiseen muodostettavassa rahoituskonsernissa	Merkittyy pöytäkirjaan tiedoksi saatetuksi 20.4.2000	
16/2000	58/2000	Laki tuloverolain muuttamisesta Laki vuoden 2000 veroasteikolain 2 §:n muuttamisesta	26.5.2000	1.6.2000
28/2000	80/2000	Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta Laki arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta Laki rahoitustarkastuslain muuttamisesta Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 2 luvun 4 §:n muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 ja 33 §:n muuttamisesta Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	15.9.2000	16.10.2000
30/2000	76/2000	Laki luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta	14.7.2000	21.7.2000

39/2000	93/2000	<p>Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta</p> <p>Laki valtiontilintarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki valtion talousarviosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki asiakirjain lähettämistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki valtiontakuurahastosta annetun lain 10 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 b §:n muuttamisesta</p> <p>Laki Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämijärjestelmästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kansaneläkelain 54 §:n muuttamisesta</p>	14.7.2000	1.1.2001
40/2000	167/2000*	Laki virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
41/2000	75/2000	<p>Laki valtion eläkelain muuttamisesta</p> <p>Laki valtion perhe-eläkelain muuttamisesta</p> <p>Laki kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain 11 ja 14 §:n muuttamisesta</p>	30.6.2000	1.7.2000

82/2000	106/2000	Laki valtion eläkerahastosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	27.10.2000	1.11.2000
83/2000	185/2000	Laki tuloverolain 69 ja 71 §:n muuttamisesta	15.12.2000	31.12.2000
98/2000	116/2000	Laki Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaantulosta annetun lain muuttamisesta Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	1.12.2000	31.12.2000
101/2000	191/2000	Vuoden 2001 veroasteikkolaki	21.12.2000	1.1.2001
102/2000	203/2000	Laki tuloverolain muuttamisesta Laki tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
103/2000	192/2000	Laki varallisuusverolain muuttamisesta	15.12.2000	
104/2000	193/2000*	Laki perintö- ja lahjaverolain 57 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
105/2000	138/2000	Laki arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	3.11.2000	1.1.2001
106/2000	186/2000	Laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
107/2000	132/2000	Laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001	3.11.2000	1.1.2001
108/2000	137/2000	Laki yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muuttamisesta	3.11.2000	1.1.2001

Toimenpiteet valtiopäiväpäättösten johdosta

343

112/2000	134/2000	Laki valmisteverotuslain 18 ja 19 §:n muuttamisesta Laki arvonlisäverolain 95 §:n muuttamisesta Laki tullilain muuttamisesta	27.10.2000	1.11.2000
120/2000	121/2000	Laki euromääräisten maksujen pyöristämisestä	27.10.2000	1.1.2002
121/2000	141/2000*	Laki kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta	17.11.2000	asetuksella
122/2000	117/2000	Laki valtion talousarviosta annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta	3.11.2000	3.11.2000
123/2000	118/2000	Laki moottoriajoneuvoverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	27.10.2000	1.11.2000
124/2000	136/2000	Valtioneuvoston lainanottovaltuus	Merkitty pöytäkirjaan hallituksen tietoon saateksi 24.11.2000	
140/2000	145/2000	Laki tuloverolain muuttamisesta	24.11.2000	1.1.2001
141/2000	155/2000	Laki Itävallan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	15.12.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
162/2000	214/2000	Laki indeksiehdon käytön rajoittamisesta	21.12.2000	1.1.2001 (voimassa 2003 loppuun)
163/2000	184/2000	Laki julkishallinnon ja -talouslaitosten tilintarkastajista annetun lain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001

164/2000	146/2000	Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	1.12.2000	1.1.2001
172/2000	204/2000	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta Laki maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
173/2000	181/2000	Laki kiinnitysluottopankkilain muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
183/2000	208/2000	Laki Valtion kiinteistölaitoksen nimen muuttamisesta nimeksi Senaatti-kiinteistöt	21.12.2000	1.3.2001
196/2000	216/2000	Laki indeksiehdon käytöstä vuosia 2001 ja 2002 koskevissa työ- ja virkaehtosopimuksissa	28.12.2000	1.1.2001
202/2000	217/2000	Suostumuksen antaminen Suomen Vientiluotto Oy:n debentuurien luovuttamiseen	Merkitty pöytäkirjaan 21.12.2000	

1.2.. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asia-kirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 8 ja 11/1999	7/2000	Hallituksen kertomus valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 1998 sekä valtiontilintarkastajan kertomuksesta vuodelta 1998	Merkitty pöytäkirjaan 20.4.2000
HE 59 ja 71/2000	17/2000*	Vuoden 2000 lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 30.6.2000
HE 109 ja 187/2000	32/2000*	Valtion talousarvio vuodeksi 2001	Merkitty pöytäkirjaan 28.12.2000

HE 111 ja 139/2000	22/2000*	Vuoden 2000 toinen lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 3.11.2000
HE 191/2000	28/2000	Vuoden 2000 kolmas lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 15.12.2000
VNS 4/1999	9/2000*	Valtioneuvoston selonteko pankkituesta	Merkitty pöytäkirjaan 11.5.2000
	27/2000	Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan vaali	Merkitty pöytäkirjaan 15.12.2000

Opetusministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
73/1999	109/1999*	Laki opintotukilain muuttamisesta Laki asumistukilain muuttamisesta	21.1.2000	1.3.2000
119/1999	29/2000	Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa	7.4.2000	1.5.2000
120/1999	125/1999	Laki elokuvataiteen edistämisestä	21.1.2000	1.3.2000
167/1999	5/2000	Laki kirkkolain muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
168/1999	3/2000	Laki ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
2/2000	95/2000*	Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta Laki Valtion elokuvatarkastamosta Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n muuttamisesta	25.8.2000	1.1.2001

3/2000	36/2000	Laki taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain muuttamisesta Laki taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta Laki eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain muuttamisesta	14.4.2000	1.6.2000
10/2000	55/2000	Laki perusopetuslain 37 ja 53 §:n muuttamisesta Laki lukiolain 30 ja 43 §:n muuttamisesta Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 6 ja 12 §:n muuttamisesta Laki nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain kumoamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 66 §:n muuttamisesta	31.5.2000	15.6.2000
23/2000	66/2000	Laki Valtion taidemuseosta	16.6.2000	1.8.2000
42/2000	71/2000	Laki kirkkolain muuttamisesta	30.6.2000	1.8.2000
65/2000	81/2000	Laki opintotukilain (65/1994) nojalla vuodelta 1999 maksetun opintorahan ja asumislisän vapaaehtoiselle palauttamiselle asetetun määräajan jatkamisesta	30.6.2000	1.7.2000
89/2000	107/2000	Laki ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta	17.10.2000	1.11.2000
125/2000	124/2000	Laki kirjastolain 12 §:n muuttamisesta	10.11.2000	1.1.2001

126/2000	125/2000	Laki taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	10.11.2000	1.1.2001 ja on voimassa 31.12.2001 asti
127/2000	126/2000	Laki eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	10.11.2000	1.1.2001 ja on voimassa 31.12.2001 asti
128/2000	127/2000	Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	19.11.2000	1.1.2001
143/2000	150/2000	Laki opintotukilain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
144/2000	211/2000	Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta Laki ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetun lain kumoamisesta Laki työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001

Maa- ja metsätalousministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
30/1999	118/1999*	Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta	21.1.2000	1.7.2000
104/1999	128/1999	<p>Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki</p> <p>Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki yritystuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki aravalain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain 7 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki poronhoitolain 34 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kolttalain 8 ja 13 §:n muuttamisesta</p>	21.1.2000	

105/1999	129/1999	Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta	21.1.2000	
159/1999	34/2000*	Laki kiinteistörekisterilain muuttamisesta Laki eräiden rasitteiden lakkaamisesta Laki oikeudesta entiseen tiealueeseen annetun lain 1 §:n muuttamisesta	19.5.2000	1.6.2000
180/1999	23/2000	Laki kunnan kiinteistöinsinööristä annetun lain muuttamisesta	17.3.2000	1.4.2000
198/1999	70/2000*	Laki yhteisäluelain muuttamisesta Laki kalastuslain muuttamisesta Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta Laki vesilain muuttamisesta Laki maastoliikennelain 4 §:n muuttamisesta Laki vesiliikennelain 21 §:n muuttamisesta Laki ilmailulain 40 §:n muuttamisesta Laki metsälain 2 luvun kumoamisesta	14.7.2000	1.1.2001
11/2000	37/2000	Laki Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	31.3.2000	31.3.2000

Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

351

24/2000	54/2000	Laki torjunta-ainelain muuttamisesta Laki torjunta-ainelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	26.5.2000	1.6.2000
29/2000	57/2000	Laki Geodeettisesta laitoksesta	16.6.2000	1.9.2000
43/2000	94/2000	Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta	4.8.2000	16.10.2000
44/2000	89/2000	Laki taimiaineistolain muuttamisesta	4.8.2000	1.11.2000
45/2000	88/2000*	Siemenkauppalaki	4.8.2000	1.11.2000
86/2000	161/2000	Laki satovahinkojen korvaamisesta	21.12.2000	Valtioneuvoston asetuksella
90/2000	109/2000	Laki emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä annetun lain kumoamisesta	28.12.2000	31.12.2000
91/2000	147/2000	Laki varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	21.12.2000	asetuksella
114/2000	157/2000	Laki Elintarvikevirastosta Laki Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksesta Laki eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain muuttamisesta	15.12.2000	1.3.2001
115/2000	173/2000*	Laki maatalouden tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta Laki maatalouden taloudellisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain kumoamisesta	21.12.2000	1.3.2001

Liikenne- ja viestintäministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
190/1999	69/2000	Laki merilain 9 luvun muuttamisesta Laki merioikeudellisia vaateteita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	25.8.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
17/2000	47/2000	Laki eräistä kansainvälisistä yhdistetyistä kuljetuksista	19.5.2000	1.6.2000
25/2000	84/2000*	Laki Tiehallinnosta Laki Tieliikelaitoksesta	16.6.2000	1.1.2001
31/2000	104/2000	Laki lennonvarmistusalan yhteistyöstä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (EU-ROCONTROL) , navigaatiomaksuja koskevan monenvälisen yleissopimuksen yhteen kokoavan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	27.10.2000	Tasavallan presidentin asetuksella
46/2000	67/2000	Laki Ilmailulaitoksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	16.6.2000	1.7.2000
47/2000	97/2000*	Eduskunnan suostumus Sonera Oyj:n osakkeista luopumiseksi	Merkitty tiedoksi saateksi 14.7.2000	
60/2000	91/2000	Laki luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	25.8.2000	1.9.2000

92/2000	130/2000	Laki luotsauslain muuttamisesta	17.11.2000	Lakia sovelletaan 1.7.2000 lukien
129/2000	119/2000*	Laki ulkomaanliikenteen kauppaa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	3.11.2000	Asetuksella
166/2000	170/2000*	Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta Laki yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001

Kauppa- ja teollisuusministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
43/1999	93/1999	Laki Energiamarkkinavirastosta	11.2.2000	
133/1999	82/1999	Laki tavaramerkkilain muuttamisesta	21.1.2000	1.3.2000
134/1999	51/2000	Maakaasumarkkinalaki	31.5.2000	1.8.2000
150/1999	148/2000	Laki yritystoiminnan tukemisesta	15.12.2000	
161/1999	25/2000	Laki tilintarkastuslain muuttamisesta	31.3.2000	15.4.2000
12/2000	43/2000	Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta	20.4.2000	27.4.2000
21/2000	61/2000	Laki patenttilain muuttamisesta Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta	30.6.2000	15.7.2000
48/2000	64/2000	Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen koronatasauksesta annetun lain muuttamisesta Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen koronatasausyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	16.6.2000	1.7.2000

49/2000	176/2000*	Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n 23 kohdan kumoamisesta	28.12.2000	15.1.2001
61/2000	151/2000	Laki kiinteistönvälityslikkeistä ja vuokrahuoneiston välityslikkeistä Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.3.2001
116/2000	115/2000	Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta	27.10.2000	15.11.2000
130/2000	152/2000	Laki jalometallituotteista	1.12.2000	
147/2000	162/2000	Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun lain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
148/2000	163/2000	Laki kaivoslain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
199/2000	209/2000	Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta	21.12.2000	Asetuksella

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
108/1999	30/2000	Laki terveydenhuollon laiteista ja tarvikkeista annetun lain muuttamisesta	7.4.2000	1.6.2000
136/1999	22/2000	Laki vakuutuskassalain muuttamisesta Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	17.3.2000	1.4.2000
137/1999	100/2000*	Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta Laki päihdehuoltolain 8 ja 12 §:n muuttamisesta Laki toimeentulotuesta annetun lain 25 §:n kumoamisesta Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 78 §:n kumoamisesta Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain 14 ja 19 §:n kumoamisesta Laki lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta Laki lapsen huoltoa ja tapamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	22.9.2000	1.1.2001

169/1999	9/2000	Panostajalaki	25.2.2000	1.3.2000
181/1999	83/2000	Laki erikoissairaanhoidon lain muuttamisesta Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta	30.6.2000	1.8.2000
191/1999	6/2000	Laki kansaneläkelain 53 §:n muuttamisesta	25.2.2000	1.3.2000
192/1999	8/2000	Laki Latvian kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	31.3.2000	Asetuksella
193/1999	26/2000	Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	31.3.2000	1.5.2000
13/2000	40/2000	Laki rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta	31.3.2000	
18/2000	45/2000	Laki terveydensuojelulain muuttamisesta	19.5.2000	26.5.2000
22/2000	53/2000	Laki geenitekniikkalain muuttamisesta	26.5.2000	1.6.2000
32/2000 ja 63/2000	128/2000	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	17.11.2000	1.12.2000
33/2000	90/2000	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakerroin kokeilusta	22.9.2000	1.10.2000

34/2000	77/2000	Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta Laki vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta	30.6.2000	1.8.2000
50/2000	62/2000	Laki kansanterveyslaitoksesta annetun lain 2§:n muuttamisesta Laki lääkelaitoksesta annetun lain 3 ja 6 §:n muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	16.6.2000	1.7.2000
51/2000	74/2000	Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta Laki tapaturmavakuutuslain 2 §:n muuttamisesta Laki työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta	16.6.2000	1.7.2000
52/2000	63/2000	Laki työntekijäin eläkelain 11 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien eläkelain 11 ja 19 §:n muuttamisesta Laki yrittäjien eläkelain 11 ja 17 §:n muuttamisesta	30.6.2000	1.1.2001
53/2000	60/2000	Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta	16.6.2000	1.1.2002
54/2000	87/2000	Laki potilasvahinkolain muuttamisesta	30.6.2000	1.8.2000

62/2000	78/2000	Laki vuodelta 2000 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	16.6.2000	1.7.2000
87/2000	102/2000	Laki raittiustyölain 3 ja 10 §:n muuttamisesta Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n muuttamisesta	27.10.2000	1.12.2000
95/2000	131/2000	Laki eläkesäätiölain muuttamisesta Laki vakuutuskassalain muuttamisesta	17.11.2000	1.12.2000
99/2000	114/2000	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	27.10.2000	31.12.2000
117/2000	135/2000	Laki tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2001 perittävästä maksusta	10.11.2000	1.1.2001
118/2000	110/2000	Laki äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta	24.11.2000	1.3.2001
131/2000	111/2000*	Laki sairausvakuutuslain 23 ja 30 §:n muuttamisesta	27.10.2000	1.10.2001
132/2000	201/2000	Laki vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta	21.12.2000	1.1.2001 ja on voimassa 31.12.2001 asti
133/2000	149/2000	Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta	1.12.2000	1.1.2001
134/2000	112/2000*	Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	3.11.2000	1.4.2001

149/2000	190/2000	Laki kansanterveyslain 14 ja 49 §:n muuttamisesta Laki erikoissairaanhoidolain 59 §:n muuttamisesta Laki mielenterveyslain 34 §:n muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
150/2000	196/2000*	Laki aikuiskoulutustuesta Laki opintotukilain muuttamisesta Laki koulutus- ja erorahastosta annetun lain muuttamisesta Laki työntekijäin eläkelain 7 f §:n muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	28.12.2000	1.1.2001
151/2000	122/2000	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki työttömyyskassalain muuttamisesta Laki koulutus- ja erorahastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain muuttamisesta Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 ja 11 §:n muuttamisesta	3.11.2000	15.11.2000
152/2000	174/2000	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	15.12.2000	20.12.2000

153/2000	123/2000	Laki maatalousyrittäjien eläkelain 10 ja 13 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 ja 18 §:n muuttamisesta	10.11.2000	1.1.2001
154/2000	202/2000*	Laki kansaneläkelain 24 ja 42 §:n muuttamisesta Laki perhe-eläkelain 15 a §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 16 §:n muuttamisesta Laki kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
155/2000	195/2000	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
156/2000	175/2000	Laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa	15.12.2000	1.1.2001
167/2000	143/2000	Laki lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	24.11.2000	1.1.2001
193/2000	200/2000	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
194/2000	189/2000	Laki yrittäjien eläkelain 1 ja 9 §:n muuttamisesta Laki työntekijäin eläkelain 10 a ja 19 c §:n muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001

Työministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
194/1999	11/2000	86. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta	14.4.2000	
19/2000	52/2000	Laki palkkaturvalain 9 §:n muuttamisesta Laki siviilipalveluslain muuttamisesta	19.5.2000	1.7.2000
97/2000	103/2000	Kansainvälisen työjärjestön työtilastoja koskevan yleissopimuksen nro 160 11 artiklaa koskevan varauman peruuttaminen	10.11.2000	
119/2000	108/2000	Laki työvoimapolitiikkalain muuttamisesta	17.10.2000	1.1.2001
158/2000	133/2000	Laki työvoimapolitiikkalain muuttamisesta	17.11.2000	1.1.2001
159/2000	160/2000	Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001
160/2000	206/2000	Laki siviilipalveluslain muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
168/2000	142/2000	Laki merimieslain 81 §:n muuttamisesta Laki merimiesten vuosilomalain 17 §:n muuttamisesta	17.11.2000	1.1.2001
175/2000	172/2000	Merimiesten palkkaturvalaki Laki konkurssisäännön 31 §:n muuttamisesta	15.12.2000	1.1.2001

195/2000	194/2000	Laki vuorotteluvapaakokielusta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	21.12.2000	1.1.2001
----------	----------	--	------------	----------

Ympäristöministeriö

1.1..Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
---------------------------------	---------------------------------	------	--	------------------

84/1999	100/1999*	<p>Ympäristönsuojelulaki</p> <p>Laki ympäristölupaviranomaisista</p> <p>Laki vesilain muuttamisesta</p> <p>Laki terveydensuojelulain muuttamisesta</p> <p>Laki eräistä naapuruussuhteista annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki jätelain muuttamisesta</p> <p>Laki merensuojelulain muuttamisesta</p> <p>Laki kalastuslain muuttamisesta</p> <p>Laki Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutus-säännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki patoturvallisuuslain 11 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kiinteistönmuodostamislain 75 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain 12 ja 17 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki maa-aineslain 2 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki maankäyttö- ja rakennuslain 134 ja 153 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kemikaalilain 3 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki maastoliikennelain 30 ja 31 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki vesiliikennelain 21 ja 22 §:n muuttamisesta</p>	4.2.2000	Laila (9.2.2000)
---------	-----------	---	----------	---------------------

195/1999	49/2000	Laki maa-aineslain muuttamisesta	26.5.2000	15.6.2000
196/1999	38/2000*	Laki Syötteen kansallispuistosta Laki Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista annetun lain muuttamisesta	31.5.2000	15.6.2000
14/2000	50/2000	Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta	26.5.2000	1.7.2000
55/2000	65/2000	Laki asumistukilain muuttamisesta	16.6.2000	1.12.2000
56/2000	68/2000	Laki vuokratolainojen lainaehdojen muuttamisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	16.6.2000	21.6.2000
66/2000	85/2000	Laki maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta	14.7.2000	1.8.2000
67/2000	79/2000	Laki eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista	30.6.2000	10.7.2000
176/2000	154/2000	Laki oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta	21.12.2000	1.3.2001

1.2.. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNS 2/2000	23/2000	Valtioneuvoston selonteko alueidenkäyttötavoitteista	Merkitty pöytäkirjaan 30.11.2000

LA 176/2999	6/2000*	Ehdotus laiksi Repoveden kansallisuudesta	Lausunto merkitty pöytäkirjaan 31.5.2000
-------------	---------	---	--

Hakemisto

Aasia	II	10.
Aikuiskoulutuksen määrä ja laatu	III/OPM	
144/2000		
Aikuiskoulutus	I/OPM	
Aikuiskoulutustuen kehittäminen	III/STM	
150/2000		
Ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmä	III/VM	
197/1998		
Ajoneuvovero	III/VM	
151/1996		
Ajoneuvoveron kantaminen ja veronpalautus	III/VM	
133/1995		
Alaikäisten tahdosta riippumaton hoito	III/STM	
92/1992		
Alkoholijuomaveron alennus	III/VM	
156/1995		
Alueellinen kehittäminen, rahoitus ja organisointi	III/SM	
99/1993		
Alueellinen yhteistyö	II	7.
Aluehallinnon uudistaminen	III/SM	
148/1996		
Alueiden kehittäminen	III/SM	
140/1999		
Alueiden kehittäminen	III/SM	S
3:27/1997		
Alueiden komitean pakollinen kuuleminen	III/VNK	S
1:25/1996		
Alueiden käyttö	I/YM	
Aluekehitys	I/SM	
Aluevalvontalain täytäntöönpano	III/PLM	
38/2000		
Ammatillinen koulutus	I/OPM	
Ammatillinen lisäkoulutus	III/OPM	
186/1996		
Ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely	III/OPM	
62/1996		
Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä	III/OPM	K
2/2000		
Ammatilliset erityisoppilaitokset	III/OPM	
100:4/1997		
Ammattikorkeakoulu	III/OPM	
319/1994		

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat, laskenta	III/OPM	
122/1997		
Ammattikorkeakoulut	I/OPM	
Ammattilentäjien koulutus	III/OPM	
40:4/1999		
Ammattitaidon ylläpito	III/VM	S
3:21/1997		
Apulaisministerijärjestelmä	III/VNK	
1/1998		
Apulaisprofessori-virkanimike, luopuminen	III/OPM	
263/1996		
ARF	II	
10.4.		
Arktinen yhteistyö	II	7.5.
Arktisen neuvoston lisärahoitustarve	III/UM	109,
187/2000		
Arpajaislain muutosvalmistelut	III/OPM	
103:4/1996		
ASEAN	II	
10.4.		
Aseidenriisunta, Euroopan	III/UM	K
4:1/1991		
ASEM, ASEAN, ARF	II	
10.4.		
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta	II	2.6.
Asukasvalintojen tulorajat	III/YM	109,
187/2000		
Asumisen edistäminen	I/YM	
Asumisoikeusyhdistykset	III/OM	
16/1994		
Asumistukeen hyväksyttävä enimmäisvuokrataso	III/YM	
109,187/2000		
Asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuki	III/YM	109,
187/2000		
Asuntoyhteisöjen yleishyödyllisyys	III/YM	
274/1998		
Auton ikälennus	III/VM	
264/1998		
Autoverolaki, invalidipalautus	III/VM	
42/1993		
Autoverotus	III/VM	
321/1994		
Avoimuuskysymys EU:ssa	III/VNK	S
1:13/1996		
Baltian maat	II	8.3.

Barents-yhteistyö	II	7.4.
Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistusohja	III/MMM	
58/1999		
BSE-tutkimuksen lisärahoitus	III/MMM	
109,187/2000		
CESDP	II	2.1.
Digitaalinen lähetystoiminta	III/LVM	
34/1998		
E-18 –hanke	III/LVM	109,
187/2000		
ECE	II	
6.1.7		
Eduskunnan lisärakennus	III/VM	109,
187/2000		
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	
1/1998		
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	
48/1998		
Ehdonalainen vapaus	III/OM	
23/1990		
Ehkäisevä sosiaali- ja terveystoiminta	I/STM	
Ekologinen rakennemuutos	III/KTM	S
3:12/1997		
Ekologinen rakennemuutos	III/VM	S
3:12/1997		
Ekologinen rakennemuutos	III/YM	S
3:12/1997		
Elinkeinonharjoittajan matkakulujen vähentäminen	III/VM	
172/2000		
Elinkeinopolitiikka	I/KTM	
Elintarvikehygienian valvonta	III/MMM	
10/1999		
Elintarvikevalvonnan epäkohdat	III/KTM	K
5:3/1996		
Eläinlääkintä	I/MMM	
Eläinlääkäriammattin harjoittaminen	III/MMM	
30/1999		
Eläinsuojelulaki	III/MMM	
36/1995		
Eläinten lääkitseminen	III/MMM	
55/1997		
Eläintensuojelu HVK:ssa	III/VNK	S
1:3/1996		
Eläke kunnan palvelukseen siirryttäessä	III/OPM	
48/1999		

Elämyskasvatus	III/OPM	S
3:2/1997		
Elämyskasvatus	III/STM	S
3:2/1997		
EMU-selvitykset	III/VM	S
4/1997		
Energia-asiat	II	
6.2.3		
Energiapolitiikka	I/KTM	
Energiapuutuki	III/KTM	
105:10/1998		
Energiaveron kehittäminen	III/VM	
225/1996		
Energiaverotus	III/VM	
194/1997		
Erityislukiot	III/OPM	
176/1993		
Erityisryhmien kuntoutus	III/STM	
155/1997		
Esiopetuksen työaika	III/OPM	
91/1999		
Esiopetusta antavien täydennyskoulutus	III/OPM	
91/1999		
Esiopetusuudistus, selonteon antaminen	III/OPM	
91/1999		
ETA ja Sveitsi	II	8.2.
Etelä-Aasia	II	
10.3.		
ETYJ	II	2.3.
EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntökysymykset	III/UM	
31/1997		
EU:n laajentuminen	I	
EU:n oikeushenkilöllisyyden vaikutukset	III/VNK	S
1:32/1996		
EU:n oikeusjärjestelmä, toiminta ja rahoitus	III/VNK	S
1:17/1996		
EU:n perussopimukset, saattaminen ajan tasalle	III/VNK	S
1:14/1996		
EU:n ulkosuhteet	I	
EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (CESDP)	II	2.1.
EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	I	
EU-päätösten julkaiseminen ja perustelevminen	III/VNK	S
1:2/1996		
Euroalueen laajennus	III/VM	S
4/1997		

Euroopan aseidenriisunta	IIIUM	K
4:1/1991		
Euroopan elintarvikeviranomainen	I	
Euroopan neuvosto	II	3.2
Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimus	III/VNK	S
1:7/1996		
Euroopan parlamentti, lainsäädäntöasiat	III/VNK	S
1:18/1996		
Euroopan parlamentti, yhteisöparin lainsäädäntöasiat	III/VNK	S
1:19/1996		
Euroopan talouskomissio (ECE)	II	
6.1.7		
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ)	II	2.3.
Euroopan unionin jäsenmaat	II	8.1.
Euroopan unionin laajentuminen	II	1.1.
Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	II	1.2.
Euroopan yhteisöjen tuomioistuin	III/VNK	S
1:24/1996		
EY:n 113-komitea	II	
6.1.1		
EY:n perustamissopimuksen 235 artikla	III/VNK	S
1:5/1996		
Geologinen tutkimus ja malminetsintä Syötteen kansallispuistossa	III/YM	
196/1999		
Haja-asutusalueiden postitoiminta	III/VM	
22/1997		
Hake, tukeen oikeuttava	III/MMM	
122/1999		
Hallinnon kehittäminen	I/VM	
Hallinto, kunnat ja aluekehitys	I/SM	
Hallituksen EU-politiikka	I	
Hallituksen ohjelman toimeenpano	I	
Hallitus	I	
Hammashuollon korvaukset	III/STM	
104/1995		
Hammashuollon korvaukset	III/STM	
82/1999		
Henkilöstön osaamistason nostaminen ja ammattitaito	III/VM	S
3:21/1997		
Huoltovarmuus	III/LVM	
14/1999		
Huoltovarmuus, yhteistyö EU:ssa	II	
6.1.5		
Huumausainelainsäädäntö	III/OM	
180/1992		

HVK	I	
HVK, III pilari	III/VNK	S
1:10/1996		
Hätäkeskustoiminta	III/SM	
87/1999		
Idän liikenne	I/LVM	
Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa	II	3.4.
Ihmisoikeuspolitiikka	II	3.
Ihmisoikeusraportointi	II	3.6.
Ihmisoikeusvalitukset	II	3.5.
Ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät, palvelutarvesuunnitelma	III/TM	
3:6/1996		
Ilmavoimien lentäjät, sitomusjärjestelmä	III/PLM	
105:5/1998		
Innovaatiojärjestelmä	III/KTM	
72:9/1995		
Internet-yhteydet verotustietoihin	III/VM	
149/1999		
Investointien suoja	II	
6.1.4		
Itämeri-yhteistyö	II	7.3.
Itä-Timorin kysymys	III/UM	
5/1997		
IVY-maat ja Mongolia	II	9.2.
Joukkoliikenne	I/LVM	
Julkinen puolustus, syytteestä vapautetun kulut	III/OM	
82/1995		
Julkisen sektorin henkilöstö, osaaminen ja ammattitaito	III/SM	S
3/1997:21		
Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kunnat	III/SM	
191/1998		
Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö	III/OM	
30/1998		
Jälkirahoitusmalli	III/LVM	109,
187/2000		
Jäteveron laajentaminen	III/VM	
48/1996		
Kaakkois-Aasia	II	
10.2.		
Kaakkois-Eurooppa	II	8.5.
Kalastuksen valvonta	III/MMM	
68/1997		
Kalatalous	I/MMM	
Kalleusluokitus, luopuminen	III/VM	
29/1999		

Kanada	II	12.
Kannustava perusturva	III/STM	S
3:9/1997		
Kansainvälinen oikeus	II	5.
Kansainvälinen turvallisuussitoumus	III/UM	
179/1997		
Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteistyö	III/UM	S
1/1995		
Kansainvälinen ympäristöpolitiikka	II	4.6.
Kansalaiskeskustelu ja eduskunnan informointi, HVK	III/VNK	S
1:33/996		
Kansalaisopistojen valtionosuuden laskentaperusteet	III/OPM	109,
187/2000		
Kansallinen tukipaketti ja investointituet	III/MMM	
103:6/1996		
Kansallisten parlamenttien neuvoston päätöksenteko	III/VNK	S
1:21/1996		
Kansallisten parlamenttien oikeudet ja velvollisuudet	III/VNK	S
1:20/1996		
Kansallisten parlamenttien yhteistyö	III/VNK	S
1:16/1996		
Kansaneläke	III/STM	
154/2000		
Kansaneläke	III/STM	
7/1997		
Kansaneläkemaksu, pientyönantajan	III/STM	59,
71/2000		
Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen	III/STM	
141/1998		
Karibia	II	
12.2.		
Kasvihuoneviljely, energiavero	III/VM	
55/1998		
Kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen	II	6.3
Kauppa- ja teollisuusministeriö	I/KTM	
Kauppa- ja teollisuusministeriö	III/KTM	
Kauppa-aluskanta	III/LVM	
14/1999		
Kauppapolitiikka	II	6.1.
Kehitysalueiden veronhuojennukset	III/VM	
121/2000		
Kehitysrahoituslaitokset	II	4.4.
Kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysyhteistyön kehittäminen	III/UM	K
9/1994		

Kehitysyhteistyön määrärahajakautuminen	III/UM	K
11/1996		
Kerava-Lahti –rataosa	III/LVM	109,
187/2000		
Keski-Euroopan maat	II	8.4.
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	
63/1996		
Kevyt nelipyörä	III/LVM	
92/1999		
Kihlakunnanvirastojen toimitilat	III/SM	109,
187/2000		
Kihlakuntaudistus	III/SM	S
1/1999		
Kiinteistöverolain muutoksen käyttöönotto	III/VM	
100/1999		
Kilpailuneuvoston asema	III/KTM	
243/1997		
Kioton ilmastopimuksen toteuttaminen	III/KTM	S
3:13/1997		
Kioton ilmastopimuksen velvoitteet	III/YM	S
3:13/1997		
Kirkollisasiat	I/OPM	
Koillis-Aasia	II	
10.1.		
Kolmipyöräinen mopo	III/LVM	
92/1999		
Komission jäsenten valinta ja nimittäminen	III/VNK	S
1:23/1996		
Konkurssilainsäädäntö	III/OM	
183/1992		
Korkeimpien oikeuksien presidentit ja jäsenet, palkkaus	III/VM	
196/1998		
Korvausten takaisinperintä	III/OM	
36/1992		
Kotieläintuotannon edellytykset	III/MMM	
145/1994		
Kotitalouden väliaikainen verotuki	III/VM	
85/1997		
Kotitaloustyön väliaikainen tukijärjestelmä	III/TM	
90/1997		
Kotouttamislain seuranta	III/TM	
66/1998		
Koululainsäädäntö	III/OPM	
86/1997		
Koulutuksen sisältö	III/OPM	S

3:1/1997		
Koulutuspäiväraahajärjestelmän seuranta	III/STM	
215/1997		
Kriminaalipotilaat, säännösten uudistaminen	III/STM	
226/1994		
Kriminaalipotilaiden hoidon kehittäminen	III/STM	
231/1996		
Kuljetusten alueellinen tukeminen	III/KTM	109,
187/2000		
Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	I/KTM	
Kunnallinen viranhaltija, palvelussuhdeturva	III/SM	
1/2000		
Kunnallinen viranhaltija, palvelussuhdeturva	III/SM	
44/1996		
Kunnallisessa virkasuhteessa oleva, palkkatodistus	III/SM	
24/1996		
Kunnallistalous	III/SM	109,
187/2000		
Kunnallistalous	III/SM	
40:3/1999		
Kunnat	I/SM	
Kuntien eläkevakuutus	III/SM	
38/1998		
Kuntien rahoitusasema	III/SM	
40:2/1999		
Kuntien rahoitusmallit	III/VM	S
3:8/1997		
Kuntien sosiaali- ja terveyshuolto, valtionosuus	III/STM	
216/1997		
Kuntien valtionosuuslaki	III/SM	
149/1996		
Kuntoutus, erityisryhmien	III/STM	
155/1997		
Lahjoitusvähennyksen korottaminen	III/VM	S
3:26/1997		
Lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa	III/UM	
279/1998		
Lainsäädäntökysymykset, EU:n jäsenvaliton	III/UM	
235/1996		
Lainsäädäntökysymykset, EU:n jäsenvaltion	III/UM	
234/1996		
Lainsäädäntökysymykset, EU:n neuvostossa, jäsenvaltioiden ...	III/VNK	
204/1995		
Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana	III/TM	
44/1986		

Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen	III/OPM	
2/2000		
Lapsipoliittisen selonteon jatkotoimet	III/STM	S
2/1995		
Lasten ja nuorten hyvinvointi	III/STM	
40:14/1999		
Lasten ja nuorten osallistuminen ympäristön suunnitteluun	III/YM	S
3:17/1997		
Lasten ja nuorten psykiatrit, koulutus	III/OPM	
40:6/1999		
Lasten parissa työskentelevät, taustat	III/OM	
8/1999		
Lastensuojelun kustannukset	III/STM	LA
142/1998		
Lastialusten määrä ja kilpailuedellytykset	III/LVM	109,
187/2000		
Latinalainen Amerikka	II	12.
Lentoliikenteen palveluostot	III/LVM	109,
187/2000		
Liikenne- ja viestintäministeriö	I/LVM	
Liikenne- ja viestintäministeriö	III/LVM	
Liikenneinfrastruktuurin kehittämishankkeet	III/LVM	109,
187/2000		
Liikenneturvallisuus	I/LVM	
Liikennevalvonta	III/SM	
74/1998		
Liikenneverkko	I/LVM	
Liikenne	I/LVM	
Liikunnan sääntely HVK:ssa	III/VNK	S
1:4/1996		
Liikunnan tukeminen	III/OPM	
100:6/1997		
Liikunnan tukeminen	III/OPM	
105:9/1998		
Liikunta	I/OPM	
Liikuntapaikkarakentaminen	III/OPM	
236/1997		
Liikuntapoliittinen selonteko	III/OPM	K
5:2/1996		
Lissabonin Eurooppa-neuvosto	I	
Lukion määrällisen sääntelyn purkaminen	III/OPM	
176/1993		
Luomustrategia	III/MMM	S
3:16/1997		
Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	III/YM	S

3:11/1997		
Luonnonsuojelu	I/YM	
Luopumistuki	III/MMM	
131/1999		
Luotsinkäyttövelvollisuus, poikkeukset	III/LVM	
144/1997		
Lähialueyhteistyö	II	7.2.
Lähi-Idän rauhanprosessi	II	
11.1.		
Lähi-itä	II	11.
Länsi- ja Keski-Eurooppa	II	8.
Länsi-Balkan	II	8.5.
Läänikohtainen viehekalastusmaksu	III/MMM	LA
4/1995		
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus	III/MMM	
115/2000		
Maa- ja metsätalousministeriö	I/MMM	
Maa- ja metsätalousministeriö	III/MMM	
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki v. 2000	III/MMM	109,
187/2000		
Maa- ja puutarhatalous ja maaseutu	I/MMM	
Maailman kauppajärjestö (WTO)	II	
6.1.2		
Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki	III/MMM	
131/1999		
Maanmittaus	I/MMM	
Maaseudun ympäristövaikuttavuuden selkiyttäminen	III/MMM	S
3:15/2997		
Maaseutu	I/MMM	
Maatalouden kehitys	III/MMM	
221/1996		
Maatalouden tukijärjestelmät	III/MMM	
148:1/1994		
Maatalous	I/MMM	
Maataloustuotteiden kauppa	III/MMM	
39/1997		
Maatilatalouden kehittämisrahasto	III/MMM	
135/1998		
Maitohygienialaki	III/KTM	
25/1995		
Maitokiintiöt	III/MMM	
29/1997		
Maksurasituksen kohdentuminen	III/STM	S
3:8/1997		
Maksurasituksen kohdentuminen	III/VM	S

3:6/1997			
Markkinoiden toimivuus	III/KTM	S	
3:10/1997			
Media	I/LVM		
Merenkulku	I/LVM		
Merenkulun veronhuojennukset	III/VM		
199/1993			
Metsähallituksen tuloutustavoite	III/MMM	109,	
187/2000			
Metsälaki	III/MMM		
63/1996			
Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa	III/MMM		
171/1997			
Metsäntutkimuslaitoksen luonnonsuojelualueet	III/YM		
61/1999			
Metsäntutkimuslaitos	III/MMM		
61/1999			
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito	III/MMM		
212/1997			
Metsätalous	I/MMM		
Metsätilojen tukeminen	III/MMM		
197/1997			
Ministeriöiden poliittinen johto	III/VNK		
1/1998			
Ministeriön toimivaltaisuuden osoittaminen	III/VNK		
1/1998			
Mongolia	II	9.2.	
Moottoriajoneuvojen verorasitus	III/VM		
55/1998			
Mopon teoriakoe	III/LVM		
92/1999			
Myyntivoittoverotus	III/VM		
158/1999			
Määräenemmistöpäätökset EU:ssa	III/VNK	S	
1:22/1996			
Naisjärjestöjen valtiontuki	III/OPM	109,	
187/2000			
Nato/EAPC/PfP	II	2.2.	
Nuorisotoimi	I/OPM		
Nuorten psykiatrit, koulutus	III/OPM		
40:6/1999			
Näyttöapurahat	III/OPM		
158/1996			
OECD	II	6.2.	
1			

Oikeushenkilön rangaistusvastuu	III/OM	
95/1993		
Oikeusministeriö	I/OM	
Oikeusministeriö	III/OM	
Oikeusturva ja oikeuslaitos	I/OM	
Omaehtoisen ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahat	III/OPM	109,
187/2000		
Omaishoidon asema	III/STM	109,
187/2000		
Omaishoitajien aseman seuraaminen	III/STM	
166/1997		
Omistustajan vaikutus verotuksessa	III/VM	
158/1999		
Opettajankouluttajien koulutus	III/OPM	
74/1999		
Opettajankoulutukseen valikoituminen	III/OPM	K
6/1995		
Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä	III/OPM	
138/1996		
Opettajien pätevyys	III/OPM	
91/1999		
Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus	III/OPM	K
6/1995		
Opetusalan koulutuskeskus	III/OPM	
127/1997		
Opetusministeriö	I/OPM	
Opetusministeriö	III/OPM	
Opintotuki	I/OPM	
Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä	III/OPM	
73/1999		
Oppilaanohjaus	III/OPM	
176/1993		
Oppisopimuskoulutus	III/OPM	
105:7/1998		
Oppisopimuskoulutus	III/OPM	
200/1993		
Pakolais- ja siirtolaisasiat, alue- ja paikallishallinto	III/SM	
125/1995		
Pakolaisapu, kehitysyhteistyömäärärahat	III/UM	
100:1/1997		
Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin	III/UM	
105:2/1998		
Pakolaishakemusten käsittely ja YUTP-asiat	III/UM	
245/1997		
Pakolaispolitiikka	II	3.7.

Palkkatodistus, kunnallisessa virkasuhteessa olevan	III/SM	
24/1996		
Pelastustoimi	I/SM	
Pelastustoimilain soveltaminen	III/SM	
76/1998		
Perhevapaat	III/STM	
109,187/2000		
Perimistoimistot, kilpailumahdollisuudet	III/OM	
199/1996		
Perintö- ja lahjavero	III/VM	
104/2000		
Persianlahden alue	II	
11.3.		
Perunan rengasmätä	III/MMM	
87/1995		
Perushyödykkeet	II	
6.2.2		
Peruskoulu, valtionosuusperustelut	III/OPM	
35/1995		
Perusopetuslain mukainen esiopetus, koulumatkaetu	III/OPM	
91/1999		
Perustamiskustannusten valtionosuus	III/STM	
151/1998		
Perusturva, kannustava	III/STM	S
3:9/1997		
Pienhiukkaset ja Suomi	III/STM	S
3:14/1997		
Pienhiukkasten vähentäminen	III/YM	S
3:14/1997		
Pienten lasten hoitojärjestelmä, kehittäminen	III/STM	
208/1996		
Pientyönantajan kansaneläkemaksu	III/STM	59,
71/2000		
Pienyrittäjien sosiaaliturva	III/STM	
80/1999		
Pitkäaikaistyöttömät, ikääntyneiden palvelutarvesuunnitelma . . .	III/TM	
3:6/1996		
Pk-yritysten omavaraisuuden parantaminen	III/VM	
106/1996		
Pohjoinen ulottuvuus	I	
Pohjoinen ulottuvuus	II	1.3.
Pohjois-Afrikka	II	11.
Pohjoismainen yhteistyö	II	7.1.
Poliisi- tulli ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta	III/SM	
42/1998		

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta	III/SM	
260/1996		
Poliisien virat, määrärahat	III/SM	
103:2/1996		
Poliisin henkilörekisterilaki	III/SM	
133/1997		
Poliisin voimavarat	III/SM	
74/1998		
Poliisitoimen määrärahat	III/SM	59,
71/2000		
Poliisitoimi	I/SM	
Polkumyynti	II	
6.1.3		
Porotalous	I/MMM	
Postitoiminta	I/LVM	
Puolustusministeriö	I/PLM	
Puolustusministeriö	III/PLM	
Puolustustarviketeollisuus	III/PLM	59,
71/2000		
Puolustusvalmius	I/PLM	
Puolustusvoimien henkilöstö	III/PLM	S
1/1997		
Puolustusvoimien toimintamenomääräraha	III/PLM	
105:4/1998		
Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset	III/PLM	
105:3/1998		
Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset	III/PLM	
132/1996		
Puurakentamisen edistäminen	III/MMM	
40:15/1999		
Puurakentamisen edistäminen	III/YM	
40:15/1999		
Puutarhatalous	I/MMM	
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/OPM	
91/1999		
Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	III/STM	
105:23/1998		
Raha-automaattiyhdistyksen tuotto, käyttäminen	III/STM	
100:16/1997		
Rahanpesun estäminen ja selvittäminen	III/SM	
158/1997		
Rahoitusmarkkinat	I/VM	
Rajamiesten koulutus	III/SM	
42/1998		
Rajojen vartiointi	I/SM	

Rakennerahasto-osuuden myöntämien 140/1999	III/SM	
Rakennuslainsäädännön, toimivuus ja soveltaminen 101/1998	III/YM	
Rakentaminen	I/YM	
Rangaistusten täytäntöönpano	I/OM	
Rangaistusten täytäntöönpano 23/1990	III/OM	
Rasitteiden lakkaaminen 159/1999	III/MMM	
Rauhanturvaaminen	II	2.4.
Rauhanturvaamistoiminta, kansainvälinen	I/PLM	
Repoveden alueen suojelu 176/1999	III/YM	LA
Riistatalous	I/MMM	
Rikollisuuden vastustaminen	I/OM	
Rokottaminen, lapsen saattaminen työaikana 44/1986	III/TM	
Saamen kielen huolto, pohjoismainen yhteistyö 103:1/1996	III/OM	
Saharan eteläpuolinen Afrikka	II	13.
Sairaaloiden peruskorjaustarve 105:22/1998	III/STM	
Sairaanhoitokorvaus 233/1996	III/STM	
Sairauspäiväraahajärjestelmä ja kuntoutus, uudistus 124/1995	III/STM	
Sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus 28/1996	III/STM	
Samaa sukupuolta olevat kumppanit, oikeudellinen asema 26/1996	III/OM	LA
Satovahinkokorvaukset 241:1/1998	III/MMM	
Seksuaalirikossäännökset, soveltaminen 117/1997	III/OM	6,
Siemenhuolto 45/2000	III/MMM	
Siemenperunan laatuvaatimukset 364/1994	III/MMM	
Sisäasiainministeriö	I/SM	
Sisäasiainministeriö	III/SM	
Sisäinen turvallisuus	I/SM	
Sisältötuotantohanke	I/OPM	
Siviilikriisinhallinta	II	2.5.
Siviilipalvelushakemus	III/TM	

152/1998		
Sopimushoito, huumeista riippuvaisten	III/OM	
180/1992		
Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätös	III/STM	
79/1999		
Sosiaali- ja terveydenhuolto, kuntien, valtionosuus	III/STM	
216/1997		
Sosiaali- ja terveysministeriö	I/STM	
Sosiaali- ja terveysministeriö	III/STM	
Sosiaali- ja terveyspalvelut	I/STM	
Sosiaali- ja terveyspolitiikka, ehkäisevä	I/STM	
Sosiaalihuollon asiakaslaki	III/STM	
137/1999		
Sosiaalinen ulottuvuus EU:ssa	III/VNK	S
1:11/1996		
Sosiaaliturvan ja verotuksen kannustavuus	III/VM	S
3:9/1997		
Sosialistimaat, entiset, Suomen kauppa	III/UM	K
6:4/1993		
Sotilaallinen kriisinhallinta, EU ja WEU	III/UM	S
1:31/1996		
Sotilasvammalain työkyvyttömyysprosentti	III/STM	
67/1999		
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	III/OM	
1/1998		
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	III/OM	
48/1998		
Sukupuolinäkökulma tietoyhteiskunnan kehittämisessä	III/STM	S
3:23/1997		
Sukupuolten välinen tasa-arvo EU:ssa	III/VNK	S
1:8/1996		
Suomen kauppa entisten sosialistimaiden kanssa	III/UM	K
6:4/1993		
Suomen toiminta HVK:ssa	III/VNK	S
1:26/1996		
Sveitsi	II	8.2.
Syrjinnän kieltäminen EU:ssa	III/VNK	S
1:8/1996		
Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	III/OPM	
72:4/1995		
Sähköinen asiointi hallinnossa	III/OM	
153/1999		
Sähköinen asiointi, varmenteet	III/SM	
18/1999		
Sähköinen henkilökortti	III/SM	

192/1998		
Sähköinen liiketoiminta	I/LVM	
Säädöshierarkian toteuttaminen HVK:ssa	III/VNK	S
1:1/1996		
Säädöskokoelma ja säädöstietopankki	III/OM	
174/1999		
Säädöstietopankki	III/OM	
174/1999		
Taide ja kulttuuriperintö	I/OPM	
Takaajan asema	III/OM	
183/1992		
Taloudellinen yhteistyö	II	6.2
Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD	II	
6.2.1		
Talous- ja rahaliittokysymykset HVK:ssa	III/VNK	S
1:6/1996		
Tampereen Eurooppa-neuvosto	I	
Tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuu	III/STM	
179/1994		
Tasa-arvo	I/STM	
Teattereiden aseman turvaaminen	III/OPM	
215/1994		
Teattereiden avustuspäärahat	III/OPM	
100:5/1997		
TEKES, myöntämisvaltuudet	III/KTM	
72:9/1995		
TE-keskusten työllisyyspäärahatarpeet	III/TM	109,
187/2000		
Teknologian kehittämiskeskuksen resurssit	III/KTM	
3:5/1996		
Teknologiaohjelma	III/OPM	S
3:22/1997		
Teknologiapolitiikka	I/KTM	
Telakkatuen tilausvaltuudet	III/KTM	
241:4/1998		
Telepalvelut, nopeat	III/LVM	
47/2000		
Terveystieteiden maksukatto	III/STM	
77/1999		
Terveystieteiden palvelut	I/STM	
Terveystieteiden politiikka, ehkäisevä	I/STM	
Tiedepolitiikka	I/OPM	
Tiedonkeruiden vähentäminen ja yhtenäistäminen	III/VM	
106/1993		
Tielaitoksen liikelaitostuminen	III/LVM	

25/2000			
Tieteen kehittämiskeskus	III/OPM	S	
3:25/1997			
Tietoteollisuusalojen tutkintojen lisääminen	III/OPM	S	
3:24/1997			
Tietoturvaluus	I/LVM		
Tietoverkoissa oleva aineisto, käyttö opetuksessa	III/OPM		
170/1997			
Tietoyhteiskuntahankkeita	III/VM	S	
3:23/1997			
Tietoyhteiskuntaohjelma	III/KTM	S	
3:22/1997			
Tietoyhteiskuntaohjelma	III/LVM	S	
3:22/1997			
Toimeentulotuki	III/STM		
134/2000			
Toimeentulotuki	III/STM		
217/1997			
Toimeentuloturvan alue	I/STM		
Toissijaisuusperiaate, pöytäkirjan täsmentäminen	III/VNK	S	
1:15/1996			
Torjunta-ainevalmisteiden tutkimus	III/MMM		
141/1997			
Tornionjoen kalastus	III/MMM		
78/1997			
Tulevaisuuden työajan raamit	III/TM	S	
3:4/1997			
Tulevaisuusselonteko, hallituksen	III/VNK	K	
2/2000			
Tullietuuskohtelu, GSP	II		
6.1.3			
Tulovero	III/VM		
102/2000			
Tuomareiden nimittäminen	III/OM		
109/1999			
Tuomareiden palkkaus	III/VM		
196/1998			
Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka	III/OM		
57/2000			
Tupakkapolitiikan tehostaminen	III/STM		
82/1998			
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/PLM	109,	
187/2000			
Turvallisuuspolitiikka	II	2.	
Tutkimus- ja kehitystoiminta	III/KTM	S	

3:18/1997			
Tutkimus- ja kehitystoiminta	III/KTM	S	
3:19/1997			
Tutkimus- ja kehitystoiminta	III/OPM	S	
3:18/1997			
Tutkimustulosten hyödyntäminen	III/OPM	S	
3:19/1997			
Tutkintojen tunnustaminen	III/VM		
248/1996			
Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen	III/STM	S	
3:4/1997			
Työaika, tulevaisuuden	III/TM		
3:4/997			
Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksut	III/STM		
202/1997			
Työeläkevakuutusyhtiöt	III/STM		
255/1996			
Työelämän uudistaminen	III/STM	S	
3:20/1997			
Työelämän uudistamisen periaatteet	III/TM	S	
3:20/1997			
Työllisyysmäärärahojen käyttö	III/TM		
105:24/1998			
Työmarkkinatuen omavastuu	III/STM		
88/1997			
Työministeriö	I/TM		
Työministeriö	III/TM		
Työn ja arjen yhteensovittaminen	III/TM	S	
3:3/1997			
Työn ja arjen yhteensovittamismuotoja	III/STM	S	
3:3/1997			
Työolot ja työsuojelu	I/STM		
Työsuhdematkalippu	III/LVM	109,	
187/2000			
Työsuhderekistereiden kehittäminen	III/STM		
202/1997			
Työsuojelu	I/STM		
Työttömyyseläke	III/STM		
93/1999			
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso	III/STM	S	
4/1996			
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	II		
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, EU:n	III/UM	S	
1:27/1996			
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, EU:n	III/UM	S	

1:28/1996			
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, EU:n	III/UM	S	
1:29/1996			
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, EU:n	III/UM	S	
1:30/1996			
Ulkoasiainministeriö	I/UM		
Ulkoasiainministeriö	III/UM		
Ulkomaalaishallinto	I/SM		
Ulkomaalaishallinto	III/SM		
219/1994			
Ulkomaalaislain uudistaminen	III/SM		
50/1998			
Ulkomaalaispolitiikka	III/SM		
50/1998			
Ulkomaalaisviraston toiminta	III/SM		
15/2000			
Ulkomailla työskentelevät, sosiaaliturva	III/UM		
100:2/1997			
Ulkomaiset yliopistot, maksut	III/OPM		
263/1996			
Ulosottolaitos ja perimistoimistot, kilpailumahdollisuudet	III/OM		
199/1996			
UNCTAD	II		
6.1.6			
Unionin kansalaisuus, oikeudet	III/VNK	S	
1:9/1996			
Vaalirahoituksen avoimuus	III/OM		
48/1998			
Vaikeasti kehitysvammaisten opetus	III/OPM		
159/1996			
Vaikeavammaisten kuljetukset	III/STM	109,	
187/2000			
Vakuuksien hoito	III/STM		
253/1994			
Valtatie 4 ja Lahti-Heinola	III/LVM	109,	
187/2000			
Valtiollinen järjestelmä ja hallinto	I/OM		
Valtion ja kuntien yhteistyöasiakirja, taloutta koskeva	III/VM		
71/1999			
Valtion omistajapolitiikka	I/KTM		
Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	I/VM		
Valtion virka- ja työehtosopimus, kustannusvaikutus	III/VM	59,	
71/2000			
Valtioneuvoston kanslia	I/VNK		
Valtioneuvoston kanslia	III/VNK		

Valtiontalous	I/VM	
Valtionyhtiöiden yksityistäminen	III/KTM	
3:4/1996		
Valtiovarainministeriö	I/VM	
Valtiovarainministeriö	III/VM	
Vammaisten koulut, taloudelliset toimintaedellytykset	III/OPM	
100:4/1997		
Vammaisten lasten oppivelvollisuus	III/OPM	
91/1999		
Vanhusten hoidon laatusuositus	III/STM	109,
187/2000		
Vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet	III/OM	
40:1/1999		
Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat	III/PLM	S
1/1997		
Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	III/OPM	
54/1999		
Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	III/OPM	
274/1994		
Veikkauvoittovarojen käyttö	III/OPM	
105:8/1998		
Velkaongelmat, yksityishenkilöiden	III/OM	S
4/1999		
Venäjä ja muut IVY-maat	II	9.
Venäjä	II	9.1.
Venäjällä työskentelevien verotus	III/VM	
101/1999		
Veromuodot	III/VM	S
3:5/1997		
Veropohjan laajentaminen ympäristö- ja energiaveroihin	III/YM	S
3:5/1997		
Verotuksen kannustavuus	III/VM	S
3:9/1997		
Verotuksen toimeenpano	I/VM	
Verotuksen vähennysjärjestelmä, kehittäminen	III/VM	
102/1997		
Vesivarat	I/MMM	
Veteraaniautojen verotus	III/VM	
264/1998		
Veteraanien hammashuolto	III/STM	
62/1999		
Viestintäkulttuuri	I/OPM	
Viestintäverkot	I/LVM	
Virka- ja työehtosopimus, kustannusvaikutus	III/VM	111,
139/2000		

Virkamiesten nimittäminen määräajaksi	III/VM	
201/1996		
Virvoitusjuomavero	III/VM	
40/2000		
WTO	II	
6.1.2		
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö	III/TM	
78/1996		
Vuosituhanen huippukokous ja yleiskokous	II	4.1.
Vähittäiskaupan aukioloajat	III/KTM	
49/2000		
Välimeriyhteistyö	II	
11.2.		
Väylä- ja luotsausmaksujen taso	III/LVM	
144/1997		
Ydinpolttoaineen jälleenkäsittely	III/KTM	
295/1994		
Yhdistyneet kansakunnat	II	3.3.
Yhdistysrekisterin tehostaminen	III/KTM	LA
93/1997		
Yhdysvallat	II	12.
Yhteisaluelaki	III/MMM	
198/1999		
Yhteisöparin lainsäädäntöasiat, Euroopan parlamentti	III/VNK	S
1:19/1996		
YK:n kaupp- ja kehityskonferenssi (UNCTAD)	II	
6.1.6		
YK:n kehitysyhteistyö	II	4.5.
YK:n talous- ja sosiaalineuvosto	II	4.3.
YK-järjestelmän uudistaminen	III/UM	S
3/1997		
YK-konferenssien seuranta ja erityisistunnot	II	4.2
Yksityishenkilöiden velkaongelmat	III/OM	S
4/1999		
Yksityishenkilöiden velkaongelmat	III/VM	S
4/1999		
Yksityisteiden valtionapu	III/LVM	
166/2000		
Yksityisyyden suoja työelämässä	III/TM	
121/1998		
YK-toiminta ja globaalikysymykset	II	4.
Yleissivistävä koulutus	I/OPM	
Yliopistojen perusrahoitus	III/OPM	
105:6/1998		
Yliopistojen perusvoimavarat	III/OPM	

40:5/1999			
Yliopistokoulutuksen laatu	III/OPM	S	
3:24/1997			
Yliopiston apteekin oikeudet	III/STM		
276/1998			
Yliopistot	I/OPM		
Ympäristö- ja energiaverot	III/YM	S	
3:5/1997			
Ympäristö- ja energiaverotus	III/KTM	S	
3:5/1997			
Ympäristö- ja kehitysyhteistyö, kansainvälinen	III/UM	S	
1/1995			
Ympäristöasiat EU:ssa	III/VNK	S	
1:12/1996			
Ympäristöministeriö	I/YM		
Ympäristöministeriö	III/YM		
Ympäristönsuojelu	I/YM		
Ympäristönsuojelulain toimivuus ja soveltaminen	III/YM		
84/1999			
Yritysten investointi- ja kehittämishankkeet	III/KTM		
105:21/1998			
Yritysten tukeminen	III/SM	S	
3/1997:10			
Yritystoiminnan hallinnon keventäminen	III/KTM	S	
3:7/1997			
Yritystulon pääomalaskenta	III/VM		
32/1999			

Lyhenteet:

VNK	valtioneuvoston kanslia
UM	ulkoasiainministeriö
OM	oikeusministeriö
SM	sisäasiainministeriö
PLM	puolustusministeriö
VM	valtiovarainministeriö
OPM	opetusministeriö
MMM	maa- ja metsätalousministeriö
LVM	liikenne- ja viestintäministeriö
KTM	kauppa- ja teollisuusministeriö
STM	sosiaali- ja terveysministeriö
TM	työministeriö
YM	ympäristöministeriö